

SZEMLÉR MAGDA
KERAMIKUSMŰVÉSZ

A Képző- és Iparművészeti Gimnázium kerámia szakán 1964-ben érettségiztem. Diplomát az Iparművészeti Főiskola porcelán szakán Schrammel Imre növendékeként kaptam 1971-ben. 1971-től 1975-ig a Budapesti Porcelán Gyár tervezője voltam. Ez idő alatt épületek külső és belső falaira plasztikus kerámia burkolatokat készítettem. Építészeti, kerámia pályazatokon vettem részt sikerrel. 1973-ban Budapesten I. díj, Pécsett II. és III. díjat nyertem. 1975-ben KISZ nívódíjban részesültem. 1975 óta saját műtermemben dolgozom, ahol főleg virágtartók, edények készülnek: asztali kaspóktól a nagyméretű beültethető padlóvázákig. Több kollektív kiállításon szerepeltem munkáimmal.

ÖNÁLLÓ KIÁLLITÁSOK:

1982 Budapest
Győr
1986 Budapest, Paál László Terem

Szemlér Mihály

Szabó Ujvári: A XIX. sz. feltérete Mon
Bp. 1985,

26, 27, 42, 43, 262 (249-es kép)

Patak Jenő

A berlini rajzkiállitásra kiküldik Szemlért, a pesti reáliskola rajztanárát.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.24.258.old.
Fővárosi hirek /Rövid hirek/

/Budapest/

Patak Jenő

A pesti reáliskola rajztanárát, Szemlért kiküldik a berlini rajzkiállitásra.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.24.258.old.
Fővárosi hirek/Rövid hirek/

SZEMMELWEISZ (épitőmester)

A lajoskomáromi neoromán templom épitője, zirci illetékességü. 1901-ben készült el.

Veszprémi Hirlap, 1901. dec. 1. 4-5.p.

M.D.K.

Szemmelweisz Rersö (zirci)

építész

elhészitette a zirci leány-
iskola és kisdedóvó terveit,
mely épitheréseket a zirci
apátság és Zirc körség
elöljárósága 30.000 korona
költséggel szándékozik meg-
valósitani.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

dec. 25 sz. 5 old.

A vasutas képzőművészek országos kiállítása

Szemők György: Torzó

B. Halácsi Mária: Keszthelyi házak

Koncz Zsuzsa: Műterem és modell

A felszabadulás óta a Vasutasok Szakszervezete az idén huszadszor rendezte meg az Országos Vasutas Képzőművész Kiállítást. Hogy kulturális életünkben milyen nagy feladatot tölt be a köri mozgalom, azt leginkább a vasutas képzőművészeti körök, mindenekelőtt a budapesti központi kör tevékenységén, hazai és nemzetközi sikerein mérhetjük le. Ez utóbbi immár kétszer nyerte el a „Kiváló Együttes" megtisztelő címet. Negyedszázados története során rengeteg hazai kitüntetés, oklevél és számos nemzetközi kiállításon elért siker is fémjelzi eredményekben gazdag munkáját. Még jól emlékszünk rá, hogy az 1950-ben megrendezett Első Országos Képzőművészeti Kiállításon milyen feltűnést keltett *Fejes* Gyula vasutas körtag szereplése a hivatásos művészek sorában, és az is emlékezetes, hogy a néhány éve meghalt *Fiezere* László egykori miskolci mozdonyvezető ugyancsak vasutas körtagként kezdte művészi pályáját. Arról nincs pontos adatunk, hány fiatal vasutas körtagnak sikerült az itt szerzett alapokkal bekerülnie a művészeti főiskolákra, pedig ez is jellemezhetné a vasutas körökben folyó nevelői munka intenzitását.

A mostani kiállításon jó ismerősként fedeztünk fel számos amatőr művészt, akiknek nevét a korábbi kiállításokon jegyeztük meg, mint például *Tóth* János, *Bottyán* János és *Gomola* József festőkét, *Botond* Béláné, *Papp* György és *Szíklai* Gyula szobrászokét. Az érdemes és régi körtagok munkásságát az is jellemzi, hogy egyre nagyobb kedvvel, ízléssel és biztonsággal ábrázolják a vasutas dolgozók életére és munkájára jellemző témákat és motívumokat. És miként az előző kiállításokon, most is egész sor sajátos látásmódról és érett kifejezési készségről tanúskodó munkát találtunk, amelyek alkotóinak nevét akarva-akaratlanul is meg kellett jegyezni. Ezek közül mindjárt ki is ragadjuk a drámai látású *Dely* Terézt, az expresszív lendületű *Fekete* Emesét, a mesék világát festői víziókká áttevő *B. Halasi* Máriát és *Koncz* Zsuzsát, a lírai hangulatokat kedvelő *Krajcsovics* Évát és a szürrealizmus formanyelvén groteszk fintorokat megjelenítő *Lajos* Ferencet.

Ligeti Györgyné: Csendélet (Monotypia)

A szobrászok közül több mint említésre méltók az erőteljes tehetségű, a Henry Moore iskoláján sarjadt *Szemők* György, *Ziman* Lajos, *Lehoczky* Henrik, *Gulyás* Gyula és *Sommer* József munkái. A mellettük felsorakozó fiatalabb körtagok munkáinak átlagszínvonala is arról tanúskodik, hogy a vasutas körök nemcsak kitűnő iskolái és terjesztői a képzőművészeti kultúrának, hanem arról is, hogy a Vasutasok Szakszervezete olyan feltételeket teremt a körvezetők munkájához, amelyek biztosítják a jó alkotóközösség kialakulását és szüntelen fejlődését.

Péter Imre

Hanglemez-tanácsadó

A kodályi elvet — „legyen a zene mindenkié" — választotta mottójául a Hanglemezgyár újabb vállalkozása, a „Zene mindenkinek" sorozat. Két oldalról közelítik meg ezt a célt: népszerű remekműveket publikálnak egyfelől, alacsony áron másfelől. A felvételek korábbi eredetűek, művészi színvonaluk azonban méltó a forgalmazásra. A nemrégen megindult széria (Hungaroton HLX 900 01, 900 02, 900 04, 900 06, 900 08, 900 09, 900 13, 900 15) Bartók-, Beethoven-, Haydn-, Mozart-, Bach-, Händel-, Liszt-műveket tartalmaz, s a kitűnő előadók — köztük Ferencsik János, Kovács Dénes, a Magyar Kamarazenekar — segítségével valóban népművelő funkciót tölt be.

BOCCHERINI ÉS HAYDN GITÁROS KAMARAZENÉJE

(Qualiton, LPX 11344—45)

Szendrey-Karper László és a Tátrai Vonósnégyes két lemeze valódi csemege. A gitáros kamarazene önmagában is érdeklődésre tarthat számot; maguk a művek pedig rendkívüli zenetörténeti értéket képviselnek. E hasábokon többször említettük már a Hanglemezgyárnak azt a dicséretes törekvését, hogy ritkaságokkal igyekszik a nemzetközileg egyre túlterheltebb piacon helytállni —, néha azonban az érdekesség nem tudta pótolni a valódi értéket. Most szerencsésen párosult a két tényező: Boccherini három gitáros kvintettje és a Haydnnak tulajdonított kvartett különös, szép hangzásvilággal ismertet meg. A ritka, kitűnő műveket elmélyült előadás közvetíti, minden bizonnyal nagy örömet okozva a hallgatónak.

*

BARTÓK EMLÉKKIADVÁNYOK

Bartók Béla halálának 25. évfordulója alkalmából ünnepi sorozatot jelentetett meg a Zeneműkiadó. Tudvalevő, hogy Bartók művei közül csak néhány kompozíció kiadói joga illeti meg a magyar Editio Musicát; annál fontosabb, hogy e darabok idehaza is, külföldön is hozzáférhetőek legyenek. A Zeneműkiadó jó érzékkel ismerte fel, milyen lehetőséget jelent e kották terjesztése, s az ünnepi alkalomhoz méltó „editione commemorative" szériát bocsátott ki. Üdvözöljük a részben revideált új kiadásokat, s nemcsak magát a megjelenés tényét köszöntjük, de az ízléses, gondosan szerkesztett, szép papírra szépen nyomott kották kivitelét is. A többi mű: a Zongoraszonatina, a Hegedű-zongora-szonatina, a Tíz könnyű zongoradarab, a Tizennégy bagatell, a Gyermekeknek című zongoradarabok négy kötete, valamint hegedű-zongora változata; a Három burleszk, a Kezdők zongoramuzsikája, a zongorára készült Két román tánc, az Este a székelyeknél kottája; a Rapszódia, a Román tánc, az I. szvit, az Erdélyi táncok, a Két arckép, a Magyar képek, a Gyermekeknek című sorozatból készült zenekari darabok, az I. vonósnégyes; mindezeknek a borítója is jelzi a kiadó figyelmét. Bátran versenyezhetünk ebben is a legszebb külföldi nyomdatermékekkel, méltóan az emlékkiadvány nemzetközi jelentőségéhez.

Feuer Mária

A ny… zen…

KODÁLY … RENDEZTE … 20-tól augu… nak, a Műv… nak, a Kul… zetének, Bá… csának és K… nökségével. … egész napos … tette meg hallgatóit a zenei nevelés, oktatás kodályi módszertanával, szervesen felépített előadássorozatokon, gyakorlati foglalkozásokon mutatta be és elemezte az ének-zenetanítás egyes területeinek eredményeit.

A gazdag programban a magyar zenei oktatókon, kórusvezetőkön és művészeken kívül számos amatőr énekkar is szerepelt. (Pl. a debreceni Kodály kórus, a HVDSZ Szilágyi Erzsébet Kamarakórusa, a Vasas Művészegyüttes vegyeskara). Fellépett nem egy külföldi vendégkórus és szólóművész is, így a Belle Vue Grammar School énekkara, Anneliese Niessen zongoraművésznő stb.

*

Augusztus 16. és 23. között immár negyedszer rendezték meg az ország keleti felének egyik legrangosabb

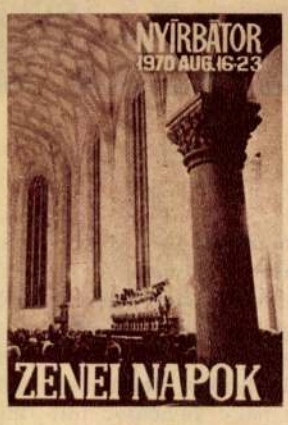

zenei programját, a *Nyírbátori Zenei Napokat*. A XV. századi gótikus templomban csendült fel ezúttal is az ének és zene Ádám Jenő Kossuth-díjas megnyitója után. Fellépett a Szegedi Zenebarátok kórusa, a Szegedi Szimfonikus zenekar, a Debreceni Kodály Kórus és a MÁV Szimfonikusok együttese. A Báthori István Múzeum lovagtermében „Históriás énekek, virágénekek, népballadák" címmel rendeztek érdekes bemutatót.

NÉPMŰVELÉS
SAJTÓFIGYELŐ
Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szemők György
nobrán

Fából faragott feifi és nő „Pár"
ja nerepel.

Vidos Zoltán: A "Studio 70" -
Müvészet, 1970.november - 34.lap

Szemőt György

Említve

Péter Imre: A vasutas képzőmű-
vészek országos kiállítása
Népművelés, Bp. 1970. sept.

45. l.

Szemők György

„Torzó" repr.

Réte/ Imre: A vasutas képzőmű-
vészek országos kiállítása
Népművelés, Bp. 1970. sep.

Szemök Gyögy

Pár ta 33 cm

Studió '70. Ernst Múzeum Bp. 1970. Kiáll. kat.
Bev.: Bereczky Lóránd

Szemők György szobrász

Gyömrő után most Dabason is bemutatták a Nagy István csoport anyagát, melyen múrei szerepelnek.

L. M.: Üzemi tárlat – dabasi kiállítás.

Pestmegyei Hírlap, 1974. okt. 30.

Szemők György

Megnyílt Gyönrön, a Nagy István Csoport felsőfarkasdi művésztelepének idei kiállítása, melyen szerepel a művész műve.

Lasonci Miklós: Felsőfarkasd, 1976.

Pest Megyei Hírlap, 1976. nov. 25.

Szemák György, szobrász

Erdeu megnyílt a Nagy István csoport jubileumi kiállítása, melyen Szemák György szobrai és Radóczi Mária batikjai és tűzzománcai szerepelnek.

Lovonci Miklós: A Nagy István csoport jubileumi kiállítása.
Pest Megyei Hírlap, 1977. jún. 22.

Szemők György, szobrász

a Nagy István Csoport jubileumi tárlatát a Csepel Autógyár Műv. Közp.-ban rendezték. Szerepel a művész plasztikája.

Losonci Miklós: a Nagy István Csoport tíz éve. Pest Megyei Hírlap, 1977. szept. 21.

Szemiök György

A XXII. orsz. vasutas képzőművészeti kiállításon szobrászatban az egyik első díjat kapta, ősszunkásságáért.

L. Y.: Tárlat a Képszínház utcában. Magyar Vasutas, 1972. júl. 17.

Szemök György

Torzó

Népművelés 1970/9 45 old.

Szemők György

A szobrászok közül több mint említésre méltó az erőteljes tehetségű, a Henry Moore iskolájában sajátt Szemők György munkái.

Péter Imre: Kiállítások művelődési házakban
A városhas képzőművészek országos kiállítása.

Népművelés 1970/9 45 old.

Szemők György

A mostani XXIV. országos kiállításon szerepelnek művei a Nagy István-csoport monovi tagjának: „Elsőségély" c. diófafaragása (repr.) és térrácsa. (említve)

Losonci Miklós: Országos vasutas képzőművészeti kiállítás.

Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 11.

Szemők György, szobrász

a XXXI. vasutas képzőművészeti kiállítás júl. 26.-y látható Bpesten, a Népszínház u. 29-ben lévő kiállítóteremben. – a Sülysápon alkotó Szemők György virágot álmodott szoborba teli ötlettel, elmélyülés el. „Virág" c. (repr.).

Losonci Miklós: Vasutas képzőművészek.
Pest Megyei Hírlap, 1981. júl. 22. 4. old.

Szemők György (Monor) szobrász

Megnyílott a XXIX. vasutas képzőművészeti kiállítás, a Népszínház u.-i kiállítóhelyiségben, mely júl. 22.-ig látható. – Szerepel a tárlaton a monori Szemők György, a gödi Sziklai Gyula munkai.

Losonci Miklós: Vasutas képzőművészek.

Pest Megyei Hírlap, 1979. júl. 14.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 8
Szemők György
Népművelés

Vasutasnapi kiállítás

1021

A Vasutasok Szakszervezete a XXVI. vasutasnap alkalmával megrendezte a XXVI. országos vasutas amatőr képzőművészeti kiállítást a központi képzőművészeti kör termeiben (Bpest, VIII., Népszínház u. 29.).

132 személytől 526 képzőművészeti tárgy érkezett. Az alkotásokat művészekből álló zsüri bírálta el. Egyöntetű véleménye szerint a művek színvonala az előző évek jó teljesítményeihez képest is emelkedett, s az alkotások korszerű, művészeti szemléletre való törekvést tükröznek. **(kellner)**

Szemők György: Gyász **(Jánosi Ferenc felvétele)**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JAN 15
PESTM

Szemők György szobrász
(Monor)

...rlap 1021

DABASI BEMUTATKOZÁS

Fiatal alkotók tárlata

ÓCSÁN, ÉRDEN, MONORON élő fiatal művészek mutatkoztak be *Dabason*, a járási hivatal dísztermében, hittel, töprengéssel, munkával formált alkotásaikkal. Az útkeresés bátorsága, a megtalált formák frissesége érződik színvonalas hangvételükben. Mind a négyen dolgoznak, fő hivatásuk a munka és művészet, utóbbi napjaik második műszakjára szorul, de éppen e tárlat bizonyítja, hogy helytállnak kettős tevékenységükben, életüket és környezetüket gazdagítja az alkotássá növelt magatartás. Nincs iskolájuk, csak eredményük. Mi a titka ennek? Őszinteség és fáradhatatlanság, ez azon kettős energia, mely az ő esetükben is az előrehaladás nélkülözhetetlen alapfeltétele.

Szemők György monori szobrász a *rodini Örök szerelem* témát a *Maillol* utáni formák szabad ritmusával oldja meg sajátos érzékenységgel. Mer, akar, tud új utakon járni — sűrű rend uralkodik tiszta megoldásaiban. Különösen sikerült műve az *Oltalom*, ahol a madárszárny maga a fészek, tojást, életet óv, méltó, hogy valahol megyénk területén emlékmű legyen. Van, ahol a forma képlet marad, nem tud szoborra váltani, mert hamar elfogad és megelégszik egy ötlettel, ahelyett, hogy érlelné *(Labdadobó)*. Ahol szigorú, ahol elégedetlen önmagával, ott mű lesz a gondolatból, ott megszűnik hiányérzetünk, ott testesül az eszme *(Éva, Elesettek emlékére)*.

A HÁROM, szinte azonos értékkel felvonuló grafikus közül *Kéri Mihály* az, aki leginkább kialakította jelrendszerét. Formai leleményeit, közlésvágyát állandó elmélyültség hitelesíti — küzd és töpreng, hogy rajzban értelmezhette *Lear király* vívódásait, s azt a grafikai ösvényt, melynek építése, alakítása most időszerű *(In memoriam Kondor Béla)*.

Pápai Gábor grafikája

Pápai Gábor robbanó formái nemcsak az értelem feszültségét, hanem történelmi eszmék drámáját nyitják meg bennünk, *Dávid* és *Dózsa* robosztus hősiességét. Rajzai szinte szobrok, olyan tömörek és szűkszavúak, megszólító erejűek.

Nagy László szemlélődő alkat, nem törekszik többre, mint arra, hogy berendezkedjen a rajz robinzoni szigetén. Grafikus, kizárólagosan az. Ismeri törvényeit, hű hozzá, nem keresi a színek szövetségét, a vonalhálózat szabatossága elegendő számára, hogy képekkel gondolkodjék, s átadja számunkra a rajz nyelvén szerkesztett üzeneteit, melyek háborúval és a gyásszal kapcsolatosak. S ez a borulátás az, melynek feloldódása indokolt a hiteles derű látomásaiban. Ez az, melyért meg kell küzdeni a Dabason bemutatkozó grafikusoknak, hogy jobban szolgálhassák azt az általános *harmóniát*, mely társadalmunk sarkalatos célkitűzése.

A KIÁLLÍTÁS felveti az eddig is dabasi központtal működő *Nagy István csoport* megújulását, s azt, hogy e fiatalok is részt kapjanak e közös munkában, s hivatásvállalásukkal a műhelyt és önmagukat is erősítsék.

Losonczi Miklós

yelvek értelmezése ndenütt egyértelmű

ociográfia a monori járásban

tikai végzettséggel. A *Járási Szolgáltatóipari Szövetkezet* elnökének példája úgyszintén nem követésre méltó: a marxista—leninista esti egyetem *helyett* és nem e mellett a nyelvtanfolyamot választotta.

Nyugtalanító — állapította meg az MSZMP monori járási végrehajtó bizottsága később —, hogy a képzetlen vezetők közül jelenleg is kevesen igyekeznek megszüntetni valamilyen tanfolyamon fogyatékosságukat. Ennek következtében nem egy vezető csupán a *rutinját* igyekszik az irányításban kamatoztatni — megfelelő politikai és szakmai ismeretek híján. *Csak a napi operatív* kérdésekkel foglalkoznak és jóformán alig fordítanak gondot a társadalmi igények értő, elmélyült tanul-

sem. Ezek a kissé erőszakolt megoldások nem biztosítják a megfelelő ellenőrzést és irányítást. Nyilvánvaló, hogy az említett helyeken *alábecsülik* a kádermunka fontosságát.

A káderek kiválasztásánál és minősítésénél *megfelelő az összhang a párt-, a szakszervezeti és a gazdasági vezetők között.* Azt lehet mondani, hogy mindenhol kijelöltek azokat a munkaköröket, amelyek betöltőiről minősítést kell készíteni. Észlelhető javulás a káderkiválasztásban s a korábbinál tartalmasabbak a minősítések is. Egyértelműen *kedvező hatást* váltott ki az az egyre jobban elterjedő gyakorlat, hogy a szövetkezeti elnököket a vezetőségi ülésen minősítik.

Formális minősítések

Szóvá kell azonban tenni, hogy néhány vállalatnál, szövetkezetnél a minősítések egy része *nem felel meg az előírásoknak*, így nem töltik be azon hivatásukat, hogy a vezetők munkájának, magatartásának reális mérlegei, nevelésüknek nélkülözhetetlen eszközei legyenek. Nem egy minősítés formális — nem tartalmazza a minősített személy pozitív és negatív tulajdonságait, s ami a legnagyobb fogyatékosság: *politikai értékelését.*

Az említett hiányosságok figyelembevételével is megállapítható, hogy *a káder- és személyzeti munka fejlődött*, s a munkahelyek döntő többségénél elismertté vált. A további előrelépés elengedhetetlen feltétele, hogy az üzemi, illetve szövetkezeti pártszervezetek időnként taggyűléseken is foglalkozzanak a káderhelyzettel. *Bátorítsák és ösztönözzék* a vezetőket a vezetés színvonalának emelésére, a szükséges kádercserékre. A káderutánpótlás biztosítása érdekében javasolják a pártszervezetek *a fiatal szakemberekkel* való rendszeres foglalkozást és mindenekelőtt fordítsanak több energiát a vezetők fokozott politikai képzésére.

K. P.

Egy hó

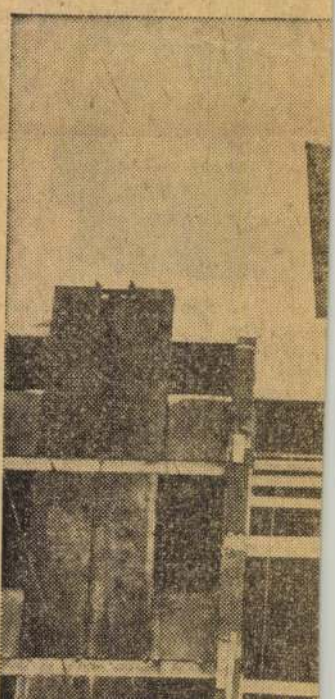

Szamó Péter

Nem lesznek anyagi gondjaink

– mondja Stanislas Pierret, a budapesti Francia Intézet igazgatója

Új befogadóhellyel gazdagodik Budapest. Ma átadják ugyanis a Máriaremetei úti Francia Gimnáziumot, amelynek színháztermében ezentúl rendszeresen szerveznek majd programokat a Francia Intézet támogatásával – mondja a Fő utcai kulturális központ igazgatója, Stanislas Pierret. A direktor a következő évadra francia napokat, filmes rendezvényeket, sok zenét, táncot, és a magyar művészek további támogatását is ígéri.

Részlet az Ixkizit előadásából

A Budapesten működő külföldi kulturális intézetek közül talán a Fő utca 17. szám alatti Francia Intézetet ismerik legtöbben. Ez feltehetően annak köszönhető, hogy az intézmény gyakran invitálja látogatóit külső helyszínekre: a Trafóba, a Zeneakadémiára, kiállítóterembe, vagy éppen az utcára. Szeptember 25-én új színpaddal bővül a helyszínválaszték: a Máriaremetei úti Francia Gimnázium színházterme ideális hely lesz koncertekhez, színházi produkciókhoz és tudományos előadásokhoz. Az ide szervezett programok java a fiataloknak szól majd – ígéri *Stanislas Pierret,* a budapesti francia nagykövetség kulturális tanácsosa, a Francia Intézet igazgatója. Bár az iskola nem a belvárosban van, a direktor szerint éppen ez a jelentősége az új befogadóhelynek. A külső kerületekben kevesebb a kulturális esemény.

Szó volt arról, hogy a Francia Intézet nehéz anyagi helyzetbe kerülhet, mivel a franciaországi elnökválasztás miatt a kormány – szokás szerint – befagyasztotta támogatásukat. Bár Pierret szerint a budapesti kulturális központ a csökkentett összegből is képes lett volna fenntartani magát, a pénzstopot pár hete feloldották. Így az eddig talonban tartott ötletek is megvalósulhatnak. Ilyen például a jövő év tavaszára tervezett francia napok sorozata, amelyet – a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatásával – a Budapesti Tavaszi Fesztivállal (BTF) közösen szervezne az intézet. A fővárosi és a vidéki eseményeken – a tavalyi, franciaországi magyar év mintájára – francia társulatokat, előadó- és képzőművészeket mutatnának be a közönségnek. Az igazgató elképzelhetőnek tartja, hogy a BTF nyitóprogramja szintén a francia napok programsorozatába illeszkedjen. A tervek szerint – a párizsi és a bordeaux-i opera társulata gálaműsort ad a Magyar Állami Operaházban, ahol híres francia koreográfusok munkáiból láthatnának részleteket a nézők. Továbbá: a jövő évi könyvhét díszvendégei is francia kiadók és írók lesznek.

Stanislas Pierret továbbra is fontosnak tartja, hogy a budapesti intézet ne csak a francia kultúrát népszerűsítse Magyarországon, hanem magyar társulatok, képzőművészek és szólisták franciaországi bemutatkozását is támogassa. Eddig főleg ezeknek az alkotóknak (például a Krétakör Színház társulatának) megismertetésén volt a hangsúly. Pártfogoltjaik azonban lassan eljutnak oda, hogy maguk is megtalálják a francia kulturális hálózatban azokat a helyeket, ahol fogadni tudják őket. A vezető azért azt is hozzátette: az itteni művészek menedzselése alapvetően a párizsi Magyar Intézet feladata.

Az utóbbi időszakban sokat emlegetett, Fő utcai nyelvtanfolyamokról elmondta a direktor, hogy rendeződött az oktatás helyzete. Bár Pierret is belátja, hogy a Francia Intézet nyelvtanfolyamai nem olcsók, állítólag egyre többen érdeklődnek a kurzusok iránt. Ez az igazgató szerint azzal magyarázható, hogy a francia is az Európai Unió egyik hivatalos nyelve lett; sok fiatal remél megélhetést franciatudásából, ha Magyarország csatlakozik az EU-hoz.

Az intézet nyelvtanárai a tavalyi tanévben egységesen léptek fel érdekeikért. Pierret szerint mindössze arról volt szó, hogy sok oktatót foglalkoztattak; bérük túlságosan megterhelte a költségvetést. Ezt a helyzetet úgy próbálták orvosolni, hogy a tanári gárdából hat embernek – kevesebb munkával járó – óraadói állást ajánlottak. Ezt négyen elfogadták, ketten közös megegyezéssel megváltak az intézettől.

Ezzel együtt biztosan nem lesznek már pénzgondjaink – hangsúlyozta a direktor.

Harc a régi mozikért

Szégyen, hogy mára már bezárt az összes régi budapesti mozipalota – állítja Éliás András, a Mozivédők nevű civil kezdeményezés vezetője. A csoport tagjai szerint a forgalmazók és az üzemeltetők azért hagyták pusztulni a fővárosi mozikat, mert nem látták be, hogy a klasszikus mozi is a nemzeti kultúra része. A még hasznosítható ingatlanok ügyében levelet írtak Görgey Gábor kulturális miniszternek.

– Egyre többet hallani a Mozivédőkről. Nemrég tüntettek három bezárt pesti mozi előtt is. Előtte a Gazdasági Versenyhivatal és a Magyar Nemzet szerkesztősége előtt tartottak hasonló megmozdulásokat.

– Időszerűek voltak a demonstrációk, mert a témák száma folyamatosan növekszik – mondja Éliás András. – A legszomorúbb indíték, hogy mára már bezárt az összes budapesti klasszikus mozi. Még a legpatinásabb körúti filmszínházak is. Ha lenne elég pénzünk és energiánk, még sűrűbben jelentkeznénk mondanivalónkkal.

– Az üzemeltető cégek álláspontja: nem a multiplexek okozták a régi nagy mozik halálát, hanem a közönség döntött így. Önök mit gondolnak erről?

– Azt, hogy ez nem igaz. Tényleg elég sok mozi zárt be az első multiplexek nyitása, 1995 előtt. De a többtermesek gombamódszerű szaporodásának tulajdoníthatóan mára egy sem maradt. Nem lett volna szabad ennyi bevásárlóközpontot és multiplexet építeni. A forgalmazókat pedig kötelezni kellett volna, hogy a régi moziknak is adjanak kópiát az új filmekből. Akkor nem maradtak volna el a nézők. Szégyen, hogy például a belvárosban a turista csupa bezárt mozit lát. Ez más európai városban nem így van. A forgalmazók és az üzemeltetők nem értik meg, hogy kevés, ha csak a mai kommersz és művészfilmeket mutatják be. Kulturális érték egy régi mozi épülete is! Többségük műemléki védelem alatt áll. De ez itt szinte senkit sem érdekel.

– Ezzel magyarázható, hogy nagyon kevés embert mozgatnak meg rendezvényeikkel?

– Ez is relatív. Tényleg volt olyan tüntetés, ahol csak néhányan voltunk. De

– Nem gondolta, hogy jobb lenne például egyesületté alakulniuk? Akkor pályázhatnának támogatásra.

– Megfordult már a fejemben, de a sajtószemle, a beszédek írása és maga a szervezés felemésztí időm nagy részét. Jogászok pedig, akik ebben segíteni tudnának, még nem jelentkeztek mozivédőnek.

– Sokszor támadják a fővárosi tulajdonú Budapest Filmet, noha több kis mozit is üzemeltet.

– Port Ferencnek, a Budapest Film igazgatójának nagy a szerepe és felelőssége abban, hogy megszűntek a régi mozik. A cég a FŐMO jogutódjaként harminchat moziingatlant értékesített. Fővárosi és állami segítséget kellett volna kérniük, hogy ez ne következhessen be.

– A Budapest Film finanszírozza a Budapesti Mozi Közalapítvány működését, amely életben tartja az artmozi-hálózatot. Ezek alapján inkább úgy tűnik, hogy megmentettek néhány filmszínházat.

– Az a támogatás édeskevés ahhoz képest, amit például a budapesti színházak kapnak. Azokat például miért nem hagyta tönkremenni a főváros?

– Másra nem haragszik?

– De, az InterComra, amiért 1999-ben a Budapest Filmmel közösen bezárták az Urániát. Mivel az InterCom vélhetően nagy profitot termelő cég, igazán vállalhatta volna az ország legpatinásabb filmszínházának üzemeltetésével járó, számukra nem túl nagy veszteséget. De ezt a kulturális missziót természetesen nem vállalták fel.

Csákvári Géza

A Mozivédők a bezárt, de még hasznosítható mozik érdekében szakmai bizottság felállítását javasolják, ezért nemrég levélben keresték meg *Görgey Gábor* kulturális minisztert. A testületnek négy fővárosi mozi, a kerületi tulajdonú Broadway, a fővárosi tulajdonú Átrium, a MÁV kezében lévő Metró és – az egyébként újra nyíló – Duna mozi működésének lehetőségét kellene áttekintenie. A grémium elnökének *Ráday Mihály* ismert városvédőt vagy *Horváth Györgyöt,* a Mokép nemrég kinevezett új vezetőjét javasolják. A Nemzeti Kulturális Örökség Mi-

Luxus – ellentmondásokkal

A Hotel Novotel Budapest Centrum új épülete – A Rákóczi út mai állapotában nem reprezentatív főútvonal

Annak ellenére, hogy a hírek szerint haldoklik a hazai turizmus, sőt a szeptember 11-i események után az utazási kedv világszerte jelentősen visszaesett, elég végigmenni a Rákóczi úton, ahol a jelek szerint ebből eddig senki semmit nem vett észre. A két éve kezdődött szállodaépítési láz lassan eljut a végkifejlethez, és a külföldi befektetők vállalkozó kedve eredményeként jövő év végére a fővárosban majdnem duplájára nő a négy- és ötcsillagos szállodai szobák száma. Nemrég nyílt meg a Le Meridien Budapest a Deák téren vagy az Art'otel a Bem rakparton, máris újabbak következnek, amelyek közül elég, ha csak a legnagyobbakat említjük: hamarosan elkészül a Royal, a Gresham, újra megnyitja kapuit a New York-palota, és a Balett Intézet helyén is új szálloda épül. Ebbe a reprezentatív sorba tartozik az egykori Palace, ma Hotel Novotel Budapest Centrum is, amelynek felújítása és átépítése augusztusban fejeződött be.

Bár a Rákóczi út mai állapotában nem tartozik a főváros reprezentatív útvonalai közé, különösen nem a Blaha Lujza tértől a Keleti pályaudvarig tartó szakasza, mégis talán ezen a területen a legtöbb a szálloda. A Blahán a Mercur Hotel Nemzeti, a Keletinél a Grand Hotel Hungária, és közvetlenül a pályaudvar mellett hamarosan elkészül a Park Szálló is. Nem kétséges, hogy közlekedési szempontból kedvező helyzetben van az új Novotel épülete is, de az átmenő autóforgalom és a szűnni nem akaró dugók miatt inkább a tömegközlekedés ajánlott. Bár nehéz elképzelni, hogy az első osztályú szálloda vendégei metróra szállnak, vagy kellemes sétát tesznek a közeli Népszínház utcában.

A hosszú évek óta várt felújításnak köszönhetően a Palace régi, szecessziós épülete visszanyerte teljes pompáját. A homlokzat minden apró díszítését, a kovácsoltvas erkélyeket vagy a tetőablakok fából faragott cirádait a legapróbb részletekig, nagy gonddal kezelték. Ugyanez elmondható a belső térre is, a leginkább megőrződött étteremben sikerült visszafordítani az idő kerekét.

A Palace régi, szecessziós palotája visszanyerte teljes pompáját FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

A tökéletesen jól sikerült helyreállítás mellett azonban a viták és izgalmak mindig akkor kezdődnek, amikor a figyelem az újonnan épített épületrészekre terelődik. A feladat nem volt könnyű: a klasszicista, neoklasszicista homlokzatú házak között álló szecessziós saroktömböt mindkét oldalon egy-egy új szárny egészíti ki. Minden bizonnyal a műemlékesek közbenjárásának köszönhető, hogy a hozzáépítések szinte észrevétlenek maradtak, semmitmondóan húzódnak meg a különböző karakterű és stílusú épületek között. A homokszínű kőburkolattal ellátott új homlokzat egyszerű vonalú ablaktábláival szemmel láthatóan nem vállalja a konfliktust, nem kezeli a diszharmóniát, inkább semleges próbál maradni. Ebben a formában a szálloda új tömbjei nem jelenthettek nagy kihívást *Szemző Péter* Ybl-díjas építész számára, aki *Szenes István* szintén Ybl-díjas belsőépítésszel együtt tizenkét évig dolgozott a terveken.

Hasonló probléma a belső terek kialakításánál is felvetődött, itt azonban más megoldás született. A földszint új részei megőrzik az étterem architektúráját, de a sötét színek kivilágosodnak, a formák egyszerűsödnek, azonnal jelezve a belépő vendégnek, hogy a harmónia látszata mellett itt kétségtelenül újonnan kialakított csarnokokban és előszobákban jár. Ez a terület egyébként átvezetésként is értelmezhető, a régi étterem és a Novotel modern vonalú karakterét mutató szobái között, amelyek fémbetétekkel kombinált, egyszerű vonalú fa bútorzata már a mai ízlésvilágot tükrözi.

Születtek már népszerűtlen megoldások régi és új épületek összekapcsolásából, egymás mellett éléséből – elég, ha csak a sok vitát megélt Kálvin téri irodaházakra gondolunk. De ez a minden fantáziát nélkülöző hozzátoldás, amely megelégszik funkcionális rendeltetésével, végképp érthetetlen abban a korban, amely minden eddiginél jobban kedveli a diszharmóniát. Nemcsak arról van szó, hogy az épület önmagával kerül ellentmondásba, amikor a modern szobabelsőket semleges homlokzat mögé rejtjük. Az építészet alapvető szerepe kérdőjeleződik meg, amikor az építész olyan szerepbe kényszerül, hogy kénytelen földadni egyéniségét, és feladata abból áll, hogy a lehető legészrevétlenebb maradjon. A régi korok alkotásai iránt érzett tisztelet ugyanis nem állhat meg a puszta rekonstrukciónál. Ha a jelen felől nem értelmezhető újra, nem illeszkedik egy tágabb kontextusba, akkor a múlt ottfelejtett darabjaként jelentés nélkül marad. Ez a hozzáépítés pedig nem beszél a jelenről, sem anyaghasználatában, sem architektúrájában nem mutatja föl a kortárs építészet jellegzetességeit. Ennek következményeként pár év múlva már nehéz lesz megsaccolni, mikor építették.

Szász Katalin

Az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tag

Szemök György

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

~~Ayatfalu, művész~~
szobrászművész

PEST MEGYEI HÍRLAP

1983 NOV 19

1021

Virág

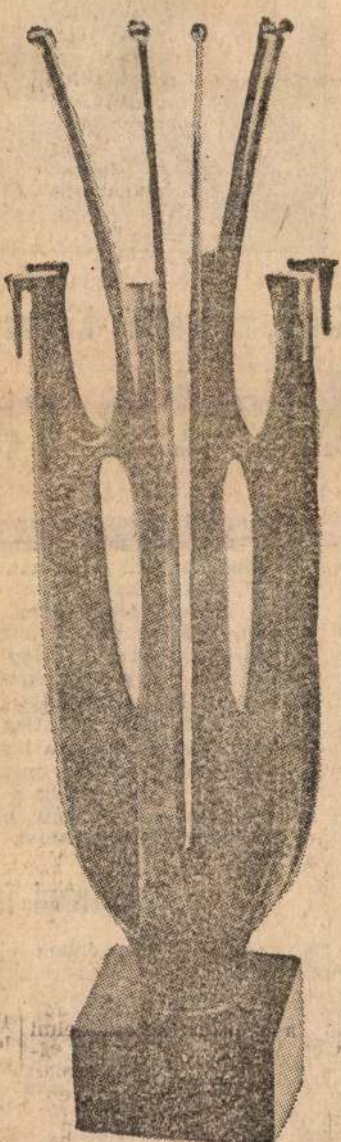

Szemök György műve

Egy restaurálá

Képek, szobrok és Kismaros

Közel a varg

Mennyivel könnyebb egy életpályát mérlegre tenni akkor, ha a produktum fizikai formát, alakot ölt, mint a ház, melyet évek múlva is meg lehet nézni, egy gépezet, melyről az idő múlásával derül ki igazán, hogy jól működik-e, vagy a megművelt föld, mely, ha jó gazdája van, akkor többet terem. Esetleg egy kép vagy szobor, mely a látvány és a gondolat egysége, melynek csak akkor van értéke, ha a benne foglalt mondandó van olyan erős, időtálló, mint a bronz vagy a vászon.

Vasárnapi festő

Töprenghetett ezen éppen eleget *Poldauf Medárd*, a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat igazgatója. Őseitől örökölte a parasztmunka szeretetét. Festőnek tanult, de alig akad az országban olyan, az elmúlt huszonöt esztendő alatt felállított köztéri szobor, amelyikhez ne lenne köze. Ezek az alkotások ugyanis végső formát a Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál öltenek, s ennek a budapesti Városligetben található cégnek a vezetője Poldauf Medárd. Idén *éppen huszonöt éve*

Szemző Elemér

festő

Est. 1928

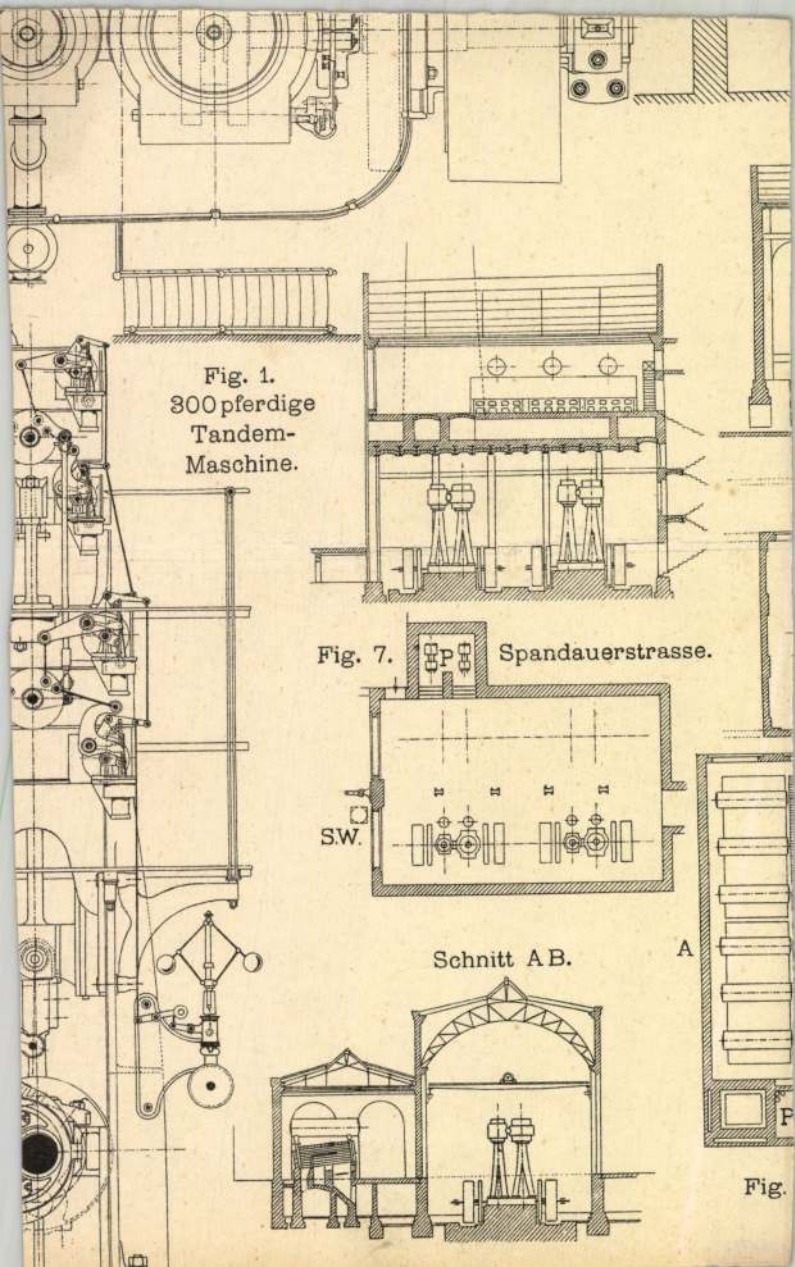

Fig. 1.
300 pferdige
Tandem-
Maschine.

Fig. 7.

P

Spandauerstrasse.

S.W.

Schnitt A B.

A

P

Fig.

Szemző Eleonora

sikdiszítés

1921

Eimisk 1930

89. l.

Ungar. Historisches Institut
Wien, VII., Museumstraße 7.

Nagyságos Uram !

Méltóztassék megengedni,

szát.

Bécsi követünknél, Ambróz

ni Dr gróf Esterházy Mihá

kintésére Cseklészre. Az

század legelején épült, é

ról egy sor fényképfelvét

Szemző Ilona, statikus.

T.Á.: Hatlakásos társasház, Miskolc, Dózsa György út, Építész: Thoma Ágnes.

Statikus: Szemző Ilona,

Gépész: Cservenyák Gábor.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 53-old.

Szemző Ilona, statikus.

Golda János: 450 lakásos lakonegyed, Sajószentpéter. Építész: Thoma János (Északtero)

Statikus: Szemző Ilona.

Gépész: Szolgai János.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 48-old.

D. Szemző Piroska

Ex libris - fametszet

Ábrahám Rafael ex libris és kisgrafika kiáll

Oszk 1965

Katalógus: Bellay Pál

D. Szemző Piroska

Ex libris - jametszet

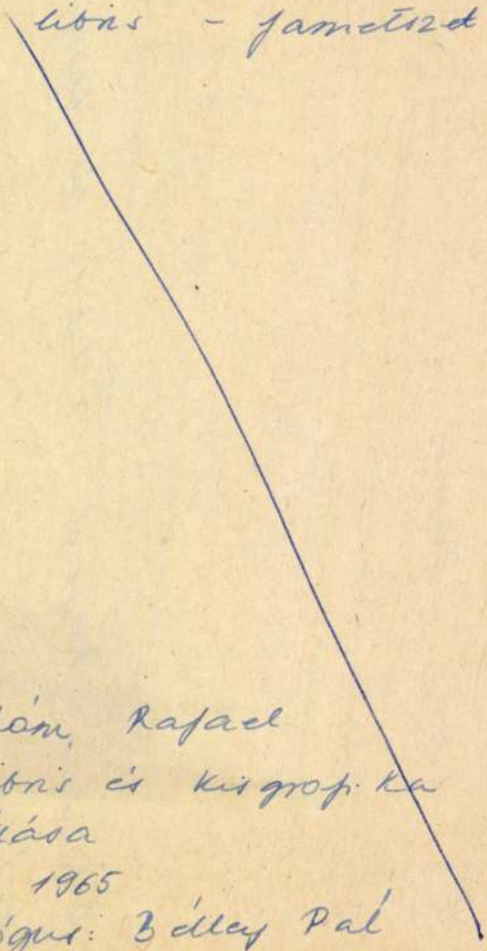

Ábrahám Rafael
ex libris és kisgrafika
kiállítása
Oszk 1965
katalógus: Bélley Pál

Szempczi Gergely

1397

l.

Könyvkiáll. emlék

10 l.

hó 14-ről kelt levelünkben
sürgetésünk után írásban
mindég nem jutottunk a f

Ily módon már egy te
la után nekünk járó összeg
hogy mi okozza a számla
sését.

Hasznú viszonyok mi
üzleteket elvállalni és rem
kadásunkat nem fogja n
mal, ismételve, alázattal

Szempczi ~~Gely~~ Gergely

Könyvmásoló.

Expositio super Canone 1397-ből.

Ivrétű papirkézirat két hasábon gót írlésben kiállítva. Másolta Szempczi Gergely 1397-ben, ki nevét egyik levélen a következő jegyzetben örökítette meg: „Finita est expositio super Canone per manus Gregorii de Semcz de anno Domini M.° trecentesimo nonagesimo septimo."

A kézirat sz. irás magyarázatokat tartalmaz s a pozsonyi kapitalan könyvtáráć.

Lásd Szepesi Gergely

10. l

SZEMZŐ TIBOR

Megnyitó: **1993. szeptember 26-án vasárnap 17 órakor**

A kiállítást ***Kenessei András*** művészettörténész nyitja meg.

A Titokról alkotott véleményét ***Szemző Tibor*** performálja.

A megnyitó után vetítjük a Varga Stúdió produkciójában készült

BESTIÁK

és

PÁNIK PING-PONG című rövid rajzfilmeket.

A kiállítás nyitva:
1993. szeptember 26 – október 8-ig
munkanapokon 11 – 18 óráig

STUDIO 1900 GALÉRIA
Budapest XIII., Hegedűs Gyula u. 24/b.

Az ÚJ VIZUÁLIS KULTÚRA ALAPÍVÁNY

és a

STUDIO 1900 GALÉRIA

szeretettel várja Önt

ENIGMA

kiállítására

SZEMZŐ TIBOR

TRANZIT

SZEMZŐ TIBOR

kiállítása

1995.február 7-17-ig

megnyitja Bálint István,

február 7-én, 18 órakor

LIGET GALÉRIA

nyitva 14-18 h-ig, kedd szünnap

1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 5.

F.k.: Reszler Ernesztin

Markoja Csilla

Bp. Hevesi György 46.
1156

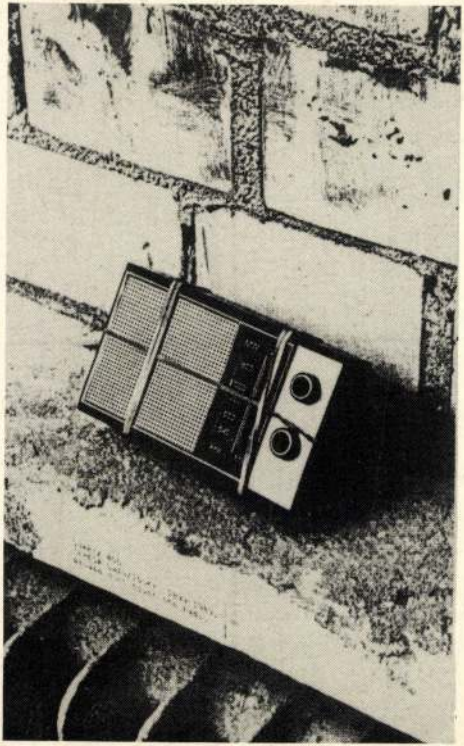

SZEMZŐ TIBOR

91 9. 63

Új M[illegible]vészet

SZEMZŐ TIBOR

A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

SZIRTES JÁNOS

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1992. OKTÓBER 21-ÉN, 20 ÓRÁRA.

A MEGNYITÓN ELHANGZIK:

SZEMZŐ TIBOR: KVINTETT VONÓSNÉGYESRE ÉS ASZTALI AKROBATÁRA, ŐSBEMUTATÓ.

KÖZREMŰKÖDNEK:

SZIRTES JÁNOS

SZEMZŐ TIBOR

A FEKETE ZONGORA VONÓSNÉGYES

PAPP PÉTER

NÉDER SAROLTA

ERNST MÚZEUM, BUDAPEST VI., NAGYMEZŐ UTCA 8

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:1992. NOVEMBER 22-IG

HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 10-TŐL 18 ÓRÁIG

TRANZIT

SZEMZŐ TIBOR

kiállítása

1995. február 7-17-ig

megnyitja Bálint István,

február 7-én, 18 órakor

LIGET GALÉRIA

nyitva 14-18 h-ig, kedd szünnap

1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 5.

F.k.: Resszler Ernesztin

Lóska Lajos

Bp. Felsőzöldmáli út 61-65.
1025

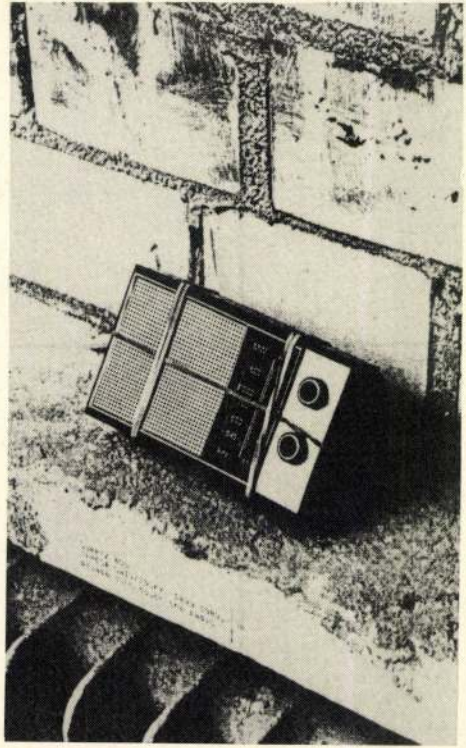

Szauró Tibor

Expanzió III.
Vác, 1991

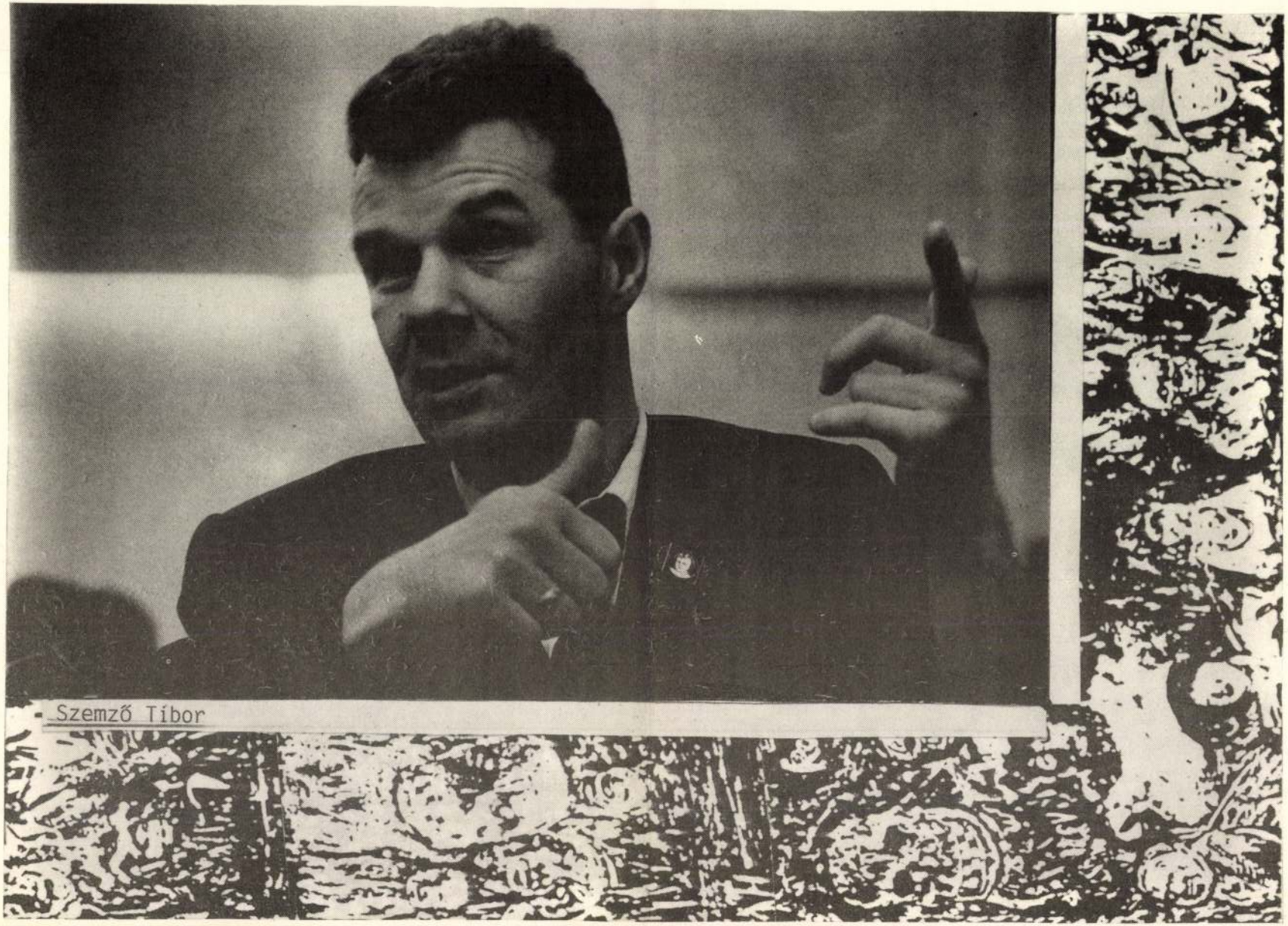

Szemző Tibor

Szemrák Emil építész

Neve az I. Fő utca 30-32 sz. volt kapucinus templom romantikus átépitésével kapcsolatban emlitve.

Müemlékvédelem 73/4 247. old.

M.D.K.

SZÉN Martinus

muraviorum magister

Paks

1952)

Müvért. Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137. l.

Szenáki Kálmánné
SZENÁKI
Kis - KELET

1998. IX.24.

Tárlat

Vásárosnamény (KM) — A vásárosnaményi művelődési központ kiállítótermében szeptember 30-áig tekinthetik meg az érdeklődők *Szenáki Kálmánné* amatőr festő tárlatát.

A kultúra naményi hajléka — az érdeklődők számától függően — a hagyományoknak megfelelően idén is több, egyebek között gépíró, szabó-varró, valamint balett-tanfolyamot szeretne indítani a közeljövőben.

A kurzusok iránt érdeklődők az intézmény portáján jelentkezhetnek, illetve ugyanitt kérhetnek bővebb felvilágosítást a tervezett tanfolyamok részleteiről — tájékoztatta lapunkat *Nagy Ferencné* a művelődési központ megbízott igazgatója.

Szénardt Jakab

Aismester

1843 körül a győri Ferencvárosban polgár

Jerfy 257. l.

la

ületben 1900 év első felében
nkáról:

kémény		Jakarék-tűzkely	Kályha és csövei	Sepréseb szama	Egységár fillérekben	összesen	
mászó	orosz					Kor.	fill.
18	20	18	16				
22	36	18	40				
4	28	12	20				
6	38	18	4				
16	—	12.	8				

SZÉNÁSY GYÖRGY

Dizseri: Kockára kockára, a magyar animáció krónikája

1948 - 1998

11.o.

withering attack well before the most recent turn of the century. "Away with the monuments!" Friedrich Nietzsche declared in his blistering attack on nineteenth-century German historicism that oppressed the living with mummified versions of the past, what Nietzsche called "monumental history" (Nietzsche 1985, 14). To this, a chorus of artists and cultural historians have since added their voices. "The notion of a modern monument is veritably a contradiction in terms," Lewis Mumford wrote in the 1930s. "If it is a monument it is not modern, and if it is modern, it cannot be a monument" (Mumford 1938, 433). Believing that modern architecture invites the perpetuation of life itself, encourages renewal and change, and scorns the illusion of permanence, Mumford wrote, "Stone gives a false sense of continuity, a deceptive assurance of time" (234). Instead of changing and adapting to its environment, in Mumford's view, the monument remained static, a mummification of ancient, probably forgotten ideals. Instead of placing their faith in the powers of biological regeneration, fixing their images in their children, the eminent and powerful had traditionally sought in their vanity a petrified immortality. In Mumford's words,

> they write their boasts upon tombstones; they incorporate their deeds in books; they place their hopes of remembrance in solid stones joined to other solid stones, dedicated to their subjects or their heirs forever, for-

SZÉNÁSI Ferenc
Hajdú-Bihari Napló
1996. júl. 30.

1996. JÚLIUS 30., KEDD

SZOMSZÉDOLÁS

Képzőművésztábor a Partium városában

Nagyszalonta (HBN) – Második alkalommal rendezték meg a közelmúltban a nagyszalontai festőtábort az RMDSZ és az Arany János Művelődési Egyesület közreműködésével.

Az ott készült képekből rendezett kiállítást vasárnap nyitotta meg Banner Zoltán művészettörténész. A nagyszalontai Szénási Ferenc mozgósította-lelkesítette a tucatnyi résztvevőt, akik között szerepelt a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor, a csíkszeredai Zsigmond Márton, a hódmezővásárhelyi Haller László, a nagyszalontai Bagossy Imre Tibor és Karancsi Sándor, valamint az immár debreceni Vígh István.

A festőtábori tárlat augusztus végéig lesz nyitva.

Krisztus mennybemenetele: Schrade, H.: Zur Ikonographie der Himmelfahrt Christi. Vorträge der Bibliothek Warburg 1928–1929. Leipzig–Berlin 1930. 66. skk; Gutberlet, H.: Die Himmelfahrt Christi in der bildenden Kunst von den Anfängen bis ins hohe Mittelalter. Leipzig–Strassburg–Zürich 1938. 268. skk.

Gnadenstuhl: Wilhelm-Kästner, K.: Gnadenstuhl und Madonna als Doppelfigur. Eine Studie zur westfälischen Plastik der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Festschrift M. Wackernagel zum 75. Geburtstag.Köln–Graz 1958. 82. skk.

Feszület, Keresztrefeszítés: Thoby, P.: Le Crucifix des Origines au Concile de Trente. Nantes 1959; Grube, E.: Majestas und Crucifix. Zum Motiv des Suppedaneums. Zeitschrift für Kunstgeschichte 20(1957) 26. skk.

Kálvária Roth, E.: Der volkreiche Kalvarienberg in Literatur und Bildkunst des Spätmittelalters. 2. Aufl. Berlin 1967.

Krisztus-János-csoport. Hausherr, R.: Über die Christus–Johannes-Gruppe. Zum Problem „Andachtsbilder" und deutsche Mystik. Beiträge zur Kunst des Mittelalters. Festschrift für H. Wentzel zum 6. Geburtstag. Berlin 1975. 79. skk.

14 DK

Szémási György grafikus

részt vett a felszabadulás előtti magyar rajzfilmprodukciókban. (más adat nincs.)

Radó István: Mickey-egér és utódai. Világ Ifjúsága, Bp. 1958. 4. sz. 15. l.

Szénássy

gyulai lakatosmester-
készítette a békéscsa-
bai ág. h. ev. templom
oltárának díszes mű-
vű vasrácsát

Scherer

I. 428. l.

5 Október

Szénási Emőke

Hódmezővásárhely

Judit. szénr., 40 x 27

Gyendélet. akv. 41 x 29

Országos diák képzőművészeti
kiállítás. Hódmezővásárhely
1965. Kat. bev. Orosz Lázló

Szénasi István

szerepelt csontból készült cigaretta-
kinálóval szerepelt a Népmüvészek Szövet-
kezetének Kecskemétm u. kiállitótermében

Magyar Hirlap 1976/27o/11

Szénási Katalin
dr. Sárváry Istvánné

Tervül V. díjban részesült a Borsod-Abaúj Zemplén megyei családi ház tervpályázaton (1974)

Magyar Építőművészet 1974/4 3.old.

Szénási Mihály festőművész

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 MÁR 29

1021

Két hete tart nyitva Gyulán, az Erkel Ferenc Művelődési Központ előcsarnokában Szénási Mihály festőművész kiállítása. A nagyszénási tanyavilágban élő festő elsősorban tájképekkel mutatkozik be: képein a lakóhelye körüli világ lép a vendégek elé

Fotó: Veress Erzsi

Tavaszias
alig múlt d
hány perc
nyörködöm
Sportcsarnol
letében, kör
tóbusz-állon
csiállásról
rendszerinti
késcsabára.
hamarosan
és a kalauz is elegáns barna formaruhában. Az invitálás is előzékeny, az emberben akaratlanul végigszalad a jó érzés: lám csak, nem is olyan rossz dolog utasnak lenni! Persze, nem szabad gyorsan általánosítani, mert akadnak kedvetlenebb kalauzok is, de a kötelező udvariasságot még egyik sem sértette meg.

Derült az idő, kisüt a nap is, közben erős szél süvít át az állomás oszlopai között:

óra 30 perc. Kihúzunk a Hungária körútra, már megint borús az idő, a rejtett hangszórókból azonban kellemes zene szól. Vasárnap délután van, a pesti forgalom sem különösen nagy, gyorsan haladunk. Az Üllői úton a Pöttyös utcánál egy Lada, mintha egyedül lenne a világon, élesen áthúz előttünk, és még azzal sem korrigálja döbbenetes hibáját, hogy elnézést kér. Mondjuk egy mozdulattal. Pilótánk nem szól, megszokta már a

MDK.

Szénássi Mihály

Óbudai képzőmüv.kiáll. megh. 1967 szept.24.

MDK.

Szénássi Mihály

Óbudai Képzőmüv.Kiáll. megh. 1967 szept.24.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-720

Szénási Mihály festőművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1982 NOV 27

NÉPÚJSÁG

1021

Szénási Mihály: Sárga-végű ház

NÉPÚJ

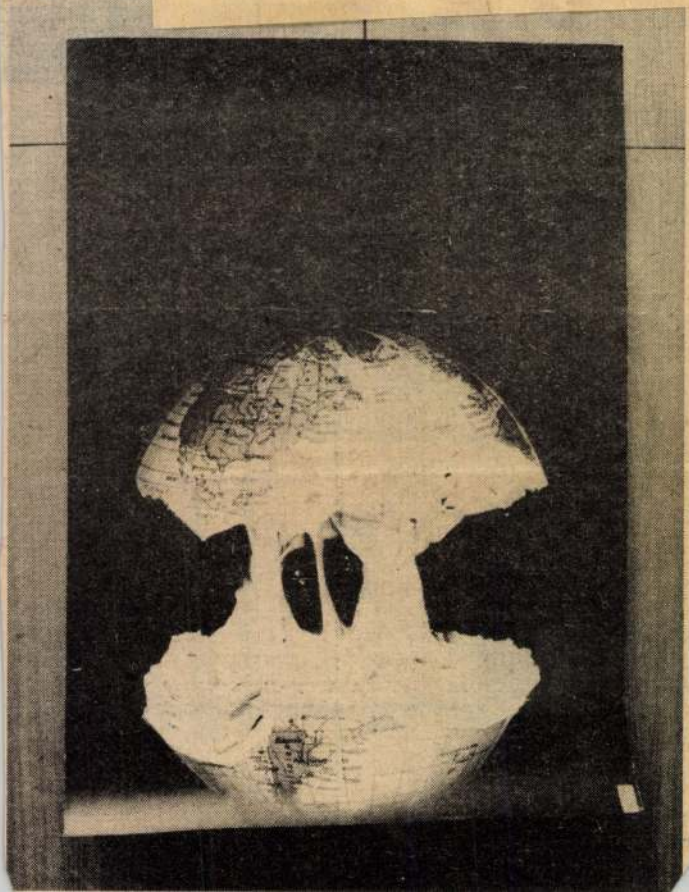

Szénási Mihály, festő

L. Gy. Vad. Erzsébet

– : Hír

8

Nepszabadság, Bp. 1979. dec. 6

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 347-745, 340-726

Szénási Mihály, festőművész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1982 NOV 27

1021

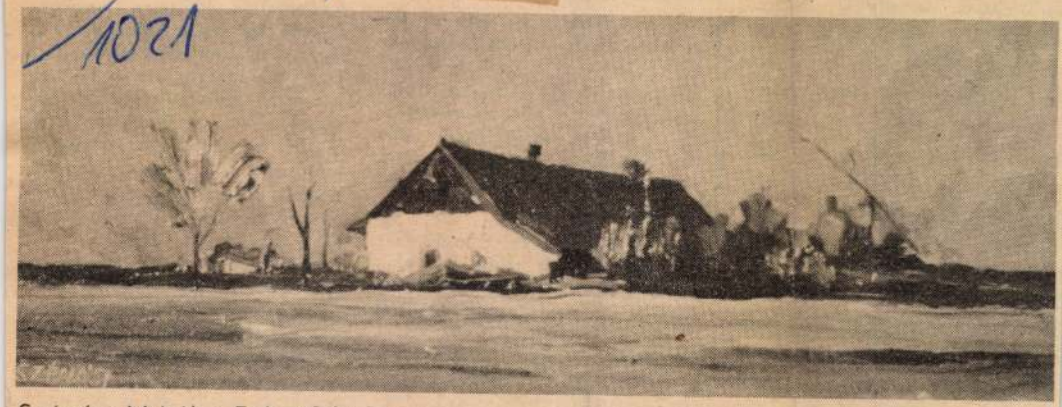

Szénási Mihály: Fehérfalú tanya

Szénási Mihály: Budaörsi házak

nak az 1985-ig tervezett beruházások, amelyek összege 4 milliárd dollár. Ezt főleg a mezőgazdasági kombinátok fejlesztésére fordítják.

Jelenleg 67 nagyüzem foglalkozik Jugoszláviában élelmiszer-termeléssel. 140 nagy teljesítményű hűtőgyár biztosítja a termékek jó minőségének megőrzését. Az almás- és szőlőskertek, a zöldségtermő táblák kiváló termése, a nagygazdaságok és a kistermelők jó együttműködése, a kombinátok és a kereskedelmi vállalatok munkájának összhangja — megannyi biztosíték, hogy Jugoszlávia megőrzi helyét a külföldi piacokon, és még szélesíti is kapcsolatait.

A mezőgazdasági dolgozóknak minden bizonnyal sikerül teljesíteniük a hús és hústermékek 438 millió dolláros, a szőlő és a bor 90 millió dolláros, a zöldség és a gyümölcs 300 millió dolláros exporttervét. Ugyancsak jelentős tétel az exportlistán a — főleg fejlődő országokban értékesített — gyártási technológiák sora. **(BUDAPRESS—TANJUG)**

ket csch ...
nek Volny é...

Zdenek Vol...
désre választ...
ször azt ke...
miért van en...
finek? Miért ...
len irodalmi ...
rül klubok ...
országban, k...
kiában is?

„A tudomá...
között van ...
tosság — mondta valamikor John A. Wheeler — mindkettő az igazságot keresi." És valóban a tudomány és a művészet az egyedüli olyan eszközök, amelyek segítségével az ember megközelítheti az igazságot, az igazságot önmagáról, jelenéről, amelyből kifejlődik a jövő, az objektív realitásról, amelynek termékei vagyunk és amely elől sehová nem menekülhetünk. Természetesen a művészetnek megvannak a maga sajátos eszközei. Ezzel azonban az ismeretek, amelyeket közvetít, nem lesznek értéktelenebbek. Természetesen a művészet nem alacsonyodhat le a hazugságig, és nem is maradhat el a társadalom mostani anyagi és eszmei állapota mögött, lépést kell tartania a fejlődéssel. Éppen ezért is nehéz a témaválasztás. Amikor Anna Karenina a vonat elé vetette magát, Oroszországban sokkal kevesebb vasútvonal volt, mint amennyi orbitális űrállomás ma van. Mi, a XX. század végének emberei már nem merhez szól, és kihez nem, mi a helye a világban? Ez valójában nagyon bonyolult kérdéskomplexum. Hiszen a műfajnak rengeteg változata van, ráadásul másképp hat a sci-fi az Egyesült Államokban, mint Olaszországban, másképp Japánban, mint a Szovjetunióban, másképp Bulgáriában, mint Csehszlovákiban. Mivel minden közösség számára a legnagyobb jelentősége a belföldi szellemi termékñek van, engem leginkább a cseh tudományos-fantasztikus irodalom érdekel, amelyet Josef Nesvadba alapozott meg a '60-as évek elején — a műfaj egyetlen olyan cseh képviselője, akit az ország határain túl is ismernek — és amely most sajátos fejlődési stádiumba jutott, olyan állapotba, amelyet talán konjunktúrának is nevezhetnénk, de talán nem is helyes a konjunktúra kifejezés alkalmazása, hiszen úgy tetszik, ez a műfaj most már véglegesen megtalálta az őt megillető helyet a kultúra világában.

világ
A
BÉKÉS MEGYEI NAP
hétvégi melléklete

Szénásy Mihály

Töviskoronás Krisztus a tanyavilágban

Szénási Mihály kiállítása Nagyszénáson

Sokadik alkalommal nyitott kiállítást *Szénási Mihály* festőművész a nagyszénási kultúrházban. A nyolcvanas évek elején költözött le Budaörsről édesanyja tanyájára Szenespuszta és Kiscsákó határvidékére, az országút mellé, pár hete a Nap társasági rovatában mesélt az életéről-pályájáról, hogy Gyulán született és Koszta Rozóval együtt jártak József Dezsőhöz rajzolni, festeni tanulni. A híres gyulai tanár-festő és Rozó is oda van már, égi műterembe költöztek, Szénási pedig most nyitotta meg október 23-án legújabb tárlatát, melyen bizonyos vonatkozásban meglepetéssel is szolgált: lendületes (mondhatni) széles ecsetkezelése mozgalmasabbá, szenvedélyesebbé tették a képeit, színei is frissebben csengenek össze, érzelmei is erőteljesebben hangsúlyozódnak; egyszóval valami mást hozott a festő, aki szereti és csodálja az alföldi tájat, a tágas szénási határt, Szenespusztát, Kiscsákót, és az itt élő embereket. Kutatja, ami volt, szorongva várja, hogy egyszer talán újra élednek a régi, tanyai barátkozások, összejövetelek hírét hozza-viszi a szél (például) arról, hogy daloló este lesz valahol, hogy új formái születnek elmúlt fosztókáknak, cuháréknak a dűlők világában.

Kétséget kizáróan váltott Szénási Mihály, témái is bővültek azzal, hogy másik kedvelt vidékéről, a Pannon-tájakról is hozott néhány megcsodálni való képet, és váltott azzal is, hogy szomszédai, ismerősei is itt vannak ezen az új tárlaton: a tanyák lakói, a puszta emberei. Tájak, portrék, csendéletek követik egymást a kiállítóterem falain. Tájait nem jellemzi semmiféle túlfűtöttség, színpadiasság, szerény, bölcs hazaszeretet inkább, a tanyavilág szépség-felmutatása, szomorú megértés, azonosuló sóhaj. Példa mindezekre a Kiscsákói hosszú tanya, a Naplemente kanálissal, a Tanya este hívogató ablakszemei a mélyzöld fák között, a portrék sorából a láthatóan néhány tucat, lendületes ecsetvonással felvitt Hegyi sógor, a kutató szemű Kalapos férfi és az Önarckép zöld pulóverben sugall kérdéseket arról, hogy milyen élet. Mégsem közhelyes azonban egyik sem, miként csendéletei is rét-illatúak, három Napraforgós csendélete különösen. Szépek a dunántúli tájról hozott Ködös őszi reggel, a Napkelte kápolnával egy új nap érkezéséről, mely titkokkal lehet terhes, vagy a Présházak nagy, kék égboltja, mely olyan egyértelmű rácsodálkozás a világra, mint amilyen egyértelműen kék a nyári pannon égbolt napsütésben.

S hogy a festő napjai sem csak derűsek, csak napfényesek, mesél róla egyik legszebb műve itt, az Ecce homo. Szénási töviskoronás Krisztusa, kinek arca ismerős is meg ismeretlen is – kinek arcán ki-ki annak az arcát láthatja meg, akit a legjobban szeretett – örök utakra távozott szerettei közül. A szénási tanya-műteremben élő festő íme újabb hírt adott magáról. Benne újabb meg újabb képek reményével, amikor megint tárlatot nyit majd valahol ezen a tájon.

Sass Ervin

Irodalmi est – mint réges-régen

A Vajda Lajos Stúdió harmadik könyvének sajtóbemutatója

Elmaradt tavasz, alig-alig nyár után néhány szép őszi nap köszöntött reánk. A szalonképesebb elnevezés szerint szép indián nyárban, októberi hétvégén autóztunk négyen a Duna-kanyarba, Szentendrére a Vajda Lajos Stúdió harmadik könyvbemutatójára; a csomagtartóban könyvek, az utastérben mindannyian nyomdához kötődő emberek. A többi között arról folydogált a szó, hogy a harmadik füzetünk milyen mértékben igazodik a tipográfia fél évezred alatt kialakult hagyományaihoz; a három könyv – bár sorozat darabjai, ezért hasonlatosak egymáshoz – milyen mértékben egyedi mégis. Mennyiben felelnek meg a Vajda Lajos Stúdió kimondott-kimondatlan elvárásainak, hogy ki-ki bármeddig mehet mondanivalójában, igazodjék azonban a példaképül választott alkotók: Vajda Lajos és Barcsay Jenő hagyományaihoz. Amely hagyományok szerint a Stúdió a kezdetektől nyitott mindenfajta törekvések befogadására; minden alkotó maga áll helyt alkotásaiért, azonban nem árt a nevezett szellemi irányadók szakmai alázatát maximálisan tiszteletben tartani.

A Vajda Lajos Stúdió elsőként Gruber József *Előérzet* címmel válogatott verseit adta ki tavasszal, ennek a füzetnek Békéscsabán volt a „premierje", akárcsak e sorok írója *Ez jutott nekem* című füzetének. Most *Adamis Béla Körforgás*-ának bemutatójára készültünk. Adamis Bélát *ef Zámbó* István elöljáró soraiból ismertük meg: *„A tiltott kultúra vándorszócsöve, a megtűrt művészetek eseménynaptára, élő Pesti Est, a magyar avantgárd titkos eseményeinek tudója, a legújabb művészeti kutatások ösztönös megfigyelője, az egyetemes tudásépítés álomzsír-katalizátora, az űrbe vágyó versenyföldönfutók tudós résztvevője, sajátmagába botló leheletkapu, ironikus mosolyú univerzumkritikus. Vérbeli költő."* Kíváncsian vártam a személyes találkozást – és nem csalatkoztam.

A zsúfolásig telt Dalmát pince (amely „korcsmahivatal" külön kis tárca tárgya lehetne) a réges-régi, Békés megye apró falvaiban és nagyobb városaiban tartott íróolvasó találkozók feledhetetlen hangulatát idézte föl bennem. Amikor tucatnyi érdeklődő, avagy zsúfolt termek előtt a megyebéli amatőr írók – nemegyszer országos nagyságok támogató részvételével – az élő kultúrát igyekeztek az emberekhez közelíteni. A Dalmát pince kultúrfórum – most csak ennyit róla, hátha megíródik az a tárca egyszer –: a végében kis színpad áll. A közreműködő előadó-művésznő sebtében „kicsit megbolondította a hátteret" színes kelmékkel, elrendezte a kis kávéházi asztalt, amely mellett a szerzők helyet foglaltak, és elkezdődött a varázslat. Sorok írója a közönséget szemlélte el-elmerengve régi élményeire emlékezőn – és némi szorongással. Szorongása pillanatok alatt semmivé foszlott a vajdások, a közönség együttérző figyelmét tapasztalván, majd az operatőrök szakszerű ténykedését figyelve. És már következett a Vajda Stúdió hagyományai szerint kirakott és díjtalanul elvehető könyveknek a közönség által történő álmélkodó-elismerő vizsgálata, a hosszú sorokban dedikálásra várók gratulációi a könyvek külalakjára vonatkozóan...

Az irodalmi est után a Happy Death Band dzsesszestje következett; az első produkció a nyitottság jegyében egy kissé elvarázsolt úr magánszáma és egy közepes méretű szőnyegbombázást idéző hangerővel előadott „örökzöld" volt, majd népes társaságunk néhány (normális hangerőre visszavett) igen hangulatos műsorszám meghallgatása után távozott. *Zámbó Öcsike* szimpátiával intett búcsút a szintetizátor mellől... A pince bejáratánál egy fiatalember halkan pengette a gitárját, előtte sapka fémpénzekkel. Kirobbant belőlünk a nevetés a hangerőbeli különbségekre reagálva.

Csendes vendéglőbe vonultunk hosszabb beszélgetésre; beszélgetésünk egyik tárgya az volt, hogy milyen furcsa dolog: egyesek azt igyekeznek elhitetni a közönséggel, hogy tulajdonképpen nem is érdekli őket a irodalom. Mi a harmadik esetben tapasztaltuk ennek a vélekedésnek téves voltát: a érdeklődés legalább akkora, mint hajdan volt, a hallgatók viszont a minimális megélés lehetőségéhez ma is ragaszkodnak.

Kovács György

Szénási Mihály

SZÉNÁSI Mihály

Szénási Mihály festményeiből nyílt kiállítás Tatán, a helyőrségi klub galériájában. A míves technikával készült alkotások egy rendkívül gazdag fantáziával megáldott alkotó művészetébe nyújtanak betekintést a városban élő vagy csak ide látogató művészetkedvelő közönségnek. A bemutatón készült felvételünkön Ködmön Károlyné művésztárs látható a kiállító képeivel. FOTÓ: HARASZTI

Komárom-Esztergom megyei 24 óra - 1998. május 30.

ANTHONY CARO (NAGY-BRITANNI
SZOBRÁSZMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA / THE W
ANTHONY CARO, GREAT BRITAI

SZÉNÁSSY Attila grafikus

Magyar Nemzet, 1992. jan. 16.

■ **Szénássy Attila grafikai kiállítása** megnyílt Győrött, a Petőfi Sándor Városi Művelődési Központban, az Art Galéria rendezésében. Ézsiás István szobrászművész méltatta megnyitójában a Rév-Komáromból áttelepült grafikus munkásságát.

ZŐDÉS

ogviszonyhoz

Kutató Csoport, mint megbízó, másrészről

.....

) .....

..... (szem. ig. sz.)

..... tevékenység

.....

.....

Szénássy Mihály festő

Vidékről a következő kiállításról jött az értesítés: Szénássy Mihály festő kiállítása, Orosházán.

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1984. febr.

Szénási Mihály

festőművém

Szénási Mihály tanítványa volt József Dezsőnek, kinek Gyulán szabad rajziskolája volt.

Békés megyei Népújság

1983. nov. 13.

Szénássy György

reklámgrafikus

a Budapest-Reklámváros sorozatban Anonymus nobra, fenti tollrajza után, repr.

Reklámélet 1938. 4. sz.

151 l.

/

/ piros félvászon/

/ zöld félvászon/

ógusa /kék félvászon/

katalógusa / lila félvászon/

ijteménye / zöld félvászon/

rna félvászon/

ujabb római épitmények ∅ barna félvászon/

Szénásy György

3. **Tamás István:** SZABADKAI DIÁKOK. **Szénásy György** rajzaival. Az elszakított területi magyar diákok küzdelmes életútja derűs epizó-

28

dokon és szenvedésszülte könnyeken át. Fvk. (Bolti ára 3·80 P.)

Pontértéke: 7.

Szénásy György

3. **Tamás István:** *Szabadkai diákok.* Szénásy György rajzaival. Az elszakított területi magyar diákok küzdelmes életútja derűs epizódokon és szenvedésszülte könnyeken át. Második kiadás. Fvk. (Bolti ára 2·50 P.) **Pontértéke: 6.**

Darium 1939

Szénásy György

Könyvbarátok kis
Könyvei 1933.

SZABADKAI DIÁKOK

Írta: ***Tamás István.*** ***Borbíró Ferenc*** *ajánlásával és* ***Szénásy György*** *rajzaival.*

Az elszakított területi magyar diákok küzdelmes életútja kedves, derűs epizódokon és sok szenvedésszülte könnyeken át.

DIARIUM KÖNYVBARÁTOK KÖZLÖNYÉT

adja tagjainak. Eddig 80 kötet jelent meg. Meg nem felelő munka kicserélhető. — Kiadja a

KÖNYVBARÁTOK KIS KÖNYVEIT

Kérjen részletes tájékoztatót a

IR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJÁTÓL

UDAPEST IV, KOSSUTH LAJOS-UTCA 18.
évélcím: Bp. IV, póstafiók 242. Tel.: 89-5-40

DR. HANKÓ: VIZ

KÖNY

KIRÁL

Szénásy György

TAMÁS ISTVÁN

Szabadkai diákok

III. kiadás

Az újabb ifjúsági irodalom legnagyobb sikerű, s méltán legkedvesebb könyve. Diákhistória abból az időből, amikor szabadkai diáknak lenni különös kötelességekkel is járt: magyarnak kellett maradni.

Szénásy György rajzaival.

TAMÁS ISTVÁN

A szegedi pedellus

A Szabadkai diákok testvér-könyve. Izgalmas és érdekfeszítő, mulatságos és könnyesen fájdalmas. Fölemel és büszkévé tesz, büszkévé a szegedi diákokra, akik pedellusukért hőstettre is képesek.

Szénásy György rajzaival.

A Könyvbarátok Kis Könyvei sorozatában eddig megjelent és még kapható könyvek

HUNGAROLÓGIA
SOROZATA

A MAGYAR ÖNTUDAT
A MAGYAR SZELLEM
A MAGYAR MŰVELTSÉG
ÁPOLÁSÁT TŰZTE KI CÉLJÁUL

A SOROZAT TAGJAI

HÓMAN–SZEKFŰ

Magyar történet

*

Magyarság néprajza

*

PRINZ–TELEKI–CHOLNOKY–BARTUCZ

Magyar föld–Magyar faj

*

GEREVICH TIBOR

Magyarország művészeti emlékei

A SOROZATOK REMEK KIÁLLÍTÁSA
A MAGYAR NYOMDAMŰVÉSZET MESTERMŰVE

Szénásy György

Bptávb 1940 szept.

Szigetvár.

A középtért a bástyákkal
el; az előtérben a folyót áthi
szanak. Felirata
fölül középütt: SIGETH
jobbra: 73.
magyarázó szövegének kezd
6. Alm flu.

Szines rm., mér.

Szénássy

Gyulai lakatos
mester
a csabai ág. h. ev. nagyszámlom-
ban az oltár díszes münöi
vasrácsát készítette.

Scherer

I. 478. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Betéti ív.		Gót stil.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

SZÉNÁSSY Attila grafikus

– **Hétfőn** Szénássy Attila grafikusművész kiállítása nyílik Győrött a Petőfi Sándor Művelődési Házban.

Vasárnap Hírek
1992. jan. 12.

A keresztelőkanna

Ekkortól, a XVIII. szá
a legtöbb gyülekezet a kere
ból készülteket. Éppen ezér
egyházközség 1635-ös évszám
őrzött keresztelőkannája. A
debreceni ötvösmester, Misk
céhmesterré /1627, 1633 és
között tevékenyen részt vet
viselt esküdt birói tisztsé
keresztelőkanna nyujt fogal

A részben aranyozott e

teszi az asszony szerelmét és Augustusnak leánya iránt érzett, borotvaélen táncoló érzelmeit. A kor minden figurája eleven életet él ebben a hatalmas históriai tudást reprezentáló pompás regényben. *(R. M.)*

KÜLFÖLDI SZÉPPRÓZA

Genevoix, Maurice: Gai-l'amour

(Roman. Flammarion. 284 o.) A „Gai-l'amour" tárgyánál fogva populista regény, hőse népi Don Yuan, aki beleszeret egy törékeny leányba, el is veszi, de anyósa végzetes szenvedélyre lobbantja, amelynek fiatal feleségét és gyermekét áldozatul dobja. Nyakig sülyed a posványba, gyenge szabadulási kísérletek és lázadások után megint csak megrontója karjaiban talál feledést. A regény hőse csupa impulziv, vad, érzéki fiatalság, olykor szentimentális elágyulásokkal. Az asszony igazi *„femme fatale."* Mindketten sokat analizálják magukat, ami populista regényekben elég szokatlan. A stílus hol áradó líra, hol epikai szélességgel hömpölyög, néhol a szó-liánák rengetegében majd elvész az olvasó. De túl minden irodalmiságon, a könyv őszinte patetikuma, hőseinek mélységes emberi tragikuma meghatja az olvasót. *(F. K.)*

Kästner, Erich: Fabian

(Egy moralista regénye. Fordította Braun Soma dr. Budapest, 1932. Nova-kiadás. 250 oldal. Ára egész vászonban 2 pengő.) A világháború által végkép kijózanodott emberfajtához tartozik Kästner és kijózanodásának le is vonja a következtetéseit, becsülettel, az utolsó fittyingig, az utolsó csepp vérig, az utolsó gondolatokig. Ha felborítottátok a világot — gondolja magában — egyétek is meg, amit főztetek. Fabian-Kästner, az ujságíró, tisztán látja, hogy ez a világ, úgy ahogy van, menthetetlenül rossz; és éppen ezért nem is kíván rajta semmit sem javítani. Csak megállapítja a tényeket s aztán elmegy az útból; de idealista lévén, nem gyilkolja meg magát, hanem még utoljára egy gyereket akar a folyóból kimenteni. Beleful. Előzetesen pedig végig viszi a mai Berlin (és az összes mai berlinek) minden piszkán-szennyén, hogy megmutassa az olvasónak: mennyire igazolt az ő pesszimizmusa. Műteremnek nevezett találkahely, állástalanság, szádista orgiák, egyetemi emberek kis piszkosságai, könyörtelen szülők, karrierért vízszintfekvő diplomás nők, őrült, aki józanabb az összes embertársainál, becsületes, jószándékú ember öngyilkossága, csupa szenny, csupa genny. Csak egy kis tisztaság-sziget van: Fabian szeretete az anyjához s az anya szeretete Fabianhoz. Talán ez az egyetlen maradandó, ami a mai rohadás után nemzedékünkből még megmarad. Kr. u. 1932 keresztmetszetét ezer év mulva is az ilyen regényből fogják megítélhetni. A fordító éles színadással támogatja a szerző intencióit.

IFJUSÁGI KÖNYVEK

Babay József: Mi, huszonketten

(A Milliók Könyve — az ifjúságnak első száma. Singer és Wolfner, Budapest, 1932.) A Milliók Könyve kiadója új sorozatával az ifjúságnak akar olcsó és becsületes olvasnivalót adni. Babay József regénye, a sorozat első száma, beváltása ennek a programnak. Huszonkét diákról szól, akik a szelíd kunsági lankákon élnek egy szélmalom körül. Az a romantika, amely ebben a könyvben dalol és száll, szinte a Páluccai fiúk magasságába visz el. Valamennyi alakja élő, ép egész s a történet fonalát is ügyesen bonyolítja. Babay József nyelve külön fejezet: ezen az ízes, somogyi nyelven ma már kevesen írnak s egy-egy mondata külön gyönyörűsége a szavak connoisseurjének. A könyv bizonyosan nagyon népszerű lesz és amúgy is szegényes ifjúsági irodalmunkat határozottan gazdagítja. A sorozat valamennyi kötetét „Diákélet" címen változatos, sokféle érdeklődést keltő melléklet egészíti ki. *(t. p.)*

Baloghné Hajós Teréz: A tornyos villa lakói

(Igaz állattörténetek. Jaschik Álmos rajzaival. Génius-kiadás). Apró emberkéknek igaz öröme lesz ez a bájos könyv, amely a ház körül ugráló állatokról mond el kedves történeteket. A kutya, a macska, a veréb, a béka, az egér, a szúnyog a hősei ezeknek a keresetlenül egyszerű, meleg hangú históriáknak, amelyek a kicsi emberpalánták lelkéhez, értelméhez vannak szabva. Jaschik szép illusztrációi díszítik az ízléses kötetet.

Benedek Rózsi: Zsuzsa megtanul táncolni

(Singer és Wolfner, 1932.) Talán nincsen nagyobb és nehezebb feladat, mint leányoknak irodalmat adni. Marlitt és Pitigrilli között ing a mai fiatalság nőnemű része és nincs az a mézesmadzag, amelyért az igazi irodalmat elfogadnák. Éppen ezért kettősen tiszteletreméltó és becsülendő az a kísérlet, amelyet nem egy könyvében a fiatal, tehetséges Benedek Rózsi folytat. A mai leányélet tárul elénk minden alkotásából, így a legutóbb megjelent „Zsuzsa megtanul táncolni" kötetéből is. A legdrágább írói adomány: a finom, mosolyos humor is megtalálta őrzőjét Benedek Rózsiban, akinek új könyve sikerrel veszi fel majd a küzdelmet az „olvashatatlan olvasnivalók"-kal szemben. *(t. p.)*

Kosztolányi Dezső: Aranysárkány

(Átdolgozott ifjúsági kiadás. Jaschik Álmos rajzaival. Génius-kiadás). Ismerjük és méltányoljuk Kosztolányi Dezsőnek finom regényét az Aranysárkányról, a diákkor édesbús éveiről. Most átdolgozta az ifjúság számára ezt a könyvét. Igy a felnőt-

tek örömét megosztják majd a gyerekek is, akik kétségtelenül rajongással fogják olvasni az író kitűnő könyvét, amely nem nagyképű pedagogiával kiagyalt történetet rejt, hanem élő valóságízt nyujt.

Tamás István: Szabadkai diákok

(Szénásy György rajzaival. Kiadja a Könyvbarátok Szövetsége. 328 oldal). Borbíró Ferenc, Szabadka egykori főjegyzője irt előszót ehhez a frissen perdülő, fordulatos történethez, amely a szabadkai diákokról szól. A diákok bátor, ötletes harcot folytatnak szabadságuk védelmére és lelkesedésük magával ragadja a felnőtteket is, akik melléjük állanak, hogy segítsék őket a küzdelemben. A komoly cél érdekében vivott harc természetesen rengeteg vidám epizód közben zajlik le és sok izgalmasan érdekes esemény tarkítja az élvezetes könyvet.

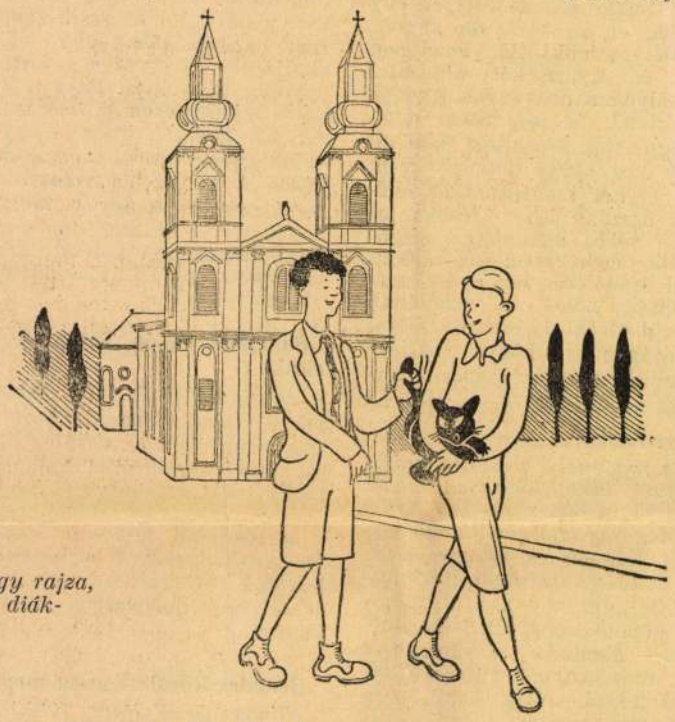

Szénásy György rajza, Tamás István diákhistóriájához.

Móra Ferenc: Dióbél királyfi

(Egy öreg ember emlékei fiatal gyerekeknek. Jaschik Almos rajzaival. Genius kiadás). Kisunokájának, immár az irodalomba is bevonult, sőt már onnan is „kivénült" „Vadember"-nek mesélgethette „Apapa" ezeket a bűbájos históriákat, amelyeket felnőtt ember is elhallgatna napestig. Falusi szegénygyerek sorsáról szól ez a könyv. Szomorú volna hát alapjában véve a történet, de Móra teleszövi aranyos humorának csillogásával és ez úgy elborítja, mint nyárutói napsütés a tarlót. A fordulatos mese színes szála frissen szövődik és mire a regény végére értünk, azt vesszük észre — mint Mórának majd minden írásának olvasása után — hogy a szemünk könnyes, de a szájunkon édes mosolygás ül és a szívünk harmatosan felvidámodott.

FOLYÓIRATOK

Kalangya

(Irodalmi folyóirat. Szerkeszti Bencz Boldizsár). Első évfolyamát fejezte be ezzel a nyolcadik számával a jugoszláviai „Nyugat", a Kalangya, ez a kitűnő magyar folyóirat, amely nagyértékű kultúrmissziót teljesít azzal, hogy teret ad a föltörekvő fiatal tehetségeknek és hozzájárul a magyar irodalom decentralizációs törekvéseinek megvalósításához. A délvidéki magyar irodalom kiváló reprezentánsainak írásait: Szenteleky Kornél, Aranyady György, Börcsök Erzsébet, Szirmai Károly, Herczeg János, Kende Ferenc novelláit, Csuka Zoltán, Polácsi János, Borsodi Ferenc, Dudás Kálmán, Bencz Boldizsár verseit olvashatjuk az új számban, amelyet a „Láthatár" rovat pompás cikkei egészítenek ki. Ebben a számban jelenti be a szerkesztőség a Kalangya-könyvtár és a Jugoszláviai Magyar Könyvtár megindulását. A Kalangya-könyvtár elsőül Farkas Geizának a „Fejnélküli ember" című regényét hozza ki; a Jugoszláviai Magyar Könyvtár kiadásában pedig Jovan Ducic-nak, a legnagyobb jugoszláv írónak „Álmok városa" című kötete jelenik meg elsőként.

Literatura 1933. jan

SZÉNÁSSY ATTILA

KIÁLLÍTÁSA

„Ha a művészek tényleg alaposak
és becsületesek volnának,
azt hiszem,
megmenthetnék a világot."
(Katherina Mansfield)

SZ

NAGYKÁLLÓ, 1993.

Van-e a fáknak lelke?

Szénássy Attila a fiatal képzőművész, tanár különös álmait képzőművészeti technikák színes skálájával láttatja az akvarelltől a linóig, a ceruzarajztól a textilművészetig. Nehéz lenne felsorolni.

"Jézus megtörli véres arcát a lepelben" - ez a sorozat fogad bennünket, s már ekkor kénytelenek vagyunk megállni, a feltörő tehetséget ünnepelni. Majd a kiállítás talán legjobb alkotása, a "Mefisztó álma" hiteti el velünk, hogy fortélyosvarázslat boldog szemtanúi vagyunk. És azok a fák! Kölyökkorom óta hittem, hogy mindent tudok róluk. Szénássy Attila faihletésű képeit nézve rögtön rájöttem, hogy semmitsem tudok. A "Tündér halála" vagy a "Legenda a fákról" elhiteti a nézővel, hogy a fának igenis van lelke. Mint ahogy mindennek ezen a tárlaton. Aki betér ide fél órára elfelejti a világ bajait, mert egy másik világ azt nyújtja, amit a hétköznapok (már) nem tudnak: HARMÓNIÁT, BELSŐ CSENDET, NYUGALMAT.

Bárány János

Életrajzi töredékek

Szénássy Attila Rév-Komáromban született. A volt Bencés Gimnáziumban érettségizett. Ezzel párhuzamosan elvégezte a Művészeti Népiskolát. 1980-81-ben a Szépművészeti Múzeumban tanulmányokat fest. Nem egészen egy évig látogatja az Iparművészeti Főiskolát magánúton. Az akkori Husák-féle politika hirtelen, drasztikusan korlátozza a határátlépések számát Csehszlovákiából Magyarországra. Így a tanulmányok abba maradnak. Az érettségi után ötször felvételizik a pozsonyi majd a prágai Képzőművészeti Főiskolára. A tehetségvizsgákat minden évben leteszi, de nem veszik fel... Már ezekben az években érlelődik a gondolat, hogy áttelepül Magyarországra. 1985-ben a Hollóházi Porcelánnál dolgozik. Ezt követően tanít Pesten, Mocsán, Szemerén. Szolgálati lakásokban lakik. Rajztanári diplomáját 1990-ben szerzi Szegeden, ez évtől (Győr-megyében) Szentkúton alkotó művész.

„Akinek fekete a lelke,
Az hiába fest fehér
angyalokat..."

SZ

AZ ÉN KÖNYVTÁRAM

Szencri Mária

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972.4.számát
23-25.l.

Szenczi Gergely

könyvmásoló

1397

l.

Magyar Könyvszemle

1880. 247 l

Szenczi Gergely

1397

lásd

Cst 1880 247 l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Szenczi Görög Péter ács

M.D.K.

– neve az 1834-évi adó-könyvben szerepel Egerben

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 408. old.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
209 1931. sz. dm.
Érk. 1931 év június hó 11-n.

A m.kir. vall.és közokt. mi
alatt a keb. számv. VII.és
ének másolata.

Költségvetési év: 1931/32.
gatása". Müemlékek Orsz. B:
illeték: nincs.

Utasitom, ho
k o v i t s M a r g i t n
dijnokának jelenlegi havi
végével állandóan szüntesse

MDK

U. S.

Szénásy Béla - Levélpapirok. 1926., 126x95.5
OSZK 00386

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok.Kat. 41.1.

Sztehlássy György

illusztrálta Tamás István: Szabadtéri diákok c.

könyvét (Könyvbarátok Kis Könyvei 1933)

Budapest 1982/11

Mūvé szet. 1943. VIII. é. 48.

Szénássy Hlamé: Körmenet

M.D.K.

Szénásy

Müvészekről készitett karikaturáit a lap közli "A hét humora" c. rovatban, "Nevelés csidája" és "Kabos és a lovaglósport" cimmel.

"Mire jó a csillagászat" cimmel karikatura Bársony Rózsiról, fenti rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931.dec.27.-1932.jan.2. XXII.évf. 1. sz. 35-36. lap.

M.D.K.

Szénásy

"Javulás" cimmel tréfa illusztrálására készitett karikaturát Boross Géza szinmüvészről "A hét humora" c. rovat részére.

Szinházi Élet. Bp. 1932. jan. 10-16. XXII. évf. 3. sz. 45. lap

Szénásy Alánné

MDK

Disznóölés, temp.

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Szénásy Alánné

MDK

Körmenet, temp.

Műcsarnok 1943 Tavaszi kiállítás

MDK

Szénásy Alánné

Művével résztvett a kiállitason.

KmTars. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 29.lap

Szénásy Uher Arisztid

* **Magyar művészek külföldön.** A magyar képzőművészet hívei között két figyelemreméltó jelenségről beszélnek mostanában. A *Fészek Klub* 15 tagból álló „művészcsoportot" küldött külföldre csereakció keretében azzal, hogy a magyar kultúrának a művelt nyugat előtt élő propagálóiként és képviselőiként szerepeljenek. Megdöbbenéssel olvastuk a zsidó származású *Korcsmáros* Nándor, a Fészek Klub házmagyának intenciói alapján készült névsorban a következő neveket: Biai Föglein István, Ékes Lajos, Gábor Móric, Gyimes Lajos és Zádor István zsidó festők neveit. Ugyanekkor megállapítottuk azt is, hogy a névsorban ezenkívül még félzsidó és szélsőségesen „demokrata" érzelmű képzőművészek is szerepelnek. Mindezt megdöbbenéssel vettük tudomásul, mert a 15 tagból álló csoport minden tagja egy-egy országban elhelyezkedve, akaratlanul is a magyar művészet elzsidósodását fogja igazolni. Örömmel fogadják a művészkörök azt a másik hírt és kitüntetést, amely *Szénásy Uher* Arisztidot, az Amerikai Egyesült Államok egyik nemzetközi plakátkiállításának páratlan birálóbizottságának részéről érte. Az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal newyorki irodája irta a következő levelet, amelyet teljes terjedelmében leközlünk: beszéljenek egymással szembeállitva a tények minden propagandisztikus szónál meggyőzőbben. „A *Transit Advertisers Inc.* április folyamán nemzetközi plakátkiállitást rendezett a *Rockefeller Centerben*, melynek keretében kirendeltségünk is kiállitott néhány magyar plakátot. A vezető amerikai szakemberekből álló birálóbizottság a többszáz kiállitott plakát közül négyet választott ki azzal, hogy ezek idegen országokra a legjellemzőbbek és inspiráló hatással vannak az amerikai plakátrajzolókra és hirdetőkre. A négy kiválasztott között szerepel az Uher-féle „Buboskemence" plakát, amely ettől a kiállitástól függetlenül is nagy sikert arat és általános tetszésnek örvend."

Magyarság 1938 nov. 14.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszte

13078 szám.

A Műemlékek Orsz. Bizotts. tek. Elnöks.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Díj átalányozva

BUDAPES

MDK

Szénásy Uher Arisztid

Magyar művészek külföldön. Magyarság 1938. jul. 14.

Szénásyné Galánthay Dódi

Gizella, tempera

Műcsarnok 1944. márc-ápr.
Tavaszi tárlat

Szénásyné Galántay Dódi

MDK

Hinta, temp.

Műcsarnok 1943 Téli kiállítás

Szénásyné Galántay Dódi, MDK

Hurkasütés, temp.

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Szénásyné Galánthay Dódi

MDK

Gizella, temp.

Műcsarnok 1944 Tavaszi Tárlat

Szénásyné Galántay Dódi

MDK

Hinta, temp.

Miecsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Szénásyné Galántay Dódi MDK

Hurkasütés, temp.

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Szénaverői templom

d.

Balogh Erdélyiren

I. 323/1 d.

SZENCZI György egri ács. Az 1834- évi adó-
könyvekben szerepel Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Szenczi Kertész

Ábrahám

könyvnyomdász

XVII. sz

l.

Kertésznyomtatott

132. l

133. l.

134. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
107/1915 szám
Érk.: 915 év III hó 20 n.

Szenczi Kertész Ábrahám,

I Rákóczi György tipográfusa címerét ismerteti (képpel)

Zolnay László: Komoly és csintalan címerek.

Budapest, 1969. 11.sz.

40 l,

Szenci Kertész Ábrahám

kolozsvári nyomdász műve is valóminűleg a Bornemissa Anna fejedelemasszony vénére kénült könyvkötések.

A magyarországi műv. tört. I. 248.
Corvina 1970.

MDK

Szenczi Kertész . ötvös

a régi magyar ötvösség a könyvkötéssel párosulva remekműveket hozott létre. Ilyen a kolozsv.ref. templ. birtokában lévő Váradi Biblia, melynek nyomtatását a Váradról kibujdosott Sz.K. 1661-ben fejezett be. A XVII.sz.-ban /60-70-es évek/ eléggé ismert dolog a stilizált szekfüveknek könyvkötési díszekhez való felhasználása.

Mihalik József: A magy.iparmüv. Párisban.
MIP 1900. 116-119.l. Képpel.

idegen szavakat magyarosan írja („Máté", „Egyiptom", „Nátán"). A most már uralkodóvá lett úgynevezett hosszú ortográfiának is híve volt Tótfalusi Kis Miklós; így írt: „újonnan", „készít", „szomorú"; sőt az ul végződést is hosszúra vette: „magyarúl". Az ö, ü jelölésére – mint említettük – őelőtte jobbára olyan o, u-t használtak, aminek a tetejébe kisded „e" betű volt biggyesztve; az ö, ü mostani, pontozásos formájának ő volt az egyik úttörője. A nyujtást azonban még nem fejezte ki ezeknél a hangoknál; ekképpen írt: „eßtendö", „itélö", „bün". A cz-t elejtette: „Debrecen"-t írt. A cs-t nemigen használták akkoriban, s ő is „tselekedet"-et írt. A „mely" szóba két l-et dugott („melly"), a „teljes"-t pedig így írta: „tellyes".

Füzetünk 104. és és 105. oldalán két kicsinyített hasonmást talál az olvasó. Mind a kettő jól példázza a tizenhetedik századbeli magyar tipográfiát és helyesírást. A könyvcím terjedelmes volta e kornak meglehetősen általános szokása; már korábban is megtaláljuk a hitvitázók írásaiban, mintegy kicsiny tükrét igyekezvén adni a benne foglalt mondanivalóknak. Medgyesi Pál I. Rákóczi Györgynek, majd meg Lorántffy Zsuzsánnának volt az udvari prédikátora. Tipográfiai érdekesség a második sorban leledző lakodalom („tsak hamar hamar"), s az impresszumbeli számhiba (a C-t tintával írták bele a római-számos dátumba).

„Srófos galibák" a szedőgépen

Megtörténik, hogy a szedőgép egyikmásik csavarja meglazul. Ez érthető dolog, mert a gépet olajozni kell és elkerülhetetlen, hogy a csavarra is ne kerüljön belőle és minthogy a csavarok egy része egyúttal tengely is, amely mozgó résszel kapcsolatos, könnyen bekövetkezhetik a meglazulás, különösen öreg gépeknél. Az ily meglazulás legtöbbször hirtelen következik be.

Minthogy a szedőgépen nagyon sok csavar van, gépszedő legyen a talpán az, aki az ilyen rendkívüli eseteket azonnal fel tudja ismerni és megtalálni a hiba helyét. A gyanú rendszerint bizonyos körletre szorítkozik és ha a megvizsgált géprészeken nem sikerül a hibát megtalálni és mindamellett mégis kísérletezünk a gép megindításával, az eredmény törés is lehet, mert a gép nem akad meg hiába, arra valami rendellenesség ad okot. Csavarmeglazulás következtében előállott néhány esetet mondok itt el, hátha hasznát veszik a szaktársak.

A gép megakadt. A szedő pedig abban a hiszemben, hogy azért történt ez, mert a laza szíj miatt a sort nem tudja kitolni, hát „segített neki". Operációja közben egy nagy dörrenés világosította fel a tévedéséről: az átvivő emeltyű görgős segédemeltyűje kettétört. Ezután nézett szét a gép előrészén és vette észre, hogy az átvivő szán vonórúdjának baloldali tengelyszege hiányzik. Ez egy nagyon kis csavar, amelyet csak hosszú keresés után találtak meg a helyiségnek egészen más részén, mint ahol keresték, mert messzire elpattant. Az emeltyűt hegesztéssel összeforrasztották és most kifogástalanul működik.

Egy másik alkalommal olyan bolondságot csinált egy meglazult csavar, hogy a sor elküldése után a továbbító szán elindult a helyére, de ott nem kapaszkodott meg, hanem szépen visszaindult és a középcsatornában megállt. Ennek a hibának a megállapítása nem volt nagy probléma, nyilvánvalóan a görgős emeltyű körül történt itt is valami. Tényleg, az excentrikus csapszeg lazult meg annyira, hogy a csillag, illetve a tengely elfordulhatott, amelynek következményeképpen a körhagyó nem tudta a továbbító szánt annyira visszaszorítani, hogy az megkapaszkodhatott volna. A helyzet felismerése után nem volt nehéz a görgőt előbbi állapotába visszaállítani és így a gép rendes működését biztosítani.

Ezek a csavarok majdnem hozzáférhetetlen helyen vannak ugyan, de azért a továbbító szán visszatartásával olyan helyzetbe lehet hozni az emeltyűt, hogy a csavarhoz hozzá lehet férni. Egy ízben megtörtént, hogy a sor elküldése után a gép nem kapcsolt be. A főbütyök megvizsgálásakor kitűnt, hogy annak egy szabályozó csavarja hiányzik, ami miatt a görgős emeltyű a bütyköt a kikapcsoló emeltyűről nem tudta betolni. Ez esetekben az a hátráltató körülmény, hogy a kiesett csavart rendesen csak hosszas kereséssel találják meg.

A csavarok meglazulása ellen a gyár többféle biztosító intézkedést tett, mint például a kazánlábaknál is, amely mindamellett is fel szokott tágulni, aminek aztán fröcscsölés a következménye; ezért nem hiábavaló munka, ha a gépszedő a meglazulásra hajlamos csavarokra nagyobb gondot fordít és ennek bekövetkezését a rendelkezésre álló eszközökkel megakadályozza. Ezt a munkát úgy képzelem el, hogy az ilyen csavarokra lócot kellene csavarni; ily esetben a csavarmeglazulások folytán előállott zavarok kisebbek lennének. J. B.

A papiros súlyának és árának kiszámítása

A Grafikai Szemle két legutóbbi számában a papirosszükséglet kiszámításával foglalkoztunk. A két közleményben ismertetett számítási módozatok a nyomtatvány alakjából és példányszámából kiindulóan az előállításhoz szükséges ívmennyiség megállapítására vonatkoznak. Ezeknek a számításoknak szerves kiegészítéseképpen most a papiros súlyával és árával kapcsolatos számításokkal ismerkedünk meg.

A papiros pontos meghatározásához a minőségen kívül a következő adatok szükségesek: A papirosív mérete, grammsúlya, kilogrammsúlya, kg-onkénti ára és 1000 ívenkénti ára. A gyakorlati életben gyakran megtörténik, hogy nem rendelkezünk az összes adatokkal. Ezért szükséges, hogy a hiányzó adatok kiszámításának eljárásaival tisztában legyünk.

Mielőtt azonban tovább mennénk, szükséges, hogy tisztázzuk a grammsúly és a kilogrammsúly fogalmát. Erre vonatkozóan leghelyesebb, ha magyarázatképpen Ferdinandy Gejza „Papirosgyártás, papirosáruismeret és papirosvizsgálat" című kitűnő művéből a következőkre hivatkozunk:

„A kereskedelemben a papirosanyagoknak jellemzésére szolgáló súlyt kétféle módon, nevezetesen vagy a négyzetmétersúly (grammsúly), vagy a rizsmasúly (kilogrammsúly) megjelölésével szokták megadni. A négyzetmétersúly: 1 m² nagyságú papiros súlya grammban kifejezve (szabványos jelzése g/m²). A rizsmasúly: 1000 ív papiros súlya kilogrammokban kifejezve (szabványos jelzése kg/1000 ív). Fentiekből látható, hogy míg ugyanazon papirosnál a négyzetmétersúly (grammsúly) mindig ugyanaz, addig a rizsmasúly (kilogrammsúly) az ív méretétől függően változik. Így például egy 70 g/m² súlyú papiros négyzetmétersúlya mindig 70 gramm, függetlenül az ív méretétől, ugyanezen papiros rizsmasúlya azonban például 70×100 cm méretben 49 kg, 63×95 cm méretben 42 kg, 34×42 cm méretben 10 kg stb. Ennélfogva valamely papiros jellemzésére a négyzetmétersúly megfelelőbb, mert az mindig ugyanarra a területre, vagyis 1 m²-re vonatkozik, míg a rizsmasúlynál az 1000 ív súlyán kívül az ív méreteit is meg kell adni, mert a rizsmasúly előírása csak így egyértelmű."

Ebből kitűnik, hogy a négyzetmétersúly abszolút, a rizsmasúly relatív értékű.

Ezután most már rátérhetünk a számítási eljárások magyarázatára.

jával (készült Sárvár-Újszigeten 1539-ben). A 16. századbeli magyar helyesírási elvek egyébként – már amennyire ilyesmiről beszélhetünk – még az Anjouk korszakából öröklődtek át könyvnyomtatóinkra; ez időből ugyanis olyan nyelvemlékeink maradtak fönn, melyeknek az ortográfiája meglepően hasonlít a magyarnyelvű első nyomtatványokéhoz.

A latin ábécében meg nem lévő hangokat (gy, ly, ny, ty) a 16. században általában úgy írták, hogy a g, l. n, t-nek fölső feléhez pontot, illetőleg vesszőt biggyesztettek. E nyilvánvalóan szlávos szokásnak némelyik ősnyomtatványunkon is nyomát találjuk, így az újszigeti nyomda „Új testamentum"-ában is (1541). Annál meglepőbb, hogy a Vietoris nyomtatta könyvekben (kezdve Heyden Sebald 1531-ben napvilágot látott négynyelvű iskolai könyvétől) már mindenütt megtaláljuk a mostani gy-t, ly-et, ny-et és ty-t. Ugyanezt megtartotta Hoffhalter Rudolf is (l. a Grafikai Szemle mult füzetbeli hasonmásán, a 80. oldalon).

A cs hangot következetesen cz-nek írták (Károlyi Gáspár 1590-i háromkötetes nagy bibliájában is: „czac hogy", „czelekedgyéc"), de a Tinódi krónikája „chuda"-nak írja a „csuda" szót. Az ifjabbik Hoffhalter nyomtatványain (l. a Grafikai Szemle mult füzetét) már cs-t látunk. A későbbi időkből Pázmány Péter egy remekbe készült címlapján „setét haynal csillag"-ot olvashatunk, de lejebb már ez áll: „Nyomtatta Bechben Formica Mate". (Mása a mult füzetben.)

A c hangot a 16. században még általában tz-vel jelölték. Egy 1563-i impresszum így szól: „Döbrötzömbe-Nyomtatot Töröc Mihál által", de két esztendővel később már ilyet találunk: „Debrecenbe nyomtattatott Raphael hoffhalter altal". Az ifjabbik Hoffhalter már cz-vel nyomtatja a c hangot.

Az ö hang jele farkas o betű volt, avagy pedig eu, ew, w, esetleg a w tetején kicsiny e betűvel, miként azt a krakkai Vietoris magyarnyelvű nyomtatványain láthatjuk. Az ü jele ez volt a 16. században: ú, vagy eu, ue, vagy még gyakrabban egyszerű y. Különben az újszigeti nyomdának volt már olyan ö és ü betűje, amelyen egy az o-ra, illetőleg u-ra ültetett csöppke „e" betűt látunk. Később általánossá lett az ily betűk használata. Egyformán használták e betűket mind a rövid (ö, ü), mind a hosszú hangok (ő, ű) jelölésére.

A Révay-kódexben az „e" magánhangzó mind a három hangját (a közép, nyilt és éles e-t) megkülönböztette az írója, de már a legrégibb ősnyomtatványainkon a közép e-t nem jelölik meg, sőt az é-nek megkülönböztetését sem látjuk következetesen alkalmazva. A legtöbb helyt nem látjuk az é betűnek semmi ékezetét, néhol pedig a lengyel farkas e betűt használták az é betű megjelölésére. Igen sok szóban – a dunántúli nyelvjárás sajátosságának megfelelően – a rokon i hangot használták az é helyett. Az i betű helyett különben igen gyakran y-t használtak, így például a krakkai nyomtatványokon is; éppen úgy y-t szoktak gyakorta írni a j betű helyett.

Az sz-et z-nek írták (Zenth Paal) vagy pedig – mint az újszigeti nyomda meg Heltaiék és a Hoffhalterék könyvein) – az akkoriban még kezdetleges formájú német éles ß-et használták az sz hang jelölésére.

A hosszú magánhangzókat néha kettős rövid hangzóval helyettesítették, így például: ootalom, Paal, legtöbbször azonban elmaradt a nyujtás megjelölése. A régi magyar beszédben meglévő „h" torokszelet a 16. században visszatérni látszik, s a helyesírásban is megnyilatkozik (yrth, zenth, engemeth stb.).

Írásjegyeink közül a vesszőt már megtalálhatjuk a legtöbb ősnyomtatványunkon, kivéve az újszigeti nyomda két könyvét, amelyekben a mostani kis törtszámvonáskánkra emlékeztető ferde vonalat találunk a komma helyében.

A 17. század helyesírási irodalmának megindítója Geleji Katona István volt, akinek ‚Magyar grammatikácska' című tizenkét levélnyi művecskéje 1645-ben jelent meg. Nyelvbeli és írásbeli hibákból kiinduló megfigyelések gyüjteménye ez a kis mű; legfontosabb benne a helyesírásunk etimológiai elvének a fölállítása, amivel megindította a magyar etimologizálást; továbbá az a nyelvújítási tétel, hogy meglévő képzések és összetételek analógiájára új és szokatlan szókat is alkothatunk.

Helyesírásunk úttörői közül messze kimagaslik a kolozsvári könyvnyomtató Tótfalusi Kis Miklós alakja. Az ő szakmai etikája szerint a könyvnyomtatónak, amikor ráteszi az impresszumát valamely nyomtatványra: közösséget kell vállalnia az író minden gondolatával; az íróval egyetemben felelős a kifejezések szabatosságáért, s ezenfölül a könyvnyomtató az, aki természetszerűen letéteményese az ortográfiai tudásnak, s szigorú őre az ortográfiai elveknek.

A magyar helyesírásról való nézeteit az „Apologia" című könyvének „Ratiocinatio" című fejezetében foglalta össze Kis Miklós. Nagy nyelvészeti irat ez; ha egyebet sem tett volna Kis Miklós, mint hogy ezt megírta: már ezzel is emlékezetessé tette volna a nevét. Bibliájának a helyesírását védelmezi benne. Egyebekben is sok ortográfiai újítást köszönhetünk Kisnek: A szóvégi k hangot például már nem c betűvel írja, mint elődei, köztük Szenczi Molnár Albert is a maga biblia-kiadásaiban és zsoltáraiban. Az y helyett i-t („Babilon"), a ph helyett ph-et ír. A közhasználatba átment

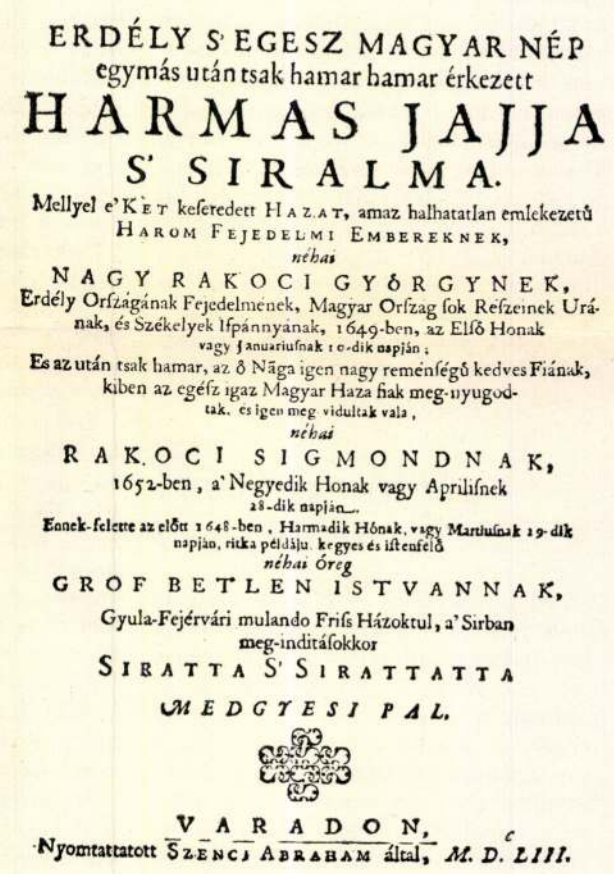

ERDÉLY S' EGESZ MAGYAR NÉP
egymás után tsak hamar hamar érkezett
HARMAS JAJJA
S' SIRALMA.
Mellyel e' KET keſeredett HAZAT, amaz halhatatlan emlekezetű
HAROM FEJEDELMI EMBEREKNEK,
néhai
NAGY RAKOCI GYÖRGYNEK,
Erdély Orſzágának Fejedelmének, Magyar Orſzag ſok Reſzeinek Urának, és Székelyek Iſpánnyának, 1649-ben, az Elſő Honak vagy Januariuſnak 10-dik napján;
Es az után tsak hamar, az ő Nāga igen nagy reménſégű kedves Fiának, kiben az egéſz igaz Magyar Haza fiak meg-nyugodtak, és igen meg vidultak vala,
néhai
RAKOCI SIGMONDNAK,
1652-ben, a' Negyedik Honak vagy Aprilisnek 28-dik napján.
Ennek-felette az előtt 1648-ben, Harmadik Hónak, vagy Martiuſnak 29-dik napján, ritka példáju kegyes és iſtenfélő
néhai Öreg
GROF BETLEN ISTVANNAK,
Gyula-Fejérvári mulando Friſs Házoktul, a' Sirban meg-inditáſokkor
SIRATTA S' SIRATTATTA
MEDGYESI PAL.
VARADON,
Nyomtattatott SZENCI ABRAHAM által, M. D. C. LIII.

Szenczi Kertész Ábrahám váradi tipográfiájának egyik nyomtatványa 1653-ból. Kertész Ábrahám egyike volt kora legképzettebb nyomdászainak. Szakismereteit valószínűleg külföldön szerezte. Váradra 1640-ben került, ahol lelkes protestáns férfiak – élükön az öreg iktári Bethlen Istvánnal – állítottak számára Lüneburgból hozatott szép nyomdát. Szépszámú könyvet nyomtatott itt 1660-ig, amikor a török ostrom alá fogta „Magyarország kulcsát". Kétheti ostrom után Várad kapitulált. A török fővezér, Ali pasa megengedte Kertésznek, hogy nyomdáját s a Károlyi Gáspár bibliája új kiadásának, a „váradi bibliának" már kinyomtatott íveit magával vigye. Derék könyvnyomtatónk Erdély felé vette útját. Először Kolozsvárt állapodott meg, ott fejezve be az említett biblia nyomtatását, majd Szebenbe költözött s ott is halt meg 1667-ben.

Szenczi Kertész

Abraham

nyomdász és könyv-
XVII. sz. első
Kolozsvár

l.

Erdélyi Lexikon
1942. 482. l.
483. l.

Szenczi Kertész Ábrahám

nyomdász

l.

Könyvkiáll. emlék

138. l. 145. l.

özv. **KLASZ LAJOSNÉ**

KÁDÁR MESTER

BUDAPEST, IX., MÁTYÁS-UTCA 7. szám.

(LÓNYAY-UTCA SAROK)

Telefonhivó: 384-003.

Ajánlja dus raktárát mindennemű mosókonyha, borpince berendezésekben, ugyszintén kádármunkákban és konyha cikkekben, jutányos árakon.

Javitások lelkismeretesen eszközöltetnek.

NAGY RAKTÁR KÉSZ MUNKÁKBAN

Budapest, 19 41. Január 4.

SZÁMLA.

T. Méltóságos Dr. Szentiványi Gyula úr. részére

		Pengő	fillér

Szenczi Kertész Abraham

vagy Váradi, szebeni, végül
kolozsvári ungarudász
és könyvtáros

lárd
z
Erdélyi Múzeum
1943. 483 l.

Szenczi Kertész Abraham

l.

Szentkúty Pál

Régi hazai nyomdák
mintakönyvei –
Bp. 1940. 25 l.

G: Rné.

ílya a talpaknak; többször
ukkadt gránátalmák s két
kból, fügékből s levelekből
az edény körvonalai által
sas lépkedni látszik. Jobb
kibontva, repülésre készek.
bennük rejlő erő öntuda-
yát, nyugalmát. A két sas
jzs felső felében Magyaror-
pajzsul a Corvin-holló fog-

három dekorativ eszköz: s
lontól merőben elüt. Az e
azaz a hatás színfoltokkal
nagy nehézséggel járván;
hozta létre aranyszálszeme
mokat, választják el azoka
elő a részletek is; tehát a
pítva, a mivel bizonyára az
pásabb legyen s kivételes
kifejezésre juttassa. Feltünő
tudnék példát arra, hogy
egyszerre fordulna elő ugy

E trónkárpit hasonma
ruhát szabtak, melyet Bos
mindaddig, a mígnem Ő F
mond-kápolna ornátusai k
azaz 1887-ig, csak e kazul
létezett egy Mátyás király
tett esztendőben hozta fel
Vilmos gróf Galgóczról a

Szenczi Kertész Ábrahám
nyomdász

Lásd
a

Krasznay István:
A nyomdászat.
II. r. Bp. 1914.
32-34. l.

könyvtáramban

Szenczi Kertész Ambrus

nagyváradi nyomdász

l.

Novák IV. 66. l

Ha Ell, láid a

III. kötetet is!

(nevinutató)

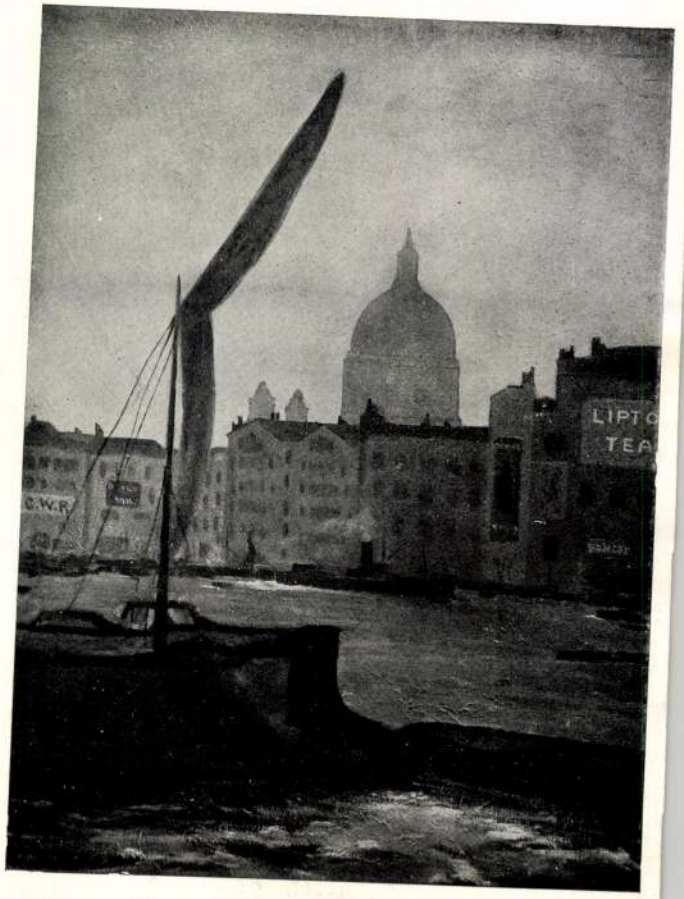

Napoleone G. Fiumi: *Il Tamigi.*

Szenczi Kertész Ábra-
ham

nyomdász XVII. r.

lásd

Krasznay István.

A nyomdászat.
II. r. Bp. 1914.
32-33. l.

MOB Kat. 1344. r.

F. Rátbs usca 10.

23.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Ezért található a váradi biblián az impresszum telett a megnőtott Elzevir-jelvény helyett az iktári Bethlen címer, amit amtán olyhoz Vezsenyházi Mihály könyvnyomtatványain is megtalálunk.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

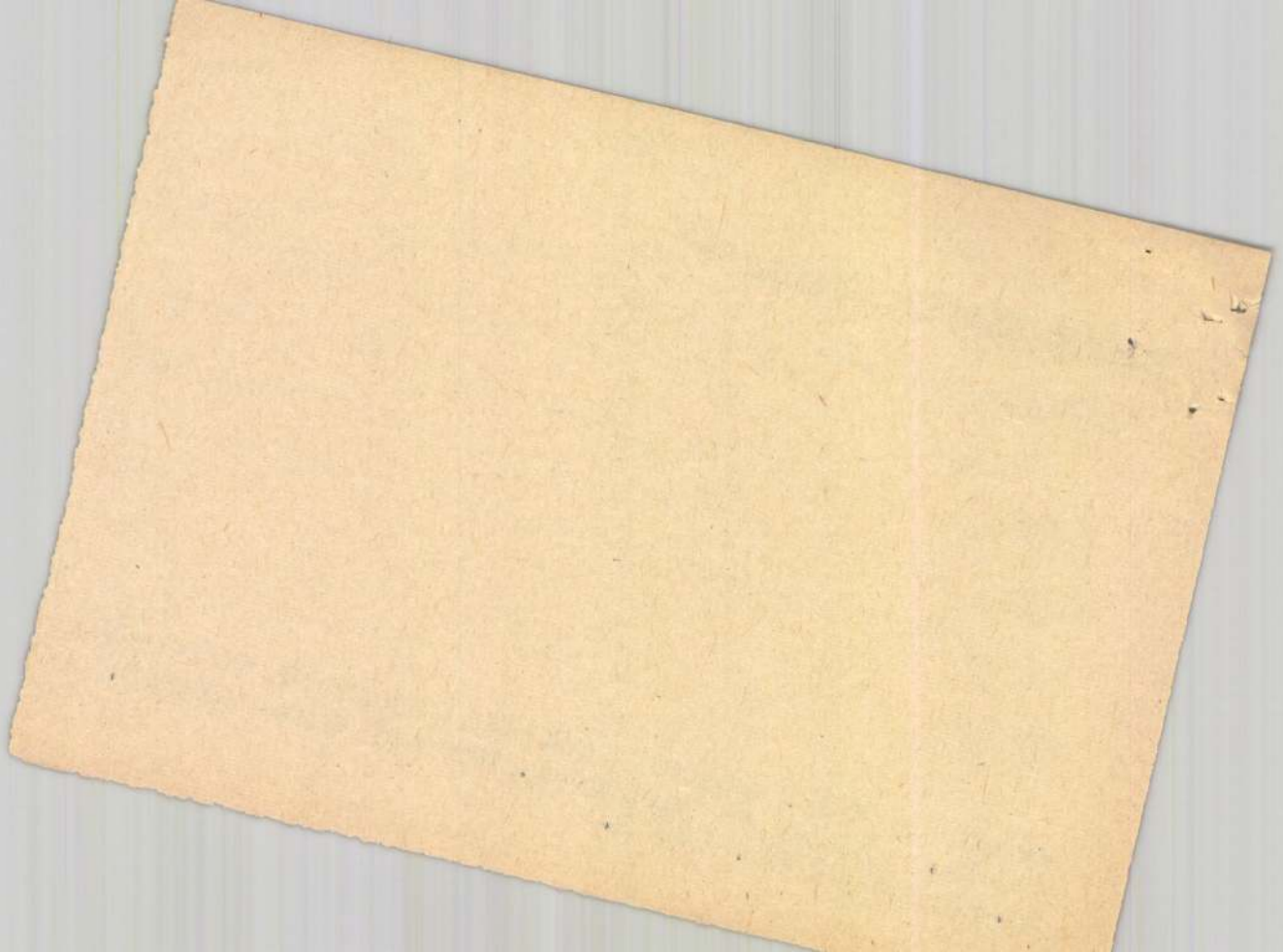

24.

SZÉNCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

kiváló hőmyrhötő is volt. Rákóczi fejedelem 1647-ben úgy nyilatkozott róla, hogy „Váradon jó compactor vagyon". Vele tűnt fel nálunk a legerődines hőmyrhötési mód, és a tőle örökölt formák és eljárások éltek tovább a kolozsvári nyomdánatban, hőmyrhötésetben

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

165-l.

25.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Érdemeiért öreglik Rákóczi György nemesi rangra való emeléssel kívánta jutalmazni, de meghalt s így fia jutalmazta 1648 dec. 10-én helt adománylevelében ismeres nemeslevéllel.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

165. l.

26.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Iskolát alapított a tipográfiában Tótfalu-si Kis Miklós 1693-ban való munkába elhárásig az ő eljárásait folytatták Kolozsvárott.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

165. l.

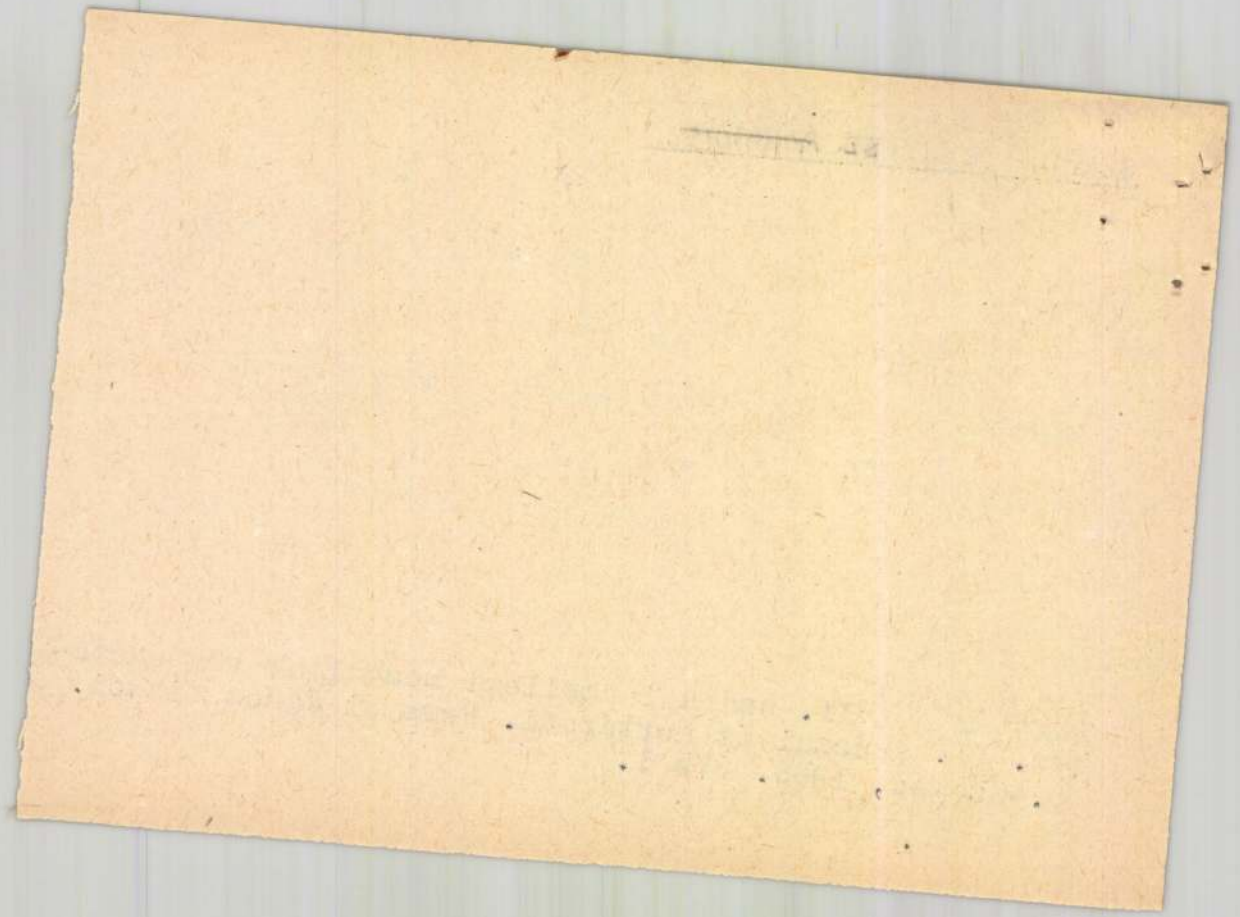

27.

SZENCZI KERTÉSZ ÁRRAMÁM

A kompaktosiában Kolozsvárt, de talán más városokban átéltek keletiesen gazdag elnítési módozatai Erdély önállóságának bukását és a Habsburg uralom alatt megjelenő német barokk hatás ellenése értizedekig tovább éltek.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

165. l.

28.

SZENCZI KERTÉSZ ABRAHÁM

Tudását iskolákban is növelte, erre enged következtetni nemeslevelének indoklása: Postquam intelligamus, te Abrahamum Kerten, alias Szempcsi cognominatum, honestis quidem et neutiquam poenitendis ortum parentibus, (folyt.)

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

165-166. l.

29.

SZENCZI KERTESZ ÁBRAHÁM

• qui et si fortunae iniuria ad praeclarum nobilitatis ordinem aspirare nequivissent, vitae tamen integritate, honesta educatione viam sibi ad eam adipiscendam praestruxissent, quorum tu disciplina imbutus, mox in ipso rudis pueritiae tempore, non obscura futurae virtutis argumenta edidisse, (folyt.)

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

166. l.

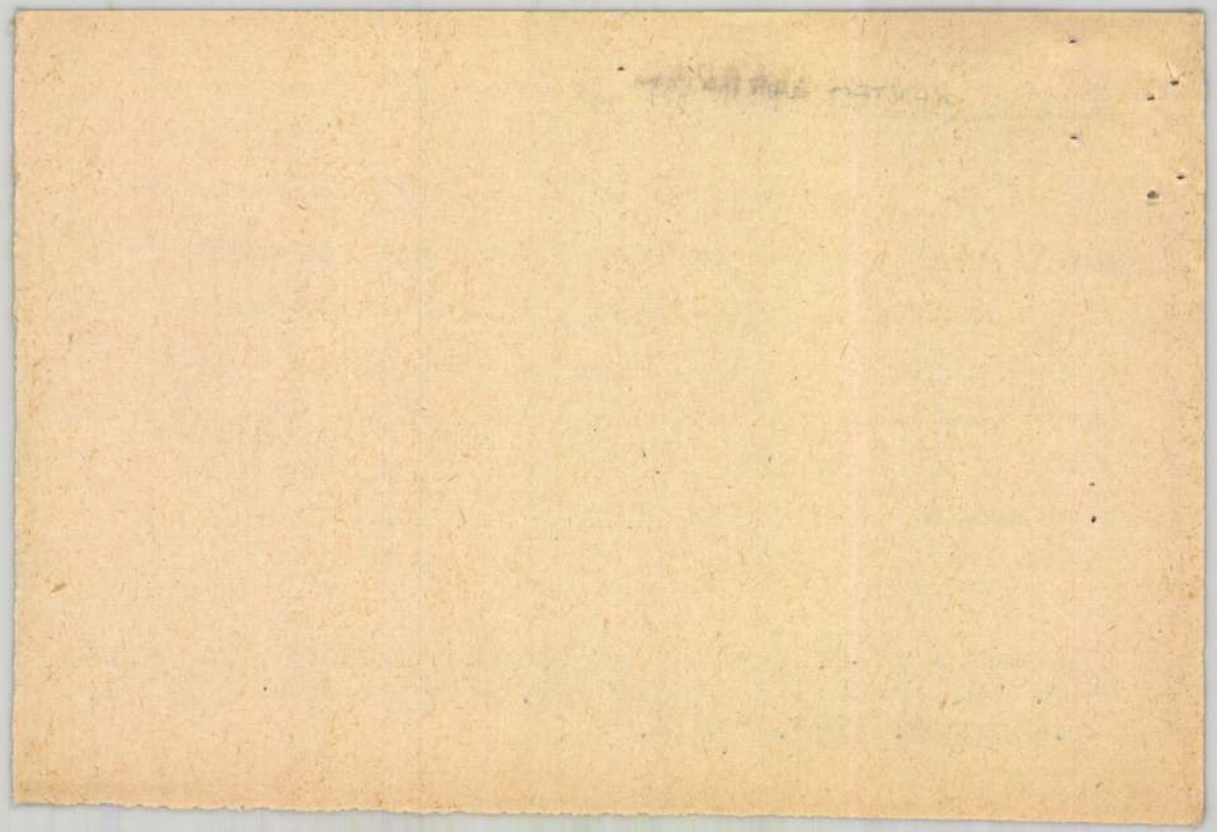

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

30

. dequotatisque bonis literis ac peragratis exertis, iisque variis provinciis ac regionibus, nec non exploratis in iis diversarum nationum moribus"

Adattár a XVII. századi ellenállási mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

166.1.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM 31.

édesapja (családnere alapján) kertén lehetett s fiát valószínűleg a szempci (iskolában) majd Nagyszombatban tanittathatta. Lehet, hogy az itteni katolikus nyomdában ismerkedett meg a kömpnyomtatással.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János vikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

166 l.

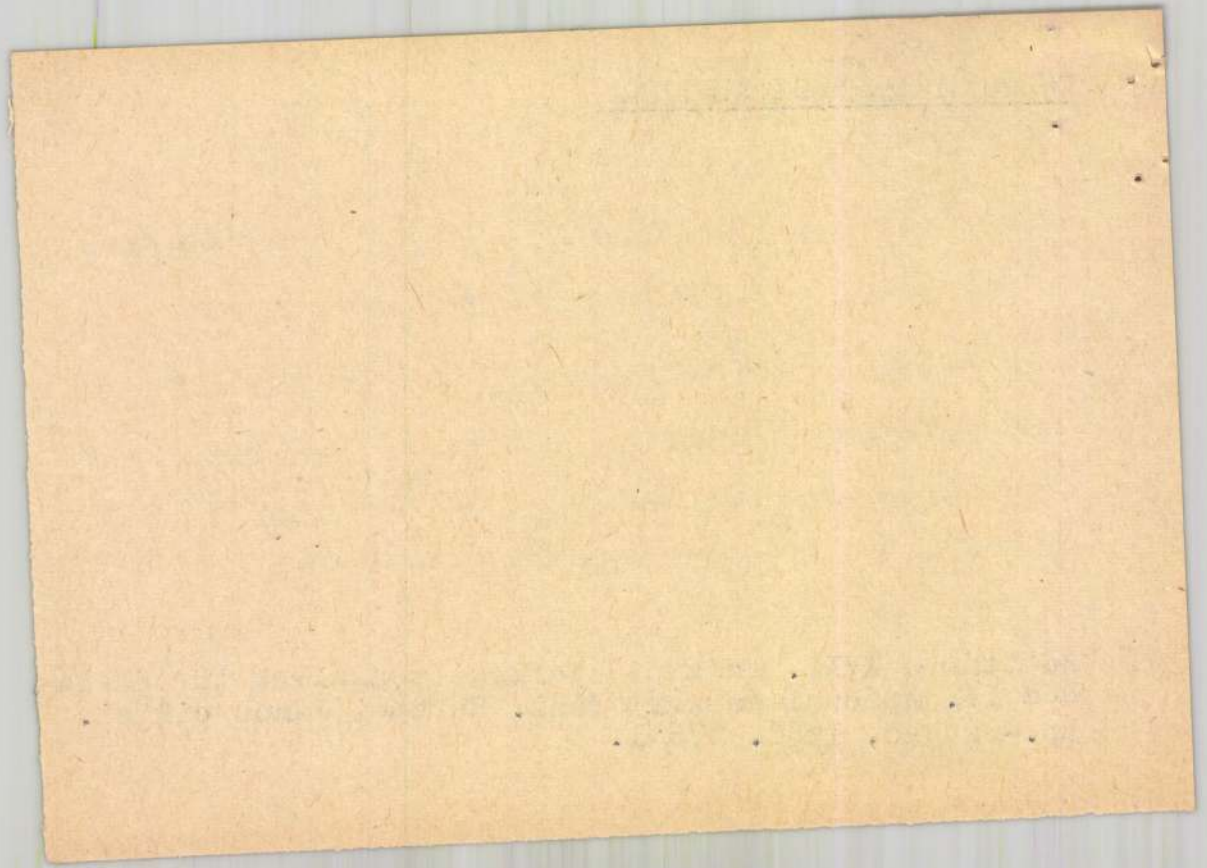

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

32

Nagyszombatról mehetett külföldre, sok tartományt bejárva, míg az Elzevirek műhelyébe került (Izsák /1596-1651/ és Ábrahám) Leydenbe.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történet hez II. Apáczai és kortársai. Herepei János vikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

33.

A. Szenczire vonatkozó adatok rükszavúak, de a 17. sz. minden tipográfusa gimnáziumot, filozófiát és teológiát végzett diák volt, így ő sem lehetett ez alól kivétel.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

166 l.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

34.

Nem maradt nyoma annak, hogy Várad szellemi mozgalmában szint vett volna. A gótikus hogyományú könyvtábladíszítést ő ucsélte fel az aranyozott, legszerödíszes mintákkal. A nyomda nem Szenczi saját tulajdona volt, hanem a fejedelemé.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

166-167. l.

35.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Utóbbit bizonyítja Kovásznai Péter levele „Ecclesia typographicaja, ... ad usum legal-med hezéből deveniáltvala". Ezért ajándékozhatta a fejedelem a kolozsvári és enyedi kollégiumnak (Nem azért, mert utód nélkül halt meg és így a nyomda a fiskusra szállt

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

167. l.

36.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Meggondolandó azonban, hogy a váradi egyházkörség megszűnése után Apáfinak mint a ref. egyház főpatrónusának és mint erdélyi fejedelemnek együttes jogában állott /Kovásznai Péter püspök és Teleki Mihály fejedelmi tanácsos öntönzésére / az elásvult ugyanúgy tehajdonának adományleivel útjan való végleges biztosítása.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

167.l.

37.

Szenczi Kertész Ábrahám

nn. váradi bibliájának egy példányai a kolozsvári ref. egyházközség tulajdonában van, a nakiradalombai mint 1661. évi kolozsvári kompromitőrmunka szerepel. Az 1772. évi felirat a kötésen egyidejű a kötéssel, így nem lehet Szenczi műhelyének munkája.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

175. l.

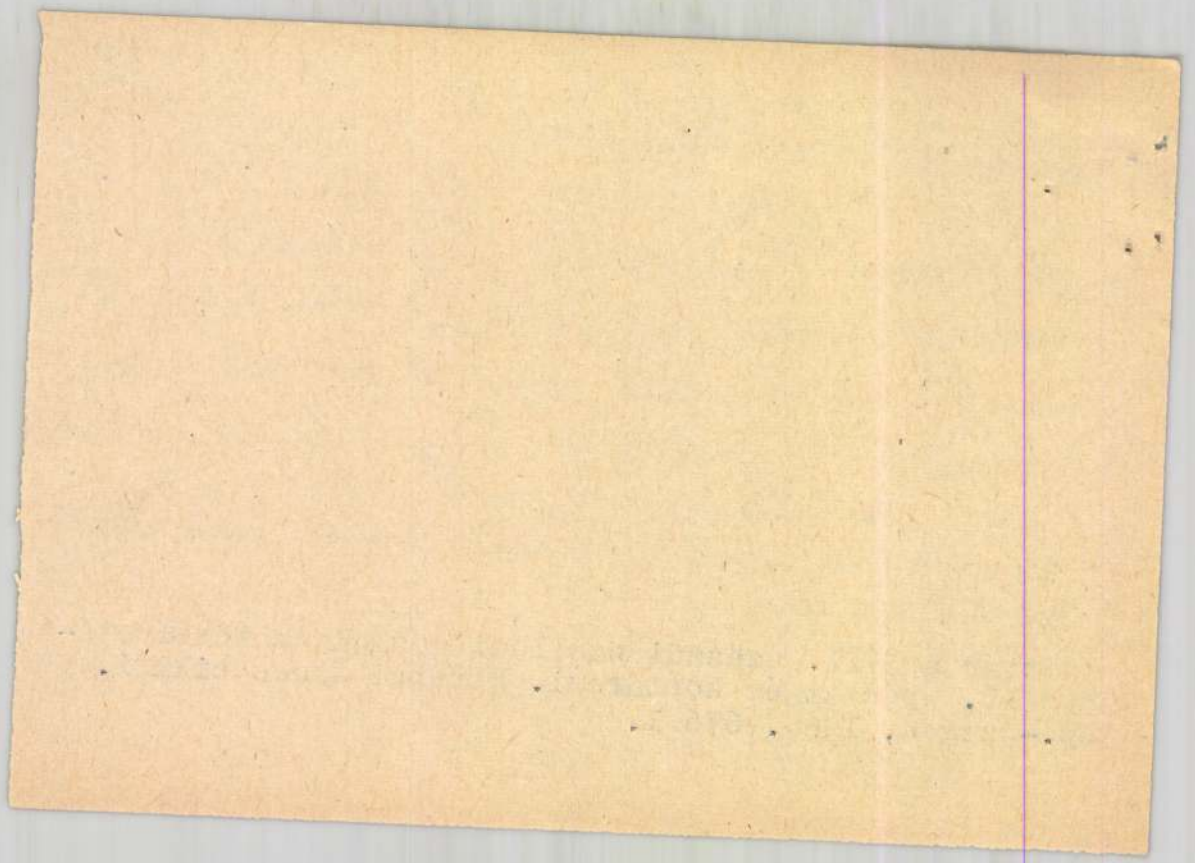

38.

Szencsi Kertész Abrahám

műhelyében hérült valóminüleg az
oberteltki zet. egyház tulajdonában lévő,
un. váradi biblia (Szenczi nyomdájá-
nak termékei), melynek kötése a bibliá-
val egyhorn (néhány évvel korábbi
művek selejtes ivest használták fel
horná, amit Váradon nyomtak).
Legperödinez dinítése nem.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

175 l.

39.

Szenczi Kertész Ábrahám

műhelyében hőttethette be Püspöki János

külföldről hanakozott könyvét, mely jelenleg

a szegedi szent ferencrendiéknél van,

melyben ~~[illegible]~~ „L. Ivli Flori rerum a

Romanis Gestarum libri IV./ Colonia

Agrippinae, 1600 c. munka található.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

176. l.

40.

Szenczi Kertész Ábrahám

halála után Apafi fejedelem
Udvarhelyi Mihály kükö országokban
tanult nyomdásszra bízta a nyomda
vezetését. Ettől 1668-ban elvette és
Veresegyházi Szentyel Mihály kezébe adta
a tipográfiát.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

176. l.

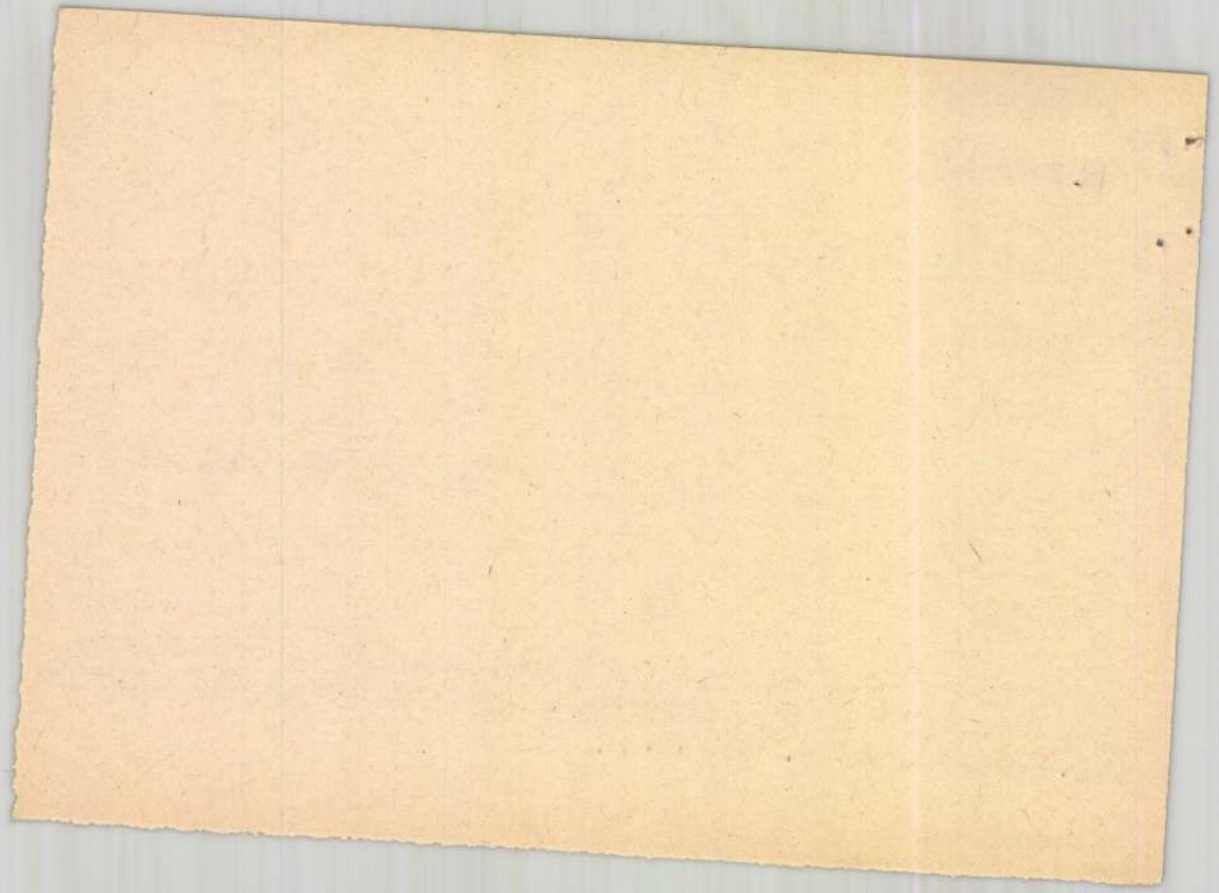

41.

Szenczi Ábrahám

felesége 1667 előtt nem sokkal még Enyedi Zsuzsi volt. Ő küldte 1667. jún. 4-én Apáczai Mihály fejedelem feleségének, Bornemissza Annának Komáromi Csipkés György „Igaz hit" c., Szebenben 1666-ban kiadott művét.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

169-171. l.

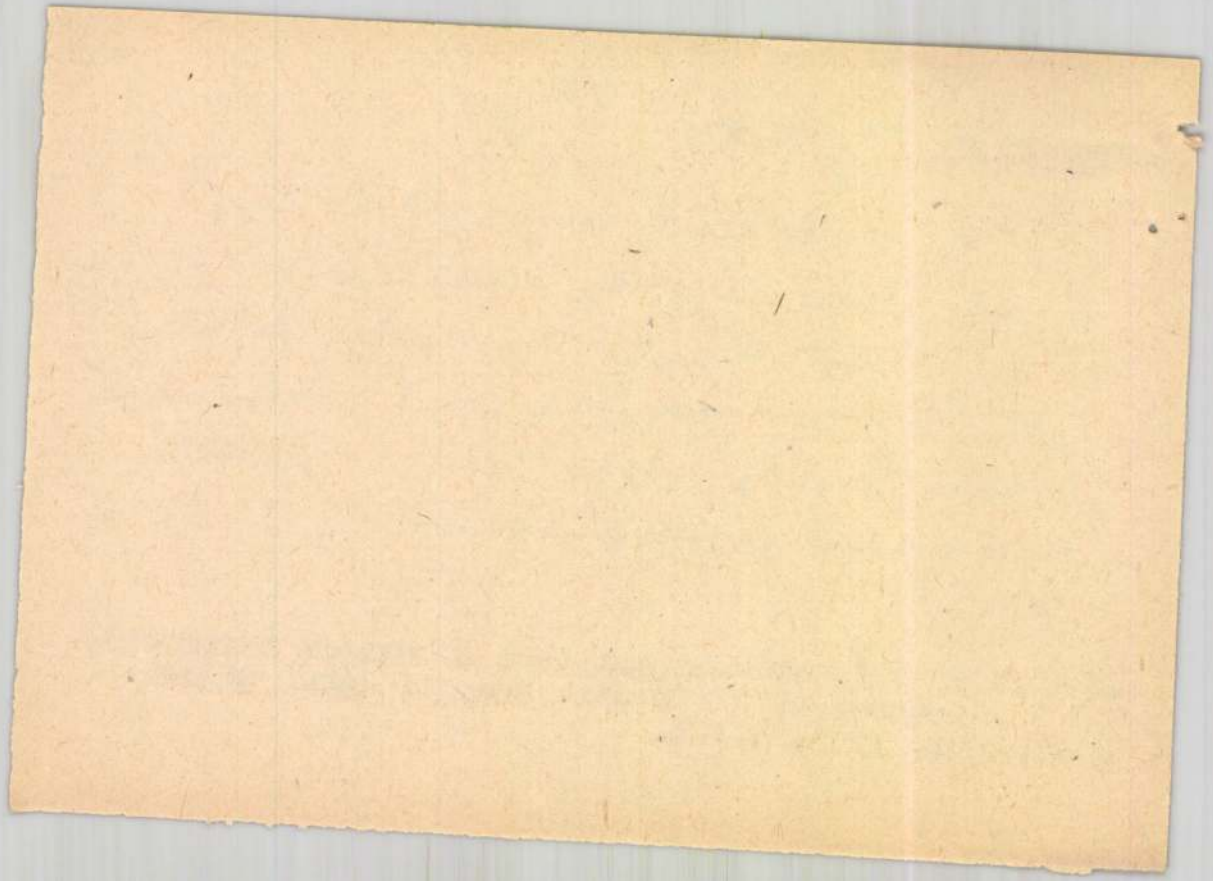

42.

Szenczi Kertész Ábrahám

E munka nyomtatását Szenczi 1666 legvégén fejezhette be. Ezt nem csak a címlap évszáma mutatja, hanem egy Szenczi Szaki István által a nevszőkön intézett üdvözlő vers is 1666. máj. 6-ról. A nyomtatásnak ez után hellett befejeződnie.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

171. l.

43.

Szenczi Kertész Ábrahám

Nem tudni, megéste-e a könyv bekötésének idejét.

Váradról (1660 aug. 28-i elfoglalása után) minden felnereléjével Kolozsvárra huzcolhodott. Innen a váradi Biblia teljes befejezése után, 1662 dec. elején, ugyancsak minden kénletével költözött le Nagyszebenbe.

dattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

171. l.

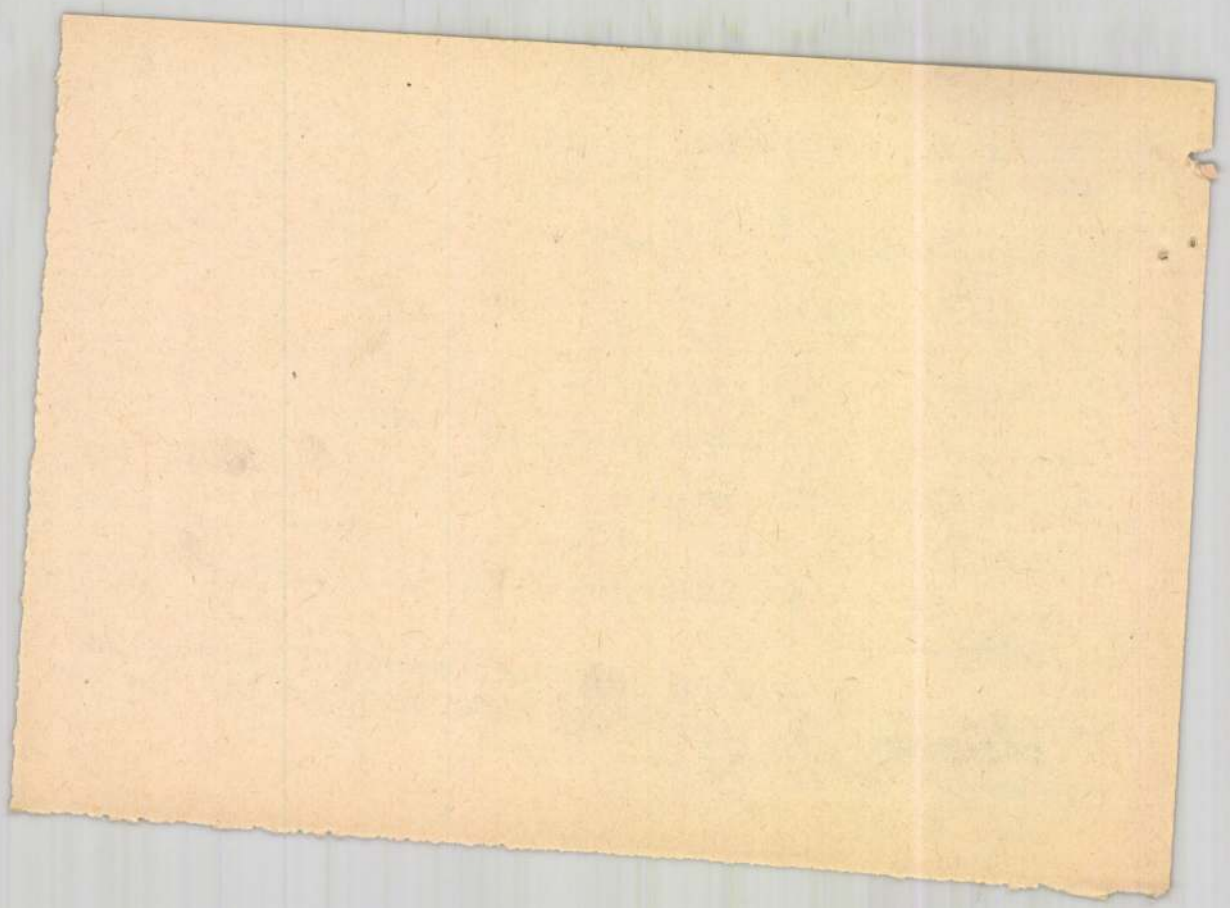

44.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Műhelyberendezése az egyházi sinonyokhoz mérten teljesnek mondható, így a typographiát, compactoriát egyesítő műhely műszerei közül szinduk magával sihetett (Vázadról) kisévé az egyik elégett prelumot és egynéhány torculart. Így maga köthette könyvét.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

171. l.

45.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Igy „egy olyan könyvkötő műhelyt sikerült megállapítanunk"... „mely egy előkerült munkája alapján / előbb említett mű / „hat entendővel korábbi időre vezethető sima a legszöcsinnek Erdélyben való végleges megjelenése."

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

172. l.

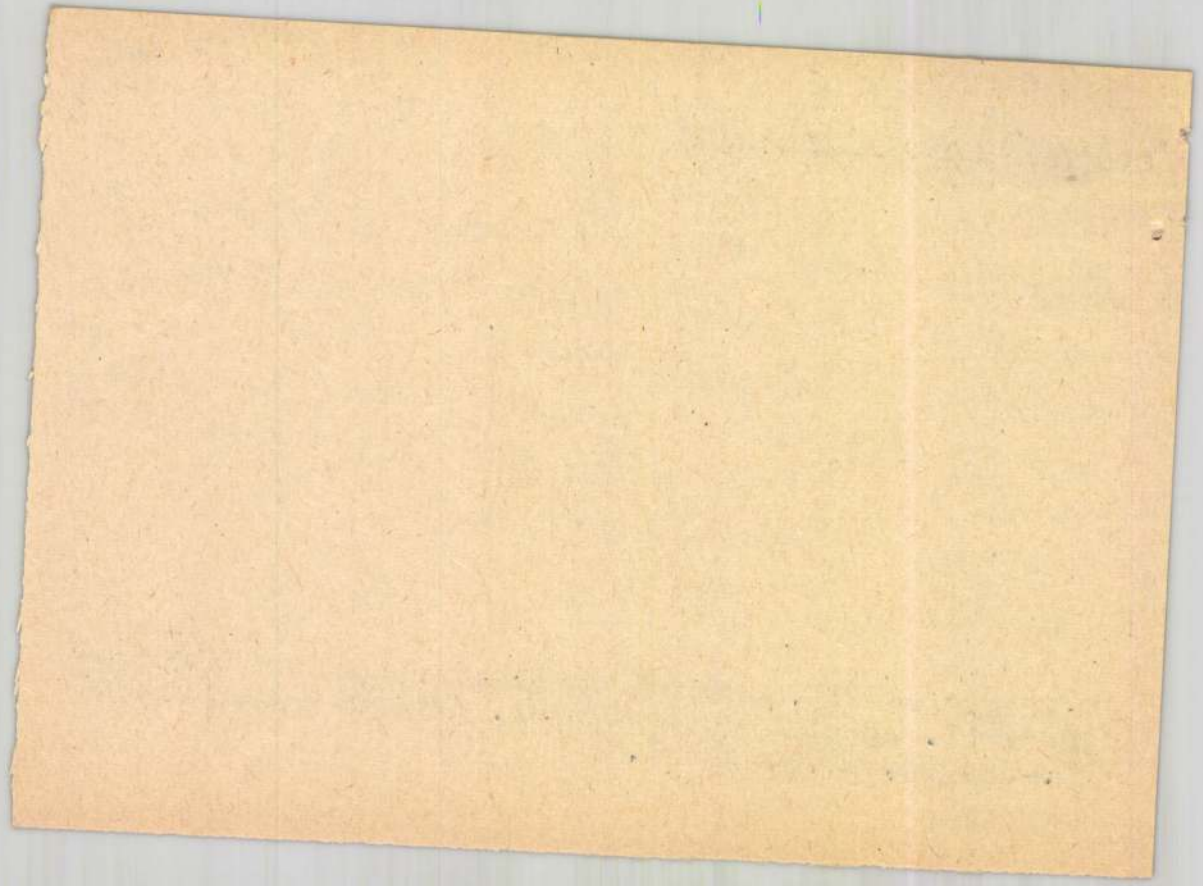

46.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Szenczinek Váradról történt elköltözése óta nem lehetett módjában újabb szemá-mokat szerezni (ezzől Sárdi Nagy János, Szenczi legjobb 1669. évi vallomásában említést tett), így a legszerödiszes könyv-kötési módmak meg közöbben kellett megjelennie.

Adattáxr a XVII. századi szellemi mozgalmak történe-téhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

172. l.

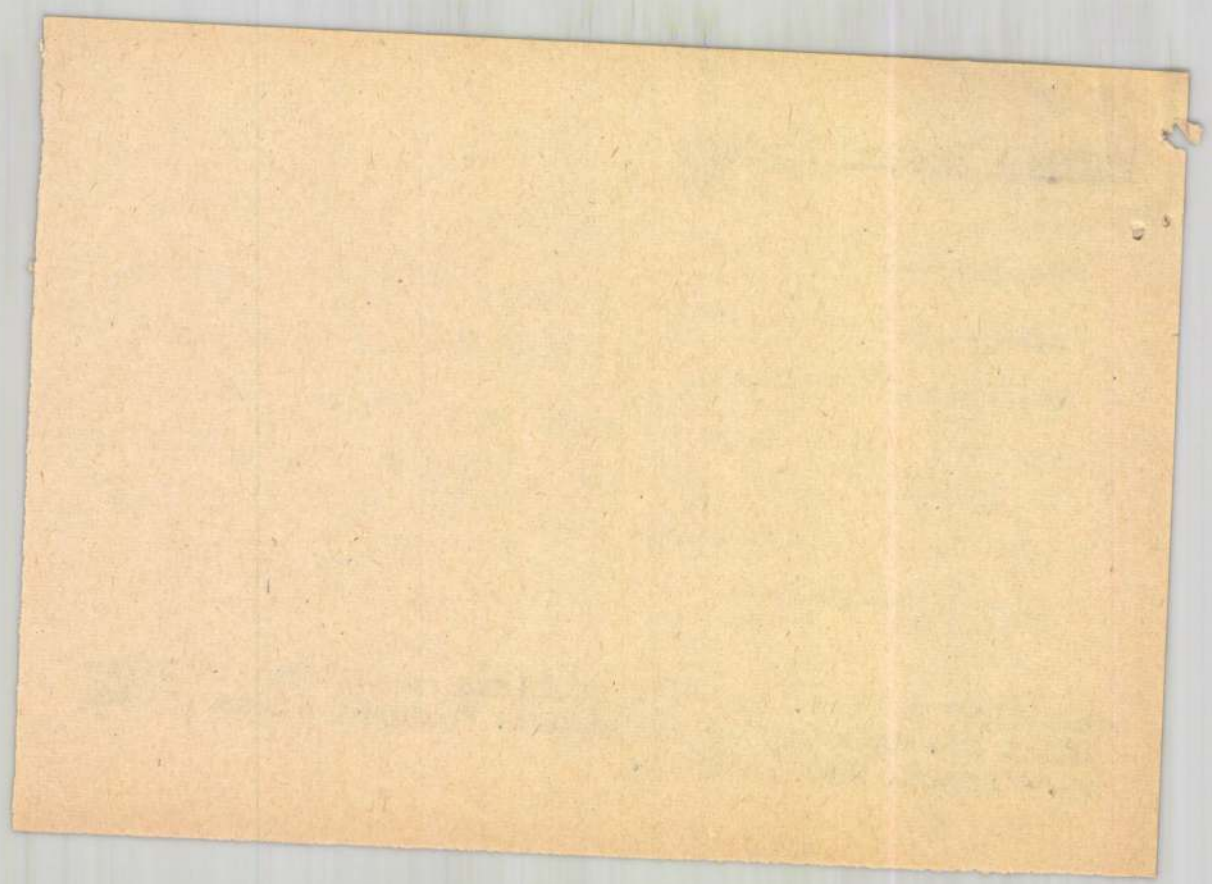

47.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Az általa előnös konvált legyenődinek hívtés forrását Francia ill. Olaszországban keresi-hetjük (itt jelent meg 1604-ben, majd 1640-ben)

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történe-téhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

172. l.

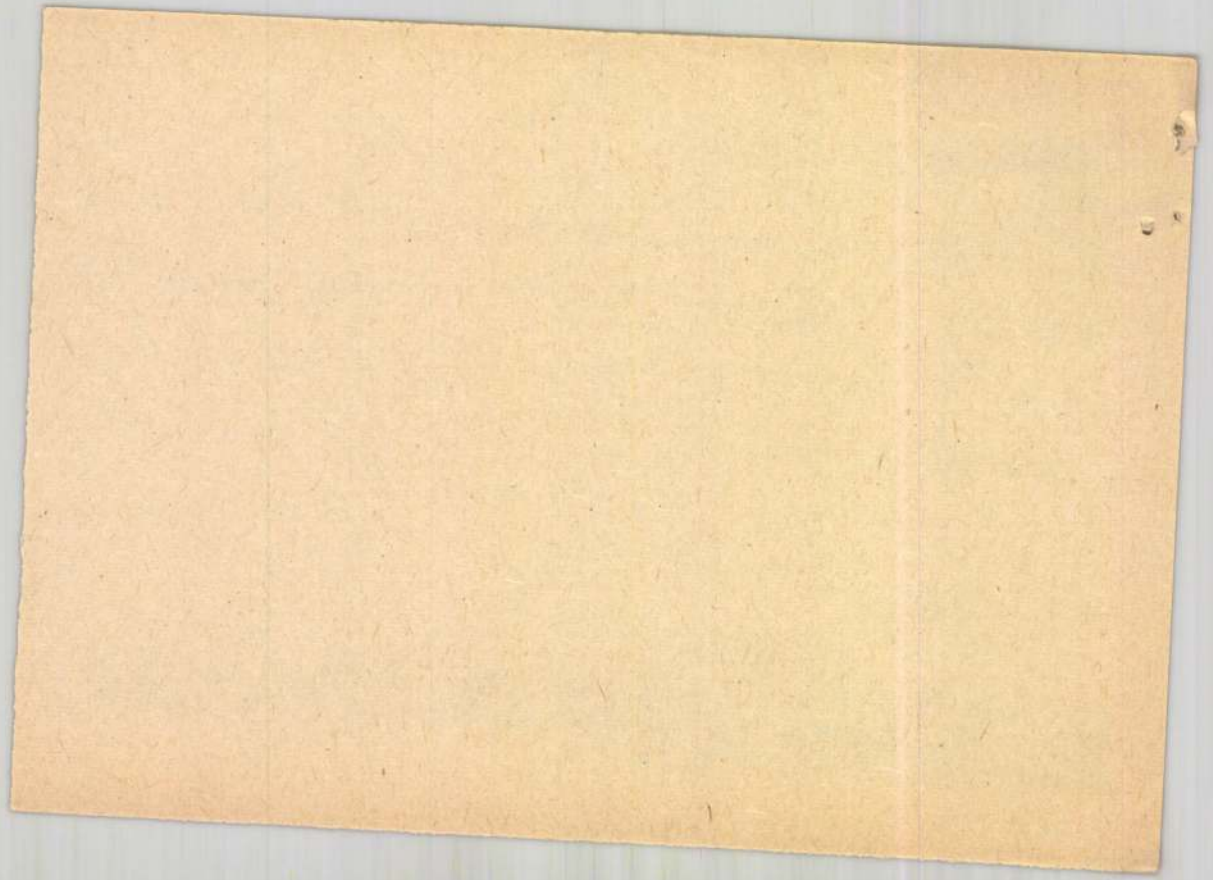

48.

Szenczi Kertész Ábrahám

1660-ban Váradon herdett egy bibliát nyomtatni.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

168. l.

8.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Szalárdi János fejedelmi levéltáros krónikájából augusztus 28-i keltezéssel arról értesülünk, hogy „azon követhető éjszaka a janicsárok... mindent felprédáltak vala az egy bolton kívül, mellyben a typographia, ahoz tartozó eszközök és biblia félnyomtatásban való exemplárok volnának, mellyet is meg tőlük a verek hagy nehezen marantalhatott és oltalmazhatott vala."

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

160. l.

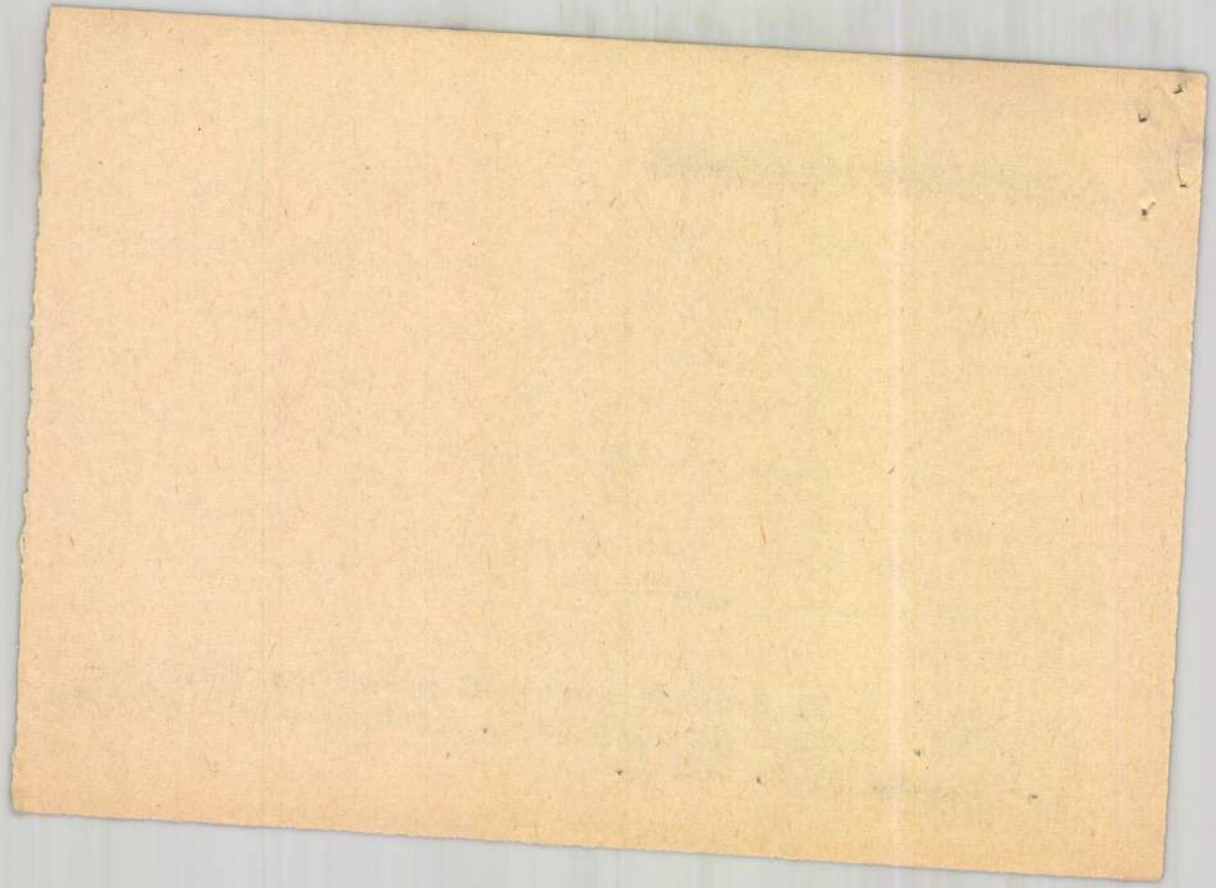

9.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Valószínű, hogy a nyomdát az elvonulás idején elvállitottuk, félve egy újabb fontogatónhoz. Megerősíti ezt Ali pasa váltana: „a könyvek és ahoz tartozó eszközök kezekhez adatván, szabadosan élhetnek" /velök/. Az azért meglehet, hogy előnös Debrecenbe mentek, s innen széledt szét a város menekülő lakóssága.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

160. l.

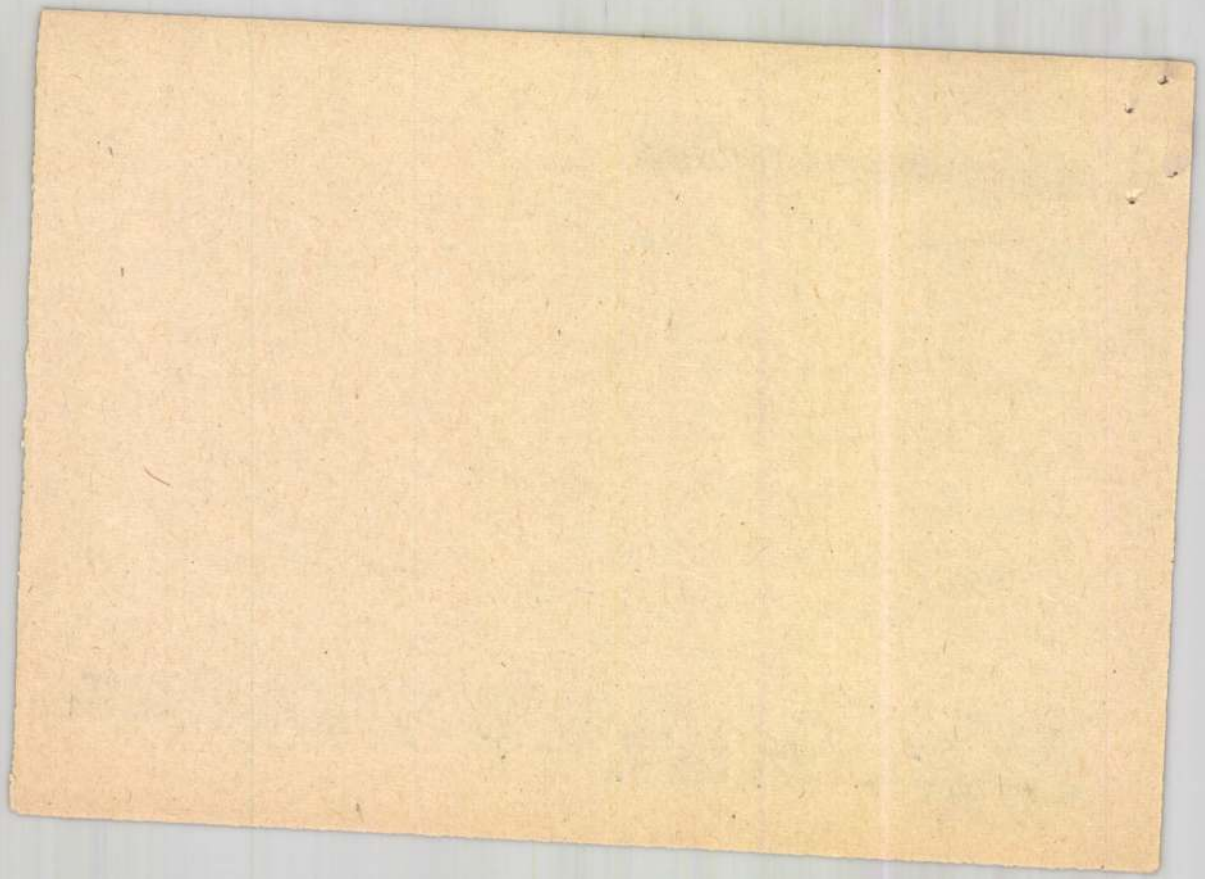

10.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Feltehető, hogy Szenczi még ebben az
évben továbbindult Erdély felé, nem
sokat időzve Debrecenben. Nagybányán
herentül ment, itt egy időre meg is
állapodott. (Ide mildott neki kovácsmai
Péter váradi pap Kanáról levelet. / A levél
dátumat (1662. febr. 3. / egy-két évi eltérésnel
sorrul olvasta, mert Szenczi 1661. febr. 19-én
mai állandó halozsvári lakos.

Adattár a XVII. századi ezc lemi mozgalmak történe-
téhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei
Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

160-161. l.

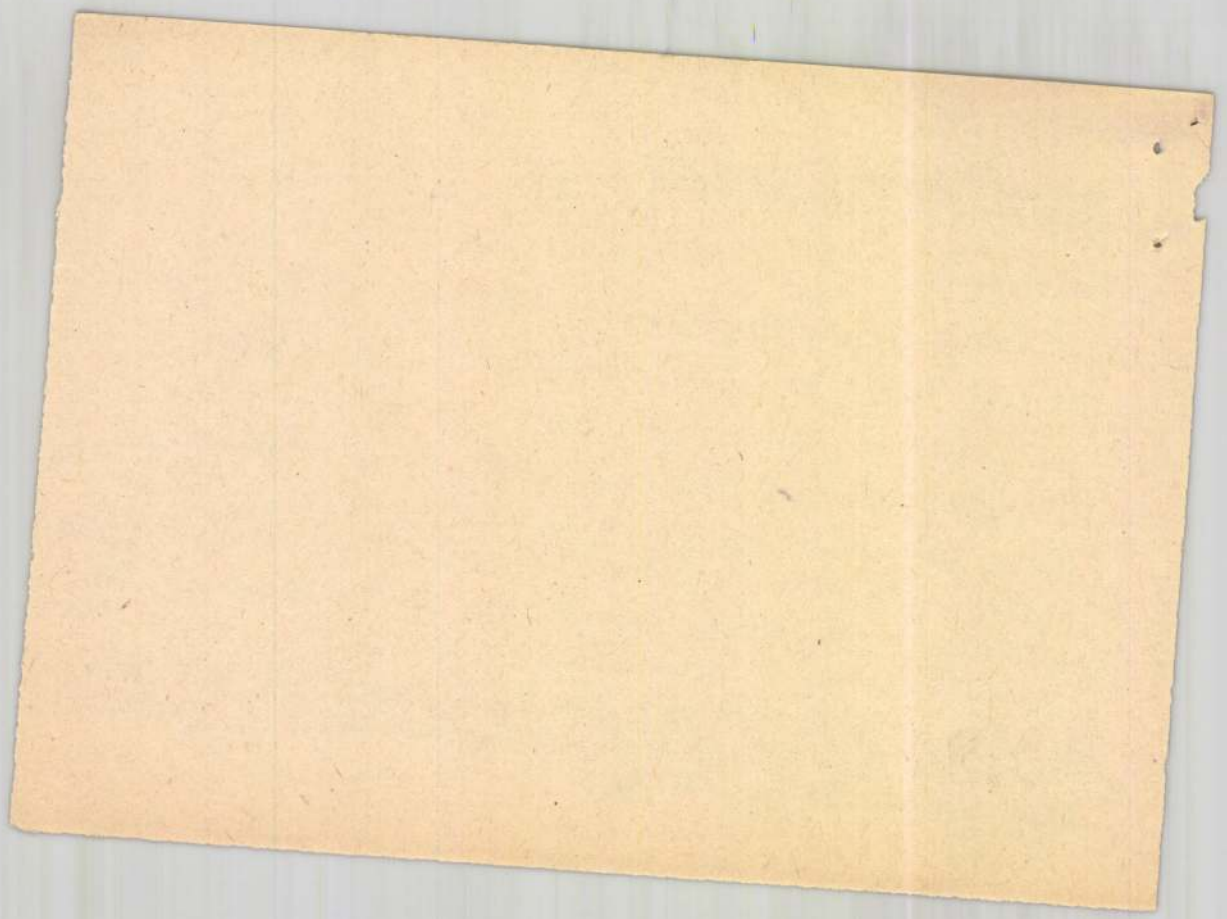

11.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Kolozsvárt 1661 elején jelentkezett meg, s mivel tehnerelése Váradon alig nevedett kait, itt újra berendezte és folytatta a biblia Váradon megherdett nyomtatását

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

161. l.

12.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Korai Kolozsvárne költörését az is bizonyítja, hogy a kolozsvári ref. egyházközség harangozatalója, hivatali idejének lejárta előtt elhadálozvan, 1661 febr. 12-én eltemettek, s Tisztsége folytatására Szenczit választotta meg a kurátorok megegyezett biztalma.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

161.l.

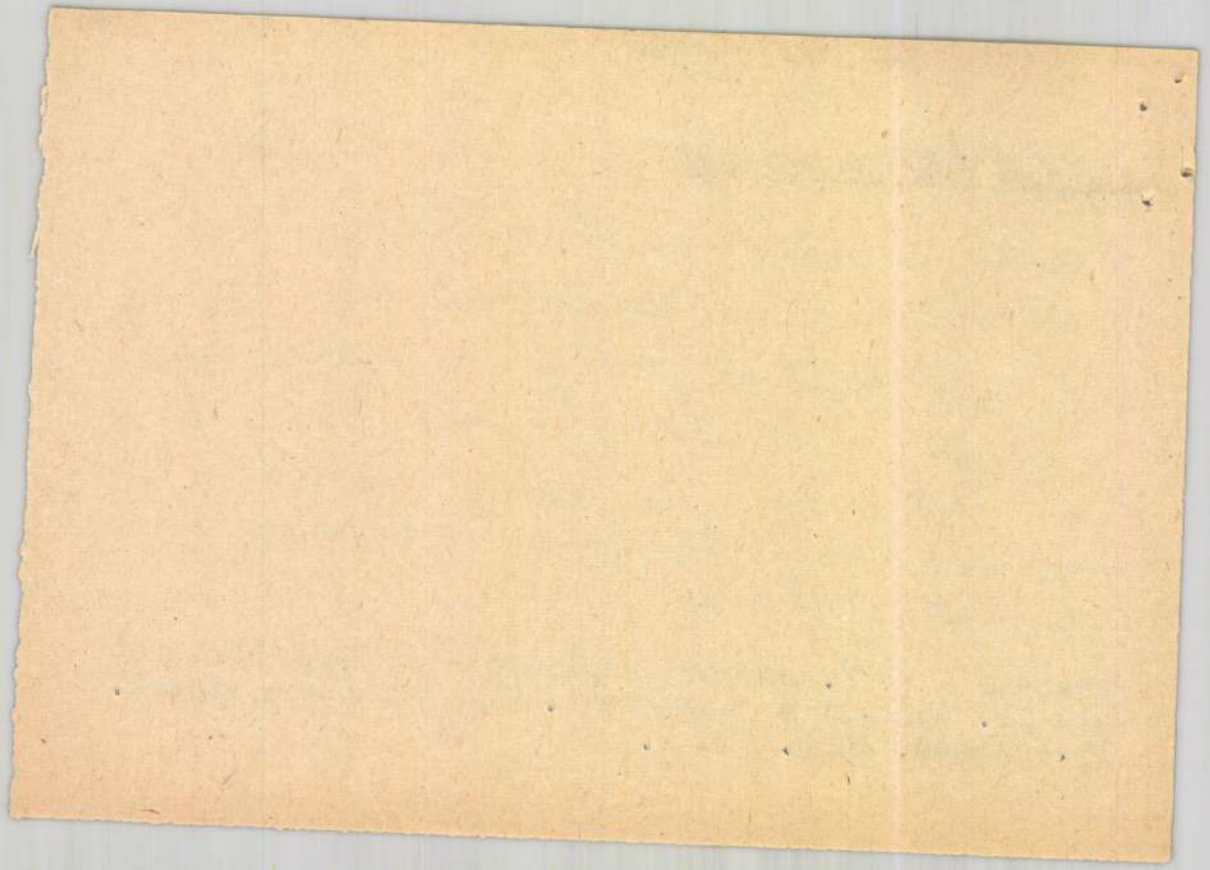

13.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Az egyházi feljegyzés erről: Anno 1661 die 19 Februarii Szenczi Ábrahám Uram succédálván Kovács Máté után az harangok jövedelmének gondviselésére usque ad annum 1662. die vero imum Novembris percipiált Ő kglme azon jövedelemből, mivel pestis grassalt az idő tajban. - fl. 171//08." Vagyonlettár könyv 1664-ből. 27/a (A ref. egyházhöz levéltárában.)

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

161. l.

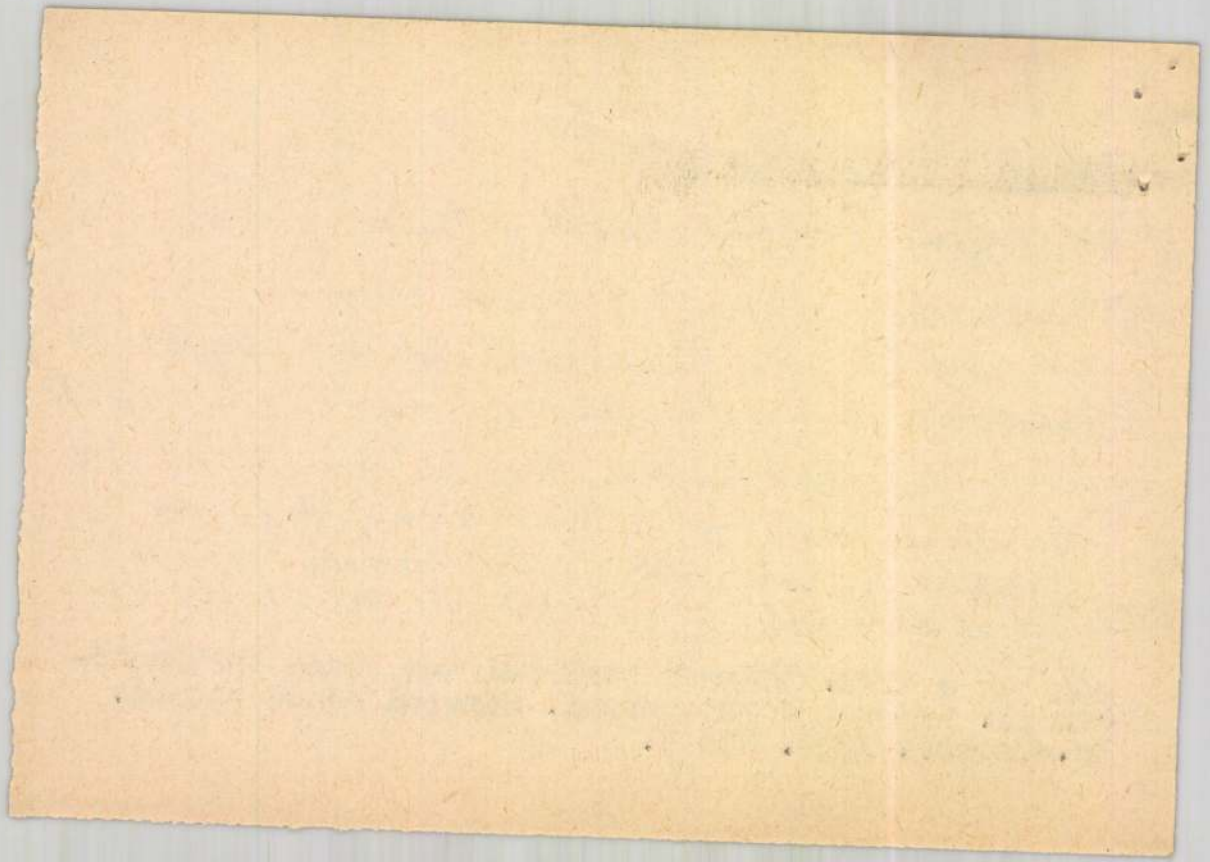

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

kolozsvári működése idejéből a biblián kívül más nyomdai munkája nem ismeretes, valószínű, hogy egyés alkalmi nyomtatványokon kívül mást nem is készített. Ugyanezek itt fejezte be a libna könyvhotészeti munkáját. A töröktől tartva, mely Kolozsvár felé terjeszkedett ki a hódoltság területét, elhagyta a várost.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

161-162. l.

15.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

összeszemagolta műhelyét (gépeit, betűanyagát, műszereit, kiadványainak szaktárhéntetét, félig kész nyomtatványait) és 1662 november végén elszámolt harangoztató-gazdai tisztségéről

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

162.l-

16.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

1662, december elvó napjaiban Sárdi Nagy Jánossal, Váradról vele jött legényével útba indult Nagyszebenbe. Itt berendezhedett és folytatta Kolozsvárott megkezdett munkáját.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.
162. l.

17.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

1666 juniusában Kovászmai Péter egyhor váradi majd kolozsvári pap értesítette, hogy Tordára költözhet, minthogy a ~~ta~~ váradi menekültekhez T. Ajaffi Mihály fejedelem ezt és más helypégeket jelölte ki letelepedésül.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történeté hez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-~~163 l.~~ Szeged, 1966, 676 l. 163 l.

18.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

1667 ben halt meg. Ezt Rotterdami Erasmus „Enchiridion militis Christiani" ismeri műve 1668-i nebeni kiadásából tudjuk meg. Schnitzler József, a munka kiadója írja, hogy Szenczi 1667-ben kendte el a nyomtatást, de halála után az utóló lapokat Schnitzler fejezte be.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei.
Br. Szeged., 1962. 676 l. 163 l.
~~163~~

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

valószínűleg 1667 első 5 hónapjában
halt meg, mivel az Enchiridion
rendését és ugyanázt nem befe-
jezte s igy 1667 jun. 4-én a fejedelem-
annonymak küldött kömpv megérkezésétől
nak revés idő választhatta el (valószínűleg amit felesége
~~nak~~ valószínűleg férje végső rendelkezésére
intézett el).

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történeté
hez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei.
Bp.-Szeged, 1966, 676 l.
[64. l.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Halálával a nyomda Tordáne töltöttelése lezáródott

Valószínűleg Hollandia neveltje, mestere Elzevir Ábrahám vagy Jacob legelmi könyvnyomtató lehetett. Ezre abból következtethetünk, hogy az Elzevirek nyomdai jelvényét csaknem minden kiadványán maga is alkalmazhatta.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966, 676 l.

164. l.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

A leydeni čiskola kiadása érezhető minden darabjám, bár a Hollándiában megszett patricák öntvényeinel nem azonosak betü-tipusai.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

164. l.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Legszebb nyomású és kiállítású a Váradon elkezdett és Kolozsvárott befejezett, 2°-rét nagyságú ú.n. váradi bibliája. Ennek főhelléhéül magok a tipusszorozatok szolgáltak. Bethlen István 1640-ben ~~ta~~ a lüneburgami hercegségből typographiát hozatott és egy szép magyar biblia nyomtatására 1000 tallért kapott testamentumában

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

164-165. l.

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Nagyvárad 1660. évi ostroma alatt – Sárdi Nagy János nyomdánlegény valloszvára szerint az 1657-től nyomtatott biblia íveivel együtt rejtekhelyen helyezték el. Az Ali bara elé terjentendő pontokból (alább idézve) bizonyul, hogy Szenczi a vár feladás idején már nem tartózkodott Váradon, a nyomdát otthagyta, (talán saját kárában öristetve) s csak később tér vissza éste és bitte át Kolozsvárra.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

159

SZENCZI KERTÉSZ ÁBRAHÁM

Idézet: „Azonképpen a kömpnyomtatásnak gyakorlása megtartanék, ahoz való minden erkőzök is. A nyomtatásban levő biblia exemplárok és mindennemű könyvek a kömpnyomtatóhoz, vagy máshová akarja szállítani, megengedtetik. Az alatt penig azon ház zár o pecsét alatt tartatik a hatalmas vezés parancsolatjával."

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

159. l.

Szenczi Kertész Ábrahám

nyomdán. 1667-ben szebenben történt elhunyta előtt „vagy compactori münert, vagy pedig typographiát valakinek testált volna, ... olyant semmit sem tudok".

Adattár XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965, 627 l.

522. 1.

1.

Szenczi Kertész Ábrahám

hagyváradi nyomdánkönyvkötő. Ó kötötte be Püspöki János ~~k~~ utrechtből hozott könyvét (L. Ivli Flori rerum A romanis Gestarvm Libri IV. - Colonia Agrippinae 1600 /. Tábláján aranyos legyeződíves díszítésmely ~~köté~~ Szenczi kötéseinek jellemzője. A kötés 1657 után kérülhetett. Jelenleg (a szegedi ferencrendiek gyűjteményéből.) a szegedi egyetem könyvtárában.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

113. l.

2.

Szenczi Kertész Ábrahám

magyarázati gyűjteménye a puritanizmus irodalmi törekvéseinek legfontosabb bázisa volt. Sellyei Balog István magyar nyelvű, puritán szellemű munkái itt jelentek meg. Sellyeinél sajtó alá rendelői voltak Balassi és Rimay első „rendezett" kiadásainak.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

135 – 136. l.

Szenczi Kertész Ábrahám

Hozzá németalföldi professzor történeti tárgyú munkájának kiadása is nevéhez fűződik.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

136. l.

4.

Szenczi Kertész Ábrahám

Veress Endre (körli) Kovánnai G. Pétunek 1662. febr. 3-án kaszán keltezett levelét, melyben atyjafiának és hocnájának, Szenczi Kertész Ábrahámnak tudtára adja, hogy kaszáról elindul (feltehetőleg Erdélybe). De: biztos adatunk van arról, hogy Szenczi Ábrahám tipográfus nem tartózkodott Nagybányán, mert 1661. febr. 19-én más állandó kolozsvári lakós.

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966. 676 l.

153-154.

5.

Szenczi Kertész Ábrahám

1661-től hendre közel két esztendeig teljesítette egyházközségi harangoztatói tisztét.
Valószínű, hogy az előbb említett levélnél sajtóhiba okozta az érvénnek 1662-re való eltolódását

Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmak történetéhez. II. Apáczai és kortársai. Herepei János cikkei Bp.-Szeged, 1966. 676 l.
154. l.

MOK

Szenczi Kertész Ábrahám 1

nyomdász

alatt virágzott Nagyvárad nyomdászata Szenci zul. éve zármazása ismeretlen. Az Elzevirek nél fanult Leyden v. Amsterdamban. Könyveit az ő stílusukban állitott a elő.

Nyomdajele 1640 ből (ábra)

Fritinger Karoly: Nagyvárad könyvny. Tört.

Grafikai Szemle 1902 évf 10 z. 15 Gl.

mBK

Szenczi Kertész Ábrahám 2
nyomdász

Sz. K A valószínűleg 1667 ben halt meg.
Ábrák: Záródiszek Szenczi K.A. könyvei-
ből 1665 körül. 145 nyomda terméket
állított elő. (80 magyar. A többi latin, 1 német.)
Firtinger Károly: Nagyvárad könyvny. Tört.
Grafikai Szemle 1902 évf 10 sz 160 l.

2

MDK

Szenczi Kertész Ábrahám 3
nyomdász

Justi Lipsi Epistolica Institutio,
c. nyomtatványának cím lapja:
díszítés: virágkoszorúban két madár, nyakukon nyilvesző. A könyv egy oldala: ábra.

Firtinger K. Nagyvárad könyvnyomtatásának története
Grafikai Szemle 1902 évf, 10 sz. 161 l.

mOK

Szenci Kertész Ábrahám
könyvnyomtató

1640 Nagyvárad, 1660 Kolozsvár, 1663 Nagy-
Szebenben működött. Munkáit tiszta nyomás
zepmetzésübetük jellemzik"

÷ Fragmentumok a könyvnyomtatás fortenél-
méből

Grafikai Szemle 1909 évf. 3 z. 5-7 l.

Szenczi Kertész Ábrahám

nyomdáz

1

MOK

Vagyváradnak a két Hoffhalter futólagos ott tartozkodásán kívül nem volt nyomdája egészen 1640. ig. Ez évben állította fel nyomdáját Szenczi Kertész Ábrahám Bethlen István támogatásával. Szép nyomdász emléket hagyott vissza tazai művelődéstörténetünkben. Munkái Hollandiából hozatott szép metzésű betűivel és tiszta nyomásával emelkednek ki a hanyatló félben levő többi nyomdák termékei közül.

Fertinger K.: Hazánk könyvnyomtatói.

Grafikai Szemle 1892. 11 z 179.

Szenczi Kertész Ábrahám 2 MDK

A törökök által ostrom alá vett Nagyváradról Kertész műhelyét 1660-ban Kolozsvárra fette át, innen pedig 1663-ban Nagy-Szebenbe költözött, hol 1667-ben elhunyt.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói stb. Grafikai Szemle 1892. 11 z 178 l.

MDK

Szenczi Kertész Abraham 1

nyomdász

világlátott könyvnyomtató. Belgiumban öntött betükkel, Bethlen István pártfogásával 1640-ben Nagyváradon nyomdát állított fel. Számos magy. és latin. könyvet, zsoltárt reformátusok számára nyomtatott itt. Fő művét a karoli bibliát a török ostrom elől menekülve Kolozsváron fejezett be.

Ács Mihály és Firtinger Károly: Régi könyvnyomtatók Grafikai Szemle 1895 évf. 5 z. 81 L.

MDK

Szenczi Kertész Abrahám 2

nyomdász

A Károli biblián ezt olvashatjuk: „Váradon kezdettetett nyomtatása a veszedelem előtt és el-végeztetett Colosvarat, Szenczi K. Abrahám által MDCLXI. 2 rét"

Ais Mihály és Firtinger K: Régi könyv-nyomtatók Grafikai Szemle 1895 évf. 5 z. 81 l

Σελίδα 3

Σελίδα 3

Η Κρήτη πολέμησε στο ολοκλήρωμα της Ελληνικής Εθνεγερσίας ενάντια στον Οθωμανικό Ζυγό, ξεκινώντας την Επανάσταση του 1821 από τα Σφακιά.

Στις Μάχες του Γουβερνέτου και Κρήτης-Μητροπολιτικής Εκκλησίας ήμασταν 1821 έως 1830

MDK

Szenczi Kertész Ábrahám
könyvnyomtató

Mutelyében kézült a legdiszesebb „Szenczi"
nyomású magy. biblia I Rákóczy Gy.
és felesége Lorantffy Zs. buzdítására. II Rákóczi
Gy. fejedelem ennek adományoz neki: a ennek
betűtipusok griffmadár stb. 146 művet nyomott.

÷ Naményi Lajos
Grafikai Szemle 1900 évf. 12 sz. 175 l.

Szenczi Kertész Ábrahám

MDK

~~nyomdász XVI-XVII. sz.~~

Nagyváradi nyomdászat története. Müvészet, 1902.
439 l.

MDK

Szenczi Kertész Abraham
könyvnyomtató

„nagyváradi sajtója Belgiumban ön-
tött szépbetűivel végveszedelembe jut
1660 ban, mikor a török Váradot ostromol-
ja. Szekerekre teszi betűit sajtóját, a befeje-
zetlen bibliát menekül legyen-völgyön Kolozsvárra

Gyulai Farkas: A Magyar Könyvnyomtató
Grafikai Szemle 1910 évf 2 sz 39.

mDk

Szenczi Kertész Ábrahám

nyomdász

1660–63 ig volt nyomdász Kolozsváron, innen Szebenbe tette át sajtóját. Váradon kezdett nyomását „Caroli Gáspár" bibliájának Kolozsváron fejezte be.

Fritinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói

Grafikai Szemle 1893 évf. 7 z 118 l.

mDK.

~~Apafi Mihály~~ Szenci nyomda

~~fejedelem~~

Kolozsváron,
1672 ben állitatta fel a hajdan nagytirü „ref. főtanodai nyomdát". Rézben a volt Heltai — rézben a tzebenből Kolozsvárra tozatott Szenczi nyomda fölzereléséből.

Fortinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 iof. Tz. 119 l.

SZENCI KERTÉSZ ÁBRAHÁM nyomdász és metsző

V.ECSEDY Judit: Szenci Kertész Ábrahám és ismeretlen nyomtatványai. In: Magyar Könyvszemle, 105.köt. 1.sz. 1989 2o - 47.p. ill. G.

JÓZSEF művészetének idézése

Az Utunk ez évi május 19-i száma hosszabb beszélgetést közölt Szuhanek Oszkár temesvári festőművésszel. Visszaemlékezései során az idős mester megemlítette: „A tízes években általában csak ketten — a méltatlanul elfelejtett Ferenczy Józseffel — képviseltük a Bega parti várost az országos és vidéki kiállításokon."

Azt hiszem, nemcsak az időközben meghalt Szuhanek Oszkár ohajának teszek eleget azzal, hogy rövid tanulmányomban felelevenítem Ferenczy József életét, művészetét és megpróbálom behelyezni művészetünk fejlődésvonalába. Bánátrá és becsesen őrzik műveit. Másrészt Ferenczy tevékenysége túlmutat azon, hogy a tízes években képeket festett és kiállított Temesváron s az országos tárlatokon. Ferenczy ugyanis Szuhanek előtt körülbelül egy évtizeddel kezdte el tevékenységét Temesváron, mondhatni teljesen egyedül, s vállalta nemcsak a sokoldalú művészi tevékenységet, hanem a művészi kultúra terjesztését is, művészettörténeti előadássorozatokkal, művészeti írások közreadásával, szakiskola vezetésével.

Marosvásárhelyen született 1866. december 17-én. Nagyardói Ferenczy István orgonakészítő mester és Soós Mária négy gyermeke közül ő volt a második.

Rajzkészsége kora gyermekkorától megmutatkozott, s hogy apját 12 éves korában elvesztette, rendszeresen hozzájárult a család fenntartásához: négy krajcárért lerajzolta a szomszédokat s az ismerősöket, majd festeni kezdett, s akkor már néhány forintot kapott dornál, illetve Karlovszky Bertalannál tanult.

1890—92 között Ferenczy katonaéveit töltötte Marosvásárhelyen, majd Párizsba ment s beiratkozott a Julian Akadémiára, ahol M. Doucet és Bramtot tanítványa volt. Egy 1894 márciusából származó okmányon ez utóbbi kitűnő előmenetelét tanúsítja. Ilyen bizonyítványokat többnyire hazai ösztöndíj eléréséhez kértek. Valószínű, hogy Ferenczy is az államhoz folyamodott s

forduljon hozzám teljes bizlommal; a tisztes kölcsön mukabíró ember kezében sohsem szégyen.

Remélem, nem bántotta meg atyai tanácsommal, és sves lesz tovább is értesíte szándékairól.

Melegen üdvözli, teljes akarattal igaz hive

Benczúr Gyula

●

1901-ben Ferenczy Temesvron telepedett le, s ott marahalálaig. Hamar bensőséges új környezetébe, s attól kezve minden tudását és energiját a város képzőművészkulturájának fellendítésszentelte.

Kezdetben a megyei és vrosi urak elhalmozták megrendelésekkel: főispánok, pgármesterek, képviselők unnepi, hivatalos jellegű arcképeifestette — hagyományos eszközökkel. Anyagi és társadalmi helyzetének javulása lehetővé tette, hogy családot alapítson. Röviden feleségvette Divald Emíliát, akitől kgyermeke született.

A század első évtizedében Ferenczy több vallásos tárgyú képet festett, illetve mint ennek a kornak számos költője és képzőművésze, humanista mondanivalóit ebben a szimbolikus formában fejezte ki. Első ilyen jellegű, nagyobb méretű kompozíciója a *Júdás* — maga a művész több helyt *Lelkifurdalás* címen említette (a város közvetlenül a művész halála után vásárolta meg), 1902—03-ban a Képzőmű-

SZENCI KERTÉSZ Ábrahám nyomdász

V.ECSEDY Judit: Az Elzevierek nyomdászjegye Magyarországon. In: Magyar Könyvszemle, 105.köt. 1.sz. 1989 130. skk.p. ill.

nség

yének, családok és tár
között milyen eltérések
ete jövedelem, vagyon,
ásviszonyok, lakóhelyi

MDK

Szenczi Molnár Albert

prot. író nyomdász 1574–1630.

Majna melletti Frankfurtban Sauer János nyomdájában, majd Oppenheimban dolgozik mint nyomdász felügyelő. Munkáit Nürnberg, Frankfurt, Hanau, Oppenheimban nyomtatta.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói Grafikai Szemle 1893. 10 z. 170 l.

Szenci Molnár Albert

l.

Kertész nyomtatott

127, 128. l

t a l v á n y o z á s i k i -
le:/ e l ő b b érkeznék az özve-
t:/ megillető p o l g á r i e l-
atósághoz, m i e l ő t t a
g á l l a p i t t a t o t t é s
l n a, a polgári ellátást - amely-
leségnek, gyermeknek:/ á l l a n -
nyugdijra, nevelési járulékra:/
p i t o t t k a t o n a i á l -
lével, az 1. pont szerint járó
ezt is csak akkor, ha az özvegy
ári ellátás megállapitásáért fo-

en foglaltakat megfelelően alkal-
e l é s a l a t t á l l ó
d á k olyan tagjának özvegyére
e:/ aki a mozgósitás folytán

MHK

Szenczi Molnár Albert

Teologus író könyvnyomtató

1607 ben Herbornban (Németország) nyomott katekizmusán a könyvnyomtató, Raabe magyarosan Holiósnak írja nevét

Faragó: Ezereves író dalomtörténeti kiállításunk.
Grafikai Szemle 1896 évf 10 sz 15-9 l.

SZENCZI MOLNÁR Albert

Benda Kálmán: Utensilia Sacra – A szikszói református templom kincsei. = Confessio, 18, 1994, 1. 121-123.

Dankó Imre: Anyolcvanéves Balassa Iván köszöntése. = Confessio 22, 1998, 1. 65-70., ill

Kovács Sándor Iván: Szenczi Molnár Redivivus. Arcképek és rajzok. „Épületi öröm", „picta et ficta". = Confessio, 23, 1999, 2. 39-56., ill

Szenczi Molnár Pál

ötvös-apród, Szenczi Molnár Albert fia. 1634. sept. 26-án megöldöt el 4 évre Weynberger Dávid kolozsvári ötvösmesterhez.

Adattár XVII. századi ellenzéki mozgalmak történetéhez. I. Polgári irodalmi és kulturális törekvések a század első felében. Herepei János cikkei. Bp.-Szeged, 1965. 627 l.

425. l.

Szenczy Ella

1923/24

Ferkèpzomfoiskèvk

136. l.

T. 6450.

yákkal és köröndökkel megerősitett
os épületei képeznek csoportot, az
szkedett férfi gyujtja fel a faha-
a czimerpaizson tul a felhők közt
égen. Felirata a táblán:

n.

DI FUGIENDA EST.

vis extinguere ~~sed~~ flammam:
removenda mali.
ers flamm,
dem Hert hindann.
lich mit fleiss
bistu weiss.

m.

-95

Szenczy Károlyné (Dunaújváros), pedagógus
Szolnokon a pedagógus alkotóműhely e nyáron működött először. Továbbképzése miatt és honvágja miatt jött, – itt járt iskolába.

Fényi András: Tájak, képek, művészek.

Pedagógusok Lapja, 1945. aug. 24.

Szenczi Ottó [építész]

MDK

II. díjat nyert.

-: Elbírálták Esztergom városközpontjának tervpályázatát

9.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 14.

Szenczy Otto

építész

5 társával közös műve II. díjat (40.000 ft) kapott az alábbi pályázatot

N.N.: Újpalota szinvonalas város-képét pályázat útján alakítják ki

Magyar Nemzet 1969 XII. 11

Frenci Otto

III. díjat kapott az alábbi pályaterv

N.N.: Értékelték Sopron északnyugati városrészének rendezési tervpályázatát

Magyar Nemzet 1969 XII. 30

Szenczi Ottó, építén

L: Ellér - István

-: Követségi kérek

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

Kendő Péter, építén

L: Horváth Lóránd

Ht: Városi Tanács épülete k. hely

Magyar

Érit. Ömüvészet, Br. 1983

54

83/5

Szenczi Ottó

az alábbi tervpályázaton 2 díjban részesült 12 számú terv egyik szerzője.

B.Kállai Ilona - Kiss Dénes: Esz tergom városközpontjának új megformálása, tervpályázat, 1970. - Magyar Építőművészet, 1972.2.sz.8-13.l.

Szenczy Otto, [épitéz]

Kiskunhalas rendezésére kiírt pályázaton:

II. díjas.

—: Pályamyertesek

4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 29.

Szenczi Ottó, [építész?]

Díjnyertes áruház-terv egyik

Kérülője.

— : autóparkoló

3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. dec. 15.

Szeneri Ottó

Helyesbítés. A Nagy.Ép.műv. 1972.2.számában a 1o.és 11. oldalon a képaláírásokat elcserélték. Helyesen: a 1o. oldalon közölt II.díjas terv szerzői Schwarczuk Ágnes, Szencsi Ottó, Cs.Lídonyi Judit; a 11.oldalon közölt tervő Gerő Balázs, Kriszt György és P.Pataky Etelka.

Nagy.Ép.műv. 1972.6.sz. 64.l.

Szenczy Ottó, [épílész]

Π-díjas

(Kispest-tervért)

↓

(-ts-): Épül a dél-pesti vízszérkőzpont 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 26

Szenczi Ottó, építészmérnök

A kút helyreállításának építészeti tervezése egyben városképi újrafogalmazást is jelentett: a kutat hozzá kellett illeszteni a városrendezési tervhez. A díszburkolat és szobor kapcsolatát – a Bperti Városépítési Tervező V. – Szenczi Ottó építész, a kút helyreállítási tervét készítő Schall József és Kapszma Miklós a BME Lakóépülettervezési Tanszék docensei oldották meg. /említve/

Vizy László: A „Najádok kútja" a Felszabadulás téren.

Budapest, 1978. 3. 43. old.

Szenczi Ottó, építész

L: Farkasdy Z.

– a követségi kérek

Magyar 6.

Építőművészet 1983 83/3

Szenczi Ottó, építészmérnök

A Belváros déli részének rendezése, Tervpályázat, 1985.

A pályaművek díjazása.

A Bíráltság 190.000 Ft-os II. díjban részesítette a 9. bírálati sorszámú pályaművet; szerzői: Schwarczuk Ágnes, Szenczi Ottó, Frenyó Mária, Rima András és Gordon Péter.

3. a II. díjas terv. | rajz: |

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 16-old.

SZENCZI Ottó építész

3. a. pályamű

EXPO 95 MÉp. 1991 5/6. 100. p.

nélkül a legcsillogóbb
chnika és tudás birtokában
thet igazi műalkotás.
ztatóbb pedig, hogy a fen-
állapításokat művek igazol-
lításon. Vállalva a szubjek-
sőt az elhamarkodott ítélke-
em is teljesen alaptalan vád-
n a gyors kritikai reagálás
l ezzel jár), említsünk meg
a „biztató" művek közül.
hagyományos értelemben
s „első terem", s főleg nincs
rem", azaz nincs tendenció-
ora a kiállítóknak és kiállí-
eknek, mégis kétségtelen,
első teremben látható mun-
melte, s indokoltan emelte ki
és. A kedvező összbenyo-
sorban itt kapjuk, s itt talál-
legkiemelkedőbb műveket
akt és konstruktivista jelle-
djunk e tág, nem éppen nap-
eghatározásoknál) munkák
teret, teljes öntudattal, ma-
ággal – és jogosultsággal is:
alkotók, ezek a képek és
Európa bármely országá-

csoportosított ide) egy–két kivételtől eltekintve inkább az önbizalomcsökkenéséről tanúskodó művekkel jelentkeztek. Pedig ezeknek a művészeknek a szándéka, törekvése művészetünk egy nem lényegtelen vonulatának („alföldiek", „hódmezővásárhelyiek") folytatására jogosult – és szükséges is. Nem kétséges, hogy egyikük-másikuk képes lenne az átállásra (ahogy művészeink közül sokan tették), a teljesen elvont festői eszközök alkalmazására, izgalmas felületek létrehozására (Hock Ferenc, Hézső Ferenc), de nem biztos, hogy ez az út önmaguk igazi kibontakozásához vezetne. A több-kevesebb joggal ide sorolt festőknél valamivel makacsabb eltökéltséggel „őrzi a lángot", a hagyományos értelemben vett szobrászat értékeit a középgenerációhoz tartozó Kaubek Péter (Portré, 1987) és Kubisch János (Kamilla, 1989).

Szembetűnő, hogy az iparművészek népes táborából viszonylag kevesen képviseltették magukat műveikkel, ám a beküldők hangsúlyosan jelen vannak. Különösen a textilesek-

SZENCZY ZOLTÁN

grafikusmüvész

A Korunk Galériában Szenczy Zoltán grafikáiból nyilt kiállitás 1982. junius 26.-án. /rövid hir./

Korunk, LXI.évf. 7.sz. 1982. julius. /a hátsó boritólapon./

SZENCZY Zoltán
Szatmár, ?
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus

Banner Erdély

Szencsák János

Bül. Kassán, 1844.

Lásd

Fleischer Bécs

89. l.

Murány (völgye) VIII. 43.

Szenczi Molnár Pál

ötvös más

Lásd: Weynberger Dávidot

azonban, bárha „igaz református" volt, mint szászvárosi lelkipásztor, avagy mester — állomáshelye miatt — a szász lutheránus püspöknek volt alárendelve. Némi befolyással lehetett kolozsvári megválasztására anyjának német-volta és Lutherrel magával való atyafisága, továbbá — ha szabad egy, bár semmi adattal nem támasztott föltevést megkockáztatnom — Molnár Albert leánya Kolozsvárra menvén férjhez, természetesen református polgár-mesteremberhez, aki esetleg szász nemzetiségű is lehetett, az ő befolyása következtében hívhatták meg ide Molnár Jánost papnak.

Élete és itteni működése rövid időre szabatott.

A kolozsvári nagy temetőnek délkeleti legalsó részében, a neolog-izraelita temetőhöz közel, egy dombocska tetején még alig pár évvel ezelőtt is állott egy félember magasságú keskeny, ereszes sírkő, amelynek nyomát ma már sehol sem láthatni. A rája vésett szöveg Kohn Hillel és Zsakó Gyula 1911. évi leírása szerint ez:

IT NIVGSZIK AZ VRBA
N MONAR SZENCZ
ZI JANOS ANNO
D. 1646 DIE 25.
JVLY IDEIENEK 28
ESZTENDEIEBEN
AZ SIRALoMNAK VŪ
LGEBŪL KIKŪLTöZ
VEN AZ SzENTEK
TARSASÁGÁBAN BE
. . . . . KINEK A
(B)ODoGH EMLEKEZ . . . . . .

Téved azonban a sírkő felirata, hogy Molnár János csak 28 éves lett volna, minthogy az apja naplójában feljegyzett születési dátumból kiszámítva 1646-ban pár nap hiján a 34. életévét is betöltötte.

Nem lehetetlen, hogy Molnárt az az országos nagy pestis vitte el, amely Nagy Szabó Ferenc memorialéja szerint Kolozsvárt is bőven szedte áldozatait úgyannyira, hogy a református egyházközségnek ebből az időből fennmaradt harangoztatási jegyzőkönyve 1646-ban éppen hatszor annyi halottat sorol fel, mint az ezt követő évben. — Molnár János neve azonban e jegyzőkönyvben nem fordul elő, mert — mint ekklézsiasztikus halottért — érette ingyen harangoztak.

Végül is még szomorúan kell tudomásul vennünk Bod Péternek róla való pár szavas feljegyzését: „*Fando accepi filium* (sc. Alberti Molnar) *fuisse vanitati deditum ac nullius frugis hominem.*"

HEREPEI JÁNOS

elvesztette, nem maradt meg számára más, mint a mult s így az öröklött tulajdonok fölöttébb való tudata, no, meg esetleg az apja nyughatatlan vére, annak energiája nélkül.

Életben maradt testvérei közül az egyik még 1630-ban itt Kolozsvárt férjhez ment, a másikat, *Palkót*, apja halála után, 1634-ben ugyanitt ötvösmesterségre adták; édesanyjokról pedig Szathmári Pap Zsigmond azt véli tudni, hogy öt gyermekével valahova Magyarországra kiköltözött, *„hol több segedelmet reménylettenek a Molnár (Albert) érdemei tisztelőitől."* Mi igaz ebből, nem tudom, de nem tartom valószínűnek, hogy leányát és egyik fiát elhagyva, évtizedek óta nem látott pártfogókat ment légyen felkeresni.

Molnár János hol járt iskolában, nem tudhatni. Itthoni tanulmányainak elvégzése után, mielőtt külföldi akadémiákra ment volna — a kor szokása szerint s minthogy különben is szegény ember volt — pénzgyűjtés okából is valószínüleg valahol iskolai tanítóságot vállalt. Az 1638. évben azonban Hollandiában a *leydeni* egyetem előadásait hallgatta, mint ahogy az egyetem matrikulájában fel van jegyezve: 1638. *„6. Mai Johannes Molanaer Hung*(arus) (annorum) *24. T* (heologiae studiosus)". De hogy valóságban ő ez a „Johannes Molanaer" bizonyítja Rozgoni Sutoris János egykori nagyenyedi ref. lelkipásztor kéziratos naplója, amelyben az 1638-ban Leydenben tanuló ifjak közt — Szathmári Pap Zsigmond szerint — *„Johannes Molnár Szenciensis Alberti filius"* neve is előfordul.

Azonban még ugyanezen év szeptember 15-én a *franekerai* akadémiára iratkozott be, miként annak anyakönyve mutatja: *„Johannes Molenar Ungarus. Theol* (ogiae) *Stud*(iosus)". — Azután hol és meddig folytatta tanulmányait, nem állapítható meg, minthogy az is bizonytalan, hogy az akkori öt éves akadémiai tanulásnak kezdetén, avagy már vége felé járt.

A kolozsvári református egyházközség levéltárában van egy keltezés nélküli rövid memorialéja *Petelei Husz István*-nak, aki az 1660—80-as években kolozsvári szász református kántor, majd ettől kezdve a század végéig ugyanitt szász ref. prédikátor volt: *„Az Reformata Kolosvári Szász Ecclesianak Orthodoxus Papjai kik egy nehány Esztendőknek el folyási alatt voltak és az Reformatus Magyar Püspöktől ordinaltattak, kiket én tudok ezek."* Időrend és évszám nélkül a második helyen nevezi meg: *„Molnár János. Molnár Albert fia, az kik igaz Rfrmatusok voltak. Szász Városrol hozatott ide Papnak, ki is a Magyar Püspöktől ordinaltatott."*

A külföldről hazajött Molnár valószínüleg mindjárt *Szászvároson* nyert alkalmazást, bizonytalan azonban, hogy vajjon, mint lelkész, vagy mint scholamester, minthogy nevét se a szászvárosi kollégium története, se Nádudvari Péter 1726-ban írt egyházközség-története nem említi.

Szászvárosi működését rövidesen felváltotta a kolozsvári szász református prédikátori tisztséggel, amelybe Geleji Katona István azideji ref. püspök ordinálta.

Hogyan lett a magyar Molnár János a kolozsvári szász reformátusok papja, — így vélem értelmezhetőnek: bárha a kolozsvári szász reformátusok hitvallásilag, kormányzatilag és vagyonilag teljesen az anyaegyházközséghez: a magyar ref. ekklézsiához tartoztak, mégis papjaikat, tisztviselőiket a szászok közül választották. Molnár

S z e n d e Andor épitész

Magyar Mérnök és Épitész
Egylet nagypályázatának
birálóbizottságának tagja

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141.

< Szende Auror >

épitész

lásd okv.

< > Iskolák, kastélyok.

MÉ. 1928. 7. sz.

(Dux előszavával és számos képpel.)

1. – 19. M.

Meaux
J. Carro
1866.

Szende Andor MDK

Kolozsvári városháza tervpályázata, megvétellel kitüntetve, rajz

Uri lak, rajz

~~Síromlók, rajz~~

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Szende Andor

Néhány városrendező terve a tárlaton.

Dór.: Épitészet a téli tárlaton.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1914.Jan.11.
13-14.lap

Szende Andor MDK

Bpi. Könyvtárpályázat madártávlati képe, rajz

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

M. D. K.

Szende Andor, építész

terve 800 K-ás megvétel-
ben részesült a kerepesi-uti
temetőben felépítendő kre-
matórium pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

márc. 29. sz. 7. old. +
ápr. 5. " 3. "

Szende Ákos

Az építész

Szép szakma az övé. Mérnök, művész, szociológus egy személyben. Feladata korántsem egyszerű: a szép és praktikus épületek, lakható otthonok, gyárak, kórházak, templomok és hulladékégető művek megtervezése és felépítése. No meg települések, városok vagy akár régiók méltó kialakítása, az új létesítmények tájba illesztése, leromlott városrészek szanálása, azaz „meggyógyítása". Nem fantáziáját szabadon eresztve, össze-vissza teszi mindezt, hanem meghatározott koncepciók, az általános és részletes rendezési tervek, no meg az építésiövezet-beosztások szigorú előírásai alapján. Lelkiismeretes munkát végez: örül, ha sikerül új zöldterületet létrehozni vagy a régit megóvni, ha olyan otthont tud felkínálni a fiatal házasoknak, melyben helye van a nagy családi étkezőasztalnak is. Ha kórház tervezésére kap megbízást, előtte áttanulmányozza a teljes gyógyítási-egészségügyi ellátási folyamatot, ha könyvtárat épít, gondol a raktárra és az olvasólámpa lux-értékére is, ha meg templomot, elmélyül a liturgiában, hogy a mindenkori feladathoz felkészülten fogjon munkájához.

Most néhány építésznek más közcélú feladat jutott: a védett övezeteken kívül eső türelmi zónák kijelölése. Mégpedig sürgősen, mert ha ezt február végéig nem teszik meg, kenyéradó gazdájuk, a főváros – az 1999. évi LXXV. törvény értelmében – mulasztásos törvénysértést követ el.

A feladat végrehajtásával megbízott fővárosi főépítészi irodában először nyilván törvény alapján értelmezték a feladatot: „védett övezet: a közterületnek az e törvény, illetve a települési... önkormányzat képviselő-testülete rendeletében meghatározott azon része, ahol a prostituált a szexuális szolgáltatásra nem ajánlkozhat fel, szexuális szolgáltatást nem nyújthat, a védett övezetre vonatkozó tilalmakat a közterület e részén fekvő nyilvános helyre is alkalmazni kell; türelmi zóna: közterületnek az önkormányzat rendeletében a prostitúció tömeges megjelenése esetén kijelölt azon körzete, ahol a prostituált szexuális szolgáltatásra felajánlkozhat vagy a szexuális szolgáltatására irányuló kezdeményezést elfogadhatja".

A rendelet és a hozzá kapcsolódó más előírások áttanulmányozása után az építészek nyilván kikeresték a térképen azokat a területeket, melyek nincsenek túl közel a főutakhoz, iskolákhoz, templomokhoz, diplomáciai-külképviseleti épületekhez, s a hasonló „jobb" helyekhez. Találtak is tizenegy ilyen helyet, a MÁV külső pályaszakaszai mellett, autópálya-csomópontoktól kissé távolabb, no meg az elhagyott laktanyák területein. A neheze, a huzavona persze még csak ezután jön, hiszen hátra van még a környezeti meg a bűnügyi hatásvizsgálat, a kerületi önkormányzatok, az érdekképviseletek, polgári szervezetek véleményeinek figyelembe vétele. Végül talán meglesz minden hatósági engedély, s a zóna „átadásra kerül". E területeket csak ideiglenes jellegűnek szánják, mert a cél az, hogy a szexipar vállalkozói ízlésesebb belvárosi környezetben, kulturált és ellenőrzött feltételeket jelentő „vigalmi negyedben" dolgozzanak, következésképp itt az újabb feladat: valami megfelelőbb helyen kell olyan objektumot találni, mely nem esik a jogszabály által kizárt védett övezetbe. Elő tehát a belvárosi térképekkel, a körzővel, csak be kell állítani az előírt 300, illetve 100 méternek megfelelő térképi távolságot, s kezdődhet a mérnöki munka: a megadott sugárral köröket rajzolni iskolák, középületek és vallási és kulturális létesítmények köré, s a körök által le nem fedett területeken meg is indulhatnak az építő tevékenységet megelőző munkálatok. A műszaki átadás után az építész sikerélménnyel gazdagodva még büszke is lehet arra, hogy szaktudása révén és hivatása következetes teljesítésével ő is hozzájárult a jogszabályi cél eléréséhez, merthogy hatékonyabbá vált a „bűnszervezet keretében elkövetett , illetve a bűnszervezet létrehozására irányuló bűncselekményekkel, valamint az e bűncselekményekkel összefüggő egyes jogsértő cselekményekkel" szembeni küzdelem.

Az építész örülhet: szép szakma az övé.

Uj Ember, 2000. 02.13. 3.o.

és a kulturális örökség tiszteletben tartása révén. *XI. Piusz* pápa *Mit brennender Sorge* kezdetű enciklikájában már 1937-ben hangsúlyozta, hogy sem a faj, sem a nép, sem az

kapcsolatok kiépítésére, partneri, mellérendelt viszony kialakítására törekszik. Csak így léphetünk reményteljesen a harmadik évezredbe. Ez a szemlélet mérföldkő-

vagy egy eszmény kimondásáról van szó. Az embert hozzá kell segítenünk ahhoz, hogy ezt az eszményt meg tudja valósítani.

elmer

ZARÁNDOKLAT

BELFÖLDI ZARÁNDOKLATOK PAPI VEZETÉSSEL.
Emlékmise Mindszenty bíborosért Esztergomban máj. 6-án. Délután visegrádi, szentendrei séta. Részvételi díj: **1 900,- Ft.**
Szent Rita plébánia búcsúja máj. 21-én Budapesten. Délután séta a Budai Várban. Részvételi díj: **1 500,- Ft.**
Ópusztaszer (Kecskeméti séta, Pálosszentkút) **július 30.** Részvételi díj **2 500,- Ft + belépő.**
Országház és a Szent Korona megtekintése. Közös szentmise Regőczy atyánál **szept. 9-én.** Részvételi díj: **1 500,- Ft.**
Ópusztaszer-Szegedi Szabadtéri Játékok aug. 12-13. Részvételi díj **9 900,- Ft** szállással, belépőkkel. Autóbuszra felszállási lehetőség van Miskolcon, Egerben, Gyöngyösön, Hatvanban és Budapesten. Érdeklődni lehet a **06-46-34-44-54-es** telefonon. Kérjen részletes tájékoztatást a programról.

EGYHÁZI ZENE

Budavári Nagyboldogasszony (Mátyás) templom **10 ó.** Lisznyay: Missa antiqua. **Febr. 18. 20 ó.** „Magyarország – 2000" – ünnepi hangverseny Vivaldi, Bach, Mozart, Händel, Liszt műveiből. **Febr. 19. 20 ó.** Mozart: Templomi szonáták, Ave verum, Requiem. A hangversenyeket a Musica Sacra Koncertrendező Iroda szervezi.
Szent István bazilika 10 ó. Mozart: Missa brevis B-dúr; Laudate pueri. Minden csütörtökön **18,45 ó.** vesperás. (Énekes esti dicséret).
Belvárosi Főplébánia templom (Márc. 15-e tér) **10 ó.** VIII. De Angelis mise; Salve Regina; Adoro te devote. Orgonál: Virágh Gábor, vezényel: Oberrecht Ádám.
Budafok-belvárosi plébánia templom 11 ó. Britten: Missa Brevis in d.
Szent Imre ciszterci templom (XI. Villányi út) **19 ó.** Victoria: O magnum misterium mise. Előadja a templom énekkara reneszánsz hangszeregyüttes közreműködésével. Vez. Csányi Tamás karnagy. A műsort támogatja a XI. ker. Önkormányzat és a Fővárosi Zenei Alap.
Budai ferences plébánia templom (II. Margit krt. 23.) **16 ó.** Händel: Messiás. Előadja a templom Kapisztrán kórusa és zenekara, a BMK-KÉE Bárdos Lajos Vegyeskar (karigazgató: Somorai Nóra). Continuo: Nagy László Adrián. Szólót énekel Kiss Rózsa, Heim Mercédesz, Prevoz János és Korpás Ferenc. Vez. Virágh András.
Árpád-házi Szent Erzsébet templom (VII. Rózsák tere) **11 ó.** Bárdos: Missa Tertia. Előadja a templom Carmine Celebrat kórusa.

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉKÁRÓL

A kedvezményezett technikai száma:

0011

A kedvezményezett neve:

MAGYAR KATOLIKUS EGYHÁZ

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉ

A kedvezményezett adószáma:

19660664-1-41

A kedvezményezett neve:

ÚJ EMBER RÓMAI KATOLIKUS ALAPÍTVÁN

TUDNIVALÓK: *Ezt a nyilatkozatot tegye egy olyan szabvány méretű borítékba, amely e lap méretét c haladja meg, hogy abba a nyilatkozat elhelyezhető legyen.*

FONTOS! *Ahhoz, hogy rendelkezése teljesíthető legyen, a nyilatkozaton a kedvezményezett adószám számát, a borítékon az ön NEVÉT, LAKCÍMÉT ÉS ADÓAZONOSÍTÓ JELÉT pontosan tüntesse fel.*

JANSZKY-SZIVESSY: RÓZSADOMBI VILLA

Komor Marcell és *Jakab* Dezső szintén Lechner-követők, de az ő dolgaikon rajta van egyéniségük is. A csipkés, élénk tagozatokat náluk románo hullámvonal váltja fel. Szolnoki banképület, marosvásárhelyi kulturpalota, különösen pedig a szabadkai városháza, igen sikerült.

*

Árkay Aladár egykor szintén Lechner Ödönt követte. Fasori ref. templománál azután a finnekhez pártolt. Legújabban végre megtalálta önmagát és megajándékozta Budapestet két gyönyörű templommal.

A Keleti Károly-utcai Rákóczi-templom, a városmajori katholikus templom nemcsak külsejével, hanem egységes, szép belső magyaros díszítéseivel Árkay legsikerültebb munkái közé tartozik.

Lechner Jenő, az északmagyarországi renaissance nyomán tradiciókból indult el. Architekturája azonban teljesen egyéni. A sárospataki tanítóképző, a mezőkövesdi városháza, a Szent Ferenc-rendi jubileum templomterve, Chikago tribün toronyháza mind ezt igazolja.

Medgyaszay Istvánt szintén az egyéniségek közé kell sorolni. Noha Kalotaszeg emlőin nevelkedett, teljesen egyénien kezel formát és ornamentikát. Kiállított dolgai között a soproni, de különösen a veszprémi színház igen jó.

*

Még Lechner Odön idejében lelkes fiatalok Erdélybe rándultak, hogy a székely népművészet és fa-architektura ősmagyar formáit, díszítéseit a helyszínen

SZENDE ANDOR

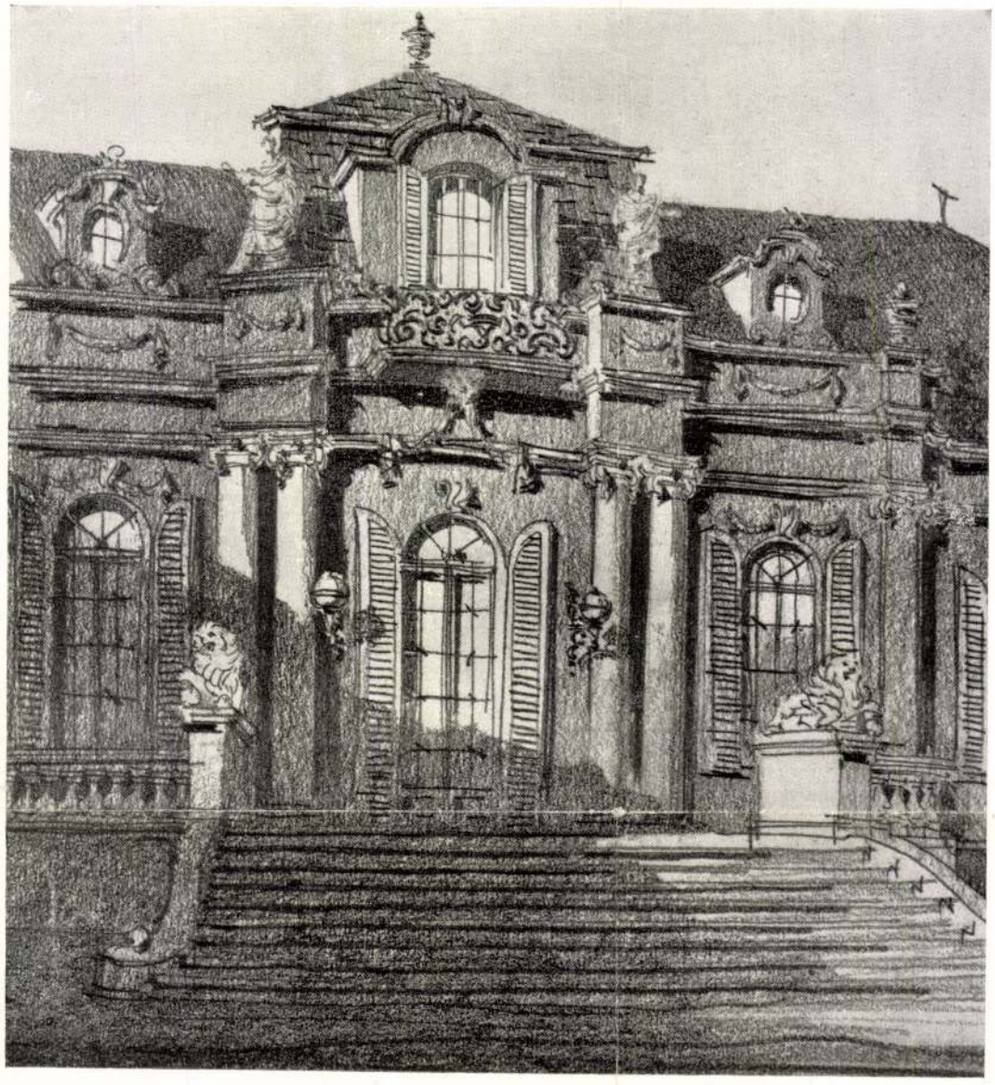

HOMLOKZATRÉSZLET

BUDAI VILLA

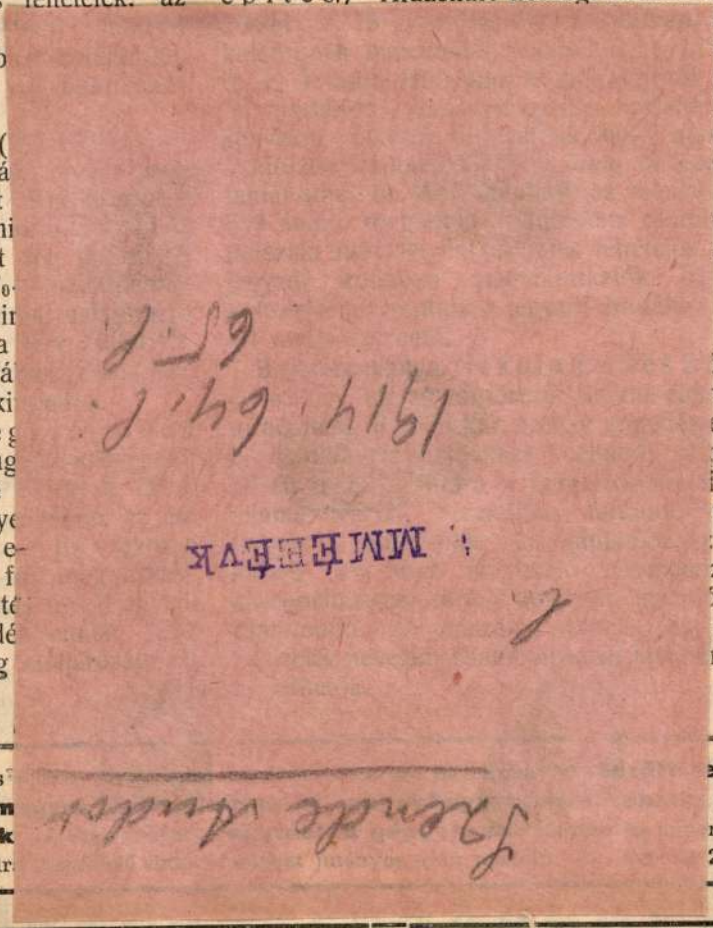

Szende Andor

MMÉEÉvk

1914. 64. l.
65. l.

m a j u s 10-én d. e. 10 óráig a budapesti
kir. állami hidak igazgatóságánál (II., Fő-
1.) nyujtsák be. Az ajánlatokhoz ajánlati
a és az ajánlott összeg 5%-ának megfelelő
itpénznek a budai kir. fogyasztási adófő-
talnál (II., Fő-utca 1.) történt letételét iga-
nyugta csatolandó. A részletes feltételek és
lati mintalapok a budapesti m. kir. állami
k igazgatóságánál megszerezhetők.

eged. (T ü z i f a és p i r s z é n s z á l l i-
) A szegedi kir. törvényszék és kir. járás-
ág hivatali helyiségeinek fütéséhez 1910.
n szükséges 743 mm. első minőségü dara-
és kályhafütéshez alkalmas hazai pirszén,
nint 681 m³ hasábos kemény fele részben
és fele részben bükk tüzifa szállitásának
sitására versenytárgyalás hirdettetik. A ver-
tárgyalás megtartására határnapul j u n i u s
napjának d. e. 10 órája a szegedi kir.
nyszéki elnökség hivatali helyiségébe tüze-
i. A pirszén szállitására 240 kor., a tüzifa
tására 600 kor. bánatpénz a szegedi m.
adóhivatalnál teendő le és a nyugta az
athoz csatolandó. A feltételek a kir. tör-
szék irodaigazgatójánál megtekinthetők.

hivatalnál megtekin

Kézdiszentlélek. [H
Kézdiszentlélek közs
község határán fe
1908., 1909. évi vá
fenyő műhaszonfa
d. e. 10 órakor K
tartandó irásbeli a
árverésen eladja.
Árverési és szerződ
községházánál és
erdőgondnokságnál

Székesfehérvár. (
b é r b e a d á s a.)
sedésbe jött dohány
a székesfehérvári n
á p r i l i s 28-án
gyalás fog tartatni.
évi forgalma 164.9
kivánók tartoznak
bánatpénzzel, vagy
m. kir. adóhivataln
ellátott ajánlatot a
a székesfehérvári
főnökénél benyujtan

CRISTOFOLI VINCE
Cémentáru-gyáros.
Telefon 59—81. Alapittatott 1868.
Vállal: T
valamint
fachilap
alapozás
ment vi
Költsé

CARL KRONSTEINER
viharálló szabadalmazott mész-
OMLOKZAT-FESTÉK

Szende Andor

megvétel

l.

MÉ 1916. 7-8. sz.

28. l. 29. l. 33. l.

Könyvtáramban

DR. HINTZ GYÖRGYNÉ IPI BABA (A K. A. C. fotókiállításáról)

sikeres szerepléssel az ország legkiválóbb amatőrjei közé tartoznak. Olajátnyomásaik a felvételben a művészi meglátás,

Szende Andor

Jégpalota, terve a MM É Egylet 1911–12. évi nagypályázatán arany-éremmel kitüntetve repr.

MÉ 1912. 9–10. sz.

Sengyel és Selényi

ERNYŐK • ÉS NAPERNYŐK

javitását, készitését és áthuz
és napernyő fogakból állan

Kolo

Takarékpénztár (

Cluj, Piaţa Unirii 7. sz. ◆ Fiókjai: Dés, Dics

Saját tőkéi

Affiliált intézetei: Torda-
pénztár r.-t. Tordán, Al
Bank és Takarékpénztár
megyei Takarékpénztár
Sz.-Kereszturon, Szászré
Szászrégenben és Népb

Áruraktárai a vasut mellett.

Minden bankügyletet

Szende Andor MDK

Jégpalota pályaterve I.dij rajz.

Műcsarnok, 1912. Tav. kiáll.

M.D.K.

Szende Andor, építész

terve 500 K-ás megvétel-ben részesült az államvasutak budapesti hivatalnok - altiszti - és szolgai lakóházainak ész mei pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

máj. 1. sz. 17. old.

.Z.G.M.

Szende Andor, épitész

MDK

A kolozsvári városháza és vigadó-épületének hirdetett pályázaton tervét a bizottság 800 koronás dijazással megvételre ajánlotta.

Kitüntetések.- Müvészet.1910. 351.l.

M.D.K.

Szende Andor, építész

tervét a budapesti krematórium-pályázaton megvettér

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916 évf. 16 .sz.
98 .old.

M.D.K.

Szende Andor, építész

terve 800 K-ás megvételben részesült a kolozsvári városháza és vigadó pályáratain.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI.évf.

jul.27.sz. 11. old.

M.D.K.

Vallaikonók Lepje, Bp. 1910. XXII.évf.

sz. old.

MDK

Szende Andor

Jégpalota pályaterve. I-só díj. Hátsó homlokzat. Rajz. Mgt.

Műcsarnok, 1912. tav.kiáll. 7o.l.

M.D.K.

Szende Andor, építész

terve 2000 K-ás pályá-
zatban részesült a Nem-
zeti Szinház pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.
jan. 22. sz. 14. old.

. . .

Szende Andor, építész M.D.K.

a két 500 K-ás díj egyi-
két nyerte el a fővárosi
új városháza elhelyezése-
re kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 4. sz. 14. old.

Szende Andor

MDK

Jégpalota pályaterve I.dij, rajz

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Szende Andor épitész

Magyar Épitőművészet 1910. 6. sz. 31.l.

MDK

Szende Andor épitész

az alábbi pályázaton pályamunkájukat megvásárolták

A kolozsvári vigadó és városház tervpályázata. Magyar Épitőmüvészet 1910. aug. 8. sz. Tervpályázatok 1-21.l.

MDK

Szende Andor

Budai villa. Homlokzatrészlet. Repr.

Magyar Épitőművészet 1930. 9. sz. 25.l.

M.D.K.

Szende Andor, építész

Erüst érmet nyert a Magyar Mérnök és Építész-Egylet ezidei - modern áruházra hiirt - pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1910. XXXI. évf.

márc. 16. sz. 5. old.

MDK

Szende Andor, épitész

"Salve" jelige alatt tervét közösen készitette Grosz Józseffel.

Magyar Epitömüvészet. 1910. MMK.12.sz. 32.l.
A pozsonyi kulturpalota tervpályázata.

Szende Andor

irod

Épitö Ipar 1913. II. 27

(A Nemzeti Szinház

terepályázata.)

t és gazdag faragványainak keletpontosan elhatárolni. A pécsi dí-terminus ante quem-nek a páviai d harmincas éveinek végét tekintzedében már megkezdődhetett a páviai tanultságú vagy származású mühelybe kapcsolódtak, mely az-

ratív kőfaragványok összefüggésére már zékesegyház egykori oltársátra és többi . k., 1897, 72—130 l.). Újabban GEREVICH nyát (id. m. 162—163 l.) Az ő meghatátóbbi tanulmányunk eredménye is (DER-

re kiterjedő vizsgálata még mindig hiányOR a pécsi domborművek között két egyllapított meg, ugyanígy a díszítő a faragben dolgozó kéz állapítható meg. A pécsi tékeny része a legszorosabban összefügg nűködő lombard kőfaragók kedvelt motíszalagfonatok, melyeknek vége palmettántélyes része azonban teljesen ismeretlen rálisabb jellegű indára fűzött szétterülő iszítenek.) Ez utóbbi csoport legközelebbi kőfaragványok között és Toscanában találport korban idősebb, esetleg dalmát közn azonban e két különböző származású jól szétválasztható.

adában rendkívül gazdag építkezési tevéés nyeri mai formáját, kapja kődíszítmérgo, S. Maria in Betlehem, S. Maria del le Maggiore. Alig másfél évtized alatt ily a következő évtizedben Páviában munkát Valószínűleg ekkor viszik szét jellegzetes ühely magyarországi fellépésének időpontn következő évtized kínálkozik. A páviai INGSLEY PORTER: *Lombard Architectures*,

MDK

Szende, épitész

Skutetzky-vel közösen diszitette a Margit-hidat a Lipót-köruttal./Ök a 4. csoport a 11.közül/.

Makoldy József: Bpest diszitése május 1.-én.11o.1.

ÉI-ÉM. 1919 máj.4. 11o.1.

MDK

Szende Andor
Kastélyterv

Mücs. kiáll. Évk. KMT. 1928. 71 l.

Szende Andor

MDK

Az Epstein-féle nagybánhegyesi kastély

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Szende Andor MDK

Schöffer Bódog gődi kastélya

A gödi kastély belseje

Az Éles-féle villa udvari homlokzata Aradon

Az orosházai községháza pályaterve

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

MDK

Szende Andor

Nemes, egyszerű klasszicizáló művészetet produkál.

Dr.F.G.: Építőművészet a Képzőműv.Társ. jub.kiáll.-án.

Építő Ipar - Építő Művészet,1922.jun.15. 96.lap

MDK

Szende Andor

tihanyi iskola tervek

Tér és Forma 1932. 27o.l.

Szende Andor MDK

Tietz áruház Köln, távlati kép, rajz I-Ii

Mücsarnok 1911/12. Jubileumi kiállitás

M.D.K.

Szende Andor

A Mücsarnokban kiállitott 443 kép és szobormü között szerepel müve a nagy tavaszi tárlaton az épitészmüvészeti részen.

Képek, szobrok - festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26.- juli. 2.
X. évf. 26. sz. 23. l.

MDK

Szende Andor, ép.

A mohácsi fogadalmi templom terve.
A mohácsi fogadalmi templom terve. II.
A Mezögazdasági Hitelintézet átépitési terve. I.
A szonokmegyei uradalmi kastély terve.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.-jun.
Kat. 14.1.

MDK

Szende Andor

építész

Az orosházai községháza pályaterve

Az Epstein-féle nagybénhegyesi kastély, ép.rajz

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj.
32. l.

Szende Andor é

MDK

építész

Schöffer Bódog gödi kastélya, ép.rajz

A gödi kastély belseje, "

Az É.es-féle villa udv. homlokzata Aradon, ép.rajz

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj.

32. l.

dr.Fábián Gáspár és Szendy Andor MDK építészek.

A tárlat egyéb építészeti alkotásai kiszorultak a hátsó folyósóra, ami feltétlen háttérbeszorítását jelenti az építőművészetnek, azonban itt is feltünik kiváló építészünk alkotása.

Dór: Építészet a Műcsarnok tavaszi tárlatán.
ÉPIP - ÉPMÜ 1925.jun.1. 49.évf.21-22.sz. 75-76.

M.D.K.

Szende Andor, építész

„indokolatlanul nagyméretű perspektivája gyöngébb minit két tus várlata, melyek energikus kezelése ... sajnos inkább valami német iskola hatásáról beszél"...
– írja Komor János.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1921. XLII. évf.

jun. 27. sz. 1-2. old.

MDK

Szende Andor

Gróf Széchenyi Ferenc kastélya. Hall. Repr.

Érdi Krausz Simon könyvtára. Repr.

Képzőművészet 1928. 8-9. sz. 96.l.

Szende Andor

l.

Tér és Forma

1927. 5. n. 9. l.

10. l.

tásügyi m.kir.minisztertől.

relnök úr arról értesitett, hogy a
látus jelentése szerint feltünő mó-
, hogy az itteni hatóságok részéről
portómentes" felirattal ellátott és
nem felbélyegzett hivatalos levelek
y mindig nagyobb büntető pótdijazá-

a a Cimet, hogy a külföldre irányi-
nyek helyes felbélyegzésére ügyel-

i március hó 14.

Szende Andor

l.

Tér és Forma

1926.4.n.8.l

nak.

Budapest.

Pályázati felhívás.

A városunkban építendő vízmű céljaira a pályaudvar előtti sétány területén 1000 köbméter ürtartalommal

víztorony létesítését

tervezzük. Ez a víztorony lehet magában álló építmény, mely csak a víz raktározására szolgál, alul esetleg dekoratív kiképezéssel vagy a torony alsó része és annak külső kerülete felhasználható kávéházzal kapcsolt sörház s a hozzátartozó mellékhelyiségek felvételére. Mivel ezen hosszú időre szóló műtárgy városunk díszére kell hogy szolgáljon, ezennel eszmei pályázatot hirdetek a művészviesebb megoldás módjára nézve. Kívántatik a külső kiállítást világosan mutató 1:100 méretű homlokzati rajzon, illetve rajzokon kívül egy alaprajzi elrendezés 1:200 méretben a sétánynyal, továbbá a teljes megértéshez szükséges hossz- és keresztmetszetek ugyancsak 1:100 méretben, végül műleírás, az építési anyagok ismertetésével és a költségek közelítő közlésével. A kérdést aránylag olcsó anyagi eszközökkel legtetszetősebben megoldó mű jutalma 1000 (egyezer) korona, a másodiké 500 (ötszáz) korona. Mindkét díj csak abszolut becscsel bíró műért fog kiadatni. A jeligés pályázatok Kecskemét thj. város polgármesteri hivatalához

folyó évi június hó 15-dikéig

feltétlenül benyujtandók, mert az elbírálás a következő napok egyikén megtörténik. A bíráló-bizottságot, elnökletem alatt a th. mérnöki hivatal vezetője, a művezető műszaki tanácsos fogja képezni. A víztorony méreteit, valamint az építmény kiszemelt helyét feltüntető tervrajzok a művezető Zarka Elemér műszaki tanácsos magánmérnöki irodájában, Budapest, VII., Akácfa-utca 30., szerezhetők meg, aki a közelebbi felvilágosításokkal is szolgál.

Kecskemét, 1910. évi május hó 3-án.

Kada Elek s. k.
polgármester.

A debreceni Kossuth-szobor tervpályázatán résztvett 36 művész közül 9 között szűkebb körű pályázatot hirdetett. A szűkebbkörű pályázaton résztvettek: *Róna* József, *Margó* Ede, *Szigeti* Miklós, *Izsók* János, *Füredi* Richárd, *Somogyi* Sándor, *Tóth* István, *Pásztor* János és *Kallós* Ede. A pályázat május hó 27-én járt le, amelynek eredményeképpen a szobor készítésével *Margó* Edét bízták meg. A 3000 k. II. díjat *Izsók* János, a 2000 k. III. díjat *Róna* József nyerte.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nagypályázatának közlése alkalmával a második díjat nyert terv szerzőjének nevét hibásan közöltük. Az ezüstérmet *Szende Andor* építész nyerte.

Tervpályázati határidők:

júl. 1. Zalaegerszegi szoborbizottság: Csányi László szobrának tervei (30—50 ezer k.); díjak: I. megbízás, II. 500 k., III. 250 k;

júl. 1. Püspökladányi községház tervei; díjak: 1000 és 500 kor;

júl. 1. Szegedi diák-otthon. Intézeti ház. Díj 250 k;

júl. 1. Klenóc község. Vágóhíd;

júl. 1. Győri építő iparosok. Üzleti kirakatok tervei; díjak: 100 és 50 kor. Három terv à 25 k. megvétetik.

júl. 5. Karcag városi takarékpénztár. Bérház; díjak: 1000, 600 és 400 kor;

júl. 15. Kecskemét tanácsa: víztorony. Díjak: 1000 és 500 kor;

júl. 15. Füzesgyarmati ref. egyház: elemi népskola. Díjak: 800 és 400 kor;

júl. 30. Székesfehérvár város tanácsa: vágóhíd és sertésszúrók eszmei tervpályázata. Díjak: 800 és 400 kor;

aug. 1. A boszniai kormány (Szarajevo): igazságügyi palota és fogház tervei (1,100 000 kor.); díjak: 4500, 3000 és 1500 kor. A bírálóbizottság tagjai: *Kobinger* Frigyes, a főtörvényszék elnöke, *Vancas* József műsz. tan., *Mayreder* Károly építész, bécsi műegy. tan., *Tőry* Emil műegy. tan., *Pillár* Márton zágrábi építész, dr. *Mrzljak* Rókó törvényszéki elnök, dr. *Szilágyi* Oszkár kormányzósági s. titkár;

aug. 1. Veszprém; városházátalakítás. Díj: 500 k;

aug. 15. Svájci szövetségtanács: a távírószövetség emléke Bernben; I. díj 8000 k. (Nemzetközi tervpályázat);

okt. 1. Com. Internat. Olympique (Paris): modern olympiada tervei (nemzetközi tervpályázat);

okt. 15. Pozsony város: kulturpalota tervei (600.000 k.); díjak: 2000 és 1000 k;

okt. 30. Arad város tanácsa: a szinház átalakítása. Díjak: 3000, 2000 és 1000 kor;

okt. 31. Erzsébet-emlék bizottsága: elhelyező tervpályázat;

1911 jan. 9. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet: Kaszinó a Balaton partján. Díj: a nagy aranyérem és 1200 kor;

1911 márc. 20. Brassó város tanácsa: városbeépítő terv. Pályadíjak: 8000, 4000 és 2000 kor. A bírálóbizottság tagjai: Brassó polgármestere, elnök, a városi főmérnök, *Ney* Béla min. tan. *Palóczy* Antal, lovag *Schoen* T. G. udv. tan. bécsi műegy. tanár, *Krauter* Ferenc építész, würzburgi műsz. tan., *Bartesch* Péter brassói építész.

Magyar Épitőművészet
1910. 6. sz. 31. l.

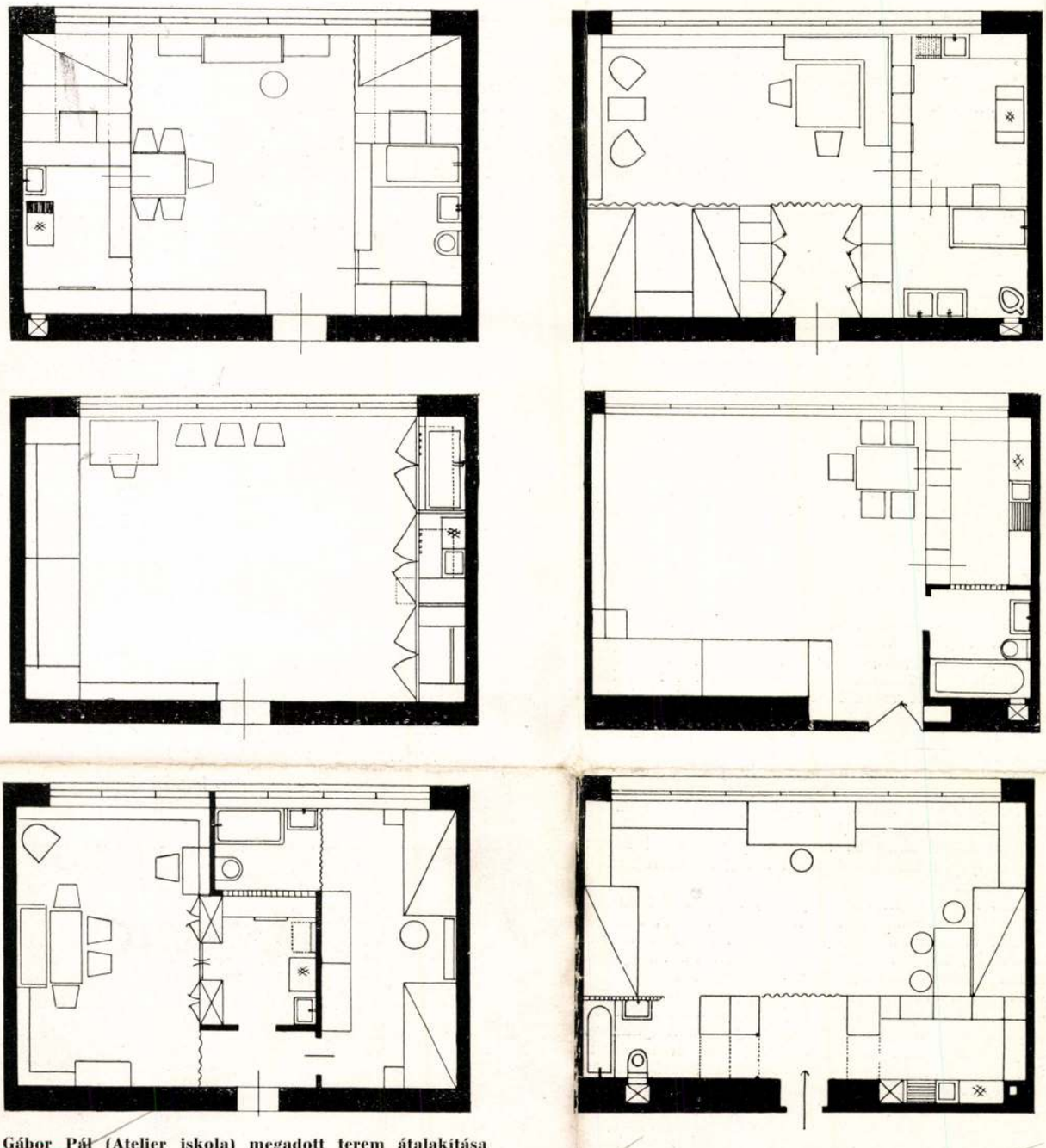

Gábor Pál (Atelier iskola) megadott terem átalakítása
Baloldali 3 megoldás Bródy Lászlóné, jobboldali felső Kalmár Sándorné, jobboldali két alsó Wagner Edith tervei

érne, ha a laikus meg is tudná érteni az alaprajzi elrendezés összefüggéseit, de elsősorban az ábrázolási módot. Azt hiszem, ennek a célnak az elérésére minden iskolai tanításon túlnövő oly széles rétegeket érdeklő tanítócélú könyvet volna érdemes a magyar közönség kezébe adni, amelyből az alaprajznak elméleti módja és ezenfelül a feladat sokrétű szempontjainak a megismerése mindenki számára érthetően volna közvetítve. Ha a közönség iskolázottabb volna, e tekintetben sokkal nagyobb igényekkel tudna fellépni és a mindig elengedhetetlen munkatársi minőségben az építésznek sokkal inkább tudna a kezére járni, mint ma, amikor többé-kevésbé pontosan tudja kívánságait közölni, de magában a tervben ezeknek a kívánságoknak a megoldását kevésbé tudja kontrollálni.

Kozma Lajos

A kritika oldalai

VII.

Szende Andor tihanyi iskola tervei

A kritikus helyzete ezuttal könnyebb, mint az esetek legnagyobb részében: nem felépült házról, csak tervekről, «magas szárnyalású elképzelésekről» kell írnia, amelyek megvalósulását a rossz gazdasági viszonyok tették lehetetlenné.

A Magyar Építőművészet ezévi 1—3. száma 12 oldalt szentelt Szende Andor klasszikusan virtuóz, passztózusan festői rajzainak, amelyeket a tihanyi félszigeten építeni gondolt «Public School» terveihez készített. A terv szerinti iskola hat különálló diákszállóból és egy központi épületből állott volna és a félsziget *közelebb meg nem határozott pontján* épült volna fel. A diákszálló aránylag egyszerű, *belső udvaros* (!) *épületei,* amelyek árkádokra támaszkodnak, viszont a főépületet a stílusművészetnek — a stílusművészet azon ágának, amelyet a közelmultban a barokk feltámasztásának neveztek — a végsőkig menő tombolása, mondhatnám *a Teréziánus neobarokk flamboyant*-ja ihlette. Ez alatt az értendő, hogy az épület aránylag egyszerű tömbjére az u. n. barokk motivumot, egész kincsesházat öntötte ki a rajzolóművész: kosáríves árkád — mögötte gátboltozat! — és hatalmas íves alapzaton álló lovasszobor, gazdagon díszített pilaszterek és konzolok, ablakszemöldökök és kartusok, német renaissance-ormok, vázák és urnák felmérhetetlen sokszerűsége, melyek még a rajzokon is leválni készülnek a falsíkról. Az egész saroképületet bekoronázza egy merész, erősen németes, kupolafantázia. A gondos publikáció belső perspektivákkal is szolgál, így meglátjuk milyennek képzelte a rajzolóművész pl. az iskola múzeumtermét szekrényekkel, gyertyatartókkal, órákkal, kandallókkal, gobelinekkel és mellszobrokkal — csak azt nem tudjuk meg, hol lehetett volna itt felállítani azokat a tárgyakat, amelyek a tanítás szempontjából fontosak. A könyvtár hátsó része gótikus pálmaboltozattal ékes, és ez a boltozat egy Palladio motivumra támaszkodik — ebbe illeszkedik bele két kitünően párnázott pamlag, amelyeken néhány boy kora szerint képeskönyvet lapoz vagy Casanova emlékiratait tanulmányozza. Igen érdekes az egyik remek távlati kép, amely a kikötőhídra épített donzsont mutatja; valószínüleg ez tartalmazza az iskolai börtönöket, amelyek a teljes történelmi hűség kedvéért nedvesek is lennének.

Nincs módunkban megállapítani, hogy miért és kinek megbizásából készültek ezek a mesteri rajzok, amelyeket művészi társulatok aranyéremmel fognak koszoruzni. Elismerjük, hogy mindenkinek jogában áll az építészettörténet elemeit kedve, ízlése és tetszése szerinti cocktailokká keverve a maga pénzén vásárolt papírra vetni. Viszont, ha szorgalmas munkájának eredményeit a nyilvánosság elé viszi, akkor jogunk van a magunk véleményét elmondani. A fentiekben jellemzett tervek művészi értékéhez azonban nem kívánok hozzászólani, és pedig egyszerüen azért, mert *nem érzem magamat ehhez méltónak, illetve képesnek. Ugyanis az ilyen művészi felfogás lélektani alapjai számomra egyszerüen hozzáférhetetlenek. Felfogásom szerint az építészi munkának a feladatból kell kiindulnia s annak lényege az, hogy a szükségletnek megfelelő formát megkeressük.* Az iskola számomra világos termek nagy és jól megszervezett együttese, amelyben nem vetnek öles pillérek árnyékot a munkahelyekre, a könyvtár soktízezernyi könyvnek áttekinthető raktára, az olvasóterem koncentrált munkaterem és nem kaszinói társalgó, az iskolai múzeum célszerű kiállítási terem és nem hamis régiségek dekorativ felállítására szolgáló tér, nevezetesen nem: «az iskola alapítóinak és az életben nagy nevet elért diákjainak» emlékét őrző csarnok. Ilyen poláris ellentéteknél fogva ezeket a rajzokat, sajnos, nem tudom kellőképpen méltányolni és *ilyen beállítottságomnál fogva annak örülök csak, hogy ezek a rajzok elképzelések maradtak.* Azt hiszem, hogy ezen álláspontomat a Tér és Forma olvasói kivétel nélkül osztják. Örülünk, hogy ezek a rajzok nem szolgáltak kivitel alapjául, mert felfogásom szerint ebben az iskolában nem nevelődtek volna az élet számára nagytudású, átfogó látású emberek — hanem itt csak a nagyzolásra, úrhatnámságra, a külsőségek mértéktelen túlbecsülésére edzett gavallérok. S ehhez, sajnos, nincsen szükség iskolára, ezt úton-útfélen megtanuljuk, mert példákban bizony nincs hiány. Nézetem tehát az, hogy sokféle bajunk között szinte vigasztalásnak tekinthető sorsunknak olyan alakulása, hogy egy túlhaladott művészi irány e hattyúdala csak papíron zeng.

*

Végül még egy szót. E rajzok egy 32 éves építészeti szaklap negyedévi gyüjtőszámának nagyrészét töltik meg — sok kitünő és igazán értékes alkotást követve. Azonban, ha a névtelen kommentár sorait olvassuk, elszomorodva tesszük le ezt a számot, mert a rövid magyarázat a legelemibb hozzáértés nélkül íródott; „a tervezett homlokzati kiképzésnél III. Endre *(sic)* korabeli motívumok, Vajda-Hunyadi motívumok, majd a Tihanyi Apátság épülete vezérelte, hogy az történelmi karakterrel birjon s emelje a tihanyi félsziget karakterét."

1. A Tihanyi Apátság legrégibb része I. Endre idejében épült. Egy évezred negyedét átölelő tévedés! E korból mindössze a román altemplom maradt meg, de viszont e kor formanyelve a külsőn nem nyilatkozik meg —, igaz, hogy a bemutatott rajzokon ilyeneket csak a kikötőhíd kerek tornyán fedezhetni fel.

2. A tihanyi apátság jellegzetes tömbje XVIII. század elejei parasztosan józan, zömök díszítetlen épület —, tehát éppen ellentétes ízű, mint a rajzokon szereplő „építészet."

3. Az én szerény tudásom és hitem szerint történelmi karaktert visszamenőleg utánzással sem lehet elérni. Viszont, ha 1930-ban 1930-nak megfelelően építünk, ezzel e kornak történelmi karakterét szögezzük le — kivéve, ha valaki az 1930-as év karakterét a hamis régiségek virtuóz előállításában látja.

Irni lehet felelőtlenül — ép úgy, mint rajzolni —, de a fogalmazványt lenyomatni csak a felelősség tudatában szabad, bár nem félek attól, hogy e sorok és e rajzok valakit is utánzásra fognak ösztönözni.

Dr. ing. Bierbauer Virgil.

Velits Miklós: Ebédlő

Tér és Forma

1932.

TALÁLKOZÁS CSOKONAIVAL

Találkoztam Csokonaival. A Nemzeti Múzeum kupolatermében karos gyertyatartók villanykörtéinek sápadt fényében, hideg márványok szomszédságában. Ott állt mellszobra a szinte üresnek tetsző köralakú terem közepén, dísznövényektől övezve. A képekről ismert arc komoran, fenségesen fogadott, fejét kissé oldalt fordítva, mintha hívna, szólítana. S csak ahogy az első pillanat bűvölete oszlott, eszméltem rá, hogy ismerem e szobrot, Erdey Dezső művét a Művészsétányról. Csak ott valahogy hidegebb, szoborszerűbb, itt, hűnyt szemei ellenére is élőbb, emberibb — s tán titokzatosabb.

Intésére tiszteletteljes óvakodással szemléltem végig a kupolaterem falain elhelyezett irodalmi és történelmi emlékeztető tablókat. S beléptem a második terembe, a tulajdonképpeni kiállítás helyére. Egyszerre megcsapott egy másfél százada letűnt kor lehelete. Korabeli ruhák, metszetek, megfakult levelek, régies helyesírással nyomtatott könyvek igézete ragadott magával. Kusza sorok elevenítették meg a hánytvetett poéta gyermekkorát. »*Csokonai Mihály kedves Fiam volt 12 esztendős, hogy Édes Attyától reám maradot árvaságra... a' melly hivséges volt tanulásában, olly hivséggel igyekeztem szükségeit tellyesíteni, a'mellyeket már kisded korában nagyon érezvén vélem egygyé forott szive, igaz fiui szeretettel viszonozta halála órájáig, a'kiről azt mondhatom, hogy egy szaváva1, annyival inkább cselekedetével, soha meg nem szomoritot, minden bajait tsendesen hordozta, a'volt leg nehezebb előtte, hogy én is véle együtt éreztem mindezeket.*«

De nem a kiállított dokumentumok gazdagsága tette annyira elevenné előttem e gyűjteményt még sem. Az az ötletesség, amely a szavak illusztrációjaként a használati tárgyak sokaságát sorakoztatta fel — életet lehelt a holt anyagba. Csokonai kicsapatását megelőző tárgyalás jegyzőkönyvi anyaga mellett a debreceni teológus diákok zsinóros öltönye, hosszú pipája és gerundiuma (vaskos botja); Lillától búcsúzó levelek között úri csecsebecsék, a gazdag komáromi polgárcsaládok házi eszközei; a »*hát csak kanásznak termett a somogysági paraszt?*« idézet párjaként egy durva zsákvászonba öltöztetett bábu; az Anakreoni dalok alatt egy pohár vörös bor; a Dorottya főúri társaságának beszédtémái: főkötők, vadászfegyverek stb. S a megsárgult papírok is beszélni tudtak már. A Csokonai-rendezte színdarabban egy paraszt a Rákóczi-nótát énekelte, s ezért Festetich gróf levelében tett szemrehányást: »*Sokkal helyesebb volna, és arra is kell törekedni, hogy az ilyes ünnepélyeken uralkodó Felséges Urunkat, vagy a Fenséges Nádort dicsénekekkel magasztaljuk.*« A cenzor sincs megelégedve a Dorottya kéziratával. Aki ismerős Kaposvárott, az »*könnyen tudhattya, ki volt légyen a vén Dorottya... azért félős, netalántán a Somogyi urak... nagyon neheztelve olvassák ezt a Satyrát.*«

Egy képen Csokonait láttam lakodalmi köszöntő közben — jó ruhában. Hamisnak tűnt. S csak az alatta szerénykedő levél árulkodott a valóságról. A költő szállásadónője, Nagy Gergelyné havi 4—5 forintot kért kosztra, de »*gyertyát hozzá nem adott*«, azaz erre már nem futotta.

Mennyi terv, mennyi álom szállt véle sírba! A természettudománynak, a hazának mily szeretete dobogtatta még a Csurgóból gyalog szülőföldjére vándorló csalódott lelket is. »*Ez a lapály egy soha nem mívelt homokos és mocsáros föld, hol juhok, sertések utazó vásári és mindenféle marhák legelnek... Egyedül az a kis forrás, és a hazai áldott levegő az, mely egy ily helyet vélem paradicsomnak képzeltet.*« Tengernyi elszenvedett megaláz ását Debrecen nemhogy gyógyította, de még inkább csak tetőzte. Utolsó hónapjairól csupa szomorú dokumentum maradt. Erőss János rézmetsző levele: »*Sír bennem a lélek nyomorult sorsán.*« A hosszú, nyulánk arc a költő halála előtt egy héttel készült képről valóban úgy tekint le, mint egy másvilágra készülő, belső kór rágta emberóriás. De jó, hogy bánatos szeme nem látta, füle nem hallotta már azokat a debreceni professzorokat, akik — a Tudományos Gyűjtemény egy XIX. század eleji kifüggesztett példánya szerint — azt is megtiltották a diákoknak, hogy a költő síremlékére gyűjtsenek. Emlékezni szabad, csak az emlékezést kifejezésre juttatni nem — hangzott konok érvelésük.

Úgy éreztem, hogy nékünk nem is emlékezésre kell ma Csokonai, hanem tanítómesternek. Életműve és szemlélete, melyet summázva a kiállítás két kis szekrénye őriz a díszterem közepén, új meg új kutatásokra serkent, társadalmi fejlődésre ösztönöz. Mert egyikben a természet, ahogy ő látta. Kis kartonlapon Csokonai idézet: »*Azt gondolja a természetet nem esmérő ember, hogy a penész csak valami rusnya por, és pelyhes nyálkásság... Holott egy-néhány ezer apró plántákból összecsoportozott erdőcske, melyet jó nagyitóüvegen át szemlélni kibeszélhetetlen gyönyörűség.*«

Az írás mellett pedig nagyító, alatta a penészgombák csodálatos világa. Így elevenedtek ott meg sorjában a gyíkocskáról, a földgömbről és még más érdekességekről beszélő verssorai is.

A másik szekrényben a költő társadalmi nézeteit tükröző sorok mellett korabeli jobbágylevelek sorakoztak s megdöbbentő hasonlatossággal panaszolták mindazt, amit Csokonai az »Estve« című versében elvonatkoztatva és általánosítva említ. Nem Tiborc ajkán születnek majd újra néhány év múlva ezek a gondolatok? »*Az erőők tilalmas korlát közt állanak — Hogy benne az urak vadjai lakjanak. — A vizek a szegény emberekre nézve — Tőlök munkált fákkal el vagynak pécézve.*«

Találkoztam Csokonaival. Avval a költővel, kit tudomány és művelődés, ember és táj szeretete éltetett. Ki korának fia nem lehetett, kit csak a távoli jövő érthetett.

Gondolatot akartam tőle útravalónak, hisz ma annyit idéznek tőle, keresve művében a málhoz szólót. És nem tudtam tökéletesebbet találni, mint a Marosvásárhelyi gondolatok négy sorát:

Mi is emelhet fel egy halandót jobban
Mint ha az emberség tüzétől fellobban,
S úgy nézvén a földet, mint azonegy tanyát
És a természetet, mint egy közös anyát.

Azután még egy pillantás a kis makettjelenetre, mely a »Cultura vagy Pofók« előadását eleveníti meg, úri hallgatóság előtt. A kis deszkaszínpadon alakok ágálnak, a spinéten »*Petronella ver német nótát*«, s »*a firhang mögött professzor Csokonai*«.

A firhang mögé húzódott Csokonait végre előhívtuk magunk közé. **Maróti Andor**

Valóban a csodával határos...

A PARIS PRESSE kritikusa a legnagyobb elragadtatással ír a Magyar Állami Népi Együttes szerepléséről

Emile *Vuillermoz*, a *Paris Presse* nagyhírű tánc- és zenekritikusa a legnagyobb elragadtatás hangján ír a Magyar Állami Népi Együttes szerepléséről. Vuillermoz leszögezi:

— Az együttes magasszínvonalú előadásait a legteljesebb lelkesedés fogadta. A kitűnő vegyeskar, a valódi cigányzene és a csodálatos táncok felejthetetlen élményt nyújtottak. Elbűvölő látvány volt az együttes megjelenése a Kállai-kettősben. Ennyi nemesség az egyszerűségben, ennyi hajlékonyság a fegyelemben, ennyi gazdagság a folklorban valóban a csodával határos — írja a kritikus. A legjellemzőbb ebben a műsorban a zene magas színvonala. Képzeljék csak el, a legtöbb táncnak a zenéjét olyan szerző fémjelezte, mint Bartók, vagy Kodály.

Vuillermoz különös csodálattal ír a »Mátrai képek«-ről, amely szerinte »varázslatos« volt, majd hosszan leírja az együttes művészi jellegzetességeit, kitér a magyar népi hagyományok gazdagságára.

— Az az üzenet — folytatja —, amelyet az együttes hozott nekünk a magyar múlt hagyományaiból, hasonló azokhoz a csillagokhoz, amelyek fényükkel még kihunytuk után hosszú idővel is elkápráztatnak. A párizsi közönség »tiszteletteljes csodálattal« fogadta az előadást.

A lap egyébként 24 óra leforgása alatt immár másodszor szentel cikket az együttesnek.

NAPLÓ

FEBRUÁR 5

A szovjet könyvkiadás 376 szépirodalmi könyv megjelentetését vette tervbe az idén, több mint 46 milliós példányszámban. A világirodalom nagyjai között ez évben orosz nyelven Vörösmarty- és Petőfi-kötet is megjelenik.

▽

Kodály Zoltán Székelyfonójának bemutatójára készül a szegedi Nemzeti Színház. A színház két művésze most személyes élményei során eredeti népi táncokat gyűjt a Bonyhád mellé telepített bukovinai székelyek között.

⊙

Chaplin-filmhetet akartak rendezni az Egyesült Államokban a nagy színész hívei. A hatóságok az ünnepi filmhét megrendezését nem engedélyezték. Híres amerikai művészek és tudósok egész serege tiltakozott az önkényes intézkedések ellen.

□

Az őcsényi Móricz Zsigmond kultúrotthonban népviseleti bál lesz ma este 7 órai kezdettel. Érdekessége, hogy a meghívó szigorúan előírja: »belépés csak népviseleti ruhában!«

∅

Gyula város népfrontbizottságának kezdeményezésére a napokban alakult meg a járási kultúrotthonban a város nagy szülöttjéről Erkel Ferencről elnevezett dalkör.

⊙

Fettick Ottó Bognár u. 3. sz. alatti egykori lakásában a gyűjtő halálának egyéves fordulója alkalmából megnyitották az adományaiból berendezett emlékmúzeumot. A Fettick Ottó múzeum nem nyilvános gyűjtemény. A kutatók és az érdeklődők azonban megtekinthetik, ha látogatásukat előre bejelentik az Iparművészeti Múzeumnak, amely a gyűjteményt gondozza és fenntartja.

Ortutay Gyula február 12-én Békéscsabán tart előadást a magyar nép költészetéről, a Balassi Bálint kultúrotthonban.

⊕

A francia studiókban érdekes filmre készülnek. Forgatókönyvet írtak Voltaire »Zaire« című művéből. A filmben a leghíresebb francia művészek szerepelnek, többek között Nicole Courcel, aki Zaire, a szép rabszolganő szerepét játssza. A színes film felvételeinek egy részét Algirban készítik.

⊙

Sárospatakon ma este a kollégium dísztermében Csokonai-ünnepélyt rendeznek. Előadó: Képes Géza. Közreműködik Demján Éva és Török Erzsi.

□

A Budapesti Fúvósötös, valamint több neves hangszerművész közreműködésével Mozart-estet rendez az Országos Filharmónia Hangversenyközpont, február 8-án este 8 órai kezdettel a Bartók-teremben. Az esten Szecsődi Irén két Mozart-áriát énekel.

∅

Julien Benda, »Az írástudók árulása« világhírű szerzője kapta a francia »Egységdíj« nagydíját. A döntőbizottság tagjai között volt Aragon, Elsa Triolet, Jean-Paul Sartre és Vercors. A döntőbizottság a díj odaítélésével a 87 éves haladó író életművét kívánta megjutalmazni.

∅

Garas Klára »Magyarországi festészet a XVIII. században« című kandidátusi értekezésének nyilvános vitája február 7-én 3 órakor lesz az Akadémia felolvasó ülésterm ében. Az értekezés opponensei: Pigler Andor és Vayer Lajos.

Beszámoló az atomerő békés felhasználásáról

a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának évi közgyűlésén

Moszkvában, a Tudósok Házában február 2-án megtartották a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának évi közgyűlését. A megnyitó beszédet A. N. *Nyeszmejanov* akadémikus, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának elnöke mondotta. Megállapította, hogy *a szovjet tudomány múltévi fejlődésére az atommagfizikai, elektronikai, valamint a félvezetők fizikájában végzett kutatások további kibontakozása jellemző.*

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának 1954. évi működéséről A. *Topcsijev* akadémikus beszélt. Elmondotta, hogy a Szovjetunió tudósai és mérnökei 1954-ben komoly sikereket értek el az atomerő békés felhasználásában. *Felépítették és üzembehelyezték a világ első olyan ipari villanytelepét, amelynek üzemanyaga hasadó anyag.* A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának 5000 kilowattos villanytelepe *áramot szolgáltat a környező kerületek ipara és mezőgazdasága számára.*

— Széles körben folytak a kutatások az atomerő nemenergetikai felhasználásáról, a »megjelölt atomok« alkalmazása terén — mondotta az előadó. Ennek a magkisugárzáson alapuló módszernek a segítségével új lehetőséget teremtettek a technológiai folyamatok önműködő ellenőrzésére és irányítására. Több különleges kohászati, papíripari, gumiipari műszert szerkesztettek.

A népgazdaság különböző ágaiban alkalmazzák a »megjelölt atomok« módszerét. Ez a módszer hozzásegít a biológia és az orvostudomány bonyolult feladatainak megoldásához. A megjelölt atomok módszerével sikerült például kideríteni, hogy a szerves anyagok foto-szintézis eredményeképpen óránként 70—100 centiméteres vagy még nagyobb sebességgel haladnak a levelekből a gyökerek felé (cukorrépában, tökben stb.).

Az atommag-fizikának ezek az eredményei — jelentette ki Topcsijev akadémikus — egyre inkább behatolnak a tudomány és a népgazdaság különböző területeire. *Az atomerő békés felhasználása új útjainak kidolgozása* minden tudós fontos feladata.

A rádióelektronika fejlődésének jelenlegi állásáról és távlatairól A. *Beg* akadémikus beszélt.

Beszélgetés a moszkvai Pantheon tervpályázatának magyar részvevőjével

Rövid közlemény adta hírül a *Magyar Nemzet* pénteki számában, hogy a *moszkvai Pantheon* tervezésére beérkezett pályaműveket elbíráló bizottság megkezdte munkáját. A moszkvai Pantheont a *Lenin-hegy* környékén építik fel, az emlékmű a Szovjetunió legreprezentatívabb épületei közé fog tartozni. A nagy érdeklődés mellett lezajlott tervpályázatra tizenegy külföldi részvevő között Magyarországról is érkezett pályamű. *Szende Andor* építőművész, akinek nevét évtizedek óta külföldön is jól ismerik, s számtalan pályadíjat nyert, képviseli a magyar építőművészetet a nagyszabású moszkvai tervpályázaton.

Szende Andor műtermében számos vázlat, több félig kidolgozott homlokzatterv és interieur-rajz emlékeztet arra a nagy munkára, amely a moszkvai Pantheon végleges pályatervének kialakulását megelőzte. Monumentális, klasszikus stílusú, gyönyörű épülettömb részleteit ábrázolják a hatalmas kartonok, látunk néhány kísérleti perspektívát is a tervezett Pantheon egészéről. Most a moszkvai bíráló bizottság előtt fekszik sok más értékes pályaművel egyetemben a magyar építész munkája is és az *Alpári* Gyula utcai műteremben érthető izgalommal várja Szende Andor a pályaművek elbírálásáról szóló híreket.

— Amikor pár hónappal ezelőtt a moszkvai Pantheon nemzetközi tervpályázatának kiírásáról értesültem, mindjárt megkapott a gondolat nagysága és elhatároztam, hogy részt veszek a pályázaton — mondja Szende Andor, amikor pályaműve részletei felől érdeklődünk. — Azonnal írtam a *moszkvai Építőművészek Szövetségének* és kértem, küldjék meg részemre a pályázat feltételeit. Néhány nap múlva már meg is érkezett a válasz. Gondosan áttanulmányoztam a feladatot és késedelem nélkül hozzákezdtem a tervezéshez. Sok idő nem állott rendelkezésemre, mert a pályázati határidő elég rövid volt, bár időközben az eredeti terminust egy hónappal meghosszabbították. *A nagyszerű művészi feladat betöltötte minden gondolatomat.* Elképzeléseim lassanként papírra kerültek és megszületett a terv, amelynek értékét most a leghivatottabb fórum fogja eldönteni.

A tervezőművész elmondta, hogy a pályázatkiírásnál *szabad kezet adtak a tervezőknek* a terület tetszés szerinti felhasználására, csupán a Pantheon épületének *nagyságát* határozták meg 80.000 köbméterben. A belső elrendezés tekintetében sem voltak különleges kikötések, csupán egy nagy terem létesítését írták elő kötelezően, míg a többi helyiségek beosztásának kiképzésére, elrendezésére a tervezőknek szintén szabad kezük volt.

Szende Andor a moszkvai Pantheon tervezésénél a *Lomonoszov Egyetem* klasszikus stílusát követte és nagy gondot fordított arra, hogy az épületet *harmonikusan* beillessze a moszkvai egyetemi városrész környezetébe. A négyszögalakú épületet mind a négy oldalán hatalmas oszlopsorok díszítik, a főbejárat lépcsőháza felett kétoldalt egy-egy *pegazusos triga* díszíti az oromzatot. Az épület belsejébe mind a négy oldalról be lehet jutni, ezzel megoldható az egyidejű tömegláto gatás zavartalan lebonyolítása. Az épület négy sarkán egy-egy *hatalmas oszlop* emelkedik, amelyeknek tetejét *szobrok* díszítik. A Pantheon márvánnyal burkolt 22x20 méteres és 20 méter magas gyönyörű nagytermében két *szarkofág* állana a terv szerint, kétoldalt pedig bronz oroszlánok. Az emeleti részen szintén négy nagyobb termet alakított ki a tervező. Ezek közül három terem *államférfiak, művészek, hadvezérek, katonahősök* emlékezetét dicsőíti, a negyedik terem emlékünnepélyek céljaira szolgálna.

A magyar építőművész pályaművét homlokzati és részletrajzok, belső kiképzési tervek, részletes alaprajzok és pontos műleírás egészítették ki. A moszkvai Pantheon tervpályázatának döntése elé az érdekeltek izgalmával tekintenek a magyar építőművészek.

Gárdonyi Jenő

EGY ÉTTEREM ARCULATA

Minden éttermnek van valami megnevezhetetlen, sajátos hangulata. És ez a hangulat már a belépés pillanatában észrevétlen az emberbe siklik, majd lassan terjeszkedni kezd. Végülis közérzetünket, hatásfokának megfelelően, módosítja, mint vizet a só, vagy éppen ecetet a cukor.

Ki ne tudná Pesten, hol is a Corvin Nagyáruház. Azoknak száma sem kevés, akik a földszint hátsó részeiben elterülő éttermet ismerik.

A Corvin-étterem, ha mégoly tele is van, azzal üdvözli a betévedőt, hogy a sivár üresség kellemetlen ízét mellékeli a háromforintos belépőjegyhez. Ez bizony kellő »atmoszféranyomás« nélkül nehezen viselhető el. A vendégek jórészén — persze korántsem egyedül a környezet ridegsége okából — fel is fedezhetők a magas légköri viszonyok okozta elváltozások... Ezek szerint üzleti szempontból a helyiség hangulata elfogadható — csak kulturális tekintetben nem éppen.

A Corvin ugyanis nem egyszerű étterem, hanem *műsoros étterem.* A műsor nélkül tehát nem teljes a kép. Hátha a műsor mindennek kellemes szórakoztató, finoman nevelő ellensúlya? Nem így van.

A műsor jellegét tekintve: *aláfestő.* Aláfesti és »előbbresegíti« az elsötétített teremben lejátszódó akciókat és reakciókat.

Ime a műsor röviden összefoglalva:

Dalmady P. László »csiklandós« bevezető konferansza az áruk tekintetében furcsán összeházasított állami kereskedéseinkről (játék- és hangszerkereskedelmi stb.), utána *Lukácsi Margit* »eredeti« népviseletben: Falusi kislány Pesten-t ad elő. Ez a »népi« szám. Akár 1930-ban is játszhatta volna. Elő is adtak nem egy ilyet. Teljesen egyértelmű történetecskék, befejezve a Most kezdődik, a most kezdődik a tánc-cal. Nesze neked magyar falu. Visszataszító egy produkció!

Most *Palotás Imre* Óbudáról dalol. »Gondosan« összegyűjtött, tömény szentimentalizmus, Palotás szépfiú-bájolgásával növelve. Majd matrózruhában besomfordál *Litvai Piroska*, a »Szegény, ártatlan kislány«. Úgy önmagában ez a szám még valahogy megjárná, így azonban csak az ízléstelenkedés hídja ahhoz a Dalmady által az udvari énekesekről írt blüetthez, mely a még nyíltabb »sikamlósságok« és a brutális nevettetés szünetelőtti csúcsa.

Szünet után a Dalmady P. László által »összeírt«: *Mikro Víg özvegy.* Helyesebben: torz özvegy. Itt csak a színvonal *mikro* (azaz kicsiny), az előadás *makro* (azaz nagyon) *pocsék* és *makroízléstelen.* Ezzel vége. Következik a műsor által megtámogatott hangulatú tánc.

Így azt hiszem, teljes a Corvin-étterem arcképe, ahol egyébként a Heinemann-zenekart (kivéve, amikor szalonzenét játszik) és a kiszolgálást nem érheti különösebb kifogás.

Az ember nem tudja, hová tette a szemét az, aki ezt a műsort engedélyezte. Mert szó sincs arról, hogy nem érvényesül itt kultúrpolitika. Csakhogy miféle kultúrpolitika! Csak annyi a műsorban a kozmopolita szemét, amennyi lehet. És olyan formában, melyben — úgy vélik — nem megtámadható. Külön érthetetlen, hogy olyan tehetséges művészek is, mint *Csák Hugó*, belemennek az ilyen, hozzájuk méltatlan, régi vurstli-»színjátszásba«.

Meddig nézzük el, hogy a nehéz küzdelemben kiszorított polgári ízetlenkedés szennyvize teret nyer? A fővárosi tanács és népművelési állandó bizottsága mérje fel most már alaposan az éttermek állapotát és erélyes intézkedésekkel, mélyreható, állandó ellenőrzéssel teremtsen végre rendet ebben a dzsungelben.

G. Vészi János

JEGYZETEK NŐKNEK

A hóvirággal együtt elérkezett a tavaszi divattudósítás ideje is. Hosszú és rövid, szűk és bő, fiús és nőies az idei tavaszi divat jellegzetességei. Divatosan öltözhet tehát az is, akinek a szűk, és az is, akinek a bő ruha illik.

HOSSZÚ

derék az új divatvonal. Nőies, mert kiemeli a derék karcsúságát és kihangsúlyozza az alakot. A hosszított derékvonallat követi a klasszikus kosztümkabát szabása is. A testhez simuló kabát hossza a vállról számítva 70—75 cm. Hosszúra szabott az egyenes és kissé sveifolt kosztümkabát is. A hosszított kosztümkabát gombolása egy vagy kétsoros és az utóbbi évek divatjától eltérően a deréktól lefelé is gombolódik, a zseb közelebb kerül a kabát aljához.

RÖVID

az új kulikosztüm és a kiskosztüm kabátja. A kulikosztüm új vonala az egyenes szabás, a háromnegyedes ujj és az alig derékig érő kabátka. (A vállról számítva 50 cm hosszú.) A kiskosztüm kabátja testhez simuló és olyan rövid, hogy a kosztüm szinte ruha hatását kelti.

SZŰK

és lefelé szűkül a klasszikus vonalú kosztüm és gyakran a kulikosztüm szoknyája is. A szoknya tavasszal 1—2 centivel rövidebb lesz, mint eddig. A divatos szoknyahossz tehát 35—36 cm a földtől számítva. A szűk szoknya modellek között szerepel az elől végiggombolt szoknya is, de készítenek szűk szoknyát magasított derékkal is.

BŐ

a hosszított derekú ruha és a kiskosztüm szoknyája. A bőséget húzás, levasalt vagy levasalatlan hajtás, lerakás és plisszé adja. Divatos az elől egyenesvonalú és hátul bő szoknya, a hátsó bőség dúsan húzott vagy hajtásos.

A KÉTRÉSZES RUHA

a legdivatosabb tavaszi modell. Legszembetűnőbb a szűk és a bő divat kontrasztja: a fiús egyenesvonalú blúz szűk sima szoknyával és a nőies — balerinaruhára emlékeztető — testhezszabott felsőrész dús, bő szoknyával. **(f. b.)**

Nyúlpecsenyék

Kényesbélű inyencek még azt is számontartják, hogy a legfinomabb ízű nyulak Görögországban honosak: a kakukkfüves majoránnás hegyi rétek különösen zamatossá húzlalják húsukat. Egy kis háziasszonyi furfanggal azonban úgy megtréfálhatjuk a hazai nyúl húsát, hogy túltesz a legendás görögországin, sőt még a rég megunt *vadasnyúllal* sem kell megbosszantanunk a családot.

A *tejfeles nyúl* már némi találékonysággal készül. A nyúl szalonnával tűzdelt gerincét vagy combját egy hagymafej szomszédságában puhára pároljuk, majd három deci tejföllel nyakonöntve sütőben ropogósra sütjük. Valami édesensavanykás: meggy- vagy ribizkeíz illik hozzá.

Annyira újdonság az íze, hogy még egy vasárnapi ebéden is megállja a helyét, a gyorsan készülő, ropogós *nyúlhamarja*. A nyúl hátulját — s erről a többi nyúlételeknél se feledkezzünk meg — egy napig áztatjuk, majd hüvelyknyi darabokra vagdalva, szalonnával tűzdelve, sóval, borssal bedörzsölve, néhány órán át állni hagyjuk és kevés forró zsírban szép pirosra sütjük. Munkaideje 20 perc, költsége négy személyre 20 forint.

A *nyúl bundában* már olyan előkelő étel, hogy bízvást letagadhatja a rágósnak csúfolt nyúltól való származását. A hüvelyknyi húsdarabokat sóval és fokhagymával bedörzsöljük, sósvízzel leforrázott kellevelekbe göngyöljük és egy szál cérnával átkötve lassu tűzön és kevés zsíron puhára pároljuk, majd bő tejfölben sütőben átsütjük. Költsége 22 forint és egy óráig is eldolgozgatunk vele — de megéri.

Nemcsak vasárnapi vacsorára, hanem vendégvárásra is méltó a hideg *fokhagymás nyúlcímer*. Ez is combjából készül, tehát olcsó. A húst fokhagymával sűrűn megtűzdelve, kevés zsíron puhára pároljuk és hidegen vékonyra fölszeleteljük. *Francia majonézzel* díszítjük, amely két tojás sárgájával készül habüstben, habverővel és türelemmel. Két deci olajat kell ugyanis cseppenként hozzákeverni és amikor már vajkeménységűvé válik, ecettel vagy citrommal, sóval és törtöttborssal ízesíteni.

Ö. Nagy Angéla

MOZIK MŰSORA

HINTÓNJÁRÓ SZERELEM (új színes magyar filmvígjáték): SZIKRA (Lenin krt. 120.) f10, f12, h2, 4, n7, f9, URANIA (Rákóczi út 21.) 4, n7, f9, SZABADSÁG (Bartók Béla út 64.) 10, 12, 2, 4, n7, f9, DÓZSA (Róbert Károly krt. 59.) 4, n7, f9, v. 2, ZUGLÓI (Angol u. 26.) 5-től: f4, h6, 8.

ÉRETTSÉGI BIZONYITVÁNY (magyarul beszélő színes szovjet film): CORVIN (Kisfaludy köz) h4, 6, f9, TOLDI (Bajcsy-Zsilinszky út 36.) f4, h6, 8, FÉNY (Ujpest) h4, 6, n9, MOM KULTUROTTHON (Csörsz u. 18.) 6-án: h6, f8.

VERDI (olasz film): VÖRÖS CSILLAG (Lenin krt. 45.) prol. 4, f7, 9, MÁJUS 1. (Mártírok útja 55.) prol. f4, 6, f9, KOSSUTH (Váci út 14.) prol. 4, f7, 9, ZUGLÓI (Angol u. 26.) 4-ig: prol. f4, 6, f9, TÁTRA (Pesterzsébet) f4, 6, f9, BRIGÁD (Pestlőrinc) 4-ig: prol. f6, h8.

2×2 NÉHA 5 (színes magyar filmoperett): PUSKIN (Kossuth Lajos u. 18.) 5. hétre prol. 9, 11, n2, f4, h6, 8, DUNA (Fürst Sándor u. 7.) f5, h7, 9, v. n3, UGOCSA (Ugocsa u. 10.) 4, n7, f9, v. 2, MUNKÁS (Kápolna u. 3/b.) 3. hétre prol. f4, h6, 8, FELSZABADULÁS (Flórián tér 3.) f4, h6, 8, ALKOTMÁNY (Ujpest) prol. f4, h6, 8, HUNYADI (Kispest) 3. hétre prol. 4, n7, f9, TÁNCSICS (Csepel) f4, f6, h8, BRIGÁD (Pestlőrinc) 5-től: f6, h8, v. n4.

ÖTÉN A BARSKA UTCÁBÓL (színes lengyel film): ATTILA (Budafok) f6, 8, v. n4.

EGY NYÁRON AT TÁNCOLT (magyarul beszélő svéd film, 16 éven felülieknek): VÖRÖSMARTY (Ulői út 4.) 5. hétre prol. f10, f12, f2, f4, h6, 8, MŰVÉSZ (Lenin krt. 88.) prol. f4, h6, 8, KÖLCSEY (Kispest) h6, 8, v. f4.

1. Magyar híradó, 2. Szivárványtól a csillagokig, 3. Mi történt Marencsával, 4. A sugrás művészete: HIRADÓ (Lenin krt. 13.) Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

Még nem volt esküvő (színes, zenés csehszlovák film): BETHLEN (Bethlen Gábor tér 3.) 4, n7, f9, v. 2.

Kaméliás hölgy (színes francia film, 16 éven felülieknek): BÁSTYA (Lenin krt. 8.) prol. 11, 1, 3, 5, 7, 9, SPORT (Thököly út 56.) 4, n7, f9.

Kaland Marienstadtban: BEM (Mártírok útja 5/b.) f11, f1, f3, f5, f7, f9.

Simon Menyhért születése (magyar film): (kísérőműsor: Operettalbum): TANÁCS (Szt. István krt. 16.) prol. 10, 12, n3, f5, h7, 9, CSOKONAI (Népszínház u. 13.) 10, 12, 2, 4, 6, 8, GORKIJ (Akácfa u. 4.) prol. f4, h6, 8, HAZÁM (Váci út 150.) 4, n7, f9, v. 2, ÓBUDA (Selmeci u. 14.) 5-től: 4, n7, f9, SZABADSÁG (R.-liget) f6, h8, v. n4, csüt. szünnap, TEXTILESEK »DALOS IDA« KULTUROTTHONA (Fehérvári út 47.) 6-án: 3, 5, n8.

Én és a nagyapám (magyar filmvígjáték): (kísérőműsor: Amit megérthetetlen): JÓZSEF ATTILA (Kálvária tér 7.) f4, h6, 8, ELŐRE (Dolej u. 41.) f6, h8, v. n4, TAVASZ (R.-palota) h6, 8, v. f4.

Repülés a holdba (színes szovjet rajzfilmsorozat): MARX (Landler Jenő u. 39.) h4, 6, n9, VERSENY (Pataki István tér 14.) f6, h8, v. n4, KOSSUTH (Pesterzsébet) f6, h8, v. n4.

— **Állati vérből műanyagtárgyak** készülnek az Albumin Állati Vérfeldolgozó Vállalatnál. Februárban megkezdik a véralbuminból készült cipőpasztás dobozok, villanykapcsolók, üvegkupakok nagyüzemi gyártását.

FÉRFI ÁLLÁS

Vegyészetechnikus évtizedes sokoldalú gyakorlattal állást vállalna vidékre is. Sz. Vince, Hunyadi tér 2. II. 13.

Hulladék vaslemezből tömegcikk gyártásához hozzáértő szakembert keres. — Mátéffy Ferenc, II., Tisza u. 2.

Vezető és beosztott agronómusokat keresünk termelési gyakorlattal felvesznek dunántúli gazdaságunkba. Jelentk. személyesen vagy levélben, önéletrajzzal, Kertimag Váll. Bp., VII., Rottenbiller u. 33.

Lakatosokat TMK munkára felveszünk. Éjjeli őrt felveszünk. Ujpesti Húsipari Váll. Bp., IV. ker., Megyeri út 15.

Reszelőgyár felvesz: férfi betanitott munkásokat és segédmunkásokat, könnyebb anyagmozgatásra női munkaerőket. Jelentk. lehet: Bp., XIV., Övu. 212. sz.

18—28 éves nagybudapesti lakosokat szövőtanulónak felveszünk. Nőknek lakást biztosítunk. Jelentk. lehet minden munkanapon 7—10 óra között Goldberger Textilművek I. számú telepe (volt Keltex). Bp., XI., Budafoki út 107.

Gyakorlattal rendelkező raktárosokat vidéki munkahelyeinkre felveszünk. Ugyancsak felveszünk szakképzett ácsokat hajdúszoboszlói munkahelyünkre. Földgép. — Bp., V., Vigyázó Ferenc u. 3.

A Ganz Vagon- és Gépgyár Törzsgyára felvesz férfi s. munkásokat belső és külső munkára, valamint vontatóra férfi vezetőt, aki közúti forgalomra képesítéssel rendelkezik. Jelentk. Ganz Törzsgyár, Bp., II., Ganz u. 13.

Férfi és női s. munkásokat Budapest területére felveszünk. Jelentk. Gáz és Szénavértékesítő Váll. központjában, V. ker., Néphadsereg u. (volt Falk M.) 3.

Vizsgázott kazánfűtőt, széntolót és faesztergályost azonnalra felveszünk. Magyar Selyemipar Váll. Fonalelőkészítőgyára. Bp., XI., Ibrahim u. 27.

Autószerelőt, önálló karburátorost, gépkocsimosót, fűtőt, (vizsga nélkül, alacsony nyomású kazánhoz), azonnalra felveszünk. Tejipari Szállítási Váll. Bp., XI., Bartók Béla út 105—113.

Vidéki vállalatok, szövetkezetek és gazdaságok árubeszerzését és budapesti ügyintézését vállalja nagyvállalat volt vezetője. Magyar, XII., Orbánhegyi út 15. Tel.: 160—413.

Fürdőszobás, központi fűtéses házfelügyelőségem elcserélném. VIII., Nagyfuvaros 18.

Az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár, Bp., X., Keresztúri út 30—38. felvételre keres B. W. kazán fűtésében jártas fűtőket és üvegtechnikust.

Két fő karbantartó asztalost és rakodómunkást felveszünk. Jelentk. lehet a Göngyöleg Felújító Váll. m.-ügyi oszt. Bpest, XIII., Dagály u. 3. sz. alatt.

Azonnali felvételre keresünk szerviszmunkásokat. Munkaruha, bakancs, a mosóknak gumiruha. Jelentk. lehet: Bp., IX., Pápay István u. 5—7. 15. sz. Autóközlekedési Váll. munkaügyi o.

Patyolat Egyesülés IV. sz. Váll., Bp., XIII., Visegrádi u. 31. sz. kelmefestő és vegytisztító szakmunkást felvesz.

Közétkeztetési és Vendéglátóipari elszámolásban jártas, jól dolgozó üzemi és központi tisztviselőket keresünk, Budapesttől 70 km-re, elszállásolással, azonnali belépésre. Részletes életrajzzal, az eddigi gyakorlati idők feltüntetésével ajánlatokat a kiadóba »Azonnali belépésre 13157« jel. kérjük.

A Borsodi Vegyi Kombinát nagyobb számú lakatos, hegesztő, villanyszerelő, műszerész, kőműves, csőszerelő, elektrikus, vizsgázott kazánfűtő, kompresszorkezelő és vegyipari laboráns szakmunkást alkalmaz azonnali hatállyal. Jelentkezés: Kazincbarcikán, a BVK Munkaügyi osztályán. A leutazási költséget visszatérítjük. Bérezés a Nehézvegyipari Bértábázat alapján; kedvezményes étkezés, munkaruha, ingyenes szállás. Kiváló szakmunkásaink közül 20—30 főt három hónapon belül művezetőképző tanfolyamra viszünk. Művezetőinket és szakmunkásainkat 12—15 hónapon belül 1—2—3 szobás komfortos szolgálati lakáshoz juttatjuk.

Kőműveseket, segédmunkásokat, villanyszerelőket budapesti és vidéki munkáinkra felveszünk, szállást, étkezést biztosítunk, útiköltséget megtérítjük. Bányászati Magasépítő Váll., Bp., VI., Anker köz 1. III. em. M.-ügyi osztály.

Szerkezeti és géplakatost (VI. kateg.), esztergályost (VI—VII. kateg.) felveszünk. Téglaipari Gépgyár, Bp., X., Gyömrői út 63.

Önálló, hosszú gyakorlattal bíró központi fűtésszerelő és vízvezetékszerelő, autófényező, karoszszéria lakatos szakmunkásokat és kőműves mellé s. munkásokat felvesz a Budapesti Szerelő Váll., VII., Garay u. 10. sz.

Vizsgázott kazánfűtőket felveszünk. 41. sz. Áll. Épip. Váll., Bpest, V., József Attila u. 18. M.-ügyi oszt.

Vizsgázott kazánfűtőket alkalmaz azonnalra Gránit Csiszolókorong és Köedénygyár. Bpest, XIX., Hofherr Albert u. 10.

Szövetkezeti tagnak felveszünk gravírozógéppel rendelkező vésnököt és dukkozó, zománcozó, zsugorlakkozó szakmunkást. Híradástechnikai Műszerkészítő K. Sz., Bpest, VII., Murányi u. 16.

Segédmunkást gépmunkára felvesz, gyakorlatlant betanit, ugyanott rakodómunkást felvesz Budapesti MÉH Váll. termelési osztály, XIII., Sallai Imre u. 11.

Gyakorlott épületasztalosokat azonnal felvesz a Köbányai Épületasztalosipari Váll., Bp., X., Ihász u. 10.

NŐI ÁLLÁS

Másolást saját gépemmel vállalok. Irodában (francia—német nyelvtudással) helyettesítést is, gyakorlattal. Háztartási állást (felolvasást, öreg gondozását). Tel.: 458—469. Rezeda 1.

Gyakorlott gyorsgépirónőált, irodai gyakorlattal állást keres. Kiss R., XI., Bocskai út 22. alagsor 2.

HÁZTARTÁSI ALK.

Házt. alkalmazottat keresek, fél napja szabad. Anker köz 2. II. 5. 226—935.

Gyermekszerető főzőnindenest azonnali belépésre. I. ker., Attila u. 99. IV. emelet 2.

Magános keres házt. vezetéséhez szorgalmas, középkorú, intell., egyedülálló házvezetőnőt Pestkörnyékre, ki a bamomfi gondozását is elvállalná. »Csendes otthon 11383« jel. a kiadóba.

Jólelkű mindenes főzőnő jó bizonyitványval felvételik. Komiós, Gyulai Pál u. 6. Tel.: 142—590.

Perfektül főző, a háztartás minden ágában jártas vidéki nő elvállal bejárást minden napra, esetleg heti háromszor is. Cím: XI., Bartók Béla út 126. fszt. 17.

Gyermekszerető házt. alkalmazottat azonnalra keresek központi fűtéses lakásomba. Vincze, II., Csalogány u. 7. T.: 155—950. Érdekl. szombat, vas. du.

IRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Irógépeket és számológépeket készpénzfizetés ellenében azonnal vásárolunk. Ajánlatokat »készpénzfizetés« jel. kiadóba.

Olimpiai taskaírógép eladó. II., Garas u. 8—10. 150—635.

VARRÓGÉP

Karikahajós Singer szabóvarrógép eladó. VII., Landler J. u. 28. I. 15.

MŰSZER

Nőgyógyászati vizsgálóasztal eladó. Érdekl. vas. 10—1-ig. Mester u. 33. IV. 45.

GÉP, SZERSZÁM

Oszlopos, sebváltós fúrógép, páncélszekrény, ólombronzcsapágyak eladók. Osgyán mérnök, Békéscsaba.

Tölcsérsütő-gépet veszek. Bp., VIII., Korányi Sándor u. 4. II. 16. Panyikné.

Présgépet, vasipari gépeket vennék, bérelnék. Dohány 3. II. 3.

Nagyteljesítményű, 12 kalapácsos daráló 2500 Ft, 18 kalapácsos 3500 Ft eladó. Üzemben megtek. bármikor. Hunka Rezső, Maglód.

Alumíniumöntést, kokilla vagy homok, gondosan, időre elkészítem. XX. ker., Nagy Károly u. 9. 23-as busz végállomásnál. Tel.: 144—538.

Egyenáramú motort 1—1½ HP, üzemképeset veszek. Adorján, VIII., Makarenko 12.

36-os kombinált átvereszt. 65-ös szalagfűrész eladó. Vízszintes gattert megvételre keresek. — Szentes, ifj. Janó Lajos, Mecs, Balogh u. 9.

BÚTOR

Dió fazonháló eladó. Pázsit, Ujpest, Poszonyi u. 9.

Kétszemélyes rekamié, kifogástalan, eladó. Noszkay, VIII., Kölcsey u. 1.

Dióháló, konyhabútor, elsőrendű kisipari munka olcsón. Ujpest, Virág u. 80. Telefon: 292—157.

Kombinált szekrény, 180 hosszú, háromezerért eladó. Rákospalota, Bocskai u. 18. 25-ös busszal Tanácsházig.

Hálószoba, konyha, kombinált szekrény, rekamié, fotel, egész lakberendezés olcsón eladó, egyenként is, reggel 8-tól 6-ig, vasárnap kivételével. Thököly út 3.

2 személyes barokk és Coloniál garnitúra olcsón. **SCHIFF** Szt. István krt. 26.

Gyönyörű dohány, konyhaberendezés, fél hálóval 1300 Ft, eladó. Landler Jenő u. 19. Utcai bejárat.

Szlámi rozsafa hálószoba (11 db) és ebédlőbútor lakásátépítés miatt sürgősen eladó. Révész, XIII., Vigszínház u. 5. Tel.: 114—522. — Előzetes bejelentés késő este vagy levlapon.

Cseresznye kombinált szekrény igényesnek eladó. Érdekl. este 6-tól. — VIII., Bródy Sándor u. 19 III. 23.

Gyermek rekamié, járóka, gyágy a kisiparosnál, Sugár László, Nagymező u. 37—39. Dessewffy utcai oldalon.

Bútor dohányos- és kombinált szekrény eladó. Ujpest, Povázsay u. 3. (Volt Hajnal u.)

Egyszemélyes rekamié, kifogástalan eladó. Este hattól. Lujza u. 36. Házf.

Eladó ebédlő és más bútorok, Róna u. 205. Csengetni a második ablaknál.

Dió hálószoba, kombinált szekrény. Olcsó rekamié eladó. VII., Damjanich u. 49.

Háromajtós magyaros szekrény eladó. Kiss, V., Bécsi u. 1.

Komplett konyhabútor és egyéb bútorok eladók. Háromszázötvennyolc—hétszázhetvenkettő. Demény.

Kétkehelyes, ebédarugózású rekamiék raktárról kaphatók. Fizetési kedvezménnyel: XI. Verpeléti út 12. Riemer.

Vennék hálószobát és kombinált szekrényt. T.: 222—963.

Hálószoba, kombinált szekrény garnitúrával és egy kifogástalan konyhabútor, kisipari munka eladó. Asztalosnál, Péterfy Sándor u. 17.

Sötét dióháló és háromajtos szekrény eladó. Ujpest, Tél u. 2/a. Temetővel szemben. Megtekinthető: 62, 90, 91-es villamosokkal.

Csodaszép kombinált szekrény, rekamié, hálószoba, részletre. Ujpest, Deák u. 24.

Kétszemélyes, egy kézmozdulattal ágyazható világítós rekamié, fotelok, székek, felújított különféle rekamiék, fotelágyak szelonok, használt, kárpitozott bútorait megveszem, becserélem, újjáalakítom, Marosán, Jókai tér hat.

Masszív kombinált 3 ajtós szekrény 2500 Ft eladó. Nagyfuvaros u. 14. I. 13.

Gyönyörű, nagyméretű kombinált szekrény eladó. XIII., Balzac u. 39. félem. 2.

Gyönyörű hálószoba igényes privátnak eladó. Hársfa u. 27. fszt. 10.

Barokk székeket priváttól veszek. — Türi Pálné, XIII., Pannónia u. 52/a.

Gyönyörű, modern hálószoba berendezés eladó. Farsang, Kispest, Simonyi Zsigmond u. 66. (Volt Wekerle.)

Egy szép kombinált szekrény eladó. Hőgyes Endre u. 3. II. 8.

Iratszekrényt, redőnyöset vagy másfélét és irodaasztalokat keresünk megvételre. Textilipari Művészeti Ksz., Bp., V., Semmelweis utca 7. Tel.: 181—345.

Barokk fehér hálószoba, kombinált szoba- és konyhabútor eladó. Megtek. vas. 11—15 óráig. Fürediné, XIII., Csata u. 25. Béke térnél. Telefonhívó hétköznap: 130—183.

Bledermeier dívna sekretár és csiszolt tükör aranyrámával eladó. XII., Szolyva u. 5. fszt. Királyhágó térnél.

Eladó kettő nagymeretű mahagóni szekrény kifogástalan karban, egyenként is. Katona, Thököly út 62. Du. 4—6.

Háromméteres cseresznye szekrény, mübútor hálószoba, Jobbágy-kályha, perzsabunda, mokett szelon takaró, Wellisch, XIII., Lehel u. 6.

Egy háromajtós diófa szekrény olcsón eladó. Peterdy u. 12. Házf.

Nagyon szép háromajtós szekrény eladó, fizetési kedvezménnyel is. VII., Elemér utca 41. udvarban. Horváth asztalosnál.

Kombinált szekrény, rekamié, gépíróasztal, virágállvány, jégszekrény eladó. Megtek. bármikor, XIV. ker., Vezér u. 17/b, házf. Tel.: 296—660.

SZŐNYEG

Velúrszőnyeg, újszerű, 3½×2 eladó. — Ujpest, Baross 32. Kardos.

Szőnyegjavítás, tisztítás, rojtozás, átalakítás. Hoffmanné, Ráday u. egy. Tel.: 189—387.

Perzsa és mindenfajta szőnyegek szakszerű javítását házinál vállalom. Steinerné, XI., Mohai u. 79.

Keleti perzsa, 2 db, privátnak eladó. T.: 115—379.

HANGSZER

Mesterbőgő eladó. — Megtek. este 6—9-ig. I., Fő u. 10. I. 2. Vékony, Érdekl. tel. 181—438. 8—5-ig.

Zongorák, pianinók, harmóniumok eladók. Javítandó zongorát, pianinót veszek. Sasváry, Lenin krt 21. T.: 426—819.

Zongorák, pianinók, eladása. Javításra szoruló zongorát, pianinót veszek. — 342—662. Aggteleki u. 5. Daróczy.

Remek Hohner százhuszas váltós tangóharmonika eladó. Esetleg részletre. — Pestújhely, Gőgös Ignác út 3. Ajtó 1.

2 tangóharmonika, Hohner, 24 és 48 basszusos, eladók sürgősen, olcsó áron. Megtek. bármikor 11—6-ig. Pestlőrinc, Fecske u. 23. Dobozi.

14 váltós tangóharmonika eladó, vagy cserélhető zongorára, motorkerékpárra. — VI., Szív u. 35. I. 12.

Tangóharmonikát veszek. Cser. Rákóczi út 61. (Divatcsarnokkal szemben.) T.: 331—306.

Pianinót, keresznűrosat vennék. Értesítést levélben kérek. VIII., Teleki tér 4. III. 29.

RÁDIÓ

Világvevő telepes rádió eladó. Garay u. 4. Műhely.

Siemens 15W megbízásból eladó. Ugyanott Orion nyüjtottásvos zenegép. Várnai, Rákóczi út 9.

Standard világvevő, asztali zenegép eladó, Bajza u. 70. f. 7.

FOTÓ, OPTIKA

Eladó Leica fényképezőgép, szentfüzelésü kályha, villanyborotva, dolgozószoba, stopperkaróra, szőrmebélések kabát, 42-es csizma, sicipő. 185—173.

RUHÁZAT

Börkabát, hosszú, új, eladó. Kispest, Weselényi u. 45. Szatmári.

Szőrmebundák, szőrmebélések Gervai szűcsnél, Váci utca 24. első emelet. Használt bundát veszek!

Bundák, átszabások, szőrmebélések javitások, használt bundát veszek. Somogyi szűcs, Kossuth Lajos u. 5.

Börkabát festését, javítását vállalja Gondos szabóság, József Attila u. 11.

Gyönyörű estélyi ruha, fekete tüll, fehér himzéssel, belépő, cipővel, keszityűvel igényesnek eladó. Telefon: 468—690.

Használt férfi ruhákat veszek. (Börkabátot is.) Városház 12. Érdeklődni csak 384—441 telefonon.

JÁRMŰ

150 Zetka különleges eladó, elcserélem, fényképezőgépet beveszek. 367—972. Máriaremete, Lyra 6.

BMW R12 személyoldalkocsis motorkerékpár eladó. XI., Fehérvári út 197.

100-as Mátra generálozva eladó. IV. ker., Ősz utca 40. Babos.

500-as MÁG oldalkocsis jó gumival, 500-as BMW alkatrészek eladók. Cserélek is. XIV., Mogyoródi út 115.

Oldalkocsit, szélvédőt, lábvédőt készit IX., Viola 47. Üllői út sarok.

600 kcm-es Zündapp alkatrészek, feljavított, kifogástalan főtengely hajtókarokkal eladó. Motorkerékpár főtengelyek szakszerű görgőzése. Bp., XI. ker., Albertfalva, Szabadság út 1.

Motorkerékpár javitómühely Szinyei-Merse 17. Javit szakszerüen gyorsan, bármilyen gyártmányt.

Norton 500-as, oldalkocsis motor eladó. Horner Tibor, VII., Garay u. 35. II. 16.

Eladó egy 500-as oldalkocsis motorkerékpár. Nagykőrös, Balla Gergely u. 33.

NSU 500-as eladó. Első teleszkóp, oldalkocsi, zárt szélvédővel, lábkapcsolás. XIV., Szőnyi út 44/a.

Vidékiek, figyelem! 600-as Zündappot vennék. Erősen leszalad ót állapotban is. Esetleg hiányosat, papirokkal. Generálozott nem érdekel. Süke. Bp., XIV., Heveder u. 6.

Oldalkocsit Pannónia, Jáwára is, szélvédőt, lábvédőt: Szentesitől, Rippl-Rónai u. 40.

Német oldalkocsi, komplett, eladó. — Tóth Tivadar, Vitax, Tüzér 15. Műszaki osztály.

Jó állapotban lévő kerékpárt és egy kisebb utánfutót vennék. Este 6—8 között. VIII., Családu. 14.

350-es BMW teleszkópos eladó. XIV., Nagy Lajos kir. útja 206. II. 6.

350 kcm-es BMW motorkerékpár tartalék alkatrészekkel, sürgősen eladó. — Scheily körállatorvos, Csögle.

Jobbos oldalkocsi eladó. Balosat vennék. Tóth István, Tápiószele.

Vennék 350-es Viktória v. Horex vázat. Ujváry Jenő. — Pesterzsébet, Bánffi u. 14.

Motor- és kerékpárzománcozó: Baiogh, Vörösmarty utca 40. Vidékre is. 310—059.

Motor és kerékpárzománcozás, dukkózás, tankkalapálás. III., Kenyeres u. 29. 162—255.

BSA 350-es, modern, 1948-as, első teleszkópos, új állapotban Budafoki út 57/a.

Keresek megvételre felülszelepelt 350-es NSU motoromhoz sebességváltót, automatával, vázat kerekekkel. — Veres György, Mezőtárkány.

750-es Zündapp személyoldalkocsis motor eladó, vagy vele személyelő munkát vállalnék. Cím: Besenyi szerelő: Visegrádi u. 66. Tel.: 202—101.

600-as Zündapp oldalkocsival eladó, cserélhető. Hegedüs Gyula (Csáky) 4. II. 12/a.

500—1000 kcm-ig Harleyt, Indiánt, NSU, Dérádot, oldalkocsival, esetleg javitásra szorulót is vennék. Zsedényi Tibor. Szentendre, Kocsigyár.

BMW, Zündapp, NSU, DKW, Jáwa, Czetka, motorkerékpár, javitás, karbantartás, teljesitménynövelés, hegesztések. Vidékre is. Heller autószerelő mesternél, VI., Szinyei-Merse u. 11.

10—50 mázsás tehérbirású gumikerekű kocsi eladó. Cim: Tiszapüspöki, Szolnok m. Erdei István.

1100-as Fiat autómotor eladó. Minden meg van hozzá. — Máhner Ferenc, Balatonfonyód, István út 107.

Eladó egy mahagóni sikló test, vagy cserélhető oldalmotor testre. Lehet motorral, ráfizetéssel. — 126—386. 7—14. Aföldy.

Adler Juniorhoz tányérkúpkereket keresek, eredetit. V., József Attila u. 24. II. 11. Dr. L. J. — 181—481. De. 12—1-ig.

125 kcm-es, 2 karburátoros Puch eladó. IX., Szamuely u. 18/b. II. 9. (Lónyay.)

Motorkerékpárt veszek 350 kcm-től 500 kcm-ig, 6000 Ft-ért. Cím: Németh József, Kápolnásnyék, Fő u. 51. Óvoda.

HOMOKFÚVAS vidékre is. Fülöp, Bp., XIII., Balzac u. 30.

Motorosoknak új mipolán kabát és kord zakó eladó. — 151—395.

750-es BMW oldalkocsival, Zündapp seb.-váltóval, 350-es Puch oldalkocsival eladó. Szentes, Mecs, Balogh u. 9. Ifj. Janó Lajos.

Teherszállításra alkalmas oldalkocsis motorkerékpárt és szólómotorkerékpárt 250—350 kcm-est veszünk. Ajánlatot: Technokémia, XIII., Országbíró u. 68. — Tel.: 202—696.

Kerékjavítás, külfözés, fűzés, centrírozás vidékre is. VI., Eötvös 37. — Kisdaróczy.

350-es Luxus oldalkocsis motor igényesnek eladó. XIV., Nagy Lajos kir. útja 24.

Egyhengeres motorkerékpár magnest vennék. Beck, VIII., Szerdahelyi u. 2. IV. em. 1.

Generálozott, kifogástalan állapotban lévő 100-as Mátra eladó. Pilisvörösvár, Lőcsei u. 2.

DKW 100-as motorhoz hengert vennék, 50 mm-es aluli fúrattal, egyéb alkatrészei is érdekelnek. Tóth János, Cegléd, Szolnoki út 82/a.

MOTOROSOK!

Lánckerekek, sebességváltókerekek, minden motorhoz gyorsan és pontosan. **STEIN NÁNDOR** lakatos m. XIII., Kresz Géza u. 28. T.: 203—116.

Hengerfürást, dugattyúzást, csapágymunkát, autóalkatrészek feljavitását és új alkatrészek készitését a régi minőségben vállalom. Lipcsey Lajos, Bp., X., Román u. 8.

NSU, DKW speciális javítása, első-hátsó lengővilla vagy teleszkóp készítése. Adler Junior tányérkúpkerék cserét 48 órán belül elkészitem. Földváry mérnök, XII., Városmajor u. 54.

Kapitányt, vagy modernebb kocsit keres igényjogos. Lehet nem futó, de javítható is. Pestről v. vidékről. Csere is lehetséges. Szászné, Lenin krt. 60. IV. 4/a.

Ford-Taunus motort keres 350—655.

Csónakfarmotor, Buday 175-ös túra és egy ugyanolyan versenymotor eladó. I., Hunyadi J. út 23/a. I. 9. Este 7—9.

ADÁS, VÉTEL

Ikerablakok, ajtók kaphatók, építésből visszamaradtak. Méretre megrendelhetők asztalosnál, VII., Almássy utca 3.

Gyönyörű férfi bokafix zoknik kaphatók. Endrényi háziiparos, Bajcsy-Zsilinszky 41.

4+2-es Orion rádió és egy Express kézikötőkészülék eladó. Köves, VIII., Dobozi u. 27. III. 4.

Mindenféle használt faanyagot, deszkát, gerendát, sérült bútort veszek. Vámos asztalos, Benczur u. 6. 315—293.

Konyhaszekrény, porszívó eladó. I., Orom u. 22.

Női s. felszerelés eladó. VII., Hernád u. 5. II. 3. Tel.: 425—893.

Tűzhely kifogástalan kivitelben eladó. — Készités, javitás. — Friedrich, XII., Csaba u. 3. (Moszkva térnél.)

Egy kétszemélyes fotőasztalos modern fodrász berendezés eladó. Szentlőrinckáta, Adámfi Dezsőnél.

SZOBA ELLÁTÁS

Magaslaton idős embereknek nyugodt otthont nyújtok, ellátással, gondos ápolással. Szkopovi, — Érd-Parkváros, Tornyos villa.

Magános, tiszta otthonomban lakást és gondozást nyújtanék középkorú magánosnak, »Budapesten« jel. kiadóba.

VEGYES HIRDETÉS

10-es körkötő eladó. V., Királyi Pál 18. I. 7.

Roncs vagy alkatrészhiányos 8—10-es sikkötőgépet veszek saját használatra. — Molnár János, Kispest, Lehel u. 31.

2800 Ft-ért eladás, kétszemélyes rekamiét készit kisiparos, Wesselényi u. 33. Tel.: 425—511.

Használt fém és fa körfürészeket, menetmetszőt, menetfúrót, újraélezek, műszerészmunkát vállalok. Faludi. — XI., Fehérvári u. 197.

80 széles reparátoros szövőszék, komplett, felszerelve, eladó. — Bp., XX., Pesterzsébet, Hargita 17.

NEON javítás, VERES, Tel.: 297—517.

Körkötőgép, 9—10 komplett 5800. Futó u. 12. II. 27.

Négyfejes keresztorsózó állvánnyal, motorral eladó. Gábor, VII., Elemér u. 16.

Budaiak figyelem! Zippzárat javítok, használt zippet veszek. II., Mártírok u. 39. 159—892.

8-as, 50-es sikkötőgép eladó. Tenke, XII., Győri út 2/b. Tel.: 358—816. 7—9-ig, 20—22-ig.

Mintakészitő muhelyemet megnyitottam, műszaki rajz vagy mintadarab után mindenfajta fa és fém minták készitését vállalom. — Nagy János, Bp., VIII., Losonczy u. 6.

10—12 körkötőgépet vennék, vagy bérelnék. 226—334. Ajtósi Dürer sor 9. Homonnai.

Borkészítők eladása, javítása, bélelése, készítése. Ernst keszityűsnél. Dohány hatvankilenc.

1 méteres saftos kézi szövőszék 3600-ért eladó. Rákospalota, Lukácsi S. u. 5. — Tel.: 492—034.

Gépirást vállalok, oldalanként 1.50, 150—164.

Kertészt keresek, idősebb, egyedülálló magánost, feles munkatársnak, konyhakerttel ellátva. Érdeklődni: Bp., XII. ker., Csaba u. 3. (Moszkva térnél.)

Földzárlat mérést, javítást, eternitezést fára, falra, vállal a Bp. VII. k. Vegyesipari Javító Váll., Bp., VII., Bethlen G. u. 8. T.: 224—487.

Rekamié kétszemélyes, egész garnitúra is. Fizet

meg *Czene* Jánosban; igen finoman hatnak *Károlyi* Irén halk szólamú pasztelljei. *Márkus* Imre Ivó embere és Pipázó férfia éles megfigyelésre vall. *Steif* Antalt ügyesen stilizáló illusztrátornak vallják linoleummetszetei. *Sztelek* Dénes egy olajfestményű kompozíciójával egészíti ki a pikturális együttest.

A csoport két szobrásztagja közül a különféle kiállításokon sűrűn megjelenő *Kövesházy Kalmár* Elza egy archaizáló kis szobra jó plasztika. *Krivátsy* Miklós pedig részben részletező mintázású, részben nagyvonalú, tömbökbe zárt, olykor múmiaszerű alakokat állított ki. Vajjon a két, homlokegyenest ellenkező művészi felfogás közül melyiket vegyük komolyan!

Dr. Márffy Oszkár.

Új Művészek Egyesülete kiállítása. Nagyobbrészt, sőt legnagyobbrészt a Főiskola Vaszary-növendékei. Mindannyi külön-külön önálló egyéniség. Sőt zseni. Rajzolni nem tanultak meg, de művészetet csinálni igen. Sok közülök valóban talentumos és még keserűen emlékeznek majd egykor a Főiskolára, mely elfelejtette őket meglanítani a képcsinálás mesterségére. Húsz évesek és már reprezentálják a magyar művészetet. Boldog ifjúság. Milyen öregségük lesz? Bár mindig a csodagyermekeknek lenne igazuk és az évek múlásával ne kellene kiköltözniök gyermekkoruk csudavárásából. A kiállítás egy nagyon tehetséges szobrászt revelál. Írjuk ide a nevét: Vilt Tibor.

POGÁNY FERENC: KÚTÁGAS
A Nemzeti Szalon Tárlatáról

Szende Andor

ÉPÍTŐMŰVÉSZET

Képzőművészet
1928. 8-9. sz.

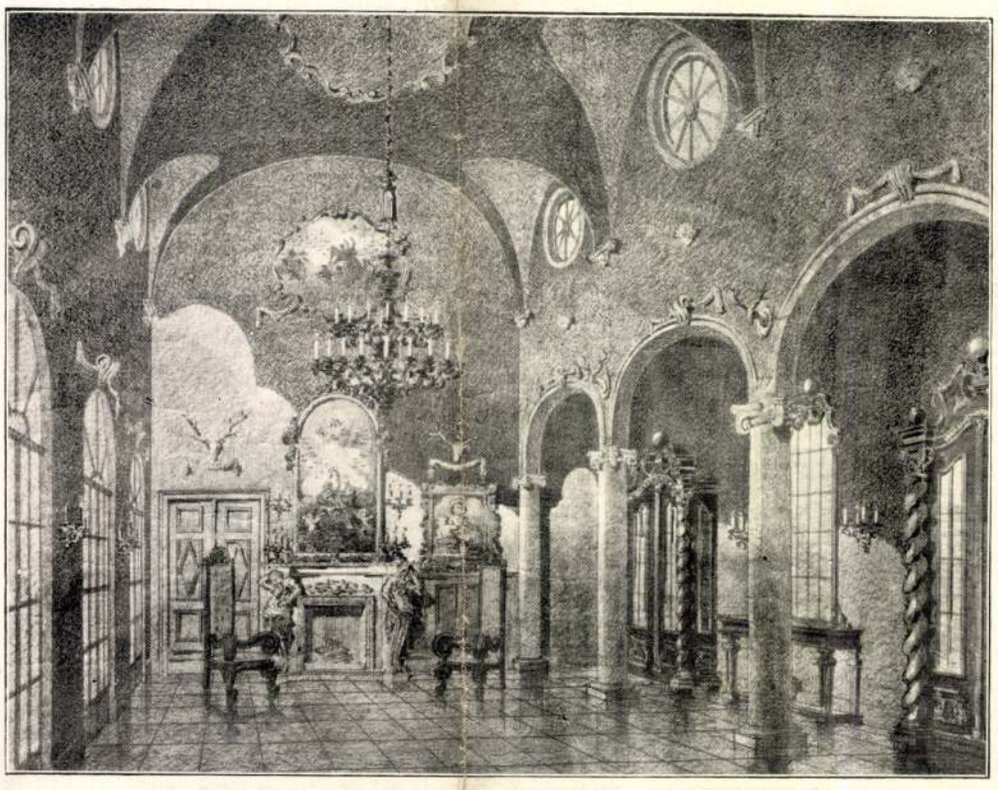

SZENDE ANDOR: GRÓF SZÉCHENYI FERENC KASTÉLYA. HALL.

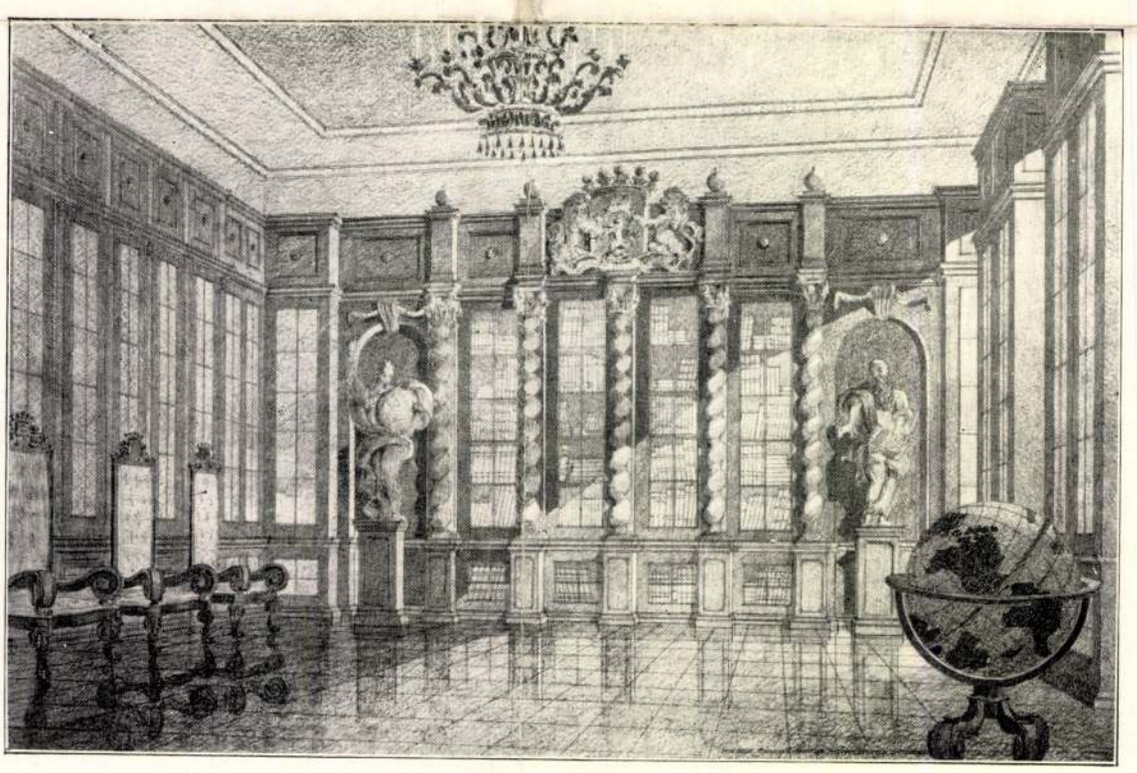

SZENDE ANDOR: ÉRDI KRAUSZ SIMON KÖNYVTÁRA

A MŰCSARNOK TAVASZI TÁRLATÁRÓL

Szende Andor

MDK

Vázlat, szénr.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szende Andor

MDK

Szolnokmegyei uradalmi kastély terve, rajz

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szende Andor

MDK

Szolnokmegyei uradalmi kastély terve, rajz

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szende Andor

MDK

Fővárosi előadóterem,terve, szénr.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szende Andor

MDK

Pölzleinsdorfi lakóház, szénrajz

Fővárosi előadóterem terve, szénrajz

Olt, épitkezési Diákszálló, szénr.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szende Andor MDK

O.L.T. épitkezése Diákszálló, szénr.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szende Andor MDK

Kastély, épitészeti rajz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

Kastély II., rajz

Székesfővárosi iskola terve, rajz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

Székesfővárosi iskola terve, rajz

Bánhegyesi Montagh Sándor szentetornyai kastélyának terve, rajz

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

Érdi Krausz Simon könyvtára

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

gr. Széchenyi Ferenc kastélya

N. Montagh István kastélya Nagybánhegyesen

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

A mohácsi fogadalmi templom terve I-II.

A Mezőgazdasági Hitelintézet átépitési terve I.

A szolnokmegyei uradlmi kastély terve

Mücsarnok 1925 tavaszi tárlat

MDK

Szende Andor, ép.

A.M.M.É.E. pályatervének vázlata. Szénrajz.

379. Fővárosi krematorium terve. "

380. Fővárosi előadóterem terve. "

Muzeum vázlatterve. "

Mücs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat.19.1.

Szende Andor, ép.-hallg. MDK

a kiállitás igazolja, h. akik akkortáT a fiatal technikusok/ ,hivatva vannak missiót teljesiteni a jövöben.

Hálnai Béla: .... kiállitása.
Magyar Epitömüvészet. 1908. 8. sz. 22.l. 25.l.

MDK

Szende Andor

A Műcsarnok tárlatán tervei.

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1926. 108.lap

Szende Andor MDK

épitész, megvették

Döntés a bpesti krematorium tervpályázata ügyében.
Pesti Hirlap 1916. márc. 23.

Szende Andor MDK

A.M.M.É.E. pályatervének vázlata, szénr.

Fővárosi krematórium terve, szénrajz

Fővárosi előadóterem terve, szénr.

Muzeum vázlatterve, szénr.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Szende Andor

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

MDK

Szende Andor

Magyar V.: XII. Nemzetközi épitész kongresszusról.
Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jan. 15. 13.l.

MDK

Szende Andor

Jégpalota pályaterve. I.dij. Főhomlokzat. Rajz

Műcsarnok 1932. tav. kiáll. kat. 71.l.

Szende Andor

Muzeum belső részlete, rajz

A Szervita tér rendezése

Kulturpalota

Az uj városháza elhelyezési terve

Miccarnok 1914. tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

Árutár belső udvara, rajz

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Szende Andor

MDK

Államrendőrség épülete térmegoldással,rajz

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Szende Andor MDK

Intérieur, rajz

Műcsarnok 1913-14. téli kiállítás

Szende Andor MDK

M.É.Sz.városrendezési tervpályázata

Nemzeti Szalon, rajz

Az uj evangelikus templom, rajz

Az uj városháza, rajz

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Szerda Andor

M.É.Sz. vérosrendészeti tervpályázata

Nemzeti Szalon, 1913

Az új evangelikus templom, 1913

Az új vérosház, 1913

Szende Andor MDK

A Mezőgazdasági Hitelintézet átépitési terve I.

Épitészeti rajzok
Mücsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Szende Andor MDK

A szolnokmegyei uradalmi kastély terve

Építészeti rajzok
Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Szende Andor

Művarnok

1914. tav. kiáll. - 554, 572-575

1921. tav. kiáll. - 378, 379, 380, 381

1922. jub. kiáll. - 481, 482, 483, 486, 488

1923. tav. kiáll. 279, 286, 297

1926. angol - magy. kiáll. 434, 435 — 438

Arcképek II. 205.

Szende Andor epitész

Műcsarnok l. Nagykorona u. 15.

1925 tav. kiáll. 140, 141, 142, 143

1927. tav. kiáll. 641, 651, 652, 655
656.

1928 tav. kiáll. 243, 244, 248

Wekerle Sándor u. 13

Zentral-Kommission, beim III. 166

Szende Andor

Műcsarnok épülész Bpest

1910-11. téli kiáll. 493, 494

1911-12 jub. kiáll. 718, 720, 721.

1912. tav. kiáll. 550, 553

1912-13. téli kiáll. 688.

1913-14. téli kiáll. 660, 662-665

„Arsipoda – Segun" felirat rúnás
fibulán VIII. 148.

Szende Andor

Szende Andor. Kastélytervein szívesen elgyönyörködünk. Ő a monumentális építészet barátja és az építészeti rajz mestere. Bravurosan kezeli a szenet és rajzónt, de mindig nemes harmóniát és nagyvonalúságot ér el tervein. A Képzőművészeti Társulat építészeti díját nyert művét is itt látjuk, mely reprodukcióban még finomabbá és artisztikusabbá vált. Igen szépek belső térképzései és pompásak bútortervei. Sehol semmi szertelenség, mindenütt nemes architektura. A Magyar Építőművészet adta ki a terveket 7-ik számú füzetében.

Dr. F. G.

Építő Ipar – Építő Művészet 1927. 148. l.

Az ajánlatok **f. évi július hó 2-án (másodikán) déli 12 órakor** fognak a vallás- és közoktatásügyi minisztérium XII. (műszaki) ügyosztályában nyilvánosan felbontatni, amelynél ajánlattevők, avagy igazolt képviselőik jelen lehetnek.

5. Bánatpénz fejében az ajánlati összeg 2 (kettő) százaléka készpénz, óvadékképes értékpapír, vagy takarékbetétkönyv alakjában bármely m. kir. állampénztárnál letétbe helyezendő. A letéti nyugta, ajánlathoz csatolandó. Bánatpénz nélkül benyujtott ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

6. Vállalkozó ajánlatot kizárólag a jelen felhívásban foglalt összes munkanemekre tehet, egyes munkanemekre külön-külön beadott ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

7. Építtető fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül összegszerűségre való tekintet nélkül szabadon választhasson, avagy az árlejtés eredményének figyelmenkívül hagyása mellett a munkálatok biztosítása tekintetében más módon intézkedjék.

8. A vállalkozók ajánlatukkal azok benyujtása után négy hétig maradnak kötelezettségben.

9. A kivitellel megbízott vállalkozó tartozik a munkálatokat a megbízatás átvételétől számított 10 napon belül a helyszínén megkezdeni és az épületet eme időponttól számított 6 (hat) héten belül tető alá hozni. A teljes befejezés határideje a szerződésben fog megállapíttatni.

10. A versenytárgyalás további és részletes feltételei az ajánlati ürlapokkal egyidejüleg veendők át.

Budapest, 1927. június hó 10-én.

Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. minisztérium.

Szende Andor

Szende Andor a Műcsarnok építészeti díjának nyertese. A Képzőművészeti Társulatnak a Tavaszi tárlaton építészeti tervekre kitűzött díja fölött Hültl Dezső műegyetemi tanár elnöklésével kiküldött bírálóbizottság döntése szerint a díjat egy kastélytervével Szende Andor építőművész nyerte el, aki néhány évvel ezelőtt a Magyar Mérnök és Építész Egylet aranyérmét is megkapta. A nagy technikai ügyességgel megrajzolt tervet lapunk közölni fogja.

Építő Ipar — Építő Művészet 1927. 75. l.

Pozsony III. 122.

Szende Andor

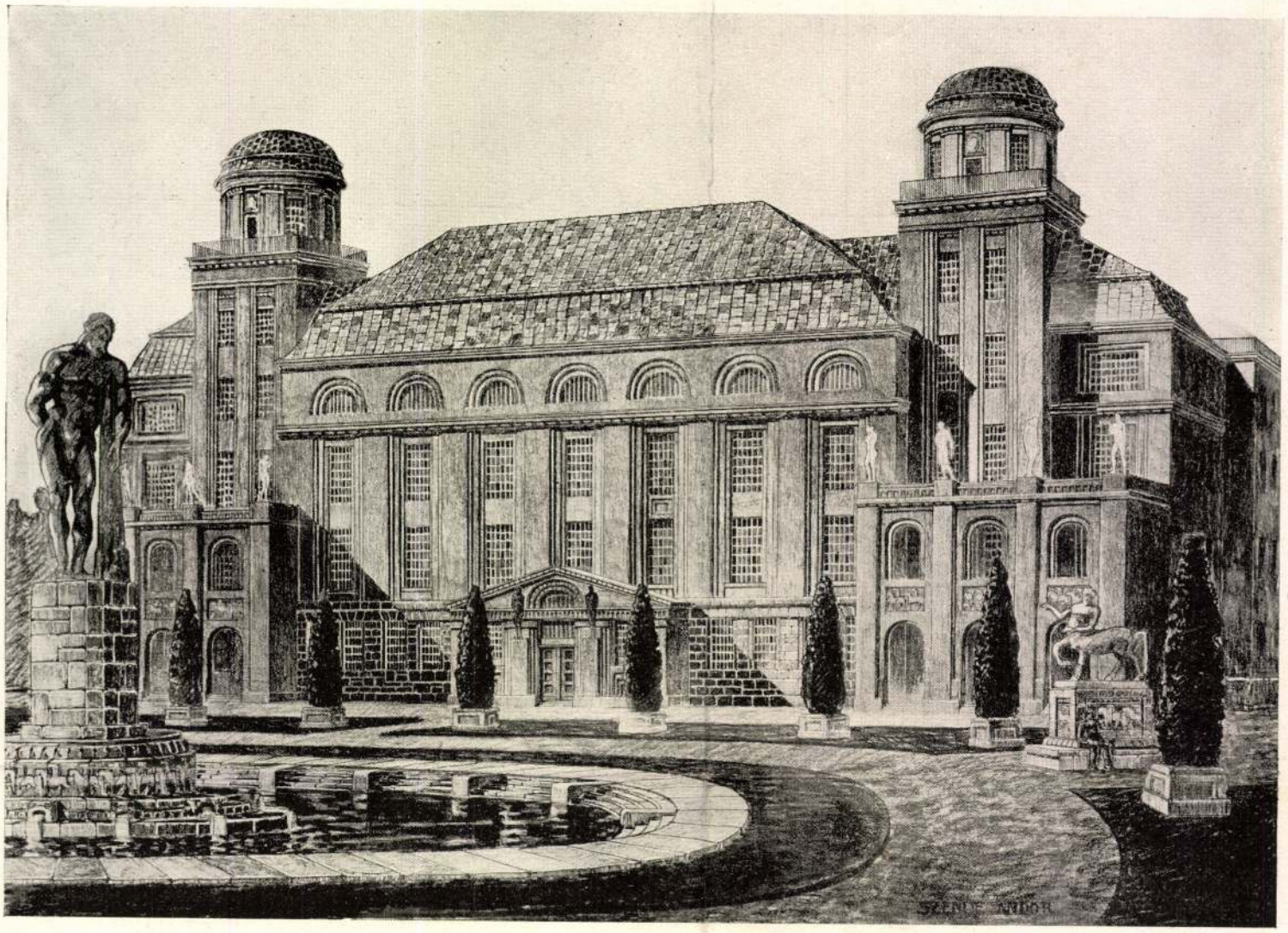

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR TERVPÁLYÁZATA

SZENDE ANDOR

A Hat 1911. IV. ép

SZENDE
ANDOR
BUDAPEST

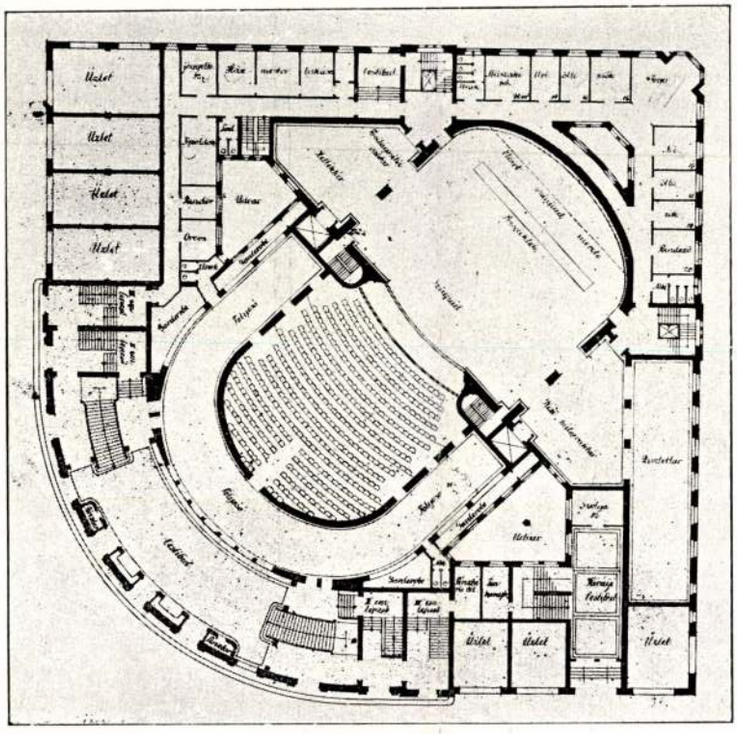

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ

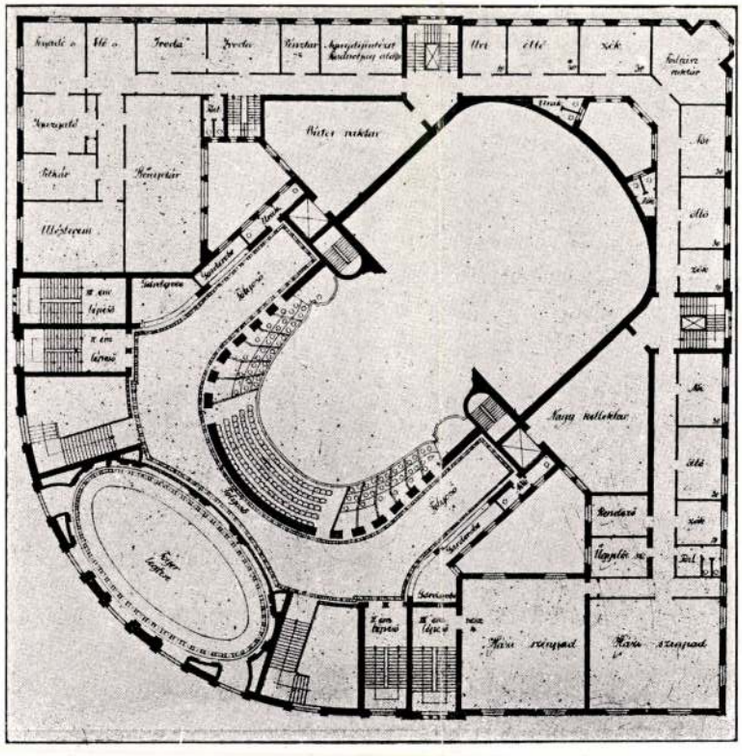

MEGVETT TERV

I. EM. ALAPRAJZ

Szende Andor terve. Analog tervezeta Medgyaszay-féle első díjas tervvel. Csakhogy háromemeletes nézőteret létesít. A főforgalom a letompított sarkon bonyolódik le, minden kijáró ajtó ide nyílik. Ruhatárai megfelelőek. Díszlettára inpraktikus. Architekturája bár németes, sok érdekes részlettel bír.

SZENDE
ANDOR
BUDAPEST

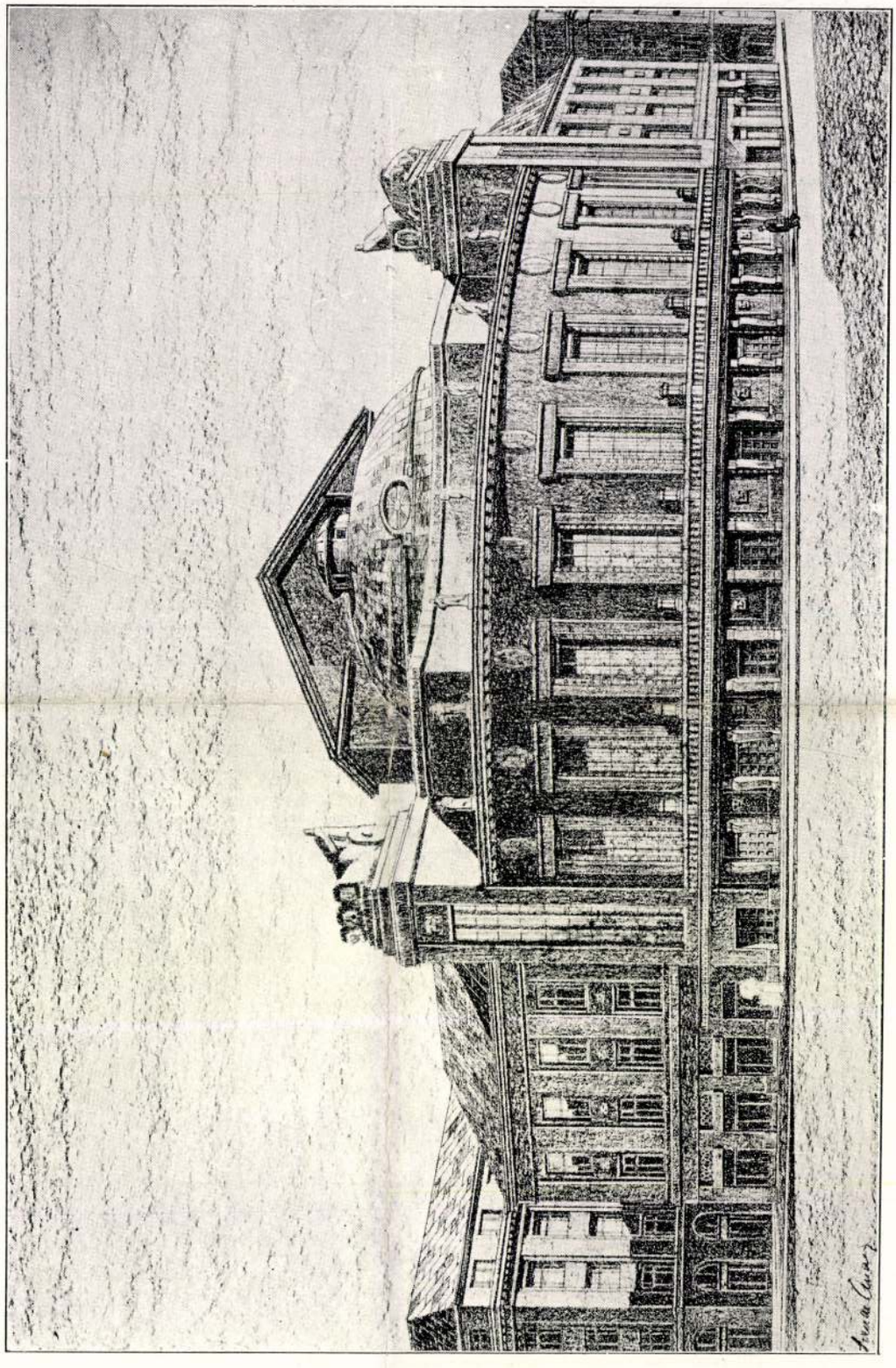

TÁVLATI KÉP

MEGVETT TERV

Szende Andor

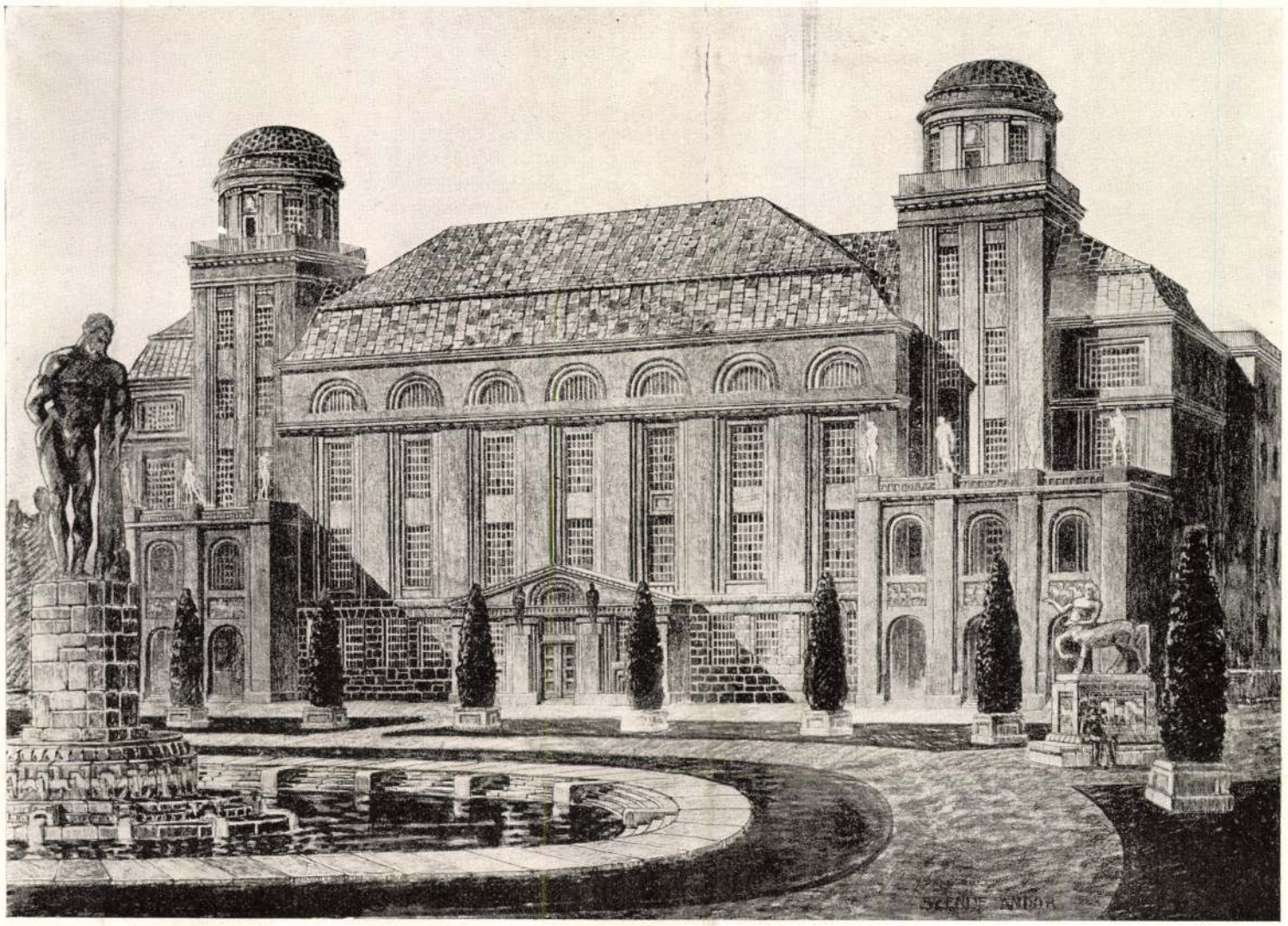

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR TERVPÁLYÁZATA

SZENDE ANDOR

A Kár 1911. IV. 6–7 sz.

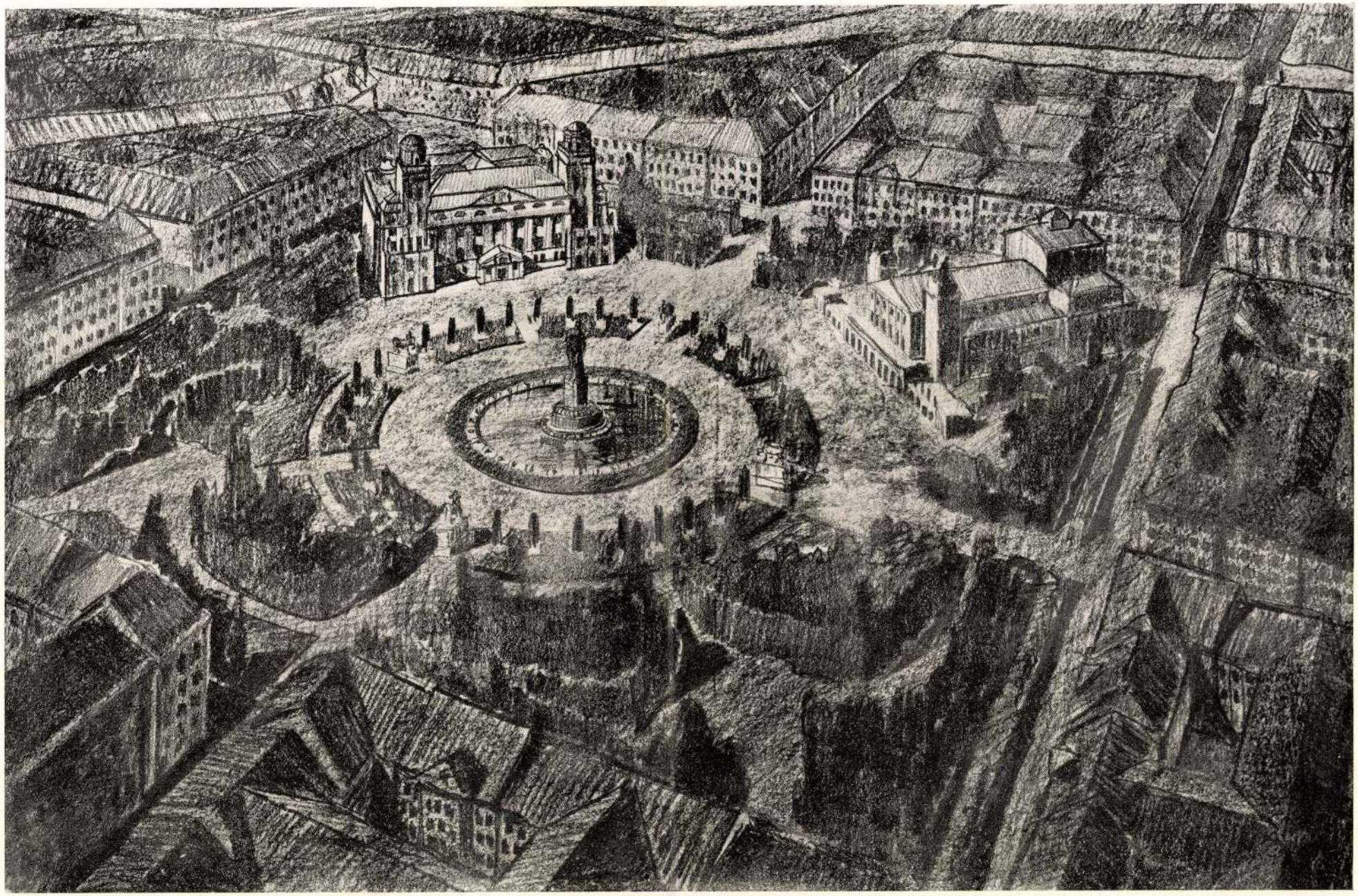

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR TERVPÁLYÁZATA

SZENDE ANDOR

Szende Andor

SZENDE 1. *Andor*, építész, * Budapest 1886 Építészi oklevelét 1909. nyerte a József-műegyetemen. Budapesten önállósította magát, 1910 óta számos tervrajzát állította ki a Műcsarnokban. Művei leginkább lakóházak és kastély-interieurök.

K. G. II. 499 l.

Ref. Z 1994

Szende Andor

Szende Andor műépítész, V. Werkerle Sándor-u. 13. 121-812

Bptávb 1940 szept. –

Kelemen Nagj.

Szende Andor
épitész -

Magyar Vilmos: A
Nemzeti Szinház terv-
pályázata. III. kösl.
Épitő Ipar 1913. 6. sz.

Képekkel.

Fenti pályázaton
V. dijat nyert.

Szende Andor

építész

cikk

Építő Ipar

1913. 300, 310. l.

(A budapesti városháza elhelyezésével kapcsolatos városrészek szabályozásának terv pályázata.)

Szende Andor

Mód
3

Építő Ipar.
1913. 148. l.
(Az új Nemzeti Szinház biráló bizottságának birálati jegyzőkönyve.)

karoling-renaissance hívta
nem német, hanem inkább
környéki kőfaragóknak tudha
vezésében, törvényeiben, fiá
renaissance és a római eszm
Rómát tekinti mintaképének.
vatio imperium romanum gor
kori, főként királyalapítású t
akantuszleveles oszlopfő. A sz
huzam szempontjából jelentékt
hozzánk is, mint Németországb
kőfaragók juttatják el, hiszen
kiváltságokra nézve Rómával i

A szent István-kori székes
ben tehát jelentős szerepet kap
említett három töredéken kívül
8. számú pillérfőtöredékeken,
szentistváni bazilika pilléreit di
idetartozik a kőtár 44. sz. pillé
akantuszlevelek, de az állatalak
porthoz tartozik a 12. számú os
növő élesen metszett akantuszle
kel rokon.[2]

[1] Balogh József: *Szent István és*
[2] Dercsényi Dezső: *XI. századi*
Régiségei, XIII. kötet és Dercsényi, D
fra la plastica Ungherese nell'eto roma
1942.

Szende Andor
épitész

vöd.
3

Bierbauer Virgil dr. ing.
A krisika oldalai. VII.
Szende Andor tihanyi
iskola tervei. Tér és
Forma. 1932. 270. l.

Szende Andor

irod

Dux: Szende Andor

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1928. 7. sz.

Kat. Kisb, asszony
Prot. Mária

CSUTÖRTÖK

9

Kat. Kláver Péter
Prot. Ádám

PÉNTEK

10

Kat. Tolentinoi Mikl
Prot Erik

SZOMBAT

11

Kat. Protáz. Jácint
Prot Teodora

Izr.: S. Vajelekl

37. HÉT • 1937. SZEPTEMBER HÓ • 30 NAP.

< Szende Andor >

építész

< > : Iskolák, kastélyok.

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1928. 7. sz. Képekkel és műszaki rajzokkal.

15
Kat. Fájd. Sz. Kánt.
Prot. Nikodém

Izr.: J. Kippur

CSÜTÖRTÖK
16
Kat. Kornél p.
Prot. Edit

PÉNTEK
17
Kat. Sz. Fer. sebh.
Prot. Ludmilla

SZOMBAT
18
Kat. Kupert József
Prot. Titusz

Izr.: S. Haassz

38. HÉT • 1937. SZEPTEMBER HÓ • 30 NAP.

Szende Andor
épitész

Neufeld Ferenc
volnoki bank- és
bérháza – Neobarok –

MAGYAR EPITOMUVESZET

1929. 7–8 sz.
Képekkel és alap-
rajzzal

TÁRGYMUTATÓJA

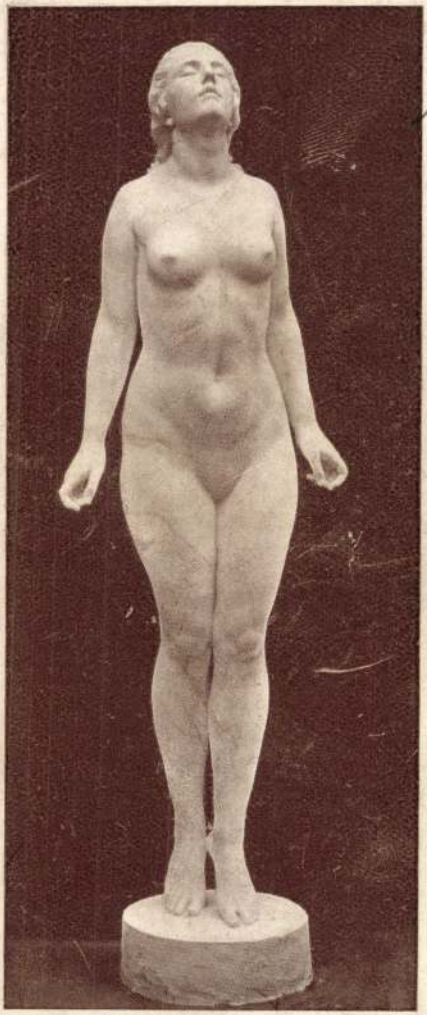

O. M. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

<Szende Andor>

Közel egy évtizedig dolgozott Möhring és Schmitz műtermében. Nem a tulzott modern felfogás híve, a tradiciók alapján fejlesztő tovább barokos izű formanyelvét.

<) Kastélytervei.

MAGYAR-EPITOMUVESZET

1927-7. sz. Számos reprodukcióval.

Munkái fentinek:

1) Schöffer Bodog gödi uradalmi kastélya. A Képzőművészeti Társulat épitészeti díjának nyertese

2) Gróf Széchenyi Károly pa-

fordits

savéti nyaralója

3/ Nagybánhegyesi Montágh Sándor szentetornyai kastélya

4./ Sashalmi elemi iskola

5/ Békesfővárosi Érdi-utcai elemi iskola

6. A mohácsi fogadalmi templom terve. Belső távlat. (Neogót, ügyláttuk csak Fanulmány terv. Repr.

u.o

Szende Andor

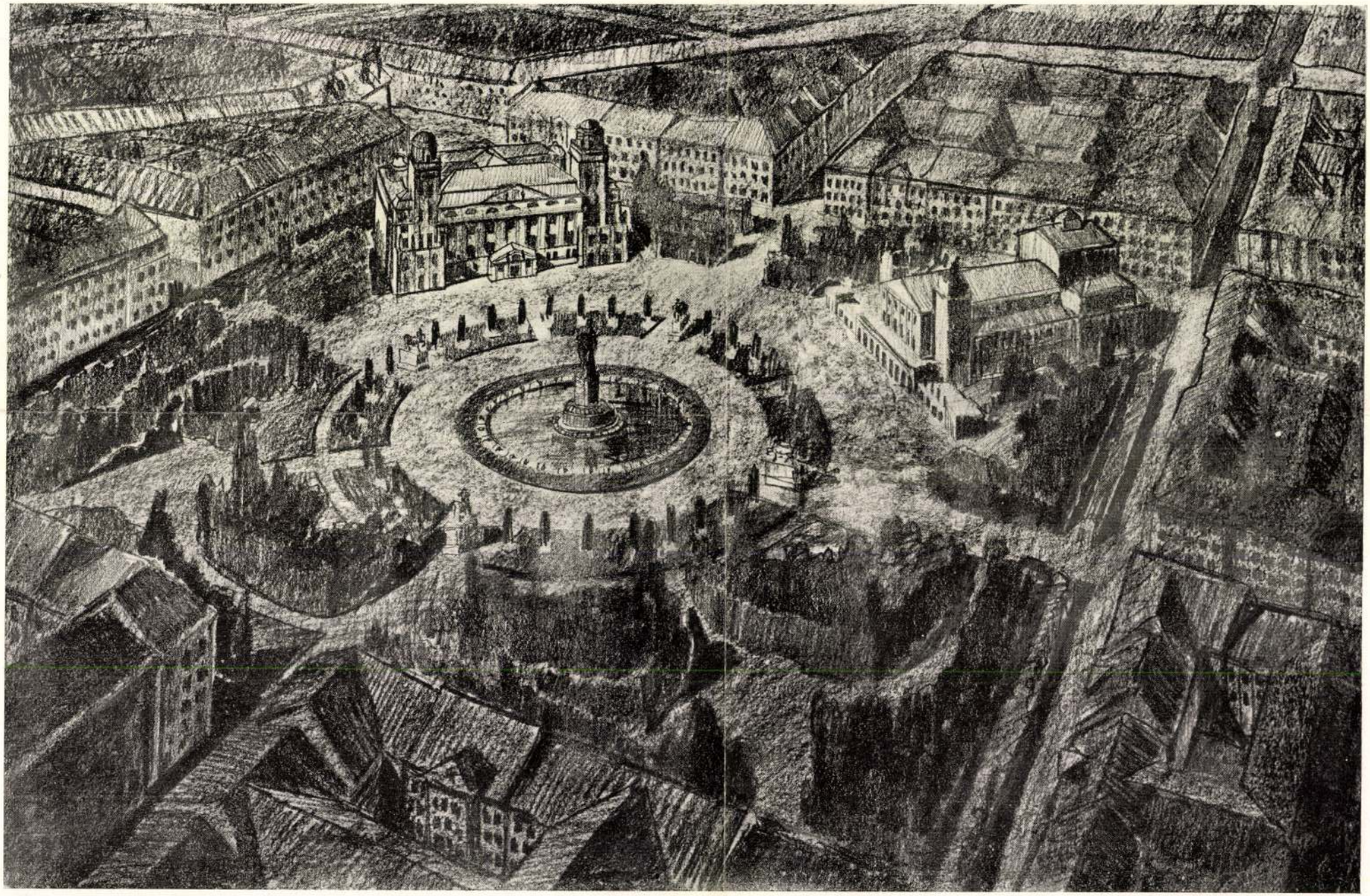

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR TERVPÁLYÁZATA

SZENDE ANDOR

A Nap 1911. 6-7 sz.

Szende Andor MDK

A mohácsi fogadalmi templom terve I-II.

Épitészeti rajzok
Mücsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

MDK

Szende Andor építész

A mohácsi fog.tpl terve, ép.r.

" " " II. "

A Mezőgazd.Hitelint.átép.terve

A szolnokmegyei urad.kastély terve

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 14 l.

MDK

Szende Andor é.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 38. l.

MDK

Szende Andor

A budapesti krematorium-pályázat. Épitő Ipar Épitő Müvészet 1916.máj.7.

116.1.

MDK

Szende Andor

gróf Széchenyi Ferenc kastélya. Hall,repr.

Érdi Krausz Simon könyvtára, repr.

Képzőművészet 1928. 8-9.sz.

Szende Andor, építésmer M.D.K.

a Tanácskörmány idején tanusított „hazafiatlan és hiányos erkölcsü" magatartását az Egyleti Tanács nov. 4-i határozatával „helytelenítette."

Épitőipar - Épitőművészet, Bp.1919.évf. 18. sz.

141. old.

MDK

Szende Andor, ép.

244. N. Montagh István kastélya Nagybánhegyesen. Mgt.

243. Gróf Széchenyi Ferenc kastélya. Hall. Mgt.

MT 1928. tav. kiáll. Kat. 14.l.

Szende Andor

A mohácsi fogadalmi templom terve

" " " " II.

A Mezőgazdasági Hitelintézet átépitési terve I.

A szolnokmegyei uradalmi kastély terve.

O.M.K.T. 1925. május. 14 1.

MDK

Szende Andor épitész

Becz Jenő: A tav. tárlat épitészeti csoportjáról. Képzőművészet, 1928. 8-9. sz. 98 l.

MDK

Szende Andor, épitész

Szolnokmegyei uradalmi kastély terve.	Rajz.
Szolnokmegyei uradalmi kastély terve, hátsó homlokzat.	"
Vázlat.	Szénrajz.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. [illegible] Kat. 23.l.
24.l.

Világi épitészet - Szinház

S z e n d e Andor:
Nemzeti Szinház pályaterve

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
75.
"A Nemzeti' Szinház tervpályázata"

1

Szende Andor

Munkai:

1) az Abonyi vk. elemi iskola
2) gróf Széchenyi Ferenc (aranyos pusztai) kastélya és belső berendezése
3) Kraus Simon könyvtára
4) Abonyi vk. kultúrház

MAGYAR EPITOMUVESZET
1928. 7. sz. Képekkel
és minszaki rajzokkal.

5) Dr Túry Sándor szolnoki lakolára.
6) Schreiber Lajos debreceni gazdasági kastélya
7. Nagybánhegyesi dr. Montágh István kastélya.
8) A halmi kastély
9) A szabadkai Bárány-szalloda

25
Kat. Lajos Kir.
Prot. Lajos

CSÜTÖRTÖK
26
Kat. Zefirin p.
Prot. Izsó

PÉNTEK
27
Kat. Kal. József
Prot. Gebhárd

SZOMBAT
28
Kat. Ágoston pk.
Prot. Ágoston

Izr.: S. K Thova

35. HÉT • 1937. AUGUSZTUS HÓ • 31 NAP.

Szende Andor

2

10/ Gróf Széchenyi Antal-
ne könyvtára, Pósteleki
11. Gróf Almási Jenő
könyvtára
12/ Erdi Krausz Simon könyv-
tára

MAGYAR. EPITOMUVESZET
1928. 7. sz. képekkel
és műszaki raj-
zokkal

VASÁRNAP
26
Kat. Cipr., Juszt.
Prot. Jusztin

Izr.; Hos. rab.

HÉTFŐ
27
Kat. Kozma, Damj.
Prot. Adalbert

☾ Utolsó negyed 6 ó. 43 p. Izr.: Sem. azereth

KEDD
28
Kat. Vencel kir.
Prot. Vencel

Izr.: Szimkh. tora.

SZERDA
29

Szende Andor

Közlöny 1910. 180, 357

– 1913. 75 –

Kelet			Mértékegység
év	hó	nap	

	Ár	P	f	

Srende Andor

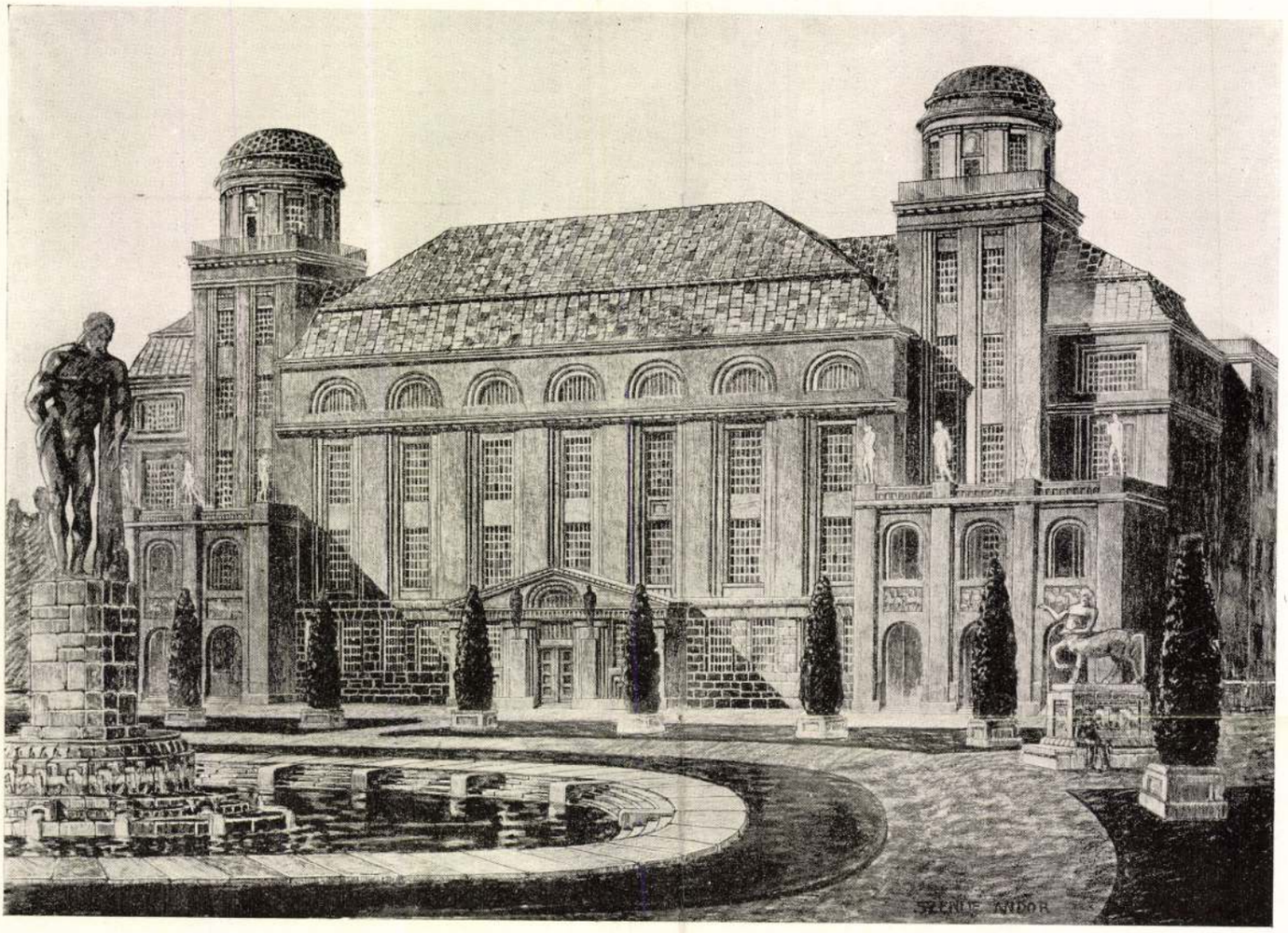

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR TERVPÁLYÁZATA

SZENDE ANDOR

A Kár 1911. 6-7 sz.

Szende Andor

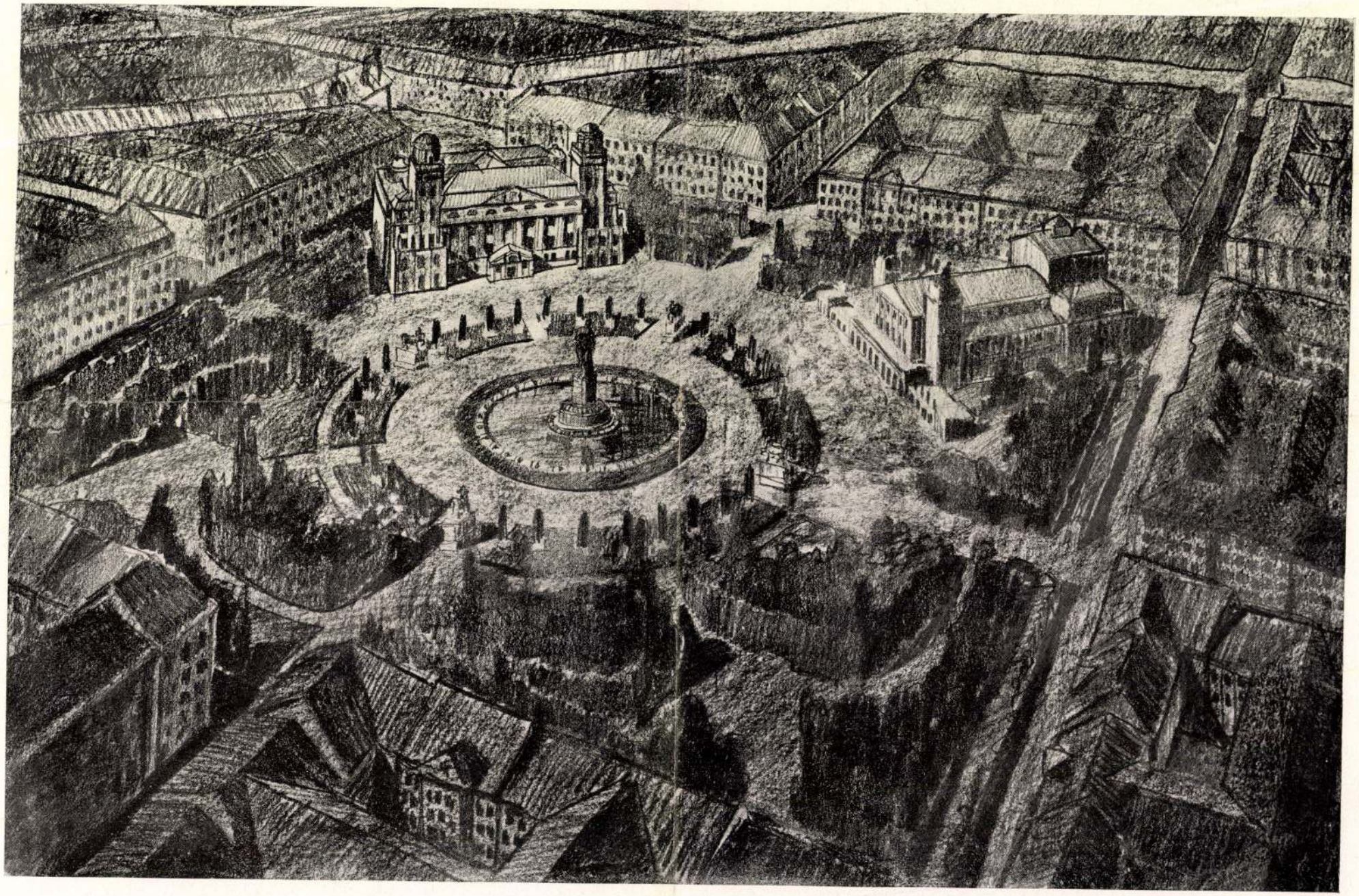

SZÉKESFŐVÁROSI KÖNYVTÁR TERVPÁLYÁZATA

SZENDE ANDOR

Szende Andor

csód

M. Épitőmüvészet

1913. 1 z. 25 - 26. l

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

edélyezem:

.....

őnök vagy helyettesének
aláírása.

minta. — Endrényi Imre, Szeged.

Szende Aurél

Irod

Magyar Építőművészet

1910. 11 sz. 17-18 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Szende Andor
építész

Lásd
=
A Ház IV. évf. 6-7 sz.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

elyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Szende Andor-nak

hivjakart, aki a

M. Mérnökés Épitész Egylet

1910 évi

nagy páfuzata a második

díjat nyerte

befregaritva

Magyar Épitőművészet

1910. 6 sz. 31. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Szende Andor

nad

~~Mücsarnok, 1909~~

M. Épitoumvészet

1911. 12 sz. 23-24.

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Szende Andor

ép. Bpest

Wód

Magyar Épitőművészet

1910. 8 27. 17–18. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 .... é

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Szendy Andor

von

Magyar Építőművészet

1911. 4 sz. 16 l. (Budai villa)

..... *műhely.*

lyfőnökség!

.év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Szende Andor

építész.

Szül. Budapest 1886.
Oklevelet nyert 1909.

Névjegyzmüegyetem 19. l.

T. 5784.

yosó a vár déli vonalán szem-
otokkal. Felirata fölül balra:

k mér. 14.2: 22 cm.
te világositó rajzai, Budán 1870.

Szende Andor épitén.

Tér és Forma, 1932

V. évf. 270.
A kritika oldala. /dr. Bierbauer Virgil/
VIII. Szende Andor tihanyi iskola terve.

S z e n d e Andor építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
75.
"A Nemzeti Szinház tervpályázata"

Építészet - világi

Iskola és diáknálló terve -

Szende Andor

Tér és Forma, 1932

V. évf. 270.

A kritika oldala (dr. Bierbauer Virgil) vk. Szende Andor Lihanyi iskola terve.

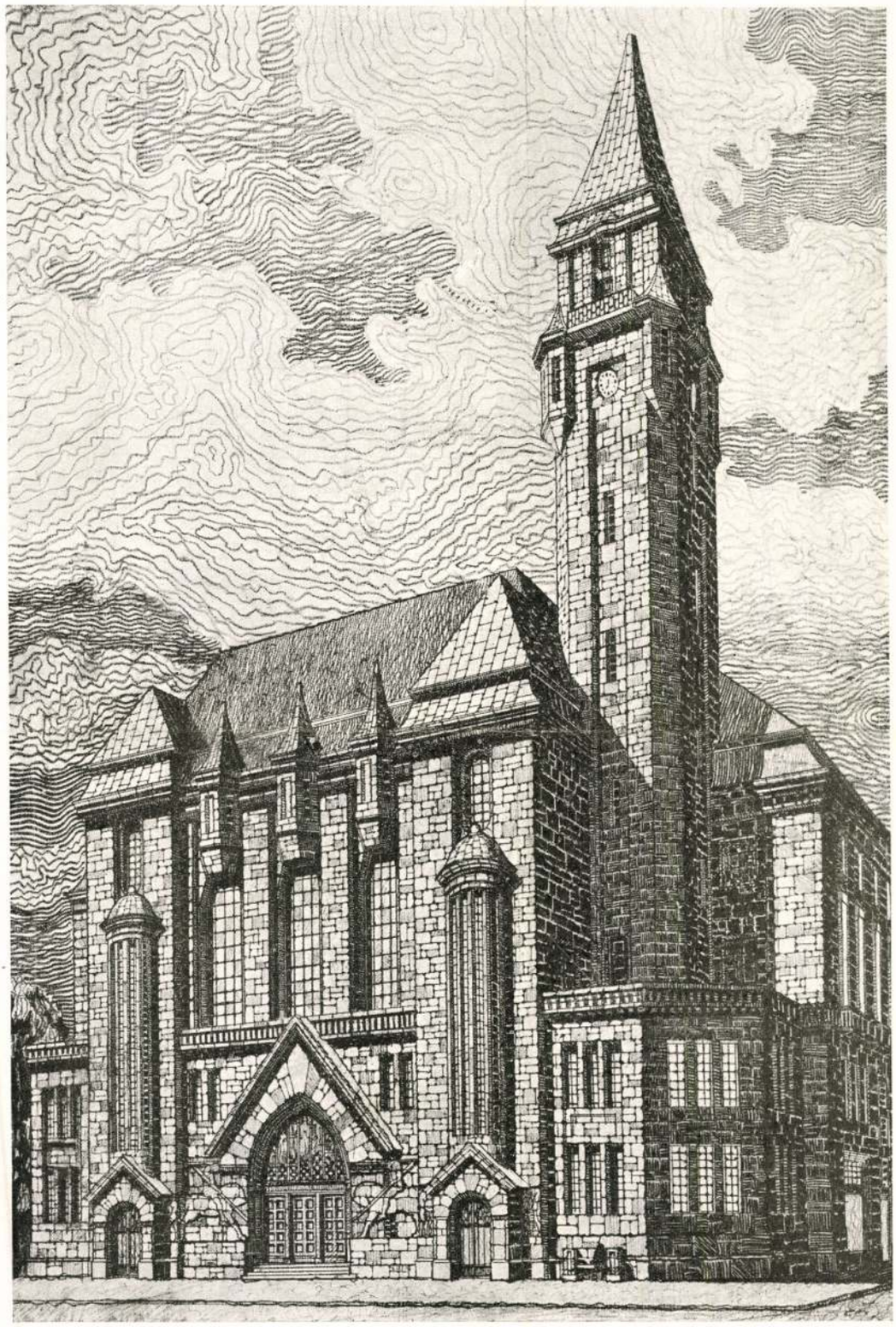

TÁVLATI KÉP.

MEGVETT TERV. — JELIGE: MÁTYÁS FÖLDJÉN. SZENDE ANDOR, BUDAPEST.

A Kolozsvári vigadó és városház tervpályázata.
Magyar Építőművészet
1910. 8. 17.

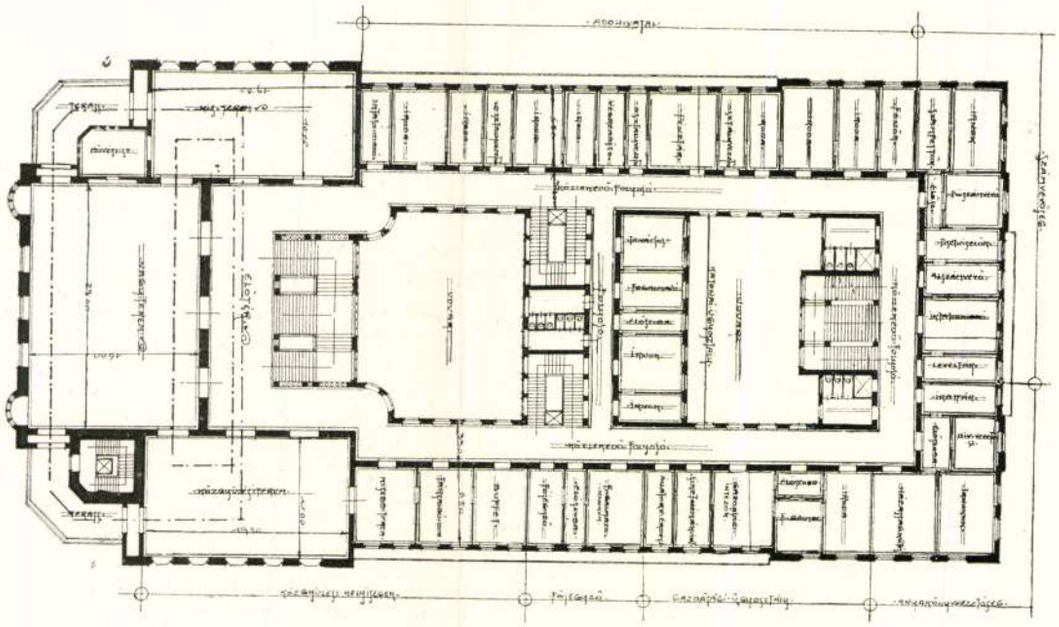

I. EM. ALAPRAJZ.

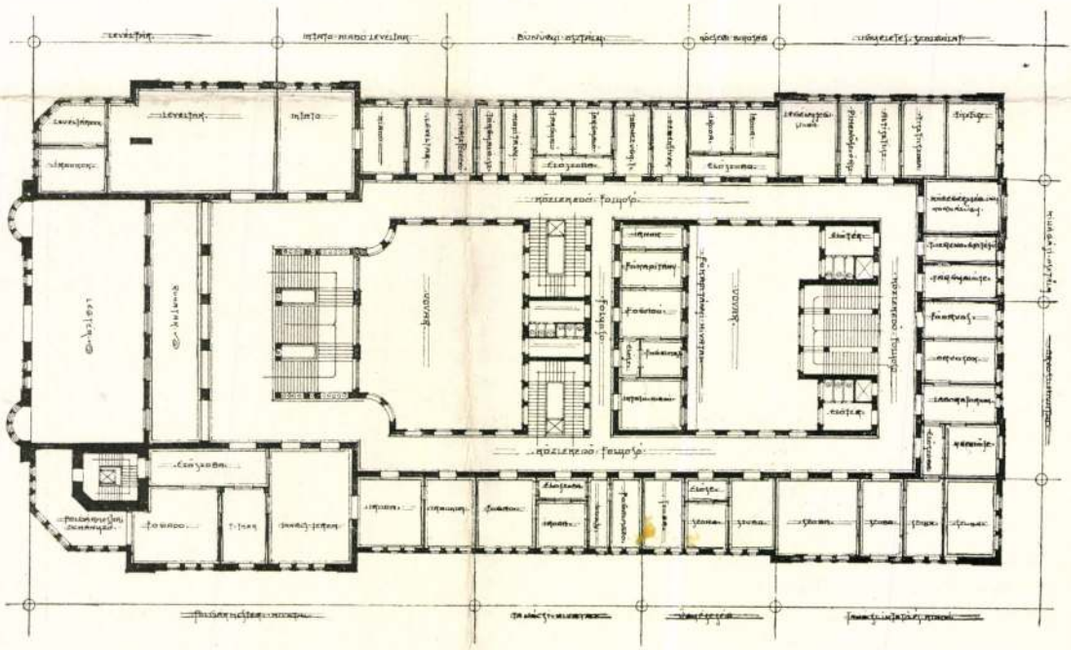

II. EM. ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV. — JELIGE: MÁTYÁS FÖLDJÉN. SZENDE ANDOR, BUDAPEST.

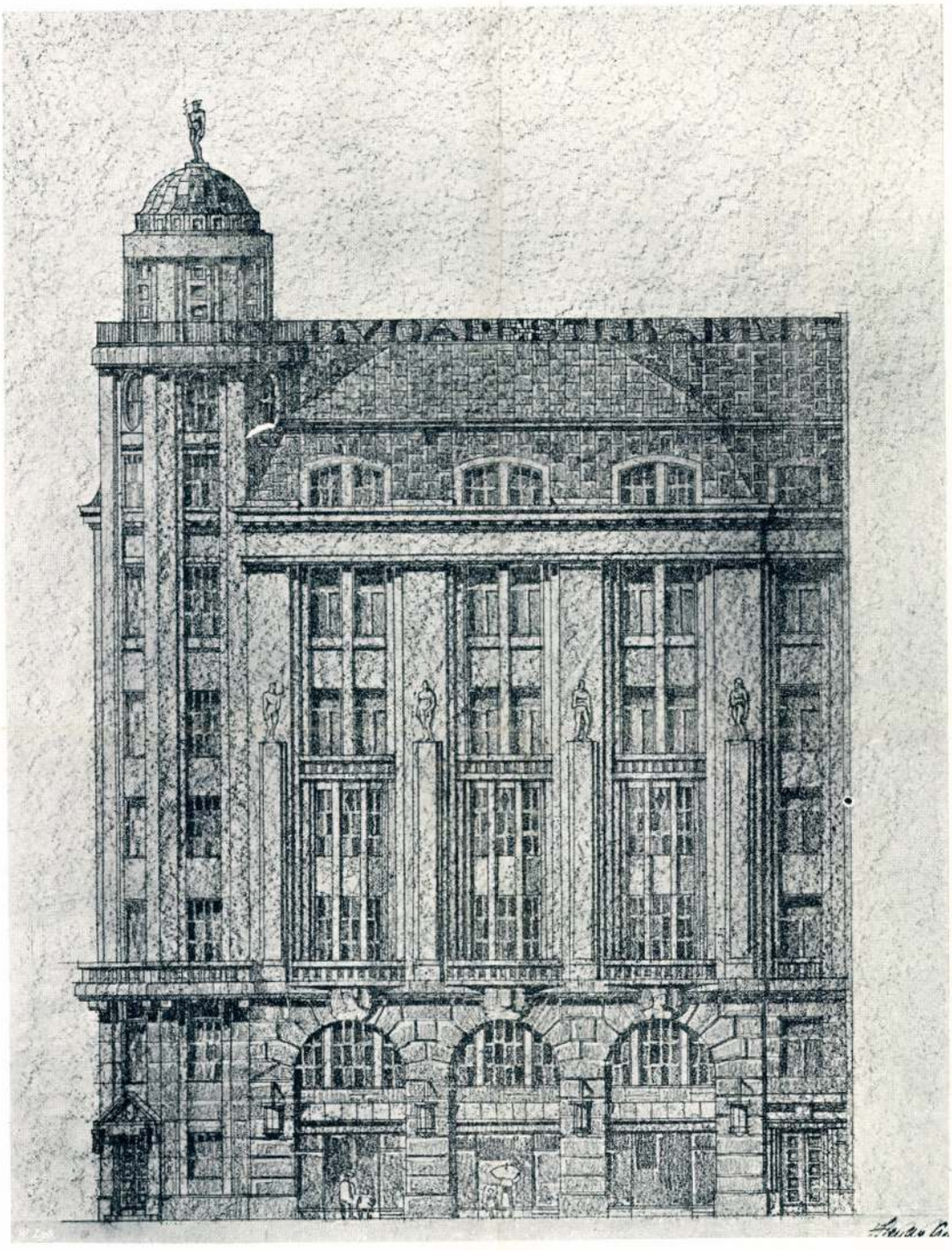

HOMLOKZAT.

MEGVETT TERV. SZENDE ANDOR, BUDAPEST.

A Budapesti Bank r.t.
palotájának pályaterve.
Magyar Építőművészet
1911. 12. 3.

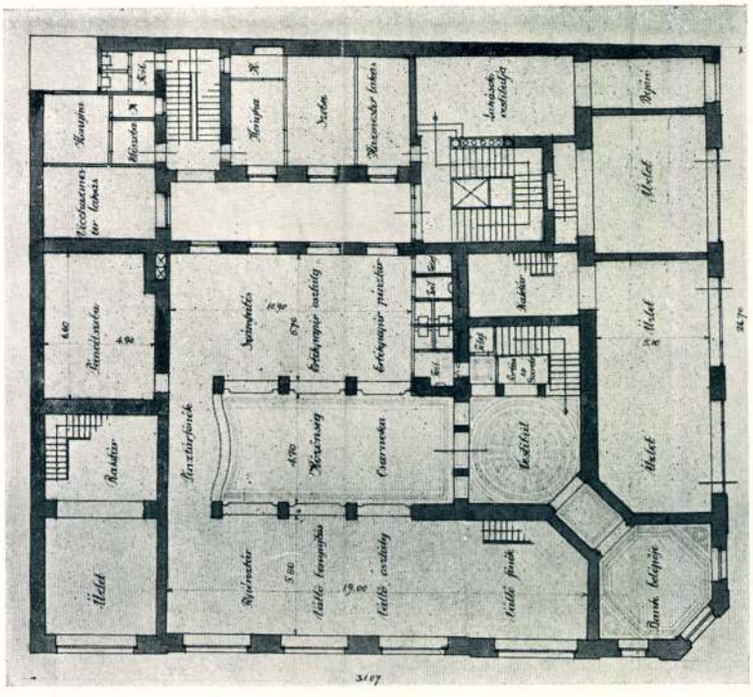

FÖLDSZINT.

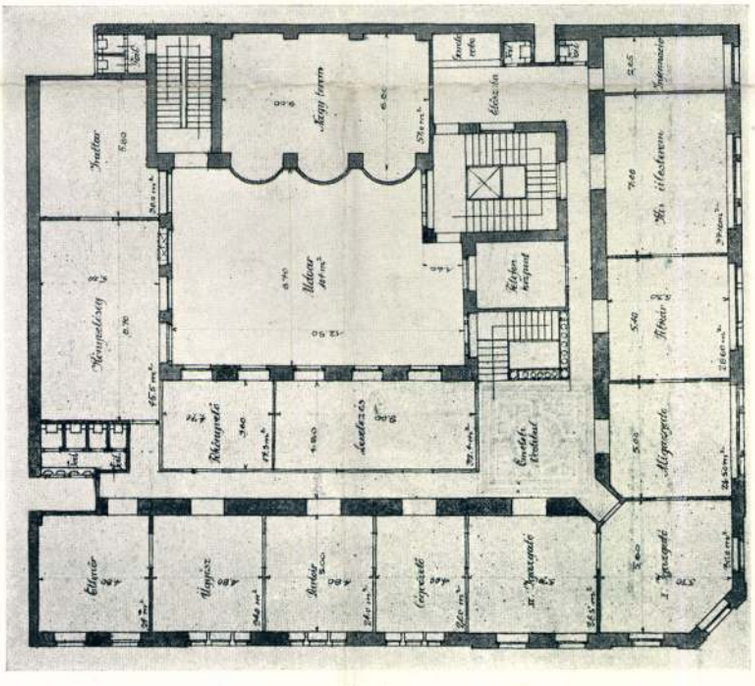

I. EM. ALAPRAJZ.

MEGVETT TERV. SZENDE ANDOR, BUDAPEST.

Szende Dezső

SZENDE DEZSŐ privigyei rajztanár és festőművész mutatta be, ezúttal elsőizben, festményeit és rajzait, 68 darabot, a budapesti közönségnek a Könyves Kálmán művészeti szalónjában. A kritika rokonszenvesen fogadta a fiatal művészt s kiemelte szolid rajztudását, amely különösen ott artisztikus hatású, ahol vázlatokról van szó. Tájképei közt talán néhány felvidéki téli tája a legízesebb. Festési módja bátorságban semmi kívánni valót sem hagy hátra. Mindenesetre érdeklődéssel tekinthetünk további munkálkodása elé.

Művészet 1914. 141. l.

312. Herma

Sz. Delftben 1612-

Gyümölcsök.

A kicsorbult kőpárkány
őszi baraczkok között, melye
Balról fekete törökszőllő, job

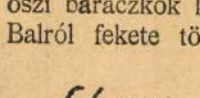

Fa, méretei 21·5 : 27 cm
1886-ban.

Kifüggesztésére vonatkozó

a) Az Orsz. Képtárban.
Gyümölcs. — 1896, 1897: X. 3
— 1897: X. 312. *H. Steenwyc*
H. Steenwyck: Nature morte. — 19
Gyümölcsök.

b) A Szépművészeti Múz
H. Steenwijck: Csendélet. —
H. van Steenwijck: Nature mor

III. /

bécsi
1886

SZENDE ANDOR építész (1886.IV.14. - Bp.,1972.V.22.)

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 186.p. és ill.

MDK

Szenda Béla

Művei a Nemzeti Szalon 1939-es kiáll.-án.

(esszi):Kiállitásokról.

Magyar Nemzeti Művészet,1939.4.sz.95,96.l.

Szendy

Sz. 2. *Dezső*, festő, * 1887 dec. 6-án Bpesten. A képzőművészeti főiskolán és Nagybányán tanult. Gyüjt. kiállítása volt 1914. (Könyves Kálmán), 1915. (Szent György-Céh) és 1926. (Nemzeti Szalón).

K-f II. 499 l

Szende Dezső

U. 1236

Szende Dezső

Szende Dezső kiállítását ismertették a napilapok, február 24.

1914

(Művészet 1914. 285. l.)

114. SZENDE DEZSŐ: Cigány. — Desiderius Szende: Zigeuner.

 A Szent-György-Czéh XXIV. művészeti aukciójáról.

mazza; a nyomdai zárlat után
si helyiségben közszemlére van kitéve.

Kikiáltási ár

12. —: Rácsos kapu rózsákkal, 79×89 400
13. BRANDT ⟨peint par⟩, ZINGG ⟨gravé par⟩: Romantikus tájkép, rézkarc, XVIII. század . . . 25
13/a BRODSZKY SÁNDOR rajzai, keret nélkül, darabja 20
14. CAROLA: Biedermeier férfi, akvarell, 14×10 30
15. CORREGGIO ALLEGRI DA ⟨?⟩: Szent család 1200
Lásd az illusztrációt A Gyűjtő f. évi 6. számában a 159. lapon.
16. CORREGGIO után, metszet . 20
17. CSAPÓ JENŐ: Nő tükör előtt 150
18. —: Orgona-virág 150
CZENCZ JÁNOS:
19. —: Balatonnál 500
20. —: Pihenés 500

171

135. — :	Öreg ember	100
136. — :	Nyáj pásztorral	120
137. — :	Vöröshaju fiu	100
138. — :	Napnyugta	200
139. — :	Női arckép	100
140. — :	Hid a Poprádon	200
141. — :	Öreg ember	80
142. — :	Fiatal gyerek	80
143. — :	Koponya könyvön	100

[illegible]ita tal, volt török, meaet

Kéne VV 1855, 85 l.

Szende Dezső
XXIV. aukció
A Gyűjtő 1915, 174, 175 l

107. SZENDE DEZSŐ: Lomnici patak 150
108. — : Kora tavasz 120
109. — : Udvarrészlet 150
110. — : Faun 200
111. — : Hegyitáj 200
112. — : Felvidéki város 200
Lásd az illusztrációt a 168. lapon.
113. — : Zongora mellett 300
114. — : Cigány hegedűvel . . . 200
Lásd az illusztrációt a 172. lapon.
115. — : Fűrészmalom 200
116. — : Fiatal férfi képe 100
117. — : Búcsú 100
118. — : Patak 120
119. — : Felvidéki templom . . . 250
120. — : Memento 120
121. — : Vigyorgó fiu 150
122. — : Sekrestyés 100
123. — : Tót paraszt 300
124. — : Lámpa mellett 120
125. — : Férfitanulmány 100
126. — : Hegedülő fiu 100
127. — : Vén csavargó 100

SZENDE DEZSŐ: Kikiáltási ár
128. — : Zöld edények 80
129. — : Köcsögök 80
130. — : Női profil 120
131. — : Hajdu 100
132. — : Babás csendélet 120
133. — : Öreg olvasó 120
134. — : Esős tájkép 140

	Korona
61. Pünkösdi rózsák	150.—
62. Hegedülő fiú	200.—
63. Csendélet	200.—
64. Falusi házak	150.—
65. Szepesmegyei ház	200.—
66. Kettős arckép	Magántulajdon
67. Koponya könyvön	150.—
68. Alkony	200.—

A KIÁLLITOTT RAJZOK ELADÓK — ÁRAKRA VONATKOZÓLAG AZ INTÉZET MŰTÁROSA, SZIKLAI PÁL AD FELVILÁGOSITÁST, AKI AZ ELADÁSOKAT IS KÖZVETITI.

65

SZENDE DEZSŐ

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLITÁSA

KÖNYVES KÁLMÁN

MAGYAR MŰKIADÓ RÉSZV. TÁRS.

A KÖNYVES KÁLMÁN TÁRSULAT
SZALONJÁBAN.
1914 FEBRUÁR 24. — MÁRCIUS 11.

ÁRA 20 FILLÉR

		Korona
1.	Hetivásár	600.—
2.	Kártyavető nő	Magántulajdon
3.	Folyópart	400.—
4.	Faun	300.—
5.	Főtér	300.—
6.	Nyári napsütés	200.—
7.	Női arckép	Magántulajdon
8.	Virágok	Magántulajdon
9.	Falúrészlet	300.—
10.	Hollólomnici patak partján	400.—
11.	Tót paraszt	600.—
12.	Poprádi híd	350.—
13.	Nárcisz	100.—
14.	Téli táj	200.—
15.	Férfi arckép	Magántulajdon
16.	Kőhid	400.—
17.	Öreg koldus	200.—
18.	Gyermekakt	150.—
19.	Vörös almák	300.—
20.	Zongora mellett	500.—
21.	Olvasás közben	200.—
22.	Részlet a Magas Tátrából	200.—
23.	Férfi arckép	Magántulajdon
24.	Falúrészlet	300.—
25.	Csendélet	200.—
26.	Bajmóci táj	200.—
27.	„Memento“	250.—
28.	Önarckép	Nem eladó
29.	Érdekes olvasmány	200.—
30.	Napsütötte utcasarok	200.—

		Korona
31.	Falúrészlet	200.—
32.	Bajmóc vára	500.—
33.	Merengés	200.—
34.	Naplemente	300.—
35.	Processzió (vázlat)	200.—
36.	Leégett kunyhó	200.—
37.	Nevető fiú	200.—
38.	Fűrészmalom	300.—
39.	Hegedülő cigány	300.—
40.	Hegyi táj	300.—
41.	Interieur	200.—
42.	Patak	300.—
43.	Hajdú	200.—
44.	Juhnyáj	300.—
45.	Fazekak	300.—
46.	Templom belseje	300.—
47.	Kilátás ablakomból	200.—
48.	Lámpa mellett (vázlat)	150.—
49.	Öreg ember	150.—
50.	Koratavasz	200.—
51.	Az öreg sekrestyés	500.—
52.	Csendélet	100.—
53.	Tavasz	150.—
54.	Női profil	150.—
55.	Télutó	200.—
56.	Nippek babával	200.—
57.	Pajta	200.—
58.	Vöröshajú fiú	250.—
59.	Lomnici patak	150.—
60.	Zöld fazekak	200.—

MDK

Szende Dezsº

"Felvidéki város" c. műve. Repr. (A Szent György-Céh XXIV.művészeti aukc.)

A Gyüjtº, 1915. 7.sz. 168.l.

MDK

Szende Dezsö, rajztanár

oklevelét 1911-ben nyerte.

Rajztanárok nyilvántartása. "Ki tud róla?"
Rajzoktatás. Fel.szerk.:Bán Tibor. 1941. jan.15.
II. /XLIII./ évf. 1.sz.

M. D. K.

SZENDE Rezső

1918-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybanya ... Bp. 1954. 333 l.

Szende Dezső MDK

A sümegi ferencrendi templom belseje, olf.

Mücsarnok 1920-21 téli kiállitás

Táblakép. „Vörösháju nő," Csende D.

Pesti Hirlap. 1926. jan. 1. 14

k. k. l. Uj kiállítás az Ernst-mezeumban

SZENDE DEZSŐ

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

538

Szende Dezső

Az Ujság · 1914. febr. 24

** **Szende Dezső festményei.** A Könyves Kálmán szalónjában egy vidéken rajztanároskodó fiatal festő mutatja be most néhány elvonultságban töltött esztendejének eredményét. Szende Dezső festményei biztató jeleket mutatnak. A fiatal müvésznek jó a színérzéke. Szereti a vegyitetlen szineket és kellemes harmóniákban csoportositja őket. Rajzolni is tud, de azt inkább csak iskolás módon, nem a lényegest keresve; az előadásában sincsen semmi még egyéni. A figurális tárgyakat, meg a tájakat egyforma kedvvel festi, az utóbbiakat nagyobb szerencsével. A mit legelőbb kell majd megtanulnia, az tárgyának a helyes térbehelyezése; azután pedig a maga lábára kell állnia, arra törekednie, hogy a maga szemével lássa a világot és a maga módján fejezze ki azt, a mit meglátott. *(e. a.)*

Tafelschmuck, farbiges Porz

658. UDVARLÓ KATONA, szines
mellette álló katonatiszt. Mei
Meissen, XIX. Jh.

659. FURULYÁZÓ FIU, szines po
farbige Porzellanfigur. Meiss

ɔoru virágdiszitéssel és madárral. Herend, 1870 k.
. Reliefdekor. Herend, um 1870.

ndadisz közt három bika szinesen. Bécs, 1807. —
kenmuster in Goldrelief drei Stiere, farbig. Wien,

nboru és aranyozott diszitéssel, türkizkék medail-
ıit Untertasse, Porzellan, mit Goldreliefdekor und

lületén zöld alapon piros kaktuszvirágdisszel és
ıit Untertasse, Porzellan, auf grünem Fond Kaktus-

lak, szines virágdiszitéssel. Bécs, 1780 k. — Zwei
örmig mit farbigem Blumendekor. Wien, um 1780.

dalán szines virágcsokor. Bécs, 1780 k. — Kleine
bukett. Wien, um 1780.

ok közt medaillonokba foglalt szines kinai jelene-
Krug, Porzellan, mit chinesische Szenen. Herend,

aidomu, oldalán szines jelenet harlekinnel, tetején
, farbiges Porzellan, in Form einer runden Bastei
ine Kanne mit Deckel. Französisch, um 1830.

Szende Dezső

festo

szül 1887 dec. 6. Bpest.

1926. Koll. kiáll a

Nemzeti Halonban.

Azt kiszem életrajza

megvan

Egébként a katalogus-

ban megvan az

életrajza.

Szende Dezső

1915. Szent György Céh 24-ik
36 képe ból aukcioján
kollektív kiállítás.

A Gyűjtő. 1915. 174-175. l.

I. K. mesterjel 1816-tól való bécsi

~~[illegible]~~ Keresztelési emlékeu

VII. 234.

Szende Dersö

szül. Budapesten 1887
dec. ~~16~~ 6-án. rk.
1910/11. II. első osztályban
továbbképző művésznövendék-
zempleni Tivadarnál a
képz. főiskolán.

Muz. Kat. Orsz. Ffsége 1913-ki költség-
vetési előirányzata VI. 228.

Szende Dersö

Mincsamot –
1917. tav. Erak. 283
1920–21. téli Erak. 310

Szöttesek, (Solna megyei) III. 131.

Szendy Dénő

Művészet 1914 130, 141

Magyar művészet
1925. 583

Csepreg h. n. VI. 315.

Kende Dezső

MAGYAR MŰVÉSZET

1925, 583

Szende Dezső

Hul. Bpest 1887 dec. 6.
Képzőmův. főiskola, Hege-
dus László, Révész Imre, Zem-
plényi T. München, Nagy-
bánya - 1914. gyűjt. Eiáll. a
Könyves Kálmánban. Heti-
vásár c. Lépét a fővárosvette
mag. 1926. koll. Eiáll.
a Nemzeti Szalonban. Eletrajz
mindent fest, dajf.

beadott, de el nem kelt tárgyai után
okvetlenül kiegyenlíteni szíveskedjék, r
Csarnok üzletviteli szabályzatának 11. §
követelésünk összegén alul, esetleg árv
leges különbözetet per útján érvényesí

Budapest, 19 1934 szep 7

Ajánlott.

Megr. 1931 XII 2000 db. — Ptp. Á. Cs nysz. **320/a** — Wodi

Szende Dezső

Kiáll-
Nemzeti Szalon
1926. jan.

Föv. kipt -

Izende Dezső

Árverési Csarnok aukció kat.

38 sz. 1927 máj.

~~Baksi lelet VII. 158.~~

Szende Dezső

d.

Nemzeti kalon

47 ik csoportkiáll

Erat

1926. jan.

Könyvtáramban

~~Reichenbach György, jegyző~~ III. 240.

Szende Dezső

1905/6 – 1910/11

Ferképzomfoiskévk

136 f.

T. 6449.

s köröndökkel megerősitett vár
a katonaság van, a háttérben
ortok kötik le figyelmünket, me-
emelkedik ki. Felirata:

.1 cm.

Szende Dezső

Felvidéki város c.
képe repr.
A Gyűjtő. 1915. 168. l.
XXIV. aukció

Visegrád

740

MDK

Szende Dezsö,

a N.Sz.által rend 63 csop.kiáll.egyikén-másikán szerepelt müveivel. 1926.

A Nemz. Szal. 4oo-ik jub.és a KÉVE XX-ik kiáll.-a. 1929.febr.

Szende Dezső MDK

A sümegi ferencrendi templom belseje, olf.

Mücsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MDK

Szende Dezső

Kiállitások. Magyar Müvészet 1925. 583.l.

S z e n d e Dezső festő

Kiállitása a Könyves Kálmán szalonjában/1914/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141.
Illusztráció: 130.

Kiállitások, 1900-1919.

S z e n d e Dezső kiállitása
/Könyves Kálman szalonja,
1914/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141.
Illusztracio: 130.

ban rendezi egy másik művészkezű arisztokrata. Emberkék és asszonykák, az élet lenge pillangói, fürge marionettjei szeszélyes együtteseket járnak itt soha nem látott ruhában, össze-vissza keverve az álmok véletlen játékaival. Igen dús fantázia alakította ezeket a formákat s örvendünk a perdülő, játszi előadásnak is, amely a szerző egyik sajátossága. Valóban nagy rutinnal veti elénk e vázlatos képeket, nem látszik beléjük elmélyedni, nem válik rabjukká, nem vállal velük közösséget: kívül áll rajtuk. Ez különbözteti meg néhai kollégáitól: a pergamenek miniáló mestereitől, a primitív festőktől, akik áhitattal, szentséges pietással éltek oeuvrejükben. Batthyány gróf — úgy véljük látni — az elmés és nagy képzeletü arrangeur kezével hinti ez-az álomvilágot vászonra: örül maga is, mosolyog maga is, de tudja, hogy nem vallás ez, hanem aranyfüst, karagőzjáték. Játék, amely finom, csiszolt elméknek való, hogy egy pillanatra az ezeregyéj szférájába emelkedjenek, ami oly kellemes balzsam a pókhálószínű hétköznapokban, a pudvásodó világ fantáziátlansága közepette.

Lóversenyek, garden-partyk, utca- és bazárképek is vannak e sorozatban. Itt nem a regélő színeszkamotőr áll előttünk, hanem a festő, akt valamely élményét tolmácsolja. Ami a meseképek egyik ereje — a fölényes rutin — az e képeknek gyengéje. Viszont ezek más minőségekkel kárpótolnak minket. Batthyány gróf kitünően tud tömegeket összefogni, egy pillantással áttekinteni s úgy előadni, hogy átérezzük azok mozgalmasságát. Ez valóban jóleső értéke az ilyfajta képeknek, amelyek azonban mégsem oly egyéniek, mégsem oly sajátosak, mint oeuvrejének előbb ismertetett része. Azt hiszszük, hogy az az ő művészetének leginkább fejleszthető része. Van hozzá két olyan kvalitása, ami éppen ehhez való: költői fantáziája s erő e fantázia kormányozására.

BECK Ö. FÜLÖP ÚJ SZOBRAI. A piciny bronzcsecsebecsék mestere, Beck Fülöp, azzal lepte meg az amatőröket, hogy az Ernst-múzeumban februárban egy sor kőmunkát állított ki. A kísérlet mindenfelé rokonszenvet keltett, mert Beck egyike ama kevés szobrászunknak, akik sajátkezüleg dolgozzák meg a kőanyagot s e munkákat megrendelés és alkalom nélkül készítette, csak éppen hogy eleget tegyen a monumentálitást szomjazó kedvének. Az elismerés bőkezű volt, mert hisz nem egyhamar akad megint szobrászunk, aki hajlandó a vagyonát, a fáradságát, az idejét kőexperimentumokba temetni. Pár évvel ezelőtt Simay Imre csinált ilyesmit: lovasszobrot faragott kőből. Az ma egy Bajza-utcai kertben látható. Mint Simay: Beck is a lehetőségig átstilizálta a formákat. És a hatás is éppen azon a ponton leggyengébb Becknél, amelyen Simaynál sem elégített ki. T. i. mindketten monumentális kőmunkát akartak adni anélkül, hogy elég nagy kő állott volna rendelkezésükre. Mindkettőjüknél a dimenziónak sokszorosan nagyobbnak kellene lennie, hogy minden plasztikai szándékuk érvényesüljön.

Mert például a Beck-féle Crucifixus valamivel nagyobb kiadásban már hatásosabb volna, a szent Sebestyén és a Női alak meg egyenest monstruózus kőtömeget kivánna meg, hogy motiválva legyenek az egyes tagok arányai s hogy a szertelen temérdekségű lábak legalább azáltal

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL

KURUC FEJ
BECK Ö. FÜLÖP
KŐ-MÜVE

A KÖNYVES KÁLMÁN
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

TANULMÁNY
SZENDE DEZSŐ RAJZA

váljanak megokoltakká, hogy szinte egy hegy súlya nehezedik rájuk, amiért is inkább alépítmény, semmint orgánum gyanánt szerepelnek.

A méret nagy szerepű a művészetben annyira, hogy aránytalanságok is arányosakká vál-

hatnak a méretek megváltozásával. Nem áll az, hogy ami jó féléletnagyságban, ugyaz jó dupla életnagyságban is. Az egyszerű megnagyítás vagy kisebbítés mechanikai művelete nagyon sokat változtat egy munka művészi hatásán. Innen van, hogy a «nagyban elgondolt», de kicsinyben kifaragott kőszobrok korántsem keltik a nézőben azt a hatást, amit a szobrász bizonyos elméletekből kiindulva, várna.

Az elmélet pedig, amiből Beck minden látszat szerint kiindult, nem eshetik kifogás alá. Ő kőmunkát akarván adni, egyenest a kőből, a kőtömbből indult ki s azon volt, hogy az adott kőtömbből mentül kevesebbet nyiszáljon le s így mentül kevesebb kéz- és szerszámbeavatkozással hozza szobrát létre. Az ily egyszerűsítési célzat voltaképpen a legbonyolultabb és ezer veszedelmet rejt magában. Mert könnyen megesik, hogy az ember túlsokat enged a kőblokknak s akkor kevés lesz benne az élő élet, vagy túlsok koncessziót tesz az élő testnek s akkor elvész a kőtömb hatása. Eddig legsűrűbben az utóbbi veszedelem leselkedett a szobrászokra, ezután úgy látszik, inkább a másik eshetőség fenyegeti őket. Az t. i., hogy az ember egy kőtömb kedvéért erőszakkal torzít el egy organikus

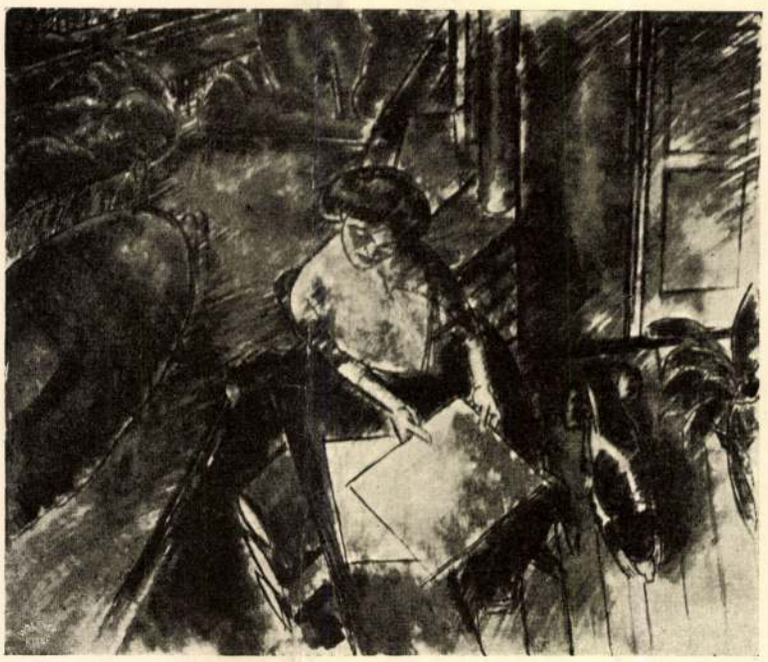

A MŰVÉSZHÁZ
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

ERKÉLYEN
VASZARY JÁNOS FESTMÉNYE

Szende Dezső festő

Magyar Müvészet 1925.583-584.o.
Kiállitások.

P r i v i g y e

Szende Dezső festő lakóhelye
/1914/

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141.

MŰEMLÉKEKORSZÁGOS
231 1931
1931 jún. 17.

a gróf úr a kastély eladá

ezen kedvező alkalom soha

Minthogy azonban egy fényl

finanszirozásához szüksége

bátor vagyok tisztelettel

gos Bizottsága vállalná-e

mely esetben a fényképek é

tulajdonába mennének át.

Kegyes válaszát mielőbb ké

őszinte nyilvánitását és v

Szende Dezső festő

Pesti Hilap. 1926. jan. 1. 14

k. k. l. Uj kiállítás az Ernst-muzeumban

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
130.

Péczely

S z e n d e D e z s ő :

Tanulmány /Öreg paraszt/

Rajz

A Könyves Kálmán kiállitásából

Fényképi soksz.

Grafika, 1900-1919 - Rajz -
Képmás-tanulmány

S z e n d e Dezső:
Öreg paraszt/szénrajz/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
130.
Szöveg: 141.

Szende Dezső MDK

Hahóthy Sándor arcképe, olf.

Műcsarnok 1917 tavaszi tárlat

Szende Dezső

1911.

Ki tud róla?

A Rajztanárok
Egyesülete.

A Müemlékek
Országos Bu

Leégett temp
tiséhez a Nagyse
tetemesebb anyag
mire az épitkezési
tatott be tölünk,
már végebben b
semmi válasz ne
Kérem a Na

Szendy Dezső

A Nemzeti Szalon negyvenhetedik csoport-
kiállitásán vesz részt kollekciájával.

A Reggel 1926.I.4.

Szende Dezső

U. 1236.

Budapesti Hirlap

1914. febr. 25. (Sz. kiállítása.)

a Könyves Kálmán-ban.

F r. e.:

Szende Dersö

festö

Rákoskeresztúr 2.

Eötvös L. u. 20.

MKSz 1947

Szende Dezső

koll. kiáll.

Könyves Kálmán

1914. febr.

Elekt. évvégi krónikája

Az Ujság 1915. jan 1.

M.D.K.

Szende Jenő

"Tanulmányfej" c. művét küldte be a "Tehetségavatás" c. felhivásra Körmendy Frimm Jenő ajánlásával.
Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1933. juli. 16-22. XXIII. évf. 3o. sz. "Tehetségavatás" melléklet.

MDK

Szende Dezső

Cigány, repr.

A Gyüjtő 1915. 172.l.

Szende Dezső festőművész

Alkotásaiból a Könyves Kálmán kiállitó termekben rendeznek kiállitást. Münchenben és Bécsben tanult, majd megszerzi a rajztanári diplomát s utána egy felvidéki városkába kerül. Képein Poprád virágos partja, hegyi patakok, havasi falu, kisvárosi részletek, valamennyi igen sokatigérő munka. Megemlit még a beszámoló néhány jellegzetes fej-tanulmányt, valamint azt, hogy a müvész most készül Párisba, s végül azt is, hogy jövője kilátásteljes.

ÉLET, Bp. 1914. márc. 1. VI. évf. 9. sz. 282-283. lap.

Váltakoznak

Szende Lajos

"Havasi kürtöt fuvó pásztorlányok a Gainán"
"A Gaina leányvásárra tartó oláh leányok"
Repr.-ók.
A képek a müvész felvételei.

ÉLET, Bp. 1910. aug. 21. II. évf. 33. sz.
246. lap.

Szende László építész

Meghalt. Temetése 74. május 13-án
a farkasréti temetőben.

— : Halálozás

11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. május 8.

Szende László, építész

Levele: („Ha elmondod, letagadom")

— Itt a budapestiek benéluk 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. szept. 24.

Szende László

N/ánási/ S/ándor/-Sz/ende/ L/ászló/: Magyar Rádió uj központi irodaháza. /Nánási Sándor, Szende László épitész./ - Müszaki Tervezés, 1966. 11.sz. 30-32. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 249.l.

Szende László

~~Brenner~~ és Szende

nincs cód

nombathelyi épi-
tettek
az alábbi terepálja
zaton III. díjat
nyertek.

Épitő Ipar – Épitő
Művészet. 1929. 30. l.
(Sopron vám gőzfürdő
terveire hirdetett
terepályázat).

'H. I. 2.)
Gradua-
óbbi két
udapesti
niatúrái-
k egybe-

ve: „egy
zgatja a
e a szél-
rkesztés
a félénk,
ai Anti-
betűk-
apostó-
ó, vagy
gazdag
alamint
~~melyek~~
buda-
ös gir-
vezető,
áttérrel
Paolo
Ellene
olyan
meg-
niatú-
kéhez

Szende László

építész

A fél háború között 20 évig mint tervező építész dolgozott Szombathelyen. Kifogásolja, hogy a bírált könyv egyáltalán nem említi nevét.

Szende László: Szubjektiv észrevételek egy szubjektiv városmonográfiához. /Károlyi Antal-Szentléleky Tihamér: Szombathely. Bp.1967./

Magyar Építőművészet 1968 5. sz. 61. l.

Szende László -

Borosnyai Pál: A Magyar Rádió Központi Irodaháza, Budapest, VIII. Pollack Mihály tér. - Építészek: Nánási Sándor, Szende László. Statikus: Patkós Berenc, Hávor György.

Magyar Építőművészet, 1970.6.sz. 34-35. l.

Szende László építén

Szombathelyi művei: Szövő utcai városi elemi iskolát (háborúban elpuntult). A Főreál iskolát, a volt szaléziánus blokkot (volt Vass József tanonc otthon), emeletti harangtornyot. (Ifjuság tere), Zsiray Lajos u-ban családi házat, és a lebombázott volt Ungár-malmot (Tolbuchin-út elége). Sokat dolgozott együtt Brenner Jánossal.

Szende László: Szubjektiv észrevételek egy szuvjektiv városmonográfiához. /Károlyi Antal+Szentléleky Tihamér: Szombathely .Bp.1967.

Magyar Építőművészet 1968. 5. 12.

61-67.

Szende László

Szombathelyen 1933-ban szabadtéri szinpadot épít a „Kioszk" feletti dombon, mely a háborúig működik. A bírált könyv nem említi.

Szende László: Szubjektiv észrevételek egy szubjektiv városmonográfiához. /Károlyi Antal-Szentléleky Tihamér Szombathely. Bp.1967.

Magyar Építőművészet 1968. 5. n. - 62. l.

Szende László

szombathelyi építészi működését (elemi iskola, Főreáliskola (Brenner III Jánossal), volt Ungár malom, saját családi háza) említi:

Szende László: Szubjektiv észrevételek egyszubjektiv városmonográfiához. Magyar Építőművészet, 1968.5.sz. 61-62. 1.

Szende László

Szende László: Irodaház, Budapest, XII. Csörsz utca és Nagy Jenő utca sarkán. /Jantner Antal, Frádl Péter építészek, Szabó György belsőépitész, Zimay János kertterv./ - Magyar Építőművészet, 1967. 16.évf. 4.sz. 43-46. l.

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

75. l.

Szende László

Szende László: Gödöllői Agrártudományi Egyetem 1200 fős kollégiuma /Zöldy Emil építész./ - Magyar Építőművészet, 1967. 16.évf. 3.sz. 42-45. l. - Müszaki Tervezés, 1967. 5.sz. 9-11. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. ~~1967.~~ 1970. 1.sz. 68-107.l./ 75. l.

Szende László

és Nánási László

Magyar Rádió hangversenyterme, 1959, terve.

A felszabadult Budapest művészete.

Kiállítás-katalógus, Budapest, 1960

13 l.

MDK

Szende László /Szombathely/

Családi ház Szombathelyen, repr.

Tér és Forma 1930. 9. sz. 413.l.

Szende László épitész M.D.K.

A székház egyik épitésze

Társtervező: Nánási Sándor

Gárdonyi Jenő: Megépül a Magyar Rádio uj székháza

Gárdonyi Jenő: Magyar Nemzet 1965. ápr. 2. 4.l

Szemle László építész

A szakkör egyik építésze

Társtervező: Nándai Sándor

MDK

Szende László - Nánási László ép.

M.Rádió hangversenyterme

Felszabadult Bp. művészete. H.Gal. 1960.

Szende László

~~Brenner~~ és Szende

Sopron város gőzfurdó terop. III. díj

Magy. Épitőmüvészet

1929. 2. sz

27. l.

TURCSÁNY

papíráruház é

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-

Szende László

épitész

kollektiv kiállitása

a Bombathelyi mér-

nöki kiállitáson

1934. szept. 1–10.

katalógusában a 27. lapon

A Katalogus

Wälder Gyulánál

W 1. doboz

The 15th Oct. 1948.

I.

Travelling.

(Translation)

Now at days the travelling is not so semple as it was before the war. I should like travell to

tárgyak rendkivül kedvezményes áron kerüljenek árverésre. Ennek a kiállításnak ugyanis kettős célja van: egyik az, hogy a művészi munkák kiállításával a közönséget megkiméljük a hamisitvány és gicces áradattól, másrészt pedig a művészek részére nagy arányú vásárt biztositsunk. Ez a kettős cél csak egy kettős zsüri által oldható meg. Az egyik zsüri megállapítja a műtárgyak színvonalát, a másik zsüri pedig megállapítja a műtárgyak árát. Ebbe a második zsüribe helyet foglalnak majd a Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának megbizottai, akik az árveréseken kialakult tapasztalataik szerint tájékoztatni fogják a művészeket már a műtárgy beszállításakor arról, hogy képeiket, illetve szobraikat milyen áron limitálják. Ez a zsüri az érdekelt művész bevonásával megállapitja a kiállítandó mű becsértékét, és azt a legvégső árat, melyen a műtárgy az árverésen eladható. A kiállításra tehát csak azok a műtárgyak kerülnek, melyek úgy az ármegállapító zsüri, mint a művészi értéket megállapító zsüri szürőjén keresztül mentek. Egy művésztől legfeljebb három műtárgy állítható ki. Ezúttal is nyomatékosan felhivjuk művészeink figyelmét arra, hogy a beküldendő képeket és szobrokat a művészi érték szempontjából rendkivül gondosan válasszák meg és a műtárgyak árait a közönség felvevőképességéhez arányitsák. A kiállításra szánt művek beszállításának pontos időpontját, az Árverési Csarnok aukciójának szabályzatát, valamint egyéb tudnivalókat október elsején megjelenő számunkban közöljük.

Nem mulasztjuk el az alkalmat, hogy ez uton is hangoztassuk, a művészeknek és közönségnek egyaránt milyen életbevágó érdekeit szolgálja a Postatakarékpénztár igazgatósága ennek az újitásnak bevezetésével és a magunk részéről tiszteletteljes köszönetünket tolmácsoljuk ezért a megértő és művészi közérdeket szolgáló intézkedésért *Tormay* Béla államtitkár, vezérigazgató úrnak, *Mezőffy* Ágoston h. vezérigazgató úrnak és *Lator* Géza dr. igazgató úrnak, az Árverési Csarnok főnökének.

ÉPÍTŐMŰVÉSZETÜNK A VIDÉKEN

Úgy hangzik, mintha egy ismeretlen nyelv eddig soha nem hallott szavait ejtenénk ki. Hát van épitőművészet a vidéken? Bizony csoda, hogy van. Festő- és szobrászművészeink is rendkivül nehéz helyzetben vannak a vidéken, elképzelhető tehát, hogy az épitőművészet, mely jobb időkben is inkább a világvárosi gócpontokon kapta meg a kellő ösztönzést alkotómunkájára, milyen hihetetlenül nehéz viszonyok között alkot ma a magyar kisebb centrumokban. Ennek ellenére mégis van majd minden nagyobb vidéki városban épitőművész, akiben ég a tehetség és hit, sőt a tehetségen és hiten felül még ambiciója is van ahhoz, hogy figyelő szemekkel tekintsen a nagyvilágba és igyekezzen lépést tartani a kor alakuló szellemével és újitást hozó törekvéseivel.

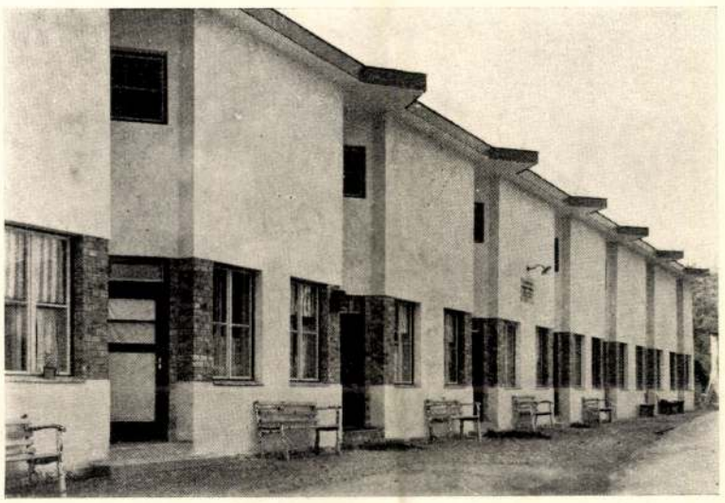

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): NYUGDÍJAS OTTHON BRENNBERGBEN

Ezuttal két ilyen tervező épitőművészt mutatunk be olvasóinknak. Az egyik a soproni *Füredi* Oszkár, a másik a szombathelyi *Szende* László. Füredi Oszkár zágrábi épületcsoportja és a Brennbergben kivitelezett nyugdíjasotthon éppen azt a tételünket igazolja, hogy tehetségen és ötletességen felül, mennyi gondot fordit a művész arra, hogy tervezését, annak szellemét beállítsa a mai kor igényei és követelményei számára. Ott is, ahol a történelmi stilus szemelőtt tartásával kell feladatát megoldania, mint pl. a Brennbergben kivitelezett r. kath. templomnál, látjuk, mennyi eredetiséget és ötletességet, de ezenfelül mennyi újszerű zamatot is tud belevinni a templom belső kiképzésébe. Szende Lászlótól egy családi házat és egy bérházat mutatunk be. Mindkettőnek homlokzata igazolja épitőjének elfogúlatlan ízlését és a korral haladó tájékozottságát. Amit különösen ki kell emelnünk Szende László terveiben, ez éppen az, hogy tehetsége megóvja a szertelenségektől. Nem tette magáévá kritika nélkül a legújabb törekvések stilusát, hanem leszűrve az azokból levonni kivánt tanulságokat, összeegyeztette azok újitó szellemét a maga

Képzőművészet
1933. 63–64. l.

izlésével és egyéniségével. Ennek a mérsékletnek köszönheti mind a két épület, hogy az új stilushoz való közeledés nem ölte ki belőlük a csint, az ízlést, ami nélkülözhetetlen kelléke lesz a lakóházaknak mindaddig, míg az emberek lelkében az egyéniség tisztelete és a poézis szeretete ki nem hal.

IPARMŰVÉSZET

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A TECHNOLÓGIÁN

Irta: ÁCS LIPÓT

Az Orsz. Iparművészeti Társulat mostani kiállítását a magyar népművészet és háziipar jegyében rendezte. Már a lépcsőház tetszetős kiképzése és Reitzer Jenő magyaros jellegü, artisztikus díszítményei meleg érzést váltanak ki. A kiállítási helyiség felosztása, egész szerkezete a kiállítási anyagnak kitűnő keretet adnak és Urbányi Vilmos hozzáértését dicsérik.

Az előcsarnok és az első terem anyagainak elrendezésében a nemzeti jelleg kidomborítására való törekvés látszik. Itt helyeztek el a társulat birtokában lévő gyüjteményből igen értékes régi himzéseket és nagyrészt a magyar népművészet utánérzésével készülő háziipari termékeket. Meg kell itt említenünk azt, hogy a Társulat állami megbízatás folytán a sokhelyen már teljesen leromló háziiparunk reorganizálása érdekében most gyökeres munkát végez. Fölvette programmjába a magyar háziipar technikai, müvészi és kereskedelmi megszervezését. Hisszük és reméljük, hogy a mostani vezetőség céltudatos és szakavatott irányításával nemzeti kultúránk ezen gyönyörű hajtása egészséges és terebélyes törzzsé fog növekedni.

Az első terem anyagában ezúttal a magyar csipke mutatja a legszembetűnőbb haladást. Ennek a gyönyörű háziipari munkának itt több változatát látjuk. Így a már több évtized óta elismert *halasi* csipkét; a *Pannonia*

SZENDE LÁSZLÓ (Szombathely): CSALÁDIHÁZ SZOMBATHELYEN

csipke, a *Hunnia* csipke, a *rákoshegyi* csipke, a nemrég óta készülő *ceglédi* vert csipke, a Bazaláné által igen elmésen konstruált és jórajzú *Turul* nevü varrott csipkéje mind oly törekvéseket mutatnak, amelyek a legkomolyabb elismerést megérdemlik. Kitűnőek az Our Shop, Ábrahámné Dietrich Adolfné hímzései. *Barbetty* Ágostonné nagyon szép sárközi kendőt állított ki.

A második terem magában foglalja az újabb iparművészeti törekvéseket. Ezen kiállítási anyagban túlnyomórészt a régebbi kiállítások kvalitásait látjuk. Úgy látszik, hogy a súlyos gazdasági válság bénítólag hat a haladás, az előretörés menetére. De ezenkivül úgy érezzük, hogy a mai magyar iparművészet nagy részéből hiányzik az az összefogó szellem, amely a magyar lelkekből fakadó zamatot adna termékeinek. Hiányzik az a fluidum, amely ezen alkotásokat a külföld termékeitől megkü-

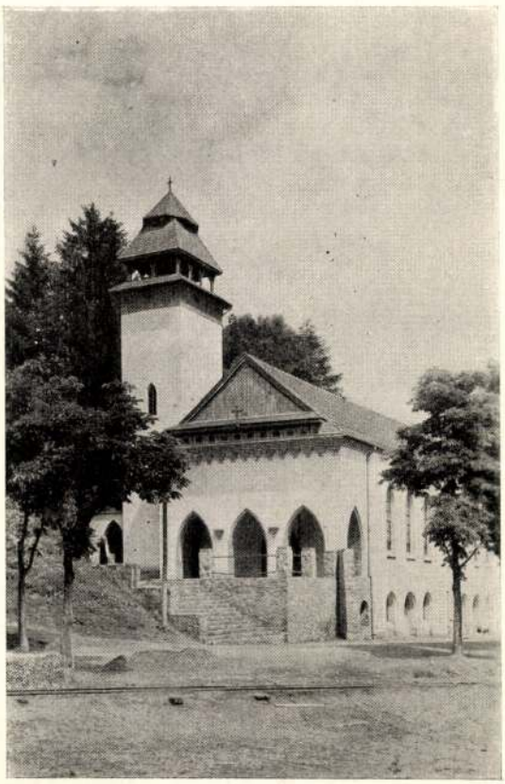

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): A R. KATH. TEMPLOM BRENNBERGBEN

lönböztetné. Vajjon magyar érzéssel nem lehet modernet alkotni? Föltétlenül a szomszédba kell mennünk azért, hogy valami újszerűt alkossunk? Hát a mi kimeríthetetlen kincsesbányánk: gyönyörű népművészetünk tanúlmányozása nem inspirálhatná iparművészeinket olyan alkotásokra, amelyek modernek és egyben magyarízűek is? A külföldön való értékesítés lehetőségei is sok tekintetben attól függnek, hogy mennyi speciális nemzeti ízt tudunk ezen alkotásoknak adni, mert csak így tudunk az idegennek mást nyujtani, mint amit otthon vagy más országban kaphat. Ez a nemzeti íz ebben az esetben óriási értékű versenykellék s így végtelenül fontos gazdasági tényező.

A kiállított iparművészeti anyagból kiemeljük a Zilzer, Endrő M., Molnár Kálmán, Varga Béla, Rahmer Mária, Kandó-Neogrády-Csikász, Borbás István, Szabolcsmegyei Benczur-Kör, Hamvas Magda, Baán Imre kerámiáit, Komáromy István üvegjeit, Pader Emma, Bece Annie, Vozáry Emmy, Varga Ilona, Kiss Erzsi, Tötössy Ella, Schönteil nővérek bőrmunkáit, Kiliánné, Vladár, Holló M. famunkáit, Kubicsek Rózsi, Remeteiné, Husztek S., Dr. Sükösdyné babáit és Misák, Gombássy, Szabó ötvösmunkáit. Mindent egybevetve: a Társulat nagyon helyesen járt el, amikor a nyári kiállítás megszervezésével lehetővé tette az ilyenkor itt járó külföldieknek, hogy vásárlásaikat egy művészi szempontok szerint összeállított kiállításon bonyolitsák le és ne legyenek kiszolgáltatva az „idegenforgalmi boltoknak".

CÉLSZERŰSÉG AZ IPARMŰVÉSZETBEN

A mai ízléstörekvéseknek legfőbb létjogosultságát az adja meg, hogy a célszerűségi kérdések szervesen kapcsolódnak a művészi megjelenés feladataiba. Egy áttekintés a régi iparművészet termékei felett meggyőz bennünket arról, hogy igen jelentékeny része az ilyen készítményeknek téves szempontból indult ki. Nagyon sok olyan elhibázott eszme született, melyet a multban komolynak, sőt értékesnek tartottak, de ha mai szemmel nézzük, a legkomolytalanabb benyomást teszi reánk. Sokszor az eredetieskedés áldozata lett a célszerüség, máskor; az éppen hibás felfogása egy-egy praktikumnak, tette a műipari készítményeket nivótlanná és megbélyegzetté.

A művészi ideák és a való szükséglet szerves kapcsolata kell ahhoz, hogy az iparművészet nagy határai között egy fejlettebb s magasabbrendü új ízlés keletkezzen.

Az ember életviszonyai folytonosan átalakulóban vannak, ez a folytonossági irány szabja meg a műipari termékek megjelenési formáit is, pontosan beleilleszkedve a technika fejlődése által nyujtott újabb lehetőségekbe. A lakás, a körülöttünk levő minden műipari tárgy ugyanúgy hozzánk tartozik, mint öltözetünk és mint szokásaink, mégis oly sok iparművészeti cikk van forgalomba, amely ilyen követelményeknek távolról sem felel meg. Az elhibázott intenciókból eredő iparművészet teszi a

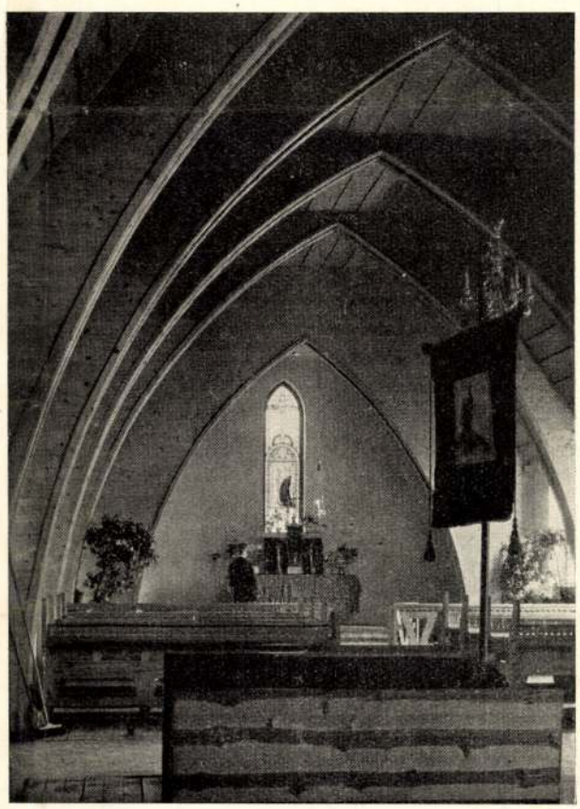

FÜREDI OSZKÁR (Sopron): A BRENNBERGI KATH. TEMPLOM BELSEJE

közönséget idegessé és türelmetlenné minden olyan modern törekvéssel szemben, amely nem elég frappánsan érzékelteti a „művészi célszerüség“ fogalmát.
Ma már nem kell érveket felsorakoztatni az „új-célszerü“ modern izlésü jelenségek igazolására, de ma is vannak bőven a nagy közönség soraiban, akik tájékozatlanok. Nagyrészt innen ered némelyeknek az elzárkózottsága és akadékoskodása az új ízléssel szemben. A hibát nemcsak ezekben kell keresnünk, hanem az irányitásra hivatott tervező művészek helytelen célkitüzésében, valamint az esztétikusaink ügybuzgalom hiányában is.
Célszerüség... Egy jelszó, amelynek az iparmüvészetben mindig jelentősége volt, de a jövő perspektivájában még kimondhatatlan bő feladatot ró tervező művészre és műiparosra egyaránt.

Nádor Lajos iparművész.

SZENDE LÁSZLÓ (Szombathely): ZALAEGERSZEGI BÉRHÁZ

OBLATH GYÖRGY ÉS HAJDU MIKLÓS: BUDAPESTI BÉRHÁZ

Foto Bánó

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZEMINÁRIUM

EURÓPA NAGY MUZEUMAI

Hasznos szolgálatot vélünk teljesíteni, amikor sorra vesszük az európai nagy muzeumokat és beszámolunk azok örök értékeiről. Azok számára, akiknek nem állott módjukban e muzeumok tanulmányozása, ez a cikksorozat rendkivüli haszonnal fog járni. Azok részére pedig, akik ismerik valamennyit, ugyancsak hasznos szórakozás lesz, ha most egy rendszeres összefoglalás keretében újból elvonultatják lelki szemeik előtt az emberiség legnagyobbb szellemi kincseit.

I. A Glyptothek

A Glyptothék Münchenben a Königsplatzon áll. *Van Klenze* alapitotta 1816-ban. Az épület tiszta görög stilus, négyszögbe fut össze és díszítése teljesen megfelel az antik modornak. A homlokzatot ioni oszlopcsarnok díszíti, melynek frontja *Wagner* rajzai után készült és szobrászati kiképzését *Schwanthalernek* köszönheti. Az oszlopcsarnokból egy zöld és fekete márvánnyal fedett hallba jutunk, melynek falait szines stukkók díszítik és kupoláját fehér gipsz szoborművek ékesitik. A termeknek belső udvari világítása van, ez a megoldás tette lehetővé, hogy a hatalmas épület homlokzatára nem kellet ablakokról gondoskodni. Ez a muzeum rendkivül gazdag annak ellenére, hogy gyüjteményei alig idősebbek egy század évnél, versenyre kelhetnek Európa legszebb gyüjteményeivel. Leghiresebb márványai az a csoport, melyet 1811-ben Lajos herceg vásárolt és melyek az évek folyamán az Olaszországból, Egyptomból és Görögországból szerzett darabokkal a muzeum alapját képezik. Az egyiptomi teremben az egyiptomi művészetnek igen fontos vállfajait találjuk. A falak stukkói a sárga márványt utánozzák és a boltozatokat

Szende Lánló épitén

Tér és Forma, 1930. III. évf.

441-442. l. Szende Lánló: Egy vidéki épitén házat épit,

Szendy László építész

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-420.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar mun'ák

Szende László építész

Tér és Forma, 1931

III. évf. 41-66.o.

Kemer János: Hogyan építünk és hogyan kellene építeni a Balaton partján.

Építészet - világi

Családi ház (Szombathely)

Szende László

Tér és Forma, 1930. III. évf.

382-420. o.

A XII Nemzetközi Építész-
kongresszus alkalmával
bemutatott magyar munkák

Építéneť - világi

Szende László építén háza

Tér és Forma, 1930. III. sóf.

441 – 442. l. Szende László: Egy vidéki építén házat épít.

Szende László

Bp.II.Fillér u. 13-15. lakóépület /Kerekes István épitész./ - Ism: Szende László, Müszaki Tervezés, 1968. 8.sz. 33-34. l.

Lakóház,Bp,II.Káplár u. /Nánási Sándor épitész/. Ism: Szende László, Müszaki Tervezés, 1968.8.sz. 34. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.ért. 1971.2.sz. 149-182. l.
154. l.

Szende László

BP, XI. Kőrösy József u.15. /Borosnyay Pál építész./ - Ism: Szende László, Müszaki Tervezés, 1968.8.sz. 30-31. l.

Bp,XI. Bercsényi és Váli utcai lakóházak /Scultéty János építész./ - Ism: Szende László, Müszaki Tervezés, 1968. 8.sz. 28-29. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.
154. l.

Szende László

A hévízi kórház új fedett fürdőépülete /Kun Attila, Legány Zoltán építészek, Segesdi György, Lakner László, Schola Erik képzőművészek, Garajszky József belsőépítész./ - Ism: Szende László, Műszaki Tervezés, 1968. 11.sz. 34-36. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.

Szende László

Kiskőrös, Posta- és banképület. /Kelemen Ede építész, Garajszky József belsőépitész, Turi Mária festő./ - Ism: Szende László, Magyar Epitőművészet, 1968. 6.sz. 28-29. l. - Magyar Építőipar, 1968.1.sz.32.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182. l. 155. l.

Szende László

Kórházfejlesztés, Nyiregyháza /Scultéty János, Petrik Károly épitész./ - Ism: Szende László, Magyar Épitőművészet, 1968.3.sz. 23-25. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája - Művtört.Írt. 1971.2.sz. 149-182. l.

155. l.

Szende László

Orosházi Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum, kollégium, konyha és étteremépületei /Kiss Imre építész, Kornicsek Erika belsőépitész./- Ism: Szende László. Magyar Epitőm művészet, 1968.6.sz.14-15.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti ordalom bibliográfiája - Művtört Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

155. l.

Szende László

és Nánási Sándor tervezték a bp-i Szentkirályi utcai Magyar Rádió zenekori studiójót. 1958. 416. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

1381

Szende László

Szende László: Központi aula, Gépészmérnöki Kar és a tanműhelyek, Agrártudományi Egyetem, Gödöllő. Építész: Zöldy Emil, statikusok: Hávor György, Willmann Frigyes. /Ismertetés képekkel, fotók: Heltay László, Sági György./

Magyar Építőművészet, 1971.2.sz.

10-13. l.

Szende László

Janszky és Szivessy: Budapesti bérházrészlet — Detail eines Wohnhauses — Détail d'une maison de rapport — A part from a Rent-house

MDK

Szende László épitész

MM és ÉE kiáll. kat. Szombathely, 1934. szept.

MDK

Szende László építész

Építőművészetünk a vidéken. Képzőművészet, 1933. 63-64 sz. 181. l. képek

MDK

Szende László

Családiház Szombathelyen, repr.

Zalaegerszegi bérház, repr.

Épitőművészetünk vidéken. Képzőművészet 1933.
181, 184.l. 182.l.

MDK

Szende László építészmérnök

Mérnöki Kamara közl. MMÉKözl 1927. X.23. 268. l.

MDK

Szende László épitész

Szende László:Az uj feladatok elé Magyar Épitőmüvé-
sz et 1955.IV.évf.1-2.sz.41.l.

Szende László
épitész

cród

Tóth János: Szombathely fejlődése és korszerű épitkezései. Tér és Forma 1933. 41, 43, 44. l.

A megvett tárgyak elszállitása kizárólag a v
elveszésük vagy megsérülésük esetén az árver
nem vonható.

Felvilágositásokkal szolgál és vétellel való m
(Telefon 120—14), továbbá Koósa Tibor, Pet
utóbbiaknak a következő költségek felszámitás

a megbizás kiállitásáért		. .
megvett tárgyakért	100 K-ig	. .
	500 K-ig	. .
	1000 K-ig	. .
	minden további 1	

Az árverési helyiségekbe csak az léphet b
katalógus ára 120 képtáblával, akár magyar,
10 márka.

Szende László

épitész

Családi ház
Szombathelyen, terverte
fenti

Tér és Forma

1933. 41. l. képekkel
és alaprajzokkal.

Ikerház (Brenner
Jánossal közösen ter-
verte) Repr. u. o.
43. l.

cseitől megváljon, ha sajnálatrameltó
folytán szinte lehetetlenné nem vált
ködhessék.

Festményei között van egy pár
egészen különös érdeklődésre tarthatn
melyeket a gyüjtő sok évvel ezelőtt
három, mely Lipót Vilmos főherceg br
e hires képgyüjteményére vezethető vi
lógusunkban Cleve, Tizian és Leandr
kitünő férfi arcképe a főhercegi gyü
mint Lionardo da Vincinek tulajdonit

A Kilényi-gyüjtemény olasz képei
számot a XIV. és XV-ik századbeli p
umbrai és a felsőolaszországi iskola n

A Quattrocentot Lorenzo di Credit
kapó női arckép képviseli, amely Mil
tében keletkezett. A velencei iskolát a
Találunk itt munkát három századból,
és Canaletto korából való képekig. T
előtt"-jének nagyon érdekes variánsa
a mester ez igen jellemző darabját
Cariani „Kereszthordó Krisztusát",
fogva igen érdekes, végül a festőileg á
A későbbi olasz képek közül Sassoferra
lités nélkül.

Szende László

építész

balatoni villatervek

Repr.

Antal Balaton

23. l.

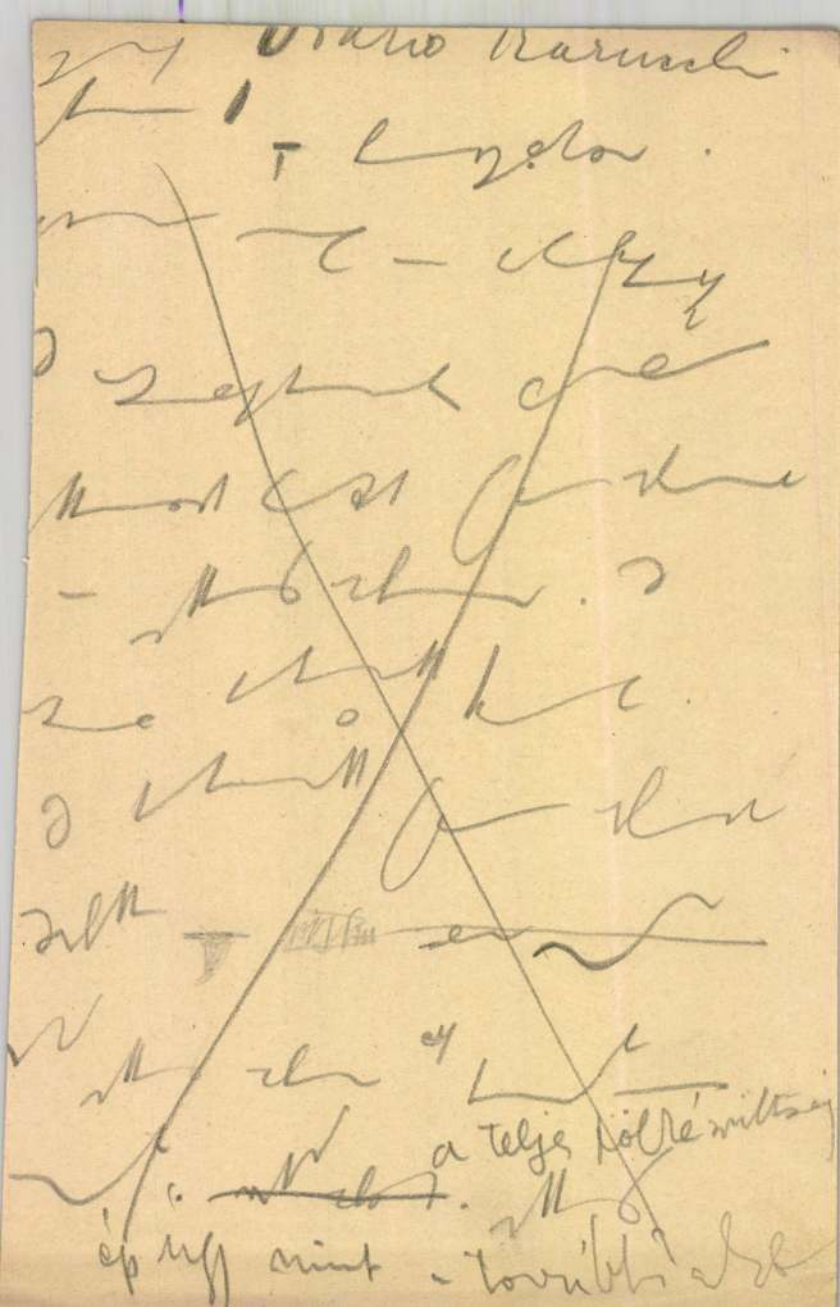

Szende László

építész

cvod

Komor János: Hogyan építünk — és hogyan kellene építeni a Balaton partján? Tér és Forma 1931-62. l.

(Tervrajzokhal.)

< Szende László >

építész

< ? Egy vidéki építész házat épít. Tér és Forma. 1930. 441, 442. l. Képekkel.

Saját, korszerűen épített (lakóházát és családi) mertéti.

(3419 tól 3954-ig.)

egyforma esélye van
a villa elnyerésére.

Az Uj Idők előfizetési díja:

Negyedévre 6·40 pengő.

Díjtalan mutatványpéldánnyal és részletes feltételekkel készséggel szolgál az

UJ IDŐK KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-ÚT 16. SZ.

Szende László

építészmérnök

Az 1934. évi Dunántúli Mérnök Vándorgyűlés főtitkára volt.

Lásd a vándorgyűléssel kapcsolatban rendezett szombathelyi mérnök kiállítás katalógusát Wälder Gyula csomagjában.

20 darabból álló Kollektív kiállítása a szombathelyi mérnök kiállításon. Lásd katalógus 27. l.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Szende László

építész.

Szül. Szombathely 1895.
Oklevelet nyert 1920.

A Műegyetemen [redacted]20. l.

T. 5785.

es ház boltjai előtt járóke-
átorok alatt kofák árulják

ház.

ynek mér. 14: 22.5 cm.
énete világositó rajzai, Bu-

99.
31.

MDK

Szende László és Brenner János építész

soproni gőzfürdő, 3.dij.

Egyleti közlemények. MMÉEKözl. 1929. IV.14. 105 l.

M. D. V.

SZENDE László építész

ÁÉTV.

A Magyar Rádió és Televízió új studió-épületének vezető tervezője

Társtervezők: Nánási Sándor

Magyar Építőművészet 1961. 2. sz. 4-12. l.

Szende Margit

textil

1922-23.

Emlék 1930

89. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

156 / 1931. szám.

Érk.: 1931. év május hó 1. n.

vo 600-700 személy után eső bel

öt Pengőt a Visegrád-Salamontor

lenében a Müemlékek Országos Bi

gedély hatályba lép, a pénztár „

vendégeink által felmutatott sé

nü bajtársi jegy, puszta felmuta

2; A tumultus elkerü

jük, hogy az egyenkénti belépés

put kinyitottnak elrendelni mél

Kérésünket az akadálytala

maradtunk.

A "Turul" Szövetség "Zrinyi"

Löhnert Károly

.....

A"Zrinyi"B.E."Szittya" törzs

törzsfője. h.

ZRINYI-BA

Szendéné Dárday

Olga

szobrász

l.

Bende 1916

160. l.

Kat. 84

Fe

4091. Magyar Mannheimer Gusztáv.

Sz. Pesten 1859 február

Mulató gyerekek a Qu

Vétetett az 1912 janu
5000 K-án (157-912).

Kifizettetett 1912 ja
1912 február 8-án (666-912).

Sz.
Át.

V.

Szendéné

Dárday Olga

---

wód

Z

Buca 58. l.

archt

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Szende-Dárday

Olga

Jessőnő

U. 14.

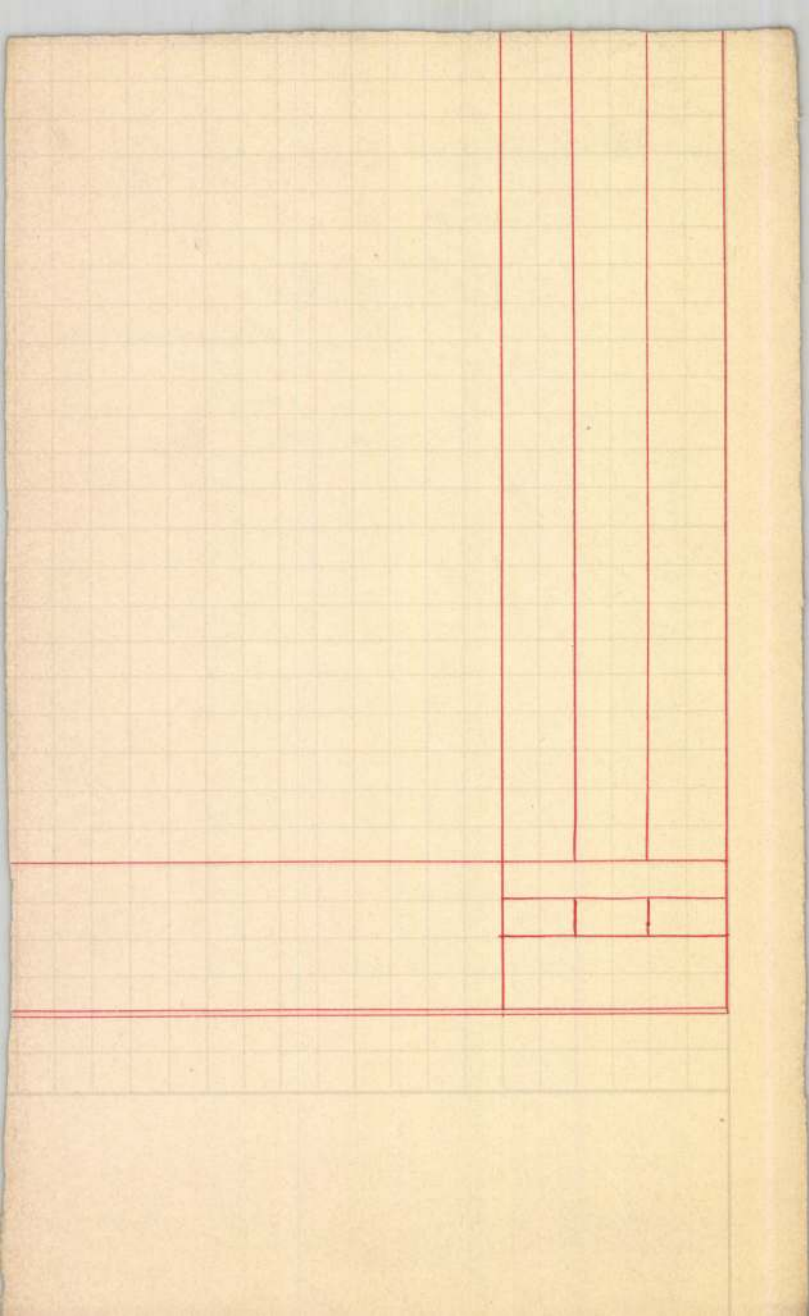

Szende Dárday Olga

nokáz

1902/3. téli kiáll -

Nemzeti Szalon

Csernátony Lajos archive

relief

Szendéné Dárday Olga

1904 téli

kiáll. Nemzeti Szalonban

Dárday Sándor arcképe

bronz

Őskori telepek, fejérmegyei V. 199.

Szende – Dárday Olga

szobrász

irod.

Tábori Kornél: Magyar művésznők. Pesti Napló 1912. dec. 25. (Önarcképpel.)

Vasady, Szász Gyula és Ligeti Miklós szobrászoknál tanult. Legjobb munkái édes atyja, Dárday Sándor bronzmellszobra, mely a legfőbb állami számszék részére készült és az 1911. római világkiállításon is ki volt állítva Csernátony Lajos reliefje, amely a kerepesi temetőben levő síremlékét díszíti és a Mikszáth Kálmán iróz jubileumára készült kis bronzcsoport, valamint Berczik Árpád mellszobra.

u. 14.

Szendéné Dárday Olga

"Portré" cimmel a lap bemutatja a müvész -férfit ábrázoló- mellszobrát.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. május 9. I. évf. 19. sz. 621. lap.

Szendéné Dárday Olga

Szobormüve Mikszáth Kálmán: "Bede Anna tartozása" novellájának két főalakját ábrázolja: A biró és Bede Erzsébet".
A Magyar Nők ajándéka az irónak.
Repr.

ÉLET, Bp. 191o. május 15. II. évf. 2o. sz. 641. lap.

MDK

Szendéné Dárday Olga

Vasady Ferencnél, Szász Gyulánál és Ligeti Miklósnál tanult

Szendéné Dárday Olga. E.G. II. 499.1.

SZENDÉNÉ *Dárday Olga*, szobrász Budapesten, hol Vasady Ferencnél, Szász Gyulánál és Ligeti Miklósnál tanult. Művei közül Dárday Sándor bronz mellszobra a legfőbb állami számszék tulajdona, Csernátony Lajos reliefje a kerepesi temetőben levő síremlékén, Mikszáth Kálmán írói jubileumára készült bronzcsoport stb.

E.-G. II. 4991

Szendéné Sz. Dárday Olga

Szendéné D. Olga

18. **Bede Anna tartozása.** Kis bronzcsoport. Mintázta Sz. Dárday Olga. Jelzése: Dárday O.

Mikszáth - szoba

Dívald Akad. palotája

73. l.

HERRMANN MIKSA

E. I. RECTOR MAGNIFICUSNAK

AZ 1933/34. TANÉVET MEGNYITÓ BESZÉDE

vagyok jobb ember, mint Abbáziában. És Adelina ma jobban befolyása alatt van, mint akkor; egy férjnek az ön elveit kell vallani, hogy őt boldogítsa. Ne feledje, mily szigorú ember vagyok, a magam akarata fölött nem ismerek másikat.

— Akkor gratulálok! Jól házasodott!

— Olyan nagyon hajlékonynak tartja Hannát? Hosszú beszélgetésük alatt először ejtették ki Hanna nevét és önkénytelenül is föltette Alfréd a kérdést magának: minő is tulajdonképen Hanna? Miért is kellett ennek a két asszonynak találkozni, és miért kellett Hannának oly előnytelen szinben bemutatkozni? Nem volt-e semmi vonzerő benne, mint az a sötét szempár, melybe úgy ész nélkül beleszeretett? Hogy Adelina mindent háttérbe szorított és hogy ő mától fogva összehasonlításokat fog tenni minden téren, arról bizonyos volt!

— Szegény Adelina! — sóhajtott Mrs. Harding — ő oly szerencsétlen, biztosan számított reá, hogy elveszi. Nézze, én ismerem a maga rögtönzött házasságának történetét!

— Annak nincs története! — vágott szavába férfias erélylyel Sztárnyay.

— A maga részéről nincs! De az anya, a nővér!... Mindenkép férjhez akarták adni a kis Hannát. Hogy gazdag parthiet akartak számára, azt nem lehet nekik hibául fölróni! Maga gyanutlanul beleesett a kelepczébe. Ne restelkedjen érte, megesett az máson is. A férfiak mind ilyenek.

Higyje el nekem, az adatok kezeim között vannak.

— Köszönöm a szives érdeklődést!

— Nem magáért tettem, de Adelináért. Annyira szeretem, nem nyugszom, a míg ő boldog nem lesz! Hallgasson ide: Deványiné csak ellátni akarta leányát. Ön gazdag. Ne fukarkodjék a nászajándékkal. Utólagosan is beletehetné egyik magyarországi birtokát Hanna dolgozókosarába, egy kis irást, a mi őt teljhatalmú úrnővé teszi fölötte. Azt, a hová most mennek lakni, ez nem is nagy!

— Nem, de a legősibb és legszebb...

— Maguk, magyarok, mindig ősiségükkel hozakodnak elé, ez idejét multa.

— Hátha nem?

— Úgy hallom, az a birtok egy kicsit el van hanyagolva.

— Néhány ujítást kellene tenni.

— Meg vagyok győződve, hogy a család igen jó néven venné, ha maga ezt a birtokot Hannára iratná! Jó benymást tenne vele!

— Semmi szándékom jó benyomást tenni.

— Ha odaajándékozza neki a birtokot, a míg jó barátságban vannak, eleget tett kötelezettségének.

— Úgy? De furcsa angol-amerikai morál. Persze azt számításba nem veszi, hogy Hanna szeret engem.

— Csak engedelmeskedik.

— Ezzel bizonyítja szeretetét.

— Ha a birtok már az övé, talán nem lesz oly engedékeny.

— Minő magas nivóra állítja feleségemet! A mit maga cselekszik, az égbekiáltó bűn! — azzal dühösen otthagyta.

(Folytatjuk)

A magyar nők ajándéka Mikszáth Kálmánnak. Szendéné Dárday Olga szobormüve: Mikszáth Kálmán kedvencz novellájának, «Bede Anna tartozásá»-nak két főalakja, a biró és Bede Erzsébet.

tek, mihez ő hozzászólni nem tudott. Minő ostobák is voltak azok az apáczák, midőn azt állították, hogy ő legjobb tanítványuk. Az ünnepi verset mindig ő mondotta, emlékezete mesés volt és most hová lett ez mind?

Őszinte sajnálkozással tekintett reá mrs. Harding, egyszerűbb dolgokról kezdett vele beszélni, de ő ezekre is adós maradt a válaszszal. Valaki megjegyezte, hogy a Meteor mindig bált rendez Nizzában. Alig hallotta meg ezt Mrs. Harding, máris fölkelt és organizálni kezdte a társaságot a kirándulásra. Valahogyan előteremtették a szükséges csónakokat és hamarosan átvitorlázott az egész társaság. Mrs. Harding szeretetteljesen karonfogta Hannát és tovább magyarázta neki Amerikát, míg szerencsésen bevonszolta egy csónakba. Hanna bizonytalanul tekintett körül, férjét kereste, de csónakokban csak két idegen úr ült. Nem kérdezte, hol van, csak csendes megadással hajtá le fejét és vigyázott, hogy az ajkáról elrebbenő sóhajt senki se vegye észre.

A fehér Meteor, a szines lámpáktól fényesen kivilágítva, mesés szépnek tünt föl a tenger közepén. Alig tudták fölismerni csendes kis hajójukat. A hangulat rajta is teljesen más volt. Zene, élénk sürgés-forgás a fedélzeten, a párok vigan keringőztek, midőn odaértek. Hanna csak Szokolowszky grófné fehérkeztyűs kezét látta, mint teszi férje vállára és hogy röpülnek tova! Mrs. Harding rögtön fölszólította a mellette álló urat, kövesse példájokat, a ki társaságuk legfiatalabb tagját, Hannát szólította föl tánczra. Ő ment, miért nem? De csodálatos, a táncz sem ment ma, hamar megköszönte és állva maradt helyén, miért hazudták neki azt is, hogy ő kitünő tánczosnő?

A németek mindjobban nekiadták magukat a táncz élvezetének. Polonaise! — kiáltott a komikus kis rendező és lelkesen visszhangzott a hajó e merész szózatától. Csöndesen megindult a hajó zenekara, fujták és fütyülték és utánok mentek, karjokat magasra emelve a párok. A szép tábornokné kezét nyujtá tánczosának és lassú, ritmikus lépésben követték a vidám társaságot. A mily nevetséges volt az egész társaság lelkesedése, oly előkelő maradt a grófnő. Ő és Sztárnyay gróf együtt mindenre vállalkozhattak!

A polonaise után elvesztette Mrs. Harding minden kedvét a tánctól. Ott, a hol senki sem járt, leült egy nagy asztal mellé és gondolkozott. Ő mindig a jótékonyság terén fáradozott. Londonban Woolwerhamptonben fölült bicziklijére és látogatta szegényeit. Most e hajó fedélzetén Sztárnyay gróf és Adelina barátnéját tekinté szegényeinek, azokon kellett segíteni. Mit tegyen ezzel a két emberrel, kik szerencsétlenek? Csupa emberszeretetből belemártotta volna a tenger vizébe Hannát és a kis tábornokot. Utóbbinak nem sok kellett volna. Hanna is oly igénytelen teremtés volt!

No, Sztárnyaynak ez a választása nem vallott dicsőségére! A hogy fontolgatta a kérdést, előtte állt a gróf.

— Üljön le — szólt parancsolólag. — Maga szörnyeteg! Mit művelt, mióta elhagyott minket?

— Megházasodtam — nevetett Sztárnyay.

— És kit vett el?

— No, no, ha kis feleségemet bántja, rögtön megszününk barátok lenni, pedig látom, mennyire óhajt velem beszélni. Mondja, miért haragszik? Arra számított, hogy magát veszem el feleségül?

— Nevetséges egy ember; azt hiszi, létezik olyan férfi, kinek szabadságomat föláldozzam?

— Nem szeretném megpróbálni. Nézze, az a német előtánczos, pisze orrával, zajos allure-jeivel, hat vörös vánkosával és két zöld takarójával kitünő férj volna. Nem tetszik? — tréfált Sztárnyay.

De Mrs. Hardinggal nem lehetett birni, az csak azt tette, a mit akart, azt mondta, a mihez kedve volt, persze mindig a jótékonyság leple alatt.

— Sztárnyay gróf! beszéljünk komolyan, mit szándékozik ön tenni — kérdé kereken.

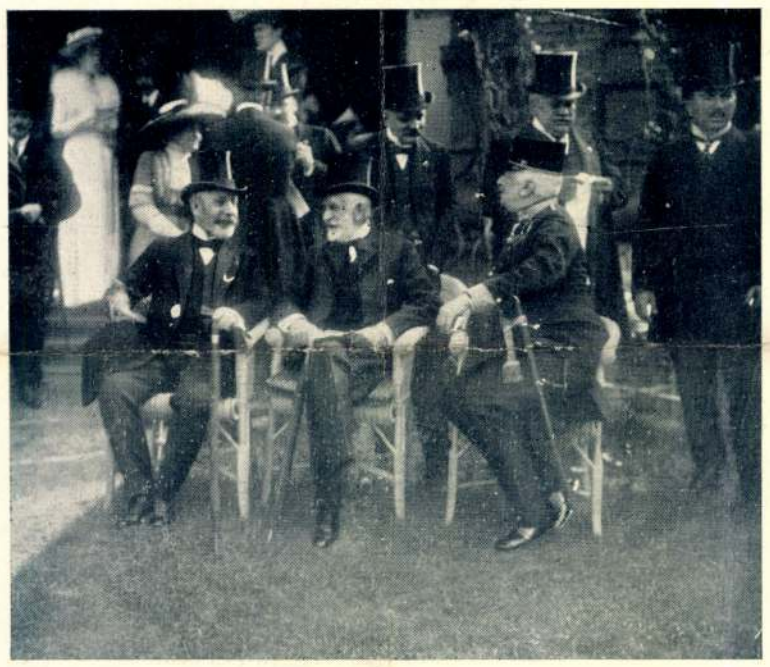

— Mit szándékozom tenni? *Nászutazni!*

— Minden tekintet nélkül arra, hogy Adelina oly szerencsétlen! Midőn házassága hirét közöltem vele, elájult! Midőn találkoztak, oly szívgörcsöt kapott, hogy alig birtam életrehozni. Ha már megházasodott, lehetett volna annyi tapintattal, hogy nem Olaszországba nászutazik!

— Hová menjek, a grófnő mindenütt ott van. Azért választottam ezt az érdektelen német hajót, de ha maguk oda is követnek...

— Ha egyszer föltaláltuk, követjük!

— Mi czélból? — szólt keményen Sztarnyay gróf.

— Néha olyan barátságos véletlenek fordulnak elő az életben.

— Vigyázzon! az én feleségemmel ne játszon gondviselést, elég volt ebből egyszer! Ha jót akart tenni, miért nem világosított föl előbb és miért nem házasított össze a grófnővel annak rendje és módja szerint? Akkor is mindig ellenem fordult, pletykázott és egy szörnyetegnek festett le Adelina előtt.

— Jól bebizonyította, hogy az. Különben akkor nem tudtam, menynyire csügg Adelina magán.

— Most meg tudja és el is mondja nekem.

— Igen, mert a mit az elválásról beszélt nekem, az lári-fári. Szeretném tudni, mit is fog maga ezzel a kis asszonnyal otthon kezdeni. Azt hiszi, ő képes lesz magát Magyarországon otthon tartani?

— Hátha! Különben vele is utazhatom.

— Ön teljesen feledi kötelességét Adelinával szemben. Az abbáziai szép napokat nem lehet eltörölni.

— Igaza van! nagyon boldogan éltünk ott, a míg ön váratlanul oda nem érkezett és háztartásunkban rendezgetni nem kezdett. Azt találta, hogy Adi rabszolga. Teljesíti minden szeszélyemet. Nem megy hangversenybe, szinházba, nem ismerkedik meg senkivel. Midőn én arra hivatkoztam, hogy én ezt illendőbbnek tartom, azt mondta, ezek barbár, magyar fölfogások. Adi oly boldognak érezte magát ebben a visszavonultságban, de ön annyit beszélt neki, hogy utóvégre föllázadt és egy oly hatalmas scénával lepett meg egy délután, hogy én dühömben odavágtam Adelinának a végzetes mondást, hogy én ráuntam és alig várom, hogy tőle szabaduljak. Erre Adelina kinevetett és azt mondta, bármit is tehetne, én soha el nem hagynám, erre vettem a kalapomat és elmentem. Igy végződött a maga anyáskodása fölöttünk! Különben, hogy elveszem, soha sem tettem Adelinának igéretet, de azért, ki tudja, ha ön végletekig nem viszi a dolgokat, nem-e vagyok ma Adelina férje!

— És boldog!

— Nem én vágtam szét e boldogságot, de ön!

— Hátha jóvá lehet tenni? Ebbe a mai civilizált világban mindezt lehet orvosolni. Mindig lehet boldognak lenni. Olvassa csak el a Taska «le bonheur»-jét.

— Köszönöm! Könyvből nem tanulom a boldogságot. De most veszem észre, hogy ön teljesen megfeledkezett róla, hogy házas emberrel beszél.

— Szerencsétlen házasságokat oly könnyen lehet fölbontani. Azokra új Codecsokat írt a New-Herald és B. G. Z. Nem olvasta?

— Nem! Különben vigasztalódjék! Én ma sem

Kallós Oszkár felvételei.

FELVÉTELEINK A KIRÁLY-DÍJ NAPJÁRÓL.

Szendeff Miklós
festő Dombovár

Dombovári kiáll. 1934

Fűzfák, olaj
Fűzfák ősszel, olaj
Erdőrészlet, olaj
Az alábbiak 10-20 pengős
vízfestmények
Őszirózsák, Petuniák,
Erdőszéle, Nyárfák, Fa-
lusi utca, Fűzfák, Fa-
lu végén, Nádas, Út,
Rom részlet, Erdő részlet,
Ház dombon, Duna-rész-
let I-II., Sarokház,
Őszi táj I-II., Fűzfaer-
dő

1906. IX. 30.

dr. Szőnyi Ottónak Pécs. A ffség szervezeti szabályzatának egy példánya megküldetik. (798/1906.)

Budapest, 1943
november 8

Esti Ujság

Ára 16 fillér

NYOLCADIK ÉVFOLYAM, 252. SZ. SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL, SZINHÁZJEGY- ÉS UTAZÁSI IRODA: BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KRT 5. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKK SZ.: 49.927.

Hétfő

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY HÓNAPRA 4 P 80 FILL., HÁROM HÓNAPRA 13 PENGŐ. EGYES SZÁM ÁRA HÉTKÖZNAP 16 FILLÉR. — A SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL TELEFONSZÁMA: 1—444—00.

Ujabb elkeseredett elhárítóharcok Kercsnél és Kievnél

Vége a kairói konferenciának

„Államot alkotni ezen a csodálatosan egységesnek kiszabott földön a magyar nép vezető szerepe nélkül nem lehet"

Kállay Miklós miniszterelnök beszéde Huszton a hősök szobrának leleplezésén

BRÓDY ANDRÁS: A ruszin nép az utolsó szál emberig töretlenül áll a magyar állami gondolat mellett

Huszt, november 8.
(Az Esti Ujság munkatársának telefonjelentése.)

Az eső szombaton egész nap vivasztalanul zuhogott és széles árban folyt végig Huszt utcáin. Vasárnap reggelre azonban kisütött a nap és az utcára lépve, első pillantásunk a hegyről méltóságteljesen letekintő huszti várra esett. A vár ma csupán mint rom érdemel említést, ám egykoron fontos szerepet játszott a magyar történelemben. 1670-ben I. Rákóczi Ferenc hadainak egyrésze itt talált menedéket s

1711-ben II. Rákóczi Ferenc ide hívta „végső tanácskozás"-ra a karokat és rendeket;

mielőtt azonban összejöhettek volna, megkötötték a szatmári békét. Tizenkét évvel később, 1723-ban a várat egymásután három villámcsapás érte.

A várhegy tövében rozzant, emeletes épületet fedeztünk fel, amelyen márványtábla hirdeti, hogy

a ház II. Rákóczi Ferenc lakóhelyéül szolgált.

Huszt ma is fontos szerepet játszik Kárpátalja életében. Ungvár után sorrendben a legjelentősebb város. Érthető ez, ha arra gondolunk, hogy már 1329-ben királyi privilégium tette a négy (később Máramarosszigettel együtt öt) koronaváros főhelyévé.

Szombaton késő délután érkeztünk Husztra, amelynek hosszú főutcáját az állomástól egészen a hősi emlékműig széles redőkben zászlóerdő borította. A legszerényebb külsejű házikón is meglengette a lobogót a Verhovina felől érkező szél. A főtéren a korai alkony miatt reflektorfényben folytak az ünnepség előkészítő munkálatai.

Megérkeznek a kormány tagjai

Háromnegyed 12 órára jelezték Kállay Miklós miniszterelnöknek és kíséretének az érkezését; a festői népviseletekben tarkálló tömegek gyülekezése azonban már reggel kilenckor megkezdődött.

Közel száz község küldte el képviselőit, mintegy hűségfogadalom jelképéül, Kárpátalja „kisebbik fővárosába".

A tiszapartiaktól egészen a hegyilakókig minden környékbeli embertípust megtaláltunk Magyarországnak ebben a részében.

Tizenegy órakor csillapodni kezdett a dinamikus emberhullámzás. A kivezényelt díszszázad egyrésze sorfalat alkotott az érkező vendégek köszöntésére, a másik rész pedig zárt egységben sorakozott fel a hősi emlékmű előtt. A tribünök és a katonák között és szerte az ablakokban, az egybegyültek ezrei várták izgalommal a miniszterelnöknek és a kormány tagjainak érkezését.

A miniszterelnököt a huszti ünnepségre elkísérte *Csatay* Lajos honvédelmi miniszter, vitéz *Lukács* Béla tárcanélküli és *Antal* István nemzetvédelmi propagandaminiszter, továbbá *Tomcsányi* Vilmos Pál, Kárpátalja kormányzói biztosa, vitéz *Thuránszky* László és *Pataky* Tibor miniszterelnökségi államtitkárok.

A zászlókkal feldíszített pályaudvaron

ünnepélyesen fogadták a vendégeket.

Fogadásukra megjelentek a pályaudvaron a polgári és katonai hatóságok, a kárpátaljai képviselők és felsőházi tagok, Huszt képviselőtestülete tagjai. Az üdvözlések után *Kállay* Miklós miniszterelnök és *Csatay* Lajos honvédelmi miniszter ellépett a díszszázad elött, majd a vendégek a fellobogózott városon át az ünnepség színhelyére hajtattak. Az összegyült sok-sokezernyi tömeg *lelkesen ünnepelte a miniszterelnököt és a kormány tagjait.*

A főtéren felállított hősi emlékművet — Szendefi József alkotását —

Budapest székesfőváros adományozta Husztnak,

mint egyik testvérközségének. A sóskúti mészkőből készült emlékművön mintegy másfélszáz hősi halott neve van vörös márványba vésve. Az emlékmű előtt felállított hatalmas emelvény felett óriási arányú művészi vászon van kifeszítve: rajta a magyar-ruszin testvériség szimboluma: *egy kuruc harcos, amint összefogja egy magyar szántóvető s egy ruszin fejszés kezét.*

Az emlékmű és a díszemelvény között

sorakozott fel a máramarosmegyei román lakosságú Felsőapsa küldöttsége,

a román bíró kezében a szaggatott és kopott Rákóczi-zászló, amelyet a megszállás ideje alatt féltő gonddal rejtegettek, s a küldöttség egy másik tagjának kezében az a gyönyörű hímzésű piros-fehér zöld zászló, amelyet Rákóczi zászlajának hűséges megőrzéséért a kormányzó úr Őfőméltósága adományozott Felsőapsa román lakosságának.

Az ünnepséget a magyar Hiszekegy vezette be, amelyet egy ruszinokból álló csoport szavalt el. Utána dr. *Dudinszky* Béla alispán, magyar és ruszin nyelven üdvözölte a miniszterelnököt és a kormány tagjait.

A miniszterelnök szoboravató beszéde

Ezután *Kállay* Miklós miniszterelnök mondott avatóbeszédet.

— Az ősi magyar huszti vár alatt áldozni akarok ma azok emlékének, akik legdrágább kincsüket, életüket áldozták hazájukért. Mikor ezt az áldozatot hozták azok, akiknek az emlékét ma ünnepeljük, még nem tudták, nem gondolták,

nem hihették, hogy megtörténhetik az is, hogy egy hazának a fiait el lehessen választani egymástól.

Pedig tényleg megtörtént, hogy

határvonalat húztak Kárpátalja földje és Magyarország többi része közé,

a mi hősi halottaink és az itteni hősi halottak közé. De ezt a határvonalat nem tudták meghúzni majdnem ezer év történelme és százezrek összeforrott lelke közé. *Nem tudják megállítani a folyók folyását, másfelé fordítani a hegyek lejtőjét, megváltoztatni azt, amit az Isten egynek teremtett.*

— De ez már igazán a multé. **Ma megint egyek vagyunk, egy hazának jogokban és kötelességekben egyforma fiai.**

— És le akarom szögezni, hogy ha el is voltunk húsz éven keresztül vágva egymástól,

hűtlenek egymáshoz nem lettünk.

Ez a nép, amelynek földjén most itt állok, *hűséggel és vágyakozással tekintett le az Alföld felé, mi pedig szeretettel és bizakodó hittel ide a Kárpátok koszorújára.*

— Ez a hűség nem újkeletű, nem mondvacsinált, nem érdekből fakadó, ennek a földnek, a ruszin népnek, Máramaros románjainak történetében, — mert mióta ide, hozzánk jöttek, sok-sok századdal ezelőtt,

egyetlenegy nyoma sincs, hogy ez a nép hűtlen lett volna a magyar anyaországhoz; hűtlen lett volna az államalapító és államfenntartó magyarsághoz.

— Zavartalan volt ez az együttélés, *míg egyes emberek, kizárólag és mindig csak kizáróan egyéni érvényesülési vágyukból meg nem igyekeztek bontani azt az összhangot, amelyet a történelem és a Jóisten szabott meg az itt élő népek és a magyarság között.*

„Csak a magyar tudott ezen a földön a nemzetiségekkel együtt élni"

— Ezekkel szemben a tényeket kell felsorakoztatni. Azt a tényt, hogy

mind a ruszinok, mind a máramarosi románok a határainkon túli elnyomás ellen, menedéket és szabadságot keresve, jöttek és sorakoztak a magyar állam és hatalom védelme alá.

Azt a tényt, hogy számukban nem fogyatkoztak, népi jellegükből nem veszítettek, hanem számban, népi erejükben, vallásukban nemcsak megmaradva, de megerősödve éltek évszázadokon keresztül együtt a magyar állam kebelében.

— Az tény, hogy *soha ellenséggel a magyarok ellen nem szövetkeztek,* — de mindig hű segítőtársai voltak a bármely oldalról jövő támadás ellen, — hogy a magyar végeknek leghűségesebb őrzői voltak és csodálatos tény az, hogy a magyarság elnyomói ellen indított szabadságharcokban — legélénkebb példa erre Rákóczi szabadságharca,

a „gens fidelissima" nevet vívták ki maguknak.

A 48-as szabadságharcokban is Máramaros nemes románsága és Kárpátalja ruthén népe a leghűségesebb katonája volt Kossuth Lajosnak.

— Ez bizonyítja azt is, hogy

ezen a földön csak a magyarság tudott a nemzetiségekkel

együtt élni, államot alkotni, — mert ezen a földön csak a magyar államiság tud és tudott tartósan békét, biztonságot nyujtani.

— Most egy éve mondottam Ungváron, hogy a magyarságnak van egy tulajdonsága, ami semmi más népben nincs meg: az, hogy *szeretni tudja a másfajtájúakat is.*

Ez a legnagyobb magyar államfenntartó erő.

Aki ezt a magyarok részéről nem gyakorolja, az elárulója a nagy magyar gondolatnak, aki ezt a nemzetiségeink közül nem érti meg, az elárulója sorsának és elárulója az emberi nemességnek.

— Kényszerrel, papirosrendezéssel, hatalmi eszközökkel lehet népeket, nemzeteket ideig-óráig egy államba bekényszeriteni. De ezer éven keresztül csak úgy lehetett, *ha a másajkúakkal szemben az egyenlőség, a szeretet, a sorsközösség felismeréséből fakadó elhatározások uralják mind a magyarságot, mind a nem magyarajkúakat.*

„Az egyetlen pozitivum a Kárpátmedence problémájának megoldásánál az ezeréves magyar mult"

— Bármit is próbáljanak hiresztelni rólunk történelmünket nem ismerő vagy azt ferditő ellenfeleink és bármiképpen is próbálják lemosolyogni az ezer évre való hivatkozást, a mai nagy világégésben és világkavarodásban

az egyedüli pozitivum, ami a Kárpátmedence kérdésének megoldásánál szóba jöhet, a magyar ezeréves mult,

annak tárgyilagos kritikája és abból a mai kor nemzetiségi és szociális szemléleteinek megfelelően levonható konzekvenciái. Ide tartozik az önrendelkezés fogalma is.

— A magyar államalkotás és kormányzás müvészete mindig kereste és megtalálta azokat a formákat, amelyekben vezetése alatt a Kápátmedence népeinek együttélése, fejlődése biztositva van. Szent István országalapitása és berendezkedése szabta meg az Árpádok dicsőséges uralkodása idején, de azután is egészen a török uralomig a magyar uralom és az együttélés formáit és

biztositotta öt évszázadon keresztül a magyar birodalom területi integritását.

Majd öt évszázadon keresztül, amely idő alatt azt megtámadni, vagy kétségbevonni alig-alig merték. A török uralom alatt kettévágott ország keleti részén is

Erdély vezetése alatt Brassótól Kassáig azonnal kialakult az összetartozandóság érzése

és másfél évszázadon keresztül a magyar gondolatot ez a része az országnak tartotta fenn elsősorban. Innen indultak meg a harcok a nemzeti szabadságért és a vallásszabadságért Bethlen, Bocskay, Rákóczi zászlaja alatt. **Es** amikor az ország felszabadult a török uralom alól és a monarchikus gondolat akart úrrá lenni Középeurópának ezen a részén, *feltartózhatatlanul tört előre a magyar egység gondolata.* Ennek a földnek a népe II. Rákóczi Ferenccel megint csak kivette részét ebben a küzdelemben is, amely minden nehézségen keresztül nemcsak fegyverrel, nem is erőszakos eszközökkel, de az igazság megmásithatatlan erejével

kiverekedte ismét a teljes, egységes magyar hont,

mint megakadályozhatatlan valóságot, hogy a habsburgi monarchiában is teljes területi önállósággal folytathassa harcát népének szabadságáért.

— Es amikor 48-ban félrevezetett nemzetiségeink egy része feltámadt a magyarság ellen,

a ruszinok és máramarosiak megint csak hűek maradtak és Kossuth zászlója alá sorakoztak.

De érdekes megállapitás az is, hogy amikor Kossuth Lajos számüzetésében a magyar szabadságot féltette a monarchikus gondolattól és elnyomástól, a dunai népek konfederációját propagálva, megint csak magyar oldalról jött a gondolat, amely esetleg hivatva lett volna az itteni népek együttélését és szabadságát biztositani.

— Az elmondottakból egy tanulság van.

Magyarország nélkül, a magyar nép vezető szerepe nélkül államot ezen a csodálatosan egységesnek kiszabott földön alkotni nem lehet.

Jöhetnek átmeneti események, jöhetnek alakulások, de *ezen az igazságon változtatni senkisem tud.* Aki ezt megkisérli, az mind kudarcat fog vallani, fejjel megy a falnak; legyen az bár a Kárpátoknak országunkat körülölelő fala, vagy az a fal, amelyet ma már 15 milliós országunk minden becsületes férfikarja állit az ilyen törekvések elé.

— A legnagyobb biztositékunk pedig az, hogy

ez igy volt, ennek igy kell lenni, mert ez az igazság, ez a jó és másképpen nem lehet.

Es hogy minő elhivatottsággal képviseli a magyar nemzet ezt a szellemet, *mutatja minden igyekezete, amellyel a független Horvátországgal és Szlovákiával népeink évezredes barátsága szellemében keresi az együttélés útjait.*

„Különbség magyar és nem magyar közt ebben az országban nincs"

— E hősi emlékmű azt példázza, hogy a ruszin nép az elmúlt világháborúban sem volt méltatlan a nagyságos fejedelem jelzőjére, hiszen

az emlékmű az életüket vesztett magyarok mellett az életüket áldozott ruszinok emlékét is egyenlő sorban és egyformán kivánja megörökiteni.

De nem voltak méltatlanok az elmúlt húsz évben sem, akkor, amidőn a viszonyokat nem ismerő, rólunk felületesen itélkező tényezők kiszakitották a magyar állam testéből ezt a földet. *Es nemcsak a magyar érezte magát rabszolgasorban, hanem abban érezte magát a rutén nép is.*

— Kötelességet teljesitek, amikor

elismeréssel és hálával emlékezem meg arról a férfiról, Kurtyák Jánosról,

aki ebből a városból, mint központi helyről irányitotta a ruszinság politikai pártjának, az Autonóm Földmüves Szövetségnek küzdelmét és sorozom öt a hősi halottak glóriás közületébe. Erről a pártról mindenki tudta, hogy célja e területnek és népének az ezeréves Magyarországba való visszajuttatása. Ennek a férfinak az emlékét, aki példásan össze tudta egyeztetni a magyar hazához, a magyar állameszméhez való törhetetlen hűséget a ruszin nép érdekeinek, szabadságtörekvéseinek felkarolásával és munkálásával, sokan követik ma is és kérem a ruszin népet, hogy ezt az utat járja és az ő követőit válassza vezetőinek.

— A hősi emlékmű a magyar haza hűséges fiainak szól és azokról beszél. *De szól a ma itt élő magyarhoz, ruszinhoz és románhoz egyaránt.* Én nagyon jól tudom, hogy itt is megvannak a nehézségek, bajok, egyéni sérelmek is lehetnek, — de

az Istenre kérem a tisztánlátását mindenkinek és a becsületességét a nép vezetőinek,

hogy lássák be, hogy a háború ötödik évében vagyunk. Hogy itten sem lehet elkerülni teljesen ennek a nehézségeit, bajait, keservelt. De egyet állitok egész határozottsággal: hogy ebben

különbség magyar és nem magyar között ebben az országban nincs

és ha valahol legkevésbé érződnek meg a bajok, azt egész biztosan leszögezhetem, éppen itten van Kárpátalja földjén.

— **Ezért** *jogom van azt kérni, hogy legyetek türelmesek, higyjetek és bizzatok a jobb jövendőben, a félreértések múlásában, a bajok orvoslásában, a jobb jövő bekövetkezésében.*

— Es kötelességem megparancsolni mindenkinek, hogy

e különbséget itt senki között, aki hűséges polgára akar lenn Magyarországnak, ne tegyen bánásmódban, igazgatásban, senki itten magát hátrányos helyzetben ne érezhesse,

mert a magyar gondolatot csak az szolgálja, aki ezen az úton halad. Aki nem megértő, nem elnéző, aki az ellentéteket kiélezi, az nem szolgálja a nagy célt: a magyar hazában boldogulását minden nemzetnek, amely hűséggel csatlakozik az államfenntartó magyar gondolathoz!

— Politikai hitvallásomat — és ezzel fejezem be beszédemet — egy mondatban ki tudom fejezni:

— Nekünk magyaroknak és a Kárpátok medencéjében élő minden népnek szent kötelessége, hogy egymás segitségére siessünk, egymást segitsük és hogy

földünknek szabadságát, népi és nemeti életünk függetlenségét, idegen befolyástól való mentességét — úgy, hogy abból mindnyájunkra a legtöbb jó és a béke és a nyugalom származzon — kimunkálni szent, emberi, hazafiúi kötelességünk.

— Ennek a kötelességnek a teljesitésére szólitok fel minden magyart és ennek a földnek a népét, mert ha nem ezt tesszük, nem igaz szivvel zarándokoltunk ide apáinkhoz, testvéreinkhez, hőseinkhez, akiknek ezt az emlékmüvet állitottuk.

— Erre kötelez ez a szobor — ezért áll itt és örködik örök időkre.

A miniszterelnök beszédét igen gyakran szakitotta félbe helyeslés és éljenzés s beszéde végeztével ismételten hosszantartó lelkes ünneplésben részesitették a miniszterelnököt.

„Bródy András: Nekünk csak egy hazánk lehet, Magyarország"

Ezután Bródy András országgyülési képviselő lépett a hősi emlékmű talapzatára s a következő beszédet mondotta:

— Engem ért a megtisztelő kitüntetés, hogy Nagyméltóságodnak itt elhangzott, népünk jövőjét és sorsát érintő megnyilatkozását népünknek anyanyelvén interpretáljam.

— Ami Nagyméltóságodnak ma itt népünkhöz intézett, meleg szeretettel telitett megnyilatkozását illeti, elég, ha rámutatok arra a visszhangra, amelyet Nagyméltóságod beszédje az itt megjelentek szivében kiváltott és *fog kiváltani azokban is, akiknek Nagyméltóságod megnyilatkozását én fogom ruszin anyanyelvükön tolmácsolni.* Ha tehát szólok, az ő szivük és lelkük szerint mondom: Miniszterelnök úr,

köszönjük önnek, hogy eljött közénk

és köszönjük a sorsunkra és jövőnkre vonatkozó, nemes intenciókat és meleg szeretettől áthatott, itt elhangzott megnyilatkozásait. *Ezeket elfelejteni sohasem fogjuk!*

Ezután a ruszin hallgatóság meg-megújuló helyeslése és éljenzése közben ruszin nyelven tolmácsolta a miniszterelnök beszédét, majd beszédét igy fejezte be:

— Nagy örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy ebben az illusztris gyülekezetben kijelentsem:

a ruszin nép hiven a multhoz — amely multban soha-soha nem vétett a magyar állameszme, a magyar haza ellen — sziklaszilárdan s töretlenül és az utolsó szál emberig áll a magyar állami gondolat mellett, a magyarsággal való elválaszthatatlan egységben.

Itt állunk mint egy ember a béke munkájában, de itt állunk mint Rákóczi hü ruszinjainak hü utódai, *mint a magyar állameszme hü katonái.* Miért? Mert szilaszilárd a meggyőződésünk, hogy

nekünk csak egy hazánk lehet: Magyarország.

csak egy állam lehet, ahol a mi népi törekvéseinket kielégithetjük, ahol panaszainkat meghallgatják s orvosolják — *s ez a magyar állam. Itt voltunk, itt maradunk mindörökre!*

Bródy Andrásnak ruszin nyelven is megismételt kijelentéseit a sokezerfőnyi ruszin hallgatóság kitörő lelkesedéssel és éljenzéssel fogadta.

Lehull a lepel a szoborról

Ezután katonai tiszteletadás közepette

lehullott a hősi emlékműről a lepel,

majd Huszt kornnaváros közönsége nevében dr. Popovics Sándor községi főbiró magyar- és ruszinnyelvü beszédben átvette az emlékművet. Ünnepélyes fogadalmat tett, hogy az emlékmű Huszt lakosságát mindig arra fogja emlékeztetni, hogy amint az emlékművön megörökített hősök életüket és vérüket áldozták a hazáért, ugyanolyan áldozatos lélekkel szolgálja hazáját.

A községi főbiró beszéde után a római katolikus, görögkatolikus, református és görögkeleti egyház lelkészei megáldották a hősi emlékművet, majd Ruszinkó Miklós görögkatolikus kanonok mondott záróbeszédet. E hősök — mondotta a többi között — hűségre, a haza iránti szeretetre tanitanak mindnyájunkat. Szeretni a hazai rögöt, amelyért annyi vér folyt, szeretni ezeréves hazánkat, amely véd, óv minket s szabaddá tett. A kárpátaljai ruszin mindig hü volt hazájához. Hűségének szálai II. Rákóczi Ferenchez, a Nagyságos Fejedelemhez vezetnek. Ők voltak a leghűségesebb katonái, ezért kapták a „gens fidelissima" elnevezést.

— Mi, utódai, nyomdokait követjük.

Igérjük és fogadjuk, hogy hűek leszünk ezeréves hazánkhoz.

Ugy fogunk élni, hogy az utókor reánk is mondhassa a Nagyságos Fejedelem szavait: „Gens fidelissima". Ugy fogunk élni, *úgy fogjuk a fiatal nemzedéket tanitani a templomban, az iskolában, az életben, hogy édes hazánkat szeressék, becsüljék, mint apáink és ősapáink* s ha kell, mint ezek a hősök, vérüket is ontsák érte. Végül Isten áldását kérte a hazára, a Kormányzóra, a kormányra és Kárpátalja vezetőire. *A Kormányzó nevének említésekor az ünnepség közönsége hosszasan és melegen ünnepelte a Kormányzót.*

Ezután az emlékmű megkoszorú zására került sor.

Először Kállay Miklós miniszterelnök helyezett el koszorút a maga és a kormány nevében,

majd *Csatay* Lajos honvédelmi miniszter a honvédség koszorúját tette le az emlékmüre. A közigazgatási hatóságok, a hősi halottak hozzátartozói, a volt cs. és kir. 85. gyalogezred bajtársai, a huszti tűzharcosok, a Vöröskereszt, az Egyesült Női Tábor és a Női Honvédelmi Munkaszervezet és az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga koszorúja mellett a kárpátaljai községek és testületek egész sora helyezett koszorút a huszti hősök emlékművére.

A lélekemelő, bensőséges ünnepség a magyar és a ruszin Himnusz eléneklésével ért véget, majd katonai diszmenet volt.

Az ünnepség befejezése után Kállay Miklós miniszterelnök *fogadta Tasnádi és Visk magyar községek küldöttségét,* amely *vitéz Kökényessy* Péter országgyülési képviselő vezetésével jelent meg előtte, utána pedig *hosszasan elbeszélgetett a felsőapsai románokkal.*

A vasárnap megszentelését és a szombattól hétfőig terjedő szesztilalmat sürgeti a protestáns nagygyűlés

Az Országos Protestáns napok keretében vasárnap délben nagygyülésre jöttek össze a Horthy Miklós Nemzeti Spor csarnokban a magyar protestánsok. *A vasárnap megszentelésééért tartott nagyszabású ünnepségen* megjelentek a magyar protestáns élet kitünőségei.

Zsoltáréneklés után Tasnádi Nagy András titkos tanácsos, az Országos Bethlen Gábor Szövetség elnöke megnyitóbeszédében hangoztatta, hogy a reformáció élő, szellemi irányzat, mely arra tanit: vigyázni kell, nem szabad letérni hitünk egyetlen igaz alapjáról. Azért akarjuk felemelni szavunkat, mert *nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a vasárnap megszentelésének isteni törvényét megnyirbálják.* A vasárnap délelőtti mozik, nyitott kocsmák és egyéb szórakozások elvonják az embereket az isten istentiszteletétől.

A megnyitó után *Thuróczy* Zoltán evangélikus püspök hangoztatta, hogy a vasárnap megszentelése beletartozik Isten tízparancsolatába.

Ezután *Szabó* Imre esperes a kormányzóhoz intézendő felirat szövegét ismertette. Hangoztatja a felirat, hogy az Országos Bethlen Gábor Szövetség azzal a kérelemmel fordul a kormányhoz, hogy *a vasárnap megszentelését törvényhozás útján biztositsa.* Ezért kérik ünnepélyesen a kormányt, terjesszen javaslatokat a törvényhozás elé, mely mondja ki: *vasárnap déli 12 óráig film- és szinházi előadásokat, a kártyaszobák és billiárdjátéktermek nyitvatartását, valamint sportversenyeket nem engedélyeznek és politikai, tudományos, irodalmi és müvészi összejöveteleket — kivételes esetektől eltekintve — szintén nem engedélyeznek. A szeszesitalok kimérését szombat estétől hétfő reggelig eltiltják és a vasárnapi országos vásárokat eltörlik.*

A nagygyülés nagy lelkesedéssel fogadta el a felirati javaslatot. A nagygyülést vitéz *Törs* Tibor, az Országos Bethlen Gábor Szövetség ügyvezető-társelnöke zárta be s annak a reményének adott kifejezést, rövidesen eljön az idő, amikor vasárnap valóban az Ur napja lesz. Történelmi időket élünk és mi, magyar protestánsok, mint négyszáz éven keresztül mindenkor, most is a nemzet lelkiismereteként szólalunk meg, amikor felirati javaslatunkat útnak bocsátjuk — fejezte be szavait vitéz Törs Tibor.

— A közérzet és a munkaképesség gyakran igen jelentékeny mértékben megjavul akkor, ha bélműködésünket és gyomoremésztésünket reggel felkeléskor egy pohár természetes „Ferenc József" keserűvizzel kellőképpen elrendezzük. Kérdezze meg orvosát!

SZENDEFFY Aladár mügyüjtő

Művészettörténeti Értesitő, XXXVII.évf.1/2.sz.
1988.

ALADÁR SZENDEFFY EN ALSACE OU LA PETITE HISTOIRE D'UNE COLLECTION HONGROISE À COLMAR

«Les collectionneurs sont les heureux du siècle, ils échappent à l'ennui, se préoccupent peu des bruits de la terre, peuvent satisfaire leur passion prédominante à tout âge, vivent généralement fort vieux, et meurent presque sans s'en douter.»[1]

Peu de mots définissent avec autant de bonheur le personnage d'Aladár Zoltán Szendeffy, si peu connu de ses compatriotes hongrois et quasiment oublié à Colmar, sa ville d'adoption. Deux lieux cependant gardent encore intacte la mémoire de ce mécène, le Musée d'Unterlinden et la Bibliothèque de Colmar. Sa collection inédite d'objets d'art et de tableaux est soigneusement conservée dans les réserves du musée d'Unterlinden à Colmar, faute d'avoir pu intégrer les collections.[2] La Bibliothèque municipale de Colmar a pu amplement profiter de la passion que Szendeffy portait aux livres. En échange de ces largesses, il demanda que le nom de son épouse, Berthe Molly, fut donné à une rue de Colmar, celle précisément qui vit naître sa compagne.

1. Portrait d'Aladár Szendeffy — Szendeffy Aladár

2. Berthe Molly

Né le 15 juin 1865 à Budapest, le parcours de ce médecin fut, il est vrai, sans grande surprise.[3] Héritier d'un bon bagage patrimonial et culturel, ce fils d'un président de parlement hongrois fit de classiques études de médecine, puis exerça son métier à Budapest. «J'étais autrefois un petit Cresus» — confessa-t-il dans un texte manuscrit inédit, donnant un bref aperçu de ses richesses, rédigé à l'intention de ses futurs nécrologues.[4] Ce rapide descriptif ne donne malheureusement aucun détail sur les débuts de sa collection qui se constitua sans doute autour du noyau de l'héritage paternel, nous le verrons plus loin.

Contrairement à toute attente c'est un mariage et non les événements politiques qui mirent Szendeffy en exil. Sa rencontre avec Colmar fut en effet le fruit d'un heureux

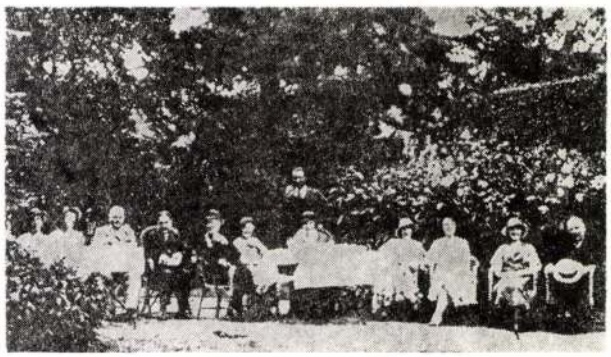

3. „Garden-party" chez les Szendeffy à Colmar en 1933 — „Garden-party" Szendeffyéknél Colmarban 1933-ban

hasard. Vers 1900, le médecin eut à soigner une dame agée, atteinte de troubles nerveux. Szendeffy relate cette aventure avec humour et chaleur: "J'étais médecin à Budapest lorsqu'une dame vint me voir pour se plaindre de troubles nerveux. «Les médicaments ne vous mèneront pas loin, dis-je, le mieux serait d'aller à Wörishofen, à l'Institut du père Kneipp.» Ma patiente se laissa convaincre, exigeant cependant que je l'accompagne. Que voulez-vous, les affaires sont les affaires et je donnais mon accord. Le 13 mai 1900, nous partions pour Wörishofen (13 est un chiffre fatal). La température était encore fraîche et les malades se réchauffaient dans le hall. Une jeune fille tentait, sans y parvenir, de mettre son manteau. Je l'aidais, ce qu'aurait fait tout homme courtois. Elle accompagnait sa grand-mère malade à Wörishofen. Après 24 heures, je retournais vers mes malades, non sans demander à la grand-mère, la permission de m'enquérir de sa santé, ce qu'elle m'accorda volontiers. Je peux dire

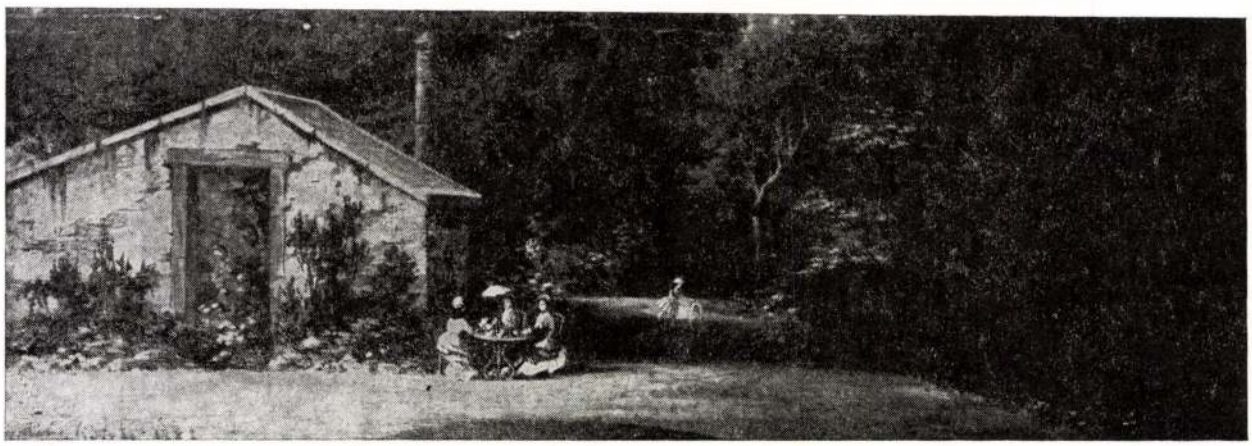

4. Michel Hertrich: Jardin, 1873 — Kert, 1873

5. Aristide Oeconomo: Portrait de Madame Szendeffy — Szendeffy Aladár nagyanyjának képmása

6. Anton Einsle: Portrait de Madame Szendeffy, comtesse Kinsky — Szendeffy Aladár nagynénje, született Kinsky grófnő

7. Giovanni Battista Lampi (II.): Portrait de jeune fille — Fiatal lány képmása

sans exagérer qu'à partir de ce moment, la poste n'a jamais fait autant d'affaires, car les lettres allaient et venaient tous les jours même le dimanche ! C'est ainsi que je fis connaissance avec la «jeune fille au mantelet»".[5]

C'est devant une boîte en porcelaine de Sèvres qu'il avait coutume de raconter cette rencontre avec Berthe Molly,[6] sa future épouse. «Nos vues, nos âmes, nos coeurs s'accordaient si bien qu'un an plus tard, le 13 mai 1901, j'envoyais cette bonbonnière de Sèvres remplie de chocolats à Colmar (sa ville natale). J'y cachais tout au fond une petite boîte en argent contenant une alliance. Lorsque tous les chocolats furent mangés, je reçus un télégramme. J'envoyais aussitôt ma photo à ma future belle-mère en lui demandant la main de sa fille Berthe. Aucune diseuse de bonne aventure n'aurait pu prophétiser les conséquences de ce geste galant.»[7] C'est ainsi que Szendeffy avait pu tester la gourmandise de sa future épouse ! La mariage fut célébré en 1900. De 1900 à 1914, Berthe Molly vint s'établir à Budapest, puis, à la mort de sa mère, elle exprima le désir de revenir vivre en France. «Elle souhaita que nous retournions pour toujours à Colmar; je pensais qu'elle avait le mal du pays et, comme toujours, je dis «oui et amen» et abandonnais après trente ans mon activité de médecin.»[8]

8. D'après Guido Reni: Vierge à l'enfant — Guido Reni után: Mária a Gyermekkel

9. Ignác Gaál: Bouquet de fleurs, 1844 — Gaál Ignác: Virágcsokor, 1844

La collection quitta donc la Hongrie, en toute légalité, pour prendre place dans leur demeure colmarienne.[9] Les fiches de résidence conservées aux archives de Colmar[10] donnent les nombreuses allées et venues des Szendeffy entre la Suisse, Colmar, Budapest et Karlsbad de 1920 à 1938; Szendeffy obtint rapidement la nationalité française.[11]

Que l'on ne s'y trompe pas, Aladár Zoltán Szendeffy n'a rien du grand collectionneur, mais il aime s'entourer de beaux objets et de tableaux lui rappelant le désormais lointain climat de la Puszta et du Lac Balaton.

Malgré les quelques pièces d'archives inédites que nous avons pu trouver récemment, aucun document ne permet malheureusement de faire l'historique précis de sa collection.[12] Sans doute Szendeffy exporta-t-il une grande partie de ses objets de Hongrie au moment de son installation définitive à Colmar en 1925. Cependant, la présence de peintures d'artistes régionaux alsaciens (Hertrich,[13] Hirth[14]) ou de peintres mineurs français (Petitjean[15]) témoigne de l'intérêt que Szendeffy a continué à porter à l'enrichissement de sa collection après son départ de Budapest.

Aux côtés de ces oeuvres très mineures que nous ne détaillerons pas figurent des tableaux de l'école viennoise: un portrait très académique de Madame Szendeffy, la grand-mère d'Aladár exécuté par Aristide Oeconomo en 1854[16] (fig. 5.) voisinait avec le portrait de sa tante Madame Szendeffy, comtesse Kinsky.[17] Cette dernière oeuvre, toute officielle elle aussi, est signée du portraitiste viennois Einsle, peintre ayant longtemps joui des faveurs de la cour autrichienne[18] (fig. 6.).

Noblesse oblige: l'école italienne se devait elle aussi d'être représentée. Un délicat *Portrait de jeune fille* de Giovanni Battista Lampi,[19] (fig. 7.) membre d'une famille de peintres oeuvrant entre l'Italie, l'Autriche et la Russie, se démarque avec force des portraits officiels voisinant sur le mur. Ce portrait de gracieuse jeune fille portant un vase dut être peint dans le dernier quart du 18e siècle, rendant ainsi plus difficile la restitution à l'un des deux peintres Lampi: s'agit-il de Lampi I, (1751—1830), dont l'oeuvre fut partagé entre Vérone, Vienne, la Pologne et la Russie ou de son fils Lampi le Jeune (1775—1837) qui mena lui aussi une carrière de peintre itinérant? L'oeuvre est en tout cas toute empreinte de l'esprit français de Greuze.

Enfin, une peinture plus ancienne, attribuée à Guido Reni, une *Vierge à l'enfant*[20] (fig. 8.) n'est autre qu'une oeuvre d'après un prototype de Reni, autrefois considéré comme perdu, parfois identifié avec la *Vierge à l'enfant* de la galerie Doria Pamphili à Rome, que la critique ancienne donnait au maître. Après avoir été rejetée, l'hypothèse d'une peinture autographe est à nouveau proposée par R. Engass[21] pour l'oeuvre romaine. La fortune critique du tableau fut assurée par la gravure de Cornelius Bloemart, publiée par Giovanni Giacomo de Rossi de Rome.[22] L'inscription «Guido Reni pinxit... Comelius Bloemaert sculp.» ne laisse aucun doute quant à l'origine de son inspiration. De nombreuses copies de ce modèle existent dans les collections européennes: à la longue liste donnée par R. Engass,[23] viennent s'ajouter la version encore inédite de Colmar ainsi qu'une copie récemment passée en vente chez Sotheby's.[24] L'oeuvre colmarienne avait été achetée sur le marché hongrois par Berthe Molly, épouse de Szendeffy, avec l'argent de sa dot, comme nous l'apprend une lettre du baron au maire de Colmar.[25]

On ne tardera pas à reconnaître dans ce noyau d'oeuvres «le bon goût» aristocratique, et le sens de la «valeur sûre», qui aura guidé le père d'Aladár Szendeffy, président du parlement hongrois, familier de l'empereur François Joseph.[26]

D'autres oeuvres peuvent être identifiées comme étant issues de l'héritage paternel, tels ces tableaux dans la suite de François Boucher — l'*Eté* et l'*Amour moissonneur* — qui ornent deux grandes glaces à trumeaux.[27]

Il serait trop long et fastidieux d'énumérer ici les nombreux objets d'art décoratif de la collection qui comprenait peu d'oeuvres majeures; un bon goût classique avait présidé à la sélection, goût peu enclin à faire entrer des «curiosités», des fantaisies. Quelques «chinoiseries» se perdaient au milieu de ce mobilier. Porcelaines, pendules et argenterie semblent être davantage le luxe du quotidien que des «achats vedettes» ou des pièces exceptionnelles.[28] Dans sa notice nécrologique, Szendeffy écrivait: «J'ai eu trois passions: — collectionner — car tout homme de bien, de plus de 50 ans a la passion de la collection — j'ai collectionné les objets d'art, les livres et les timbres...».[29]

C'est précisément dans le domaine du livre que Szendeffy fit la collection la plus heureuse: 7000 volumes environ composaient en effet une riche bibliothèque dans laquelle figuraient en bonne place tous les grands classiques de la littérature européenne, mais aussi de précieux ouvrages d'*hungarica*; les publications de l'Académie des sciences de Budapest voisinaient avec les nombreux volumes révélant sa prédilection pour l'histoire de sa patrie,[30] mais aussi pour la Révolution française.

Une passion particulière pour Bossuet lui avait fait entreprendre une traduction en langue hongroise, malheureusement restée à l'état de manuscrit.[31] Sa passion pour la botanique, qu'il partageait avec son épouse, se découvrait sur les rayons de sa bibliothèque.

Mais c'est l'ensemble de peintures hongroises qui présente sans doute le plus d'intérêt, tant pour la qualité picturale des oeuvres que pour son caractère inédit. Trop rares sont en effet les peintures hongroises du 19e siècles conservées dans les collections publiques françaises.

De plus, cette collection reflète plusieurs tendances de la peinture hongroise à cheval sur les 19e et 20e siècles. Puisse le lecteur hongrois pardonner la superficialité des informations et jugements sur cet ensemble, dûe à la difficulté d'accès à la bibliographie hongroise.[32]

10. Giacomo Marastoni: Portrait de Rosa Schodel, 1840 — Marastoni Jakab: Schodel Róza képmása, 1840

Contrairement aux oeuvres italiennes et autrichiennes datant sans doute de la collection de son père, les oeuvres hongroises — à l'exeption peut-être des plus anciennes — ont pu être achetées par Áladár Szendeffy lui-même. La collection s'ouvre chronologiquement sur une peinture d'*Ignacz Gaal*, surtout connu pour ses fruits et ses natures mortes, formé comme bon nombre de peintres hongrois à l'Académie de peinture de Vienne.[33] Le *Bouquet de fleurs*[34] est posé sur un rebord de marbre sombre (fig. 9.). Datée de 1844, l'oeuvre montre un dessin précis, sans toutefois l'excès descriptif quasiment anatomique de la nature auquel ont abouti certains peintres de fleurs du 19e siècle. La peinture de fleurs se veut volontiers «hollandisante» puisant son modèle dans le grand livre de la nature, et son «faire» dans Van Daël et Van Huysum. Ce n'est sans doute pas par hasard si Szendeffy avait placé ce tableau dans un angle «art déco» de sa maison: une table ovale marquetée à motifs floraux de Gallé lui tenait compagnie.

Un portrait dans un pur style "Biedermeier" rompait le défilé officiel des portraits de famille: Rosa Schodel, actrice — avec tout ce que ce terme comportrait de tendancieux dans le puritanisme du 19e siècle — s'est en effet faite représenter dans le rôle d'Andromaque de Racine[35] (fig. 10.). Elle compose pour le peintre *Giacomo Marastoni*[36] une pose mi-alanguie, mi-tragique. L'oeuvre signée est composée à Pest en 1840 comme l'indique la

11. Béla K. Spányi: Le soir — K. Spányi Béla: Az est

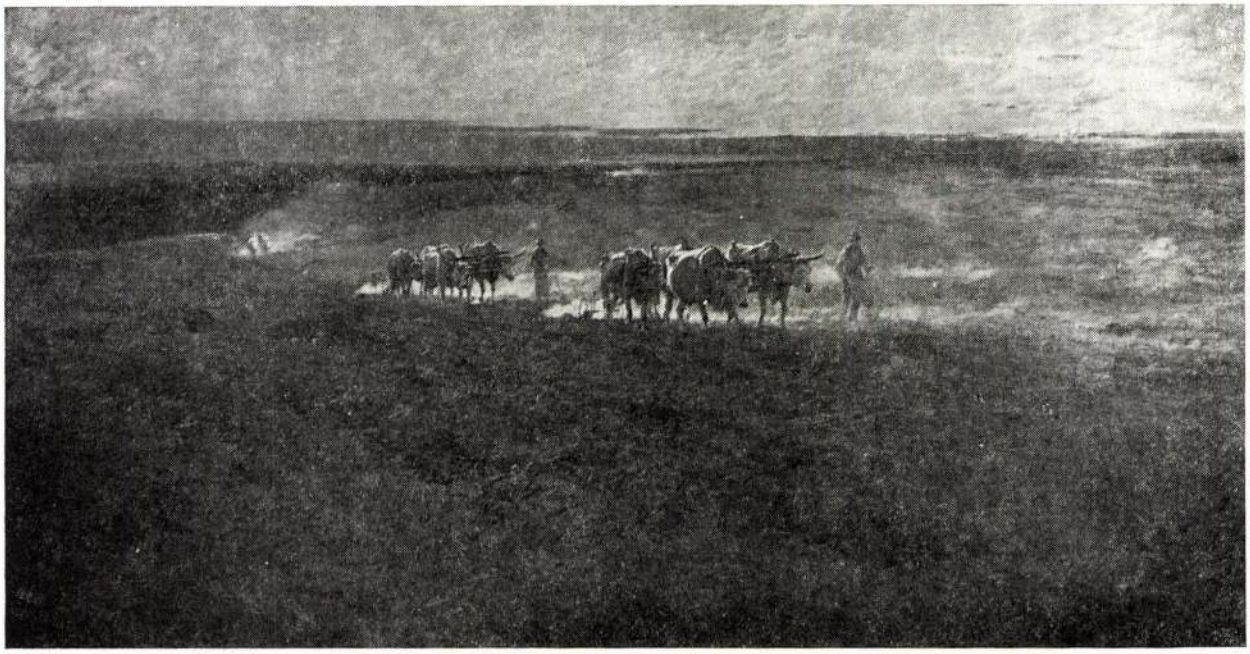

12. Béla K. Spányi: Plaine hongroise au couchant — K. Spányi Béla: Az Alföld alkonyatkor

13. Béla K. Spányi: Matinée brumeuse — K. Spányi Béla: Ködös reggel

mention précédant la date; rien dans le faire de ce portrait ne laisse présumer de l'origine vénitienne du peintre, l'un des derniers à venir d'Italie pour s'installer à Pozsony et Pest en 1830. Son grand classicisme technique, consciencieux et sans surprise dut servir à toute une génération d'artistes formés à l'École de peinture qu'il fonda en 1846 à Pest[37] en plein triomphe du style «Biedermeier» viennois.

Par goût ou pour des raisons d'ordre financier, Szendeffy achète peu de grande peinture officielle hongroise ce qui décevra peut être le lecteur hongrois. Peu de grands noms dominent: Mihály Munkácsy et Pál Szinyei Merse sont absents de cette collection. Sa préférence va aux petits maîtres paysagistes et à la peinture d'illustration historique volontiers réaliste, goût sans doute assez peu répandu dans l'aristocratie en cette fin de 19e siècle. La tradition du paysage hongrois est bien illustrée par trois oeuvres de *Béla Spányi*,[38] formé lui aussi entre Münich, Vienne et Budapest. Bien que toutes trois soient signées de Spányi, elle ne portent aucune mention de date. L'une d'entre elles est encore clairement liée à la tradition hongroise du 19e siècle, qui fait du paysage avant tout le décor du monde rural et le témoin de la vie des champs. Dans *le Soir*[39] (fig. 11.), le coup de pinceau se fait plus large, dans des effets de contrejour. L'implication très forte de Spányi dans l'école de Szolnok visible ici, apparaît aussi dans une grande peinture figurant *La plaine hongroise au couchant*,[40] (fig. 12.) où les travaux des champs se métamorphosent en un drame au romantisme échevelé, dans une lumière rouge qui jette sur la terre des ombres rouge-marron à grands traits de

14. Dániel Mihalik: Matin au village, 1900 — Mihalik Dániel: Falusi reggel, 1900

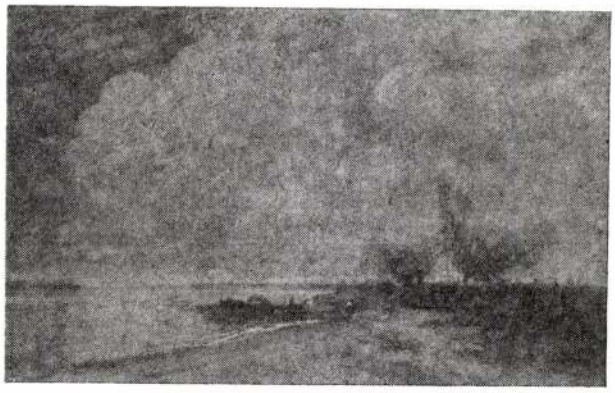

15. Paysagiste anonyme: Passeur — Ismeretlen tájképfestő: Révész

16. Joseph Rippl-Rónai: Reflets d'automne, 1898 — Rippl-Rónai József: Őszi színek, 1898

pinceau. Des empâtements clairs viennent marquer les contreforts du ciel. Ces effets particuliers de lumière de fin de jour évoquent ceux du *Soleil automnal*, pour lequel Spányi obtint la médaille d'or de l'état en 1893.

Le dernier paysage enfin montre des accents plus impressionistes: de petit format, la *Matinée brumeuse*[41] (fig. 13.) met en scène un lever du jour avec des successions de transparences blanches et de jaunes pâles.

Cette tradition de paysage hongrois se retrouve dans une toile de *Daniel Mihalik*,[42] l'un des membres-fondateur de l'école de Szolnok. *Le Matin au village*,[43] (fig. 14.) malgré son cadrage classique montre une touche résolument impressionniste. Elle est datée de 1900, année heureuse pour Mihalik qui se voit décerner la mention «honorable» au salon des artistes français de Paris, après y avoir séjourné de 1898 à 1899. L'oeuvre de Colmar est de peu contemporaine à celles exposées à la Galerie Nationale Hongroise de Budapest, datées de 1901 et de 1903 *(Prairie* et *Balaton)*.

La peinture portant l'inscription «Révész» à son revers, qui indique le titre: *Le passeur* (fig. 15.) ne peut pas être attribuée à l'auteur de Panem.[44] Le paysagiste anonyme a su rendre avec une grande économie de moyens la lumière capricieuse au bord du large fleuve que les impressionistes français cherchaient en bord de mer. La discrète présence humaine, une barque et quelques arbres jalonnent les distances jusqu' à l'horison, dégageant un très large ciel nuageux qui doit beaucoup aux paysages de Munkácsy.[45]

Dans ce groupe de peintres, le nom de *Rippl-Rónai*[46] sera sans doute le plus familier à l'amateur français; qui ne connait en effet son *Portrait de Pierre Bonnard*[47] dont Rónai fut l'ami? Ses attaches avec la France ne se limitent pas seulement à son amitié avec les peintres Bonnard, Vuillard et Maillol; il adhère au groupe des Nabis et séjourne durant dix ans à Paris. Sa fortune critique en France est assurée par ses portraits d'amis artistes, tel le *Portrait de Maillol*, du Musée du Louvre.[48] Szendeffy avait acquis de ce peintre un pastel délicat *Reflets d'automne*,[49] (fig. 16.) où des tons mordorés viennent nuancer

17. Henrik Pap: Attaquée, sans défense, 1908 — Pap Henrik: A védtelen megtámadott, 1908

les feux rouge-orange des arbres en automne. L'oeuvre est peu caractéristique du peintre tel qu'il est connu en France par ses portraits d'artistes. Elle est pourtant quasiment contemporaine. Rónai s'y révèle en effet, plus poète que décorateur au sens où l'entendait ses amis Nabis. Bien que le tableau soit exécuté en 1898 à une époque où Rónai est en France, c'est sans doute sur le marché de l'art hongrois où l'artiste fut rapidement lancé, que Szendeffy put acquérir cette oeuvre dans laquelle ne subsiste plus aucun souvenir de son récent «style noir».

Enfin, le courant «réaliste» de la peinture hongroise était aussi présent dans l'entourage de Szendeffy. *Henrik Pap*[50] laisse dans une scène de genre un exemple succulent de cette peinture narrative, exploitant les moyens de la peinture du réalisme social à des fins purement anecdotiques. Le tableau de grand format figure en effet un homme enlaçant et tentant d'embrasser une femme; l'oeuvre porte le titre évocateur: *Attaquée sans défense*[51] (fig. 17.). Szendeffy y consacrait un commentaire amusant: "... il montre une jeune fille portant un panier de fruits, et à côté d'elle se tient un jeune paysan un peu arrogant: ‚elle ne peut pas se défendre', dis-je en riant, mais une dame me répond: «croyez-vous qu'elle en ait tellement l'intention? Regardez-bien comme elle louche de l'oeil droit, comme elle en a envie, comme elle rit»." Et Szendeffy de conclure avec philosophie «...il se peut que la dame ait raison».[52] La scène est brossée à larges traits de pinceau vigoureux dans une dynamique créée par le fort contraste de lumière. C'est tout le métier de Gyula Benczúr qui apparaît ici, mais aussi l'esprit du Munkácsy des violentes satires sociales.

Enfin, l'oeuvre de *László Pataky*[53] peut être vue comme un compromis entre la peinture historique et la peinture de genre, domaines dans lesquels les artistes hongrois ont excellé. Les Maraudeurs au temps de Rákóczi, une *Scène de Kouroutz*[54] (fig. 18.) résume bien ce courant de la peinture hongroise dans lequel Munkácsy a largement dominé. Le cartel porte encore le titre original hongrois «Kuruczok», tableau qui met en scène deux soldats pillards de l'armée de Rákóczi. Critique sociale mais aussi page d'histoire et leçon de morale, tel est le contenu de cette oeuvre: des pillards gros et gras, chargés de butins, se font servir à boir par une humble servante, sans même daigner descendre de cheval. Leur trivialité est aggravée par le geste de satisfaction de l'un des soldats, se lissant les moustaches. Pataky s'attaque là à l'un de ses thèmes favoris, la description de la vie des soldats durant la guerre d'Indépendanc.

Dans sa notice nécrologique maintes fois évoquée, Szendeffy avait confessé trois passions: collectionner arrivait en tête, puis venait la générosité pour la bibliothèque et le musée, enfin: «... dispenser des dons à ceux qui sont dans la détresse, même si je devais y laisser mon dernier sou, je n'ai jamais dédaigné un pauvre, chaque mendiant ou clochard me connaît à Colmar».[55]

La longue maladie de son épouse Berthe Molly — décédée le 24.3.1945 — réclamant des soins coûteux, avait largement entamé les finances familiales[56] et obligé Szendeffy à vendre bon nombre d'objets, de collections, voire même de médicaments et d'instruments scientifiques.[57]

Bel exemple de générosité et de discrétion: après avoir gratifié la ville de Colmar et le musée d'Unterlinden de son patrimoine et de ses collections, Szendeffy quitta sa ville adoptive sur la pointe des pieds, le 3 juin 1958 à l'âge de 93 ans, et fut enterré en toute simplicité[58] aux côtés de «la jeune fille au mantelet».[59]

Esther Moench

18. László Pataky: Scène de kouroutz — Pataky László: Kurucok

1 *L. Larchey*, in: Revue anecdotique. Paris, 1859. 193.

2 Une partie de la collection d'arts décoratifs fut exposée au musée d'Unterlinden, à partir de 1946 dans la salle Szendeffy (salle 27) au premier étage. Les impératifs muséographiques ont dispersé les objets lors des remaniements des collections du premier étage.

3 Un seul article d'intérêt exclusivement biographique fut consacré à Szendeffy par *J. Betz:* «Le baron Aladár Zoltán Szendeffy, colmarien d'adoption.» In: Annuaire de la Société historique et littéraire de Colmar. 1972. 145–149. Cet article ne donnant que les grandes lignes de la biographie de Szendeffy est ici largement complété par les archives inédites (Fonds Szendeffy) conservées à la Bibliothèque municipale de Colmar. Enfin, une très rapide contribution biographique de *J. Rey:* «Un Magyar Adelar de Szendeffy, citoyen de Colmar.» In: Le Point Colmarien 65., décembre 1985, 23. ne saurait être une base de travail car elle comporte plusieurs erreurs.

4 «Ein kleiner Krösus war ich einmal, Eigenthumer durch Jahrhundert geerbte 1500 Hectar Erde, und durch meine Grosseltern von 3 Immöbeln», «Necrolog Merkmalen», Colmar, Bibliothèque municipale, Archives Szendeffy, p. 1. Nous remercions *M. Francis Gueth*, Conservateur de la Bibliothèque municipale de Colmar de nous avoir transmis tous ces documents.

5 Ce texte inédit, donne les commentaires de Szendeffy à sa collection. «Tableau explicateur» 5–6. (Colmar, Bibliothèque municipale, archives Szendeffy). Ces lignes ont été écrites en allemand par l'auteur qui, bien que possédant parfaitement le français, préférait s'exprimer par écrit en langue allemande.

6 Berthe Molly, née le 29. 11. 1865 à Colmar, était la fille du brasseur Louis François Guillaume Molly et de Thérèse Schwindenhammer, propriétaires de la brasserie au 12, ancienne rue des Juifs.

7 «Tableau explicateur», idem, 5–6.

8 Necrolog Merkmalen, 2. (Colmar, Bibliothèque municipale, Archives Szendeffy).

9 Les Szendeffy s'installèrent dans un premier temps au 12, rue des Juifs, au domicile de Berthe Molly, puis au 6, rue Hertrich.

10 Fiches de résidence, «Szendeffy Aladár», (Colmar, Archives municipales).

11 Idem, «Naturalisé français en vertu de l'article 6, paragraphe 1 de la loi du 1er août 1927, par décret du 16 février 1932. No. 27484 X 30».

12 Une liste manuscrite existe: «Collection Dr. Alfred de Szendeffy et Berthe née Molly — Inventaire», mais elle est sans précision de provenance ou de date d'achat. (Colmar, Bibliothèque municipale, Archives Szendeffy).

13 Michel Hertrich: *Le jardin*, 1878, huile sur bois; 14,5×39,5 cm. L'oeuvre figure le jardin de la maison de Szendeffy à Colmar.

14 Adolphe Hirth: *Portrait de Rochegude*, huile sur toile, 46×39 cm.

15 Edmond Petitjean: *La cabane*, huile sur toile, 50×66 cm. Dans son Tableau explicateur (Colmar, Bibliothèque municipale, Archives Szendeffy) Szendeffy commente avec humour et philosophie «Louis XIV avait à Versailles une "cabane" plus somptueuse, mais a-t-il vraiment été plus heureux que le propriétaire de la cabane de ce tableau?»

16 Aristide Oeconomo (1821–1887): *Portrait de Madame Szendeffy*, huile sur toile, 126×94 cm, signé «Oeconomo» et daté 1854 en bas à droite.

17 Anton Einsle (1801–1871): *Portrait de Madame Szendeffy*, huile sur toile, 79×64 cm, signé «Ant. Einsle» et daté «857» en bas à droite.

18 Il laisse en effet de nombreux portraits officiels conservés en partie à Budapest.

19 Giovanni Battista Lampi I. ou II.: *Portrait de jeune fille*, huile sur toile, 75×60 cm. L'oeuvre n'est ni signée, ni datée.

20 D'après Guido Reni: *Vierge à l'enfant*, huile sur toile, 69×91 cm.

21 Voir *R. Engass*, op. cit. 113, 155. fig. 1.

22 Voir *G. Garboli et E. Baccheschi:* Guido Reni. Milan 1971. No 105. et *R. Engass:* «Variations on a theme by Guido Reni». *The art quarterly* 24. 1962. 113–119.

23 Voir *R. Engass*, op. cit. 117–119.

24 Sotheby's Monaco, 23 février 1986. No. 534.

25 Lettre du 11. 12. 1954 (Colmar, Bibliothèque municipale, archives Szendeffy).

26 Peu de détails sont parvenus à Colmar sur son père. Voir *J. Betz*, op. cit. 145. Son portrait a été donné à la Bibliothèque municipale de Colmar sans doute en même temps que sa bibliothèque.

27 D'après François Boucher, l'*Été* et l'*Amour moissonneur*, huile sur toile, 112,5×99,5 cm chaque, déposé au Musée des arts décoratifs de Strasbourg en 1984.

28 Un inventaire sommaire se trouve dans les archives Szendeffy (Colmar, Bibliothèque municipale). Toutes les pièces données au musée d'Unterlinden ne peuvent malheureusement pas être identifiées avec certitude en raison de l'absence de description.

29 «Necrolog Merkmalen», (Colmar, Bibliothèque municipale)

30 Voir *J. Betz*, op. cit. 146–147. Compte tenu de sa spécificité, la bibliothèque d'*hungarica*, riche d'environ 1200 ouvrages fut déposée à la Bibliothèque Nationale de Paris en 1970.

31 La traduction avait été entreprise sur l'édition publiée par L. Vivès à Paris de 1862 à 1866 en 31 volumes (*J. Betz*, op. cit. 147.). Le manuscript en 16 volumes est disponible à la Bibliothèque municipale de Colmar (SN 75381).

32 Nous avons pu consulter les ouvrages suivants: Généralités: *A. Kampis:* The History of Art in Hungary. Londres 1966; *G. Ö. Pogány:* La peinture hongroise au 19e siècle. Budapest 1972 (1er édition 1958); «L'art de Hongrie du Xe au XXe siècle», catalogue de l'exposition, Paris, Petit Palais, avril–juillet 1966; Bulletin de la Galerie Nationale Hongroise, 1959, I.; Catalogues d'exposition et publications de la Galerie Nationale Hongroise: «L'art révolutionnaire hongrois», Budapest 1957; «Gyula Benczúr». Budapest, 1958; «L'art hongrois du dessin et l'aquarelle aux XIXe et XXe siècle», Budapest 1959; «La peinture hongroise au XIXe siècle» Budapest 1959; «Les peintres de Nagybánya», Budapest 1962; «Art hongrois 1896–1945», 1969; «Die Balaton-Bildergalerie», Keszthely 1975.; «Die Szolnoker Malerschule», Budapest 1975–76; *I. Solymár–Ö. G. Pogány:* Die Sammlungen der ungarischen Nationalgalerie. Budapest 1976. Nous remercions Madame *Anna Szinyei Merse–Bajza* de Budapest de nous avoir communiqué les notices du Művészeti Lexikon I–IV. Budapest 1965–1968.

33 Voir *K. Lyka*, notice «Ignacz Gaal» in *Thieme, U. et Becker, F.:* Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. Leipzig 1920. XIII. 1.

34 Huile sur toile, 78,5×59,5 cm; signé en bas à droite «I. G.». Au revers de la toile on lit l'inscription presque effacée: «pinx. Ignacz Gaal akade . . . Maler, 1844» et «Jos. Bett . . . 1836».

35 Giacomo Marastoni, *Portrait de Rosa Schodel*, huile sur bois, 75×60 cm, signée «G. Marastoni» et datée 1840 en bas à droite.

36 Giacomo Marastoni (1804–1860), voir *K. Lyka*, notice «Marastoni Giacomo» in *Thieme, U.–Becker, F.* op. cit. XXIV. 51. et *A. Kampis* op. cit. 245–246. Un grand nombre de ses oeuvres se trouve à la Galerie Nationale Hongroise.

37 Voir *A. Kampis* op. cit. 245–246. L'école fut active jusqu'en 1860, malgré une interruption durant la guerre d'indépendance (1848–1849).

38 1852–1914, voir *K. L.* (Lyka), notice Béla Spányi dans *Thieme, U.–Becker, F.* op. cit. XXXI. 332.

39 Huile sur toile, 128×111 cm. L'oeuvre est signée «K. Spányi B.» en bas, à droite mais non datée.

40 Huile sur toile, 132×250 cm. Le tableau est signé «K. Spányi B.» en bas à droite mais non daté.

41 Huile sur bois, 17×20 cm. L'oeuvre, non datée, est signée en bas à gauche «K. Spányi B.»

42 1869–1910. Voir *K. Lyka*, notice «Daniel Mihalik», in: *Thieme, U.–Becker, F.* op. cit. XXIV. 550. et le catalogue de l'exposition «Die Szolnoker Malerschule». Budapest, Vienne 1975–76. 122–123.

43 Huile sur toile, 89×115 cm. L'oeuvre est signée en bas à gauche «Mihalic Daniel» et datée de 1900.

44 Huile sur bois, 60×90 cm.

45 Les traces d'une signature en bas à gauche ont permis de penser à Ignác Újváry (1860–1924), voir Catalogue de son exposition commémoratif au Műcsarnok, Budapest 1928 et Művészeti Lexikon, réd. *A. Zádor–I. Genthon*. Budapest 1965. Tome IV. — mais la photographie du détail n'a pas renforcé cette supposition.

46 Kaposvár, 1861–1927, voir *K. L.* (Lyka): notice «Rippl-Rónai» in *Thieme, U.–Becker, F.* op. cit. XXXVIII. 376.

47 Huile sur carton, 61×49 cm. Budapest, Galerie Nationale Hongroise, inv. 6682. Cette oeuvre fut connue en France grâce à l'exposition «L'art de Hongrie du 10e au 20e siècle». Paris, Petit Palais, avril–juillet 1966.

48 Huile sur toile, 100×75 cm. Paris, Louvre, inv. R. F. 1977–299, déposé au Musée National d'Art moderne jusqu'en 1977.

49 Pastel sur carton, 58×42 cm. L'oeuvre est signée «Rónai» et datée de 1898 en bas a gauche.

50 29. 6. 1984 Kassa — 4. 7. 1910 Budapest. Voir *K. L.* (Lyka): notice «Pap Henrik» in *Thieme, U.–Becker, F.* op. cit. 1932. XXVI. 215.

51 Huile sur toile, 136×86 cm. L'oeuvre est signée en caractères majuscules «Pap Henrik» et datée 1908 en bas à droite.

52 Tableau explicateur, Colmar, Bibliothèque municipale, archives Szendeffy, 6–7.

53 1857–1912. *K. L.* (Lyka), notice «László Pataky von Sóspatak», in *Thieme, U.–Becker, F.* op. cit. 1932. XXVI. 290.; voir aussi *A. Kampis* op. cit. 284.

54 Huile sur toile, 76,8×67,5 cm. Le tableau est signé «Pataky L.» en lettres rouges en bas à gauche mais il ne porte pas de date.

55 «Necrolog Merkmalen», 3. Colmar, Bibliothèque municipale, archives Szendeffy.

56 «Necrolog Merkmalen», 1. Colmar, Bibliothèque municipale, archives Szendeffy.

57 «. . . . langsam, in grössten Stille und Discretion verkaufte alles was ich entbehren konnte: einige Bilder, ein Rembrandgravure,

Silber, Microscope, 600 micr. Preparaten (woran ich 10 Jahr arbeitete), unter 50 Jahr gesammelte Briefmarken Sammlung ... etc ...» In: «Necrolog Merkmalen», 5. Colmar, Bibliothèque municipale, archives Szendeffy.

58 De rares chroniques nécrologiques ont salué sa disparition «*L'Alsace*», 4 juin 1958.; «*L'Alsace*», 7 juin 1958. p. 4.; «*Dernières Nouvelles d'Alsace*», 4 juin 1958.

59 Photos O. Zimmermann, Musée d'Unterlinden — Colmar.

SZENDEFFY ALADÁR ELZÁSZBAN AVAGY EGY COLMARI MAGYAR GYŰJTEMÉNY RÖVID TÖRTÉNETE

A cikk megkísérli bemutatni a magyar olvasónak Szendeffy Aladár képgyűjteményét. A magyar orvos Szendeffy 1865. június 15-én született Budapesten, ahol 1914-ig hivatását gyakorolta. A véletlen hozta össze, egy wörishofeni kúra alkalmával Berthe Mollyval, egy colmari sörgyáros lányával, akit 1900-ban feleségül vett. Berthe Molly anyjának halálakor Szendeffy, hitvese kívánságára Colmarba költözött; gyűjteménye így hagyta el Magyarországot. 1946-ban kelt végrendelete értelmében azt a ma nagyobbrészt a középkori Rajna-vidéki gyűjteményekről és Mathias Grünewald híres Isenheimi oltáráról nevezetes colmari Musée d'Unterlinden őrzi.

A hagyaték, sajátos jellege miatt, nem olvadt be a múzeum gyűjteményeibe és mindeddig bemutatásra sem kerültek ezek a műtárgyak és festmények, de gondosan együtt őrzik őket raktáron. Szendeffy Aladár jelentős, mintegy hétezer kötetnyi könyvgyűjteményét a colmari városi könyvtárra hagyta, amely a „hungarica" jellegű fondokat részben a párizsi Bibliothèque Nationale-ban helyezte el azért, hogy a kutatók könnyebben hozzáférhessenek.

Nemrég ugyan előkerültek a városi könyvtárban a Szendeffy-gyűjteményekre vonatkozó kiadatlan források —a jelen közlemény is ezekből merít —, a kollekció pontos történetét még ma sem ismerjük teljesen. A tárgyak és képek nagy száma minden bizonnyal apai örökség lehetett; Szendeffy apja a magyar parlament elnöke volt. Köztük anyját és apai nagynénjét megörökítő családi arcképek osztrák vagy magyar hivatalos művészektől: Aristide Oeconomo 1854-ben szignálta Szendeffy Aladár nagyanyjának akadémikus portréját; Anton Einsle kapta a megbízást nagynénje, született Kinsky grófnő képmására. Az olasz iskolát Giovanni Battista Lampi — feltehetően az ifjabb — egy *Fiatal lány portréja* és egy Guido Reninek tulajdonított *Mária gyermekkel* képviseli.

A magyar festményeket kétségkívül maga Szendeffy Aladár vásárolta és jól tükrözik ennek az iskolának bizonyos tendenciáit a 19—20. század fordulója táján. Különösen kiváltságos műfaj a tájkép a gyűjteményben. Ez nyilván Szendeffy sajátságos érdeklődésének köszönhető, melyet a puszta és a Balaton atmoszférája iránt tanúsított. K. Spányi Béla három jelzett, de évszám nélküli tájképe díszítette falait: az *Est*, *Az Alföld alkonyatkor* és egy *Ködös reggel*. Mihalik Dániel 1900-ban egy jellegzetes magyar tájat szignált *Falusi reggelén*. A *Révész* tárgyú látkép még meghatározásra vár. Végül Rippl-Rónait egy finom pasztell, az *Őszi színek* képviseli 1898-ból.

A realista zsánerfestészet — divatos — vonulata is jelen van a gyűjteményben: Pap Henrik képe, *A védtelen megtámadott* bizonysága annak, hogy ezt a műfajt a magyarok előszeretettel művelték. Gyakran szerepel valamiféle, a korízléshez igazított társadalmi szatíra az ilyen narratív festészet hátterében. A *Kurucok*, Pataky László képe jól illusztrálja ezt az irányzatot.

Tudjuk, Szendeffy Franciaországban kiegészítette gyűjteményét néhány kisebb jelentőségű francia (Petitjean) vagy elzászi festő (Hertrich, Hirth) munkáival, vásárlás útján.

A képekhez értékes iparművészeti gyűjtemény társult, klasszikus jóízlés által vezetett válogatásban: porcelán, órák, ezüstnemű — inkább a napi luxus, mintsem a ritka darabok felkutatásának igényével.

Szendeffy bőkezűsége gazdagon juttatott Colmar városának, a Musée d'Unterlinden és a városi könyvtár hasznára. Utóbb feleségének hosszas betegsége majd tőkéjének megcsappanása nehezítették Szendeffy anyagi helyzetét, és ez a humorral, melegséggel teli személy teljesen csendben hunyt el 1958. június 3-án.

ÉPÍTÉSZEK
Golda János és Szenderffy Gábor

Okrutay Miklós

Egy kapcsolat intenzitása

Debreceni Egyetem, Élettudományi Központ és Könyvtár

FOTÓK • PICTURES • BUJNOVSZKY TAMÁS

PÁHOLY
LODGE

A debreceni egyetem alapításának 1912-es elhatározása városi léptékű tett volt. A Nagyerdőben való terület biztosítása mellett a Nagytemplom, illetve a Református Kollégium mögül indított új városi tengely kijelölésével az egyetem nem csupán szellemi, hanem vizuális értelemben is meghatározó közintézményként született meg. Korb Flóris 1932-re megvalósult főépülete kiválóan tölti be szerepét, a közel észak-dél tengelyű Egyetemi sugárutat barokkos gesztusú monumentalitással zárja le. A Golda János és Szenderffy Gábor tervezte új Élettudományi Központ és Könyvtár épületegyüttese kapcsán a legfontosabb éppen az intenzív kontextuskeresés megélhetősége.

AZ EGYETEMI főépület döntően historizáló hangvételű, az elvárt reprezentációt szolgáló világát a szintén Korb tervezte Klinika szecessziós pavilonjainak progresszívebb építészeti együttese egészíti ki. Az egyetem bővülésével a második világháborút követően megjelenő újabb épületek nem tudtak hozzátenni ehhez az egységes építészeti világhoz. Az ezek sorából kiemelkedő, Mikolás Tibor által tervezett, a 60-as évek végén épült bővítés is mint autonóm építészeti alkotás értékelhető, az eredeti együttessel való kapcsolatkeresés szándéka csak nyomokban lelhető föl.

A két meghatározó monumentális adottságra – a több kilométeren hosszan húzódó axisra, valamint magára a főépület tömbjére – hasonló léptékű, ugyanakkor a ma építészeti eszköztárából építkező gesztus a kontextust kereső válasz. Az épület feltárulásakor sodró élmény, ahogyan a telepítést a város szívéből indított tengely szervezi. Mindez annak ellenére válik megkérdőjelezhetetlenné, hogy valójában aszimmetrikus együttesről van szó, melyben a szigorúan vett szimmetriát megbontja a könyvtártömb külpontos elhelyezése. A tengelyre állított – az első terveken még nem szereplő – hatalmas kapuzat

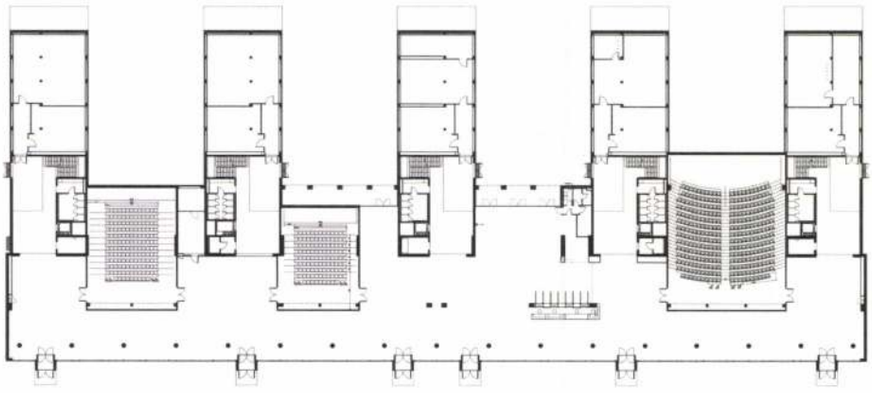

jut így kulcsszerephez, formai erejét képzőművészeti objektként való kezelése fokozza. Megyik János „társművész" bevonása nem a véletlen műve: munkásságában folyamatosan jelen van a (képző)művészeti ágak közötti határ lebontásának keresése, egyáltalán, a kereteken kívül való gondolkodás. Itt ugyan a keretet az építészek kijelölték, a felületet, a teret a könyvtárépület geometriája határozza meg, de a forma felbontásának szabadsága nem korlátozott. Az asszociációs mezőt tovább tágítja a később választott burkolati anyag, így a kaput képező, a könyvtár tömbjére támaszkodó két sík felszabdalásából felsejlő erővonalak a fémlemez korcaiból szerkesztett másodlagos rendszerrel gazdagodnak. Emblematikus, önnön szerepén is túlmutató mű keletkezett, mely egymagába sűrítve is képes jelképszerűen a teljes építészeti együttes képviseletére.

A megérkezés ezen érzelmi-szellemi előkészítése önmagában véve is pontos reflexió, megfeleltethető az egyetemi főépület sugárútról való feltárulásának. Az Élettudományi Központ épületének identitását azonban további mai szemléletű megfeleltetések teremtik meg. A monumentalitás térbeli érzete archetipikus élmény, Golda és Szenderffy ennek kortárs szellemiségű megközelítésével él. A rávezető tengelyre merőlegesen szerkesztett, 120 méter széles épület négy szint belmagasságú aulatere, az inkább nyugodt, mint szigorú ritmusú vasbetonpillérek sora, a teljes felületen megnyitott üveghomlokzaton és a felülvilágítókon beáramló fény tovább már talán nem fokozható ünnepélyességet teremt. A transzparencia tökéletes, az aulatér szervesen vesz részt a környezet áramlásában, az egyetem területét meghatározó ligetes park szinte észrevétlenül torpan meg az üvegfelület előtt.

A környezetbe való illesztés további erőteljes gondolata – annak befejezetlensége miatt –, megmarad formai játéknak. A főtömegre merőlegesen álló szárnyak a földszinten alaprajzi értelemben visszahúzódnak, felkínálva ezzel, hogy az egyetem mögött található arborétum kertje finom átmenetként átfolyhassék ide. Az arborétum azonban nem élt ezzel a lehetőség-

GENERÁLTERVEZŐ / GENERAL DESIGN
M-TEAMPANNON ÉPÍTÉSZ ÉS MÉRNÖKI IRODA KFT.

ÉPÍTÉSZEK / ARCHITECTS
GOLDA JÁNOS ÉS SZENDERFFY GÁBOR

SZOBRÁSZMŰVÉSZ / SCULPTOR
MEGYIK JÁNOS (KAPUZAT / GATE)

ÉPÍTÉSZ TERVEZŐTÁRS / FELLOW ARCHITECT
MÉSZÁROS ERZSÉBET

KÖNYVTÁR BELSŐÉPÍTÉSZET / LIBRARY AND INTERIOR DESIGN
KAMARÁS BÁLINT, MOLNOS ATTILA

BELSŐÉPÍTÉSZ MUNKATÁRSAK / FELLOW INTERIOR DESIGNERS
AKUCS LEVENTE, VARGA BENCE

STATIKUS / STRUCTURE
KENESE ISTVÁN – MEGALIT KFT., RÉVY ANTAL – M-TEAMPANNON KFT.

STATIKUS MUNKATÁRSAK / FELLOW STRUCTURE DESIGNERS
BERKI GABRIELLA, SUHAJDA PÉTER

ÉPÜLETGÉPÉSZ / PLUMBING&HVAC
CSERVENYÁK GÁBOR – M-TEAMPANNON KFT.

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
KUCSKÁR MIHÁLY – VILL-ART KFT.

KÖZMŰVEK / PUBLIC UTILITIES
NAGY JÓZSEF – KELETTERV KFT.

KERTTERVEZŐ / LANDSCAPE
BALOGH PÉTER, SÁNDOR TAMÁS – SÁNDOR ÉS TSA. KFT.

GENERÁL KIVITELEZŐ / MAIN CONTRACTOR
HUNÉP ÉPÍTŐ RT.

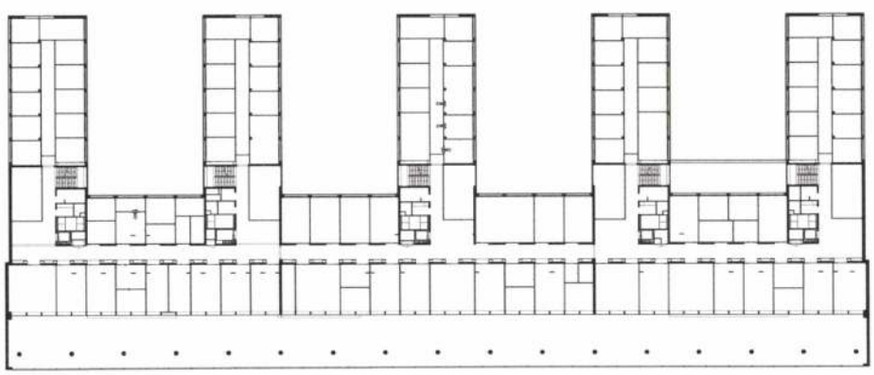

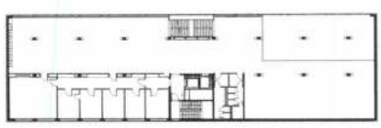

PÁHOLY
LODGE

gel, kerítése mögé húzódva őrzi zártságát, kihagyta a jelenleginél nagyvonalúbb kapcsolatban rejlő lehetőségeket.

Az épület építészeti programjának születése évtizedes múltra tekinthet vissza. Létrejöttét az egyetemi integráció tette lehetővé: az újszerű szellemiségű Élettudományi Központban a korábban különálló egyetemként működő tudomány-, orvosi és agráregyetemek azonos profilú képzési és kutatási feladatai egyesíthetőek, melyek tengelyében a genetikai kutatások állnak, nem elhanyagolva a gyógyszerkutatási érdekeltségeket sem. A folyamatot a Világbank felügyelte-támogatta, így az épületekre kiírt nemzetközi nyílt (!) építészeti pályázat is a legszigorúbb előírások mentén zajlott.

Ennek megfelelően a programadás a legapróbb részletekre is kiterjedt, nem kis kihívást jelentve a tervezők számára. Az épület mintegy 150 labort tartalmaz, gyakorlatilag valamennyi egyedi igényekkel, ennek megfelelően felszereltségben, alaprajzi és épületszerkezeti kialakításban, gépészeti ellátásban ennyiféle egyedi tervezést vont maga után a feladat.

A Golda-Szenderffy építészpáros sikere nagyrészt annak is köszönhető, hogy ezeknek a funkcionális igényeknek is maradéktalanul meg tudtak felelni. Az

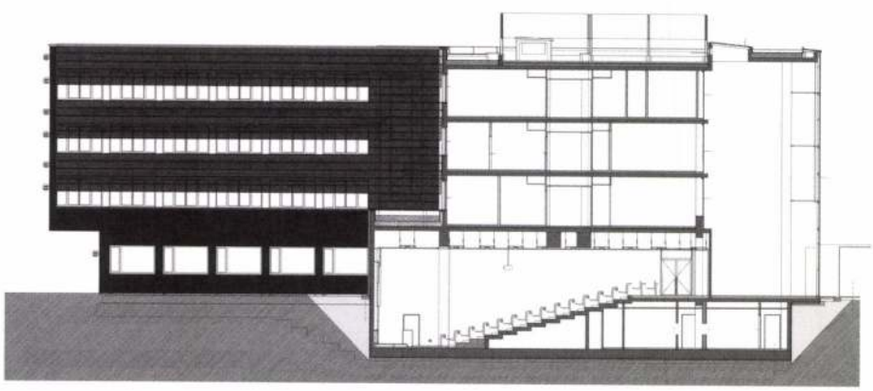

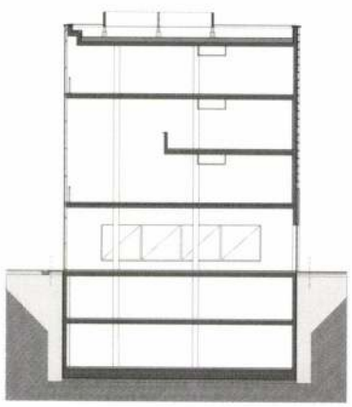

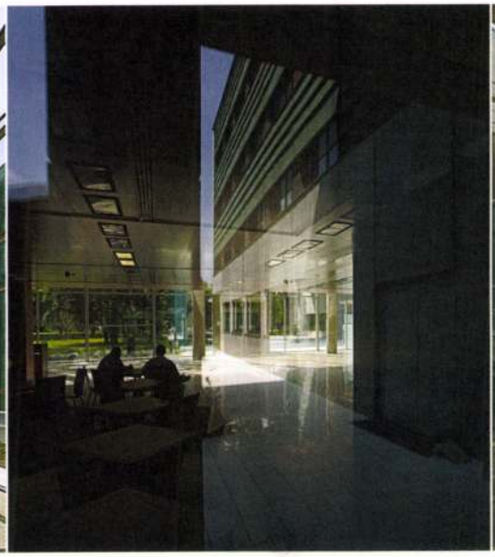

épület térbeli szerkesztését az alapfunkciók csoportosításából vezették le. Ennek megfelelően a középfolyosós hosszanti főtömegben elsősorban a laboratóriumok, laboratóriumi előkészítők, műszerszobák kaptak helyet, sorukat egy-egy szemináriumi terem és PhD-hallgatói szoba szakítja meg. Az öt merőleges szárnyban dolgozószobák, irodák, a vizsgáztatásra is szánt diszkussziós szobák helyezkednek el, az öt tanszékcsoportnak megfelelően. A függőleges közlekedés helyeit ezen öt szárny és a főtömeg metszéspontjai jelölik ki felülről bevilágított átriumokkal. Fénynyel elárasztott kis öblök ezek, jól bontják meg az enélkül talán túlzottan zártnak érezhető közlekedőtereket.

Ugyan a három emeleti szinten elhelyezkedő laborok magától értetődően az oktatásban is szerephez jutnak, a hallgatók elsősorban a földszinti előadó- és szemináriumi termeket látogatják. Az aula hangsúlyosan átmeneti tér – az erre néző emeleti szintek szalagablakos sávjaival külső homlokzatként szerkesztettek –, melybe betondobozként állnak be a klasszikus egyetemi előadótermek tömegei.

A jól átlátható, ésszerű térbeli szerkesztéshez puritán anyaghasználat társul. Jellemző a személytelen szürke tónus, hangsúlyosak a nyersbeton felületek, a keret nélküli üvegajtók képviselik a visszafogott eleganciát. Az aulatérben a faburkolat alkalmazásánál ugyanakkor mintha elbizonytalanodtak volna a tervezők. Azzal, hogy némi „melegséget" kívántak teremteni, önmaguknak mondanak ellent, nem utolsó sorban felborítva a következetesebb anyaghasználatból eredő tektonikai hatást is.

Az épület külső megjelenése ugyanakkor nagyvonalúan egységes. Rendkívüli erejű a nyersbeton-üveg-fém hármasára építő hatás. Telitalálat a merőleges szárnyakon – és a könyvtárépületen is – használt, az ablakok szemöldöke alá árnyékolóként is befüggesztett előpatinázott vörösréz terpesztett lemez használata. Az oxidált vörösréz rácsok a különböző fényállásokban más és más színben tűnnek fel, izgalmas vibráló hatást keltve. A rézoxid-zöld megjelenik a bejárati kapuk fémbetétein is – de leghangsúlyosabban magán a kapuzaton –, annak szobor-hatását tovább fokozva.

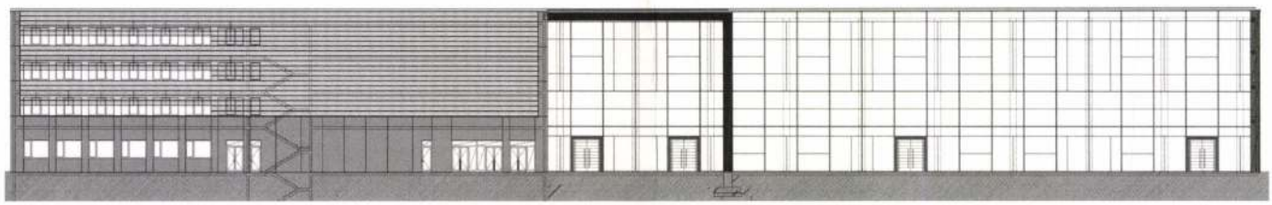

Szendehelyi rk.

templom

Ep. 1876.

Bar Bpestbalp

93. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Szendehely rk templom

1775-ben Migazzi Kristóf gróf váci püspök épittette a B. Szűz Mária születése tiszteletére. 1812-ben bővitették. 1870-ben lebontották és Peitler Antal főesp. váci püspök 1873-ban ujat épittetett 24 000 ft költséggel, melyet 1886 okt. 1. ön maga felszentelt. Van itt két kápolna a Szentháromság tiszteletére. Szenthely, később Szendehely, kerületben Verőce főesperes volt, de 1787-ben önálló lelkészség, 1807-ben plébánia lett alakult

Csobotvác 149. l.

Szendék Sándor
59 éves
faszobrász
(t. b. c.)
+1943. XI. 12
Pestyhely, Temető

Halotti főkönyv
297

Szendi Arisztid

Hegyi táj (olaj)

Nemz Sportbiz, MKépző
Kiáll Katalógus 1945a

M. D. K

SZENDI

1909-ben Nagybányán a Hobadis Iola
növendéke

Réti Bp. 1954. 328. l.

Szendi,

1909-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 86.1.

Szondi

Nagybányai k. k.
1912
86

Teleki Sándor gróf. VI. 227

SZENDI ARISZTID: Szobor
(40. cm. magas, kő)

Magyar Műhely
I. évf. 2. sz. 1962

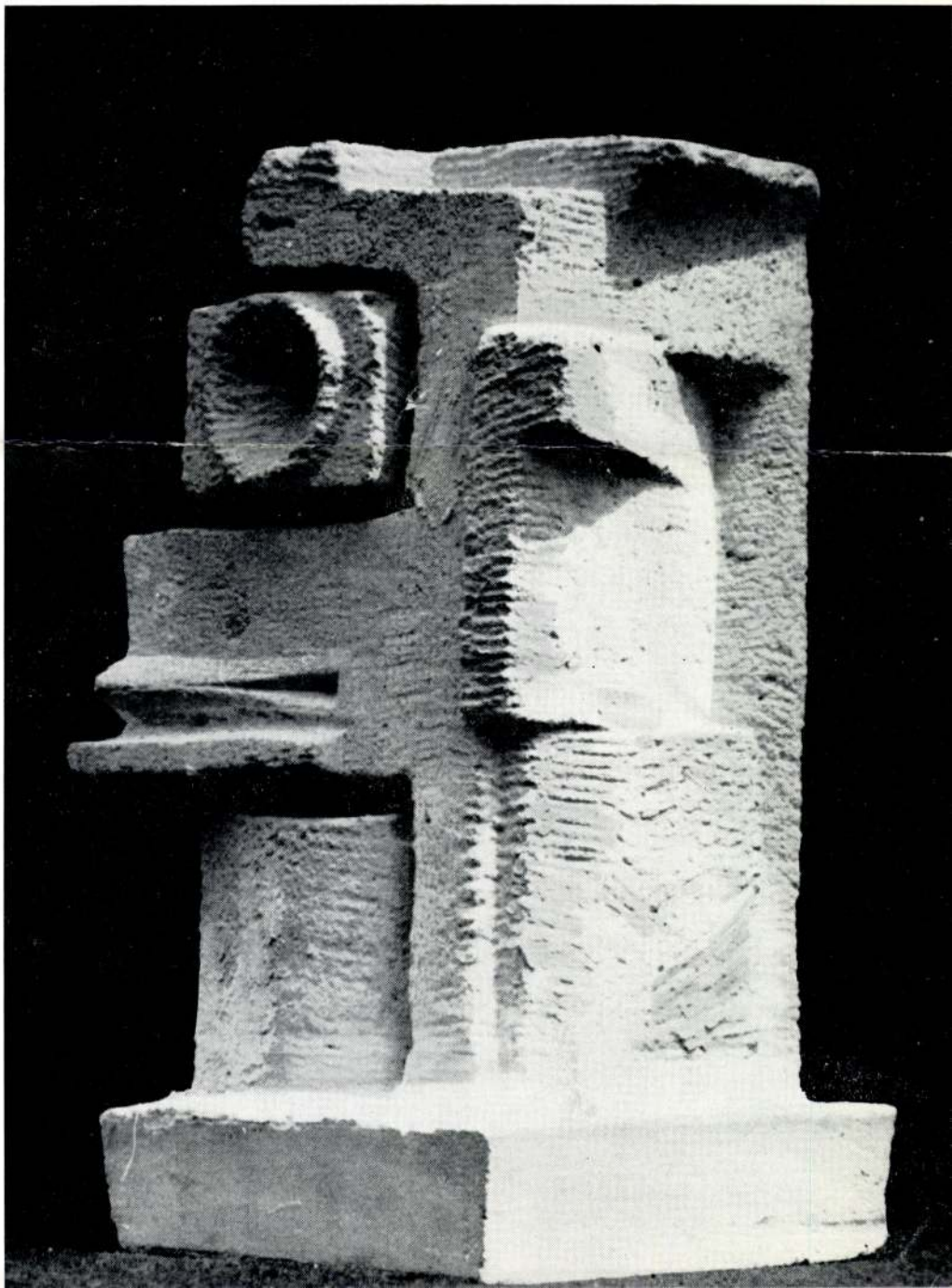

PALA Juan: Szobor
(15. cm. magas)

Szendi Arisztid

A katolikus újságíró feladata

60. éve Fribourg adott otthont a katolikus újságírók nagygyűlésének. Ezen mondta el hivatásunkról e máig érvényes szavakat Besson, Lausanne érseke: „Korunk jellemző vonása, hogy a kultúra letéteményesei is igen nagy részben gyakorlati irányokban tájékozódnak. Ebben a korban szükség van tehát eszmékért és eszményekért harcoló férfiakra s ez a szerep mindenekelőtt a katolikus újságírók részéről vár betöltésre. Szükség van arra, hogy a katolikus újságíró beálljon a világtörténelmi események sodrába. Nem az a hivatása, hogy kívülről, avagy felülről szemlélje és bírálja a történéseket, hanem lépjen közéjük s próbálja a keresztény ideavilág jegyében áthatni azokat. A katolikus újságírónak tudatában kell lennie annak, hogy kétezer esztendős kultúra minden java és kincse áll mögötte. Ennek a kultúrkincsnek kell, hogy terjesztője legyen, de oda kell hogy álljon azok mellé is, akik Krisztus országa uralmáért küzdenek a földön. Ebből a szempontból a katolikus újságíró hivatása missziós hivatás. A toll, amellyel dolgozik s az újság, amelynek munkatársa: közvetlenül vagy közvetve egy célért kell, hogy közremunkálkodjék. E cél pedig a legmagasztosabb: Isten országának megvalósítása és munkálása a lelkekben. A katolikus újságíró nem a divat s nem a közízlés szolgálója, hanem munkása azoknak a magasabb, nem e földről való érdekeknek, amelyeket az egyház és a katolicizmus képvisel."

A következőkben munkatársaink hivatásunkról szóló vallomásait közöljük.

Elmer István

Szerencsés helyzetben

A közelmúltban meghívtak egy társaságba, ahol mai életünkről, kilátásainkról (kilátástalanságainkról), hazai szellemi, erkölcsi és politikai közállapotainkról folyt a szó. Szinte természetes módon hangzottak el az észrevételek az értékválságról, majd valaki így fogalmazott: Magyarországon a keresztények szerencsés helyzetben vannak. Talán ők az egyetlenek, akik biztos eszmei kapaszkodóval rendelkeznek.

Gyermekkoromtól hordozom magamban ezt a „szerencsés helyzetet", a biztos eszmei kapaszkodót, amelynek következetes képviselete — megvallása — bizony olykor nem könnyű. Emlékezem a régi alkalomra, amikor gimnazistaként kételyeimről beszéltem szerzetes-tanáromnak. Mire ő így bíztatott: ne félj a kételkedéstől, erősíthet a meggyőződésben!

Évek óta ennél a lapnál dolgozom újságíróként. Sokszor hallom a kifejezést: katolikus újságíró, s — megvallom — alkalmasint nemigen tudok mit kezdeni ezzel a megfogalmazással. Ha a katolikus egyetemest jelent, egyetértek, ám néhányszor szűkítő jelzőként említik a katolikust. Pedig korántsem az. A katolikus újságíró figyelme mindenre kiterjed, érdeklődése valamennyi jelenséget átfogja, különösségét a „szerencsés helyzet", a biztos eszmei alap adja. Mindez — s erről bizony igen nehéz beszélni — olyan többlethez kapcsolódik, amelyet hitnek nevezünk. A hitet pedig élni és megélni kell. Csak remélhetem, hogy a tanúság átszüremlik az írásokba. Minden egyes cikk megírásakor ezzel a reménnyel ülök a gép elé, s hogy mikor mennyire sikerül — az olvasó döntheti el.

Biztos vagyok abban, hogy az Új Embernek — s nekünk, itt dolgozóknak — küldetésünk, élő és egyetemes küldetésünk van, olykor dadogó szavainkkal, szerencsésebben vagy kevésbé sikerülten megfogalmazott gondolatainkkal, ám mindenkor a biztos kapaszkodó, az élő és élhető tanítás szellemében. Örömöt találok a munkámban, ha úgy tetszik, szórakozást jelent, s ennek alapja: egyetlen napnak sem azzal a gondolattal indulok: ma megint dolgoznom kell, hanem — ma megint kísérletet tehetek, ma megint nekiindulhatok: valami jót papírra vetni.

könyvet...

hogy napjainkban az emberek sokaságára már kicsi gyermekkorától kezdve mesterségesen előállított képek tömege zúdul, és ez képes átalakítani a gondolkodást, az agyat és a lelket. Érdemes lenne tudományosan vizsgálni egy délután öttől este tizenegyig egyfolytában televíziót járató (nem is feltétlenül mindig néző) ember álmait... Az ember képtelen magában feldolgozni ezt a képözönt, ez feszültséget vált ki, ami gyakran agresszív magatartásban keres oldó-

Lukács László

Az Ige szolgálatában

E fölséges szavakkal kezdi evangéliumát Szent János. Az apostolok a „testté lett Igének", a Názáreti Jézusnak lettek tanítványai, életének, majd feltámadásának részesei és tanúi, hogy aztán a Szentlélek ihletésére az Ige szolgálatába álljanak: „Hirdessék az igét, akár alkalmas, akár alkalmatlan."

san intézményesülő megbízással ezt teszik a presbiterek, a diakónusok és az episzkoposzok is. A karizmatikus szolgálatok között is kiemelkedik a tanítóké és a prófétáké. Maguk az apostolok azért választanak diakónusokat, hogy azok gondoskodjanak a szegényekről és az özvegyekről, s így ők egészen az imádságnak és az

„Kezdetben volt az Ige.
És az Ige Istennél volt,
És Isten volt az Ige.
Az Ige testté lett,
És közöttünk lakott."

Evangéliumot, az Egyház szándékai és hite szerint — erővel, mélységes meggyőződéssel és a Szentlélek kegyelmével. Mindenkinek mindenévé kell lennie: úgy kell beszélnie, írnia, hogy mindenki megértse és helyesen értse szavait.

Szolgálnia kell azonban az Úr házanépét az egyházat is. Istent magasztaló

„Ha én möghalok..."

Bálint Sándor emlékezete

Másfél évtizede, hogy Szeged szentéletű tudós fiát Bálint Sándort elragadta a tragikus és értelmetlen halál. Hetvenhat esztendős volt. Szeretett felesége elvesztése és eltemetése után azt írta a Kassán élő Görcsös Mihálynak: „...Tervem van még bőven, de nem tudom, mennyi időm van még hátra." Hasonlóképpen írt a Hagyomány szolgálatában, már halála után megjelent művében is.

Munkássága teljesnek tekinthető, mert azok a kötetei, amelyek kéziratban várták a nyomdába jutást, halála után nagyrészt megjelentek. Ilyen a már említett *Hagyomány szolgálatában*, a *Szeged Alsóváros*, és a nemrég megjelent, Barna Gábor tanulmányait is magába foglaló *Búcsújáró magyarok*. Meg nem szerkesztett gyűjtései, munkái persze még vannak, közülük a szentkép gyűjteményét összegzőt, a vallási összehasonlító anyagokat és az egyes egyházi ünnepekhez kapcsolódó, más felekezetek szokásait is bővebben bemutató gyűjtését kell megemlítenünk. E szokásokról ugyan említést tett az *Ünnepi kalendárium*-ban, és a *Karácsony, húsvét, pünkösd* című műveiben. Látva-lapozgatva a Szegedi Szótár kefelenyomatát, csodálkozom, milyen sok új szót és hozzájuk tartozó szómagyarázatot gyűjtött azt követően (szinte haláláig), hogy a két kötetes enciklopédia 1957-ben megjelent. Természetesen a Szótár, ezekkel a kibővítésekkel is, a megjelentetendő művek között szerepelt. Ennek véglegesítése egyre sürgősebb feladatunk.

Hogy végül is mennyit tudott terveiből megvalósítani, csak sejtjük, hiszen pontos tudomásunk csak megjelent könyveiről van. Ám így is sokat és maradandót alkotott, s a magyar vallásos néprajz halhatatlanjai között tarjuk őt számon.

„Öregek között nevelkedtem. Gyermekkoromban még olyan jelenségeknek lehettem tanúja, amelyeket az első világháború teljesen elsöpört. (...) Műveim forrása — írja a Szegedi Szótár bevezetőjében — elsősorban alighanem én magam vagyok." És valóban így volt, hiszen magunk is emlékezünk a vele való beszélgetésekre. Ilyenkor olyan természetességgel szólt a számunkra már meseszerű történetekről, mintha tegnap élte volna át azokat. És hogy mennyire érezte ezt a szögediségét, talán a Hamvas prépost úrnak, lelki gyermekének mondott szavai igazolják: „Ha én möghalok, möghal velem az utolsó szögedi embör."

Szeretetett városa nem szégyenkezhet. Amit megtehetett, megtette azért, hogy „az utolsó szögedi embör" emlékezete fennmaradjon. Kivételes *szögediségét*, nagyságát és mély vallásosságának példaértékét, máig sugárzó, szelíd szelleme idézi bennünk.

Május 10-én, halálának évfordulóján, délután 4 órakor az alsóvárosi temetőben lévő sírjánál találkoztak: kortársai, tanítványai és tisztelői, hogy közös imával segítsék őt a boldogok oltárára...

ifj. Lele József

Szendy Arisztid: Angyaliüdvözlet

Ez az időtlen környezetbe helyezett, kiegyensúlyozott kompozíció jeles alkotóra vall. Ahogy — az időben és térben jól elhelyezett egyszeriségen túl — időtlen a Megtestesülés, a Fény és az angyali jelenlét is.

A kép készítője ma már alig ismert. Pipcs Zoltánnak, a háborús években a Szent István Társulatnál megjelent könyvében, a *100 magyar festő*ben szerepel ugyan, de a négykötetes *Művészeti Lexikon* szerkesztői nem vettek tudomást róla. Talán azért, mert Szendy Arisztid (1903-1972), a neves festő, Csók és Rudnay tanítványa 1949-ben Amerikába távozott. New Yorkban telepedett le, és ott élt haláláig.

(f.)

KRITIKA

Tarnóc Márton: Mátyás király és a magyarországi reneszánsz (1450-1541)

A szerző a régi magyar irodalom és művelődéstörténet kiváló szakértője. Egyetemi előadásai anyagát tárta most a nagyközönség elé. Arra vállalkozott, hogy a XV-XVI. századi Magyarország szellemi életét a maga teljességében mutatja be, a tudományoktól a képzőművészeten és az irodalmon keresztül a mindennapok világáig.

Áttekintését a korai reneszánsz két nagy alakjának, Vitéz Jánosnak és Janus Pannoniusnak bemutatásával kezdi. Mindketten a humanista művelődés elterjesztésére törekedtek, és fáradozásuk eredménye lett a pozsonyi egyetem. A reneszánsz kultúra nagy korszakát Mátyás uralkodása jelentette. Udvarában szívesen látta az olasz építészeket és kézműveseket, akik hozzásegítették országépítő programja megvalósításához. A könyv aprólékos gonddal mutatja be a Mátyás korabeli várakat és palotákat, a pompás termeket, gazdag díszítéseket. Átfogó képet fest az egyes művészeti ágakról. A király reneszánsz lencsei üvegtárgyakkal ékesítették a termeket; hasonlóképpen virágoztatták fel a templomokat is, amelyek a freskó- és táblaképfestészet mellett a kegytárgyakat készítő ötvösművészetnek adtak otthont.

Mátyás halála után a királyi hatalom meggyengült. Az udvar egyre kevésbé maradhatott szellemi központ. Az új megrendelők, a gazdag főpapok elsősorban az egyházi tárgyú művészetet pártfogolták. E törekvésük emlékét őrzi például az esztergomi Bakócz-kápolna. A szerző nemcsak a képzőművészetet mutatja be, hanem a hazai tudomány és költészet kezdeteit is. A magyar nyelvű irodalom terjedésével kapcsolatban beszámol a bibliafordítások jelentőségéről.

Rendkívül gazdag anyagot tartalmazó és sok forrásra támaszkodó könyve nagyon hasznos és érdekes olvasmány, nemcsak a korszakkal foglalkozók számára, hanem a művelődés és a kultúra története iránt érdeklődő minden olvasónak is. *(Balassi Kiadó)* **(m. k.)**

Tamási Orosz János: ~~Tiszta szívvel~~

Április 11-i dátummal, az idei költészet napjára, azaz József Attila születésnapjára jelentette meg új versoskötetét Tamási Orosz János; a

Előbeszéd a *Búcsúmillantás*-hoz

Szendi Ferenc rajztanár.

Celldömölkön megnyílt Zala és Vas m.-i rajztanárok munkáiból. – Szendi Ferenc a bozsoki kastélyt örökítette meg. (említve)

–zentai–: Zala, Vas rajztanárainak kiállítása Celldömölkön.
Vas Népe, 1945. nov. 6.

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETO
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Szendi Ferenc, pedagógus körzőm,

ZALAI HÍRLAP
1976 JUL 30

1021

A pedagógus alkotótelepen

Motívumvadászok

1

— Nem érdemes körülnézni, itt aztán igazi táborhangulat van. Először féltünk egy kicsit, hiszen itt ütött tanyát egy pesti úttörőcsapat is. Szóval túl korán trombitálnak. De, végül is mi pedagógusok vagyunk, ők meg gyerekek — mondja a körmendi Szendi Ferenc.

A szobában művészi rendetlenség. Ecsetek, ceruzák, vázlatok és linó-metszetek hevernek szanaszét. Az egerszegi Ganz Ábrahám szakközépiskola diákotthonában vagyunk, a vasi és a zalai pedagógusok alkotótáborában, pontosabban szálláshelyén. Mert, hogy gyakorlatilag hol van az alkotótelep, azt nehéz lenne meghatározni. Dolgoznak ebben a kollégiumban, festenek a szakmunkásképző diákotthonában, a város körüli dombokon, a környező falvakban. Ki ahol témát talál.

— Tényleg, a téma! Milyen Zala a vásznakon?

— Őszintén megvallom, hogy Egerszeggel egy kicsit bajban vagyunk. Annyira modernizálódik ez a város, annyira kontrasztos a régi és az új... Szóval, ezt kéne elkapnunk! A klasszikus elemeket csak a környező településeken találjuk meg. Bödén, vagy éppen a Skanzenben. Mi ismerősökként jöttünk ide, hiszen Vas és Zala rajzos barátságának már hagyományai vannak. És mégis meglepődtünk, mert Zala más, teljesen új élményt jelent.

— Nyilván ez ösztönöz.

— Igen! Hisz elsősorban a vázlatok tucatjai készülnek. Szenvedélyesen keressük a motívumokat. Térképezünk és tapogatódzunk. Csak később tudjuk absztrahálni ezt a tömény élményanyagot, és akkor születik majd meg a végtermék, a kép.

— Ez a művésztelep egy meghatározott területen foglal helyet. Nem lesznek ezért egyformák a képek?

— Nem — mondja a körmendi pedagógus —, hiszen mindenki érdeklődése és egyénisége más, s így a kép is más lesz, még akkor is, ha azonos téma kerül a vászonra. Legfeljebb csak a technika lesz monoton, mert többnyire ecsettel dolgozunk. De még az sem, hiszen Kőszegen tényleg csak festettünk, itt meg linókat is készíthetünk.

Belelapoz a vázlatokba. A kontúrok között csak azért bújik meg Göcsej, hogy később színesen felvirulhasson.

2

— Gersei István vagyok Pákáról — mondja a megkérdezett—, s egy lányfejet formálok.

Közben fel sem néz, villámgyorsan dolgozik. A szobor gipsznegatívját önti éppen és az anyag már nem nagyon akar engedelmeskedni a spakninak.

— Hej de jó kis házi gipsz ez — mormolja —, gyorsan köt és hajtja az embert.

— Hogy érzi magát egy zalai az egerszegi alkotótáborban?

— Prímán, csak hosszabb is lehetett volna. Mi itthon vagyunk, benne élünk ebben a tájban. Állítom, hogy sokszor elmegyünk olyan téma mellett, amelynél egy vasi kétszer is megáll. De hát minden tájnak más az arca, a színvilága.

— Egy szobrásznál nem sokat számít a szín...

— Festeni is szoktam és linókat is készítek. Ennek a leányfejnek már másodszor állok neki, korábban is megmintáztam, csakhát... Most talán sikerül. Hogy ki volt a modell? Egyik kollégám kislánya.

Mellette egy másik tanár lesi a mozdulatait.

— Soha nem öntött még — mondja a szobrász —, most megpróbálom megtanítani.

— Milyen tanácsot adna neki?

— Csak annyit, hogy a gipsszel nemcsak sietni kell, hanem türelmesnek is kell lenni.

3

Csupa festék a keze a Vas megyei Sodics Lászlónak, éppen egy linót húz le.

— Ez egy kávási öreg parasztház, ebből is láthatja, hogy engem a néprajz foglalkoztat a leginkább. Míg Kőszegen volt az alkotótelep, addig meghatározott volt a mi helyzetünk is. Kőszeg patinája izgatott bennünket a legjobban, s ez került a vászonra is. Egerszegben nem a patina az érdekes, hanem inkább az, hogy az új építészeti elemek beleépülnek a tájba.

— Festőnek vallja magát, vagy inkább grafikusnak?

— Inkább festőnek. Jövőre állítólag Nagykapornakra megyünk. Egyszer már jártam arrafelé, azt hiszem, lesz mit festenünk.

P. I.

erővel a közös célért

nelés szolgálatában a Kőbányai Textilmű
alaegerszegi gyárában

gozók keresete is. Az elmúlt év első félévéhez képest 7 százalékkal emelkedett az átlagkeresete a teljesítménybérben dolgozóknak.

— *A pártszervezet és a kommunisták politikai nevelő munkával, példamutató helytállással igyekeznek segíteni a termelési feladatok teljesítését, a fiatalok — a dolgozók 80 százaléka ifi, nő és bejáró! — munkássá nevelését* — mondja Csécs Ilona, a pártszervezet titkára. — *A nemrég befejeződött beszélgetések során sok értékes javaslat került felszínre, amit hasznosítunk a pártmunkában és a gazdasági életben egyaránt. A három pártcsoportban tevékenykedő párttagjaink — több mint a fele közvetlen a termelésben vesz részt — konkrét megbízatás alapján dolgoznak. Többen kapták feladatul a 14 szocialista brigádban végzendő politikai munkát, brigádvezetői teendők ellátását, az egyik pártcsoportunk tagjai a gyesről visszatérő kismamák patronálást, s többen segítik a szövőipari tanulókat, a szakmai és a politikai ismeretek elsajátításában.*

— *Szakmailag és poli lag megfelelően képzett tői gárda nélkül nem tók meg az egyre növek adatok. Ezért is teremtü hetőséget arra, hogy minden vezetőnek legyen helyettese, aki, ha szükséges, a helyére állhat, s zökkenőmentesen folyhat a munka. Hasonló meggondolásból igyekszünk a szakmunkásgárdát is gyarapítani* — említi az igazgató. — *Serkentésül például az új szövő szakmunkások 10 százalékos pótlékot kapnak. Számítunk a gyesen levőkre is, akik eközben szerezhetnek szakmunkásbizonyítványt. Jelenleg a munkások egyharmada szakmunkás, de ha sikerül a tervünket valóra váltani — ez évben 40 fővel indul szakmunkásképzés —, a dolgozók 50 százaléka szakmunkás lesz a közeljövőben.*

A 29 tagot számláló pártszervezet tagjai mindenütt ott találhatók a kiszes fiatalokkal együtt, ahol tenni, cselekedni vagy mozgósítani szükséges, jó segítőtársai a gazdasági vezetésnek.

T. J.

Nemcsak aszálykor!

nyírt tartó és a ... utánunk. Az ember akkor érzi csak igazán, hogy teljesítette napi kötelességét, ha raktárban van a gabona. És ilyenkor jól is lehet keresni.

★

Gépszerelő Kránitz Tibor is. Nem is akármilyen szakmunkás hírében áll. De mint arató is jeleskedik.

— *Szeretem a szakmámat, nem riadok vissza a munkától* — mondja. — *Előfordul, hogy mint kisegítő, átszegődök gépkocsivezetőnek, télen még kazánfűtő is voltam, nyáron pedig szívesen állok az aratók közé.*

Ez a második aratása. Negyven vagonos teljesítményével vezeti a megyei versenyt.

— *Ezzel a kombájnnal úgy látszik lehetetlen rosszul dolgozni* — dicséri a gépét. — *Elődömet már egyszer sikerre vitte, eddig pedig nekem hozott szerencsét. Igaz, tegnap megmakacsolta magát, kétszer is törést kaptam. Ez legalább egyvagonos hátrányt jelent.*

— Társai beérték?

— *Talán még nem, hiszen az első értékelés óta is sikerült fokoznom a tempót, háromvagonos előnyre tettem szert. Esős időben ezt nehéz behozni. Persze, ha jó a búza és az időjárás, akkor gyorsan telik a tartály. A csöngedi üzemegységben volt olyan nap, amikor 39 tartállyal arattam és csépeltem. Az hozta számomra a fordulatat, akkor léptem meg társaimtól, akkor előztem meg az addig vezető Lukács Pistit. Örülök, ha a napi műszakban megvan legalább a hat vagon szem. Valamikor biztosan nagyon sok embernek kellett ilyen mennyiségű búzáért verejtékezni. Jó érzés tudni, hogy munkánkkal soksok embert kímélünk meg. De szép azért is, mert ilyenkor fokozott gonddal figyelik a mi tevékenységünket, törődnek velünk, megkapunk mindent, amire szükségünk van. A vezetők is tudják, hogy az aratás nem gyerekjáték. Megszolgálja itt mindenki a pénzt, a gondoskodást, az erkölcsi elismerést...*

Nemecz Ferenc

1021

Szendi Iván: Fiúportré (Hegyes István tulajdona)

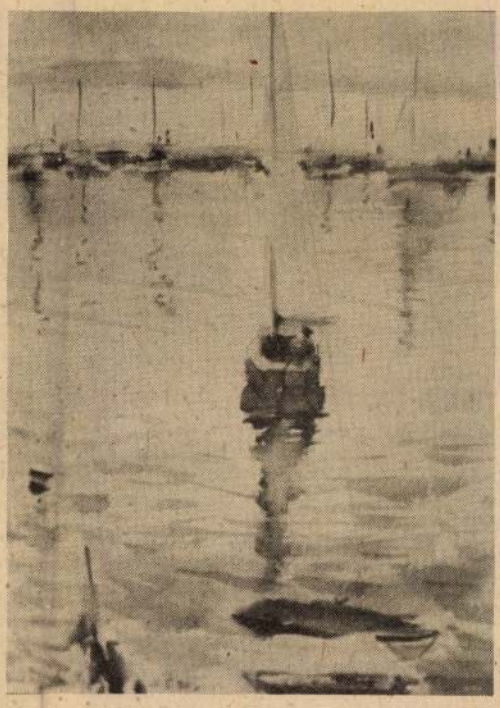

Diössy Antal: Balaton (Berta Károly tulajdona)

Várpalotai magángyűjtők III. képzőművészeti kiállítása

A képzőművészet terjesztésében, az ízlésnevelés, az igényformálás területén Várpalota és környéke komoly és magvas hagyományokkal rendelkezik. A városi tanács művelődési osztálya különös figyelmet szentelt és szentel ma is kultúrpolitikájában a szépművészeteknek. Kitűnő partner ehhez a Béke művelődési ház, amelyet a jelenlegi közös rendezvényük is bizonyít. A művelődési házban Inotán idén is megrendezték a várpalotai magángyűjteményekben fellelhető komoly művészeti értéket képviselő táblaképek, grafikák, szobrok és iparművészeti alkotások kiállítását. A gyűjtők önzetlenségét, emberségét és hitét bizonyítja az, hogy a köz rendelkezésére bocsátották féltett kincseiket, és egy közös tárlat formájában mutatták be a közönségnek, azoknak a művészeknek alkotásait, akik nem egy korban, nem egységes stílusban dolgoztak, de műveik ma is képzőművészeti kuriózumok.

Mindannyiuk közös célja és feladata, hogy a magyar képzőművészetet terjesszék, megértessék, eljuttassák azokhoz, akik e neves művészeink munkáit még nem ismerték. A tárlaton olyan művésznagyságok munkái láthatók, akik eljutottak a világhírnévig is, hogy csak egy-két nevet említsünk. Bernáth Aurél, Dukai Takács Jenő, Edvi Illés Aladár, Gádor Béla, Kunt Ernő, Olcsay Kiss Zoltán.

A tárlat heterogén összetétele nem zavaró, mert a látogatók ízelítőt kapnak a századelő művészetéből, a szocialista átalakulás magyar művészetéből, a mai kor új irányzataiból. Az sem mellékes, hogy megyénk művészei is képviseltetik magukat ezen a tárlaton és alkotásaikon keresztül a tárlatlátogatók párhuzamot tudnak vonni más megyék művészeinek munkáival is.

Palotai György: Anya (Nagy Gábor tulajdona)

Fotó: Csösz Sándor

A szép hagyomány folytatása, a kultúra önzetlen terjesztése az, amely Várpalotán elsődlegesen megkap bennünket e tárlaton. A látottak alapján eszünkbe jut, hogy a művek varázsa, sugárzása nemcsak egy család otthonát aranyozhatja be, hanem több szemlélőben, műélvezőben hagyhat majd maradandó értékes élményeket.

Veszeli Lajos

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1991 APR 30
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
MH SAJTÓFIGYELŐ

ámon

s OTP-s össz- kp. + OTP- leklődni: 16 seny u. 6. III.

1 szobás szö- 2. emeletig. ére a hirde- jka, Szabad-

készpénz + lakásmegol- „Csak Zircen" irdetésfelvétel- 2.

án Itp-en 2 ortos öröklа- aszokat: „I. e a hirdetés- a, Jókai u. 8.

Összevezető 2 szo- lakás eladó. . em. 4.

Veszprémben égyzetméteres ezer OTP-vel. kovó u. 18/B.

fürdőszoba, s nyaralómat, atok részére Utazási Iro- Válaszokat: ére a hirde- Pápa, Jókai

OTOR

ott ZF frsz-u 41 000 km-el : Zánka, Kos Szabóné.

nt 30 000 km- klődni: Pétfür-

s eladó 43 000 virág u. 15.

si jó karban rel eladó. Bó- eg, Április 4.

eladó, eset- ere. Érdeklőd- ilis 4. út 39.

16-os TL gép- kedvezménnyel eladó. Ba- u. 1/A.

Lada eladó. l, Henyei u.

szakizott Zsi- ka, Tanácsköz- VIII. 1. Ér- tól.

lbe 6000 km- eladó. Ajka,

UE frsz. friss horoggal el- Szendefi u.

Pannónia meg- ban friss mű- eladó. Vásáros- . u. 24. Vas

1200-as sze- eladó. Érdek- szprém, Füredi iráki-féle kerté- 091 telefonon.

05 1984-ig mű- adó. Érdeklődni nap kivételével. zkovó u. 14/B. 20 óra.

Combi eladó. zsi u. 1.

a nélküli M s hozzávaló új, ált alkatrészek eladók. Érdek- irok Lajos 8321 kácfa út 10.

Eladó nagylámpás Polski Fiat 1500 karosszériahibás. Királyszentistván, autójavító, 8–16 óráig.

Jó állapotban lévő IT-s 1200-as Zsiguli eladó. Veszprém, Május 1. u. 2. Nyikovics.

UZ-s Trabant Combi 48 ezer km-rel eladó. Érdeklődni: 3, 4, 5-én egész nap. Veszprém, Stromfeld u. 4. Hegedűs.

ZS-es Wartburg de Luxe megkímélt állapotban eladó. Felsőörs, Rózsa út 12. szám alatt. Érdeklődni: naponta 17–20 óráig.

1200-as Zsiguli ZN-s eladó. Somlószőlős, Rákóczi u. 6. sz.

PE-s Trabant eladó. Veszprém, Halle u. 5/D. VII. 22.

Wartburg 1000-es alkatrésznek eladó. Tóth Károly, Várpalota II., Akácfa út 97.

UD fehér Wartburg kifogástalan állapotban eladó. Szabó Károly, Kisapáti, Kossuth u. 74.

IK frsz. Zsiguli friss műszakival eladó. Pápa, Bajcsy u. 46.

ZL frsz. 1200-as Lada kifogástalan állapotban 33 ezer km-rel eladó. Érdeklődni: Pápa, Kiss J. u. 7.

UF-s Trabant gépkocsi eladó. Érdeklődni: Devecser, Arany János u. 22.

Babetta eladó. Cím: Pápa, Öreghegy, Szedlmayer Sándor.

ZK rendszámú Wartburg de Luxe hároméves, műszakival eladó. Cím: 8545 Gyarmat, Ady E. u. 1. szám.

4 éves Wartburg 1984-ig műszakizott, áron alul eladó. Veszprém, Stadion, sportirodán, Tóth. Este: Halle u. 5/F. I/1.

VEGYES

Redőny, reluxakészítés, javítás garanciával. Ifj. Hegedűs Lóránt, Balatonfüred, Petőfi u. 53. CB telefon: 39-68.

Bőr, velúr, irha, műirha, panofix kabátok tisztítása, festése. (szőrmesapkák, gallérok tisztítása díjtalan) Dabrowszky vegytisztító mester, Balatonfüred, Fürdő u. 10. (A Volán telep előtt). Nyitva: hétfő, szerda, péntek.

Menyasszonyi, koszorúslányi ruhák, kalapok, fátylak kölcsönzése minden méretben. Várpalota, Sallai u. 15. (Vízmű utcája).

Vaskapuk, kerítések, garázskapuk, ajtók, ablakok, teraszok portálok alumíniumbetétes kivitelben és melegvegős kazánok készítését vállalom. Németi Imre, Márkó, Hársfa u. 16.

Havi 90–100 órai munkát kőművesnél vállalok. Levelet: „Szorgalmas férfi" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Eladó 1 db 2 tonnás gumikerekű lovaskocsi. Noszlop, Arany J. u. 12. Szolnoki.

Vennék nagyteljesítményű betonkeverőt 380 vagy 220 voltosat. Zirc, Lenin u. 25. Mracskó.

12 köbméter nyárfa kitermelve eladó. Galgánné, Zirc, Vak B. u. 2.

Fiatal érettségizett lány eltartási szerződést kötne idősebb személlyel. „Megbízható" jeligére a Sümeg, Városlal 6. alá kérem.

1 db 9 éves friss fejős tehén és 2 db 1 éves üszőborjú eladó. Adásztevel, Rákóczi u. 24.

RS 09-hez fűkaszát vennék ár- és állapotmegjelöléssel a következő címre kérek. Horváth Gábor, 8497 Adorjánháza, Fő u. 108.

Vattacukorgép jutányosan eladó. Keszthely, Tanácsköztársaság u. 5. Benke.

Lengyel lakó- tőszekrény, gáz- torral. Jó áll- vizsgáztatva. te 229-359 tele

Német vérvo- vendéknutriák fehérvár, Móri Radics.

Nagyvirágú, olasz évelő s- gyes színben Óriásgyümölcs- fekete ribizke- ként 20 forint ronyi kertésze Sztraka u. 27.

Nutriák e- lehet: szombe- televel 8–16 miklós, Sze- Telefon: 44-9

Betonkeverő Pacsirta u.

Esküvői gek a Déli- vatartással. guss u. 6.

Készítek roforhoz fesz- leni védőka- nemű villamos háztartásigép javítását, villanyszerelési és karbantartási munkát vállalok. Halász Ervin, villanyszerelőmester. Ajka, Kossuth u. 13. Telefon: 11-434.

Tojató ketreceket vennék 500 férőhelyig. Molnár László, Veszprém, Cserердő 12/B.

Nutriacsaládok, növendékek eladók. Veszprém, Veres Péter u. 29. (Jutas-puszta).

Zsákolt, oltottmész kapható. Darabos mész megrendelhető. Nagytételben kedvezményt adok. A megrendelt árut azonnal házhoz szállítom. Répás Miklós, Zirc, Deák Ferenc út 26. Telephely: Zirc, TÜZÉP-mellett. Nyitva reggel 8-tól 17 óráig.

Oltottmész kapható. Merétey Sándorné, Pápa, Néphadsereg tér 8.

Eladó 1 db jó állapotban lévő üzemképes Ascota 170/55-ös és 1 db Ascota 170/45-ös TM 20-as könyvelőautomata. „Jó szerencsét Mgtsz" Várpalota, Dérné. Telefon: 50-514, 50-520.

4 éves tehén, kéthetes borjúval eladó. Pápasalamon, Széchenyi u. 34.

2 db süldő eladó. Nemesvámos, Vörösoktóber út 6.

Darabos és oltottmész szállítással, minden mennyiségben kapható. Marton Jánosné mészkereskedő, Csót, Dózsa György u. 14.

Nutriák, tenyészanyák, tenyészbakok, családok eladók és előjegyezhetők. Veszprém, Kiskőrösi u. 20. Szalay.

Nagyüzemi burgonyahámozó gép eladó. Érdeklődni: Zalaegerszeg, Andráshida, Andráshida út 20.

2 db vemhes tehén eladó. Pápadereske, Rákóczi u. 24.

Műszeres gyújtásbeállítás, karburátor-beszabályozás, CO-mérés, akkumulátortöltés, töltésbeszabályozás, indítómotor-, dinamó-, generátorjavítás Nagy Zoltán, járművillamossági üzemmérnök. Ajka, Korányi u. 22. (Kórház utcája, autósbolt mellett.)

Sürgősen vennénk 1 db Robotron (Daró) 1750-es irodai középgépet. Várpalota, „Jó szerencsét Mgtsz" Ügyintéző: Dérné. Telefon: 50-514, 50-520.

Szobafestést, mázolást, tapétázást, festést, kertibútor-javítást vállalok. Beke Iván szobafestőmester. Devecser, Ifjúság u. 15. szám.

Esküvőre! Új tavaszi modellek! Ön kiválasztja, mi megvalósítjuk! Egyéniségének megfelelő fazon kiválasztásában szaktanácsadás! Kölcsönzési díjak 250–1300 Ft-ig. Veszprém, Rákóczi út 5.

Horváth család, Pápa.

—

Ezúton mondunk hálás köszönetet mindazoknak a rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek és munkatársaknak, akik szeretett halottunk

EGYED ISTVÁN

temetésén részt vettek. Gyászoló felesége, huga, gyermekei, vejei és unokái. Zánka.

—

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik szeretett férjem, édesapánk, nagyapánk

SÓTÉT ISTVÁN

temetésén részt vettek, bánatunkban részvétükkel osztoztak. Gyászoló család, Tapolca.

GYÁSZJELENTÉSEK

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

VUTKA ISTVÁNNÉ

született: Fébert Magdolna

életének 57. évében elhunyt. Temetése május 3-án, hétfőn, 13.30 órakor lesz Veszprémben a Vámosi úti temetőben. Gyászoló család.

—

Mély fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy

SZÓKA FERENC

életének 79. évében elhunyt. Temetése május 3-án, hétfőn 14.30 órakor lesz Veszprémben a Vámosi úti temetőben. Gyászoló család.

—

Mély fájdalommal tudatja a gyászoló család, hogy

ID. SZALMÁSY JENŐNÉ

született: Frey Vilma

1982. április 23-án elhunyt. Felejthetetlen halottunk földi maradványait május 3-án, 15 órakor helyezzük örök nyugalomra a pápai alsóvárosi temetőben.

viziók mai műsora

gásztízperc (színes) 17.10: Reklám 17.15: Kereszt- kérdés. Fejtörőjáték – színes 17.45: Ablak 18.45: Reklám 18.55: Idősebbek is elkezdhetik. Tévétorna – színes 19.00: Esti mese – színes 19.15: Ünnepi köszöntő. Elmondja: Csehák Judit, a SZOT titkára – színes 19.30: [illegible] színes 20.00: Delta. Tudományos

SZLOVÁK TV

9.30: Napocska – óvodások műsora 9.50: Közvetítés Prágából az állami kitüntetések ünnepélyes átadásáról 11.45: A Jezerka stúdió műsora (ism.) 15.55: Laboratórium – ismeretterjesztő műsor 16.45: Dennis, a család ré-

Szendi (Szindi) ötvös Mihály

1642-1678.

A céhbe 1642. szept. 23 án áll be, remekbüntetés 3 gira ezüst. 1643-ban háza van a TV. fertágban. Felesegül Mach Zsuzsannát birta. E nőtől két gyermeke származott: Mária, ki 1652-ben s Judit, ki 1656-ban született.

1654. ben pert indit Debreceni ötvös János ellen ennek rágalmazó szavai miatt. A tanács Szendinek szolgáltatott elégtetelt.

Mint második céhmester szerepel az 1648-50, 1657-59, 1663-65, 1670 és 1672. evekben, tehát 11 éven keresztül. Első céhmester 1651-1652, 1662 és 1669-ben.

1643-1675 ig a céh regesztromban inas szegüdtetésekkel és szabaditásokkal kapcsolatban szerepel. Mint második és harmadik tizedes működött a város TV. fertágában az 1650-51. 1654, 1656, 1658, 1661-63 és az 1665 evekben.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének tört. Bpest. 1900. 276. l.

Karacs Ferenc
zeneszerző.

Kapás Sándor
szobrász

Kassa

Szendi ötvös György, 1657

Arch.Közl.1899. XXI. 287

Szendi Kornélia

szül. Budapesten 1889
jul. 6. rk.
Felsőkereskola 6 osztl.
1909/10 I. másodosztagbeli
pendes művésznövendéki
Tanára Deák Ebner Lajos

Szendi Kornélia

1908/9 – 1909/10 I.

Deák Ebner isk.

Ferkèpzomfoiskèvk

136. C

T. 1302. II.

lapon középütt Temesvár térrajzát
ger Plan des befestigten Basses
antz, Die Kayserliche Grantz Vestung
A térrajza nyert elhelyezést. Felira-
ett keretben:

neten

heil,
u. Grundriss

enden

bey Adam Ioa. Ionatan

a vk. 37.8 : 55.6 cm.

M.D.K.

Szendi Mihály,asztalos m.

Veszprémi mester.Hajmáskér.+ 1884.x V.8.46 éves korában.

Batári Ferenc:XIX.századi veszprémi asztalosok. 254.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.I.Veszprém. 1963

Szendi ötvös György

1657. nov. 25-en mint keresztapa szerepel Farkas István Sára nevű leányának az ev. ref. szertartás szerint való megkeresztelésénél. Ha neve (György) nem tollhiba, úgy nem azonos Szendi ötvös Mihállyal, ki 1643–1678 ig működik Kassán. Mintáu azonban róla ezen adatnál több nem található, s neve a rekvegestromban sem fordul elő valószínű, hogy tollhibával van dolgunk s György azonos Mihállyal.

Mihalik József Kassavá vos ötvösszéjének tört. Bpest 1900. 287 l.

Kende Gusztáv

Kassa

Szendi Ötvös Mihály,,1642

Arch.Közl.1899. XXI. 276.

Szendi-Steif Antal festő M.D.K.

Kernstok egykori műtermében kollektiv műteremben dolgozik: Dési Huber,Vilt,Szüllői, a két Goldmann, Sugár, Bán B., Benyó A. Andro, Szendi-Steif, Major M.

Dési Huber Istvánné: Dési Huber István, Bp. 1964.

61-62.l.

Szendi Ötvös Mihály

neje szept. 18-án 1684-ben emlitve.

Révész Kálmán A kassai ref. egyház gondnoka számadásai 1682-1688. Tört. Tár 1894. 160 l.

Szendi Steiff Andor

Vilt Tibor Vaśvár utcai műtermében rendezett szemináriumokon résztvett, még a szocialista művészcsoport hivatalosan engedélyezett megalakulás a előtt.

Erdős László: Valami készül Bp. 1964.

14.1.

Szendi-Steiff Antal

Mint új arc van említve a Szoc. Képzőművészek Csoportjának tagjai közt Szőllősi Endrével és Molnár Lászlóval.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 437.l.

MDK.

Szendőfi Pál

Kiállitási kritika

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1966 jan.18.

Szendőfi Pál

1970-óta kiállító művész. Munkásságát leginkább irodalmi és zenei témák inspirálják. Tusrajzok és sokszorosított grafikák készülnek műhelyében.

– : Komárom megye képzőművészei. Művészet, 1973. május – 40. lap.

Szendőfi Pál

KISGALÉRIÁT NYITOTTAK a közelmúltban a Tatabányai Szénbányák egyik üzemében. Az idei év első kiállításán Szendőfi Pál tatabányai grafikusművész 14 alkotással mutatkozott be.

Magyar Hirlap 1978-11-8

Szendőfi Pál, grafikus

● SZENDŐFI PÁL grafikái láthatók ma délutántól Tatabányán, a Szénbányák üzemi galériájában.

—:O Szendőfi Pál

8.

Esti Hirlap, Bp. 1978. jan. 9.

Szendőfi Pál

45. Hegedű linóleummetszet 61 x 40,5 cm

46. Zongora - - " - 61 x 41 cm

Őrjítailat 1976 Tata, Vár Tatalógus

Szendőfi Pál, grafikus

ÜZEMI KISGALÉRIA. A Tatabányai Szénbányák egyik üzemében kisgaléria nyitottak, amelyben csütörtökön rendezték meg Szendőfi Pál tatabányai grafikusművész tárlatát.

_: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1978. jan. 13

Szendőfi Pál, grafikus

a tatai ~~Várból~~. Várban megrendezett kiállításon szerepelnek a művész grafikái.

Jankei János: Észrevételek az Őszi-Téli tárlatról.
Dolgozók Lapja, Komárom, 1977. dec. 18.

Szendőfi Pál

Műve szerepel a Tatai Kuny Domokos Muzeum
Őszi Tárlatán

Tata, Vár, 1977. december-1978. január

-katalógus a könyvtárban-

Szendőfi Pál.

A tatabányai „Bányász Képzőművészeti Szabadiskola" 30 éves jubileumi kiállításán szerepelnek a művész művei.

Wehner Tibor: A jövő.
Dalgozók Lapja, 1994. okt. 16.

Szendőfi Pál grafikus
a tatai városban rendezett őszi-téli tárlaton szereplő grafikái.

Jankei János: Jegyzetek az őszi-téli tárlatról.
Dalgozók Lapja (Komárom), 1945. dec. 21.

Szendrődi Pál, grafikus
az Őszi Tárlaton szerepelnek a
művész művei; grafikái.

Gombkötő Gábor: Őszi Tárlat, 1946,
Dalgozók Lapja, 1946. dec. 14.

SZENES ÁRPÁD, festő

Aug.20.A Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten,c. kiállitáson részt vesznek.Szénes Árpád nonfiguratív művekkel és a portugáliában született felesége Vieira da Silva is. 25.old

László Miklós: Külföldön élő magyar mesterek-Budapesten 24.old

Muzsák,Múzeumi Magazin, 1970. 2.sz. Bpest

Szendőfi Pál

„Emlékezés" litográfia 60x40cm

„A vellem napvilaga" -"- 56x40cm

Őszi Tárlat 1975, Tata, Vár 1975 december-1976 január

Szendőfi Pál

„Körsögök" c. rajza a

4. oldalon

Napjaink 1972 augusztus

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Szendőfi Pál grafikus

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

1971 NOV 17

„VENDÉGÜNK: INCZE MÁRIA"

A tatabányai Népház ifjúsági klubjában, ahol a Fórum sorozatban helyi alkotók mutatkoznak be a klub tagjainak, 20-án, szombaton délután öt órai kezdettel Incze Mária költőt, Szendőfi Pál grafikust és a Bányász Színpad tagjait látják vendégül. A művek bemutatása mellett alkotói problémákról beszélgetnek a vendégek a fiatalokkal.

vos gimnázium B-csapata.

A fiúk egyéni versenyében a sorrend: 1. Magyar Vilmos (Eötvös gimn.), 2. ifj. Ádám Sándor (Eötvös gimn.), 3. Fekete Károly (Eötvös gimn.)

Szendőfi Pál, grafikus

Megemlítve: dinletehét tervezett.

Molnár G. Péter: Mezítlábas szinház

M.5.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 30.

Szendőfi Pál grafikus

Tatabányán nyílik meg kiállítása
márc. 15-én.

– : Grafikák 12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 15.

Szendőfi Pál grafikus

a Komáromi megyei képzőművészek 1974. évi őszi tárlatán szereplő grafikái munkái.

Wehner Tibor: Kísérletek, próbálkozások, átlagosat az őszi tárlaton.
Dolgozók Lapja /Komárom/, 1974. dec. 15.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja Komárom
1973 NOV 18

Szendőfi Pál
1021

Szendőfi Pál: Mesevilág

Ha[illegible]

A legkiforrottabb és egyben legnépszerűbb késői Haydn szimfóniák két nagy csoportra oszlanak: „Párizsiak" és „Londoniak" címmel három-, illetve tizenkét szimfóniát tartalmazó sorozatot ismerünk, amelyek a mester érett művészetén kívül egyre növekvő világhírét is tanúsítják. E két sorozat egy-egy darabja szólal meg az új lemezen. A Párizsi szimfóniák közül az 1786-ban keletkezett darabnak „mellékneve" is van: „Medve-szimfónia". Haydnnál gyakori az ilyenfajta címadás, ám a címeknek csak egy része utal a mű programjára, keletkezési alkalmára, vagy hangulati tartalmára; néhányat a kortársak utólag ragasztottak a művekhez. A „Medve" alcímet a szimfónia utolsó tételének brummogó duda-basszusától kapta. Az „Üstdob-ütés" szimfónia Haydn első londoni útjának emlékét őrzi. A második tétel halk bevezető zenéje után hirtelen megszólaló üstdob Haydn tréfája, hogy az esetleg elbóbiskoló közönséget felriassza. Ezt a szimfóniát Angliában „meglepetés szimfóniának" nevezték, azóta mindkét címet használ[illegible]ják. A művek az Állam[illegible] Hangversenyzenekar tolmá[illegible]csolásában Ferencsik Jánc[illegible] avatott vezényletével kerülte[illegible] felvételre.

Bartók „nagy" hegedűver[illegible]senyének 1939-es bemutat[illegible] előadását őrző hangfelvétel felbecsülhetetlen értékű do[illegible]kumentum. Az Amszterdam Concertgebouw-ban lezajl[illegible] premiert örökítette meg [illegible] Hilversumi Rádió mikrofon[illegible]ja Székely Zoltán szólista közreműködésével. Willem Mengelberg vezényletével Székely Zoltán Bartók ka[illegible]maramuzsikus partnere és jó barátja, számos művének el[illegible]ső megszólaltatója volt. A he[illegible]gedűversenynek nemcsak bemutató előadása fűződik nevéhez, de a mű végső formá[illegible]ba öntése is a Bartókkal kö[illegible]zösen végzett munka ered[illegible]ménye. Ily módon a premiert őrző szalag egyike azo[illegible]kevés számú fevételeknek amelyek Bartók személye részvételével, irányításával ké[illegible]szültek, az ő elképzelése[illegible] tolmácsolják az utókor szá[illegible]mára. Az egykori felvétel — a Hungaroton laboratóriumában történt gondos restaurá-

Tizenhárom éves eg[illegible]

A kijevi egyetem matema-

talosa Kijevben. A család a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

DOLGOZÓK LAPJA
(Komárom)

1971 NOV 23

Szendőfi Pál grafikus

1

Fórum-est a Népházban

Harmadízben rendezték meg szombaton november 20-án, a Népház ifjúsági klubjának fórum-estjét. Ezúttal Incze Mária költő és Szendőfi Pál grafikus volt a fiatalok vendége. Mint már arról írtunk is, ezeknek az irodalmi-művészeti esteknek, találkozóknak az a célja, hogy megismertesse a fiatalokat, az irodalom-művészet iránt érdeklődő klub-tagokat a megyeszékhelyen illetve a megyében élő alkotókkal, másrészt fórumot teremtsen az utóbbiaknak, lehetőséget a fiatal olvasókkal való találkozásra.

Az eddigi estek tapasztalatai azt mutatják, hogy a fórumok látogatottsága csökken: az elsőn nyolcvanan is jelen voltak, ezen a harmadikon mintegy ötvenen. Ez természetes, s azt bizonyítja, hogy lassan kialakul az ilyenfajta rendezvények törzsközönsége. Mert még szűkebb körű, kevesebb létszámú fórumoknak is van létjogosultsága! Egy lényeges: akik eljöttek, odafigyeljenek, aktívan vegyenek részt a fórum vitájában, eszmecseréjében. Ezen az esten (az előbbiekhez képest) végül mertek kérdezni a fiatalok, kinyílvánították véleményüket.

A fórumon az ifjúsági klub tagjai megtekinthették Szendőfi Pál tizenegy grafikáját, legújabb alkotásait, s érdeklődhettek munkájáról. Incze Mária bemutatkozásához segítséget nyújtott Berek Katalin is: a Komárom megyei hét alkalmából Incze Máriának a tv-ben előadott versét újra hallgatták magnószalagról az ő előadásában. Ügyes volt a Szendőfi Pál képeinek bemutatásához aláfestésül szolgáló zenei összeállítás (a grafikus több munkája éppen zenei ihletésű, mondhatnánk illusztrációja egy-egy klasszikus zeneműnek.) Incze Mária verseit a Bányász Színpad két előadója: Tóth Erzsébet és Szabó Anna olvasták fel. Az előbbi kitűnően, az utóbbi halványan.

Nem ismertetem itt részletesen az estet, a felvetett kérdéseket, a művészek válaszát. Néhány észrevételt tennék. A fiatalok fórumát irányítani, vezetni kell (ezt csinálja a klub vezetője). Fontos egy-egy ilyen fórumnál, hogy a verseket, a műveket ne egyoldalúan, hanem az alkotó sajátos alkatának, eszközeinek figyelembevételével közelítsék meg. Nem baj, sőt nagyon jó, ha a fiatalok elmondják szubjektív véleményüket is azt, milyen hatással volt rájuk az előadott (bemutatott) mű, miben értenek egyet, avagy miben vitatkoznak az alkotókkal. Ezért teremtették ezt a fórumot.

Úgy érzem, nem alakult még ki a fórumoknak az az „órafelépítése", amit vártak tőle, nem tudott még feszélyezetlenül, szabaddá, a fiatalok számára is érdekessé, izgalmassá oldódni a légkör a

...ványoktól is tanulva

...sta pedagógusok tanácskozása Esztergomban

figyelmet, hogy a pedagógusok esetében az ideológiai képzettség szakmai követelmény, hiszen azok, akik ma a katedrára lépnek, a beteljesült szocializmus derékhadát nevelik. S ez igen nagy felelősség.

Sok szó esett a jövő pedagógusainak párttaggá neveléséről is. 1959 óta több mint 100 fiatalt vettek fel a párt soraiba az intézetben. Most azonban, hogy a felvételi korhatárt leszállították, e téren is megnőttek a lehetőségek, de vele párhuzamosan a felelősség is. Többek között erről beszélt **Molnár Viktorné**, az intézeti pártszervezet titkára is. Többen hangoztatták, hogy az arra alkalmas fiatalokat jó lenne már az első esztendőben felvenni a pártszervezetbe. A középiskolában végzett négy éves KISZ-munka mérlegelése megfelelő alapot adhat ehhez. Meg kell teremteni a folyamatosságot a középiskola, a tanítóképző és annak elvégzése után a szakmai működési terület között, ilyen vonatkozásban is.

AZ INTÉZET jelenlegi hallgatói elmondták, hogy létrehozták a mintegy negyven fős pártonkívüli aktivahálózatot, kidolgozták szervezeti és működési szabályzatát, havonta tartanak egy-egy megbeszélést. Az első alkalommal a párt Szervezeti Szabályzatának első pontját vitatták meg. Ez az aktívahálózat, mint szervezett csoport, konkrét feladatokat kap és old meg, s miközben dolgozik, a párttag-

Helyeselték azt a módszert is, amit az egyik Salgótarjánba került kolléga mondott el: náluk a fiatal párttagok, vagy a pártba belépni akarók például olyan feladatot is kapnak, hogy külön foglalkozzanak egy-két gyenge, vagy jó képességű gyerekkel. Ezt a gyakorlatot az intézetben is meg lehetne honosítani.

Nagy hangsúlyt kapott a tanácskozás során az a felismerés, mennyire fontos, hogy az intézetből kikerülő hallgatók mozgalmi életében ne álljon be törés. Például a KISZ-tagsági könyv „ne hervadjon el" a fiatal pedagógusok zsebében. Hosszasan sorolhatnánk, mi mindenről esett szó még ezen a gondolatgazdag tanácskozáson.

A MEGYEI és a városi pártbizottság képviselői is részt vettek a fórum munkájában, s elismerően nyilatkoztak a fiatal pedagógusok eddigi helytállásáról. Ugyanakkor messzemenő támogatásukról biztosították őket. Az Esztergomi Tanítóképző Intézet a megye pedagógus utánpótlásának bázisa, s ez a bázis önmagát gyarapítja, gazdagítja, ha az önkontroll igényével igyekszik mérleget készíteni tevékenységéről, a tanítványtól is tanulva...

Gordos Géza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JUN 29
DOLGOZÓK LAPJA
(KOMÁROM)

Szendőfi Pál
1021

Új képzőművészünk

Szendőfi Pál — alaptag

A legfontosabb kérdés, ami körül a beszélgetés során kerengünk: attól művész-e a művész, hogy alaptag, szövetségi tag, avagy attól, hogy művészi értéket, minőséget teremt? A kérdésben egyszersmind a válasz is benne rejlik. Mégis, van azért mondanivaló e témában.

Jó ideje, hogy néhány fiatal képzőművészünk portréját — általam ismert képeik és vallomásaik tükrében — igyekeztem megrajzolni. Valaki akkor a szakmabeliek közül fejcsóválva mondta: minek ezeket a fiatalokat így „feldobni", amikor van elég hivatásos képzőművészünk a megyében?!

S, ha valaminek, most ennek különösen örülök, Szendőfivel beszélgetve: nem volt hiába a figyelemfelkeltés tehetsége iránt. No, persze, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja tagságát nem ettől nyerte el; ott a meglehetősen „szőrös szívű" —, de mindenképpen az egészben gondolkodó — zsüribizottság a negyven jelentkezettből hatot vett fel alaptagnak.

Ülünk Szendőfiék lakásának kisebbik szobájában, ahol elöl vannak azok a munkák, amelyek alapján befogadták a hivatásos művészek táborába. *Múlt és jelen, Emlékezés, „A szellem napvilága"* és más címet viselő képei bizonyították érettségét. Arról kérdezem: mi a különbség a tegnapi amatőr és a mai hivatásos művész között?

— Úgy vélem, a folyamatos munka, az alaposság, az önképzés természetes kényszere végül is meghozza gyümölcsét, ha valaki komolyan veszi a művészetet. Szeretném előrebocsátani: nem volt „rokonom", aki támogasson a felvétel ügyében — ezek szerint maguknak a képeknek kellett bizonyítaniuk. Őszintén megvallva, most nem számítottam a felvételre, de azt mondtam magamban: gyerünk, így tovább, s egyszer csak felvesznek...

Szendőfinek tehát megváltozott a státusza a hivatalos minősítést illetően is. S visszakanyarodunk korábbi beszélgetésünk témájához: szerinte mi a különbség amatőr és hivatásos művész között? Előbb csendesen elmosolyodik — a maga bőrén tapasztaltakról esik szó. Egyik napról a másikra „hivatásossá" válni, no, ez kicsit nehéz dió.

— Mindenekelőtt azt szeretném elmondani, hogy a felelősségem most különösen megnőtt, a hír első öröme után ez volt a legfőbb érzésem. Nézd, most éppen Váci Mihály verseskötetét tanulmányozom. Racionális és emocionális egyszerre — s ebben rokona a grafikusművésznek, aki sem egyik, sem másik irányban nem tolódhat el. Valahogy úgy fogalmaznám tömören: olyan grafika kell, amit olvasni lehet, miként a verset... S az amatőrség? Nos, ma is vallom, hogy aki munkájával rászolgál, ha művészi értéket teremt, legyen szakköri tag vagy nem, úgy jó, ha — meghívással — szerepelhet az őszi tárlatokon.

Termékeny alkotónak ismertem meg Szendőfi Pált, habár most a hirtelen öröm miatt egy-két hete inkább csak vázlatokat készít. Tavasszal, ősszel különösen lendületben van — vallja önmagáról. A termékenység erős önkontrollal társul, s határozottan, biztos kézzel és szemmel válogat a kész munkák közt.

Hiányérzetem is van, megfogalmazom: embercentrikus művészetében a táj, a csendélet mintha feltűnően hiányozna. — Talán azért marad ki a látókörömből mindez, mert szakköri tagként túl sok tájképet és csendéletet kellett rajzolnom, festenem... Egy azonban bánt (— szögletes vonalainak hátteréről érdeklődöm —), hogy tudniillik a konstruktivizmussal való szimpatizálásomat némelyek, még egy-egy zsüri is, amolyan Kondor-hatásnak ítéli meg. Pedig más a formai és megint más a tartalmi rokoníthatóság.

— Tervelm? Az Őszi Tárlatra ezek szerint immár „hivatalos" vagyok. Jövőre pedig szeretném, ha a Petőfi Múzeumban nyílhatna illusztrációs kiállításom, illetve a Haldex révén, mert ennél a cégnél dolgozom, talán Lengyelországban, Katowicében is nyílhat tárlatom, s természetesen a megyében is szeretném bemutatni munkáimat.

Hadd említsem meg, hogy számára külön örömet jelent, ha épp Péter-Pál napján jelenik meg ez az írás, mintegy névnapi köszöntésül is.

Végeredményben sokat beszélgettünk amatőr és hivatásos viszonyáról, itt azonban keveset írhattam le ebből. Talán máskor, másutt... Egy hivatásos művésszel többel számolhatunk tehát a jövőben — s ez nem csupán öröm, de az alkotó számára nagy-nagy felelősség is. Ezt Szendőfi Pál felmérte már, tudja.

(jenkei)

Sorrend és ere

Lassan véget ér az a vetélkedősorozat, amelyet üzemek, szakszervezeti szervek, művelődési intézmények szerveztek — felszabadulásunk 30. évfordulójának tiszteletére.

A hosszú heteket igénybe vevő felkészülés során — bátran mondhatjuk — ezrek izgultak munkatársaikért, a gyárat, vállalatot képviselő csapatokért. Az izgalmas vetélkedőkön a csapatokat ide is elkísérő szurkolók gyakran tették fel a kérdést egymásnak, a versenyzőknek, a szervezőknek: mi lesz az eredmény? Amit ők értettek eredmény alatt, a csapatok sorrendjét, az kiderült minden forduló végén, de lapunkból is értesülhettek róla. A rendezők felfogása szerinti eredmény viszont még sok elemzést, megfigyelést, utókalkulációt igényel.

A tapasztalatok részbeni összegezése is megmutatta már, hogy például nem azok értek el jó eredményt, akik erre az alkalomra egy bizonyos mennyiségű ismeretanyagot gyűjtöttek, hanem azok, akik a most megismert fogalmakat, eseményeket, összefüggéseket ki tudták egészíteni a mindennapok során összegyűlt munkahelyi tapasztalatokkal, politikai ismeretekkel, akik általános műveltségüket tudták mozgósítani a konkrét feladatok megoldásához. A figyelmes szemlélő azonban egyéb tanulságokat is leszűrhetett. A sok eredmény közül — úgy érzem — legfontosabb: a felkészülés, az izgalmas verseny az örömben vagy sikertelenségben való együttes osztozás hatása a közösségre.

Ami társadalmunk közösségi társadalom. A szocialista brigád mozgalom egyik legfontosabb történelmi funkciója ehhez kapcsolódva — az igazi kollektív társadalom építésének segítése közösségi emberek kialakításával. A közösséget közösségben nevelő folyamat viszont nem képzelhető el közös célok nélkül. Mivel a szocialista brigádok munkahelyi közösségek, azért az ő legfőbb közös céljuk: az ő feladatuk és a nagyobb közösség, a gyár termelési feladatainak teljesítése. Napjainkban nem csak a tudományos kutatásban, de az ipari termelésben is tapasztalhatjuk azokat az integrációs folyamatokat, amelyek a személyiség helyett a kutató, termelő, alkotó közösséget avatják a teljesítmény alanyává. Ezek a körülmények vetették fel a kérdést: az egyén önmagával szemben felállított teljesítményszükséglete, vagy a csoport hatása, a csoporton belüli értékrendszer hat erősebben? Magyarországi vegyipari-gyógyszeripari kutatómérnökök között végzett vizsgálatok azt mutatták, hogy nem az egyéni ambíció, hanem a teljesítményre irányult csoportokban való közreműködés ténye bizonyult a hatékonyság tényezőjének.

Ami termelői kollektíváink termelési körülményei még nagyon sokfélék a közösségi hatás tekintetében. Nyilvánvaló például, hogy a bányában egy fronton dolgozó csapat már a bányászmunka sajátos egymásra utaltsága miatt is hamarabb válik közösséggé, mint pl. az építészeti üzem villanyszerelőkből, bedolgozókból, vízvezetékszerelőkből álló brigádja, hiszen az utóbbi tagjai gyakran kilométerekre dolgoznak egymástól. A tatai szőnyeggyári brigádokkal kiépített kapcsolataink közben figyeltünk fel arra a kedvezőtlenül ható körülményre, hogy a csattogó, szinte állandó figyelmet igénylő gépek nem teszik lehetővé az ott dolgozók oldottabb kapcsolatát. Ez az egyik oka annak, hogy aránylag kevés a gyárban a szocialista brigád, s a tevékenykedő csoportok is túlnyomórészt kislétszámúak.

A termelési sajátságokon meglehetősen nehéz változtatni, de a kollektív tudat alakításának igénye, a kialakult gyári tudat haszna, szükségessége nyilvánvaló. Mit lehet hát tenni? Olyan célokat kell kitűzni a brigádok elé, amelyek kiegészítik vagy itt-ott pótolják a gyári körülmények hatásaként jelentkező hiányosságokat. Ilyen felismerés vezette a gyár vezetőit ahhoz is, amikor átgondoltan, szervezetten, anyagi és szellemi erőket biztosítva alakították ki a dolgozók tapasztalatcseréit, országjárásait. Furcsa volt látni, hogy több éve a gyárban dolgozók itt, a kirándulás során váltottak szót először termelésen kívüli témában.

A már említett vetélkedők bizonyították, hogy ilyen közösségteremtő eszköz lehet a vetélkedő is, ha azt úgy szervezik, hogy a felkészülés közös munkát igényeljen (mint pl. az oroszlányi bányászok tárgyi emléket, dokumentumokat gyűjtő munkája), a vetélkedő feladatainak megoldásánál nem az egyén felkészültsége, hanem a csapat együttműködése a döntő. A csapatok felkészítése során figyeltünk fel arra, hogy a legtöbb csoportban erős kritikai szellem uralkodott, amely ugyanakkor nem bénította a cselekvőképességet, ellenkezőleg: teremtő feszültséget eredményezett. Semmi köze nem volt mindennek az irigységhez, a torzsalkodáshoz, sőt, még a meglévő ellentéteket is felfüggesztették erre az időszakra. A közös munka öröme pedig tovább hat majd, ha új feladatok kerülnek a brigádok elé. A vetélkedők eredménye tehát nyilvánvaló, pedig itt és most csak egyfele hatást vizsgáltunk — mit jelenthet a közösségnek a vetélkedő — s nem esett szó az ismeretanyag korszerűsödéséről, a kifejezőkészség fejlődéséről stb.

Üzemi vezetőknek, népművelőknek érdekük hát a sorrenden túl az eredményeket is számba venni, amikor a brigádok versenyzéséről, felkészülésük segítéséről van szó.

H. M.

BÁBA MIHÁLY:

Két vers

Kalapját levette
botjára dőlt
az égi pusztán
Intett felém
mint öregapám
Sinka István

*

Zelk Zoltán beteg!
Ki érti ezt?
Régen bevallotta:
már nem a testében lakik.

BÁRDOSI NÉMETH JÁNOS:

Reggel a Balatonnál

A zöld-hullámú tenger
ring, ragyog, remeg,
sirályok húznak el:
fehér fellegek.
Szántód felől nézem,
sóhajom szakad,
a híres rév alatt.

Locsogj, ragyogj tenger,
vitorlás repülj,
hullámod szíven ver,
most hogy egyedül
állok és merengek,
nyár van, kel a nap,
a híres rév alatt.

Csokonai egykor
könnyét nyelte itt,
siratta-temette
a hűtlen Lillit,
én a hűtlen élet
könnyét itatom,
itt az árnyas parton.

Életem delén túl,

AZ AKNÁSZ EGYSZER TÉVED"

miát, s mint ígéretes tájképfestő hívta fel magára a figyelmet. Képein az orosz természet mély lírája és végtelensége tükröződik. Különösen kiemelkedő az a ciklusa, amelyet Mihajlovszkojéban és Trigorszkojéban készített, ahol ta a háború. A tájképfestő egy aknászszázad parancsnoka lett.

„Az aknász csak egyszer téved" — tartja a katonamondás. Scserbakovnak szerencséje volt, egyetlen egyszer sem tévedett: Bejárta a háború nehéz útjait, azok sok mindennel gazdagították, sok mindenre megtanították. Ha volt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dolgozók Lapja Komárom

Szendőfi Pál
1973 JUN 3
1021

SZENDŐFI PÁL: KOPERNIKUSZ

A földké

A Türkm
Akadémia G
moszférakutató Intézetének szeizmológiai kutatásai egyre nagyobb területeket fognak át. Az ashabadi, firjuzi, berzengi és más állomásokon rendszeresen figyelik és feljegyzik a földkéreg lökéseinek adatait, a hullámok irányát és erejét, az epicentrum helyét. A közelmúltban befejezték a kara-kalai állomás építését. Ez lehetővé teszi, hogy kevéssé tanulmányozott és nagy kiterjedésű területet hódítsanak meg a tudományos vizsgálatoknak.

Szovjet hajó Svédországnak

A Figaro a negyedik a svéd Wallenius Lein cég rendelésére Leningrádban készült négy hajó közül, ezzel teljes az „opera"-sorozat. Teherbírása 35 ezer tonna. Elődeihez, — a Rigolettóhoz, a Traviatához és a Pillangókisasszonyhoz hasonlóan —, vízkiszorítását tekintve a Figaro is a legnagyobb szovjet gyártmányú hajók közé tartozik. A 16 csomós sebességgel haladó hajó a trópusokon és az északi tengereken is használható.

Hasonló hajók készültek Leningrádban Norvégia és az NSZK megrendelésére is.

Az alat

Használt autó vételénél a hozzáértő vásárló először a karosszéria állapotát vizsgálja meg tüzetesen, s csak azután a motorikus részt. A gépkocsi elhanyagoltságának első jelei mindig a viszonylag vékony lemezből készült kocsiszekrényen jelentkeznek. S mivel a modern személyautók csaknem kivétel nélkül ún. önhordó karosszériával készülnek — lemezből kialakított alsó merevítésekkel, ami a korábbi „masszív" alvázat helyettesíti —, a kocsiszekrény állapota forgalombiztonsági szempontból sem közömbös.

Legfontosabb az alvázvédelem

A korrózió mindig ott támadja meg először az acél karosszérialemezt, ahol az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

NAPJAINK

1973 JUN 1

Szendőfi Pál

1021

BESZÉLGETŐK

SZENDŐFI PÁL RAJZA

GYERMEKHAN

KALÁSZ LÁSZLÓ VERSEI

Csörlő szarka

csörr csörr csörr
kári varjú kár kár
suttyó öccsöm habuckol
dombi havak hátán

tolvaj szarka ki ne vágd
öccsöm szemét ki ne lopd
dombi havak hátán
suttyó öccsöm habuckol

hanem szállj a fára fel
hozz fészkedből aranyat
gyémántgyűrűkarikát
cifratollú madarat

rókalába-nyomokat
vadász lesi szemmel
nyúljárta ugarokat
róka is megjárja
sógorasszony derekát
cifrán cicomázza

csőrlő szarka csörr csörr csörr
kári varjú kár kár
suttyó öccsöm habuckol
dombi havak hátán

Száraz idő

a Holdból
porzik a finom fénypor
elhintődik az ében
mélységű őszi égen

a Hold csücske leporlad:
az éj rágja a Holdat
a földre lép
felporzik
porja fölcsap a Holdig

dübög ráncos csizmája:
belérugdos a tájba
fénylik a talpa helye:
csillaggal van kiverve

Kakasok

a nyárnak
fennen kiabálnak

vércsés topolyánkon
nem fog már az átkom

száz ember ölelné
még akkor sem érné
karjuk át

Szendőfi Pál

A József Attila Megyei Könyvtár-ban rendezett kiállításon papír-karcokat mutatott be.

(1): „Műterem sarok".
Dalgozók Lapja, Tatabánya, 1973. márc. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 MÁR 2 4

Dolgozók Lapja Komárom

Szendőfi Pál grafikus
1021

Az ember és világa

Szendőfi Pál kiállításáról

A grafika megyénk képző-művészeti életében kétségtelenül az élre tört. Egyesek ezt az efféle művészi kifejezési mód vonatkozásában megsokasodott tehetségek jelentkezésével magyarázzák. Mások a tehetség elvitatása nélkül hozzáteszik, hogy ez inkább a „könnyebb ellenállás" irányában való haladás eredménye, mert a táblakép festés komplexebb alkotó tevékenység. Nyilván még ezen túl is találkozhatni vélekedéssel. Nos, ha ennek a dolognak külön is érdemes lenne utána nézni, itt most maradjunk annyiban: valóban megsokasodtak a sikerrel szereplő grafikusművészek a megyében. Egyik adalék ehhez a folyamathoz Szendőfi Pál bizonyságtevő tárlata.

Kissé elnagyolva ugyan, de — amennyire ismerem az alkotót —, három fázist említenék fejlődésra,zához. Az első: amikor a szakkörben az alapelemek elsajátítása után a más hangját érzi sajáíjának. Ezt követi a második lépcső: őrizve még a szerzett ismeretek külső jegyeit is, elkezdi önmagát, saját hangját keresni. Izgalmas szakasz ez, s egyáltalán nem érzem profán megfogalmazásnak, hogy végeredményben minden ember megjárja ezt az utat. A szellemi alkotó tevékenységben az út kétszeres: nemcsak önmaguk emberségének sajátos jegyeit kell kialakítani, hanem a műteremtésben is másoktól különböznünk kell. A harmadik fázis, amikor önálló, szuverén egyéniséggé nő az ember, az alkotó. Ekkor már megőrizve-megtagadás mozzanatát egységében kell érvényesíteni Szendőfi Pál úgy őrizte meg eddigi tanulmányai eredményét, hogy egy más minőséget teremtett, tehát meghaladta korban önmagát.

A kiállítás középpontját az „ember és világa" témakör képezi; annak a viszonynak az elemzése, hogy hogyan is érzi magát korunk embere korunk valóságában. Ezt nem lehet annyira leszűkíteni, hogy csakis a jövőbe mutató pozitívumokat láttassa a művész, hisz a huszadik század második felének valósága ellentmondásokat is rejt magában, s valami úgynevezett kozmikus szorongást is, ha arra gondolunk, hogy például az atomháború veszélye elhárításáért mindent megtesszünk, de maga a veszély végérvényesen még nem hárult el fejünk felől.

Szendőfi a belső egyensúly megtartás egyik fontos mozzanatának ítéli a zenét. Nem is csak arra gondolok itt, hogy képeinek egy része a zenei élmény alapján született benső érzelmi-hangulati elemeket igyekszik kivetíteni (mint a „Vízizene" fegyelmezett kompozíciója, a Vivaldi: Glória című műve nyomán született kép, vagy a Bartók,

Az ember

Haydn, Beethoven, Liszt, Bach élmény, újrateremtése képi formában). Zene szólt a kiállítás megnyitásakor, s szólhatna a zene a kiállítás teljes időtartama alatt, hisz a társművészet zenei hangjai erősítik fel, transzponálják különössé a néző élményét.

Az ellentmondások közt a viszonylagos egyensúly keresése — nemcsak a művész,

a Bartók világa — egyébként meggyőző — dekorativitásával, az újabb képeken Szendőfi szakít a népi hagyományokra építő komponálásmóddal, s magasabb, bonyolultabb szférákat ostromol. Érdekes viszont megfigyelni, hogy a hármas szám mesebeli alkalmazása helyett ennek közösségi vetületét formázza meg: egyetlen figura lehet típust képviselő egyéniség a különösség szintjén, két ember — elsődleges gondolattársításunkra — „a pár", három ember viszont kicsiny közösség érzetét keltheti, utalva általában az emberi közösségre. Ebben a relációban viszont már társadalmi töltést hordoz „A kiválasztott", a „Félelem" és még sok más képe.

Az imént említett dekorativitás-megjelenítő képek elején az újabb munkák, a jövőt jelző alkotások azok, amelyek belső szerkezeti egyensúlyát megteremteni Szendőfinek sajátos hangvételével önnönmagának kellett, vajúdással, kemény munkával. A folytatást csakis a további tisztulás-egyszerűsödés irányában tudom elképzelni. Nem könnyű feladat, de ez a tárlat már magában hordozza a következő, még magasabb színvonal elérésének lehetőségét, ígéretét.

(is)

Filmjegyzet

A diktátor

A nagy érdeklődéssel fogadott Chaplin-sorozatban most az 1940-ben készült, *A diktátor* című alkotást láthatja a közönség. A tapasztalatok azt mutatják: örömmel fedezi fel a régi és az új mozilátogató egyaránt a filmművészet klasszikusát. A diktátor nem csak filmművészeti remeklés, nem csupán filmtörténeti emlék — jóval több ennél. A maga korában nagy politikai tett volt — azt mondták a filmről: többet ér, mint egy hadsereg Hitler ellen...

A diktátor valóban különös, — a maga nemében páratlan remekmű. A mai néző nem tudja, mit is csodáljon inkább: azt az, utánozhatatlan humort, amelynek segítségével Chaplin még az élet tragikus jelenségeit is át tudja itatni hitével, optimizmusával. Vagy azt a nagy politikai éleslátást, amellyel már akkor, közvetlenül a háború előtt, a fasizmus lényegét felismerte. Katonák! A demokrácia nevében egyesüljetek!" Ott van politikai állásfoglalása, a zsarnok ellen felizzó gyűlölete minden jelenetben.

S jó példa arra is a film, miként lehet a kor aktuális kérdéseire gyorsan reagálni — humora megsemmisítő erejű — a film gyilkos szatíra a hóhér ellen.

—g—

Chaplin kettős szerepben — ezúttal „diktátorként" Hynkel alakjában.

A kedves

Történt, egy étteremben. A mellettem lévő asztalhoz ősz, jól öltözött férfi ült le. Pontosan hat óra volt.

— Főúr, legyen szíves! — kiabálta végig a helyiséget, és ujjaival máris lódobogást kezdett utánozni.

A pincér meglepő gyorsasággal sietett a vendég asztalához.

— Vacsorázni szeretnék!.. Kérek egy étlapot!

A felszolgáló rámutatott a fehér abroszra, mintegy jelezve, hogy az étlap ott fekszik, csupán a kedves vendég nem ismerte fel. Talán azért, mert az a hátát mutatja felé...

A vendég komótosan megfordította a gépelt papírt, mutatóujját ráhelyezte az első sorra, (csontleves — tésztával) majd lassan lefelé húzva, elkezdte felolvasni az étlapot.

A pincér először a jobb lábáról a bal lábára, majd balról a jobbra állt, később idegesen toporgott.

A vastag mutatóujj hat óra ötkor a káposztánál megállt.

— Mondja, ez mind kapható, ami itt fel van sorolva?

— Természetesen, uram! — válaszolt a pincér. Közben a kabátja szélét egyfolytában morzsolgatta.

A mutatóujj továbbment. Negyed hétkor megállt a paprikánál.

— Tudja, valami olyat ennék, ami nincs az étlapon.

— Azt nem lehet uram!.. A konyha csak azt főzi, ami fel van sorolva.

Az ujj ismét elindult, a száj

Új könyvek

A Kossuth Könyvkiadónál az *Ábel és Eszter* című regényt is.

Az Európa Könyvkiadó miniatür kiadásban jelentette meg — az elveszett görög eredeti V. századi latin feldolgozása alapján — az *Apollonius királyfit. A háromnyakú palack titka*, amelyet a magyar—román közös könyvkiadási megállapodás keretében adtak ki, tíz izgalmas novellát tartalmaz. Megjelent a modern polgári regény egyik úttörőműve, *James Joyce Ulysses* című hatalmas regénye is.

A Móra Könyvkiadó Delfinkönyve *Bárdos László A Dzsidás kapitány* című kötete; a már három kiadást megért regény főhőse az 1848-49-es magyar szabadságharcban a magyarokhoz átállni akaró, tragikus sorsú Rulikowski cári kapitány.

A Táncsics Könyvkiadó Útikalandok sorozatának új kö-

1

Szabó Csaba főmérnök látogatásom napján nem ment Csordakútra. Ám mindent előkészített, hogy a délelőtti találkozásunk hasznos legyen. Indulás előtt még az új akna rövid élettörténetét is elmondta.

— 1973. április elején két bányászcsapat indult a Tata-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 MÁR 29

DOLGOZÓK LAPJA

Szendőfi Pál, grafikus

1021

Szendőfi Pál illusztrációja Wehner Tibor kötetéhez

erült.
osszabb
uk. Ez
ős.
Az átc
egyen t
iktál.
ozni, ah
— Jele
éléscsöv
régi e
rey Márton. — Elkészítettük
mozgó bunker továbbfej-
esztett változatát is. A moz-
óbunkerek zavartalanná te-
zik a vágathajtó csapatok
unkáját, nem kell leállniuk,
a a szállítószalag elromlik.
A bunkerre termelhetnek.
Örömmel a hangjában be-
zél a fiatal lakatos arról,

első frontfejtés fővágatán
kihajtását. Nagyon igyek
tünk, hiszen rajtunk is
lott, hogy április elsején
termelhessen az első front.
A „Ságvári"-brigád szere
te be a Glinik-önjáró bizto
tóberendezést a frontra.
helyén áll a vágathajtóge
Üzemképes minden berend
zés, csak a „rajt!"-ra várná

1982. helyett idén áprilisban tehát megindul a termelőmunka az új bányában. Pihenésre azonban nincs idő, hiszen még évekig tovább épül a bánya. Hozzáfogtak a második front előkészítéséhez is, azzal szeptemberben akarnak termelésbe lépni. A mintegy ötmilliárdos beruházás kivitelezése a vártnál gyorsabb ütemű. A vállalat minél előbb vissza akarja fizetni a kapott államkölcsönt. Két nagy feladata van most a márkushegyieknek — építeni és termelni.

(x)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JUN 17.

Dolgozók Lapja Komárom

Szendőfi Pál

7

1021

SZENDŐFI PÁL: KONDOR BÉLA EMLÉKÉRE

Moszkva tiszta levegője

A szovjet fővárost felkereső külföldiek közül sokan felfigyelnek arra, milyen tiszta a főváros levegője. A világ tíz legnagyobb fővárosa közé sorolt Moszkvában a gigantikus méretű városok többségére jellemző füstös, kormos, benzinbűzös levegőre számíthatna a látogató. Ez azonban nem így van.

A tiszta levegőt — mondja German Krutyikov a főváros járványügyi főorvosa — a káros égéstermékek levegőbe juttatásának szigorú megelőzése eredményezte. A fővárosban 30 különböző helyen éjjel-nappal mérik a levegő tisztasági fokát. Különösen szigorú az ellenőrzés annál a 62 vállalatnál, melyek ipari tevékenysége levegőszennyeződési veszélyt rejt magában.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa 1972-ben, a természetvédelemről szóló törvényben kimondta, hogy a Szovjetunióban egyetlen vállalat sem működhet a káros égéstermékeket kiszűrő tisztító-berendezések nélkül. A szűrőberendezések hatékonyságát a közegészségügyi- és járványügyi orvosoknak kell ellenőrizniük. Valamennyi szovjet köztársaság törvénye büntetőjogi úton vonja felelősségre azokat a vállalatvezetőket, akiknek mulasztása következ-

KÖZ

Az integ

Tíz gyár — a KGST-be

A tíz gyár együtt — mint a VBKM, a Villamos Berendezés és Készülék Művek ismert itthon és határainkon túl is. A villamos kiskészülékek és berendezések ágazatának integrációjaként is felfogható ez az egyesülés, a 60-as évek közepétől — s ez a nazai integráció, most a 70-es évek elejére meghozta az első egyértelmű eredményeket a VBKM számára, a nagyobb integrációs folyamatban, a szocialista országok gazdasági együttműködésének keretében. Egy példa, hogy VBKM 10 gyára valóban igazi egyesülést igyekszik megvalósítani, termelési együttműködést, nemcsak adminisztratívot: a pápai ELEKTHERMAX vásorolt két, nagy teljesítményű mélyhúzóprést, elsősorban a tűzhelyek lemezborításának gyártásához. A két prés nagy kapacitása azonban lehetővé tette, hogy a VBKM-n belül ma már minden mélyhúzó munkát a pápai gyár végezzen el. Ez az igazi termelőerő-koncentráció.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 JUL 13

Dolgozók Lapja Komárom

Szendőfi Pál grafikus-művész.

Kisgrafikai Biennálé

Néhány napja zárult a keszthelyi Balaton Múzeumban a II. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, melyet a Veszprém megyei Tanács művelődésügyi osztálya, a Magyar Képzőművészek Szövetsége, észak-dunántúli területi szervezete, a Veszprém megyei Múzeumi Igazgatóság, a Balatoni Múzeum, a Kiállítási Intézmények és a Képcsarnok rendezett. A kiállításon 38 mai — főként fiatal — magyar grafikus vett részt. Megyénkből két fiatal művész — Szendőfi Pál és Karkus István — kapott meghívást a rangos szemlére, s vett részt kisgrafikáival a biennálén. A II. Balatoni Kisgrafikai Biennálé, mint a katalógusa is megjegyzi, az ex libris és általában a kisgrafika elmúlt két évéből kívánt átfogó keresztmetszetet adni.

gek, akiknek áldozatvállalása, a minden vasárnapi együttlétről való lemondás, értékrendben alig marad a játékosok fáradalma, erőfeszítése mögött. S eljöttek azok, akik a legtöbbet segítettek és még inkább segíteni akarnak ezután, köztük Bosznai Jenő, a dorogi pártbizottság első titkára — és akiknek köszöntő, további helytállásra buzdító beszédéről még itt szó lesz.

Ökölvívás

Két első hely

Szendőfi Pál

Kert '73. X3/2 139×92mm

Hóval '73. X3/2 143×79mm

Második Balatoni Kisgrafikai Triennálé
1973. Balatoni Múzeum, Keszthely

Szendőfi Pál grafikusművész,
kiállítása Tatabányán, Népkár-
ban nyílt meg.

Műsorkalauz.

Dolgozók Lapja, Komárom, 1944. márc. 17.

Szendőfi Pál

A Tatán megnyílt Őszi Tárlaton szerepeltek művei

Jenkei János: Őszi Tárlat '72
Dalgozók Lapja, 1972. nov. 26.

Szendőfi Pál, grafikus

Metszet, Repr.

Szendőfi Pál fametszete: Ikon

M. 8.

Népszabadság, Bp 1973. aug. 12.

Gzendőfi Pál grafikusművész

Ösztöndíjakat ítél oda a megye négrehajtó bizottsága. Háromezer forint ösztöndíjban részesül a művész.

Dolgozók Lapja (Komárom) 1974. máj. 29.

Szendőfi Pál
grafikáival részt vett az Őszi Párlat '72
kiállitáson, amely et a Komárom me-
gyei képzőművészek rendeztek a tatai
művelődési házban.

Bojár Iván: Kiállitásról kiállitásra

Magyar Hirlap 1972/330 6old.

Szendrőfi Pál

grafikusmüvész kiállitása nyilt meg a Tatabányai Népházban, ahol 42 alkotásával jelentkezik.

Magyar Hirlap 1974/74 8.old.

Szendőfi Pál

Önálló kiállításai: Budapest, Fiatal Művészek Klubja, 1971: Miskolc, Műszaki Egyetem, 1973: Tatabánya, Népház, 1974: stb.

—: Komárom megye képzőművészei. Művészet, 1979. május - 40. lap.

Szendőfi Pál

Önálló kiállításai: Munkás-
mozgalmi Múzeum Galéria,
1976; Művelődési Ház, 1978.
A művész 1951 óta Tatabányán
él.

— : Romániában megyei képzőművészeti.
Művelet, 1979. május – 40. kép.

Szendőfi Pál

Méltatás.

Wehner Tibor: Visszhangtalanul.
Művészet, 1979. május - 31. lap.

Szendőfi Pál

Szendőfi Pál grafikusművész, 1939-ben Debrecenben született. 1963 és 1970 között a tatabányai Bányász képzőművész körben Krajcsirovits Hanuk irány i tásával dolgozik.

—: Komárom megye képzőművészei. Művészet, 1979. május – 40. lap.

Szendőfi Pál, grafikusművész

a tatai várban rendezték meg a „Tavaszi tárlat '82" c. kiállítást. Szendőfi Pál rajzain bár sűrűbben vonalkázott felületeket produkál, mégis üresebbnek éreznük „Figurák a vízparton I–II." [említve.]

Salamon Nándor: Vita képzőművészeti életünkről.
Dolgozók Lapja, 1982. máj. 29.

Szendőfi Pál

Vé prave
1985. XI. 30.

Szendőfi Pál **VITATKOZÓK**

got a felszínnel összekötő mély üreg), zsombor (karélyos levelű, sárga virágú növény, de lehet fületlen, kerek kosár is, sőt, ismerem fölújított keresztnévként is). Csak épp azt nem tudom, hogy a város, ami felé igyekszünk, s aminek nevét ma Jugoszláviában hivatalosan Sombornak írják, honnét kapta a nevét.

De az ügy is, ami Annus Józseffel, a Tiszatáj szerkesztőjével, a kitűnő novellistával a vendégségbe szólít, legalább ennyire titokzatos. „Karavan knjizevnika Sombor '85." Mi az, hogy írókaraván? A Hotel Sloboda halljában összeverődő írók szavából, a kézbe adott programfüzetből aztán lassan mindenre fény derül. A Vajdaságban minden évben a könyv hónapját október közepétől november közepéig rendezik meg. (Nálunk ezt őszi megyei könyvheteknek hívják.) Az ünnepélyes megnyitót, melyet mindig más és más vajdasági városban

szonnyolc négyzetméter nagyságú olajfestményét őrzik, mely az 1697. szeptember 11-én lezajlott zentai csatát örökíti meg. Ez volt az a csata, amellyel véget ért a török magyarországi uralma. A város egyik kiállító-

Tüskés Tibor

„Írókaravár Zomborban

termében Victor Vasarely szitanyomatai láthatók. A városházán tartott fogadáson az elnökhelyettes arról a testvérvárosi kapcsolatról beszél, amely Zombort a Duna-parti Bajához fűzi. És amikor a város mai nevezetességeit fölsorolja, két ne-

Szendrei

rajztanár

Lilla arcképe, ~~[illegible]~~-
egyhorn arcképután festve,
fentitől.

Emlitve

Sörbezető 242. l.

EGYZÉRE

LLITÁS: Az I. emeleti Mária Terézia-teremben:
január hó 30.-án, 31.-én d. e. 10—½2 óráig és d. u. ½4—6 óráig,

valamint

február hó 1.-én d. e. 10—½2 óráig.

VERÉS: Az I. emeleti Mária Terézia-teremben:
február hó 3.-án, 4.-én és 5.-én d. u. ½4 órai kezdettel.

SORREND:

február hó 3.-án	1— 350 számig,
február hó 4.-én	351— 700 számig,
február hó 5.-én	701—1031 számig.

Visszamaradt tételek ujra árverésre kérhetők.

SZENDŐFI Pál (graf.)

"Barcsai Tibor tollrajzaiban mindig érezni valami groteszk hajlandóságot, szükszavuságot. Galaxis cimü lapja most inkább ellenpéldának hat. Szendőfi Pál és Varga Benosik József rajzai ne nem emelkedtek az átlag fölé. Földes Vilmos karikaturái szélesi-sitették még az anyagot."

SALAMON NÁNDOR: Észak-dunántuli tálat Szombathelyen : 1985 okt. Uj Forrás, 1986/2. 76.p.

Szendőfi Pál, grafikusművész

A Képcsarnok Váll. árusítással egybekötött kiállítása harmadik alkalommal nyílt meg Tatabányán, a Kernstok-teremben. E kiállításon negyvenhat képet és grafikát mutattak be, szerepel a kiállításon Szendőfi Pál műve is.

Dolgozók Lapja, 1983. dec. 11.

SZENDREI Gábor műgyüjtő

LENGYEL László: A theatrum sarrum a magyarországi barokk művészetben. = Agria XXV/XXVI. (1990) 612,616,65o.p.skk.

A dijazásnál alapulvett munkaköri be

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek me

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu
4. A jogviszony tartama:
5. A feladat irányitója:
6. A szerződéshez szükséges előzetes

A kifizetésre kerülő dijból progressziv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

M.D.K.

SZENDREI (Szétsényi) György könyvkötő

Sárospatakon 1784-ben évc protocollum III. IV. kötetét köti be

A sárospataki Nagykönyvtár számára dolgozott.

B. Kovacsnay Éva: Könyvkötészet Sárospatakon 163. l. 165. l.

művért. 1953. 1-2. sz.

Szendrey György

könyvkötő

Ujhely XVIII. 7.

cród

z

Trócskönyvk

76. l.

Eva Stubbs

EMLÉKEK A JÖVŐHÖZ
Szoborcsoport

MEMORIES FOR THE FUTURE
Sculptures & Installation

Caroline Dukes

ÉPÍTMÉNYEK
Festmények és rajzok

BUILDING SERIES
Works on canvas and paper

Szeretettel Pivi

A Vasarely Múzeum meghívja Önt

EVA STUBBS (Köves, Wolinsky)
szobrász

CAROLINE DUKES (Szendrei Piri)
festőművész

kiállításának megnyitására
1993. július 8-án
csütörtökön 17 órakor

Megnyitja:
DR. SELMECZI LÁSZLÓ
régész

Vasarely Múzeum Kamaraterem
Budapest III., Szentlélek tér 6.
(Árpád híd óbudai hídfő)

A kiállítás megtekinthető:
1993. augusztus 8-ig

Sendrey Gyula

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben ré szesült 4.sz. pályamü ~~egyik~~ statikas. tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Épitőmüvészet, 1969.2.sz. 3.1.

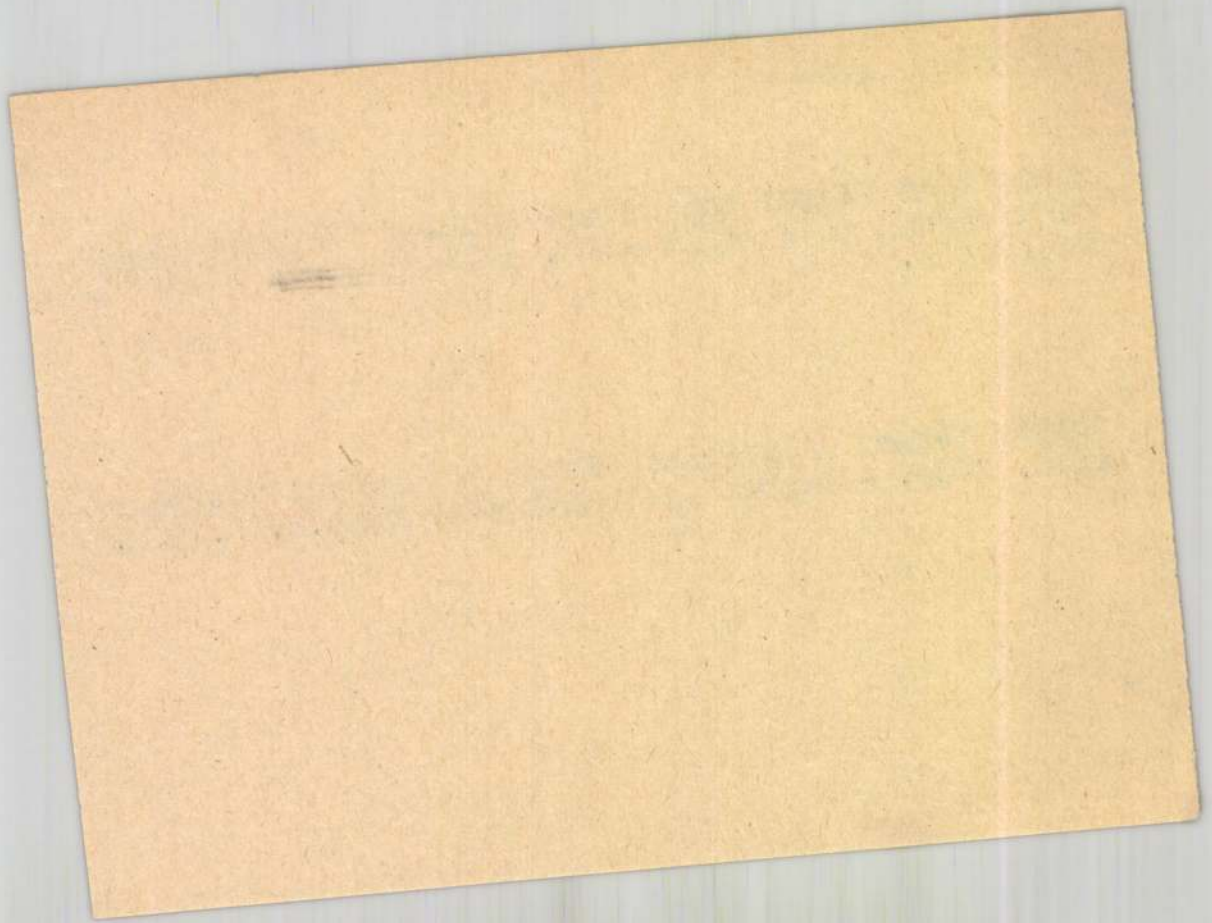

Szendőfi Pál

Emlékére

A megye képzőművészeti szakkörének
kiállítása Dolgozók Lapja
Tatabánya 1970 máj. 31.

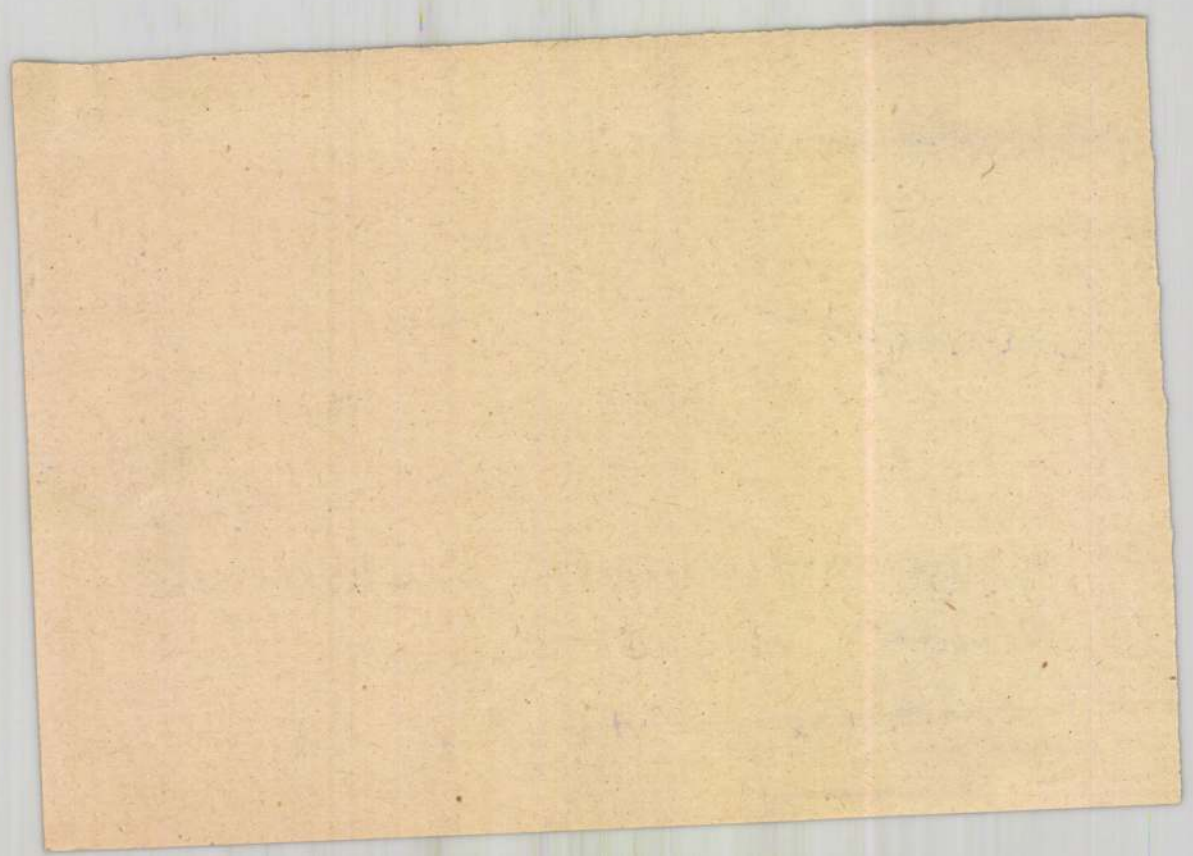

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Szendőfi Pál
grafikus

DOLGOZÓK LAPJA

1981 FEB 13

1021

K LAPJA

SZENDŐFI PÁL GRAFIKÁJA: RÉGI TATABÁNYA

A háború még mindig ott feszült az emberek idegeiben, holott már a harmadik nyár küldte el bekeköveteit a tavaszvégi első napokkal.

Sok volt, ami mögöttem volt, még többnek látszott, ami előttem állt.

Szabadságra kellene mennem, és hogy ez merészen szembe jutott, körülnéztem, nem nevetnek-e rajtam az emberek. De Vera előtt nem lehetett titkom. Ő, aki látnoki erővel tekintette át egész sorsomat, most is belémlátott. Csak úgy véletlenül tette egyik este az asztalra a tányérom mellé: — Sándor, fáradt vagy, szabadságra kellene menned. Mi is eltöltenénk vele néhány napot, Irénnel... Vera, amíg anyám élt, neki megkülönböztetlen bizalmasa, mindannyiunknak támasza volt, anyám halála után a ház két kis a dem az ág öreg széles gócsörtje nyomja a talpam kozepét, de nem keresek jobb helyet, nehogy megreccsenjen. Az ablakok előtt kiszélesedő út, az egymástól távolabb álló, öreg, foghíjas fogsornak tűnő házak között fekszik. Itt, a falu szélén, nagyobb távolságra tették az épületeket; ezt az utat az emberek szekerei meg a nagy esők, felhőszakadások, a dombokról idáramlott kisebb-nagyobb kövek együtt építették; az út parttalanul folyik el a medrében a ház előtt, benne víz helyett finom por és egy-egy kiálló nagyobb kődarab, amit még nem mállasztott szét az ömlő víz, meg a repesztő napsütés, vagy a fagy és néhány, naponta a határba döcögő parasztszekér kereke sem; hiszen ez az út sehová se vezet, ez megtörténhetett. „Én m elfelejtek mindent... — poharakra néz. — Nocsak, n is akartam itt ezekkel..."

Ott az a három kő, szürk megbízható, hűséges darabol ezek maradtak meg a múl ból. Ezek nem változtak. V jon van-e lelkük a köve nek?

Vera másnap hazameg Irén meg én maradunk... V ra után vágyom, s Irén jön oldalamon, amint kifelé ta tunk a sehovasemvisz úton határba. „Ugye, te régóta V rát szereted?" — kóvályo Irén hangja fülemben. — szeretet minden fogantyú Verán van, nem tudom ele gedni. Ha az egyik kicsúszik kezemből, a másik után k

Salus-Zajovits Ferenc

A béke egy pillanata

(Regényrészlet)

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Szendőfi Pál
DOLGOZÓK LAPJA
1984 JAN 21
Grafikus

1021

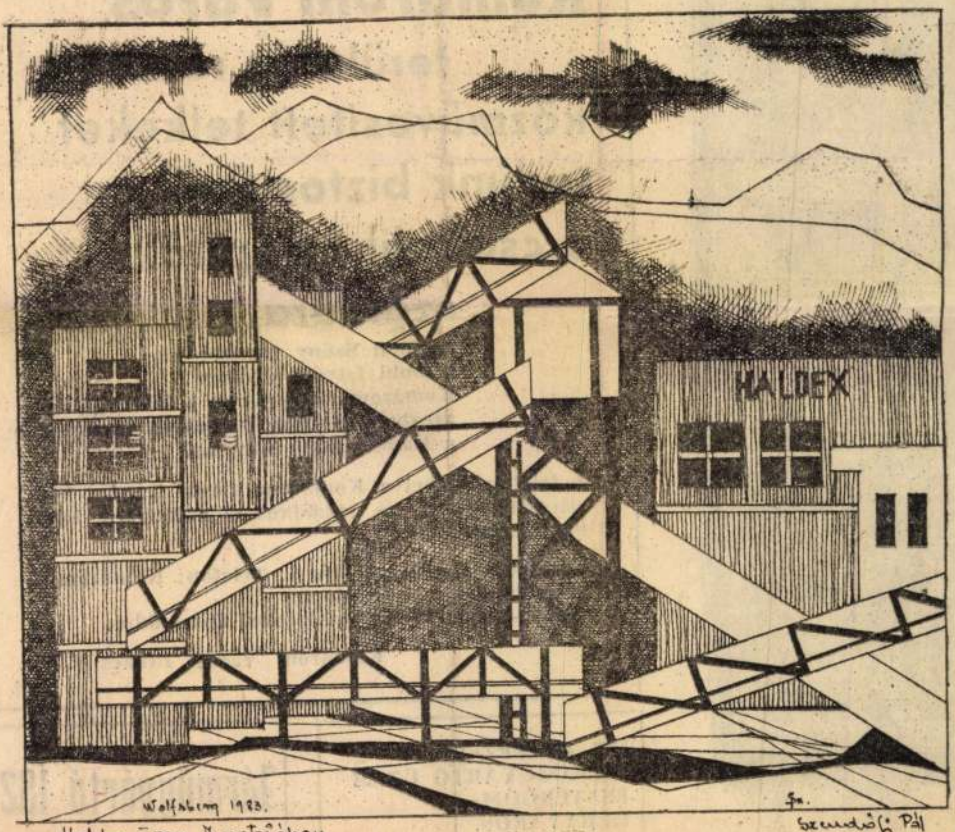

Haldex üzem Ausztriában

Haldexüzem Ausztriában — **Szendőfi Pál grafikája**

Komárom város

területén részben közművesített telkeket tudunk biztosítani a családiház-épitők számára,

azonnal Szőny városrészen, a Dobi István utcában, Komárom városrészen a Török Ignác utcában, Koppánymonostor városrészen a Hámán Kató utcában.

A telekigényeket a Komárom Városi Tanács V. B. városfejlesztési és gazdálkodási osztályára kell benyújtani,

Komárom, Szabadság tér 1. Telefon: Komárom 7. Személyesen, vagy telefonon Muity László főelőadónál lehet érdeklődni.

Komárom Városi Tanács V. B.

406

MN KIKÉPZÉSI ESZKÖZGYÁRTÓ ÜZEM ESZTERGOM-KERTVÁROS

felvételre

Járműgyártó ISZ

Tata I., Fazekas u. 74.

felvételre

Szendrey Imre

Univerzet 1902 255–267

,772,

Szendrey Imre, perto
l. Szinyei. XIII. 702.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

M.D.K.

Szendrey Imre, rajztanár

Komáromban, Egger Képét Vajda Júliáról valódinak tartja. A Katona Kalisza családtól, Komáromban Vásárolta meg a "Csokonai Kör 1926-ban. A Déri Múz.-nak ajándékozták. 257.o.

Lengyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. A Lilla arcképfestőjéről. 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966
Alföldi Nyomda. Debrecen

Szendrey István

festő

1.

Vízy Elemér

Levente művészek

60. l. képpel

Sótartó CM jegyű beszterczebányai ötvös-
től VIII. 41.

MDK

Szendrei István

kassai céhmester 1715-ben.

Wick B: A kassai szt.Rozális-kápolna története.
Kosice, 1935. 89. l.

Szendrey István

festőasztalos

Simon György segéde volt a bogártelki (Kalotaszeg) ref. templom belső díszítésénél 1794 ben

Foglár. 91. l.

Pálffy János hagyom.
Wien.
Körjegző 8.

IV:138.

naiban ✝ Bruxellesben 1887, nov. 20-án.
ember

sak jobbról látszik némi emelkedés, ~~[illegible]~~
~~két gyermekével, a kik közül~~ a keblé-
a kis ~~meleg kendőbe burkolta és~~ ölbe
nyöklő jobb kezével fejét támasztot-
~~gitár és~~ kézi dob van. A fiatal asz-
kontyát piros kendővel kötötte be,
ezén karkötőt hord. Öltözete: ing, bar-
gondolatokba merült kis leány pedig
laira omlik, rézabroncs szoritja, ing-
kendőt visel. A derült égbolt felhőzött.
t 1864.

len csealakú friggőt,

ben,
Szama a törzsleltárban A:1-8.

157

~~elöterében két gyermekével együtt~~
ábrázolva, hogy az apony,

i)

75

Szendrei István,

OTP Központ felújítása, Budapest. Építész: Lázár Antal (Ipartervi-Vatan)

Építésznunkatárs: Gyarmathy Katalin és Horváth Gábor.

Statikus: Andreánszky Imre.

Asztalosmunka: Szendrei István.

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 36-old.

M.D.K.

Szendrei János, építész

rekonstrukciós rajzát közli a szerző a diósgyőri vár déli ablakfülkéjének boltozatáról.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. 2 köt.

1. köt. 155. old.

Szendrey Jenő MDK

épitész tervező

L.A.:A Honvédelmi Minisztérium székháza.ábrákkal.
Uj Épitészet 1948. 333-334.o.

MDK

Szendrey János

amateur gyűjtő

Bpesti amateur gyűjtemények kiáhitása:
Értékes Szendrey János gyűjteménye.
1764 ből könyvtábla rajta zele keretben
aranyal bepréselt magjaros ornamentika
u. o. marokkn kötésben a könyv két táblá
jan magjaros virágdíz valóžinileg nagyzombati
munka

Végjesek. Bpesti amateur gyűjtemények kiáhitása
Grafika Szemle 1908 1 z. 15 o.

SZENDREY Gyula épitész M.D.K.

A Tesnevelési Főiskola sportuszodájának terve

Társtervező: Siraky Lóránd

repr. : távàéti kép

Uszoda a földszinten, játékcsarnok az emeleten

Magyar N emzet 1962. november 14. 6.l.

Kassa

Szendrei ötvös Márton , 1694

Arch.Közl.1899. XXI. 295

Szendrei (Kallina)
Miklós dr
festő
II. Nagybányai u. 35

MKSz 1947

Szendrey Lajos

oltárépítő

l.

Fehér Kombathely

LXVIII. l.

MOBKA.

2039. l.

HELYSÉG

K a s s a.

VÁRMEGYE

Abaujtorna m.

ŐRZÉSI HELYISÉG

D o m .

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

4

Szárny

KOR

147

MÉRET

125

TÁRGY

Belső szárnyai Sz t. Erzsébet olt

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉSI

A 12 táblából álló cyklus alul
A Szt.mennyegzője.Vizió.A keres
csodája.Szt.Erzsébet bucsuja hi
sikszárnyon alul balra: Szt.Erz
ból.A hálátlan asszony.A Szt.fü
nek a haját nyirja.A szent halá
~~Fr.Zenisek által restaurálva.~~-
oltárszárnyak belsején a 24 Pas
felén ádventi-sorozat,szüz Mári

FÉNYKÉP, RAJZ

Szendrei László

plakátfestő

Szabad Művészet

1957. 424. l.

r v é n y

ről, mely összeget a Müemlékek Orszá-
gyarország Müemlékei" cimen rendezett
rnár... hó .23...-án tartott elő-
kek Országos Bizottságától felvettem.

Lázár Fritz Lemkáz

Szendrei László

Weisz Manfréd gyári
munkás, festő
feltűnt a nehézipari
dolgozók képzőművé-
szeti kiállításán
(Bpest Vármegyeháza)

Gesztelyi Zoltán

Ecset és kalapács

Jövendő

1947. máj. 7

Óhegy h. n. III. 81.

Szendrei Lajtó

Csiszolómunkái ×
festő

Önarcképe repr.

Gergely Márta

Valóra váltott
művészi álmok.
Szivárvány

1947. május 10.

× a Weiss Manfréd
gyárban

Szendrei László

fotó

Pestszentlőrinc

Üllői út 140.

MKSz 1947

Szendrei Miklós

Szabad Művészet

1950.78.1.

bó Erzsébet elismerem, hogy 1 drb OTBA
1 drb OTBA "B" mintáju nyilvántartási
nőrzési lapot átvettem.
évi junius hó

dr Szabó Erzsébet

Szendrey István

Karcsai ötvös

XVIII. sz.

l.

Közl. Kepes vár-
megye multjából
1911. III. 58–60. l.

Szendrey István

asztalos legény

1794-

l.

Tombor 1947

31-l-

·tlen festő.

ázadból.

kissé jobbrafordultan van
ében irattekercset és baljá-

szemöldöke barna, szeme
es fejéket, himezett gallérú
sárga csíkú kivágott ruhát
ett szárnyú sas és a cseh-
rán czímerrel. Jobb karján
Felirata fölül balra nyolcz
KINIG. SIGMVNDS. TOCHTER.
S FVNFTE. VŌ OSTERREICH
IL KINIGS LASLAW MVETER.

cm. — Lelt. sz. 413. — Véte-
lfrédtől 200 K-án (68–889). —
31-én (2–890).
adatok 1894 : I. 14. *Ismeretlen*
irályné. — 1907 : I. 25. *Német*
király neje.

tovább ~~Hegedüs Béla~~

munkatárs

Szendrey Jenő dr

tervező

az Állami Építestudományi és Tervező Intézet középítési osztályának építészmérnökei tervezték a honvédelmi miniszterium székházát.

Új Építészet. 1948.

333—334. l. (L. A.: A Honvédelmi Miniszterium székháza; ábrákkal.

Abauj-Torna vármegye, valamint
ZEMPLÉN VÁRMEGYE FŐISPÁNJA

Szám: 609/1930.

Határidő:

A válaszirat alapjául szolgáló $\frac{\text{jelentés}}{\text{megkeresés}}$ stb. sz.:
rendelet

Tárgy:

T e k i n t e t e

Van szerencsém kérni, h
müemlékek sorába felvett azon obj
tomra bizott Zemplén vármegye, va
fekszenek.

Szendrei ötvös Márton.

1694–1708.
A céhregesztrom szerint 1694. márc 15-én követte a becsületes céhremeket, melyben is a céh hozzá bocsátotta és az egy esztendőt, meffel tartozott volna lepeinjül dolgozni; az céh elengedte ez okra nézve, hogy kevesen voltak, mefért füretett ö kegyelme fl 6. Remekjét jun 15-én mutatja be. Polgárjogot 1694. decz. 16-án ugy. Az 1698–1701. 1705–1706 években első, 1697, 1702–1704. és 1708 években második céhmester. 1707-ben hárába a városi tanács egy magasabb rangu katonatisztet akar elszállásolni, aminek ötvösünk ellen is akart

állani, mert aztán a tanács a szállásosztó tiszteknek ad utasítást, hogy az ötvöstől a szóban forgó ház kulcsát vegyék el. 1705-ben ca 33 évs.

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének tört. Bpest 1900. 295–296. l. 297 l.

Schmid Edc

Kőrajzoló.

Schmidt

festő

XVIII. 82.

Tisztelettel meghívjuk Önt

SZENDREI LÁSZLÓ

festőművész

SZÍNPADON című kiállítására

a DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest XIII., Pannónia u. 95.)

2001. június 27-én 17 órára.

Megnyitja:
BERKESI GÁBOR
református lelkész

DUNA GALÉRIA

Megtekinthető: 2001. június 27-től július 15-ig, hétfő kivételével, naponta 10-18 óráig.

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

XIX sz. kor

SZENDREI János:

Egy elfelejtett magyar történelmi festőről = Vasárnapi Ujság.

8. márc. 1910.

57. évf.

164–165. p.

SZENDREI József orgonaépítő

Csáki József: Szendrei József, az ismeretlen 18. századi erdélyi orgonaépítő.
= Ref. Szemle, 2002/1. 107-125. ill

majd fizetéses segédőrré nevezté
Országos Magyar Régészeti és Emb
alkalommal is előadást tartott:
Holbein fiatal kora, 1912. novem
Bruegel képe és a paraszt Bruege
28.: Kassai oltárszárnyak részei
címmel.[8] Tagja volt a Galilei Kö
körnek is - a Budapesti Első Mag
Varjas Sándor, Kernstok Károly,
voltak többek között partnerei.[
u. 10-ben lakott. 1918. novembe
helyezték át.[11] 1919. március 12
Pogány Kálmán, Antal Frigyes és
magántulajdonban lévő muzeális t
(Műkincsek Társadalmasító Bizott
tagjai: Csányi Károly, Csermely
Zoltán, Hoffmann Edith, Layer Ká
vett a magyar múzeumi szervezet
de ott találjuk a Marx-Engels Mu
társadalomtudományi fakultása e
áprilisában. Kedden és pénteken
a művészettörténetbe címmel a Tu
Előadásai nyomtatásban is megje
MOB mellé rendelt Műemléki Taná
Frigyes, Csányi Károly, Hültl D
Simon, Möller István, Petrovics

mdk

Szendrei Julia

Kesztely és Fenék közt fekvő „Újmajor" kéjőbarokk gazdatiszti lázában született, a ház uradalmi építése fervei gerint épült

Kesztely Műemlékei, 1962, 128. l

mdk

Szendrei János

Köpcsényi viselet a 18. században
19. ábra: Köpcsényi polgár

Gáborján Alice: Két magyar hosszuszárú lábbeli típus

Néprajzi Múzeum Évkönyve: 1958, 49. l

mdk

Szendrei János

Adatok az erdélyi női viselet történetéhez a 17. században

20. ábra

Gáborján Alice: Két magyar hosszuszárú lábbeli típus.

Néprajzi Muzeum Lókönyve, 1958, 49. l.

Szendrei János dr. MD K

Megjelent az első közte a Magyar Képzőművészek Lexikona műnek, melyhez az adatokat Szendrei János dr. és Szentiványi Gyula dr. évek hosszu során hangyaszorgalommal gyüjtötte. "Abádi és Gühner" nevek között a XII. sz-tól napjainkig foglalja magába a magyarországi és magyar vonatkozásu művészek tevékenykedését, életrajzát.

A Gyüjtő.1915. 1-3.sz.

szokott lenni, hogy össze vannak keverve benne classicus szobrok s a legkülönbözőbb korú és fajú képek.

De hát előre bocsátott programmjában vállalatunknak igértünk-e mi rendszeres műtörténetet? Nem azt mondja-e munkám címlapja, hogy összeválogatva lesznek benne a szobrászat és festészet különböző remekei? Kinek jutna eszébe egy irodalomban, a hol annak előbb még semmi kisérlete nem volt, — egy közönséggel megkedveltetendő a műtörténelmi eszméket — rendszeres tankönyvvel lépni fel? Hiszen épen az okozta az 1861-ki akadémiai pályázat eredménytelenségét is mindvégig, hogy rendszeres műtörténetet kivánt.

Réthy azt mondja, hogy methodus kell a mi közönségünknek. No nekem nagyobb a tapasztalatom, én meg azt mondom, hogy a nagy közönségnek egyáltalán nem kell methodus. A definitiókat hallgatja, hallgatja egy darabig, azután elszalad előle. Ha Réthy ismerné a műtörténelmi irodalmat, e birálatát egyáltalán nem írta volna meg. Én, mielőtt könyvem rendszerére nézve határoztam, áttanulmányoztam az irodalmat, s azt találtam, hogy csak az ilyen gyűjteményes munkák, melyek nagy változatosságukkal folyton ébren tartják az érdeklődést, s a melyek a mellett, hogy száraz iskolai leszármaztató rendszerük nincsen, itt-ott a történet, mythologia, monda és költészet közbeszövése mellett a művészet és műtörténelmi eszméket s a nagy művészek életrajzát is kellemesen előadják; csak az ilyen munkák értek el nagyobb irodalmi sikert nemcsak Német-, de Angol- s Franczia-, sőt Olaszországban is. Ott van például a németek két, mondhatni az egész világon elterjedt nagy publicatiója: «Italiens Kunst, schätze» és «Deutschlands Kunstschätze» Woltmanntól, mind a kettő Payne metszeteivel, ugyanazon terjedelemben és tökéletesen azon rendszer szerint írva, mint az én munkám. Ott van Lübke és Lützow hires nagy munkája «Denkmäler der Kunst». Ilyenek az összes galeria-kiadványok. Ilyenek a Henry Laurent, Le musée Royal etc., H. Thresham The british Gallery of Pictures etc. London művek stb. Munkámban tehát készakarva van tehát kerülve a tudományos rendszer; azonban a 4-ik kötet végén terjedelmes név- és tárgymutatót vesz az olvasó, melyben minden képet, minden művész nevét s a műiskolát melyhez tartozik, azonnal megtalálhatni.

Mint láthatja tehát Réthy, az én rendszeremnek van alapja, de az ő kritikája a világba van írva.

Egyik helyen azt mondja szövegemről, hogy meglátszik rajta a felületes munka, a lázas sietség, — másutt meg, hogy — «gyorsan, mintegy napról-napra van írva átgondoltság nélkül». Igen, napról-napra van írva. És képzeli azt Réthy, hogy mikor valaki négy éven keresztül éjjel-nappal műtörténetet ír, ne gondolja meg, hogy mit ír, s hogy ő, aki hallott róla beszélni, és látta azt a könyvet, amit az a másik ember négy évig írt, ő jobban értsen ahhoz a dologhoz? Erre azt mondja Réthy: «sok ember van, aki mindig tanul s tömérdeket olvas, s még sem tud semmit»; — de megengedi, hogy viszont azt állíthassam erre, hogy olyan ember még több van, aki nem tanul, nem olvas semmit, de nem is tud semmit.

Egy helyen azután nagy merészen előáll biráló azzal, hogy én nem magyarázom meg, mi a művészi igazság s mi a renaissance. Miután mind a két

tárgynak könyvemben egész fejezetek vannak szentelve, sőt ez utóbbira nézve Symonds hírneves munkájából is terjedelmes idézetben adom a renaissance meghatározását, — világos, hogy Réthy könyvemet nem olvasta keresztül, — a miért is szövegemre vonatkozó légből kapott állításai még csak komoly figyelembe sem vehetők, — s nem is foglalkoznám velük tovább, ha egy komikus körülmény nem tenné azt reám és tárgyamra nézve felette hálássá.

Mint ugyanis föntebb említém, Réthy két helyen nézett be könyvembe, és szerencsétlenségére éppen két olyan helyre, a hol én annak rendje és módja szerint más íróból idézetet közlök. Réthy nagy vakon neki esik ezeknek s bírálatában bemutatva őket, mint «A képzőművészet remekeiből» való szemelvényeket, rettenesen leokoskodja először azt a nagy írót (találja ki, kicsoda, ha olyan járatos a műtörténeti irodalomban), akit ő is mindenek fölött tisztel és nevét nyakra-főre hangoztatja, ámbár, amint látszik, műveit nem olvasta; másodszor egy másik hiba esik meg rajta. Guhl idézeténél reám fogja, hogy abból a következtetést én vontam le, hogy e szerint én félremagyarázom Guhlt és így én egy értelmetlen ember vagyok. A dolog azonban úgy áll — s ez teszi a dolgot komikussá — hogy azt a következtetést is még maga Guhl vonja le és mondja el, — én pedig egy szót sem szólok. Ott van világosan az egész kikezdés következtetésével együtt végig nagy idézőjelek közzé zárva és Guhl neve fölötte ritkított betűvel (I. k. 34. l.).

Szegény Guhl, a művészek leveleinek halhatatlan érdemű közlője így kapott ki helyettem.

A dolognak komoly eredménye azonban az, hogy, miután föntebb kimutattam azt, hogy biráló könyvemet nem olvasta el egészen, hanem abba csak két helyen tekintett bele; e két helyen pedig ismét nem az én szövegemet, hanem idegen citatumot olvasott: Réthy az általam írott «Képzőművészet remekeiből» mitsem olvasván, oly könyvet birált meg, melyből egyáltalán semmit sem olvasott.

Azonban, mindezektől eltekintve, ha az érintett idézetek az én könyvemből lettek volna is véve: sem számbavehetőnek, sem elég komolynak nem fogok soha sem tekinthetni olyan bríálatot, melynek minden alapja, egy 4 kötetes mű elítélésében, két kiragadott mondatból áll. Fogadást ajánlhatnék reá, hogy a világ bármely híres írójából kiragadva két mondatot — nem tekintve annak összefüggését az előzmények- és következményekkel — bebizonyíthatom, hogy az a világ legértelmetlenebb embere. Itt van például mindjárt Réthynek a «magyar styl»-ről szóló czikkéből éppen a magyar styl definitiója: «Hogyhát mi az a magyar styl. Erre csak azzal válaszolhatunk, hogy amit ma nem látunk, látni fogjuk már holnap, s amit mi nem láthatunk meg, meglátják akik utánunk jönnek. Idő kérdése csak, mert az az út, mely biztosan czélra vezet, meg van nyitva.» No hála istennek, most már tudjuk mi az! — Kérni akart biráló «A képzőművészet remekei»-ből, hogy milyen nagyokat «pukkannak» az én bombasztjaim, frázisaim. Azzal a mutatványnyal ugyan szerencsétlenül járt; hanem hát mutatok én egyet:

«Szép idő lesz az, midőn olyan leend a műtörténet, mint a természettudományok. Olyan lesz az emberről való tudományunk akkor, mint az őserdő,

melynek fáit ezer s ezer kuszó növény övezi, folyja körül, ágak ágakba fonódnak s a lombkárpitokat hosszú virággirlandok kötik össze; a fészkekben hangos madárcsaládok hirdetik az élet *közösségét* s az egész kép fölött *egy* nap ragyog, minden élet kútfeje, központja.»

És ez a fönti citatum nem más, mint Réthy László műve, ugyancsak a magyar stylről szóló czikkének végén «vágja ki vele a rezet», mint ő szokta mondani. Nos, hát melyik «pukkanik nagyobbat»?

Ennek a komikumnak is van azonban egy komoly eredménye. Azt bizonyítja ez, hogy mihelyt művészetről van szó, a biráló pedans vérmérséklete i-megenyhül, ő is föllelkesedik a maga módja szerint és keresi a szép szavakat. És ez helyesen van így. De ha ezt érzi magában, akkor tisztelje másokban is. Általánosságokban ne ítéljen el, ne tartsa hibának, hogyha engemet szépért lelkesülni s a művészetről meleg hangon írni lát.

Végül csak egy-két megjegyzést. Azt mondja biráló könyvem «nem ad irányt, mert nincsenek *nagy vonásai*»! Nem értem, mi az a nagy vonás egy könyvnél? Hogy mi az a nagyképűség, azt tudom.

Biráló, befejező szavaiban, egy véletlen szójátékkal saját czikkének is bírálatát adja. Ugyanis így végzi: «beszél sokat, de nem magyaráz meg semmit. Réthy László»!

Mindezek folytán, azt hiszem, két dolgot egész határozottsággal constatálhatok. Először, hogy Réthyt ezúttal végképpen cserbe hagyta a logikája, s másodszor, hogy a műtörténethez alaposan nem ért absolute semmit. A ki pedig nem tud arabusul, — no hát az ne beszéljen arabusul.

Dr. Szendrei János.

A BIRÁLÓ VÉGSZAVA. Dr. Szendrei ellenbírálatára válaszom röviden ez. Hogy mit tart dr. Szendrei rólam és működésemről? — ez az ő könyve megítélésére nem tartozik; hogy gúnymosolylyal fogadok rossz könyveket? — az írójuk baja s nem az enyém. Egyéb a dolog érdemére vonatkozó állításai pedig feleselések s a dolgok nem értéséből eredő ferdeségek. Hogy ő nem érti, mi az a «nagy vonás» egy könyvnél? az természetes, mert nem egyéb az, mint a *dolgok lényege*. Ha azt állítom, hogy a nagy közönség szereti az «efféle» munkák könnyed nyelvét, ebből ő logikátlanságomat akarja kisütni s a saját maga dagályos és zavart styljére akar hímet varrni. Ha megrovom, hogy Guhlnak helyes citátumát mért használja épen Rubensnél: ezért Guhlt állítja velem szembe, holott ő a hibás s hibáját tetézi azzal, hogy az idézetet saját értelmetlenségével toldotta meg. Könyvéből, igaz, csak egy-két pontot idéztem, de inkább köszönje meg ezt, semmint fölhányja; idézhettem volna huszszor annyit, de az az egy-két pont is demonstrálja, hogy dr. Szendrei könyvében nincsen világosság, nincs helyes itélet s nincsen rend; — mit keressek egyebet hát még benne?

Beszél még arról, hogy nincs szükség methodusra; pedig ugy mondhatta volna helyesebben s őszintébben, hogy neki nincs methodusa. Aztán a tudományok határai nevében tiltakozik az ellen, hogy én régész, ethnograf vagy isten tudja mi létemre őt bírálni merészkedem! Legyen nyugodt, azok a *határok* csak

bizonyos elmékben vannak meg s inkább restelje, hogy én, a ki nem tudok «arabusul» : — őt, a «szakembert» a legprimitivebb dolgokon fogtam meg.*

Réthy László.

A XIII. IKERLÉGIÓ TÖRTÉNETE. A kecskeméti ref. főiskola jog- és államtudományi karának 1883—84. évről kiadott évkönyve, *Beliczay Jónás* tanulmányát is hozta, a tizenharmadik ikerlégió történetéről Augustustól Aurélianusig. Nevezett légió oly fontos szerepet játszott Pannónia és Dácia történetében, hogy szerző, a légióra vonatkozó adatok összeállításával, a legjobb munkát végezte. *ry.*

A TÁTRA-MUZEUM Felkán, eddigi működéséről ad jelentést egy, a múlt év végén megjelent nagyobb füzetben. A muzeum, gazdag természetrajzi gyűjteményeken kívül : érmekkel, régiségekkel, képekkel, nyomtatványokkal, ethnografiai tárgyakkal rendelkezik. A muzeumnak a mi szempontunkból legérdekesebb kincsei azok a *bronzkardok*, melyek 1883 október havában kerültek napfényre Felka határában, s melyeknek egy példányát a Tátra-Muzeum a M. N. Muzeum érem- és régiségtárának ajándékozta. A leletről *Spöttl J.* a bécsi anthropologiai társulat közleményeiben bővebben írt ; közleménye külön lenyomatban két kard rajzával is megjelent. *ry.*

A «VIESTNIK», A HORVÁT RÉGÉSZETI TÁRSULAT közlönye, f. év január havi számával hetedik évfolyamába lépett. Az előttünk fekvő füzetben *Ljubics* Japydiáról s az Otocsacz közelében tett ősrégészeti ásatásokról és Mitrovica római régiségeiről ír ; *Vuletics-Vukasovics* Spalató táján fölmerült középkori olasz s nehány herczegovinai cyrillicus szláv föliratot közöl. A füzetet több kisebb közlemény s négy (meglehetősen kezdetleges) rajz-lap egészíti ki. A «Viestnik» évenként négyszer, két-két íves füzetekben jelenik meg. *ry.*

REISEN IN LYKIEN UND KARIEN, ausgeführt im Auftrage des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht unter dienstlicher Förderung durch S. M. Raddampfer «Taurus» ; Commandant Fürst Wrede ; beschrieben von Otto Benndorf und George Niemann. Mit einer Karte von Heinr. Kiepert, 49 Tafeln und zahlreichen Illustrationen im Text. — Wien, Druck und Verlag von Carl Gerold's Sohn. 1884. — Ivrét, 158 l. Ára 90 frt. (?)

Benndorf terve szerint engedélyezte az osztrák vallás- és közokt.-ügyi miniszterium azon utazást, melyről az már régebben (Arch. epigr. Mitth. aus Oesterr. VI. 151—252. l. és külön lenyomatban) tett jelentést. A remek kiállítású ívrét-kötet, melylyel e sorokban foglalkozunk, amaz utazás eredményeit részletezi és szépen sikerült rajzokban az olvasó szeme elébe tünteti. Ezért nemcsak Benndorfot illeti az elismerés, hanem utazó-társait is. *Niemann György* építész, dr. *Luschan Felix* természetbúvár és orvos és *Burger* udv. fényképész együttes működése mozdí-

* Ezzel befejezzük a polémiát. *Szerkesztő.*

MDK

Szendrei János dr.
ex libris

Képzőművészet 1927. 3.sz. 28 l.

„Hihetetlen magasra fejlődött a művészi fényképezés",

— mondta Kertész K. Róbert államtitkár, a műcsarnoki nemzetközi fotokiállításon

A művészet krónikása ez alkalommal olyan eseményről számol be, amely impozáns méreteivel és ragyogó külsőségeivel nemcsak a magyar, de az egész egyetemes kultúrának is emlékezetes ünnepe marad. Ez a kultúresemény a Műcsarnokban harminchárom állam bevonásával rendezett *II. nemzetközi művészi fényképkiállítás*. E beszámoló keretein kívül esnek azoknak a megállapításoknak már unalomig hallott ismétlései, hogy a képzőművészetben már nem forradalmi jelenség a művészi fényképezés, hogy különösen nyugaton már elismert tényezője és értéke a művészetnek. Csak szolgáljon örömünkre az, hogy kultúránk legfőbb őre nevében *Kertész* K. Róbert kultuszállamtitkár a kiállítás megnyitásán így nyilatkozott:

— *Bár a művészi élet minden eseményét élénk figyelemmel kisérem, mégis úgy látom, hogy hihetetlen magasra fejlődött a művészi fényképezés és különös örömére szolgálhat Magyarországnak, hogy ebből a nemzetközi versenyből is szinte megdöbbentő erővel emelkedik ki a magyar kiállítók munkája.*

*

A legrégibb magyar kiállítónak *Kankovszky* Ervinnek néhány finoman megoldott kompozíciója állít meg bennünket legelőször. Kár, hogy a rendezőség nem hagyta együtt kollekcióját s így egyéni súlyából sokat elvett. Azonban „Pécsi vásár"-a, firenzei „Dávid"-ja beszédes bizonyítékai magas kultúrájának. A fiatalabb *Schermann* József a fény és árnyék kontrasztjait kedveli. Legtöbb témáját — dicséretére — Budapestről meríti. *Kerny* István a magyar föld szerelmese. A hortobágyi „Cifra gulya" és „Ekhós szekér" olajátnyomásai egészen Munkácsyra emlékeztetnek. Uj felfogásával kellemesen hat Herczegh Ferenc színművéhez készített „Híd" című illusztrációja is. *Vydarény* Iván a fényben úszó éles konturoknak feloldását oldja meg bravurosan, míg *Szakál* Géza a képszerűségre ható olajtechnika jól sikerült darabjaival szerepel. *Gerő* László mozgalmas városrészletei közvetlenségükkel fogják meg a szemlélőt, *Grabovszky* Artúr *Köd* c. gumminyomata egészen Mednyánszkyra emlékeztet. Egészen egyéni *Fehérváry* Sándor dr. Cigányleánya. Nehány darabbal húzódik meg itt szerényen, nem is sejtetve, hogy a kiállítás sikere az ő tevékenységének eredménye.

A gazdag magyar anyag közül *Szmernik* Fekvő akt-ja, a tárlatokon első ízben szereplő *Horváth* Géza Balatoni naplemente c. képe, *Léczián Erdei tisztás*-a, *Kemény* G. Enyelgése, *Fehér* G. Vízhordó leánya és *Hegyei* Tibor *Vására* emelkednek ki.

A magyar együttesben számos szakfényképész munkája is kiválik. Ezekkel a jövő számunkban külön foglalkozunk.

A külföldi államok közül magasan kiemelkedik az *Egyesült-Államok* kollekciója. Egyszerű technikájú képeik a reális élet egy-egy pillanatfelvételei. A fényképezés adottságain belül maradva nem kalandoznak el a piktura területére. Finom részlettónusok nem kötik le érdeklődésünket, de a nagy fény- és árnyfoltok harmonikus elosztásában utólérhetetlenek s képeik épen ezért szinte monumentálisan hatnak. Hű kifejezője az amerikai stilusnak Leonard *Purin* chicagói grandiózus városképe, amely igazi fényképp. Az újvilág itt-ott felcsillanó poézisén *Japán* hatása érzik, akik viszont évszázados grafikájuk stilusát igyekeztek a fotografia területére átplántálni. Nehány *japán* kép Amerika kollekciójában szerepel. A Washingtonban élő H. *Onishi* „Kínai lámpás"-a, S. K. *Katsu* három tónusban tartott linoleummetszetre emlékeztető vízjátéka a kiállításnak elismert értékei.

Az egyenlítő buja forróságát érzékelteti pár darab kép *Afrikából*, míg a fotoegyesületek hazája *Anglia* nemzetközi súlyához mérten gyengén szerepel.

Ausztria egy teljes termet megtöltő anyaggal vonult fel. A régi rivális majdnem száz kiállítóval látogatott el Budapestre, azonban a nagy kultúrájú *Koppitz* tanárt nem olyan gárda követte, mely a császárváros és környéke művészi fényképező világát méltóan reprezentálná. Míg *Koppitz* pompás kompozíciói a ritmusos vonalvezetésnek és térbehelyezésnek iskolapéldáit tárja elénk, addig a többi osztrák a commerce fotografiák többé kevésbé ismerős példányaival szinte fárasztóan hat a szemlélőre. Üdítő sziget Anton *Wallisch* ex-librise, ennek a fotografiában kihaló kedves eljárásnak egyik finom darabja és Otto *Wallner* Tabán hangulatát tükröző régi városképe. Kár, hogy az innsbrucki *Kühn* csak egy darabbal szerepel. Távolmaradása érzékeny vesztesége Ausztriának.

Belgium anyagának megbecsülhetetlen erőssége Leonard *Missone* a „nemzetközi márka" kollekciója. Régi, akadémikus iskolájú képeinek forma és tónusgazdasága — bár rokon témakörből valók, — különösen a felhők dynamikus erejének tolmácsolásában a maga nemében utólérhetetlen. Szerényen szerepel *Bulgária*. Kiállítójának még versenyeken kell edződnie.

Az ábrázoló művészetek új formanyelve könnyen birkózott meg minden képzőművészeti technikával, csak a művészi fényképezés volt eddig az egyetlen terénum, ahol a modern törekvések kivehetők nem voltak. A mozgófényképezés hatalmas térfoglalása óta azonban még a legbizarabb elgondolások is megvalósíthatóvá lettek. Egészen kellemesen hatnak azok az expresszionista ízű fotografiák, amelyeknek a *Csehszlovák* állambeli Frant *Dritikoll* a szerzője. A fény játékát és diszharmonikus vonalvezetést teljesen individuálisan látja és viszi a közönség elé. Bizonyára hatással lesz a fiatalabb fényképező generációra.

A kisebb államok közül *Dánia, Észtország* és *Finnország* nem tudnak nagyobb érdeklődést kiváltani. Igy állunk *Franciaországgal* is. A klasszikus föld hazája *Görögország* azonban megbecsülendő hazai levegőt vitt képeibe, amit még magyar kiállítóink is figyelembe vehetnek.

Bár *Hollandia* nemzetközi szalonokon erősebb anyaggal szokott szerepelni, raffinálatlan fényképeiket kellő szimpátiával fogadta a publikum is. A haagai F. *Ziegler* és H. B. *Erssenbrugge* vezérkednek honfitársaik felett. Utóbbinak kubista ízű képei unikumok a fotografiában.

Indiát A. T. *Pandian*, *Irországot* Blanche *Mercer* képviseli.

A szomszéd *Jugoszlávia* főerőssége a magyar *Wessely*, akinek lágyan rajzoló, félachromatikus objektiveivel készült felvételek egész sorozata ezen a kiállításon szerepelt ilyen nagyszámban elsőízben.

A nyolc kiállítóval képviselt *Lengyelország* a varsói *Szporekkel* és a wilnói *Bulhakkal* kelt figyelmet a kis *Lettország* néhány kiállítója mellett.

Hatalmas értéket és súlyt reprezentál *Németország*. Dísze a nemzetközi tárlatnak. Komoly studiummal felépített képeik józanok és minden ízükben becsületes művészi fotografiák. A festőművészek pedagógiai hatása legtöbb műn érezhető. A forma, arány és távlat abszolut tudása, a fény és árnyék harmonikus elosztása, a fototechnika zárt területén belül való megmaradás akadémikus példáia számos darabjuknak. Egy csomó csillogó név áll egymás mellett; örökre ragyogó értékei a fotokulturának. Erich *Angenendt* zöld tónusban tartott Böcklinre emlékeztető Palazzoi Sognoia illusztrációs remek. *Bucovich* artisztikus előkelőségű női képmása a portrék legszebbike. Franz *Fiedler* Modellpihenő-je, Otto *Kurt* arckép tanulmányai mellett *Ziharz*, a berlini Nicola *Perscheid*, a donau-eschingeni Karl *Grill* és a müncheni Georg *Hutflies* emlekednek az átlag fölé.

Az északi országok közül *Norvégiából* néhány kiváló portrét és csendéletet látunk az elhanyagolt, de valőrértékben utólérhetetlen pigment eljárással készítve. A tengermelléki világ hű tolmácsolója *Olaszország*. Mario *Cociancig* Halászbárkája a tenger végtelen nyugalmával, Giovanni *Talkner* „Reflexek" című képe megvesztegető vonalvalátékával állítja meg a nézőt. *Oroszország* a hideg hómezők világát közvetlen egyszerűséggel vetíti elénk. Mellette szerényen húzódik meg *Schweig palesztinai* kiállító négy képével.

Románia erőssége az *Aradi Foto Club* magyar kiállítóinak csoportja. A tárlatoknak régi ismerőse *Faix* Jacques. Háromszínű gumminyomatai iskolát csináltak a délvidék művészfényképezői között, de kívánatos lenne úgy témameglátásban, mint technikában egy kis friss lendülés és továbbhaladás. Nemzetközi viszonylatban fejlődésképes tehetségként mutatkozott be a kolozsvári *Forgács*. Klasszikus festők világát érezzük a csupa lirával telt *skóciai* John *Whitehead* képein. Áhitatos rajongója a felhős ég borongós miszteriumainak. E fotografiailag végtelen nehéz témát — sohasem ismételve önmagát — bravuros könnyedséggel oldja meg, miért is nem csoda, ha művei muzeális darabok.

Spanyolország kollektiv kollekciójával jár most országról-országra, így a valenciai *Martinessans* egy-két műve kivételével hozzánk kevés jó darab jutott. *Svájcz* azonban ha méretekben kicsiny, de kompozíciókban annál erősebb darabokkal szerepel. A davosi N. O. *Rudolf* koresmai genre képei mesteri kézre vallanak. W. *Bernhard* különösen részletdús árnyékok biztos rögzítője. Méltó társuk *Svédország Rahminja*, aki a stockholmi *Fred* és *Gösta* mesterekkel az északi állam értékes fotokulturáját reprezentálják.

Gelléry-Gerhárd József.

Kiosztották a nemzetközi művészi fényképkiállítás díjait. A városligeti Műcsarnokban rendezett II. nemzetközi művészi fényképkiállítás zsürije dr. *Buzáth* János alpolgármester elnöklete alatt, *Liber* Endre fővárosi tanácsnok, *Mihalovits* Miklós festőművész, *Szödy* Szilárd szobrászművész és *G.-Gerhárd* József illusztráló hirlapiró zsüri tagokkal a Műcsarnokban tartott díjkiosztó ülésén a következő kiállítókat tüntette ki: *Aranyérem:* Szakál Géza és Vydarény Iván. *A MAOSz aranyérme:* Balogh Rudolf. *A MAOSz díszérme:* Rónai Dénes, Angeló Pál, Pécsi József és Székely Aladár. *Ezüstérem:* Kerny István, Dr. Horváth Géza, Antalffy Béla, Dr. Szmertnik Andor, Feledy Dezső, Widder Frigyes, Buday András, Révész Imre és Névery Sándor. *Bronzérem:* Dr. Kemény Győző, Belházy Imre, Kis Pál, Grabovszky Artúr, Faust Tillmann, Fehér Géza, Léczián István és Veres Pál.

Tiszteletdíjjal a következő kiállítók kollekciói lettek kitüntetve: A MAOSz vándordíját *Vydarény* Iván, Budapest székesfőváros díját *Balogh* Rudolf, *József* főhercegdíját *Szakál* Géza, a kereskedelemügyi miniszter díját *Gerő* László, a kultuszminiszter díját *Schermann* József, az Agfa nagy díját *Kerny* István, a Gevaert nagy díját *Kankovszky* Ervin, az Az Est díját *Stolz* Róbert, a Mentor gyár díját *Fényes* Kornél, a Fotoművészeti Hirek díját *Hegyei* Tibor, az Agfa ezüstérmét dr. *Horváth* Géza, a Gevaert bronzérmét *Wallner* Viktor, a Calderoni és Tsa díját *Léczián* István, az Agfa III. díját *Kis* János, a G. Heyde díjat *Kendeffy* Ferenc és a Gevaert III. díját *Seemann* Richárd kapta.

A külföldi kiállítók kitüntetései. A II. nemzetközi művészi fényképkiállítás díjkiosztó zsürije több napos tanácskozás után államok szerint a következő kiállítókat tüntette ki: *Amerika* (U. S. A.) aranyérmet kapott: H. *Onishi* Washington, ezüstérmet: F. A. *Kunishige* Jeatle, Alfonz *Weber* Chicago M. *Kokubun* Los-Angeles, Leonard *Purin* Chicago, dr. *Koike* Washington és N. *Murai*. Bronzérmet: Karl *Butka*, dr. Max *Torek*; I. *Skara*, L. H. *Longwell* Chicago és J. *Petrocelli* New-Jork. *Canada:* Aranyérmet kapott: J. *Helders* Ottawa; ezüstérmet: *Wanderpant* Canada, R. *Mackokill* Halifax; bronzérmet: M. *Keene*. Délamerika: W. U. Melitta *Lang*, Buenos-Ayres ezüstéremmel.

Anglia kiállítói közül bronzérmet kaptak: H. Y. *Moyse* London, R. *Rigby* St. Annes, A. H. *Green* Manchester, E. *Mudge* Bellaire. *Ausztria* aranyérem: Prof. Rudolf *Koppitz*, ezüstérem: A. *Resnik* Wien. Dr. *Müller*, E. *Hocheg* és dr. O. *Streicher* bronzérmet kaptak.

Belgium: L. *Missone* Gilly aranyérem. Ezüstéremmel: A. *Lemmens* és bronzérmet: J. Em. *Bovienbergen*. B. *Karastyanoff* szófiai *bulgár* kiállító bronzérmet kapott. *Csehszlovákia:* F. *Vogel* Kassa aranyérem. Ezüstérmet: F. *Dritikoll* és L. *Kozehuba* Rozsnyó. Bronzérmet: Dr. J. *Laustmann*. *Dánia:* A. *Andersen* Kopenhága bronzérmet kapott. *Esztország* kiállító közül ezüstérmet kapott: N. *Mylander* Reval és A. *Zalemann* Riga. *Finnország:* E. *Avesen* bronzérmet. *Görögország:* M. *Zifjo* ezüstöt. *Hollandia:* Aranyérem: F. *Ziegler* Haaga, ezüstérmet: H. D. *Erssenbrugge* Haaga. Bronzérmet: M. von *Graaeren* és L. *Schapmann*. *India:* A. T. *Pandian* bronzérmet. *Irország:* B. *Mercer* Dublin bronzérem. *Jugoszlávia:* Ezüstérmet nyert: *Wessely*. *Lengyelország:* Ezüstérmet kapott: J. *Bulhak* Wilno, Z. *Szporek* Varsó, bronzérmet: T. *Ziprián* dr., Cl. *Skatabanek* és R. *Witold*. *Lettország:* E. *Gaiszis* Mittau ezüstöt és I. *Kalcenan* Mittau bronzérmet.

Németország: Aranyéremmel lett kitüntetve: M. v. *Bucovich* Berlin, E. *Angenendt* Dortmund. Ezüstérmet kapott: N. *Perscheid* Berlin, Karl *Grill* Donaueschingen, Foto *Ziharz*, G. *Hutflies* München, H. *Erfurt* Dresden, O. Curt *Vogelgang* Stolp. Bronzérmető A. *Reuger*, R. *Wilking*, H. *Herff*, E. Steiger és Fr. *Muscaen*. *Norvégia:* Ezüstérem: *Osloi Club*, E. *Rube* és bronzérmet A. *Remfelot* Oslo. *Olaszország:* Aranyérmet: Mario *Cociancig* . Trieste, ezüstöt: G. *Talkner* Trieste. Bronzérmet kapott: L. *Galotta*, L. v. *Glassersfeld* dr., V. *Olinoo* és E. *Grasiadel*. *Oroszország:* H. L. *Andreeff* Serpukoff bronzérmet. *Palesztina: Sweig* Jerusalem bronzérmet kapott. *Románia:* Bronzérmet: *Forgács* Miklós Kolozsvár, *Faix* Jacques, *Kovács* István, dr. *Rónai* Jenő Arad. *Skóczia:* John *Whitehead*, Alva aranyérmet kapott. *Spanyolország:* Bronzérmet kapott V. *Martinessans* Valencia. *Svájc:* Aranyérem: N. O. *Rudolf* Davos. Ezüstérem: B. *Bernhard* Davos, K. *Regerter*, H. *Bauer* és A. *Ehrenbold* bronzérmet. *Svédország:* Aranyérem: *Rahnin* Malmö. Ezüstérem: *Hübenette* Gösta. F. *Fred Stockholm* és *Baehström* H. dr. bronzérmet kapott.

Képzőművészet

1927. 3. sz.

IRODALOM.

EGY NÉPSZERŰTLEN KÖNYV. Dr. Szendrei János válasza Dr. Réthy László bírálatára.*

Vannak emberek, kik titáni megvetéssel néznek s világfájdalmas, keserű gúnymosolylyal fogadnak minden megjelenő könyvet; s szóljon az bármiről, lerántják menthetetlenül. Most reám került a sor. Hogyne, könyvet mertem írni, — mikor ők egyáltalán nem írnak könyvet.

Réthy László meglepi a világot, és ő, a ki eddig nagy tudósnak tartotta magát az oláh, ruman, bulgár kérdésben, a ki finn-ugor nyelvészettel és numismatikával foglalkozott mindvégig, — most mint műtörténelmi tekintély áll elő.

Várakozással olvasom birálatát és őszinte sajnálkozással teszem le. Sajnálom Réthyt, hogy ő, a ki a saját tudománya terén oly méltó elismerésnek örvend, egy előtte alapjában, részeiben és egészében teljesen ismeretlen tudomány terére lép s ott fennhangon tart kritikát.

Én nem veszem azt tőle rossz néven, hogy a műtörténethez nem ért, — hiszen, mint ő szokta mondani, ezermesterek nem lehetünk. De azt mégis megvárhatnók tőle, hogy tisztelettel álljon meg az idegen tudományok határszélén.

Különösen sajnálom Réthyt, hogy vállalkozott kritikáját megírni, holott könyvemet, mint azt ki fogom mutatni, el sem olvasta, hanem forgatta annak képeit és két helyen, még pedig az I. kötet 9. és 34-ik lapján bele nézett annak szövegébe; és így birálata nélkülözi még a lelkiismeretességet is.

Bámulatos az a logikátlanság, amit Réthy a többek közt mindjárt birálata elején véghez visz.

A vállalat, ugymond, sikert ért, mert a közönség szereti könnyed formáját «a szórakoztató s mégis tudományos szöveget». A következő pontban azután azt kérdezi: «Mi az a népszerűsítés?» — és miután egy nagyképű német tudóshoz méltó pedanteriával fogalmazott definitióban megalkotja a tudományok népszerűsítésére vonatkozó nézetét: következtetéseiben kimondja, hogy az én munkám ennek nem felel meg, tehát kitűzött czélját nem érte el, — nem népszerű.

* Megjelent az «Arch. Ért.» ez idei február 15-iki számában 49—53. ll.

Engedje meg nekem Réthy, hogy ennek ellenében én is felállíthassak egy sokkal alaposabb, s a mi fő, kurtább definitiót: Az az író népszerű, a kinek a könyvét veszik s a kit olvasnak.

«A képzőművészet remekei» három kötetre volt tervezve, a közönség formális közkivánatára azonban egy negyedik kötettel kellett azt megtoldanom. A magyar kiadásból két kiadás teljesen elfogyott, a harmadik sajtó alatt van.

Német nyelven Lipcsén át, és lengyel nyelven Lembergen át, fordított kiadást ért s egy londoni czég épen a napokban kötötte meg a szerződést kiadómmal a mű angol nyelvű kiadására.

Tekintve azt, hogy egy kiadás kétezer példányból áll, a teljes mű pedig négy kötet, csak az eddig tényleg megjelenteket számítva, művem 32 ezer kötetben forog a közönség kezén. Ennek 384 ezer füzetében 480 ezer ív magyarázó szöveg foglaltatik, mely közel 100 művész 240 különböző műremekének 1 millió 920 ezer képét kiséri. Hogy tehát egy mű, mely négy nyelven jelenik meg, három kiadást ért s 32 ezer kötetben forog a közönség között, népszerű-e vagy nem: annak elbirálását — beláthatja, — nem bizhatom Réthyre. Ott már a közönség ítélt.

Mindezekre azonban Réthy hitetlenül mosolyog, — szerinte, ha veszik a könyvemet, a képekért veszik; a szöveget vele együtt senki nem olvassa. — Erre is szolgálok egy positiv adattal. Divald 1881-ben e vállalatot «A művészet remekei» czím alatt már egyszer megindította minden szöveg nélkül. Egyetlen füzet sem kelt el belőle. Akkor szólított föl engemet a szövegírásra. A megboldogult «Művészet Remekeit» Réthy ma is megnézheti nálam.

Mindezek után nem marad egyéb hátra, mint hogy teljes jóakaratommal s szívemből azt kivánjam Réthynek, hogy az ő szavaival is éljek, miszerint minden, jövőben valószinűleg irandó könyve hasonló sikerrel «pukkanjon szét», mint «A képzőművészet remekei».

Talán Réthy is fogja tudni, hogy a M. Tud. Akademia még 1861-ben, tehát közel egy negyedszázaddal ezelőtt a hölgyek alapítványából pályadíjat tüzött ki a festészet egyetemes történetére, s hogy sem akkor, sem azóta a műre pályázó nem akadt, s hogy az én munkám volt az első, mely magyar nyelven s ily terjedelemben műtörténelmet tárgyalt, s hogy e helyet mai napig is megtartotta.

Nem tartjuk a képzőművészet remekeit sem tökéletes, sem teljes műnek, sem új dolognak a világon; az a dolog természeténél fogva egyik sem lehet. De mert első e nemű hazai vállalat s mert föntebb vázolt elterjedésénél fogva és a műtörténelmi ismeretek terjesztésének szempontjából határozottan tényező, s mert mindezt egyetlen vállalkozó áldozatkészsége s egy másik, szintén magán ember, munkája produkálta, anélkül, hogy csak egyetlen ember, vagy tudományos intézet, például a képzőművészeti társulat, vagy a M. Tud. Akademia akár erkölcsi tekintélyével, akár egyetlen fillérjével is támogatta volna őket: nem kérünk sem dicséretet, sem e tények elismerését; — de a teljes, sőt félrevezetésre szánt mellőzést és támadást is vissza kell utasítanunk.

Biráló ezután rendszeremet, vagy rendszertelenségemet támadja meg. Hogy nincs időrendes rendszerem, mint az úgynevezett «rendszeres műtörténeteknek»

Szendrei János

Művészeti lexikon 7581

archeologus és művészettört. író, szül. 1857 III. 28. Miskolcon. A honvédelmi minisztermitan szolgált, hol 1913. minisztéri tanácsos lett. Sz. rendezte az 1896-iki kiállítás hadtörténelmi csoportját s az 1900-iki párisi világkiállítás magyar hadtört. osztályát. Több művei: A képzőművészet remekei (1882), Miskolc város tört. (5 K. 1890–1912), A gyűrű tört. és műtört. szempontból (1890), Magyar hadtört. emlékek (1896), A magyar viselet tört. fejlődése 1905), A magyar képzőművészek lexikona (1915, Szentiváni Gyulával együtt).

DECEMBER

7

SZENDREI *János*, író, * Miskolc 1857 márc. 28., † Budapest 1927. Számos archeológiai, történeti, hadtörténeti, viselettörténeti munkái mellett művészettörténeti munkákat is írt, amelyek közül említendők: A képzőművészet remekei (4 kötet, Bpest 1882) és kivált A magyar képzőművészek lexikona (Szentiványi Gyulával együtt, I. kötet u. o. 1915).

Ke-f II. 499 l

1 Szendrei János dr
Has. Ujs. 1896. 286-l.

Dr. Szendrei János, a történelmi kiállítás egyik előadója, 1857-ben született Miskolczon. A jogi és bölcsészeti tanfolyamot a budapesti egyetemen végezte, hol az orvosi tudományokat is hallgatta. Előbb a magyar nemzeti múzeum régiségtáránál szolgált, honnan a honvédelmi miniszteriumba nevezték ki, hol jelenleg titkár. A régészeti és történelmi irodalomnak húsz év óta buzgó művelője, számos ily tárgyú munka jelent meg tőle. Nagyobb művei: «A képzőművészet remekei» czímű négy kötetes műtörténeti munka és Miskolcz város monografiája. A magyar viseletről is adott ki egy érdekes munkát, s irt egy terjedelmes monográfiát a gyürükről, mely franczia nyelven Párisban jelent meg. Czikkeinek s tárczáinak száma, melyeket az «Archæologiai Értesitő», «Turul», «Hadtörténelmi közlemények», «Századok» «Vasárnapi Ujság», «Nemzet» és «Pesti Napló» hasábjain irt, százakra megy. A magyar fegyvertannal csaknem egyedül foglalkozván, midőn a magyar hadtörténelmi múzeum fölállítása szóba került, a közoktatásügyi kormány őt bizta meg az előtanulmányokkal. Ekkor Közép-Európa összes nagyobb fegyvermuzeumait áttanulmányozta. Főtitkárja az Országos régészeti és embertani társulatnak és a Műbarátok körének, hol most a «Magyar műkincsek» czímű nagyszabású kiadvány szerkesztésében Radisich mellett tevékeny részt vesz. Tagja a magyar tud. akadémia archæologiai és hadtudományi bizottságainak és a műemlékek országos bizottságának. Tevékeny részt vett az 1884-iki ötvös kiállítás rendezésében, melyről könyvet is adott ki. A kiállítás ügyeivel három év óta szakadatlanul foglalkozik, mely czélból a honvédelmi miniszter őt

a kereskedelmi miniszter rendelkezésére bocsájtotta. Ez alatt anyaggyűjtés végett újra beutazta a külföldet és az egész országot. Azon közel hatezer hadtörténelmi emléket, melyet a történelmi főcsoport különböző palotáiban látunk, mind ő gyüjtötte egybe. Vámbéryvel két izben járt Konstantinápolyban is, tanulmányozva és egybegyüjtve az ott levő magyar emlékeket. A történelmi kiállításról készülő nagy szakmunkában a hadtörténelmi részt szerkeszti. A kiállítási előmunkálatok közben az egész országra kiterjedőleg vezette a régészeti ásatásokat, melyeknek czélja volt minél több honfoglalás-korabeli emlék felkutatása. Ennek alapján szerkesztette meg Pauler Gyulával együtt a honfoglalás térképet. Munkásságát több kitüntetéssel s rendjellel jutalmazták.

[illegible] régészeti csoport tiszt

MEGHIVÓ.

A LÉVAY JÓZSEF KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET

TISZTELETI TAGJA

MINDSZENTI SZENDREY JÁNOS

NYUG. MIN. TANÁCSOS, A M. TUD. AKADÉMIA TAGJÁNAK STB. 50 ÉVES IRÓI JUBILEUMA ALKALMÁBÓL 1927 NOVEMBER 10-ÉN, DÉLUTÁN 5 ÓRAI KEZDETTEL MISKOLC THJF. VÁROS SZÉKHÁZÁNAK KÖZGYŰLÉSI TERMÉBEN

DÍSZÜLÉST

TART,

A KÖVETKEZŐ MŰSORRAL:

1. MEGNYITÓ BESZÉDET MOND Mikszáth Kálmán dr. főispán, az Egyesület elnöke.
2. ÜDVÖZLÉSEK:
   a) a M. Tud. Akadémia nevében Pilch Jenő ezredes, a M. Tud. Akadémia tagja.
   b) a Szent István Akadémia részéről Szemán István dr., pápai prelátus.
   c) a Hadtörténelmi Muzeum megbizásából Aggházy Kamill alezredes, igazgató.
   d) az Országos Hadimuzeum Egyesület nevében Horváth Károly igazgató.
   e) a Borsod-Miskolci Muzeum képviseletében Gálffy Ignác igazgató.
3. SZENDREY JÁNOS ELŐADÁSA.
4. HODOBAY SÁNDOR dr. polgármester, az Egyesület alelnökének beszéde, melyben bejelenti Szendrey János arcképének a Borsod-Miskolci Muzeum képtára részére történő megfestését és Szendrey nevéről az utca elnevezését.
5. HYMNUS, előadja a Miskolci Daláregylet.

Mikszáth Kálmán dr.,
főispán, elnök.

Zsóry György,
alispán, alelnök.

Bank Sándor,
igazgató.

Hodobay Sándor dr.,
polgármester, alelnök.

Klein, Ludvig és Szelényi Rt. Miskolc. 12658

Szendrey János

Magyar erő!

Irta: Temesváry László

Mi hozott minket erre az európai földre messze Ázsiából? Miért választotta Árpád éppen ezt a Kárpátokövezte földet új hazánknak és mi tartott itt bennünket ezer éven át, hogy még ma is élünk és szerepet játszhatunk? E kérdések rajzottak fel bennünk, amikor az *Uj Magyarság* minapi számában „*A győzedelmes erő*" című cikket olvastuk. Francia ember írta, akiben szintén felvetődtek a kérdések fajtája, hazája sorsáról, akinek szivét ugyanazok a keservek búsítják és ugyanazok a hitek és remények melegítik.

Mert mi is tart fenn egy nemzetet a történelem örvényei között, mi őrzi meg életkedvét, hitét, reményeit, mi kelti benne a történelmi elhivatottság érzéseit? Elég hozzá a kard, melyet jól forgat, vagy talán elegendő nehény jólsikerült csel és a birodalom időállóvá válik? Nem, a kard szükséges eszköz minden nemzet kezében, mert csak az maradhat fenn a nemzetek közötti örök küzdelemben, aki — ha kell — a kardhoz is nyúl és nem számolja az életet, ha nem megy másképpen a számadás. Mert az idő számonkéri a végzett dolgokat és megméri az élő nemzeteket. Amelyik életben akar maradni, annak helyt kell állani. Az idő nem üzleti könyveket vezet, a veszteségeket nem lehet eltitkolni, a történelmi mérleget nem lehet sikeresen meghamisítani. Aki rosszul sáfárkodott erejével, aki földjét nem tette a magáévá, nem eresztett beléje mély gyökeret, aki soha nem gondolt a megpróbáltatások idejére, aki nem gyüjtötte, nem őrizte a nemzeti erőt, az a nagy vizsgán elbukik. Felsőbb osztályba nem léphet és ismétlő vizsgára nem bocsájtatik.

Mi történelmi nemzet vagyunk. Mi nem adtuk meg magunk, amikor szűkek lettek a legelők Ázsia pusztáiban, mi nem olvadtunk be a rokonnépek tömegébe, amikor az erősebbek Nyugatra szorítottak, mi nem adtuk fel a harcot önállóságunkért, inkább tovább vándoroltunk új hazát keresni. Bennünk megvolt az erő, hogy egyesítsük a nemzetet a nagy feladat előtt és a hét vezérek Vezére megszerezte a hazát. A Vérszerződés minden történelmi nép alaptörvénye lehet, mert minket ez tartott meg évszázadokon át a Duna-Tisza ölén, a Kárpátok koszorúzta országban. Ha jól ment a sorunk, gyakran megfeledkeztünk róla, nem őriztük a nemzeti erőt, bámultuk az idegent és saját fajtánkat szolgává alacsonyítottuk. Meg is jött érte mindig a büntetés. De ha visszanéztünk a messze multba és ösztönünk hibátlanul működött, megláttuk a bajt és az ősi bölcsességek segítettek rajtunk. Mert az ősi bölcsesség mindig ugyanazt akarta: erősitsd a magad fajtáját, szervezd és összetartsd, neveld és szeresd, hibáit nyesegesd, kiválóságait fejleszd és vigyázz reá, hogy lelkéből soha ki ne vesszen a történelmi emlékezet.

Minden nemzetnek van történelmi egyénisége. Nekünk is. Ha nem lett volna és nem volna ma is, nem volnánk probléma magunknak és másoknak is. Van magyar egyéniség, van magyar faji lélek, melynek mása nincs, ami nélkül nem volnánk, nem maradhatnánk magyarok. Ez a magyar lélek tartott meg minden vészen át, ez a faji ösztön érezte meg a tennivalókat, ez sugallta szükséges magatartásunkat. Ez a lélek él bennünk ma is, ezt a lelket érintette meg a mi jelszavunk, ezt a magyar lélek sugározza felénk a megértés, a hit és az áldozatkészség biztató melegét. Ez a magyar lélek a mi tévedhetetlen útmutatónk, ennek ösztönös megnyilvánulásai adják azt a győzedelmes gondolatot, a Hungarizmust, melyben a magyar történelmi lélek magára talál és hivatását betöltheti.

A történelmi jó időjárás alatt minden nemzet erőit a rozsda penésze fenyegeti. De elindul a vihar és jaj annak, akit felkészületlenül talál. Mert a történelmi viharok nem egyik pillanatról a másikra kerekednek. Hosszú az előkészület, mindenki láthatja, akinek látó szemei és halló fülei vannak. Mindenki, aki fajtája, nemzete ügyét magáénak vallja, tudja és érzi, hogy nagy korszakfordulók minden nemzet erejét próbára teszik. Kiét így, kiét úgy, de nyomtalanul a történelmi vihar egyik felett sem zúg el. Mindegyiknek ha élni akar, helyt kell állani. Ma ilyen viharban élünk, vagy halunk.

Nekünk nyugodt a lelkiismeretünk, mert megéreztük kötelességünket és minden erőnkkel arra törünk, hogy megálljuk a helyünk. Mi gyüjtjük a magyar erőt egy táborba, mi kívánjuk korszerűvé formálni kificamított magyar életünket, mi akarjuk egységesíteni, felfejleszteni és kiteljesíteni azt a magyar akaratot, mely csak ösztöneiben jelentkezett és amely, az élet jogán, cselekedni kíván. Mi vagyunk a magyar erő, mely tudatosan és elszántan néz szembe a történelem feladataival és mely nem fél a roppant felelősség súlyától, mert tudja, hogy ez a felelősség sok millió magyar vállára oszlik szét. Mindazokra a magyarokra, akikből összetevődik a magyar akarat, a magyar elszántság, a magyar tudás: a magyar erő. Tudjuk mindannyian, hogy a magyar erő megszervezése és tudatosítása nélkül elveszünk. Elveszünk akár így, akár úgy, de országunk önállóságát, történelmi egyéniségét csak akkor őrizhetjük meg, ha félretéve minden kicsinyes szempontot, egyetlen nagy áradatba zúdítjuk a magyar energiák folyamát.

A magyar erő külső és belső ellenségei minden eszköz felhasználásával erőink szétbontására törekednek. A széthulló magyarság a Duna völgyében régi történelmi álom ellenségeink szemében és a mult világháború végén álmaik valósággá értek. Soha nagyobb történelmi igazolást a nemzeti erők hiányából eredő bűn ellen nem kaphattunk. De mintha nem tanultunk volna eleget belőle! Mintha a tanulságokat nem vontuk volna le eléggé. Mert mit szegezhettünk volna sikeresen ősi országunk elrablóival szembe 1918. októberében mást, mint a megszervezett magyar erőt? Mi a Jászi Oszkárok „békebarát" tanaival védekeztünk és elveszítettük országunkat. Nem volt szervezett nemzeti erő, mert féltek tőle, féltek tőle azok akiknek kötelessége lett volna megszervezni és fejleszteni. Pazarolták, fecsérelték idegen hatalmi érdekek ábrándjaiért, de nem maradt belőle a magunk számára, amikor az idők teljessége elérkezett.

Kicsi nemzet vagyunk, szeretnék elhitetni velünk. Kicsi és erőtlen, melynek nem szabad messzire nézni. Nem hisszük, sőt tagadjuk ezt a komisz ferdítést, mert nem az a nagy nemzet, melynek nagy a földi gazdagsága, hanem amelyiknek nagy a lelki ereje. Ha nem lett volna hitünk, ha nem lettünk volna szívósak, mint a gyökér, már régen eltakart volna a történelem avarja. Ha nem lett volna magyar paraszt, nem lettek volna izzó magyar lelkek a kúriákban és nem akadt volna elhivatott a vezetőkben, már régen csak elriasztó emlékünk élne. De mi többször nagyok voltunk a megpróbáltatások idején és bebizonyítottuk elhivatottságunkat. Most is bizonyítani kívánjuk.

A háború után építik az új világot. Ebben az új világban a szétesett, elmállott nemzetek eltünnek, szétporlanak. Mert a háború, a tömérdek romlás után indul a munka, a tehetség versenye a tehetetlenség és a lustaság ellen. A szervezett és céltudatos tehetség és munka tudja feladatait és világrészekben gondolkodik. A rosszakaratú tehetetlenség és lustaság csak tagadásban él: nem akar dolgozni, alkotni, csak él, szeretné spekulálni a másét, amint régebben tette. Mi nyitva tartjuk a szemünk és tudjuk mi a kötelességünk magunkkal, de Uj Európával szemben is. Mi is tervszerűen és céltudatosan szervezzük a magyar tehetségeket és a magyar munkát, valójában a magyar erőt, a békére, az alkotásra, új magyar évszázadokra. Tudjuk, hogy csak így, csak ezzel ujjászületett magyar erővel boldogulhatunk.

Nehéz az utunk? Igen. Tudjuk. De a Vérszerződés szelleme él és hívő, harcos magyarok egy táborba gyülnek. Nincs aki megállítson bennünket, mert célunk oly régi, mint az ősi kötés, hitünk, akaratunk pedig a század korszakváltó eszméjéhez igazodik.

NESZ BELA
óra és ékszerkereskedése
Budapest, VIII, Baross-u. 54.
(József-körút sarok)
Telefon: 137-136

Tábor István:

Hajnal a város peremén

Álmos kordésgyerekek ásítoznak a kordék bakjáról és szinte hallani apró satnya csontjuk ropogását, amint tátott szájjal ásítoznak.

— *De jót szundiztam volna Kara, ha az a vén szörmók Laci bácsi fel nem piszkál a villával.*

Kara hasonló üdvözléssel mondja:

— *Már volt tizenkét óra, amikor a pricsre kerültem. A gazda elzavarta az istállós Jóska bácsit és most nekünk kellett trágyázni, almot készíteni.*

Öklömnyi kis kölyökök szemükben ott csillog a jóízű álom könnye. Megszólítom őket.

— *Mit kerestek hetenként?*

— *Húsz-huszonöt pengőt* — mondják megélénkülve —, *igaz, hogy reggel hatkor már hordjuk a földet és sötét estig fogunk ki a kordéból.*

— *És az apátok hol dolgozik?*

— *Az enyim katona* — mondja kicsit büszkén Kara, a szőke kékszemű kordésgyerek — *és most én vagyok a családfenntartó, mert négy kis testvérem van. Az anyám mosni jár.*

— *Az enyim meg nem régen szerelt le* mondja az első fiú —, *sok szép érmet hozott és őrmester lett, de... le kellett szerelnie, mert ... az egyik lába... Igen, a Don partján hősködött, most azt hiszem vitéz lesz s én is vitéz Balogh András szek, mert én vagyok a legidősebb fia.*

Körém gyűlnek a kis kordés-kölykök és még itatnak, a kiskútnál pereg a szó az ajkukról.

— *Az én apán öntődébe dolgozik, anyám is a gyárba jár, kis testvéreimet behordjuk a gyári csecsemő-otthonba, meg az óvodába.*

Egy kis fekete kölyök szomorkásan

— *Az én apán már nem dolgozik sehol sem... mert...* — kis maszatos öklével eltörli a könnyeit — *azt írták a frontról, hogy eltűnt...*

Megfogom a kis kérges kezét és a szemébe nézek.

— *Ne szomorkodj, fiam, az én apám is így lett hős a mult háborúban és még a tiéd haza is jöhet* — erre felragyogott a kis kordés szeme. — *Igaz, még haza is jöhet, mert én nagyon szerettem és nagyon jó ember volt az én apám, sosem kocsmázott, szeretett bennünket.*

Kara veszi át a szót.

— *Megírtam apámnak, hogy ne aggódjon, mi összefogtunk és keresünk annyit, hogy megéldegélünk, még neki is küldtünk csomagot.*

Aztán egy kényes kérdést adok fel a kis dolgozóknak.

— Ki mi szeretne lenni?

— *Vasesztergályos* — mondja Kara minden gondolkozás nélkül — *és ha hazajön az apám, elmegyek tanoncnak.*

— *Én technikus* — mondja egy gyengealkatú kis kölyök.

— *Én tanulni szeretnék* — mondja egy élénkszemű nyurga fiú és már húzza elő az ingmelléből a könyvet. Nézem, polgári iskolai számtan és mértan —, *napközben a kordén tanulok s ha kész leszek, akkor jelentkezek vizsgára.*

— *Nagyon jó tanuló a Béla* — mondják egyszerre —, *ő számolja ki a köbmétert is a kordésgazdának* — és semmi irígység sincs a hangjukban, inkább öröm, büszkeség.

— *Aztán tanitóképzőbe szeretnék menni* — mondja Béla. És ahogy látom Béla energikus arcát, ki fogja harcolni, hogy bekerül a tanítóképző intézetbe.

Elbúcsúzom a gyerekektől és nekivágok a hajnali külvárosnak. Tejeskocsik zörögnek a macskaköves utcákon, öreg asszony halat árul és sipitozó kiáltása átszáll a tűzfalak világán.

— *Ha-a-lat ve-gye-nek!*

Álmos lánykák iparkodnak a boltok felé és már húzzák is a redőnyöket, mérik a kenyeret, gyümölcsöt a munkába sietők sokaságnak. Borbélyüzlet előtt állok meg és beszélgetésbe kezdek a kisinassal.

— *Mesterem nagyon pedáns ember, csak kifogástalan tiszta köpenyben állhatok a vendég mellé. Azt mondja, hogy a külvárosi borbély is van olyan, mint a belvárosi kollégája, csak nagy önkritikának kell lenni és máris olyan az üzlet, amilyennek akarjuk.*

— *Mit keresel hetenként?*

— *Mesterem kosztot és évente egy öltöny ruhát, cipőt ád. A borravaló rámegy tizenöt-húsz pengőre. Mert a munkásember nem fukar és tudják azt, hogy a szegény kis borbélyinasnak is élni kell.*

Tovább állok és figyelem a körülöttem éledő életet. Mind vastagabb és vastagabb tömegbe húznak a gyárkapuk felé. Hónuk alatt a szokásos kis csomag ujságpapírba csomagolva. De itt-ott csinos aktatáska is meg-megvillan. Halk beszéd morajlik végig az utcákon. A gyárról, a műhelyről. Munkáról, otthonról, gyerekekről és — a háborúról.

— *Tudod pajtás, majd sírva fakadtam, amikor bemondta a rádió, hogy Mussolinit kiszabadították a németek* — mondja egy nyurga fiatal munkás.

— *Én tudtam, hogy Hitler nem hagyja elpuszulni a fogságban* — mondja a kis zömök társa felderült arccal.

Most egy munkásasszony kerül elém. Karján kis csöppség, kettő meg a szoknyáját fogja, úgy iparkodnak az anyjuk mellett.

— *Ezt a kis pulutot* — mutat a karján ülőre — *a csecsemő-otthonba viszem, ami a gyári kórház udvarán van és kétszer naponta kijöhetek a műhelyből, hogy tápláljam. Ezeket meg* — simogatja a kis kölykök szöszke fejét — *az óvodába adom te, ott kapnak ebédet, reggelit. Igy éldegélünk. A férjem katona és én most a helyére léptem* — ezt olyan természetes egyszerűséggel mondja, ahogy csak a magyar nők tudnak beszélni a hősiességről. *Most én vagyok a családfenntartó.*

Apró kis gyümölcsösboltok kínálgatják a szép egészséges gyümölcsöt. Egészséges kinézésű lánykák szorgoskodnak a mérlegek mellett. Vándorol a kék szilva, mosolygó szőlő, pirosbélű dinnye a munkások csomagjába.

— *Addig együnk gyümölcsöt, amig van* —mondják mosolyogva —, *most nem kell a hentesáru. Jól esik az öntőde melegében a jó hideg dinnye vagy az édes szőlő.*

A gyárkapuhoz érünk. Innét már látni a műhelyek világát az óriás füstölgő kürtők árnyékában. Valahol a gyár mélyén kis iparmozdony fütyög. Az öntőde felől villanykemencék huhognak fel, mint egy-egy óriási bagoly.

— *Hu-hu! Hu-hü!*

Valahol erős csengetés borzong át a kéményeket felett.

— *A martinban önteni készülnek, ez a csengő jelzi az öntés kezdetét.*

Két kis kölyök ricsajoz a kapu előtt és a földreterített zsákon paprika, paradicsom, alma, szőlő mosolyog előttük.

— *Friss a paradicsom, friss!*

— *Most szedték ezt a szőlőt és én adom a legolcsóbban!*

Egymást kontrázzák. A munkások mosolygva hajolnak az áru fölé.

— *Mérjed, fiam.*

— *Szép szőlőd van, adj egy félkilót!*

— *Mit csináltok ezzel a sok pénzzel?* — adom fel a kérdést a két kis „boltosnak".

Elkomolyodva felelnek.

— *Nagyon sok helye van ennek a pénznek.*

— *Mégis?*

— *Iskolába járunk és igy keressük meg a tandij és a könyvek árát, meghát élni is kell, az apánk csak napszámosember... Mi igy nyáron itt a kapuk előtt megkeressük a ruházkodást, iskolaköltséget, hogy szüleinknek ne legyen gondja ilyen kiadásokra, mert sokan vagyunk testvérek.*

— *Milyen pályát választatok?*

— *Én kereskedő akarok lenni, szép nagy üzletet szeretnék.*

— *Én gépészmérnök* — mondja a kisebb fiúcska.

Elsodor az ár, ami ömlik be a kapukon. Körülöttem halkan morajlik a csendes beszélgetés. A nagykalapács műhely felől felhangzik a földet rázó morajlás.

— *Bum-bum-bum!*

Millió gép karja lendül munkába. Zeng munka ütemes indulója.

A budapesti Ugetőverseny Egyesület
1942. évi
október 5., 14., 19., 23., 26. és 29. napján
versenynapokat rendez, melyeknek kezdete délután fél 3 óra. — Belépőjegyek: I. hely uraknak P 3.—, hölgyeknek P 2.—, II. hely P 1.50, III. hely P —.60.

Fabinyi Lili riporija:

Sertésszerenád Lórántffy Zsuzsánna hálószobájának ősi ablakai alatt

Távolról a hajdani büszke vár romjai sem látszanak már a hegytetőn, mely Szendrő felett magasan emelkedik a késői nyár ragyogó égboltja felé. De ha el is tüntek már a szendrői vár romjai, mégis a mult emlékeivel terhes történelmi levegő lengi át az egész bájos, hegyes vidéket, mely valamikor a Felföld egyik védelmi bástyájául szolgált a magyar történelemben oly gyakori különféle dúlásokkal szemben.

A szendrői vár története egyike a legváltozatosabbaknak azok közül, amiket ebben a nemben a történelem valaha is fel tudott mutatni. Nemcsak hogy a gazdáit cserélgette sürű egymásutánban, de ezek a tulajdonosok a legkülönfélébb világfelfogásokat és irányzatokat képviselték s így a vár állandóan harcok és összetüzések pergőtüzében állott, míg végül is befejezvén török ellen védő hivatását s *„minthogy belőle az országnak semmi használát nem látja"*, maga Rákóczi Ferenc rendelte le 1707-ben...

Egy magyar vár hihetetlenül tarka története

Szendrő várát valamikor 1370 körül *Bebek* István országbíró és fia, György tárnokmester építették a már Szent István korában is fennállott kis falu mellett emelkedő hegyháton. A nagyhatalmú Bebek-családnak János király és özvegye, Izabella iránti hűségét I. Ferdinánd rossz szemmel nézvén, megbízta Balassa Menyhértet, hogy a Bebek-családot ősi birtokából füstölje ki. Balassa Menyhért vállalkozása kudarccal végződött, azonban ettől az időtől kezdve a vár állandóan ostrom alatt állott, mígnem végre 1566-ban I. Miksának sikerült azt bevennie. A várbelick ellenállását előbb a füleki, majd a szolnoki törökök támadásai annyira meggyengítették, hogy később a császáriak ostromát már nem birták kivédeni. A várat, amelybe német őrség került, kiépítették és kőfallal vették körül, míg a lábánál a századok folyamán az odamenekült környékbeli nemesség által felépített várost palánkkal kerítették be. Igy megerősítve, 1599-ben könnyűszerrel vert vissza egy elszánt tatár támadást.

A Rákócziak kezébe először Rákóczi Zsigmond idejében került, 1603-ban, azonban csak rövid időre, mert sok hányattatás után újra a császáriak szerezték meg maguknak. Közben Szendrő történetében mint birtokos Rákóczi Lajos kállói kapitány is szerepel. Itt jegyezzük meg, hogy a város központjában emelkedő dombon épített alsó várat, amely bennünket még közelebbről érdekel, ebben az időben kezdték építeni.

Ettől kezdve Szendrő várának birtoklásáért való vetélkedés vad iramban fokozódott. Pár esztendeig Behlen Gábor birtokolta, majd halála után újra a török támadta meg, a kitörő őrséget többször felkoncolta s az állatokat elhajtotta. Nemsokára újra a korona birtokába került, német őrséggel látták el, egyik legkiválóbb várkapitány, Korláth István parancsnoksága alatt. Nem sokáig tartott ez sem, ami talán jó is volt, mert a súlyos zsoldokat a vármegyének kellett kiizadnia s az ezirányban történt követelések, zsarolások, folyton fokozódtak. 1633-ban Csáky István akarta a várat megszerezni, ezúttal békés úton. Azonban a megvásárlás iránt előterjesztett ajánlatát csak annyiban vették figyelembe, hogy övéi lettek, a vár kivételével, a várhoz tartozó birtokok. Ez ellen viszont I. Rákóczi György erdélyi fejedelem tiltakozott. Minthogy tiltakozását nem vették figyelembe, 1644-ben megrohanta a várat, birtokába ejtette és rendezte az alsóvárbeli őrség élelmezését is.

Pünkösdi királyság volt ez is. Szendrő vára a sok tulajdonosváltozás és ostrom közben tönkrement, leégett. A bécsi udvar vette újra birtokába, a hozzá tartozó földeket viszont felajánlotta Wesselényi Ferencnek. Wesselényi feleségével, Széchy Máriával egyetértve, új szerződést kötött I. Lipót királlyal, aminek értelmében az övéi lettek a szendrői birtokok az alsó várral együtt. A feslő vár rendbehozatalára viszont a vármegye három esztendei ingyen munkát rendelt el.

Hogy ezekután a várra és szerencsétlen környékére mi volt nagyobb csapás, a törökök álandó támadásai-e, avagy a védelmül rendelt zsoldosok zsarolásai s fosztogatásai, azt ma már nehéz volna meghatározni. Tény, hogy a vármegye többízben erélyesen protestált a zsoldosok nem éppen dícséretes ténykedései ellen. Szendrő végül is Zrinyi Péter birtokába került, nemsokára bekövetkezett kivégeztetése után azonban a szepesi kamara lefoglalta s ettől kezdve német királyi birtok lett, mire föl most már a kurucok kezdték fosztogatni. Erre, hogy kifüstölje a kurucokat, a német parancsnok az alsó várat és várost felgyujtotta. Később újra felépítették.

Változatosan volt ezután Szendrő vára hol kuruc-, hol labanckézen, míg végre Thököly fegyverszünete után megint német kézen maradt. Gvadányi Sándor lett 1683-ban a parancsnok. Azonban idegen zsoldosai, sőt magyar alkapitányai is sokszor súlyosabban fosztogatták a vidéket bármilyen ellenségnél is. Végül idősebb gróf Csáky István megváltotta Szendrőt. Nagy restaurációkat végeztetett, fürdőt is építtetett a várhegy alatt, melynek kitünő kénes vize volt. 1704-ben Rákóczi Ferenc hadai megrohanták a várat és elfoglalták. A város újra elpusztult, a felsővárat pedig Rákóczi, mint fennebb említettük, 1707-ben lehordatta...

Ahol minden a történelmi multról regél

Szendrő felső vára tehát, az egyidőben történelmi hivatást teljesített, de később sok bajt is okozott sasfészek nincs többé, de az a vár-rémregény, ami Szendrő multját olyan egyedülállóan jellegzetessé teszi, még nem fejeződött be, hanem, ha más formában is, de tovább folytatódik egész napjainkig.

A hajdani város helyén épült fel Szendrő, a kedves kis felvidéki község és magában rejti az alsó vár romjait. Az egész kis helység sűrítve magán viseli egy patinás mult elpusztíthatatlan bélyegét. Csupa ódonság, multat idéző emlék mindenfelé. Áll még az ősi malom, amelyről a krónika 1621-ben, Bethlen Gábor idejében, mint létezőről emlékezik meg, tehát még régibb keletű. Elragadó műemlék a zöldesen csillogó vízmedence partján. A vizen át is ősi fahíd vezet. Korhadásnak indult gerendázatán török, majd kuruc és labanc harcosok csizmái, de hányszor viharozhattak végig! A medence sötét vizén kacsák és ludak százai vidámítják fehér foltjaikkal a malom által adott hátteret, szemben a malommal pedig a Szucsák László áldozatkészségéből újabban épített strandfürdő is multat idéz: a leugrásokra szánt magas emelvény egy hajdani vártorony hű utánzata, melynek anyaga a romok köveiből került ki. Megkapóan szép formáival úgy áll ott a vízparton, mintha elmúlt magyar álmok felett állana őrt...

A község központjában ott van még az 1664-ik esztendőben épült templomtorony. Hatalmas bástyafalai dacolnak korral és idővel. Négy kemény, síma oldala olyan időálló erővel cövekelődik le Szendrő talajára, mint maga az örökkévalóság.

Szívfájdító látogatás a Rákócziak várkastélyában

Megkerülve a tornyot, a dombnak futó út baloldalán váratlanul olyan látvány tárul elénk, hogy eláll a lélegzetünk: a mai kor polgári házai között ősi romfal könyököl ki az útra, ormótlanul. Hatalmas arányai még pusztulásában is úgy verik a szomszédos házakat, mintha halódó Gulliver roskadozna az őt körülvevő törpék között. Egy régi bástyafal ez, mely becövekeli lábát a gyalogjáróba s elvész a hozzáragasztott mai falak között. Szinte érzik a gigászi erőlködése, amivel le szeretné rázni vállairól a dicső multját megbecstelenítő rámalterozott modern épületrészeket, de azok, úgylátszik, erősebbek nála: a ma szükségletei legyőzik a tradíciót.

„Kelemen János mészáros" — áll az egyik olyan épület üzletajtaja felett, amelyik közvetlenül a régi várfalra támaszkodik. Belépünk a ház nagykapuján és csodálkozásunk egyre nő.

Mintha a kapu küszöbén túl valami varázslatos erős pár szempillantás alatt a jelenből évszázadok előtti időbe helyezett volna vissza. Az imént az utcán megpillantott bástyafal idebent folytatódik s kis virágoskertet ölel körül. Egyszerre csak észrevesszük, hogy egy ódon várkastély udvarán állunk. Balról a bástyafal és szemben velünk a várkastély. Öles falai, nemes ívei a földszinten nagyjában még épek, de a felséges szép emeletet íveivel, oszlopaival, csillogó, nemesvonalú ablakaival pár esztendő előtt bontatta le az új gazda, hogy modern vörös cseréptetőt huzasson a földszintessé tett várkastélyra, sőt középen kis gazdasági elevátor-ajtót csináltasson, a padlásra beemelendő termények részére. De minek is ide emelet? Hiszen a Rákócziak várkastélya ma gazdasági épület és istálló egy mészárosmester udvarán s az öles boltívek néma csendjét igás lovak patáinak csattogása veri fel, amint megmegbotlanak a küszöbön, amely talán a nagy fejedelem hálóházába vezetett. Mert megtudjuk, hogy Szendrő híres alsó várának udvarán járunk...

Ime, szemben a kút, amelyből valaha Lórántffy Zsuzsánna részére is meritettek vizet. A régi, patinás vasvázat leszerelték, minthogy malacok részére könnyebben és gyorsabban lehet kettősputtonyú hengeren a mély kútból vizet felhúzni, mint egy régi szivattyús szerkezeten. A hajdani kútváz, amit itt Lórántffy Zsuzsánna kútjának hívnak, ott hever a várkastély háta mögött, az eresz alatt, kitéve az időjárás minden viszontagságának.

Praktikus építőanyagszerzés a lebontott történelmi bástyából

Áthaladva a kastély középső, nagy boltíve alatt, tizenkét méter széles terraszra jutunk, amely végighúzódik Kelemen gazda egész telekrészén. Ez a hatalmas terrasz már új alkotás. Szüksége volt a jelenlegi tulajdonosnak veteményes kertre, hát így hódított meg magának egy darab földet. Az anyag is a tulajdonát képező telekről adódott: lebontatta a vár négy sarkát díszítő hatalmas bástyák egyikét s így egész rendkívüli mennyiségű épületanyaghoz jutott. Felépíthette nemcsak új házát és a 36 méter hosszú, 5 méter magas, 3 méter alapszélességű terraszfalat, hanem eladott ezenkívül a bástya lebontása útján szerzett anyagból 1000 szekér követ és 600 szekér homokot. Ugylátszik, nem is rossz üzlet egy régi várkastélyt vásárolni...

A terrasz alatt, lent a fal tövében volt bejárata a legendás régi alagútnak, amelyik hajdan az alsó várat a felsővel összekötötte. Sajnos azonban Kelemen mesternek jégveremre is volt szüksége, az alagút bejárata erre a célra szinte önként kínálkozott, ezt építették át s így az alagútbejárat is már csak a mesék országába tartozik.

A terrasz egyik oldala sertésudvarul szolgál. Tagadhatatlan, hogy egy hentesmesternek szüksége van helyre a sertései részére és az is, hogy joga van ezt a helyet a saját telkén tetszése szerint kijelölni. Mégis leírhatatlanul visszás érzést kelt és a profanizálás erejével hat az a tény, hogy közvetlenül a nemes várépület ablakai alatt, ahonnan tán kikönyökölve Lórántffy Zsuzsánna s több más nemes magyar nagyasszony elgyönyörködött a felvidéki szelíd alkonyatban, ma orrcsavarón bűzlik a disznótrágya és sertések rókése és visítása veri fel a nagymultú várkastély áhitatos csendjét.

Hogyan is folytatódott a várnak a mai napjainkig elhúzódott rémdrámája? Istenem, hát beletorkollott a szokásos mederbe! Sok hányattatás után a Csáky—Pallavicini-család birtokába került. Akadt azután a családban egy könnyelmű vő, aki az egészet átkártyázta a zsidónak. A Rákócziak várkastélya Szendrőn, megmaradt hatalmas bástyáival és falaival, ma is nagyobbrészt zsidó kézen van. Innen szerzett meg egy darabot Kelemen János mészárosmester.

Hirdetési osztályunk telefonszáma: 362-910

Bútort Budán
MONCZ FERENC asztalosmesternél
Horthy Miklós-út 28. Tel.: 259—039

BALÁZS CIPŐ
natóságilag kijelölt üzlet
MÚZEUM-KRT 11. SZÁM
Cipőt utalványra és könyvre
ALBRECHT-től
Budapest,
IX., Mester-utca 20. Nagy választék.

Szőnyeg
Császártól MAGYARPERZSA, TORONTÁLI. IV.,
PETŐFI S.-UTCA 3. UDVARBAN.

Ha eredményt akarsz
HIRDESS
A NÉP-BEN

Harisnya, KESZTYŰ ÉS NŐI FEHÉRNEMŰ
Harisnyakirály TERÉZ-KÖRÚT 2. SZÁM, Cégt. DEMETER LAJOS

ING mérték után is
BAZSÓ GARAMOSS-U. 66. TELEFON.

Férfi- és fiuruha, formaruha is, kicsinyben és nagyban.
Veres Károly-nál VIII. Nagyszínház-utca 34

Bazsó ING, HARISNYA NYAKKENDŐ
Budán, Horthy Miklós-út 60. szám.

Menyasszonyi és vőlegényi
ruhakölcsönző
Halvani László VII., Nefelejts-u. 23. Telefon: 223—517.

Bútort
Lőrinc asztalos mestertől
Király-utca 89.
Üzem: Podmanicky-utca 41.

NAGY SÁNDOR Optika Foto
Bpest, VIII. Üllői-út 40

Háló- és kombinált szobák, kárpitosáru, fotelágy és mindennemű
bútorok OLÁH-tól
JÓZSEF-KÖRÚT 66. Telefon: 132-102

Landek József
festék-, háztartási- és pipere cikkek kereskedése
Budapest, IV., Kaplony-u. 3. szám.

Orvosi műszerek
BETEGAPOLASI CIKKEK
JONKE ÉS TÁRSA,
VIII., Mária-u. 42. T.: 136-149.

Saját készítményű
BUTORT SIEBOLDNE
Dohány-utca 27

Butort Bertalanné
keresztény bútorszalonjában RÁKÓCZI-ÚT 82. I em. 3. Vidékre árajánlatot küldünk.

BUTORT
MÓZES ISTVÁNTÓL
Szent István-körút 11.

ZONGORÁK,
harmóniumok eladása, vétele.
Mendőnél, Bezerédi-u. 10. T.: 140-352

Nyomtatványok legolcsóbban
Palásti-nyomda
VII., Izabella-tér 3. Tel.: 424-851.

Megjelent
Cion bölcsei jegyzőkönyveinek
Útban a világuralom felé új kiadása
A zsidóság világuralmi törekvéseinek hiteles leleplezését tartalmazza ez a Bosnyák Zoltán és Szabó István összeállításában megjelent rendkívül érdekes, a világ minden kultúrnyelvére lefordított, legidőszerűbb könyv. Ára P 3.80. Kiadóhivatalunkban megrendelhető és kapható minden jobb könyvesboltban.

Temesváry László:
MILESZ VELÜNK?
A magyarság legégetőbb sorskérdéseire kapunk választ ebben a velősen megírt füzetben, mely a világzsidóság ármánykodásairól is lerántja a leplet. A füzet ára 80 fillér, melyet vagy postautalványon, vagy a 11.219. számú postatakarékpénztári csekkszámlára lehet befizetni, mire a kiadóhivatal portómentesen megküldi.

TESTVÉR! Csak hirdetőinknél vásárolj és vásárlásaidnál hivatkozz a NÉP-re!

Szendrői ref.

templom

l.

Arch. Ért.

1901. 402–403. l.

a középkorba nyulik vissza.-A mesters
alkalmazza a"Madonna dei Candelabri"-
van benne valami még a Madonna del Gr
jesen az alakok töltik ki.A háttér in
az egyik Londonba,a másik egy baltimo
oldalon lévő Giovannino- és angyalfej
be a szimmetria kedvéért.-- A bologna
kápolnája részére festette a Szent Ce
Cornicine,a kiváló reneszánsz keretfa
keret van a helyén,a képet a bolognai
centrális elhelyezést ad,amint a Mado
keztet is egy Francia Madonnára,Jobbr
Szent Pál kéztartása Michelangelo hat
a zene utáni hangulat köti össze.Bizo
festette meg.Vasari szerint a hangsze
egyik tanitványától való.-- Egyik leg
a"Madonna della Sedia",a firenzei köz
Seggiola.A formákat ugy rajzolja meg,
vonalaik kövessék a tondoformát.A Mad
nép leánya.Az öltözetben,a tarka kend
lyozza,de egyike legfestőibben szine
gó szineket ad.Változatos Madonna kép
"Madonna della Tenda"/1516./ Szintén
alakok,teljesen kitöltik a képet.A há
jobb felső sarkon szürödik be fény,me
létre. A San Pietro in Montorio részé
Krisztus mennybemenetelét,melyet ma a
de,Medici kardinalis megbizásából kés
volt,de az alsó részt mégis Giulio Ro
és müvészetének utolsó nagy álma.Mikc
még látni.A viziós ábrázolas két rész

Szendrői ref. templom

Borsod vm

Nagy Mágyrép

II. r. 333. l. 334 l.

keppel

HELYSÉG

Szombathely.

SZAKCSOPORT

Ör

VÁRMEGYE

KOR

1

ŐRZÉSI HELYISÉG

MÉRET

TULAJDONOS

TÁRGY

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

FÉNYKÉP, RAJZ

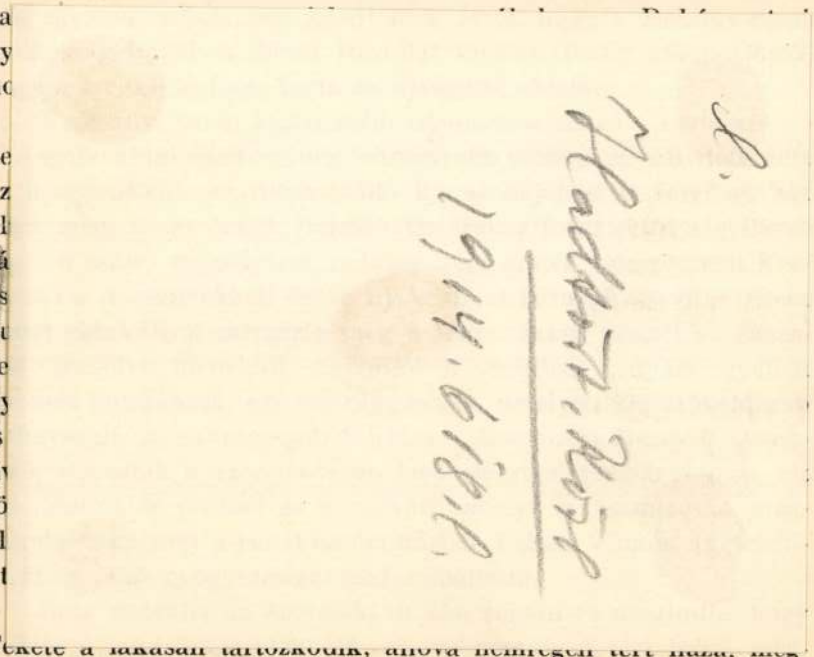

tudta továbbá, hogy a gyógyszerészsegéd egész éjjel nem volt

tak a főkapitányság körül és különösen Marinovich Jenőt figyelték, mert azt gyanusitották, hogy a nyomozást Marinovich vezeti. Egyszer aztán felfedezték, hogy Marinovich a Bazilika előtt fiakkerre ült. Órákon át várakoztak, mig a fiakker visszatért a helyére és akkor az öreg Fröhlich János odalépett:

— Az az ur, akit az imént vitt, utközben valahol elvesztett egy fontos iratokat tartalmazó aktatáskát. Tegyük meg ujra az utat, hátha előkerül a táska.

A fiákkeres kötélnek állt, végigvitte az ujságirókat a Károly-körúton, Muzeum-körúton át a József-utca 4. számu házig. Tehát nyomon voltak. Leugrottak a fiákerről, megnézték a lakók névjegyzékét. Ott diszelgett többek között: «Latkóczy Latkóczy József, titkos tanácsos, a közigazgatási biróság másodelnöke.“ Becsöngettek Latkóczy lakására. Senkisem nyitott ajtót. Akkor vették észre, hogy az ajtót a rendőrség lepecsételte.

Száguldtak vissza a főkapitányságra, egyenesen Boda főkapitányhoz. Boda nagyot bámult, mikor az ujságirók beléptek hozzá:

— Főkapitány ur, hajlandó-e felvilágositást adni a Latkóczy-ügyben? Mert mi már mindent tudunk.

(Szendrő vára)

Borovszky Samu:

( ) Bp. 1908.

ARACS: Emlékkő CLXV
NYITRA: Faragvány CLXVI
ARACS: Emlékkő felső lapja CLXVI
PÉCS: Sírkő a székesegyházból CLXVII
BUDAPEST, TABÁN: Trónoló Krisztus (Maiesta Domini) CLXVIII
A PÉCSI SÁMSON-MESTER: Jelenetek Sámson történetéből CLXIX
A PÉCSI JÉZUS SZÜLETÉSE-MESTER SEGÉDJE: A betlehemi gyermekgyilkolás CLXIX
SÁMSON-MESTER: Sámson küzdelme az oroszlánnal CLXX
A SÁMSON-MESTER SEGÉDJE: Sámson ledönti a filiszteusok templomának oszlopát CLXX
SÁMSON-MESTER: Az utolsó vacsora töredéke CLXXI
JÉZUS SZÜLETÉSE-MESTER: A pokol (?), részlet CLXXI
— A háromkirályok imádása, — A háromkirályok Heródes előtt CLXXII
— Angyali üdvözlet, — Mária látogatása Erzsébetnél, — Jézus születése, — A betlehemi pásztorok CLXXII
— Részlet a háromkirályok imádásából CLXXIII

Szendrő vára

Felsőmagyarországi insurrectio 1664-ben Szendrő vára látkepe-vel. Caspar Merian rezin Szicha György rajza utáni

Repr.

Acsády Szécsy

206. l. utáni

7132.	3 drb. 30x40-es kép 18 drb. 18x24-es kép /:Beküldött jáki lemezekről:
7187.	44 drb. 18x24-es kép /MFI.felvételekről:/
	Számlabélyeg

azaz Háromszáznégy és 50/

Ezen számlában feltüntetett ár a 4
számu rendelet értelmében ARAN
fizetendő.

Az 50 fill. számlabélyeg
alatti f./1216 sz. számlán

Fizetendő: **számla vételekor.**

Vi.

Szendrői templom

1.

Balogh Erdélyiren

I. 110/39. l.

Szendrővára

Tittelbach L. rajza

Repr.

Szilágyi. Magy. nemzet

dört. IV. 103. l.

Szendrő vára

képe repr-

Fiakiói Vilmos

Hunyadi Mátyás ~~RHK 5,36~~ 1
király. 1440—1490
Magy. Tört. Élet-
Bp. 1890. 110. l.

NYILVÁNÍTÁS ÉS FONTOSABB	TELEKKÖNYVI ADATOK
	TULAJDONOS Népj.Min. 312.

mmi.

Szendrői vef egyház

kupája Sthin Tamástól.

Repr.

PulRad

II. 34.1.

• **Szendrey Tamás festő** kiállítása csütörtök este hat órakor nyílik az A. P. A. galériában (Bp. VIII., Horánszky u. 5.). *(mh)*

14. Magyar Hírlap
2004. jún. 24
kedd

...Ft, azaz .....

.....
témafelelős

éről hitelesített számla másolatok egyidejű csatolása

eget, ha a Kedvezményezettnek ÁFA levonási joga
, dologi kiadások, beszerzések nettó értékeihez

Szendrey Zoltán MDK

Napnyugta előtt, olf.

Miskarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Szendrey, szabó

A miskolci Pataki-Gerga görög kereskedők közötti szerződésben szerepel 1778.márc.1.után.Azon adósságok, melyek nem terhelik a feleket."Szendrey nevü sepsi szabó 1770 3.24.".Rhft. kr. 295.old

Komáromy József: A Pataky-Gerga üzleti társasszerződés 1778-ból 285.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve,VIII.1969.Miskolc

Szendrő

Borsod

re/templom

Myskovszky 1900.

1). Sarog alapraj és távlati kép 1:100?

1664iki felkelés alatt

1) vár. acél metnetnyomat L meriantól.

távlati kép hadállásokkal.

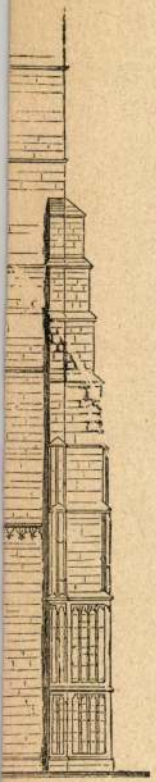

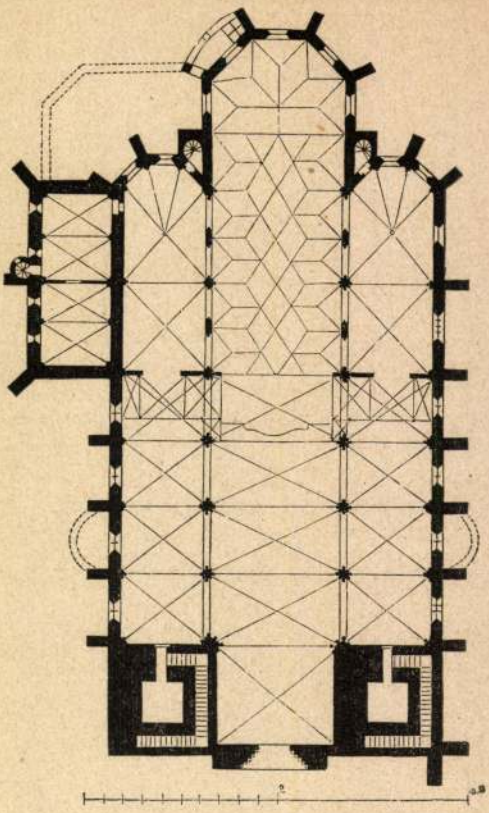

3.

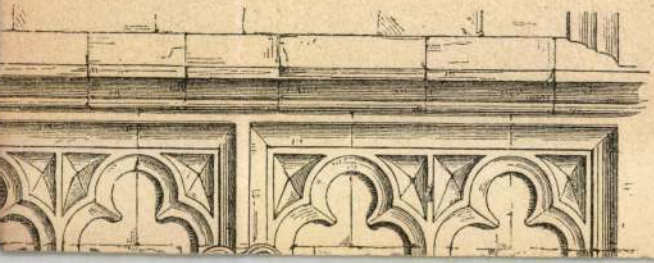

Vas. Ujs. 1861.

nyi tanszéket nyert. Az akkori szokás ellenére, mely szerint minden egyetemnél kizárólag a latin nyelv volt divatban, ő elég bátor volt, előadásait német nyelven tartani.

Ezen akkoriban hallatlan ujitás roppant horderejü és fontosságu volt. A német tannyelv lehetővé tette, hogy előadásait mindenki hallgathassa; és valóban tódultak is seregesen felolvasásaira, miáltal a gyógytudomány a nép közt is nagy mérvben kezdett terjedni.

A régi rendszer czopfos bajnokai természetesen följajdultak a tudománynak eme vakmerő megszentségtelenitése fölött, s az ujitót minden kigondolható módon üldözték; ő azonban nem sokat gondolt elleneivel, előadásait tovább is német nyelven tartá, és hallgatói megtapsolták.

Előadásai egyikén hallgatói egy sajátságos jelenetnek voltak tanui. Ugyanis Paracelsus a régi orvosok iratait, mint kevéssel előbb Luther a pápai bullát, tanitványai szemeláttára megégette, hogy ezáltal is bizonyitsa azok hamis és tarthatlan voltát. „Csizmám talpában is — mondá ez alkalommal — több tudomány van, mint ezen iratokban!“

Paracelsus nem maradhatott soká Baselben, egyes magasállásu személyekkeli surlódásai kényszeriték, a várost elhagyni. Salzburgban halt meg, igen sanyaru körülmények közt.

Hátrahagyott iratait tanitványai jegyezgették föl előadás közben. Ezekben oly dolgok is foglaltatnak, melyek ellenei azon állitását, hogy tanait részeg fővel mondta toll alá, némileg igazolni látszanak; emellett azonban számos nagybecsü és helyes elvek is vannak lerakva munkáiban.

Paracelsus is hitt a bölcsek kövében, sőt kincsekről is beszél, melyeket maga készitett; azonban kinyilatkoztatta, hogy az alchemia tulajdonképeni czélja nem aranycsinálás, hanem gyógyszerek készitése; és valóban ezen irányt meg is tartotta az alchemia sok ideig.

Ezáltal e tudomány a tudatlan aranykémek kezeiből az orvosokéiba került, mely körülmény annak további fejlődésére kétségkivül jótékonyan hatott.

Mindazonáltal a bölcsek kövének eszméje folyvást fentartá magát, és feltalálhatásának reménye volt főrugója minden alchemista tevékenységének.

Előállitásának módjáról sokat irtak az alchemisták, s lassankint lehetővé vált ezen iratokból kitudni, hogy mint szoktak eljárni munkájokban.

Bár mindnyájan azon meggyőződésben éltek, hogy vétek volna, a nagy titkot, melyet az Isten velök különös kegyelemből közlött, átalános használat végett, nyilvánossá tenni; s azt álliták, hogy csupán ez okból beszélnek oly homályosan és talányszerüen: mindazonáltal azt sem tarták helyesnek, hogy egyátalában hallgassanak róla.

Hogy mily homályos mindaz, mit az alchemisták a bölcsek kövéről irtak, kitünik az ugynevezett „néma könyvből,“ melyben nincsenek betük, hanem az egész eljárás képekben van szem elé állitva.

A mit az egészből ki lehet betüzni, körülbelöl igy hangzik: A bölcsek kövét nem minden ember állithatja elő, arra különös isteni adomány szükséges. Azon szerencse-gyermeke, ki ezzel megáldatott, mindenütt, a földben, vizben és levegőben is talál egy állományt: a szüz földet, az ősanyagot vagy Ádám-földét, és ha ez egyszer föltaláltatott — irja Hollandus — a bölcsek kövének előállitása már csak gyermekjáték.

„Az ősanyagból — folytatja tovább Hollandus — a bölcsek higanyát nyerjük, mely különbözik a közönséges higanytól, s mely főföltétele minden érez létrejöttének. Ehhez bölcsészeti arany teendő, és a vegyülék egy költő-kemenczében, melynek tojásalakunak kell lennie, hosszabb ideig bennhagyandó. Ezáltal egy fekete testet nyerünk, a „hollófejet,“ mely jó ideig melegben tartatván, fehérré változik. Ez a „fehér hattyu.“ Ezután a test, tartós és erős tüzelés következtében sárga s végre fénylő veres lesz (a fémek királyának biborpalástja) és ezzel a nagy munka be van fejezve.“

Bármily kimeritőnek látszassanak is ezen s más hasonló leirások, mindamellett sokkal titokteljesebben vannak tartva, hogysem belölök ki lehetne venni, minő vegytani eljárás és miféle testek értendők, s hogy átalában a fönnemlitett tüneményeket nem maga a szerző gondolta e ki?

Az alchemistai müködések sikerülésének egyik főfeltételét képezték sok ideig az imádság és bizonyos szavak, melyek ily alkalmakkor mondandók valának. Nincs benne kétség, hogy ezen büvös mondatok lassankint a régi alchemisták és bölcsek ama szokásából fejlődték ki, melynélfogva ezek, a bizonyos müködéshez kivántató időtartamot imádság által határozták meg, a mely szokásra még mai nap is akadunk a közéletben, például a tojásfőzésnél.

Később e mondatoknak, mint időmértéknek jelentősége, elveszett ugyan, de maguk a szavak még folyvást használatban maradtak.

Igy vált idő folytán egy eleinte józan eszme a legbadarabb képtelenséggé, még oly emberek részéről is, kik azt jóhiszemüleg alkalmazták; de még nagyobb volt a visszaélés, mely e tan következtében szándékos csalók által követtetett el. Számtalan kalandor mint aranycsináló járta be az egyes országokat, mesterségöket a körülményekhez képest magas, vagy csekélyebb dijért áruba bocsáták, s ugy nyilvános, mint titkos kisérleteket tőnek, melyek által a néző szemeláttára mindenféle aranyat állitottak elő, persze csalással.

Még császárokat és királyokat is erősen érdeklett a titkos mesterség, mely nekik kifogyhatlan kincstárt igért, a mire gyakran oly nagy szükségök volt. Tartottak saját udvari alchemistákat, kiket aranynyal és kitüntetésekkel halmozának el. Ez azonban rendszerint nem soká tartott, mert csakhamar meggyőződtek, hogy aranycsinálóik igéretei csak ámitások voltak, s a helyett hogy pénzt csináltak volna, inkább azt pazarolták. Ilyenkor aztán a fejedelmi kegy haraggá változott, s a csalók börtönbe vettetvén, kinoztattak, hogy a titkot kivallják. S mivel ez uton sem lehetett őket rábirni, hogy kivallják, a mit maguk sem tudtak; aranyfüstös ruhában akasztották fel őket aranyos akasztófára.

Néha sikerült a csalás, talán a fejedelem egyetérsésével a nép kárára. Igy olvassuk, hogy Zsigmond császár második neje (1440). vörösréz és mirenyből ezüstöt csinált. Ezen fehér, ezüsthöz hasonló öntvény akkoriban valódi ezüst gyanánt jött forgalomba a nép között.

II. Rudolf császár egy Schwarzer nevü alchemistát, mestersége jutalmaul, nemesi rangra és magas hivatalra emelt. Nem oly szerencsés volt sorsa Kelley angol alchemistának ugyanezen császár udvarában. Ez hazájában jegyzőségi hivatalt viselt, mig végre okirathamisitás miatt levágott füllel számüzetett. Most a német császár udvarába jött, kinek szolgálatát felajánlván, szemeláttára a higanyt több izben aranynyá változtatá. II. Rudolf ezért gazdagon megajándékozta és fényes kitüntetésben részesité. Azonban a császár csakhamar sajnálattal látta, hogy várakozásának a kegyencz alchemista nem felelt meg. Szigoruan követelte Kelleytől, hogy titkát fedezné föl, s midőn ez sem használt, kegyenczét tömlöczbe vetteté, hol az, egy szökési kisérletnél szenvedett esés következtében meghalt.

III. Ferdinánd bizonyos Richthausertól valami tinkturát kapott, melynek segedelmével a higanyt aranynyá lehetett változtatni. Ezen aranyból a császár pénzt veretett s az alchemistát bárói rangra emelte. De Richthausernek volt annyi esze, hogy csakhamar visszavonult s a további követelményektől megmenekedett.

I. Leopold császár oly aranyakat is veretett, melyeken, e fölirás volt olvasható:

„Durch Wenzel Seylers Pulver Macht
Bin ich von Zinn zum Gold erwacht.“

Seyler Wenzel is bárói rangot nyert. Akkoriban a fejedelmek nagyon bőkezüek voltak a nemesi diplomák osztogatásában, mert pénzbe nem kerültek. Leopoldnak ezen aranyai később hamisaknak bizonyultak be.

1680-ban egy osztrák jogtudós annyira ment, hogy egy törvényt inditványozott, mely szerint felségsértő gyanánt büntettessék mindaz, ki a bölcsek kövének létele és az érczátalakulás lehetőségében kételkedni merészel, miután e mesterséggel maguk az uralkodók is foglalkoznak.

Leopold császár udvarában megfordult ama elhirhedt csaló is, ki Don Domenico Conti di Ruggiero név alatt oly nagy figyelmet gerjesztett. Ő egy nápolyi paraszt fia volt, s fiatal korában mint szemfényvesztő járt városról városra. Később azt állitá, hogy a bölcsek köve birtokában van s mint alchemista csakhama hiressé lett. Brüsselbe, Miksa Emánuel, bajor választófejedelemhez jött,

*

ki akkor az osztrák Németalföld fökormányzója vala. A fejedelem öt tábornagygyá tette s pénzzel elhalmozta; de csakhamar azon meggyözödésre jutott, hogy az ő aranycsinálója a pénzt csak elköl teni tudta, de nem egyszersmind késziteni is; 1689-ben tehát a hires beavatottat mint foglyot Bajorországba küldte. Azonban 1704-ben ismét szabadon bocsáttatván, most Bécsbe ment a császárhoz. Itt tar tózkodott egy évig, I. Leopold halálaig, ekkor a pfalzi választófejedelem udvarába ment, kinek azon igéretet tevé, hogy hat hét alatt 72 millió tallért csinál neki aranyban. Mielött azonban a kitüzött határidö elérkezett volna, az alchemista jónak látta, a kapott elöleggel Berlinbe szökni, hol I. Frigyes öt próbára tette, s mivel az jól ütött ki, kedvezö fogadtatást nyert. Itt is tüzértábornokká lön, s megigérte, hogy 60 nap alatt hat millió tallért állitand elö aranyban és ezüstben. Azonban rövid idö mulva észrevették, hogy az alchemistának nagy kedve volna innen is odább állani, s miután más oldalról is rosz hirek szárnyaltak felöle; elfogatván Küstrimbe vitetett. Innen ugyan sikerült megszöknie, de majnai Frankfurtban ismét kézre kerülvén, akkori szokás szerint megaranyozva felakasztatott.

Szintén oly szerencsétlen véget ért Beuther Dávid, Ágost szász választófejedelem udvari alchemistája is. Ö más beavatottak közremüködésével kisérleteket tevén, ezeknek esküvel megigérte, hogy minden általa fölfedezendö titkot velök közölni fog. Nemsositotta; azonban folyvást gondos örizet alatt tartatott. Ö ezt eleinte észre sem vette, de minél inkább igyekezett késöbb a gondos örszemektöl menekülni, a mint mástól kapott tinkturája mind jobban fogyni kezdett : annál feltünöbb s terhesebb lön rá nézve ezen örizet, mignem utoljára Königsstein várba vitték, mert Drezdában nem látták magukat eléggé biztositva netaláni szökése ellen. Bötticher még mindig azt állitá, hogy a nagy titok birtokában van, de semmikép sem akarta fölfedezni, mig végre a király 1707-ben barátságát szigorral cserélte föl, söt haragjával fenyegette. Böttichert e szorult helyzetéből a porczellán feltalálása menté ki, mely neki sok fáradság és kisérlet után végre szerencsésen sikerült. E titkának fölfedezésekor a királynak azt is megvallotta, hogy az aranycsináláshoz sohasem értett. A király Böttichernek, fontos találmányát tekintetbevéve, megbocsátott s kinevezé öt az ujon alapitott királyi porczellángyár igazgatójának. Ez állásában személyes szabadsága nem volt ugyan annyira megszoritva, de nehogy az uj találmány titkát valakinek elárulja, szoros felügyelet alatt maradt egész haláláig, mely 1719 ben következett be.

A XVIII-ik században végre a bölcsek kövének tanában való hit ingadozni kezdett. A korszellem megváltozott s a haladás mindenhatósága a középkornak e merev bálványát is hatalmasan megrázkódtatá.

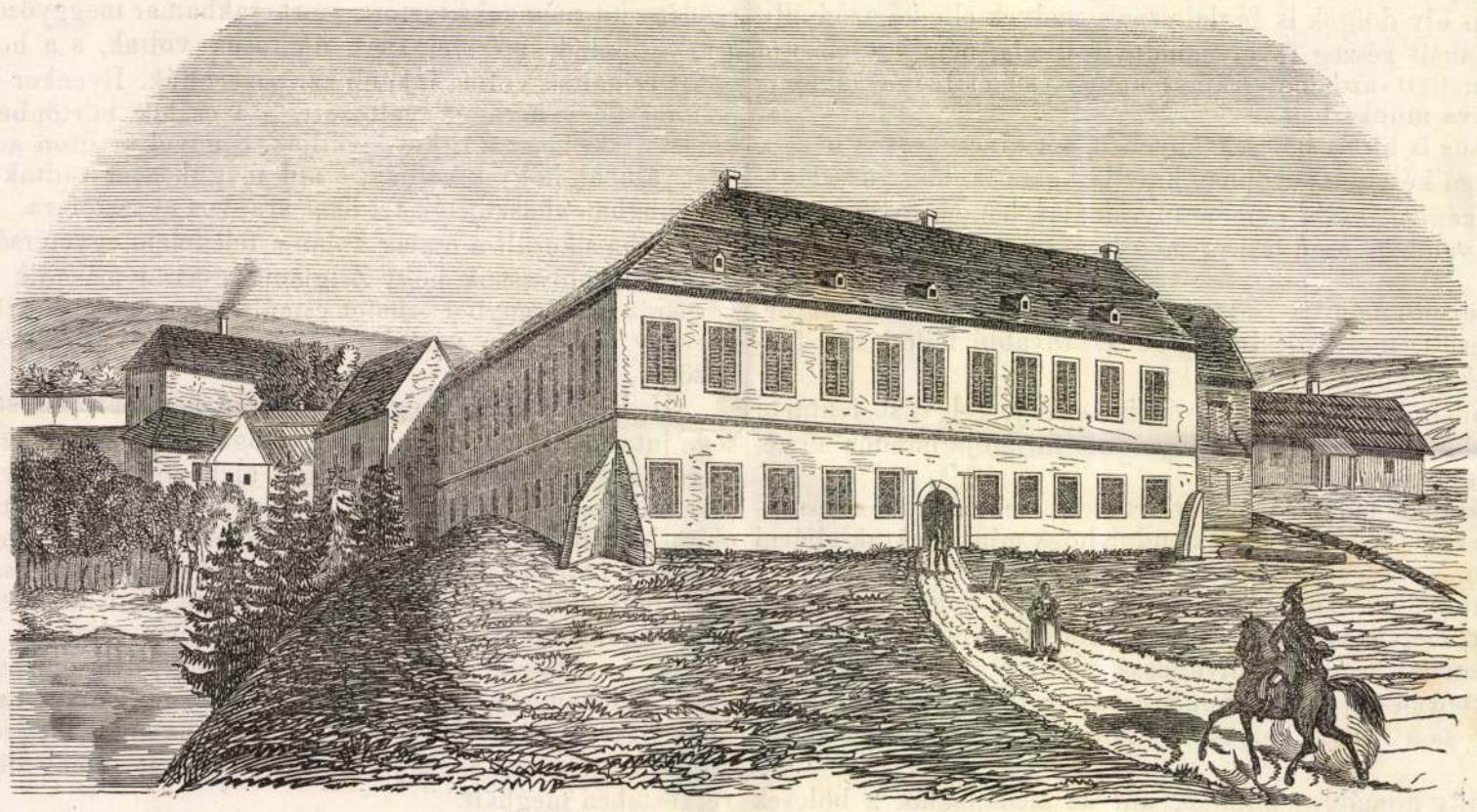

Felsö-borsodi képek : Szendröi kastély.

kára azonban azt állitván, hogy a bölcsek kövének birtokában van, titkát nem akarta elöttük fölfedezni. Ezek tehát bepörölték, minek folytán esküszegés miatt két ujja elvesztésére itéltetett; ezenfölül pedig a fejedelem börtönbe záratá, hogy töle kinzó vallatással titkát kicsikarják. Beuther ezt kikerülendö, mérget vett be. Börtöne falán következö feliratot találtak : „Bezárt macska nem egerész."

Hasonlókép, habár nem is oly szomoruan, hangzik Böttichernek, a porczellán feltalálójának története is.

Ez mint gyógyszerész-tanuló Berlinben, egy idegentöl 1701-ben egy tinkturát kapott, melynek segedelmével a higanyt nyilvánosan aránynyá változtatá. Hiuság és ifjui könnyelmüségböl önmagát állitá e tinktura feltalálójának, s igy hire mint alchemistáé, I. Frigyes fülébe is eljutott, ki rögtön parancsot adott, hogy az ifjut örizet alá vegyék; de Bötticher a veszélyröl jó eleve értesülvén, szabadságát megmentendö, Wittenbergába szökött. A porosz király a szász kormánytól a menekült kiadatását követelte; ez azonban, nem mervén maga ily fontos dologban határozni, egyelöre tagadólag válaszolt. De Poroszország annyira sürgette a dolgot, hogy Wittenberg megtámadásától lehetett tartani, miért is az ottani helyörséget megszaporitották. Késöbb Böttichert Drezdába vitték, hol tudománya megvizsgáltatván, kiadatását most már véglegesen megtagadták. Böttichert a király legelöször is nemessé tette s iránta a legnagyobb szivességet és barátságot tanusitotta.

A természettudományok iránya és müvelésök módja megváltozott, a tekintély iránti vak hitet az önálló kutatás módszere váltotta fel, s Kopernik, Keppler, Galliläi, Toricelli és más nagy szellemek világa a tudományokat mind jobban földerité.

A régiek iratait, a helyett, hogy föltétlenül elfogadták volna, szigoru birálat alá vetették. Ép azon szorgalommal, melylyel azelött a tapasztalatok összegyüjtettek, iparkodtak most a hibákat és valótlanságokat kimutatni s helyreigazitani.

Boerhave († 1738.) 15 évig szünet nélkül fözte a higanyt, mindig ugyanazon höfok mellett, megtudandó, ha az csakugyan ugy átváltozik-e, mint egy régi könyv állitá; azonban semmi változást sem tapasztalt; tiszta higanyt 500-szor lepárolt, anélkül, hogy rajta változást vett volna észre. Ily emberfölötti türelemre volt szükség, az alchemia által elöidézett s századokig tartott örültség megszüntetésére!

De a fáradozás megtermé gyümölcsét, a tudomány gyorsan elöre haladt, s már a mult század vége felé az ujabb vegytant látjuk feltámadni ama régibb tévtanok hamvaiból.

Lavoisier franczia vegyész alapitá meg 1785-ben a mai vegytan rendszerét. Azóta e tudomány annyira fejlödött, hogy az ipar, gazdászat és gyógyászat legföbb tényezöje s a tudományok legnagyobb részének alapja lön.

A vegytan a sajátképeni bölcsek köve, mert ez megtanit min-

ket, a föld termékenységét növelni, az iparczikkeket megnemesitni, vagyonunkat szaporitani, egészségünket fentartani, vagy ha az megromlott, helyrehozni s igy életünket meghosszabbitani.

A mai vegytan kétségen kivül helyezte a fémek átváltozásának lehetlenségét, mint a mely a természet törvényeivel ellenkezik.

Csupán egy képzelhető esetben volna lehetséges a fémváltozás, ha t. i. a különböző fémek vegytanilag ugyanegy anyagból állnának, s csak megjelenésök alapja különböznék; a mint ezt a gyémántnál tapasztaljuk, mely állománya tekintetében tökéletesen azonos az irlával és szénnel, s csak formában különbözik ezektől. Hozzáadjuk, hogy sikerülhet a szénből gyémántot csinálni, és akkor épen ugy el kellene ismernünk, hogy azt remélni sem örültség, miszerint a vas vagy ólom aranynyá változtathatik. — Ez eset azonban egyátalában nem áll; az egyes fémek egymástól különböző anyagok; ezt bizonyitják más testekkel összeköttetéseik sajátságai. Oly testek t. i. melyek ugyanegy anyagból állnak, más anyagokkal összeköttetvén, mindig ugyanazon terméket adnak. A szénsav p. o., mit a gyémánt elégéséből nyerünk, épen és egészen az, mi a faszén vagy irla elégetéséből támad. — Azonban egyes fémeknek egy és ugyanazon testteli összeköttetéséből egészen különböző termékek állnak elő. E körülmény minden kétségen fölül helyezi az egyes fémek anyagi különbözőségét.

A mai vegytan tehát tagadja az aranycsinálás lehetőségét; de fölfedezi előttünk az okszerü gazdálkodás, az értelmességre alapitott ipar s a tudományos elveken nyugvó nemzetgazdászat kimerithetlen aranybányáit.

A királyi tudós-társaság épülete Londonban.

A királyi tudóstársaság Londonban.

A világváros egyik legkitünőbb helyén, a Strand-on, a Waterloo-hid szomszédságában, emelkedik a 600 láb hosszu, óriási faragványokkal diszitett Sommerset-palota, melynek egyik kitünő részét a kir. tudóstársaság foglalja el.

Épen most, midőn a szorongatott jelennek tartatott fön nálunk a dicsőség, helyrehozva egy szunnyadóbb mult mulasztásait a magyar tudományt saját palotájával megtisztelni, nem lesz egészen érdektelen, figyelmünket a nagy angol nemzet felé forditani, hogy lássuk, miként ott is csak *kitartó, szivós hazafiuság* növeszthette a parányi magot óriási fává, mely nemzedékről nemzedékre mindig dúsabb gyümölcscsel jutalmazza a nemzet fáradalmait s áldozatait. — Mint sok tekintetben Olaszország, a *magna mater*, a tudományok ápoló anyja, mely az európai müveltséget s tudományt árasztá el mindenfelé; ugy szintén övé az első akademiának dicsősége.

Különösen a római akademia, *dei Lyncei* volt az, melynek szervezése alapul szolgált a későbbi akademiáknak.

Anglia büszke arra, hogy Olaszország után első volt (1645. körül) egy tudományos akademia létrehozásában. Az akkori izgalmas időkben több tudományos férfiu visszavonulván a politikai szintérről, hetenkint legalább egyszer jött össze mathematikai s bölcsészeti tárgyakról értekeztek. Pár évvel utóbb nehányan e tudós férfiak közöl az oxfordi egyetembe hivattak meg s itt szintily társulatot alakitottak. Ekként két helyen egyszerre csirázott e fontos intézet magva. — Már ekkor fontos kihatásu volt ezen zsenge intézet; elég erre egy *Ward* munkálatait emlitenünk.

Anglia zilált állapota ugy hozta magával, hogy a tudóstársaság csak a restauratió után szervezhette magát s alapszabályai 1662-ben kir. megerősitést nyertek. — Az ifju társaság müködését a király szintugy, mint az egész tudományos világ legnagyobb érdekkel kisérte.

Azonban járvány s tüz gátlólag hatott a zsenge intézetre. A tagok el oszlottak; a városi elöljáróság a tüz következtében kénytelen volt a társaság helyiségét elfoglalni. A lassankint visszaérkező tagok ideiglenesen az Aroundel-házban tartották gyüléseiket. Ez időben *Howard* igen becses könyvtárt s kéziratgyüjteményt ajándékozott a társaságnak, melyeket nagy atyja, *Aroundel Tamás gróf*, egykor bécsi követ szerzett.

A társaság lassankint annyira gyarapodott, hogy 1667. már 200 tagot számlált. *Newton* Izsák 1671. dec. 21. Sarum püspök által ajánltatott tagnak. „Nagyon meg vagyok hatva ezen megtiszteltetés által, hogy Sarum püspök jelöltnek ajánlott — irja erre vonatkozólag Newton — reménylem, ő ki fogja eszközölni bejuttatásomat, mely ha megtörténik, hálám nyilvánitásául közleni fogom velök mindazt, mi által igyekezetem folytán hathatok bölcsészeti kutatásaik elöbb vitelére.“ 29 éves korában meg is választatott.

A társaság költségeinek födözésére hetenkint minden tag *1 shillinggel* (*30 kr. pengő*) tartozott járulni. Anglia tudósai ekkor még oly becsben részesültek, hogy számosan még ezen csekély összeget sem voltak képesek fizetni, s a társaságnak többször komolyan kellett tanácskozni mikénti fönnállhatásáról. Talán hihetetlen-

nek fog tetszeni, hogy Newton, a nagy tudós, szintén azok sorába tartozott, kik a heti illetéket nem voltak képesek fizetni, s hogy a társaság tagja maradhasson, a fizetés alóli fölmentésért kelle folyamodni. A fölmentés természetesen meg is történt s tudósunk annál nagyobb erőfeszitéssel igyekvék a társaság czéljait előmozditani

Az ily kedvezőtlen körülmények daczára is egyes vagyonosbak hazafiui áldozatai mellett gyarapodó társaság tulajdon házról kezdett gondoskodni. Howard, a nagylelkü jótevő, az Aroundel ház közelében háztelket ajánlott s tervet is nyujtott az épülethez. De a pénzalap nem akkora, hogy az ajánlott háztelken épithettek volna; kaptak ugyan távol a város belső részeitől egy összeomlással fenyegető épületet, de ez sem volt mind távolsága, mind rosz állapota miatt használható, ekként a társaság az összedőléshez közel álló épületet 1300 ft. stb. eladta, elfoglalta a Gresham college-t, melyben még a tüz előtt gyülekezett. A növekedett pénzalaphoz a különféle város-részekből szép adakozások járultak, s igy történhetett, hogy Newton inditványára a Crane-Courte-ban csendes helyen, alkalmas helyiségekkel biró saját házat vehetett, melyben 1710. nov. 8. tartotta első gyülését. — A társaság működése mindig nagyobb mérvben folyt. 8 osztálylyal birt ily rendben 1) Erő műtani. 2) csillagászati s optikai. 3) Boncztani. 4) Vegytani. 5) Gazdászati. 6) Kereskedelmi s történelmi. 7) Az addig észlelt természeti tünemények gyüjtésével foglalkozó. 8) Levelezési.

Ez uj házában a társaságot ama megtiszteltetés érte, hogy a greenwichi Csillagda felügyelése- s igazgatásával bizatott meg. Szintén királyi kegy folytán Anglia külföldön levő követeihez utasitás adatott, hogy a társaság érdekeit befolyásuk által előmozditani törekedjenek stb.

Idő folytán hagyományok, adakozások által tőkéje annyira gyarapodott, hogy 1724. kérelmet nyujtott I. Györgyhöz fekvőbirtok vehetéséért. Mikor fogjuk ezt a mi Akademiánkról megirhatni! — A kérvénynek, mint méltán várni lehetett, kezdvező eredménye lőn, sőt a királyiház oly figyelemmel csüggött ezen intézeten, hogy a társaság czéljaira Sommerset-house egy részét ajánlotta föl, mit a társaság hálásan el is fogadott, hol is anyagilag s szellemileg folyton gyarapulva mai nap is működik.

Jelenleg a kir. tudóstársaság tanácsa, az elnököt beszámitva 21 tagból áll.

Van a társaságnak 7 tudós bizottmánya a következő szakokra : mathematica-, csillagászat-, állat-, növény- és ásvány-tan, természet- és vegytanra. Könyvtára 42—48 ezer kötetből áll. — Minden belépő tag 10 fontot fizet s azonfölül évenkint 1 font fizetésére kötelezi magát. A jelöltnek 6 tag által aláirt ajánló-bizonyitványnyal kell ellátva lennie A bizonyitvány a gyülésben fölolvastatik s a tagok két harmada határoz. Képünk a Sommersetház homlokzatát a Strand-ról mutatja; a gyülésterem belseje a társaság kitünő tagjai arczképeivel van diszitve; van benne több mellszobor is, a többi közt II. Károlyé, mint egyik főalapitóé. *W. A.*

Felső-borsodi képek.

(Folytatás.)

További utunk az ugynevezett *Kakashegy* alatt egy szoroson vezet keresztül, a hol egy *vaskapu* nevü hely van, nevét azon kaputól nyerte, mely által a völgy felső része a portyászó hadak ellen védve volt. Itt a völgy némi vadregényességet is nyer már az egymásra tornyosuló rengetegtől boritott hegyek által, melyek között a Bódva hömpölyög s ezen táj megnyilik, a völgy megtágul, szántó földek s kaszálóknak adván helyt. Itt tünik elönkbe

IV. Szendrő.

A Bódva bal partján fölötte regényes helyen; a háttérben a Szuhogyi és Szalonai bérczek, az elő térben pedig a szendrői hegyek, melyek tövén a város terül; fölötte emelkedik nagy vár kastélya.

Szendrő tulélte fénykorát régi várával, mely történetünkben sokszor szerepelt.

Szendrő hajdan hatalmas erősség volt. Azon a kopár hegyen, mely a mostani várkastély fölött emelkedik, ott állott a tulajdonképeni vár, mely Szendrő név alatt ismeretes. De ezen fővár helyét az emlitett hegyen csak gödrök és ködarabok jelölik, falait elpusztitották ember és idő, s azokat szét is hordták!

A mostani várkastély a régi alsó vár tornyai közé van épitve, melyek közöl kettő rajzunkon is látszik. Ezen alsó-várral egyetemben erős lehetett Szendrő, mert azt igy a Bódva is védte s vize is biztositva. Most e kastély el van hagyatva s nagy kapuja fölött e fölirás : Magtár, elárulja jelenlegi rendeltetését.

Hogy ki épité a várat? nem tudni. Meglehet, hogy a tatárjáráskor már fönnállott s szenvedett.

Bebek György, ki e vidéken több várnak is ura volt, Szendrőt is birta, már mint várat meg is erősité azts az alsó-várat a viztornyokkal együtt ő épité hozzá 1560. táján.

1604-ben Bocskay István foglalta el.

1618-ban Bethlen Gábor Kassa felé tartván, ismét elfoglalta Szendrőt.

1640-ben a török hadak csoportjai szállták meg és prédálták föl azt.

1707-ban Rákóczy Ferencz birtokában volt, a mely idő tájban elpusztittatván, soha többé föl nem épittetett.

A várkastélyt a birtokos Csáky grófok emelték. Most neje után Pallavicini Rogér örgróf sajátja.

Volt Szendrőn egy zárda is, melyet 1660-ban gróf Wesselényi Ferencz, Magyarország nádora, épittetett, de ez már egészen elpusztult s helyén, — köveiből, — magtár emelkedik.

(Folytatása következik.)

László Károly levelei Amerikából.

(A Vasárnapi Ujság számára.)

XV.

Minatitlan, Mexikó, dec. 1-én 1860.

Eddigi leveleimben annyit irtam már ezen tartományról (a mexikói, vagy, mint rendesen hivják, Tehuantepeki földszorosról), mikép alig van egyéb már, miről irják, mint annak termékeiről. Ezen levelemben tehát ezekről fogok irni.

Hogy ásványban ezen tartomány mennyire gazdag, nem tudni, mert a rengeteg erdővel boritott sziklás nagyobb része még csak illőn kutatva sem volt ekkorig. Az arany- s ezüsttermő vidékeket ismerők gyanitják, hogy ezen nemes érczek itt rejlenek, s ezen évben két csapat vállalkozók indultak ki Minatitlánból kutatás végett. Költségeik aláirás utján fedeztettek. Ezeknek egy része 3—4 hónap mulva visszatérve, hozott mintegy 3—4 dollár értékü aranyport (melyben a legnagyobb szem szőlőmag nagyságu volt), melyet ők vándorlás, kutatás közben a hegyek közötti patakok medréből meregetett homokból mostak ki. Ezek hiszik, hogy ezen földszorosi hegyekben bőven van arany és ezüst, hogy van vörös réz, vas stb. — Ásványvizet még ekkorig nem fedeztek fel.

A mexikói köztársaság igen hegyes-völgyes nagy ország, s benne mindenféle emelkedettség van a tenger szinétől fel 18,000 lábig. Ezért légmérséklete különböző helyein különböző; s bárha a földgömböni helyzete 16—31° északi szélesség, azért benne csaknem minden növényt találhatni, mely a forró és a mérséklett égalj alatt terem. Mexikó, növényi tekintetben, egyesiti Észak- és Délamerikát, bárha az utóbbihoz jobban hasonlit.

A Tehuantepek földszoros Mexikónak legdélibb része s helyzete 16—18° északi szélesség; téli közép légmérséklete ugyanaz, mi a hasonló szélességé Afrikában és Azsiában, p. o. Dél Egyiptomé és Kelet-Indiáé; nyári közép légmérséklete pedig az a mi a 12 fokkal jobban északra eső afrikai és ázsiai helyeké, p. o. Kairóé Egyiptomban és Nankingé Chinában. Bárha a Tehuantepek földszoros roppant kiterjedésü északi és déli lapályai csak néhány lábbal vannak a tenger szine fölött terülve, rajtok oly növények is buján teremnek, melyek 5000 lábbal magasabban szoktak teremni. Ez annak tulajdonitható, mert azon lapályok levegője, az itt uralgó északkeleti szelek, az északi lapálynak roppant nedvessége, s a közellevő magas hegyek által az őt illető mérsékleti foknál alábbra hüttetik. Ezen kedvező mérséklet következtében az ezen földszorosi lakás az Észk-Amerikában, vagy Európa déli s középrészeiben szülötteknek nem kellemetlen.

Bárha ezen földszoroson, a mérséklett égalji hegyi fenyőtől (pinus abies) és borostyántól le a forró égalji kókusdióig, ananászig s vaniliáig mindenféle növény megteremne, a magyarhoniak közül itt csak keveset láthatni, fát alig egyebet, mint fenyőt és tölgyet. Midőn a mult nyári kirándulásomban a Sz. Márton-hegyek között egy tanya udvarán, mely a tenger szine fölött mintegy 2000 lábbal fekszik, egy bokor bodzafát láttam, örömöm olyan volt, mintha véletlenül egy rég nem látott honfitársamra s barátomra bukkantam volna e távol forró égaljban.

A Tehuantepek földszorosi fák között a leghasznosabbak ezek :

A *pálma* számtalan fajai, melyek a lakosoknak eledelt, öltözetet, házieszközöket, épülettetőt stb. szolgáltatnak.

Gummi-elasztik (Siphonia elastica) oly nagy mennyiségben nő a rengeteg-erdőkben, hogy könnyü számitás szerint 10,000 mázsa gummit ki lehetne innen szállitni évenkint, de semmitse szállitnak, s az itteni nép is alig használja azt bármire.

A festőfáknak számtalan fajai teremnek itt, de azok közül csak kettőt vágnak kis mennyiségben kiszállitás végett, u. m. a *Hoematoxylon-Campe-*

Szendrő vára

Borovszky Samu

Szendrő vára.

8 r. 40 l. Buda 1908.

legdiszesebb műkert. A tűlevelüek majd minden nemei nagy szorgalommal vannak művelve, csoportokra osztva, közeikben csinos virágágyak, sétálók s a sétálókon ferdén átszökő kutak, felséges savanyuvizforrások s egy mindig bő édes vizi patak. Ennél kedvesebb helyet alig találhatni nyáron a nyomasztó melegekben. A mint a hatással vannak, hogy a nagyvárosi blazirt is gyermekké változik tőle.

A gyönyörü park létrehozásának főérdeme az egykori kamarai administrator: Gerzon Antalé, de a rendezés érdeme Miller Ferencz kamarai assessoré, kinek egyik vágya teljesült e park létesitése által.

mostohán bánik, s épitkezéseivel oly fukar, hogy egy tekepályát alig csináltat a vendégek kényelmére. „Kényelem“-ről azonban alig lehet szó, hisz maga a fürdő-épület a lehető leghibásabb épitkezés; mert a mulató és étterem mellett közvetlenül vannak a beteg-szobák. Néha megtörténik, hogy mig a mulatók egész éjen át

SZALONIKI: Török önkénytesek kivonulása az Uj-kapun.

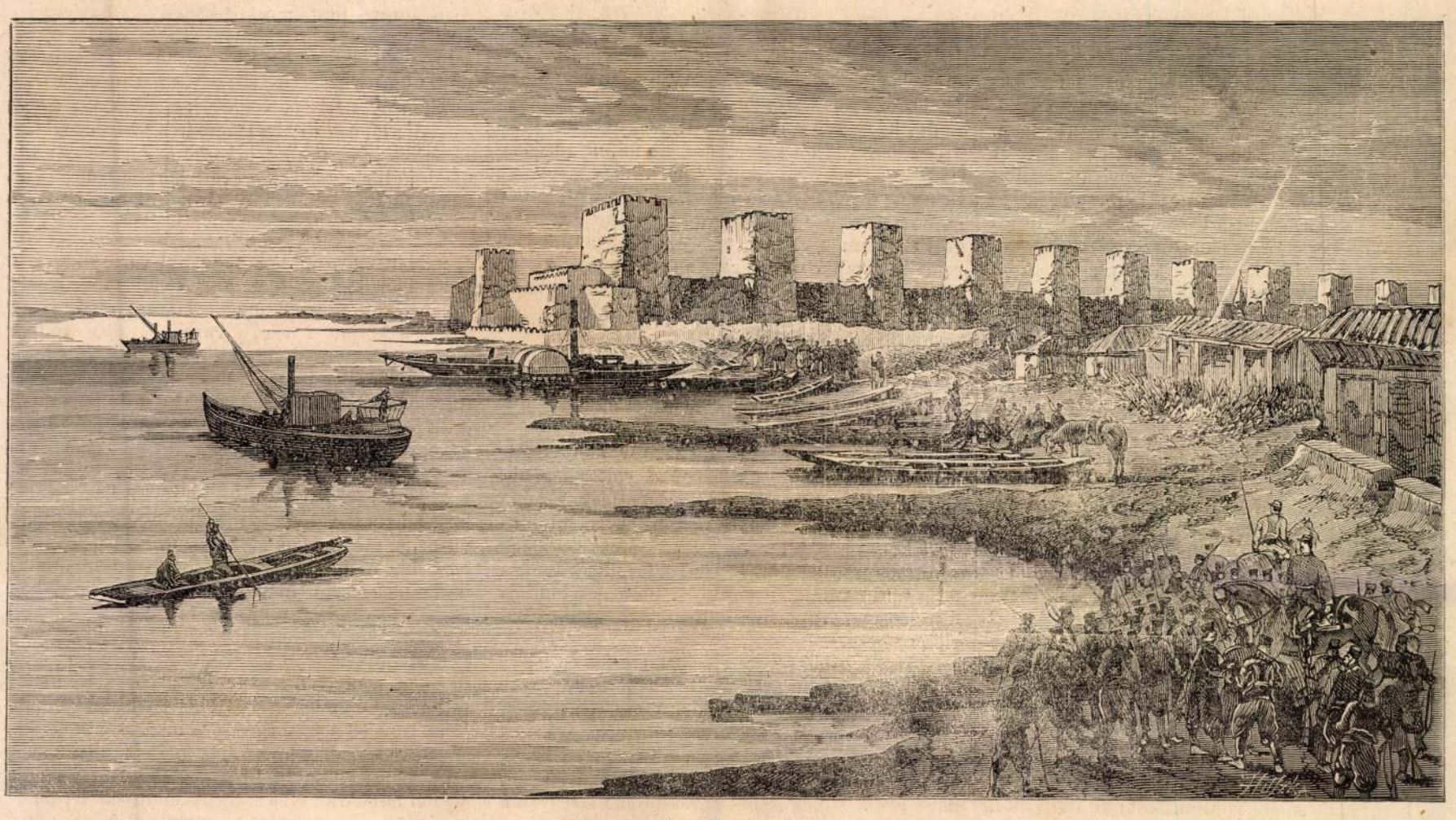

SZENDRŐ VÁRA (Semendria.)

fürdőépülettől egyenesen fölvezető ösvényen végig jut az ember, a fenyves és gyertyánliget hűséből ki nem szabadul. Akár egyik oldalt a hűsen csergedező patak mellett halad, akár baloldalt a szélesebb uton, mindenütt buja növényzet, éltető balzsamos lég veszi körül. A savanyu viz, mely szénsav és vasas tartalmu, elevenné teszi a vért, a levegő a kedélyt és együtt véve oly

A fürdőintézet nem tartozik a nagyobb fürdők közé, de üde levegője, árnyas fenyvesei és gyertyánosai s égvényes vasas tartalmu savanyuvizforrása látogatottságát biztositja. A forrás jó magasra van a baloldalt vezető uton; vize mindig hideg, tiszta és bőséges.

Kár, hogy a kincstár e fürdővel, mely sok nagyobbal is diadalmasan kiállhatja a versenyt,

akarva nem alusznak, addig a betegek boszusan és akaratlanul töltik álmatlanságban az éjszakát.

A fürdő-élet — mely májustól szeptemberig tart — augusztus 15-én különösen meg szokott élénkülni a közel levő Kabola-Polyána handalban tartott bucsu miatt, mely ájtatossággal kezdődik s vigalommal szokott végződni.

Ha száraz nyár van, szebb helyet nem is

kivánhat az ember, de kissé esős időben azonnal zug a zápor, meghidegül a lég s a fürdővendégség a szobákra van kárhoztatva.

Kirándulási helyek a közel levő kabolapolyánai vasgyár s vashámor a handallal együtt, hol 1261 leginkább orosz ajku lakos van. Mintegy negyedórányira fekszik. Itt 1848-ban Rapaics ezredes ágyukat is öntetett; hanem most csak vasvillákat, kapákat, ásókat, vasrudakat vernek. Kiránduló hely még a Kabola hegység, hova két óra alatt juthatni. Sokkal regényesebb azonban nem is távozni el a fürdőtől, hanem megmaradni az árnyas fenyves parkban, mely a Zorebecz nevü hegy oldalán jó magasra terjed. E parknak kellemes folytatását képezik a körülötte fekvő rengetegek. Pihenőül szolgálnak a „Lotti-lugas", „Berta-liget", „Kis szerelmes", „Nagy szerelmes" „Messzelátó" s maga a fedelés, pavillonnal keritett forrás. A forráshoz vezető jobb uton a patak partján egy nagy kövön pihenő kereszt vonja magára a figyelmet, jelezvén, hogy e nagy kő több év előtt gyilkosa lett a tövében eltemetett munkásnak. E hely egészen álmodozásra s ábrándozásra van teremtve: a susogó szél, mely a fák lombjait csókdossa, és a csermelyek, melyek csevegve peregnek alá a hegyes köveken, erre utalnak. Bizonyiték erre a sok vers és prózában kifejezett sohaj, mely a lugasok asztalaira irva és a fákba vésve van.

Végül megemlitjük, hogy a főforrás vasrácscsal van körülvéve, s tető védi az esőtől. E főforráson kivül még három van. Mind a négy forrásból égvényes vastartalmu savanyu viz buzog fel. A viz hevenyén meritve — mint feljebb emlitők — tiszta, szintelen, savanyu viz vagy feleresztett vasas só szagu s csipős izü. Nyitva tartott edényben a viz zavaros s piszkos sárgás barna csapadékot képez, mintha téglapor volna benne. Hévmérséklete a lég melege +19° R-nál + 8, 8° R. Aránysulya 1,0039. E forrásokra dr. Palatini megyei főorvos hivta fel a figyelmet 1783-ban. Tognis 1839-ben látogatta meg és ismertette. Vegyelemzését többen, többi közt Molnár fővárosi vegyész is adta. A fürdő helyiségét 1818-ban kezdték épitni, de csak 1838 óta van fürdőnek berendezve.

*

Az orvosok és természetvizsgálók kirándulásainak egy másik érdekes pontja *a visk-várhegyi fürdő*.

Ha a gyertyánligeti (kabola-polyánai) fürdő Máramarosmegye legkellemesebb fürdője: a visk-várhegyi a legcsinosabb. Napról-napra emelkedik csinban, látogatottságban s előkelőségben. A kincstárnak, mint tulajdonosnak ez a kedvelt fürdője, melyre sokat költ. A ki a visk-várhegyi fürdőt régebben látta s most látja, alig fogja megismerni. Az ócska fürdő-épület helyett diszes kastélyt épitettek, melynek fölszerelése negyven ezer forintnál többe került. Az uj épületek is mind svájczi stylban vannak készitve, mi világfürdői szint kölcsönöz a regényes fekvésü fürdőnek, mely a közel vasut által is sokat nyert értékben.

Képe e fürdőnek egészen különbözik a máramarosi többi fürdőkétől, melyek olyan családias szinezetüek. Itt a társaság is, szolgálat is, a vendégek érintkezése sokkal kimértebb s e szerint feszesebb is.

Európában kevés fürdő van, mely szép kilátás és gyönyörü fekvés dolgában a visk-várhegyi fürdővel a versenyt kiállhatná.

„Egy házfedél alaku zöldporfirhegy oldalában, mint csalogató fecskefészek az eresz alatt, fekszik a most már valóban elegáns kiállitásunak mondható fürdőhely, mely különösen az ujabb, svájczi modoru épületek által oly kedves filigrán tekintetüvé vált, mint valami czukormü, melyet nagyvárosi czukrászok kirakataikba állitnak", irja P. Szathmáry Károly e fürdőről egyik ismertetésében.

Harmincz évvel ez előtt a kedves italu forrás körül sok családi épület állott; de 1848 után az egész fürdőt a kir. kamara vette birtokába, azóta az egykori primitiv alkotásu épületek helyett oly épületek emelkedtek, melyek csinra s izlésre mutatnak. 1859-ben kezdtek e helyre kiváló gondot forditani Szepesi kincstári főnök alatt, mig a mostani főnök Prugberger József teljesen befejezte a munkálatokat. Két évvel ezelőtt sok mendemondára adott alkalmat az egyik forrás beomlása, sokan már attól tartottak, hogy a viz elveszti bőségét és erejét, mely utóbbi azonban nem következett be. A fürdőhely diszes főkuttal, csinos és terjedelmes lakásokkal, tágas teremmel van ellátva, mely sokszor lát vidám társaságokat falai közt.

A visk-várhegyi fürdőt minden évben nagy számmal látogatják, különösen Szathmár és Ugocsa megyékből.

Gyógyhatásánál fogva női fürdő, s mint ilyet leghatásosabbnak tartják nemcsak Magyarországon, de az egész monarchiában. Vastartalmu. Kiváló sajátsága e fürdőnek, hogy a néhanéha ideránduló tánczs- és mulatság-szomjas fiatalságon kivül, hosszabb időre érkező férfivendége nincs. Ugyis fogadják a vig kedélyü férfiakat a hölgyek, mint valami szabaditót.

Az árnyas berkek, sétányok költőileg vannak elnevezve. Mindjárt a fürdő alatti sürü gyertyános „Szerelmes", odább „Andalgó", „Berta-liget" nevet visel. Megjutalmazza a fáradtságot, a ki a Várhegyre fölér, mert a kilátás által dúsan kárpótolva van.

A visk-várhegyi fürdőt előbb három forrás látta el vizzel, melyek közül egy azonban már csak „volt". A most levők közül a felső sokkal hatályosabb, mint az alsó, mely inkább kéntartalmu.

A főforrás vegybontása a következő: szénsavas szikéleg, keseréleg, mészéleg, vasélecs, szikhalvag, szénsavas szikéleg, kovasav és iblany.

A visk-várhegyi forrás természettani sajátságai: vize tökéletesen tiszta, szagtalan, kellemes savanyu, később érczes, összehuzó izü. Hőmérséklete +9 R., midőn a légé 15 Reaumur.

Hatásosnak állitják gyomorbajokra, fejfájás, szélhüdés, méhkór stb. ellen, hanem leghatásosabb gyengült nők ereje visszaadására.

A visk-várhegyi fürdőhöz sok monda füződik, többi közt András gazda Erzsi leányáról meg a zsiványokról, kik a szép leányt el akarták rabolni s hirtelen oly köd támadt, hogy három napig még a napot sem lehetett látni. A ködben elvesztek a zsiványok s a lány is. Vár azonban sohsem volt e helyen, hacsak a néhány földtúrást, mely pénzkutatók munkája lehet, valami sánczoknak s várhoz tartozónak nem nézzük. Visk városa alig félórányira van a fürdőtől.

*

Máramaros-Szigetről Sugatagon át (mely Akna-Szlatinával és Rónaszékkel együtt képezi a leggazdagabb sóbányákat) jutunk a *brébi fürdőbe*, mely legigénytelenebb valamennyi máramarosi fürdő közt. Nevezetesebb hirre csakis azóta jutott, mióta jeles szinművészünk Egressy Gábor, első szélhüdése után e helyet kereste föl, s annyira magához tért rövid pár hét alatt, hogy szinészkedését tovább folytathatta. Teste bénasága elmult, nyelve nehézkessége megszünt, csak a régi erő nem tért ugy vissza, mint a művész remélte. Brankovics szerepe az egészséges Egressynek is dolgot adott; a betegségéből felüdült Egressyt halálosan leteritette. Meghalt a szinpadon.

Abban az időben maga a hirneves szinművész irt egy-két ékes bizonyitványt a hatékony fürdő mellett, mi nem kis mértékben emelte a szerény fürdő tekintélyét.

A brébi fürdőt mintegy tiz év előtt Szőllősy Balázs, Máramarosmegye volt alispánja s egyik legtevékenyebb fia szerezte meg. Ez idő óta az akkor egyetlen ronda házacskával biró fürdőhely napról napra szépül. Most Szőllősy Antal szigeti lyceumi jogtanár, Szőllősy Balázs fia a fürdő tulajdonosa, ki szintén gonddal és figyelemmel van, hogy a fürdő emelkedését előmozditsa.

Mig a többi fürdőhelyeken bérlők és jövedelem után bármi áron áhitozó albérlők sokszor kellemetlenné tették az életet, addig a brébi fürdőn hagyományilag — apáról fiura — a házi kezelés divik. Az étkezést is a házigazda tartja vagy pedig az ő közvetlen felügyelete alatt áll, hogy vendégeinek annál kevesebb okuk legyen a panaszra.

E fürdőt, mióta csinosabb épületek váltották fel az ócska viskókat, mindinkább több vendég látogatja. A forrás a parádi Cseviczéhez sokban hasonlit. A fürdő körül a kertet is csinositják s az országutról könnyü járatu sétáló vezet a fürdőhöz.

A fürdő a gondot és figyelmet, melyet gazdája ráfordit, mind fekvésénél fogva, mely az óriás Guttin aljában Máramaros legnagyobb havasaira nyit kilátást, mind vizeért, mely annyi szenvedő baján enyhitett, teljes mértékben megérdemli.

A gyógyviz alkatrészei sósavas szóda, mész, magnezia, kénsavas szóda stb. Pezsgéskor sok könkénleget fejt ki, épen mint a Csevicze. A fürdő vizének nemcsak helyben van kelete, mint a nagybányai bornak, hanem palaczkba öntve és jól bedugaszolva nagyon veszik a szomszéd városok kereskedéseiben is.

Gyógyhatása hasonló a parádiéhoz. Kiválóan használ köszvényes altesti, ideg és vérbajokban, nemkülönben szélhüdés folytán keletkezett bénaságokban.

A fürdőt kelemessé teszi még a rajta átrohanó kristálypatak, mely kellemes zuhanyt ad. Néha azonban a szárazság annyira kiszáritja e patakot, hogy majdnem egészen elenyészik.

A brébi fürdő, közvetlen a Guttin lábánál, már zöldpettykövön fekszik, mi a bányaerek közellétét gyanittatja.

Ezt törte át a Guttin trachit fésüje, mely kopaszon, várfal alakulag mered elő s homlokával három megyébe néz: erről Máramarosba, tul a szathmári és erdélyi bányavidékre, melyek a másik oldalon épen lábai alatt feküsznek.

A fürdőben igazi élet ritkán van, a legcsöndesebb hely, hol a beteget mi sem háborgatja, hogy meggyógyuljon. Muzsikaszó, vig táncz osok, bálrendezők e fürdőt nem keresik fel, mint Gyertyánligetet és Visk-Várhegyet, pedig szintén négy órányira fekszik Máramaros-Szigettől s az ut változatos vidékeken vezet keresztül. Valami kitünő sétányai s kiránduló helyei nincsenek, hanem a természettudós, ki ide vetődik, nem fogja elmulasztani, hogy gyönyörködjék a Guttin óriás falában, melynek belső magasára kapaszkodva fog felmászni, hogy valamelyik rovátkon keresztül hajmeresztő gyönyörrel az iszonyu mélyben szeliden mosolygó tóba, a gyönyörü vidékre tekintsen s el ne csodálkozzék a természet szépsége fölött.

Hátránya e fürdőnek, mint a máramarosi fürdőknek egyaránt, hogy nincs rendes fürdőorvosa, kihez rögtön lehetne fordulni, ha baj van; meg kell várni, mig a kerületi orvos odavetődik. A gyertyánligeti fürdőben mindig a körösmezei orvos érkeztét lesik, a visk-várhegyi fürdőn a kincstári főorvos Szigetről rendel, a brébi fürdőt pedig a megyei kerületi orvos vagy a sugatagi kincstári orvos keresi fel. Azt mondják, hogy nem jövedelmez annyit egyik fürdő sem, hogy külön orvost tartson. Ugy mint a publikum és a szinészek: egyik azt mondja lesz jó társaság, csak pártoljatok; a közönség pedig ráfeleli: legyen jó társaságtok és pártolunk.

Azt hiszszük az orvosok és természetvizsgálók jó hirbe hozzák e szük körben ismert fürdőket, melyek valóban megérdemlik figyelmöket.

*

Máramarosmegye magyar városaiban, a koronavárosokban csak alig lehet megismerni azt a népet, mely e megye lakosságának nagy részét alkotja. A városi ruthenek már sokban elmivelődtek falusi véreiktől, kik még a magok természeti állapotában várják az iskolák és más mivelődési intézetek hatását. Lakaik is, az ősi czölöp-épitészet mintájára, fagerendákra, deszkákból vannak összeróva, mint a rajzban is bemutatott *máramarosi ruthen ház*.

Nincs ez épitkezésben semmi svájczi, góthikus, bizanczi vagy isten tudja miféle styl; nem vizsgálja meg ez épületet szépészeti és egészségügyi bizottság, ha megfelel-e a kivánalmaknak, ha lakható-e, ha tulajdonosa nem kap-e fülhasogatást avagy csúzos bajt.

Egy-két gyüszünyi nagyságu ablak, melyen hólyag vagy papiros pompázik üveg helyett, elég tágas ajtó, melyen a szarvasmarha is bekopogtathat látogatóba, a két oldalához támasztott létra, melyen a gazda és apró majorság is elvándorolhat a padlásra, a főház mellett meghuzódó melléképület, hol a hizó sertések várakoznak a jobb napokra: ez az egész könnyen lerajzolható képe a palotának, melyben a szegény, kukoricza-kenyéren élősködő orosz nép a tél viharai ellen is menedéket keres.

Az épület egészen fából van és egy jóravaló paraszt egy pár nap alatt háziurrá teheti magát, ha annyi épitőfát összeszedegetett, melyből az alap és tető kitelik. Az oldalak, ha összeillenek-e, vagy hogy kell-e rá vakolat, hogy jobban összetartson, csak a mellékes kérdések közé tartozik. Az orosz paraszt edzett teste, minden gymnasztikai gyakorlatok nélkül kiállja a csipős

őszi szelet, az udvariatlan esőt, mely ablakon és tetőn át be-belátogat. Nyáron hő kárpótlást talál a tisztán ragyogó napban, dus lombozatu fákban, messze huzódó hegyekben s a jó tiszta legben, mely a frugális életmód mellett is megtartja egészséget.

A máramarosi orosz nep nem erőteljes, hanem szívós természetü; ruházata, különösen a nőké: a kettős kötény, kalárisos gyöngyös, czifra nyakek és szoknya, szerdák s piros tarka ing, valóságos hímes mező; hanem érdekes.

Sz. Ö. F.

Szaloniki és Szendrő.

A szilárd öv, melyet a török csapatok Szerbia körül vontak, egyre szikebbé válik, ugy hogy a vegyárak egy része már is török kézben, a többi része meg komolyan fenyegetve van. A törökország segitségére folytonosan érkeznek a török Szyriából, Egyptomból s Ázsia és Afrika többi mohamedán hitü országaiból. E folytonosabbra a konzulgyülekezés által szolgáltatott alkalomra jutott Szaloniki városánál a tengerpartjára.

Szaloniki (Thesszalonika), a hasonnevü vilajet keleti szegletében, fontosságra nézve a városok között Konstantinápoly és Adrianopel után a harmadik helyen áll, s jelenleg fekvése már a hajdankorban is kitünő volt. Ez tette e városnak, s elemite a görögöknek, a rómaiaknak, a bizánczi uralkodás idejében, valamint jelenleg Szaloniki nevalatt a török birodalom egyik legfontosabb városa volt és az jelenleg is. Ezen előnyök (a mi többször megtörtént) emelkedett ki hamarabb is, s legbiztosabbak közé tartozik. Lakosainak száma mindegyik közt a harmadik helyen áll, s ezek közt a zsidók képviselve vannak a legnagyobb számban. Az egyes nemzete, de a vallásfelekezetek közt is a legnagyobb részt teszik a zsidók, kik a kereskedésben a legjártasabbak.

Szaloniki a Vardar folyó torkolatától nem messze, a Thermai öbölben, egy dombokkal körülvett síkságon fekszik. Ezen dombok közül a legmagasabb a Hortiach, a régi Olympus, mely a tengerpartról 2000 lábnyi magasságban emelkedik ki hamarabb is, s legbiztosabbak közé tartozik. Lakosainak száma mindegyik közt a harmadik helyen áll, s ezek közt a legnagyobb részt teszik a zsidók, kik a kereskedésben a legjártasabbak. Szaloniki a Vardar folyó torkolatától nem messze, a Thermai öbölben, egy dombokkal körülvett síkságon fekszik. Ezen dombok közül a legmagasabb a Hortiach, a régi Olympus, mely a tengerpartról 2000 lábnyi magasságban emelkedik ki hamarabb is, s legbiztosabbak közé tartozik. Lakosainak száma mindegyik közt a harmadik helyen áll, s ezek közt a legnagyobb részt teszik a zsidók, kik a kereskedésben a legjártasabbak.

STROGOFF MIHÁLY UTAZÁSA
MOSZKVÁTÓL IRKUTSKIG.
VERNE LEGUJABB MŰVE.
HUSZONKETTŐDIK FEJEZET.
Az ingoványon.

volt Strogoffnak, hogy oly
lomást. Ogareff Iván min-
aranecsot, hogy ne eresz-
tassák le, a hol talál-
t a földhányások
tatott és mivel
s előnyt is
yta el
k-
volt az utak
bol

Ki gondolná, hogy ez egészségtelen, ingoványos volgy, mely kivált az év meleg szakában miazmákkal s a látható bogarak millióin kivül a gőzesővi állatkák milliárdjaival teljes, mégis a lakó helyül szolgálhasson valakinek. Pedig ugy volt: itt-ott kunyhók tünedeztek fel az ut mentében; s férfi, ugg. nő, gyermek, nomád pásztor nép, állatok hőrebe öltözve s testeik védetlen részeit lengetegtől ruha-szövettel takargatva, legelték soványfüvényajaikat.

Strogoff érezve lova kimerültségét, s hogy ha tovább hajtja, ki kell dülnie, e nyomorult gunyhók egyikénél pihenést tartott; s ott, elfeledve saját bajait, erősen megkörzsölte szegény paripáját meleg fűvel, aztán bő eleséget nyujtott neki, mig maga megelégedett egy darab kenyérrel s nehány falat szárított hussal, a mit kaphatott. Egy órai pihenés után ismét folytatta a végét érni nem akaró utat.

Zuruмofftól igy 90 verstnyi utat tett már meg, s délutáni 4 órakor Elamszkba érkezett. Maga alig érzett fáradtságot, de elhatározta, hogy lovának egy egész éji pihenést ad. Elamszkban ép oly kevéssé talált kocsit, vagy uj lovat, mint az előbbi állomásokon, mert bár a tatárok még nem látogatták meg e kis városkát, de a lakosság, a postahivatallal, a rendőrségi s kormányzósági közegekkel együtt, felsőbb parancsra, már észak felé menekült a betörők elől. Csak őrszem maradt hátra, mely a tatárok előnyomulását jelezze a további vonal számára.

Másnap reggel Strogoff, pihent lovával épen akkor indult ki a helységből, mikor a tatárokat, még tiz verstnyire a hátamögött, jeleztek. Ujult erővel s gyorsasággal vetette magát ismét az ingoványnak, melyen az ut kanyarogva, a veszélyes pontokat kerülgetve, huzódott tovább. Repülni szeretett volna, de egyenest, toronyirányában nem mehetett, a mocsárokba veszés nélkül, s igy az ut kanyargásait kelle követnie.

Augusztus 1-jén délben, százhusz verstnyivel odább Spaskoé kis erőd mellett haladt el, s két órával később Pokrowskoéban tartott állomást. Lova, melyet Elamszkból fogva csaknem folyvást hajtott, egy lépest sem birt menni tovább és Strogoff Mihály, hogy egész vállalatát ne veszélyeztesse, kénytelen volt a nap hátra levő részét s az egész éjet itt tölteni. De másnap kora reggel ismét megindult a egész nap, félig elöntött vizenyős talajon, nehezen haladva, estére Kamskot érte.

A vidék megváltozott. E kis erőd, v
a mocsáros lapály közepette kiem
ten, egészséges és lakható he
épen a közepe a barabai
folyónak (mely az Irti
csatornázása fo

sebbet mutatta magát. Eddigi tapasztalásai meggyőzték, hogy inkognitóját csak ugy őrizheti meg, ha nemesak észrevétlenné, de lehetőségig láthatatlanná is teszi magát. Azért, ha állomásra indulnia nem kelle ismét.

Kamskban találhatott volna kocsit és lovakat. De jól megfontolva mindent, lemondott e kényelemről, mely talán a következő állomásig tart, s ha jó paripáját itt elhagyja, ott talán minden módja nélkül marad a tovább haladhatásnak. Különben is, mig barabai ingoványon közt kell haladnia: erre sokkal alkalmasabb volt a ló, mint a kocsi,

Az éjt nyugalomban töltötte, az utszélen álló s kevéssé látogatott kocsmában, a menynyire tudniillik gondolhatni, melyek majd anyja s a vendéglősi hagyott fatal litvin nő felé szállottak vissza, majd küldetése nehézségeivel foglalkoztak, pihenni engedték nyugtalan szellemet. Megeri-e az őrát, melyben a nagyherceg elébe lépve, a czári pecséttel ezárt fontos sürgonyt e

STROG

kel: Tomszknak menjen-e, melyet Feofár-khán hihetőleg elfoglalva tart már, vagy nagyobb kerülést tegyen észak felé.

(Folyt. követk.)

Egyveleg.

— **A forróság Spanyolországban** e hó első felében elviselhetetlen volt. 1806 óta nem volt ott ily nagy hőség. Tikkasztó szelek uralkodtak, melyek elperzseltek némely vidéken mindent. E hó 12-éről irták: a hőség rettenetes, emberek és állatok holtan összeőlnek tőle. A munkások nem akarnak a mezőn dolgozni, utazni csak éjjel mernek az emberek, hadgyakorlatokat nem tartanak. Egy valenciai távirat szerint három munkás a mezőn munkaközben őszszerogrott, egy madridi távirat szerint a forró napsugaraktól emberek meghaltak, vagy megőrültek. Sevilla városában és környékén 40 munkást ölt meg a hőség. *Párisban* is e hó 16-kán 50 ember kapott napszurást, három ember meg is halt tőle.

— **Lábbelik alligátor-bőrből.** A krokodilbőrből készített csizmák és czipők nagyon divatba jöttek Panama városában. Az alligátorbőre kikészitve hasonlit ama régi páncélbőrhöz, melyet a római katonák viseltek. A Magdolna folyó partján az alligátorok vadászása és bőrük kikészitése igen jövedelmező foglalkozássá lett s csupán azzal a hátránnyal van összekötve, hogy a bőrt Bécsbe kell küldeni, hogy csizmák és czipők legyenek belőle. Az alligátor-bőrt nyergeknek már régóta használják s nemis látnuk benne épen semmi okot, hogy e délamerikai szörnyetegek miért ne válhatnának az ottani benszülöttek megélhetésének hasznos eszközeivé.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Szendrő Miklós fafaragó

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1972 OKT 3

1021

A Pécsi Kisgaléria kiállítás-sorozatán belül újabb művész mutatkozott be tegnap Pécsett. Ezúttal Szendrő Miklós fafaragó művész műveiből rendeztek kiállítást a Színház téri Hírlapolvasó termében.
A képen: a művész néhány alkotása a kiállítási tablón.

képzés itt. Szentlőrinc
nyai élelmiszeripari szo
rek bölcsője lesz? Talá
denesetre az intézet vez
dédelgetett elképzelése
térjünk vissza a pékk
Mi vonzotta ezeket a fi
a szakmába? Az egyik é
határozó tény az, hogy
ösztöndíjat kapnak: m
szorgalommal és tan
eredménnyel elérhetik
hétszáz forintos ösztön
kollégiumban teljes ellát
tosítanak számukra — h
ven forintért.

A kormányzati szervek és a vállalatok igen sokat tettek a munkakörülmények javítása érdekében, a közel tíz éve folyó rekonstrukció, mely a megye sütőiben három év múlva befe-

lamint a szentlőrinci iskola vezetőinek is az az elképzelése, hogy az idén indított képzést folyamatossá teszik, s ezzel talán a nyolcvanas évekre megoldódik a sütőipar legnagyobb gondja.

Salamon Gyula

---

forgalmi hivatal irodája mellett. Az ám, a levelek. A postaládán felirat hirdeti: a leveleket elviszik pénteken 10 és 11 között. Nem szeretnék szombaton levélben utánpótlást kérni Abaligetről — még főszezonban sem. Az autóbusz parkolóban farmotoros Ikarus: Barlang vállalat. Barlang — hirdeti a felirat. Hm.

kis bányaüzem, száznál több munkással — a felolvasóban már a költözködés hangulatát vélem felfedezni. A hirdetőn névsor: Balatonaligára helyezve...

Kishajmás. Már elmeséltem.. Igaz, előbb Husztót után volt még látnivaló: néhány földgyalu az utolsókat simítja az új vasútvonal töltésén, az útról már jól kivehető, merre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUL 28

Dolgozók Lapja (Komárom)

Szendőfi Pál

/1021/

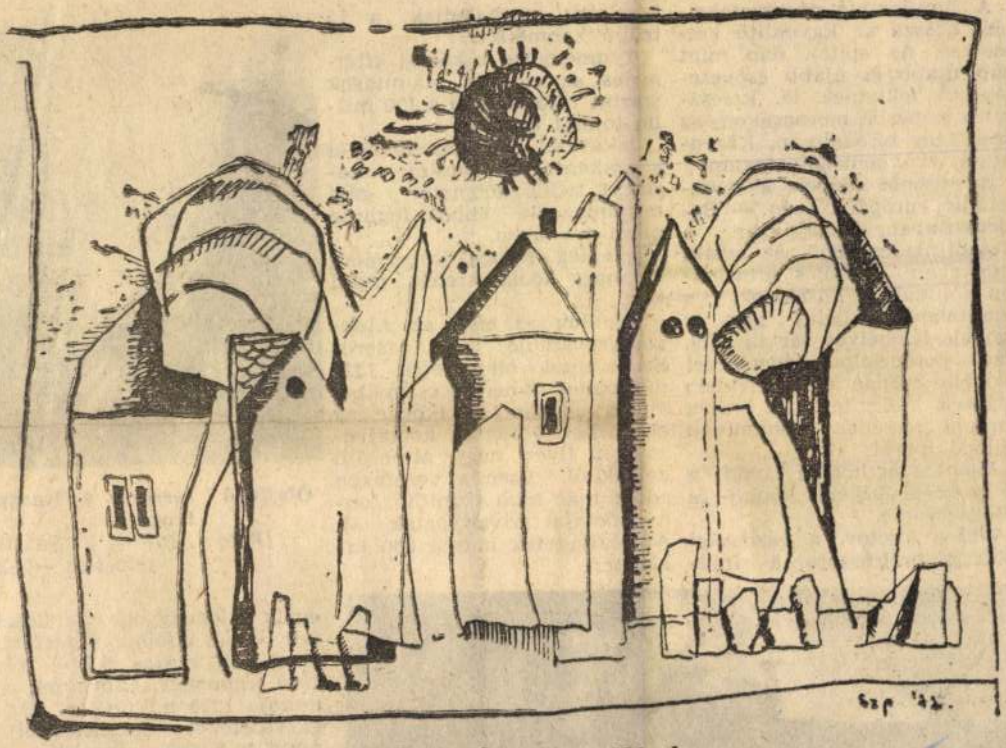

SZENDŐFI PÁL rajza: Házak

A szovjet energet

A Szovjetunió gázvezetékeinek hossza az Egyenlítő kétszerese. Az építők nap mint nap újabb és újabb csővezetékeket fektetnek le, Kereszttől a szibériai mocsarakon, az örök fagy birodalmán, Közép-Ázsia izzó homoksivatagain.

Az utóbbi időben a Szovjetunió európai részén — Belorussziában, Ukrajnában, a Kaszpi-medencében, az északi vidékeken — széles arcvonalon folynak a kutatások, s számtalan új kőolaj-, gáz- és ségőpala-lelőhelyet tártak fel. Ezek potenciális lehetőségei azonban csupán kis mértékben képesek kielégíteni az ország európai részének rohamosan fejlődő iparát.

Jelenleg és hosszú távon a fő tartalék, Szibéria kőolaj- és földgázkincse.

Viktor Krotov, a gazdasági földrajz professzora, a földkészletek meghaladják a 15 trillió köbmétert.

Tyumenyben a kőolaj kitermelés az előzetes számítások szerint 1975-re eléri a 130 millió tonnát évente.

Jakutföld földgázlelőhelyei a szakemberek becslései szerint 1 trillió köbméter gázt tartalmaznak, ehhez fogható nincs a világon.

Jelenleg Nyugat-Szibériából két nagy kőolajvezeték indul ki.

Közülük az első, az Alekszandrovszkoje — Anzsero-Szudzsenszk olajvezeték 1220 milliméter átmérőjű csövekből áll. A világon gyakorlatilag első ízben építettek kőolajvezetéket ilyen nagy átmérőjű csövekből. Ezen a vezetéken eddig már több tízmillió tonna kőolajat szivattyúztak át. Az olajvezeték hossza 800 kilométer.

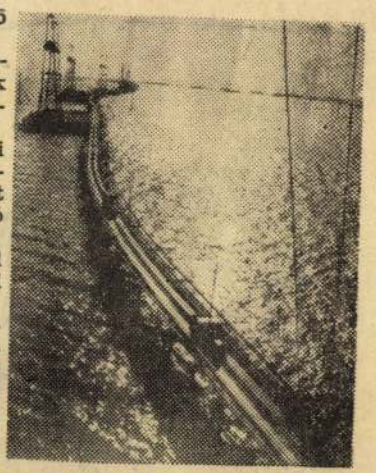

Olajfúró tornyok a Kaszpi-tengeren
(Fotó: APN — V. Susztov felvétele — KS)

egyik legnagyobb, az Északi fény nevet viselő gázvezetéket, amelynek hossza több mint 1500 kilométer. Csöveinek átmérője 1220 milliméter. Ezt a gázvezetéket összekapcsolják majd a KGST tagállamaiba gázt szállító tranzit-vezetékekkel.

Több mint 7800 kilom

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 OKT 6

Dolgozók Lapja (Komárom)

Szendőfi Pál

1021

Szendőfi Pál: Vázlat

ék csak, az ár ultraibolya-
intával van rápecsételve, s a
fényerősségnek megfelelően,
hol eltűnik, hol feltűnik. A
szupermarket egy körforgóra
helyezi a készülékét és az
árak progresszíven úgy emel-
kednek minden fordulatnál,
hogy a bolt akarja. Számom-
ra csupán az a titokzatos
mindebben, hogy az áraknak
kizárólag a boltban szabadna
emelkedniük. Krell kamrájá-
ban, vagy hűtőjében nem.
Hadd kérdezzem meg, Krell:
van tévéje a konyhában?

— Persze, hogy van — mondta Krell.

— Nos, akkor megvan a magyarázat. A katódcsőnek ugyanolyan hatása van az írfelíratra, mint a lézersugár-nak. Azt javallom, vigye ki a konyhából a tévéjét.

Craven még hozzáfűzte:

— És még valamit, Krell. Ne beszéljen erről senkinek. Hogyha a szupermarketek rá-jönnek, hogy maga tud az ÖÖ-ről, egy lyukas garast sem adok az életéért.

(*Homoródi József* fordítása)

is levinni — célszerűen.

Györökéknek mondtál, hogy k vidékre szegődtél termelőszövetkeze nincsen a gépekh hoz megbízhatóa ember és ahol jól jobban, mint a E torgyárban.

— Autóra szer ni. Nem új kocsira, mert arra sokáig kellene spórolni, csak egy használtra. Fillérekből ki-generálozom, hisz ez a szak-mám és szocialista úr le-szek.

— Az autó okos ötlet, a szo-cialista úrral nem értek egyet — feddett Györök bácsi.

— Ne árulják el senkinek, mert meglepetésnek szántam! — kérted őket. — Ha meglesz az autó, olyan tülkölést csa-pok a ház előtt, hogy az egész utca összeszalad.

Györökék nevettek rajtad... Az érdeklődésüket, hogy ho-vá szegődtél, azzal ütötted el, még nem tudod, hol fogsz lak-ni, addig nem adhatsz pontos címet.

— Elfelejtetted, Anti, hogy Erzsike érettségi előtt áll? ... Akik egyetemre jelentkez-tek, azoknak a KISZ csoportos tanulást szervezett. Erzsike is oda jár hetek óta... Körülbe-lül két óra felé ér haza.

Jóval egy óra előtt eléje mentél a technikumhoz. Ami-kor meglátott, meggyorsította feléd a lépteit. Ez megtévesz-tett. És az is, hogy megelőzött a szóval:

— Nem érek rá, Anti, hiába vártál. Tanulnom kell, kés-züln az érettségire. A jövőm függ tőle. Meg kell értened...

— Megértem, Zsike. Még nem felejtettem el, mi akarsz lenni — mondtad, de magad-ban mégis rosszul esett az ele-

Szendrő Miklós

„Hideg nap" Kérulet Repr.

Dunántúli Napló 1968 VI. 2. 5.

Szendrő Miklós

MOK

„Rókus utca" (repr.)

: Bemutatjuk: Szendrő Miklós
Napló, 1966. jan. 30. 9. lap

Szendrő Péter
Sebő István
Ungár Tamás
Pál István

Tervül IV. díjban részesült
a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei
családi-üdülő tervpályázaton (1974)

Magyar Építőművészet 1974 /4 3.old.

1968 JUN 2
1021

Rajztanárok kiállítása

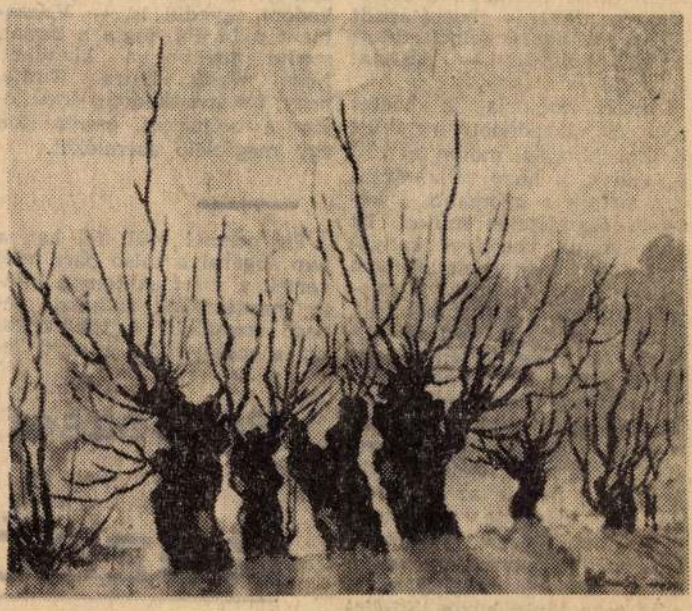

Szendrő Miklós: Hideg nap (részlet)

Kamarás György: Szőnyegterv

Nagyfényvesi Valéria: Tanulmányfej

Korda Béla: Hazafelé (linó)

— Jönnek — ugrott Stiglic a motorhoz, s én mögé kuporodtam. Éppen a kettes sebességet húzatta, amikor Satyáék elviharzottak mellettünk. Mindketten előredőltek, Pöttyös hozzátapadt Satya hátához és félrefordított fejjel üvöltötte: — Szi-áaa! Szi-aaa!

Stiglic motorja is bőgött már és elkezdődött az őrült hajsza. Mindkét motor fel volt piszkálva, s hogy pillanatnyilag melyik a gyorsabb, a kéverék összetételén múlott. Itt nem voltak veszélyes kanyarok, jobb kanyarvétellel nem lehetett időt nyerni. A motorszemüveg a zsebemben volt, most már nem tudtam feltenni. Ha előre néztem Stiglic válla fölött, szememből ömlött a könny. Satya taktikázik, állapítottam meg. Közelebb enged magához bennünket. Hosszú, egyenes útszakasz következett, Stiglic az út közepe felé döntötte a motort, hogy kerülhessen, Pöttyössel egymásra vigyorogtunk, aztán Satya kezét is megláttam, a gázt már tövig húzta, Stiglicnek még volt egy kevéske tartalék is, mert éreztem, hogy tovább gyorsul alattam a motor. Most én ordítottam félrefordított fejjel: — Szi-aaa! Szi-aaa!

Stiglic értette a dolgát. Ott maradt tíz méterrel Satyáék előtt. Nyeljék csak a port. Ha lassítottak, ő is lassított, ha szökni próbáltak, nem engedte. Nem tudom, hányszor kiáltottam előre, hogy hagyja már abba, ne hülyéskedjen, de mindannyiszor azt kiáltotta vissza: — Mi? — Mintha nem értené. Végre megunta, és meglógtunk. A tüskeszentpéteri elágazásnál megvártuk a lemaradtakat.

A két motort betoltuk a malom gépházának fészerébe. Satyáék is maradtak. A malomgödörben akartak az éjszaka harcászni. Mi meg elindultunk a folyó mellett lefelé.

Egyszer olvastam egy ilyen folyópartról. Szerintem felszínes, nagy marhaság volt. Puha bársonyszőnyeg volt a fű, asszonyok illatos kontya a füzek lombja, meg mifene. Meséljék ezeket olyanoknak, akik még sose jártak folyóparton. Vagy ha jártak, nem nyitott szemmel. Itt törvények uralkodnak és célszerűség. A zsályának csak azért van olyan nevetnivaló furcsa virága, hogy megtermékenyüljön. A boglárkának a színe, hogy világítson a méheknek. A vizitök nagy, kerek levelének árnyéka miatt nem él meg közelében más növény. El is mondtam mindezt Stiglicnek.

— Te mindig erre gondolsz, ha kijövünk? — kérdezte.

— Nem.

— Hát?

— Hát másra is meg semmire.

— Szóval, most nem bársonyos fűben jársz, hanem térd — S te?

— Fenekezek. Vagy mártogatok — mondta, és rátámaszkodott tenyerével a térdemre. — Különben csinálj, amit akarsz, a vacsoráról gondoskodom egyedül is. — Visszament a fa alá, fogta a botját, szedte tovább a küszöket. Nem nézett hátra. Tudta, hogy feltápászkodom, kipakolom a botjaimat, összeállítok egy megfelelő szereléket.

Tíz perccel múlt fél hat, a nap sugarai a túlsó part felől verték a vizet. Alkonyat előtti, mozdulatlan, tikkasztó levegő izzasztott. A tökleveléseknél alacsony volt a part, le-

Pál József:

kezdő

hasaltam, fejemet víz alá nyomtam. Amint felálltam, hajamból a víz végigfolyt a testemen. Ingem vizes lett, de legalább hűsített. A kör alakú levelek között mélysárga virágok tárulkoztak az árnyéktól szürkített víz fölött. Csak a meder közepe áramlott szabadon, de ott is lassan, méltóságteljesen. Az első dobás jól sikerült. Piros kis úszóm ott virított közvetlenül a vizitökmező szélén, és sodródott lefelé. A horgot fürge, mozgékony trágyagilisztával csaliztam. A kapás lágy volt, éppen csak megállt az úszó, majd a felszín alá merült. Erőteljesen védekezett a dévér, s közben szememmel azt kerestem, hol keskenyedik el e töklevélsáv, és a halat arra vezettem. Vergődött a szákban; teste meg-megrándult, míg a horgot szabadítottam ki a szájából. Hogy életben maradjon, erős nylonzsinórra fűztem és kikötöttem.

Stiglic egy jókora csukát pucolt lent, amikor visszatértem.

— Megpucolod ezeket is? — emeltem magasra a füzért.

— Mit fogtál? — nézett fel.

— Négy dévért, meg egy bodorkát. Megpucolod?

— Meg. Dobd le! De te vágj addig nyársakat és ágasokat is.

Az ágakkal kiültem a partra, Stiglic fölé. Ott farigcsáltam.

— Olvastad a Zabhegyezőt? — kérdezte.

— Nem.

— Olvasd el! Frankó könyv. Egy csudamuris srácról szól. A szállóban a liftes ötdolláros nőt szerez neki, és mikor a nő bemegy hozzá a szobájába, nem csinál vele semmit. Érted, az égvilágon semmit. Pedig a nő le is vetkőzik, és nincs más rajta, csak egy kis rózsaszínű kombiné.

— És miért nem csinál vele semmit, ha már le is vetkő-

~zendrő Jenő,dr. épitész M.D.K.

Kossuth dijas

Ipari épités z.

1961-ben az Épitészek Nemzetközi Szövetsége /UIA/ A magyar ipari épitészek kollektivájának /melynek tahja volt/ itélte a négy dij egyikét,a vasbeton előregyártott szerkezetek ipari épületekre való kifejlesztéséért Az Iparterv főmérnöke.

Balog János:Ka rmester cerużával Beszélgetés dr. Szendrői Jenő Kossuth-dijas épitésszel.

Magyar Nemzet 1963. március 19. 5.1.

dr. Szendrő Jenő építész M.D.K.

Janáky társtervezője az Anyaghivatal székháza / jelenleg Könnyüipari Minisztérium/ 1942. épületéneél

Granasztói Pál: Janáky István
Magyar Építőművészet 1966/3. 51.l.

Szendrő Jenő, dr. építész M.D.K.

Debrecen, Gyógyszergyár

Társtervező: Gulyás Zoltán

repr.

Magyar Építőművészet 1963/3. 2-3.l.

M.D.K.

Dr. Szendrö Jenö épitész

IPARTERV

Hiradástechnikai Gyár /BHG / Budapest

repr.

Társtervezö: Arnóth Lajos
Föépitésvezetö: Nagy Ferenc, Horváth János
Épitésvezetö: Mo nár János

Magyar Épitömüvészet 1964/2. 18-23. l.

Szendrő Jenő

Nyiregyházi Konzervgyár /Földesi Lajos, Szendrő Jenő építész./ - Magyar Építőipar, 1966. 15.évf. 1.sz. 32-33. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 249. l.

MDK

Szendrő Miklós

Kiállitási hir

Pedagógusok lapja 1968 juni.18.

Szendrő Iván
gyűjteményéből

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 OKT 22

1021

Szendrő Iván: Hajnó

vagyis a másról beszéléshez is, csak *éppen ne hazudjon.*

A művész és a művészet végső soron a nép érdekében valók. Engedjék meg, hogy hihessenek a hivők, és tagadhassanak a tagadók, és hallgathassanak az óvatoskodók. A történelem majd rostál és ítél, de legyen miből rostálni és legyen min ítélkeznie. A demokratikus közösségi élményt úgysem lehet belehazudni a műbe, mert ha nem igazi az érzés, kilóg belőle. A harcos demokrácia csak annak igazi élménye, akinek emberileg és egyénileg is élmény volt az elnyomás, mert annak élmény a felszabadulás is. (Magasabb példák: Petőfi, József Attila.) Vagy azért, mert ténylegesen, társadalmi értelemben is rab volt, vagy azért, mert magas, művészi alkotásvágyban, a szabad kifejezésben korlátozva volt.

A tehetséges művészek élményeiből formált, a kifejezés szenvedélyével alkotott műveket a bölcsesség és a szeretet színezi és világítja át emberivé, közösségivé és demokratikussá akkor is, ha egyéni dolgokról, akkor is, ha társadalmi, közösségi kérdésekről szólnak.

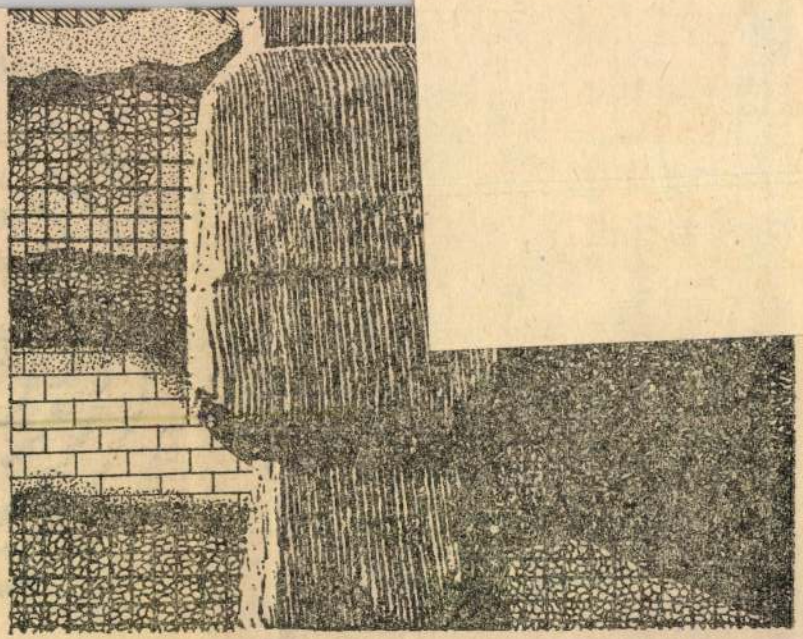

Vásárhelyi Antal: Oszlop

Szendrő vára

kepje repr.

Csikv Borsod

Korrégi adattar

144. l.

BUDAPEST
1917 NOV -1-3

Borovszky Samu: Trencsén vára

8°, 0K, 40L, Budapest, 1908.

Trencsén vára

1801—1849-ig megjelent magyar 160, német 83, szláv 27, oláh 4, olasz 2, franczia 2, latin 6, összesen 284; ehhez hozzáadva az *1850—1853-ban* ujonan keletkezett lapokat és folyóiratokat: magyar 26, német 31, szláv 15, oláh 1, olasz 2, összesen 75; *1801—1853 végeig* megjelent magyar 186, német 114, szláv 42, oláh 5, olasz 4, franczia 2, latin 6, ez időben megjelent lapok és folyóiratok összes száma 359. *Szinnyei József.*

A szendrői ref. templom.

(Borsodmegyében.)

Miskolcztól, Edelénytől északra, a Bódva kies völgyében, ott a hol e szép kis folyó a tornai kopár sziklabérczeket mintegy kőfalat áttörve, Borsod virányait öntözi fris hegyi vizével: terül el Szendrő városa. Lakossága alig több 2000-nél, de ez mind tősgyökeres magyar, s többnyire föld- és szőlőmivelésből él.

A szépfekvésü város fölött emelkedik a magános várhegy, hajdan hires Szendörő várával, melynek azonban ma már csak alapfalai vehetők ki: pedig még a legutolsó Rákóczy háborujakor is meglehetős erősség hirében állott, s azelőtt mint a török ellen szolgáló tekintélyes végvár, továbbá a Bocskay, Bethlen, I. Rákóczy György és Tököly háboruiban épen jelentékeny szerepet vitt. De ama kopár hegyen csak maga a fellegvár állott; lejebb a hegy lábánál terült el az alsó vár, a melynek főépülete, a gr. Csáky-Pallavicini család kastélya, jelenleg is diszesiti a várost. Ez egészen a régi alvár omladékán épült.

Másik — s tán főbb — nevezetessége Szendrő városának az ódon külsejü református templom, a melyet képünk ábrázol.

E régi, tisztes épület architekturai sajátságain kivül történelmi érdekkel is bir. Midőn nevezetesen a XVI-ik század első felében a protestantismus hazánkban, főleg a János király országrészében, oly gyorsan elterjedt, s a magyarság zöme a Kálvin tanait fogadá el: Szendrő lakossága is — mint Borsodmegyéé általában — tulnyomóan ezen hitvallást vette be. Egy darabig a várbeli, régen kath. egyházat használák: de a vár később az ausztriai házbeli királyok hatalma alá kerülvén, ezeknek kapitányai visszavették tőlök a templomot, s a kath. hitre sokakat visszatérittetének papjaikkal, szerzeteseikkel. — Megkezdődtek a vallásüldözések. A szendrői templom nélkül maradott reformátusok azonban önerejükből egyházat akarának épiteni az Ur dicsőségére, de ebben sokáig gátoltattak a szendrői császári kapitányok által.

Végre az országgyülés lépett közbe, s kieszközölte az uralkodónál, hogy az országban több helyen templomokat épithessenek a protestánsok, a hol tőlök a régi kath. templomok elvétettek volt. E helyek egyenként megneveztettek. Köztük volt Szendrő is. Minthogy azonban e városka környékén több református falu volt, mely hasonló akadálylyal küzdött: az ő folyamodásaikra az a végzés hozatott, hogy külön-külön nem épithetnek templomot, hanem járuljanak ők is a szendrőihez.

Igy épült föl aztán csakhamar a szendrői s még — ha jól tudjuk — tán öt környékbeli reform. helység lakosainak filléreiből s hitbuzgóságából a Szendrőn ma is álló régi nagy ref. egyház. Látszik is rajta, hogy nem csupán a szendrő városi ref. hivek számára volt szánva; mert ezek számához — csak 5—600-an vannak — aránytalanul nagy, vagyis inkább hosszú. Mert a templom csucsives ablakokkal s ajtókkal, oszloptámokkal, s hosszu keskeny alakban: szóval meglehetős tiszta góth stylban épülvén, inkább hosszu mint téres.

E szép épitésmód különben — kiváltképen a magánálló s faragott kövekből igen erősen rakott, szép hosszukás csucsban végződő ablakokkal ékes toronyé — csak dicséretére válik s jó izléséről tanuskodik hajdani épitőmesterének, valamint maguknak az épittetőknek.

Most már sötét a tisztes épület, s kissé le is van sülyedve, mindazáltal teljesen ép, jó karban tartatik, és isteni tiszteletekre használtatik, jelenleg már azonban természetesen csak magok a szendrővárosi ref. hivek által, — miután a többi öt helység, jobb idők következvén, külön-külön épitének maguknak egyházakat. Még a régi kőkerités is megvan a templom körül, a melyen belül hajdanában temető volt.

A szendrői reform. egyház egyéb nevezetes régiségekkel is bir. Az egyház ládájában gonddal őriztetik ugyanis több szintén régi aranyozott ezüstkehely és ezüsttányér mellett egy igen értékes, aranynyal dúsan kivarrott — s attól szinte sulyos — piros selyem-csujtár — nyeregtakaró, mely bármely muzeumnak disze lenne, mind a skófiumhimzés müvésziségére, mind nagy értékére nézve. Ez a XVII-ik századból származik s az utolsó szendrővári török basáé volt, a kit a Bódva partján — most is Zákány rétjének nevezett helyen — *Zákány István* hires magyar vitéz levágván, hirtelenében a várat is megvette, s a sok kincsü rabló basa drága nyeregtakaróját és selyemturbánját a szendrei ref. eklézsiának ajándékozá, — Isten dicsőségére, hálából a jó szerencséért. A turbán selyemfonálból himezett, hajdan ugylátszik piros, de már szinét vesztett pompás keleti shwalból állott, melyen a basa vére itt-ott most is sötétlik.

Zákány hőstette jutalmául az ónodi végvár kapitányává neveztetett, s mint ilyennel találkozunk vele 1672-ben, mikor várát épen rokona Zákány Tamás vette ostrom alá, a Wesselényi Pál és Petróczy István vezérlete alatti elégületlenek hadai egy részével. *Szuhai.*

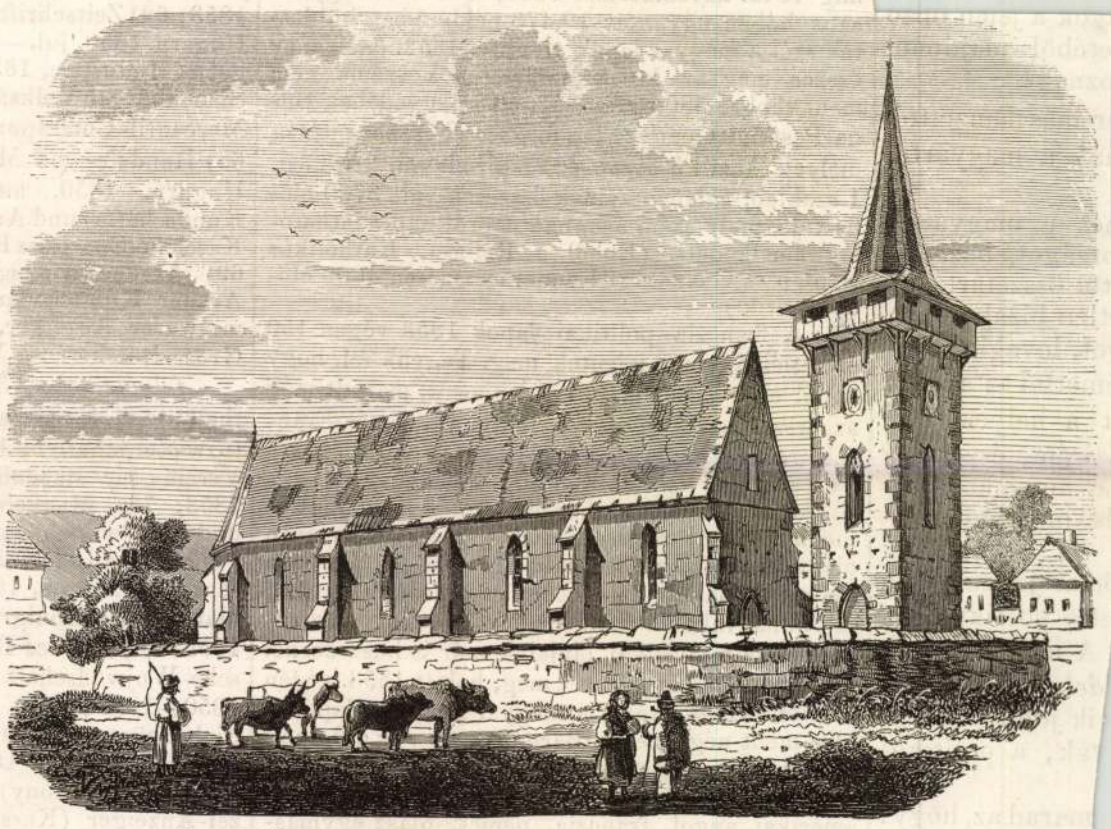

Szendrői ref. templom (Borsodmegyében). — *Myskovszky* V. rajza.

fél □ hüvelykkel haladta felül, de tömött nyomatát s rétjét tekintve, legnagyobb hirlap volt akkor az egész ausztriai birodalomban. A kiállitás mind a nyomtatást, mind a papiros finomságát tekintve, minden igényt kielégithetett. Különösen iváltak divatlapjaink közül a Délibáb és Divatsarnok, melyek salonaink diszére is váltak. A nyomtatás gyorsaságát elősegélé a gőzsajtó behozatala, melyet 1852. októbertől Lukács László alkalmazott először nyomdájában Pesten.

A beltartalomra nézve, mint a körülmények engedék, lapjaink szellemileg is sokat hatottak a nemzetre; a tudományos és szépirodalmi tárcza ekkor vétetett fel rendesen politikai lapjainknál, szépirodalmi s divatlapjaink némelyike az encyclopaedikus irányt követte, ezek később képes lappá alakulván, az encyclopaedikus képes lapoknak uttörőkül szolgáltak; az Uj Magyar Muzeum a szemleirodalmat kezdte megalapitani; rendes vidéki lapjaink ekkor még nem léteztek, szaklapjaink pedig csak igen szegényül voltak képviselve. Átalában az ügyekezet és törekvés mindenütt mutatkozott, hanem annál kevésbbé a közönség részéről való pártolás; mert pl. Erdélyben alig tarthatá fenn magát egyetlen egy magyar lap, 1852. jul.—szept.-ben pedig egy magyar lap sem jelent meg Erdélyben.

1850. októberben a pesti postán 6631 példányban jártak a magyar lapok vidékre, (Magyar Hirlap 1722, Pesti Napló 666, Hölgyfutár 403, Pesti Röpivek 260, Religio 850, Katholikus Néplap 2300, Gazdasági Lapok 430 példányban); mig 1842. novemberben 9551, 1848-ban ugyanazon hóban ugyanott 19,478 példányban küldettek szét a magyar lapok vidékre. 1852. őszszel az összes magyar lapok előfizetőinek száma nem ment többre 5800-nál 1853. első negyedében Buda-Pesten 10 magyar lap forgott a közönség kezén melyek közül 5 divat és szépirodalmi, 2 vallási, 1 szaklap, valamennyinek összesen volt 8700 előfizetője, mely szám azonban napról napra láthatólag emelkedett. (Ebből a Religio, Katholikus Néplap és Gazdasági Lapokra összesen 4000 előfizető esik.)

A franczia politikai lapok 1853 végén 150 ezer példányban jelentek meg. Tegyük fel, hogy ebből egy harmada külföldre ment, maradt még az országban 100 ezer példány. Ha ismét Franczia ország népességét tulságosan 50 millióra teszszük, jut egy millióra 2000 példány ujság, s e kalkulus szerint 8 millió embernek, mint a mennyi ekkor a birodalomban magyar nyelven olvasott, összesen legalább 16 ezer példányban kellett volna tartani a magyar politikai lapokat, mit annál inkább várhattunk volna, mert a forradalom alatt politikai lapjaink már is huszezernél több példányban jelentek meg, holott 1853. végén az előfizetések száma a magyar politikai lapokra alig ment négyezerre. Bármint veszszük a dolgot, a napi sajtó terjedelme egyenes arányban áll a civilisatio, a polgári fejlettség emelkedésével. Az amerikai, angol, franczia, német, olasz egymásután következnek. Tehetünk mi róla, hogy a magyar még ekkor egyikkel sem vágyott mérkőzni?

A fenebbi adatok szerint 1850—1853-ban Magyar- s Erdélyországban és a hozzákapcsolt részekben következő hirlapok és folyóiratok léteztek, a megjelenési időfolyam kitételével:

A) **Magyar nyelven,** *politikai lapok:* 1) [illegible] 2) Magyar Hirlap 1849

29) Fiatalság Barátja 1851. apr. 20.—okt.; 30) A Falu Könyve, 1851. febr. 10.—decz.; 31) Falusi Esték, 1853. apr.—decz.; 32) Magyar Akademiai Értesitő, 1841—1853; 33) Uj Magyar Muzeum, 1850. okt.—1853: 34) Magyar- és Erdélyország képekben, 1853.

B) **Német nyelven,** *politikai lapok:* 35) Pressburger Zeitung, 1764. jul. 14.—1853; 36) Der Siebenbürger Bote, 1786—1853: 37) K. k. priv. Agramer Zeitung, 1826—1853; 38) Pester Zeitung, 1845. apr.—1853.; 39) Allgemeine Zeitung von und für Ungarn, 1849. szept.—1850. decz.; 40) Kronstädter Zeitung, 1849. márcz. 26—1853; 41) Der Spiegel, 1828—1852; 42) Pester Morgenblatt, 1850. febr. 2.—decz.; 43) Südslavische Zeitung, 1849—1852. jun.; 44) Oberungarische Zeitung, 1852. jan. 1—febr. 28; 45) Temeswarer Zeitung, 1852. jan. 15.—1853;

szépirodalmi lapok: 46, (Luna, 1826—1853; 47) Der Satellit, 1840—1853; 48) Der Schmetterling, 1833—1850; 49) Pester Sonntagsblatt, 1853. nov.—decz; 50) Euphrosine 1851; 51) Unterhaltungsblätter 1852. jul.—decz;

vegyes lapok: 52) Transilvania, 1839—1853; 53) Pester Wochenblatt. 1850. jul.—szept; 54) Der Bürger- und Bauernfreund, 1850. jul.—decz.; 55) Blätter für Geist, Gemüth, und Vaterlandskunde, 1850. szept. 1.—1853; 56) Pester Localblatt 1850. szept. 1.—1853; 57) Pester Post, 1853. jan.—decz.; 58) Banater Telegraph, 1851—1852; 59) Oedenburger Stadt und Landbote, 1850. febr. 2.—1851. febr. 15.; 60) Grenzbote 1853. jan. 16.—jun.; 61) Der katholische Christ, 1848. jul.—1853; 62) Zeitschrift für Natur- und Heilkunde in Ungarn, 1850. jul.—1853; 63) Zeitschrift für Ungarns Industrie, 1850. jul. 1.—szept.; 64) Der Siebenbürger Volksfreund, 1850; 65) Pest-Ofner Mercantil-Correspondenz 1850. jan. 15—1853; 66) Handels- und Mercantilberichte von und für Ungarn, 1850. márcz.—aug; 67) Pest-Ofner Kundschafts- und Auctionsblatt 1789—1853; 68) Kaschau-Eperjeser Kundschaftsblatt 1839—1853; 69) Arader Anzeiger 1852. jul. 1.—1853; 70) Arader Kundmachungen, 1848—1853; 71) Temeswarer Anzeiger, 1849. szept. 1.—1853; 72) Gross-Becskereker Wochenblatt, 1850—1853;

folyóiratok: 73) Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften, 1850—1853; 74) Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde, 1850 1853; 75) Magazin für Geschichte, Literatur und alle Denkwürdigkeiten Siebenbürgens, 1853; 76) Monatsblatt der Landwirthschaftlichen Gesellschaft in Agram, 1852; 77) Landes-Regierungsblatt für das Königreich Ungarn, 1850. febr. 15—1853; 78) Landes-Regierungsblatt für die Serbische-Wojwodschaft und das Temeser Banat, 1850—1853; 79) Landes-Regierungsblatt für Siebenbürgen, 1850. apr. 1.—1853; 80) Polizei-Anzeiger (Pest) 1850. feb.—1853; 81) Polizei-Anzeiger (Pozsony) 1852. aug.—1853; 82) Polizei-Anzeiger (Kassa) 1852—1853; 83) Polizei-Anzeiger (Zágráb) 1852—1853.

C) **Szláv nyelven,** *politikai lapok:* 84) Narodne Novine, 1836—1853; 85) Napredak, 1848 decz. — 1849. jun., 1850—1853; 86) Slovenski Jug, 1848. okt.—1849. szep., 1850. jan.; 87) Jugoslavenske Novine, 1850. apr. 8.—jun.; 88) Pozornik, 1849. jul.—1850. decz.; 89) Szvetovid, 1853 jul.—nov. 15; 90) Szerbszki Dnevnik 1852—1853; 91) Glasnik Dalmatinski, 1850—1853;

vegyesek: 92) Katolicke Novini, 1850—1853; 93) Cirill a Method, 1850. jul.—1853; 94) Slovenskje pohladi, 1846—1847, 1851 apr. 15.—1853; 95) Danicza, 1845—1853; 96) Sednica, 1851; 97) Jezsna pesela, 1852; 98) Neven, 1853; 99) Katolicki Zagrabocki List, 1850—1853; 100) Goszpodarszke Nowine 1853; 101) Pravnik, 1853;

folyóiratok: 102) Szerbszky Ljetopis 1827—1853; 103) Kolo, 1853; 104) Déli szláv történetek tára, 1853.

D) **Oláh nyelven,** *politikai lapok:* 105) Gazeta Transilvaniei, 1838—1853; 106) Telegraful Roman, 1853. jan. 15.—1853;

vegyes: 107) Foaia pentru minte Amma si literatura, 1838—1853.

E) **Olasz nyelven,** *politikai lapok:* 108) Gazeta di Zara, 1850; 109) Osservatore Dalmatico, 1850—1853.

Az 1801-től 1853-ig megjelent lapok és folyóiratok számszerinti kimutatása következő: *1848 és 49-ben* megjelent: magyar 75, német 55, szláv 17, oláh 3, franczia 2, összesen 152, — *1850—1853-ig* megjelent magyar 34, német 49, szláv 21, oláh 3, olasz 2, összesen 109.

*

Őskori cserepek VII. 190.

Szendrő-vará

Keppel

Vas-Ujs. 1917. 78 l.

(Szerbiai varák.)

SZENDRŐ PÉTER

Plazán innen, citycenteren túl

Új üzletközpont Veszprémben az egykori kúria mögött

Lakótelepeken vagy a barokkon át. Nem mindegy, miért és honnan indul, akit egyszer csak elindít a vásárolhatnék. A szegénység betonemlékművei felől érkezve már néhány halogén fénypászmája vagy a műmárvány csillogása is elég lehet a szebb, a más illúziójához – ahol esetleg már maga a tágasság is a térré rendezett szabadság. Lejárt szavatosságú lakótelep és szegénység akad ugyan Veszprémben is, de a belvárosban itt valahogy összerendeződtek a dolgok: a hajlatok és lankák, kanyarok és emelkedők jobb esetben összebékítik, rosszabb esetben csak kitakarják azt, ahogy a barokkot a hetvenes évek szomorú házgyári fantáziájával próbálták folytatni és felülmúlni. A lejtős sétálóutca jótékony feledékenységgel hagyja például maga mögött a citycenter konzumbetonját, itt még a mai bevásárlóközpontok fagyiszínű ajándékdobozokra hajazó, „harsányan, mert olcsón" posztmodernje sem élne meg – és persze elég hely sincs.

Egyre nagyobb érdeklődéssel keressük azt a bizonyos Veszprém Plazát, aminek a leírások szerint itt kell lennie, de csak az útikönyvekben is szereplő egykori kúriát, a Kapuváry-házat találjuk. Ahogy azt mondani szokták: újra egykori pompájában ragyog, azaz 2000-es dátummal gyönyörűen felújította a plazatulajdonos Albakomp Rt., miként ezt egy márványtábláról megtudhatjuk – és akkor már tudjuk, mégis jó helyen járunk. Az épület zárva ugyan, bár láthatóan nincs még miért igazán kinyitni, hiszen a szárnyaiba költözött bankfiók és ékszerüzlet az utcáról nyílik, üvegajtaján túl pedig cementes- és ragasztószsákok – az építkezés még javában tart. Mögötte viszont megnyitott a belvárosi Üzletház, amiben ugyan nincs semmi plazás, viszont úgy tölti ki ezt a kényes belvárosi teret, hogy szinte észre sem venni. Lehet, hogy a kereskedők nem örülnek neki – akad is még kiadó üzlethelyiség számos –, de nincs semmi talmi csillogás, inkább mértékletes formák és visszafogott bankszínek, amelyekről manapság általában a megbízhatóságra, diszkrét gazdagságra és eleganciára aszszociálhatunk. Erre a helyre tökéletes

A Szendrő Péter tervezte épületben nincs semmi plazás FOTÓ: SOPRONYI GYULA

áruházat építeni lehetetlen: a városképre tekintettel nagyon kitűnni nem szabad, terpeszkedni, a fogyasztás körüljárható templomához kicsi a hely, túlságosan észrevétlennek maradni meg maga az életveszélyes hitelkockázati tényező. Ehhez képest, de csak ehhez képest vonzó és nem reménytelen az Ybl-díjas Szendrő Péter üzletközpontja: ablaktagolásával egyszerre képes kockatömbjét kissé légiesíteni és alsó szintjét álcázni, lejjebb pedig kimondottan finom, ahogy a Szeglethy nevet viselő utcácskába a sarokház mellékutcai részét belesimítja.

Minden más volt persze, amikor itt a kissé lepattant tűzoltóság és mentőállomás működött: egyrészt nem kellett reménytelen versenyre kelnie a túloldalon álló markáns és diadalmas színházépülettel, másrészt akkoriban keveseket érdekelt, hogy ez is egy lehetséges szempont.

Mert erre szépek még a régi sorházak is, meg feljebb, a kanyarból idelátszó neogót egyházi épületek, és persze legfőképp Medgyaszay István gyönyörű, magyarul szecessziós színháza. Nehéz elhinni, hogy az is vasbetonból készült, méghozzá az első ilyen Magyarországon, továbbá, hogy 1908-ban, építésekor annak is szinte egymást kizáró feltételeknek kellett megfelelni. Ott is alkalmazkodni kellett a szintkülönbséghez, egyben kapcsolódni a valahai Korona Szállóhoz, kaszinóhoz is, hogy egy szintre kerüljön az étterem és nézőtér, ahol időnként bálokat is rendeztek, elöl, hátul bejárat kellett ott is, továbbá, hogy jó idő esetén a közönség a Püspökkertbe is kitódulhasson.

Valami hasonlót – persze mai mértékkel és mai szokásokkal mérve – a Veszprém Plazában is terveznek, merthogy a belvárosi Üzletházat és a felújított Kapuváry-házat együtt így hívják.

Közöttük ma szintkülönbség, egy teraszossá alakított üres tér, a közelítés (talán áthidalás?) felé mutató építkezés és a munkások mobilvécéje áll. De az új épület alatt már ott a több mint száz férőhelyes mélygarázs, ide pedig állítólag újabb épületrészeket és egy barokk udvart építenek. Radikális eklektika, ami így tervezve, leírva, kimondva nagyon jól hangzik.

Mi pedig majd úgyis meglátjuk.

Torma Tamás
az Oktogon
építészetkritikai munkaközösség tagja

lakulóban a táncházmozgalom

zen a rendszeres klubok száma, megkétszereződött a hagyományőrző táboroké

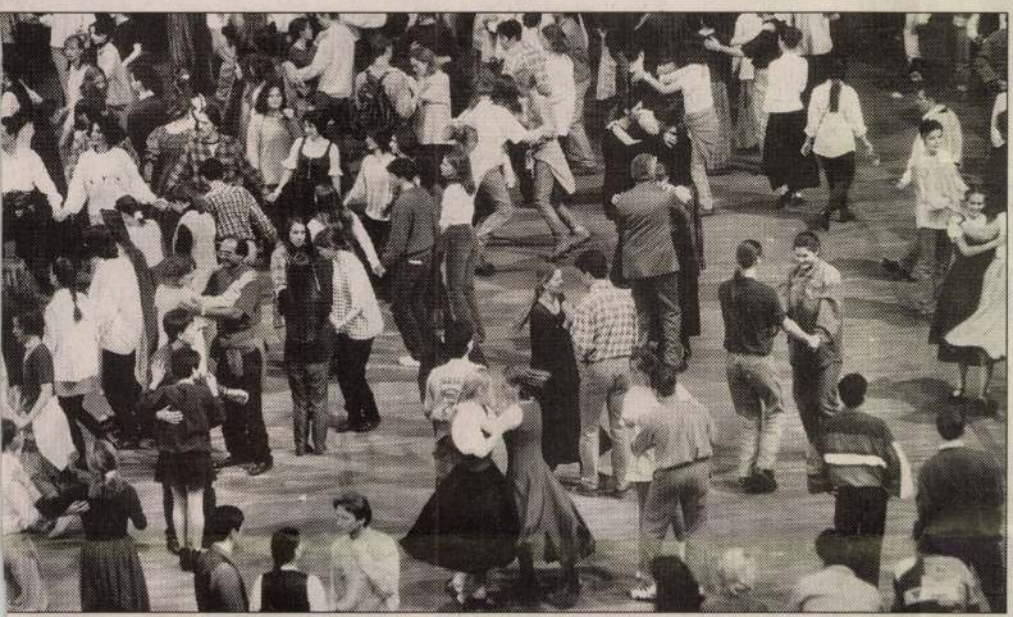

gyobb rendezvények iránt változatlanul nagy az igény FOTÓ: BÁNHALMI JÁNOS

az igény. A márciusi országáncháztalálkozó vagy a szeperi Almássy téri szezonnyitó názi mulatság évről évre e megtelik, előbbi ráadásul óta kétnaposra bővült. Így atott karakteres helyet példáAprók bálja, így lett a szomste a színpadi produkcióké yar menyegző, Keleti tánc, Átváltozások, Elágazások), árnap este pedig a hagyoőrzők gálájáé. Az elmúlt év szempontból is mérföldkő országos táncháztalálkozó etében, egyrészt ekkor ítődött ki először a két nap ottsága (magyarán a szomteljes súlyú nap lett), és ta- sikerült elérni, hogy az civil szervezet, amely ezen eten működik, társszervebeszállt a rendezésbe.

állandó táncházak azonban ire csak a szokásos szezonaz ősztől tavaszig működnagyobb rendezvények is

gó jellegű tábor viszonylag kevés van, közülük a legjelentősebb a Nagykálló-Harangodon már hagyománynak számító Téka-tábor, melynek gyermek- és felnőttprogramjában egy hét alatt általában ezren-ezerkétszázan vesznek részt.

A romániai, elsősorban erdélyi táborok nagyon szervezettek, időben egymást követik, jó részük magyarországi kapcsolatokkal rendelkezik, így Budapesten is lehetett jelentkezni rájuk. Bár szinte kivétel nélkül tánctáborok, majdnem mindenhol lehet zenét tanulni. Különlegességük, hogy az oktatásban helyi adatközlőket is igénybe vesznek. Magyarországon ritka, hogy adott helyen a vidék táncát, zenéjét tanítsák, Erdélyben mindez magától értetődő, sőt a táj viseletét, szokásait, építkezési hagyományait is igyekeznek bemutatni. Romániában egyébként az idén is a megszokott vidékek – Mezőség, Kalotaszeg, Csík, Gyímes – vonzóak.

A táborok túlnyomó többsége sátorozó életmódú, a helyi iskolaépülethez vagy közösségi házhoz kötődnek. Az árak rendkívül nyomottak, egy hét szállással, részvételi díjjal és étkezéssel együtt átlag 12-15 ezer forintba kerül. A résztvevők döntő többsége természetesen magyar, de az utóbbi időben egyre többen jelentkeznek az Egyesült Államokból, zömmel a magyar folk iránt érdeklődő angol anyanyelvűek.

A folklórosok a világhálón is nyomulnak, a hagyományőrzés érdekében ügyesen használják fel a legmodernebb technikát. Az Almássy Téri Szabadidőközpont például másfél évvel ezelőtt folkadatbankot hozott létre az interneten (www.folkinfo.net), ahol minden szakmabeli számára lehetőséget adnak, hogy adatait, bemutatkozási anyagait elhelyezhesse. A hagyományos adatbázisoktól eltérően nem címlistát telepítenek a hálózatra, hanem mindenkinek személyre szólóan önálló honlapot készítenek, fotókat, zenerészleteket tesznek fel. Legalább ilyen fontos a Táncház Egyesület rendszeresen frissített, képeket és zenerészleteket szintén tartalmazó honlapja (www.tancha z.hu), mely évek óta a magyarországi népművészet legjelentősebb információforrása és a nemzetközi folkélet egyik fontos világhálós kiindulópontja.

J. B. Sz.

SZENDRŐ PÉTER

Csordás Lajos: Lesz-e még palota a Palace?

Népszabadság 2000 március 25

Budapest, 1918. XII. 5.

ssék dr. Fülep Lajos urnak, a
kának meghatározatlan időre
mivel a külügyminisztérium
utra küldi ki.

l

Szendrő Péter

felszólalt a Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiírt 1970-es tervpályázat eredményismertető vitadélutánján.

Heim Ernő: Klubnap - tervbirálat?
Magyar Ép.miv. 1971.3.sz.7.l.

SZENDRŐ PETER építész

Egy nagy építészeti kaland: Beszélgetés a veszprémi szinházrekonstrukció terveröivel. [Szendrő Péter építész, Szenes Ulvár belsőépítész]. [Készítette] Gopcsa Katalin]. = Uj Horizont, XVIII. évf. 3. sz. 1990. 52-54. p.

- Medgyasszony

Értesítő, 14. évf. 4. sz. 1965 257

1967

R. Tombor Ilona: Régi festett aszt
Budapest : Corvina, 1967. 53 p., 4
nyelven is megjelent]

1968

Tombor Ilona: Magyarországi festett
a XV-XIX. századból. Budapest : Ak
LVI t. 76 képpel, 24 ábra

Tombor Ilona: A zajtai (Szabolcs-S
látképe a XVIII. századból. = Müeml
1968 95 - 97. p., 1 kép

Kendrő Péter, építén

L. Pál István

– Nestorisholán

25.

Magyar Építőművészet

Bp. 1983

83/5

Szendrő Péter, ejszítész

8. *Dunai Vasmű orvosi rendelő, Dunaújváros* (Szendrő Péter, 1983)
A rendelőintézet a Dunai Vasmű Konverter állami nagyberuházás részeként létesült Clasp H-1 szerkezettel.

8

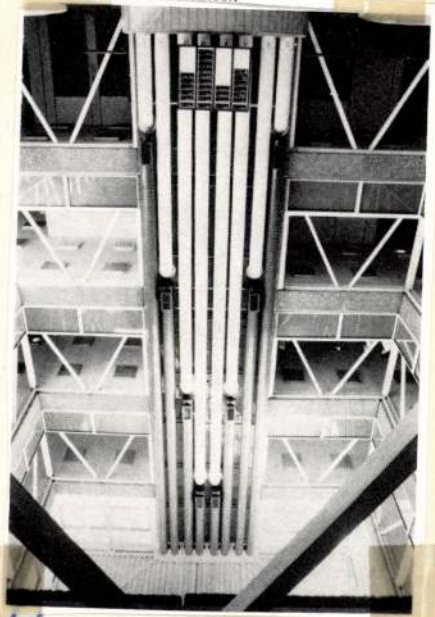

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 21-old.

Szendrő Péter épitész

GOPCSA Katalin: Egy nagy építészeti kaland : Beszélgetés a veszprémi szinház rekonstrukció tervezőivel. = Uj Horizont, XVIII.évf. 3. sz.1990 52 - 54.p.

Szendrő Péter épitész
Szenes István belsőépítész

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 MÁR 4

NAPLÓ /VESZPRÉM/

Szendrődi Rita,
úttörő-pajtás.

Képző- és iparművészeti szemle Várpalotán

Szendrődi Rita Hévíz: Séta

A megyei úttörőelnökség felhívására Várpalotán rendezték meg a megyei képző- és iparművészeti úttörőszemlét. A versenyre a beküldött pályamunkák alapján 50 pajtást hívtak meg. A versenyzőket a Thuri György gimnázium látta vendégül. A lassan hagyományossá váló szemlén — melyen megyénk legjobb, legtehetségesebb úttörői vesznek részt — egyetlen feladat volt. Mindenkinek a gyerekek életével kapcsolatos témát kellett feldolgozni. A pajtások — amint azt a szakemberekből álló zsüri megállapította —, jól „fogták" meg a témát, s színesen, változatosan dolgozták fel. Érdekes olajképek, grafikák, linómetszetek és kisplasztikák születtek. A zsüri összesen 16 díjat adott ki. Legsikeresebben a herendi, a várpalotai, illetve a badacsonytomaji gyerekek szerepeltek. A képző- és iparművészeti szemlére érkezett alkotásokból a művelődési házban kiállítást rendeztek, melyből néhány képet mi is bemutatunk.

Vizen utazik a fa

Tízszeres megtakarítás a szállítási költségből

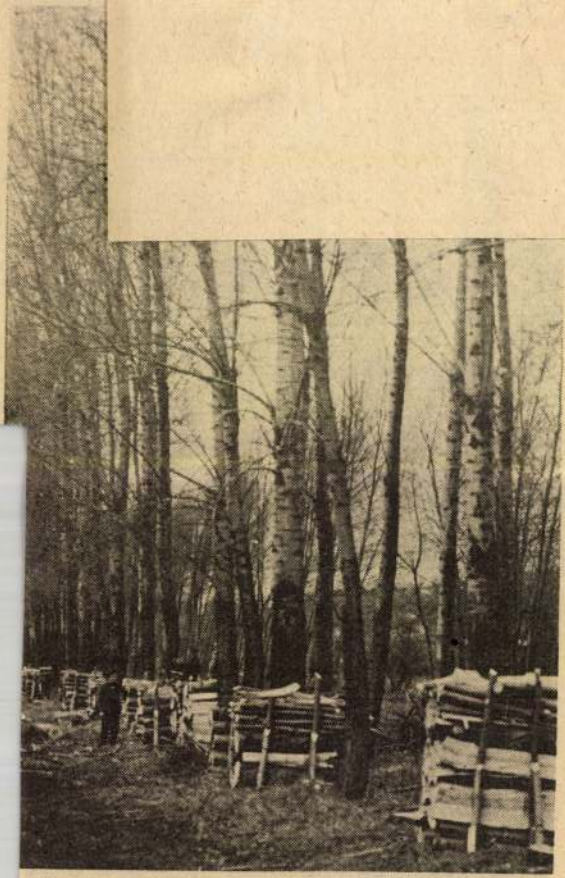

zekből a sarangba rakott 8—25 centiméteres átmérőjű fákból lesz a papír

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 126-068, 337-748, 340-726
Szendrődy István
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
SEP 13

Baranyai utazás

A ZRÍNYIEK FÖLDJÉN

Szendrődy István: Siklósi vár

Ehhez az utazáshoz Vörösmarty Mihályt kértük kalauzul. Legyen ma ő a kísérőnk. Járjuk be azt az utat, melyet ő tett meg százötven évvel ezelőtt Baranyában...

1821 ŐSZÉN

A korán félárvaságra jutott Vörösmarty, jeles diák és kezdő poéta, húszéves korában elszegődött a bonyhádi Perczel-családhoz nevelőnek. A szigorú atya a három fiú-gyerek gondját bízta rá.

Vörösmarty gyakran és szívesen beszélt tanítványainak a magyar történelemről. De azt nemcsak tankönyvekből akarta velük megtanítani. Az események egykori színhelyének fölkeresésével élményt és elhatározást is akart bennük ébreszteni.

A múlt emlékei vonzották Siklósra és Szigetvárra. Jól ismerte a várak történetét, és a „nagy tettek" színhelyén szívesen idézte föl tanítványainak a múltat.

Aki növendékei közül a legértékesebb lett, Perczel Mór, a negyvennyolcas szabadságharc hadvezére írja emlékiratában:

„1821 őszén házunk hivatalos volt a Somssichokhoz... Atyám kocsira ültetett minket is, úgymint Vörösmartyt, engem, Sándort és Miklóst... De mi nem értünk oda oly hamar, mert egy kis körutat tettünk, vagy inkább vargabetűt csináltunk elébb. Ugyanis fölkerestük Mohácsot, azután Siklóst, végre Szigetvárt, s csak miután e helyek színén egészen megelt ébredező gyermeki vágyónk a múlt emlékeivel s szomorú és dicső benyomásaival, értünk kis utazásunk céljához..."

Siklóson megvizsgálták a vár minden zugát, megkeresték a termet, amelyben Zsigmond királyt fogva tartották a Garák, megálltak a vár bástyáin, és lenéztek a Dráva mocsaras partjára...

A SIKLÓSI KALAND

A kései utas talán éppen ugyanarról a bástyafokról néz ma a völgybe, amelyre hajdan Vörösmarty könyökölt.

A tájban azt érezni, hogy itt valami végérvényesen elmúlik, itt valami végetér. Északról zöldkontyú hegyek, fehér mészkősziklák zárják el a kilátást. Délre végeérhetetlen lapály nyúlik. A síkság mindig párát, titkot, homályt rejtegetett. A hegyek lehetetlenné tették a menekülést, a visszavonulást. Aki idejött, annak szembe kellett néznie sorsával, föl kellett mérnie helyzetét, dönteni, határozni kellett.

A nyárvégi délután párás fényéből, a Dráva idesejlő kanyarulataiból a képzelet újraszövi az egykori történelmet. Ez a föld, a siklósi vár is Zrínyi Miklós nevével viselős.

1566 nyarán Szulimán szultán megindul Magyarország ellen tömérdek hadával. Még nem döntött, hogy melyik várra öntse haragját. Eger vagy Sziget ellen forduljon?

A sereg előőrse az akkor már töröktől megszállt Siklós alatt ütött tábort. Szkender bég, a vár ura hiába intette vendégét, Mehmet basát, hogy kockázatos lesz az éjszakát a szabad ég alatt tölteni. Közel van Szigetvár, közel van Zrínyi... A konstantinápolyi udvarból jött katona makacskodott. Sátrába meleg kávét, narancsot hozatott, s egy „szép török gyermeket" kéretett. Énekedjen, pengesse kobzát a szerencséről, mely lábához van kötve, csak neki szolgál...

A szerencse azonban forgandó. Az éjszaka leple alatt a török táborba lopóznak Zrínyi katonái, és a szigetiek könnyű lovascsapata szörnyű pusztítást végez közöttük.

Az eposz szerint — melynek e részletét „siklósi kaland" néven szokták emlegetni — ekkor döntött Szulimán, hogy a „hitvány juhakol", Szigetvár ellen vonul.

VESZÉLYES TÁJ

Vörösmartyék Siklósról Szigetvárra utaztak.

„Képzelhető, — folytatódik Perczel Mór visszaemlékezése — *mi lángoló érzettel sieténk a vár megtekintésére. Körüljártuk a bástyázatot, megvizsgáltuk a kazamatákat, a boltozatokon lógó erős vasgyűrűket. S mindig Sziget dicső védelmének részleteit újítgattuk föl emlékezetünkben, amint azt nemcsak a történetből, hanem a költő Zrínyi után ismertük, mely Vörösmartynak kedvenc olvasmánya vala, s melyből nekünk is sokszor olvasott és magyarázott..."*

A látogatók fölidézték a hajdani vezérek nevét, megemlékeztek a várvédő hősökről, megkeresték a helyet, ahol a török tábor állt. A látvány, a színhely érintésére ekkor született Vörösmarty szép ifjúkori költeménye:

Láttam veszélyes tájadat, óh Sziget!
Előttem állott roskadozó falad,
Előttem a múlt kor csatái
S gyászba borult ege Hunniának...

Ami itt történt, költők és írók, festők és zeneszerzők örökítették meg. Népi siratóénekek születtek Zrínyi haláláról. Énekmondók, tanult emberek, deákok szedték versbe az ostrom történetét. Külföldön híres szónokok, gyászbeszédek méltatták a szigetiek hősiességét; itthon magyar és latin nyelvű krónikák példázódtak az esettel. A későbbi költők közül Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi tisztelgett Zrínyi emléke előtt, hogy csak néhány nevet említsünk.

Változó korok keresték Szigetvár és Zrínyi emberi nagyságának és hősiességének titkára a magyarázatot. De ez éppoly rejtély, mint a gyémánt csillogása. Honnét van, mitől vet rajta szikrát a fény? A jellem keménységét, a lélek minőségét nem lehet képletbe foglalni.

„Honfi! ha föllépendsz düledék várára Szigetnek..." — így kezdte epigrammáját egykor Vörösmarty. A sort minden mai és későbbi látogatónak magában kell folytatnia.

A mai utas várjátékokat, fényes évfordulós ünnepélyeket, kegyelettel emelt szobrokat, helyreállított bástyákat, turistaszállásnak berendezett szobákat, virágágyásokat, tanulságos kiállításokat talál a falak között.

Az idegenforgalmi látványosság, a vértől megtisztított fegyvereket őrző üvegvitrinek csillogása, a leomlott falak helyére emelt bástyautánzat nem födheti el a múlt intését: a hősi akarat, a helytállás írta itt a történelmet. Nem meghatódni, elágyulni, petárdázni kell a falak tövében, hanem tisztább és értékesebb önmagunkra döbbenni.

Nézem a szigetvári múzeumban a kiállított képeket. A török krónikairók csupaarany, színes, tarka lapjait, a csillogó, merevderekú harcosok rajzát... S nézem, az átellenben lévő oldalon, egykorú magyar krónikások metszeteit: fekete várakból fekete tűz és fekete füst száll föl, feketearcú harcosok buknak a fekete földre...

Kint a késő nyári délutánban az idő megállíthatatlanul málasztja, porlasztja a köveket.

Az emlékezetben emelt történelem, a lélek keménysége tudja csak hiánytalanul és fogyatkozás nélkül megőrizni a hősök tetteit...

Tüskés Tibor

MENYASSZONYI, ESTÉLYI, VŐLEGÉNYI RUHAGONDJÁT MEGOLDJA:

esküvői ruhabolt

PÉCS, RÁKÓCZI ÚT 66. SZ. TELEFON: 24-41.

+

SZÍNES MENYASSZONYI RUHÁK!
ALKALMI KALAPOK, KÖPENYEK!

gyűlés Pécsett

lliárdos orgalom

A beszámolót követően a küldöttgyűlés három szekcióban folytatta munkáját, ahol szűkebb körben tárgyalták meg a választmányok, az ÁFESZ-ek, takarékszövetkezetek és lakásszövetkezetek problémáit, majd a küldöttgyűlés újra összeült, hogy meghozza határozatait. Ezek a határozatok az új szövetkezeti alapelveknek megfelelően nem kötelező érvényűek az egyes szövetkezetekre nézve. Csak javaslatok, ajánlások, amelyeket a szövetkezetek megtárgyalnak, s mindegyik szövetkezet tagsága azt fogadja el [illegible]

erekek kiállítási anyagából.

nemzetközi ajz-kiállítás

n pen lóbálta a megnyitó ünnepség alatt. Előbb persze elmondta:

— Egy gyerek szólt, hogy menjek át az utca túlfelére, de elütött az autó. A Téli Palotát rajzoltam le. Legszí-

Fock Jenő elvtárs Baranyában

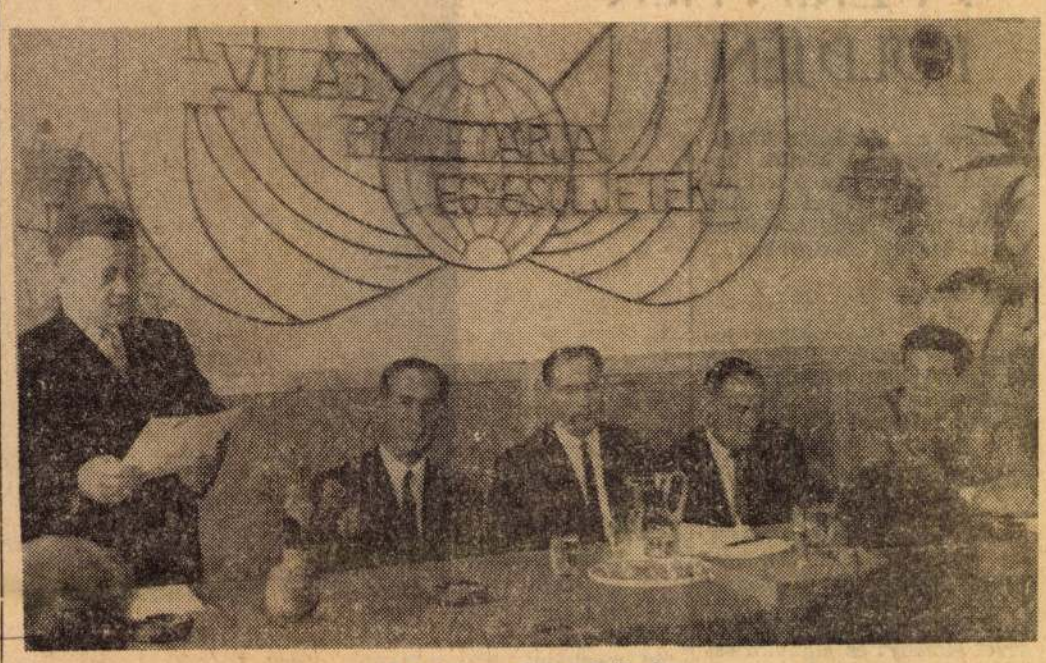

A párttaggyűlés elnöksége

(Folytatás az 1. oldalról)

továbbfejleszteni, amit a IX. kongresszus megszabott, s ez így van jól.

Fock Jenő elvtárs ezután részletesen beszélt az állami élet demokratizmusának fejlesztéséről, a tanácsok munkájának javításáról, önállóságuk, hatáskörük bővítéséről.

A taggyűlés folyamán többször érintett ifjúságpolitikai kérdésekről szólva a kormány elnöke leszögezte: a Politikai Bizottság azért döntött a párttagság felvételi korhatárának leszállítása mellett, mert ezúton is segíteni akarja a KISZ-t. Nem az a cél tehát, hogy az ifjúsági mozgalom legjobbjait „kiemelje" a KISZ-ből a párt, hanem éppen fordítva: ifjú párttagokkal kívánjuk erősíteni az ifjúsági mozgalmat.

Fock Jenő beszéde végén még egyszer visszatért a bányászattal kapcsolatos kérdésekre. A szabadságokról, illetve az ezzel kapcsolatos vitáról elmondotta: jogosnak látszik a kérés. Befejezésül hangsúlyozta: a párt és a kormány látja a bányászság áldozatkészségét, s ezt rendkívül nagyra is tartja.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd végeztével Barcsa Zsigmond alapszervezeti párttitkár válaszolt a felvetődött kérdésekre. Ezt követően a körlet dolgozói emlékplakettel és bányászlámpával ajándékozták meg magas rangú vendégüket. A párttaggyűlés második napirendjeként újjáválasztották a vezetőségét.

Békés Sándor

6500 vagon cukorrépa Baranyából

Tegnap Pécsváradon tájékoztató jellegű tanácskozást tartottak a cukoripar és a cukorrépatermelő gazdaságok képviselői az idei termés átvételével kapcsolatos tudnivalókról.

A cukorrépa átvétele idén szeptember 22-én kezdődik, s a gyári feldolgozási kampány szeptember 22-én indul. A megyében mintegy 20 átvevőhelyen várják a termést. Megegyezés szerint minden nap reggel 7 órától kezdik az átvételt és sötétedésig folytatják. Megállapodás született arra nézve is, hogy az átvétel során jelentkező minőségi vitákat azonnal rendezni kell.

A felmerült kérdésekre Rőhring Imre, a Kaposvári Cukorgyár répa-osztályának vezetője válaszolt.

— Baranya megyében idén 3334 holdon termeltek cukorrépát a gazdaságok — mondta. — Erről a területről 6500 vagon répára számítunk, ami 200 mázsás holdankénti átlagot jelent. Ez nagyjából megfelel a tavalyi termésátlagnak. A termőterületet szeretnénk a következő években 4000 holdra növelni, de ez nagyarányú gépesítés nélkül nem lehetséges. Munkaerő-problémák miatt ugyanis sok helyen csökkentették az utóbbi években a cukorrépa vetésterületét. Ha azt akarjuk, hogy saját termésű cukrunk legyen, a termelésben és az átvételnél egyaránt jelentős gépesítésre van szükség.

— Az átvétel korszerűsítésének első kézzelfogható bizonyítéka Baranyában Drávafok, ahol a rakodótér növelésével 1200 vagon répa átvételére lesz lehetőség. A rakodás meggyorsítására üzembehelyezünk ott egy ürítő és prizmázó berendezést, ami a korábbi 25 perces kocsinkénti ürítési időt 3 percre rövidíti. Hasonló átvételi állomás kialakítása van folyamatban Szigetváron, Bolyban és Hidas-Bonyhádon. Ennek azonban van egy előfeltétele: a környékbeli gazdaságok vállalják az 1500—2000 vagon körüli termelést, hogy a gépesítés kifizetődő legyen. Az átvétel korszerűsítése természetesen egyebeket is jelent, így útépítést, megfelelő világítás kiépítését és általában minden olyan feltétel biztosítását, ami szükséges a gépjárművek egésznapi kihasználásához.

Tegnap az általános és középiskolákban megkezdődött a tanítás. A felsőszentmártoni általános iskola felsőtagozatosai a tanév első munkanapját a közelmúltban átadott korszerű, négytantermes iskolájukban kezdték.

Szendrődy Árpád

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

106911 EB 41

ÖSSZEGYŰJTÖTTÉK MÜNNICH FERENC ÍRÁSAIT

ződő tárgyi emlékekkel a tokaji múzeum baráti körének tagjai. A múzeumban helyezik el Szendrődy Árpád miskolci szobrászművész Münnich Ferencet ábrázoló terrakotta plakettjét is.

1021

Szendrői Árpád

Észak-Magyarország
1948.
III.
26

KIÁLLÍTÁS AZ ISKOLÁBAN. Szendrői Árpád szobrászművész és Eisele Gyula festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap Miskolcon a Szabó Lőrinc Általános Iskolában. A képeket Kuklay Antal plébános művészettörténész ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. Fotó: Farkas Maya

SZENDRŐ SZABOLCS

MEGHÍVÓ

A Miró Fotógaléria
tisztelettel meghívja Önt és ismerőseit
Szendrő Szabolcs hegymászó fotókiállítására
és diabemutatójára.
A kiállítást Eifert János
a Fotóművészek Szövetségének elnöke nyitja meg
1993. június 2-án 18.30 órakor a Teréz krt. 11-13-ban.

A képek július 21-ig hétfőtől-péntekig 10-18 óráig
tekinthetők meg.

MDK

Szendrődy Jenő dr. épitészmérnök

Az iparügyi miniszterium tervpályázatán
II. dijat nyert

A munkaügyi székház tervpályázata. 8 Órai Ujság 1941. máj. 30. 6.l.

Szendrödy Jenő dr

építészmérnök

a Egyesti mundaközvetítő hivatal vizháza-nak tervpályázatán 1941-ben II-ik díj.

8 Órai Ujság

1941. máj. 30.

M.D.K

Szendrődi István

fotós

Az 1958 fotofalter pályá-
zaton a hetedik díjat
nyerte el.

Karsányi Márta: A pécsi fotóművészek
Napló, 1959. május 24 – 7 lap.

Szendrői kastély

Vas. Ujs. 1861 -
220 l.
Keppel - 222 l.

Horváth Henrik

Horváth Tibor

Höllrigl A. József

Hunyadi József

Huszár Lajos

Jajczay János

Jajczay Jánosné

Kalmár János

Kampis Antal

Kapossy János

Kelemenné Berkovits Ilona

Kopp Jenő

László Gyula

Mihalik Sándor

Nagy Zoltán

Szendrői ref. templom

269. ábra. Sodronyzománczos kehely. XVI. század eleje. A szendrői evang. ref. templomé.

Csobor-halay II. k.

le kehely képezi. (A 148. lapot követő XXX. tábla.) Anyaga
yt mutatja, az érintkezési körökben egy-egy, fialákkal beszegett

részletek az esztergomi főszékesegyház kincstárából, 49—51. old. 13. sz. jegyz.

MDK

Szendrői

iparmuvéz nőv rajzoló

Plakát pályázat.
A kelenföldi jégpálya plakát pályázatán 50 k-nás díjat nyert.

Végjesek: A kelenföldi jégp. plakát pályázata.
Grafikai Szemle 1908 1. 14o.

Szendrői épitész

MDK

Fehérvári-uti SzTK

Néph adsereg-utcai II.irodaház

Perczel Károly:Épitészetünk értékelése és fejlődésének iránya Magyar Épitőmivészet, 1956.V.évf. 2.1.

MDK

Szendrői

Nyiry és Szendrői közös terve kapta a négy III. díj egyikét, a tabáni gyógyszálló pályázaton.

Cikk: Botrány a Tabán...

Magyarország, 1938.márc.5. 5.lap

MDK

Szendrői és Örkényi

müve 60 Kr-ért megvásárolva

Az áll.sorsjáték plakátja... Magyar Iparmüvészet,

1911. 80. 1.

MDK.

Szendrői/Sshuszlik/ "Magyarország" c. diszmunka bekötési tervére hirdetett pályázaton a 3oo koronás I. dijat és az egyik 1oo koronás II. dijat kapta.

Magyar Iparmüvészet 19o7. 263. l.

SZENDRŐI ANNA, szobrász-növendék

A Diósgyőri Vasgyár Kultúregyesületének plasztikai csoportjának hallgatója volt. A Diósgyőri Munkás IV. évi 44. száma irta, hogy művei finom izlésről tettek tanúságot. 375. old.

R. NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvasgyárban a felszabadulás után 467. old.

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

SZENDRŐI ANNA, szobrász-növendék

1948-ban a miskolci kulturális hetek keretében mutatkoztak be a vasgyári szobrász-növendékek. Köztük Szendrői is egyre érettebb alkotásokkal bizonyította be rátermettségét, amely komoly jövőt jósolt neki a szobrászatban. 376.old.

R.NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvasgyárban a felszabadulás után 367.old.

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

SZENDRŐI ANNA, szobrásznövendék

A Diósgyőri Vasgyár képzőművész és iparművész csoportjának 1947-aug-7-én nyilt meg a kiállitása. Több kész művésznek számitó tehetség, köztük Szendrői Anna szobrásznövendék érdemel külön figyelmet. 371.old.

R.NYIRY LILI: Munkásszobrászat indulása Diósgyőrvasgyárban a felszabadulás után / 367.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, X. 1971. Miskolc

MSZ SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 OKT 12
DÉLI HÍRLAP

Szendrői Árpád,
szobrászat

1021

A portré annak a dicsősége, akit ábrázol

Szobrok a gyárban

A kiállítás kicsi; amíg a kisplasztikák, plakettek formálója megérkezett, kétszer is végignézhettük. A preciziós öntő ugyanis egészen másféle formázással volt elfoglalva, és ő már csak ismeri az anyag parancsát.

Ez volt az első igazság, ami nyilvánvalóvá vált *Szendrői Árpádnak* a 2-es telepi mintakészítő üzem párthelyiségében, a Diósgyőri Gépgyár mélyén megbúvó kis épületben rendezett kiállításán. Kiderült hamarosan a második igazság is, amely az előzőhöz hasonlóan nem tűri az ellentmondást. Árpád bácsi csak akkor fordította felénk gyöngyöző homlokát, amikor leült.

— Érzűkület van mind a két lábamban, nem bírok állni — mondta, és végigjártatta a szemüvegét az ismerős és ismeretlen arcokon. A szoba végében álló fiatalokat tudomásul vette, az idegent megkérdezte: — Miről beszéljek? Több, mint ötven esztendejének az első kettőt megtámogató igazságait alább közlöm.

Harminc év erős fizikai munkában nem kis dolog, ennél már csak az nagyobb, hogy két csepeli kivételével ebből 28 a DIGÉP-ben telt el. A családban ezalatt két lány nőtt fel, és több, mint húsz év múlt el azóta is, hogy az akkor még fiatalember először ment el Diósgyőrben a vasasszakszervezet által működtetett képzőművészeti szabadiskolába, hogy a napnak a munka után megmaradó részét művészettörténet tanulásával, rajzolással és olyan ismeretek megszerzésével töltse el, amelyek nélkül agyaghoz, gipszhez sem tanácsos közelíteni, bronzhoz pedig nem lehet. Akkor már régen tudta, hogy portrékat fog mintázni több okból is. Tud annyit, hogy nem vall vele szégyent, a mellszobor, a kisplasztika, a plakett kis helyen is elkészül, elfér, és ez nem mindegy, ha tudjuk, hogy műtermet csak „jogosítvánnyal" rendelkező művész tud fenntartani. A család értette, hogy több ez valamiképpen, mint költséges szenvedély, a modell pedig nem került pénzbe: néznél volt.

A nagyüzem hivatalháza előtt álló *Gépgyári munkás* két és fél méteres alakját még a hajdani Hercz-gépgyárban öntötték. Azóta ezt látja meg először az újfelvételes, és sok fiatalból lett megbecsült mester, mióta napjában elmegy mellette a gyárudvaron. Akármit nem tesznek ki nemzedékek bírálatának, de Szendrői Árpád nem is adott ki soha akármit a kezéből. Münnich Ferencnek a Tokaji Helytörténeti Múzeum megrendelésére készült portréja láttán a feleség nem akarta elhinni, hogy nem ismerte személyesen az államférfit: meleghangú levele, az emlékkönyv megtisztelő bejegyzése a legkedvesebb emlékek közé tartozik. Ide tartozik Veres Péter barátsága, a sok évtizedes kölcsönös megbecsülés, amely a Garadna völgyében élő hajdani Herman Ottó-tanítványhoz, Vásárhelyi Istvánhoz fűzte, és ide tartoznak a régi emberek, akiknek portréja csak azért hallgat, mert a szobor más nyelven beszél Tamás Istvánról, az öreg martinászról, Litvin Józsefről, Kossuth-díjas lakatosról, és a többiekről, akikről ennyit mond: — Egyszerű, de nagyszerű emberek voltak.

A több mint száz portrénak a számtalan, különböző témájú plakettsornak csak töredéke fér el a szobányi helyiségben, ahol a rendészetnek a vendégeket elkísérő dolgozója, a KISZ-esek, akik az *Egy üzem a közművelődésért* címszó alatt a kiállítást rendezték, csendben hallgatták a beszélgetést. A csalódottság felhangjait (aki ennyit tud, úgy érzi, sokkal többre is képes lett volna), a belenyugvást, s egy újabb szép igazságot:

— A portré azoknak a dicsérete, akiket ábrázol.

(makai)

★ *A kiállítás egy részében kisplasztikák, plakettek láthatók.*

★ *Egyszerű, de nagyszerű emberek voltak...*

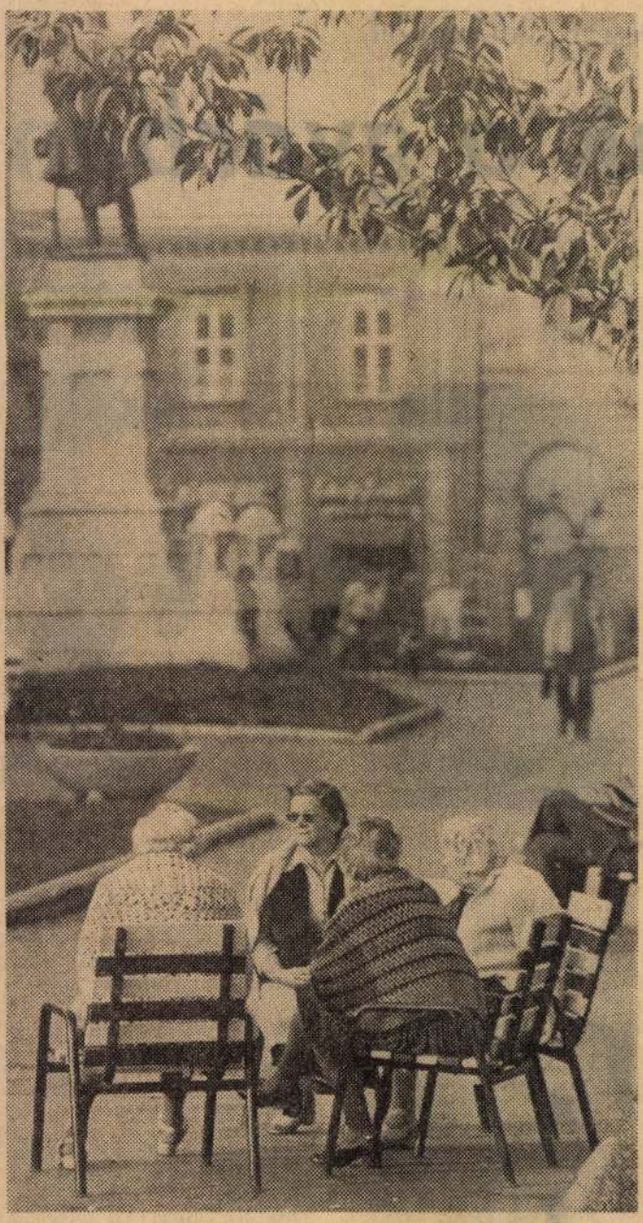

✶ *Négyen a téren ...* *(Kiss József felvétele)*

Ingázó diákok

Minden negyedik középiskolás ingázó — erről tanúskodnak a statisztikák.

A naponkénti utazás az iskola és a lakóhely között jelentősen igénybe veszi a tanulókat. A megkérdezettek túlnyomó többsége 30 kilométernél rövidebb távolságról utazik, csaknem 10 százalékuk viszont ennél messzebb lakik. A legtöbb bejáró naponta másfél, két órát utazik. A tanulók egy része már fáradtan ér be reggel az iskolába, s ez főleg az első óra teljesítményén érzékelhető.

Általában kevesebb idejük juk az ingázóknak az olvasásra, a művelődésre, és a tanulásra is. Gyakran előfordul ezért, hogy tanulmányi eredményük gyengébb, illetve tőlük az átlagosnál nagyobb erőfeszítést igényel az azonos képességű, helyben lakó tanulókéhoz hasonló eredmény elérése. Utazás közben a körülmények rendszerint nem teszik lehetővé a művelődést, a tanulást.

Felkarolásuk leghatékonyabb eszköze a kollégiumi elhelyezés lenne. A megkérdezettek többsége azonban akkor sem venné igénybe a kollégiumi elhelyezést, ha arra lehetőség nyílna. Feltehetőleg az is hozzájárul ahhoz, hogy egyik-másik kollégiumban akad betöltetlen hely. Elutasító válaszukban minden bizonnyal szerepet játszik, hogy nem kívánják vállalni a kollégiummal együttjáró kötöttséget, szervezettséget, valamint a család távollétét.

Közművelődési teendők

A Hazafias Népfront városi elnöksége mellett működő művelődéspolitikai munkabizottság ma délután 3 órakor ülést tart a HNF tanácskozótermében. Először tájékoztatót hallgatnak meg Miskolc város közművelődési intézményhálózatáról — különös tekintettel a peremrészek és a kertvárosi lakóterületek lakosainak kulturális ellátottságára. Ezután a munkásművelődéssel kapcso-

Egyiptomi—izraeli tárgyalások

Különbéket kötnek

Carter elnök ma a Fehér Házban nyitja meg az izraeli—egyiptomi különbéke-tárgyalásokat. A nyilvánvalóan propagandaszempontból felértékelt eseményen az elnök mellett várhatóan az izraeli és az egyiptomi küldöttségvezető is felszólal. Ezt követően az amerikai kormány vendégházában megkezdődnek a tárgyalások. Az amerikai küldöttséget — az első

Kairó elsősorban abban érdekelt, hogy pontosan meghatározzák (és minél korábbra időzítsék) az izraeli csapatoknak a Sínai-félszigetről való visszavonását. Az izraeli fél értesülések szerint az Egyiptommal kötött alku politikai vonatkozásait: a nagykövetek cseréjének időpontját, a kereskedelmi kapcsolatok megteremtését állítja előtérbe.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc

1969 AUG 10

Szendrői Árpád

1021

Panteon Tokajban

Tokajban a községet pártoló művészek segítségével a Helytörténeti Múzeumban kis panteont létesítenek, ahol Tokaj nagyjairól készült plakettokat és szobrokat helyeznek el. A múzeumbarát kör felkérésére Szendrői Árpád miskolci szobrászművész már megformázta a tokaji születésű Paulay Edének, a Nemzeti Színház egykori főigazgatójának és az Ember tragédiája első rendezőjének terakotta plakettjét. Makoldi Sándor képzőművész átadta a múzeumnak Nicolaus Lenau német költőt ábrázoló domborművét. A költő édesapja tokaji orvos, és a gyermek Lenau hosszú időt töltött a községben. A két művész még ebben az évben elkészíti dr. Münnich Ferencnek, az egykori tokaji ügyvédbojtárnak mellszobrát. A plakettokat és szobrokat tavasszal helyezik el a múzeum panteonjában.

Vinvázatl Kánoszta'enkel

tetése

akadályozza a mozgásban. Ne is próbáljuk ilyen ruhába erőltetni, vagy túlöltöztetni. Könnyen kimelegszik, megizzad, s elég egy hűvös fuvallat, vagy az, ha kiizzadt testtel befut a hűvös szobába.

A reggeli órákban, a hűvös, szeles, borús napokon azonban még akkor se engedjük felvenni a kedvesekis ruhát vagy napozót, ha a gyerek nyafog érte, ha azt állítja is, hogy nem fá-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 10

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

Tendrői Árpád

alkalmából küldött jókívánságaiért.

▲ TOKAJ NAGYJAIRÓL készült plaketteket és szobrokat helyeznek el a község Helytörténeti Múzeumában. A Múzeumbarát Kör felkérésére Szendrői Árpád és Makoldi Sándor még ebben az évben elkészíti a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosának, dr. Münnich Ferencnek, az egykori tokaji ügyvédbojtárnak, valamint Szepsi Laczkó Máté prédikátornak, az aszúbor feltalálójának a mellszobrát.

▲ DR. DIMÉNY IMRE mezőgazdasági

1971

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 10

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1021

Tokaji pantheon

Tokajban, a községet pártoló művészek segítségével, a helytörténeti múzeumban kis pantheont létesítenek, ahol Tokaj nagyjairól készült plakettokat és szobrokat helyeznek el.

A múzeumbarát kör felkérésére Szendrői Árpád miskolci szobrászművész már megformázta a tokaji születésű Paulay Edének, a Nemzeti Színház egykori főigazgatójának és Az ember tragédiája első rendezőjének terrakotta plakettjét.

Makolei Sándor képzőművész átadta a múzeumnak Nicolaus Lénau német költőt ábrázoló domborművét. A költő édesapja tokaji orvos volt és a gyermek Lénau hosszú időt töltött a községben. A két művész még ebben az évben elkészíti dr. Münnich Ferencnek, az egykori tokaji ügyvédbojtárnak, valamint Szepsi Laczkó Máté prédikátornak a világhírű aszúbor feltalálójának mellszobrát.

A plakettokat és szobrokat tavasszal helyezik el a múzeum pantheonjában.

Szendrői Árpád

blezése

Nyilván a Pentagon közbelépésére szegte meg ígéretét.

„Valójában okom van feltételezni azt, hogy még a külügyminisztériumnak sem bocsátották rendelkezésére a terv egy példányát, annak ellenére, hogy e terv egy újabb vietnami-típusú háborúba sodorhat bennünket" —, jelentette ki Fulbright szenátor.

Fulbright közölte még, hogy a titkos megállapodást a thaiföldi haderők parancsnokaként a miniszterelnök, amerikai részről pedig az amerikai katonai segélyakció keretében az országban működő tanácsadócsoport parancsnoka írta alá, s azt ezután jóváhagyta a vezérkari főnökök egyesített bizottsága.

Szendrői Árpád

Rutkay Anna: Szendrői Árpád nevelése - Ébrah. Magyarország, 1967. jan. 7.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. 1./

79. 1.

Szendrői Árpád, szobrász

– Makoldi Sándorral közösen készítette Szepsi Laczkó Máté prédikátor és szőlősgazda mellszobrát a tokaji helytörténeti múzeumnak.

Jóborért – szobrot
Magyar Ifjúság, 1969. VIII. 20. 3. l.

MDK

Szendrői Árpád, szobrász

A miskolci szobrász művén

Parulay Ede – plakettet

kérnített.

– : Szobrot kap az asztalon „feltalálója"

4

ESTI HIRLAP Bp. 1969. aug. 6.

Szendrői Árpád, [ ] MDk

Aug. 20-án avatják fel Diósgyőrött a Vasgyár előtt Pléh Zoltán s Szendrői Árpád Két s fél méter magas, munkást ábrázoló szobrát.

-: Hír 6.l

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. aug. 3.

MDK

Szendrői D.

vert csipke

Magyar Iparművészet, 1908. kép.

294.l.

Szendrői Dezső

36. lapon közölt tervben rész.es

Groh István és tanítványai. Magyar diszitőművészet. II. rész. Bp. é.n. 35. l.

Szendrői (Schussleck) Dersö

Lajta árodájának tagja volt, s dolgozott a vas utcai iskola előcsarnokának megerettetésén.

Vámos Ferenc könyvismertetése /Beke László - Varga Zsuzsa: Kozma Lajos/ - Müvtört.Ért.197o.3.sz. 241-244. l.

243.l.

MDK

Szendrői Dezső iparművész

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat abroszok, asztalkendők és törülközök mintáira kiirt pályázatán I.dijat nyert.

Magyar Iparművészet 1911. 104.o.

Szendrői Dezső

Gróh István tanár és Örkényi István tervezik a halasi csipkét, a recemunkát, a vert csipkét az ir csipkét és a magyaros varrottasokat a háziipari gyüjtemény szakosztálya számára és ezeket mutatták be az Iparmüvészti Kiállitáson.
A Müvészet c. rovat ismerteti az Iparmüvészeti Társulat nagy tavaszi tárlatát.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 4. XX. évf.
14. sz. 234-235. lap.

MDK

Örkény István és Szendrői Dezső
iparművészek

A Davidházy Kálmán debreceni bőriparművész által kiírt pályázatot nov.hó 9.-én tartott ülésén döntötte el az erre a célra felállított bíráló bizottság. Beérkezett 56 pályázótól 277 pályamű.

Ö.I.és Sz. D. kaptak a 40 koronás harmadik díjat.

Kiállított pályázatok.
Magyar Iparművészet. 1908. évf. 327-330.l.

Szendrői Dersö

1440 k állami
külföldi öszköndij
Értimisk 1908/9. 13. l

Szecső. (?)

Az IL DANVBIO innenső par
Baviera köti le figyelmünket,
két gyalog és lovas katonák él
SCHOF vára és városa vidékén a
csapatok állitvák hadirendbe a
hatz és che guida a Buda. Feli

L'ACCAMPAMto
10 DI LVGLIO

fölül jobbra: 4.
magyarázó szövegének kezdete:
Isola.

Rm., mér. a rl. 22

193-91-24

Szendrői Dezső

Az eperjesi háziipari kiállitáson dicsérő oklevél.

Értimisk 1908/9. 10. l.

Keresztessy József.

Térdig, állva, kissé
melyen vívó kesztyűt h
markolatán nyugtatja
szorítja magához. Röv
melyet csak állán vi
ke s arcza leberetvált
kai lehajtvák, szürke
kötött, öltözete: sötétkék
Alól balra két sorban
1888."

Festette: Vasta
Ajándékozták
Méretei: 150
L. az 1895. oktob
Kiss Ferencnek utján min. köp

182/95. L. 52607/92.

Szendrői Dezső

Csernoch János érseki
kinevező oklevele

Repr.

Ertimisk 1910/11.

Palóczy László, országbíró III. 148.

Szendrői Dezső

1000 K. utazási ösztöndíj.

Esztimisk 1910/11. 15. l.

~~eredetiséget dr. G. Frizzoni Fontos e lép reánd nézve a casella CIV. Kör. 398. l. a nem attyja: Giovanni, delle Bor gi aggiunto volt.~~

u ül Apollo és Koronis fia, kinek ~~mezte~~-
szinü kendő övezi. Jobb kezével ~~a~~ kigyót szo-
ával előre mutat, mintha beszélne, mi közben
haja göndör, bajusza és szakálla nincs. Bal
önyökül és bal lábát kissé felebb ~~[illegible]~~ huzta. A háttér
hegyes vidék.

fára, méretei 61:39.5 Cm.
96. november 27-én a 63490 sz. leirattal J.
2 frt 78 kron. — Kifizettetett 1896. decem-
Elszámoltatott 1897 február 2-án 177/97.
ám olást elfogadta 1897: III. 25-én a 13050 sz.

a képet Szénában vette s ez a mesterek
alkotása, a mely nem vallásos tárgyú, a mi
ance műveszetben ritkán fordul elő. A kép

78 kr.

~~360.~~

Szendrői Schuszlik Dersö

2000 Koronás állami
öszlöndíjat kapok, hogy
magát a csipkekészi-
tésben és szőnyegszövés-
ben itthon és a külföldön
tökéletesítse –

Kitimisk 1907/8.
10. l.

LXIV.

LIZ

mplom.

Szendrői Dersö

hősi halált halt

Éimisk 1915/16.

3. l.

Szendrői (Schuszlik)
Dezső
festő
1902–1906.
Eimisk. 1930 89. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
143 1931. szám.
Érk.: 1931. év ... hó 20. n.

és csak szakértők vé
nak eszközök és embe

Igy ne
az erdélyi magyar ne
csak napirendre kerü
hatással lehet ebben
örömmel állitanók e

Fogadj
tiszteletünk nyilvá

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 9

ESTI HÍRLAP
Budapest

1071

Szobrot kap az aszúbor „feltalálója"

Tokajban kis Pantheont létesítenek, ahol a község nagyjairól készült plaketttokat és szobrokat helyeznek el. *Szendrői Árpád* miskolci szobrászművész már megformázta a tokaji születésű *Paulay Edének*, a Nemzeti Színház egykori főigazgatójának és az Ember tragédiája első rendezőjének terakotta plakettjét. Még ebben az évben elkészítik a magyar és a nemzetközi munkásmozgalom kiemelkedő harcosának, *dr. Münnich Ferencnek*, valamint *Szepsi Laczkó Máté* prédikátornak, a világhírű aszúbor feltalálójának mellszobrát. A plaketttokat és szobrokat tavasszal helyezik el a múzeum Pantheonjában.

(MTI)

Szendrői Árpád

A I

Azt mondják, bárhonnan
egy épület, amelyet n

Állvár

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1969 AUG 10

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1021

Szendrői Árpád

1969. augusztus 10.

Pantheont létesítenek Tokajban

Tokajban a községet pártoló művészek segítségével a Helytörténeti Múzeumban kis pantheont létesítenek, ahol Tokaj nagyjairól készült plakettokat és szobrokat helyeznek el. A Múzeumbarát Kör felkérésére Szendrői Árpád miskolci szobrászművész már megformázta a tokaji születésű Paulay Edének, a Nemzeti Színház egykori főigazgatójának és Az ember tragédiája első rendezőjének terakotta plakettjét. Makoldi Sándor képzőművész átadta a múzeumnak Nicolaus Lénau német költőt ábrázoló domborművét. A költő édesapja tokaji orvos és a gyermek Lénau hosszú időt töltött a községben. A két művész még ebben az évben elkészíti dr. Münnich Ferencnek, az egykori tokaji ügyvédbojtárnak, valamint Szepsi Laczkó Máté prédikátornak, a világhírű asszúbor feltalálójának mellszobrát. A plakettokat és szobrokat tavasszal helyezik el a múzeum pantheonjában.

△

Vasi anziksz

△

„Felderítő“ alapszervezetek

△

Illések öt arca

△

Maria Callas visszaüt

△

Nemzetközi szemle

△

Döntetlenre számít a SZEOL

△

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szendrey Árpád

MAGYAR NEMZET

1969 JAN 10

Szovjetunióban.

— KIS „PANTEONT" alakítanak ki a tokaji Templommúzeumban. A panteonban a község nagyjait megörökítő művészi plaketteket és szobrokat helyezik el. Az emlékplakettek és szobrok megalkotásához a Tokajt szerető és pártoló művészek segítségét kérték. Elsőként Szendrey Árpád miskolci szobrászművész formázta meg Paulay Edének, a Nemzeti Színház hajdani igazgatójának terrakotta plakettjét, amelyet tavasszal helyeznek el a múzeumban. Elkészítik dr. Münnich Ferenc domborműves plakettjét is, amelynek avatására ősszel kerül sor. Később a panteonba kerül Szepsi Laczkó Máténak, az aszúbor „felfedezőjének" és Tolnai Dali János prédikátornak, Lórántffy Zsuzsanna egykori udvari papjának domborműves plakettje is.

Miért vol
a postai tari

2002/1.

Szendrői Jenő

Elhangzott 2001 december 1-én, a Mesteriskola 30+6 éves évfordulóján, Keszthelyen

Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim !

Ezen baráti és egyben mégis ünnepi délelőttön nem szólhatok szakmai szabatossággal, sem életrajzi részletességgel Róla. Mégis, szeretném megragadni ennek az életnek emberi teljességét, ami szemünk előtt haláláig lezajlott. Szendrői Jenő élete sok tanulsággal szolgált mindannyiunknak, de különösen a fiataloknak. Sokunknak Ő biztosította munkájával, életével mesterségünk folyamatosságát, mint az utolsó még élő, nagy formátumú személyiség.

Először 1950-ben, a Honvédelmi Minisztérium I.sz. épületénél, mint szakmai gyakorlatra kihelyezett egyetemi hallgató láttam Őt. Ő volt az a „hosszú, elegáns mérnök" – így mondották a szakik – aki kijött művezetni egyedül és később a HM kettőnél (II) Lauber Lászlóval. Korábban mi hallgatók, nem ismertük, de annyit azért tudtunk róla, hogy az élezedő „modern építészet – szocreál" vitában, épületét a HM új székházát emlegette az ellentábor, lobogtatva az angol Architectural Review-t, a folyóiratot, melyben épülete sok más épülettel együtt érvként szolgált – így mondották – a ház „kozmopolita" fazonja miatt, bizonyítékul. És utoljára: 2000 májusában.

Ki volt ez az értelmes, korrekt szellem, aki világos, körültekintő gondolkodásával, rendben tartotta magát és környezetét, aki mindig felismerte a lehetőségek határait és ahhoz tartotta magát, akinek demokráciája addig terjedt, hogy környezetét megkérdezte, mielőtt döntött, de ő döntött?

Tudjuk tőle, hogy ősei a bajor-osztrák határról érkeztek e hazába, Szegedre, a törököktől
elhagyott magyar földre;

hogy ősei között volt, aki a Tisza szabályozásában vett részt, Vásárhelyi Pál társaságában;

hogy édesapja törvényszéki bíró volt, majd ügyvéd, sokszor a parasztok ügyvédje, Szeged vidékén;

hogy a szegedi reálba járt és kedvenc tárgya volt a matematika, és 1930-ban a Középiskolai Matematikai Lapokban szerepelt, mint a feladott matek problémák nyertes megoldója, együtt Hajós Györggyel – a későbbi matematikai proffal és Gillemot Lászlóval, a majdani műegyetemi tanárral;

hogy a Műegyetemen évfolyamelső volt;

hogy ott két professzor volt rá nagy hatással: Kotsis Iván – nála tervezett – és Csonka Pál (a statika-szilárdságtani tanszék vezetője), diploma után nála volt tanársegéd;

hogy két évet a bécsi Collegium Hungaricumban töltött és a bécsi Technische Universität-en doktorált városépítészeti témából, Theiss professzornál;

hogy Bécsből visszatérve statikusként dolgozott, majd később építészként Wanner Jánosnál, Möller Károlynál és később Balatonfűzfőn Mátrai Gottwald Gyulánál;

hogy első önálló megbízását 1939-ben kapja, a munka művezetése során értesült arról, hogy kitört a második világháború;

hogy kb. 25 pályázaton vett részt és így jutott id. Janáky Istvánnal együtt „szabadkézből" – ahogy mondotta – az Anyag és Árhivatal épületének a tervezéséhez Budapesten, a Fő utcában. Ebben ő az épület statikáját készítette, Janáky az épület tervezését, de nevüket építészként közösen jegyezték;

hogy az épületet kivitelező Sorg Antal, az akkor magyar világ legnagyobb építész vállalkozója, úgy meg volt elégedve munkájával, hogy attól kezdve sorra adta neki a feladatokat;

hogy keservesen megúszta a háborút és 45 tavaszán újra magántervező lett;

hogy 1948-ban fel kellett adni a magántervezést – nem kapott munkát – s a Magasépítési Tervező Intézethez került az államosítások révén – a Középülettervezési Iroda vezetőjeként;

hogy ekkor került össze Lauber Lászlóval, a kor egyik építész kiválóságával és barátságuk, munkásságuk Lauber haláláig együtt futott. E közös munka legigényesebb darabja az Agrártudományi Egyetem a Gellért hegy oldalában;

hogy a kikényszerített szocreált nem kedvelte, otthagyta a középület tervezést és Lauberrel együtt átment az akkor alakult Ipartervbe: az ekkor született közös épületek: Vas- és Fémipari Kutató, majd Dunai Vasmű bejárati épülete;

hogy az Ipartervbe jövetele után irodavezető és rövidesen igazgató, 1953-tól 1957-ig;

hogy 1956 őszén (október 23-án) mint igazgató, az Iparterv nagytermében a vállalat dolgozóival közölte: elégszer és sokat tiltottunk, most nem tiltom a Bem szoborhoz való menetet, mindenki a lelkiismerete szerint cselekedjék;

hogy 1957-tól újra „csak" főmérnök;

hogy irányítása alatt az ipari épülettervezést az Ipartervvel együtt az európai élvonalban jegyezték, és a párizsi székhelyű UIA által Ipartervnek adományozott Perret Díjat 1961-ben Londonban ő vette át;

hogy a helyszíni előregyártás és általában az ipari tervezés, igen szerteágazó bonyolult feladat volt, melyet itt most nem lehet részletezni, de kutakodva a múltban, találtam egy idevágó, hatásos írást, amely egy árnyalt, de mégis tömör képet ad erről a munkás, többéves tevékenységről.

„Van azonban egy ága az építészetnek, amely kezdettől csendben, félreesően a vitáktól, – a maga belső törvényszerűségei szerint fokról-fokra fejlődött, és jól látható eredményekhez jutott; ez az ipari építészet. Míg más építkezéseken, a hagyományos építési módok éltek tovább, addig itt kezdettől újszerű szerkezetekkel kellet operálni... Míg másutt az új építési igények határozott megfogalmazása mindmáig nehézségekbe ütközött, addig itt a technológiák világos meghatározásával, építészek és technológusok egyre szorosabb együttműködésével sikerült az épületek célját, belső funkcióját szabatosan megszabni, ezzel külsejét is meghatározni... Így vált a hazai ipari építészet mindennél inkább s hamarább új építési módok, szerkezetek s részben új, nemegyszer monumentális építészeti formai hatások kohójává ....

S mert építészeink ezekben java képességeiket fektették – huzamos ideig, módszeresen és háborítatlanul – így került ipari építészetünk nemzetközi élvonalba, amit, díjak, elismerések, külföldi publikációk bizonyítanak (Granasztói Pál, Magyar Nemzet 1965 március 25.).

hogy 1963-ban nyilvánvaló érdemei miatt Kossuth díjra felterjesztették és az ellentábor minden küzdelme ellenére azt meg is kapta.

Mindkét díj – hangsúlyozta – az Ipartervnek szól, amely kiválóan működött. E korszak tevékenységét megfoghatóvá teszi az *Ipari építészetünk* című Szendrői-könyv, benne mindazokkal a személyekkel, akik munkáján az Iparterv nyugodott. Ajánlom a majdani kutatóknak. A céget kitűnően vezette, munkatársaival szót értett, legyen az statikus, installációs mérnök vagy építész. Itt bizony sok-sok nevet kellene felsorolni az akkori 1000 fős vállalatból – de emlékezzünk – ezek közül a már nem élőkre: Gulyás Zoltánra, Molnár Péterre, Mátrai Gyulára, Gnading Miklósra, Miháry Olgára, Egyed Andrásra.

Karakteres arca, félénkségét legyőző határozottsága, s az a képessége, hogy a lényegest a lényegtelentől csalhatatlanul megkülönböztette, – vezetésre predesztinálta. Vezetésre, melyet szeretett, de nem a hatalom, sem a pénz miatt, hanem, hogy értelmesen lehessen cselekedni; környezetét, munkatársait cselekvésre bírni. Tudott is dolgoztatni és dolgoztunk is azért, amit ő és mi is fontosnak tartottunk.

Tudjuk, hogy fontosnak tartotta a „házat" mindennél fontosabbnak. Egy épület születését, megformálását. A munkák munkaközi állapotban kerültek hozzá, tudta a dolgát, tudta, hogy mit kell zsűrizni – járta az irodákat. A zsűri helye az igazgatói szoba volt. Ott csaptak össze az érvek, ellenérvek, ott született meg a döntés a folytatásra, vagy az elutasításra – meggondolatlanul nem lehetett munkát bemutatni. Egy ilyen zsűrire mindenki készült, ezt a légkört mindenki magáénak érezte. Szépek voltak ezek a délelőttök és igazak is, és abban a politikailag hamis világban, ott benn, mindig érté-

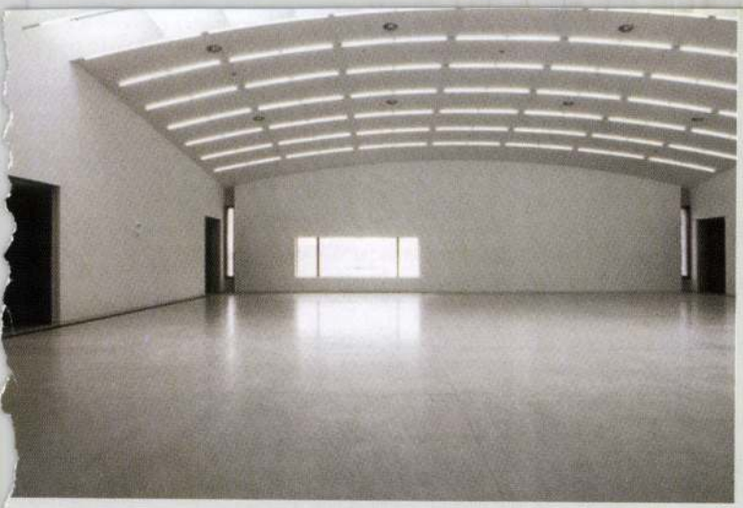

5.

6.

1–4. MQ, Leopoldmuseum

5–7. MQ, Museum für Moderne Kunst

mészkő és a vulkanikus bazalt földtörténeti korszakainak időrendje az utolsó kétszáz év európai művészetének hozzánk jóval közelibb – de eddig mégsem világosan áttekintett – struktúrái között időgépként generálhatja a jobb tájékozódást. Szerintem a kereszténység előtti manicheus filozófia gondolati magjának, alapszimbolikájának kortárs megjelenítése analógiát rejt: a látogatónak magának kell meghúznia egy – kívülről kapottan, sokak által gyakran megkérdőjelezett – vonalat. Azaz, a néző most ellenőrizheti, ő hová helyezné át a modern és az avantgárd közötti, sokszor botránykövekkel kitűzött határt.

Manfred Wehdorn koncepciója szerint az egyik legnagyobb osztrák magángyűjteménynek épült Leopoldmuseum vakítóan fehér kőburkolatú, geometrikus architektúrával megformált ház. Benne az időben mára megszelídült világhírű bécsi (kora)modernek, többek között Klimt, Schiele, Kokoschka, ill. Alfred Kubin grafikai anyaga és a Wiener Werkstätte iparművészete. Az átrium, amely szintenként körüljárható, lényegében a „múzeum" történeti sablonját követi. Kialakítása semmilyen egyéniséget nem körvonalaz, a középszer keretét kínálja az – egykor több szélsőséget mutató – 20. századi osztrák művészet 5000 főművének, közép- és kismesterének bemutatásához. Az osztrák alkotók – műkereskedelemben is mérhető – nemzetközi elfogadottsága igazolja azt a koncepciót, mely szerint a közép is fontos. Ugyannak a műnek az időben változó elfogadottsága jelenthet akár a szélről a középre kerülést. Vérmérséklet kérdése annak megítélése, hogy ez presztízsvesztesség vagy inkább előrelépést

A Manfred és Laurids Ortner tervezte fekete tömb a Ludwigé. Hegyi Lóránd, a Mumok éppen leköszönt igazgatója, az épületet burkoló fekete bazaltot egyszer az avantgárd vulkánjának felszínén megkövült lávarétegként értelmezi, máskor – talán Fischer von Erlach városépítészeti kísérleti mappájától kölcsönözve a képet – a kortárs Kába-kövéről beszél. A múzeumbelső mindenesetre fantasztikus architektúra: a kiállítótérfunkciót két szárny szolgálja, melyeket hat szintnyi mélység választ el egymástól. Az összekötő elemek a liftek és fémhidak. Mivel a négy lift állandóan mozog, a látogató szinte űrhajósilóban érezheti magát. Ez esetben P. Szűcs elemzésének kimondatlanul is ülő lényege: a „pokolra kell annak menni" attitűd itt érzékletes. Az ablaktalan házban a néző nem érzékeli, hová is repíti a lift, az űrbe vagy a föld belseje felé. A személyliftek mögött a kiállításváltást kiszolgáló nagy teherlift űrszelvénye által megismételt szakadék felett a perforált padozatú fémhidak teliüvegmellvédjénél állót ez a talajvesztett érzés keríti hatalmába. A fekete bazalt kürtőben a mesterséges fények rafinált kezelése is fokozza az érzékek zavarát, fent és lent viszonylagossá válnak. Az architektúra itt – szemben a Leopold nyugalmával – drámai szituációt teremt, noha a két új múzeumtömeg hasonló. De a Leopoldban a technológia takart, a Ludwigban viszont felfokozottan láttatott. A 4800 m²-es ház 6000 kortárs művet fogad be. A *Kollekció* című tárlat 5 főcsoportja végre keletre is fókuszál:

I. klasszikus modern, kubizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus, szürrealizmus, informel, absztrakt expresszionizmus, bécsi akcionizmus, body art, II. arte povera, minimal art, land art, koncept, poszt-festői absztrakció, III. kortárs művészet – kortárs közép-európai művészet, IV. fluxus, Nouveau Realisme és a Hahn Gyűjtemény német anyagának főművei, V. pop art, hiperrealizmus.

A leköszönt igazgató, Hegyi Lóránd évtizedes koncepciójának legteljesebb megvalósulása. Hegyi nyitott művészetszemlélete nyomán először látható egybe reprezentatív keretek között a nyugati civilizáció kortárs művészetének teljessége, amihez természetesen hozzátartozik a közép- és kelet-európai térség művészete, de Latin-Amerikáé és Izraelé is. Az összeállítás az avantgárdot inkább keletről jövő áramlatként definiálja, kiemeli a nyugaton alkotó kelet-közép-európai emigránsok pályáját és jelentőségét, összefüggéseket és kölcsönhatásokat tisztáz. A kettészakadt Európa egyesítése Hegyi kollekciójában – követve a műtörténet újabb folyamatait – immár megtörtént. Ideje volt végre bemutatni, hogy az avantgárd kevésbé nyugati eredetű, mint ahogyan az a köztudatban él. Kelet és Nyugat a 20. század végének művészetében és ebben az emblematikus épületben egyesül. Ez a keletről érkezett Hegyi és a bécsi MQ együttes sikere.

■ SZEGŐ GYÖRGY

7.

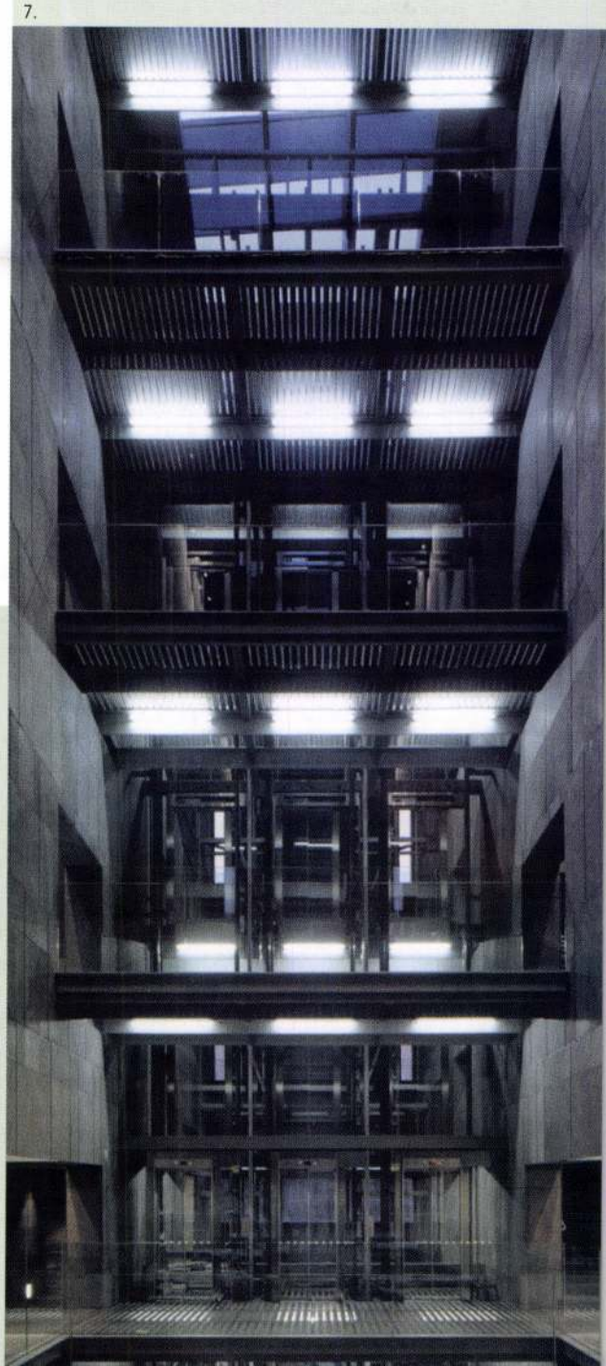

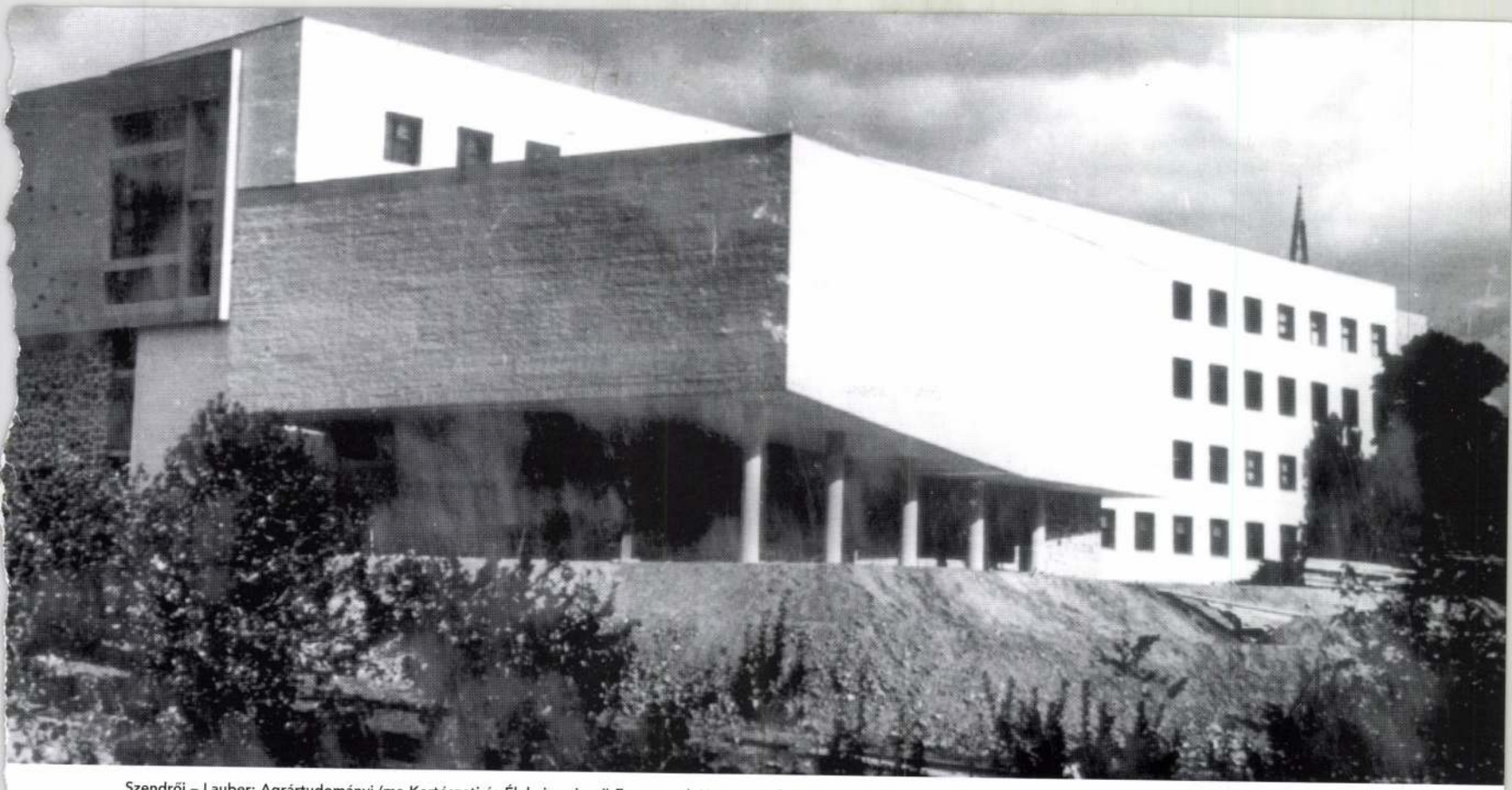

Szendrői – Lauber: Agrártudományi (ma Kertészeti-és Élelmiszeripari) Egyetem I University of Agriculture, Budapest, 1950

kek születtek. Ez akkor – és talán ma is, bizony varázslatnak tűnik. Uralkodott ott – a zsűriben – valamiféle közös bölcsesség. Egymás megbecsülésébe kapaszkodó közös bölcsesség, s e légkörnek hasznát az épület látta és persze az építész is. Tisztában volt ő azzal, hogy ez a mesterség komplex mesterség, melynek művelése nem egy ember feladata, de egy ember alkotása, az összegzőé, az építészé, aki nélkül a „ház" nem ház. Az építész dominanciája számára evidens volt. Döntéseit ehhez igazította.

E fő tevékenység mellett maradt ideje még folyóirat és könyv készítésére:

Ipari épülettervezés, Gépgyárak 1956. Műszaki Könyvkiadó
„Ipari építészetünk" címmel Műszaki könyvkiadó 1965.
Magyar Építészet 1945-70, Corvina 1972
Neue Architektur in Ungarn Corvina-Callwey 1975
Ipari Építészeti Szemle c. ipartervi folyóirat 1951-től

Jóllehet számára a szakmai közszereplés nem volt igazán vonzó, mégis 1954-1956 között a Magyar Építőművész Szövetség főtitkára, 1972–74 között, pedig az elnöke volt. Egy közszereplésnek azonban ambiciózus vezetője volt: ez az 1964-ben lebonyolított UIA nemzetközi ipari szeminárium

Szendrői – Lauber: Vas-és Fémipari Kutatóintézet I Iron and Metal Research Institute, Budapest, 1951

Fotók: IPARTERV

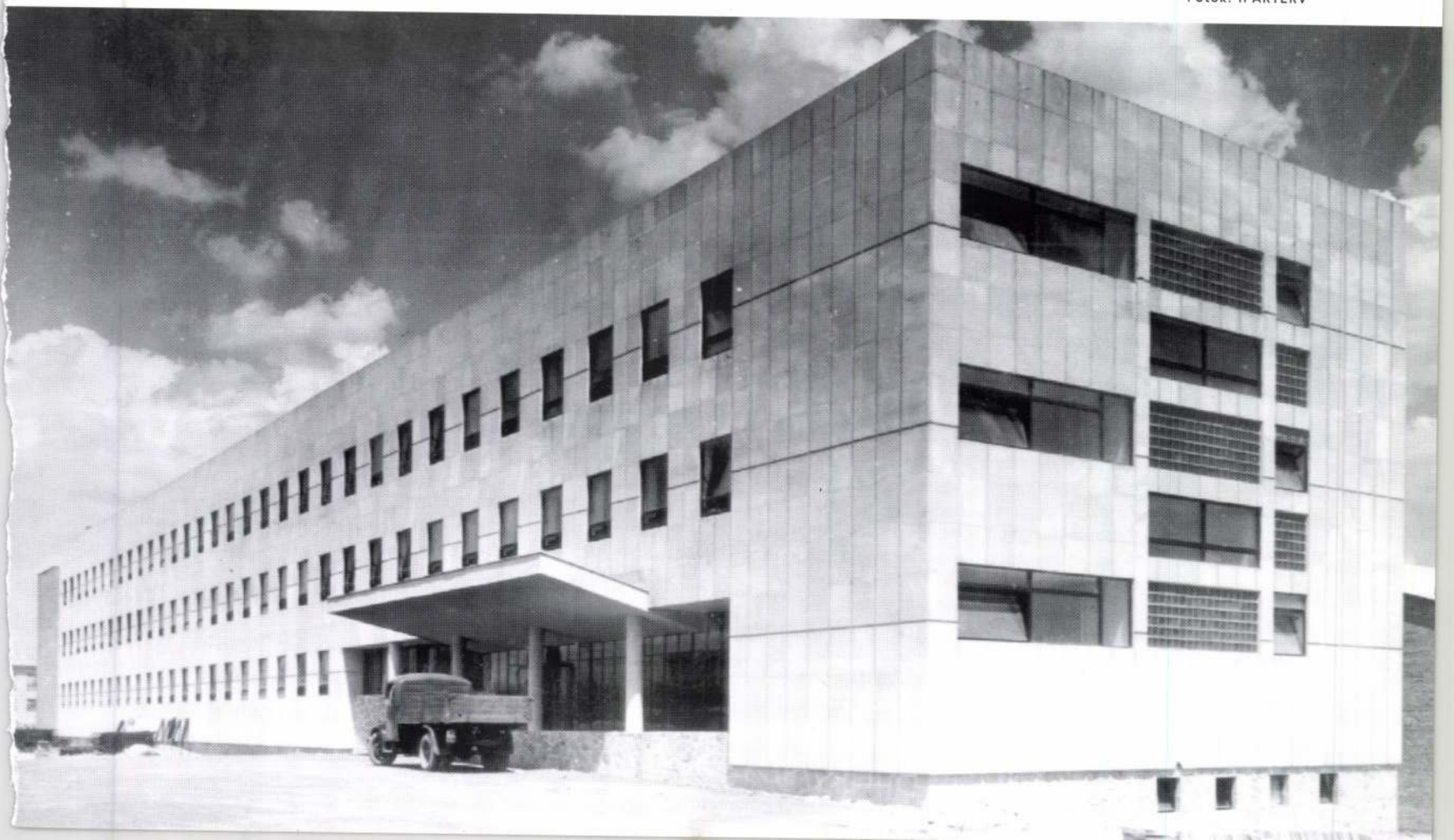

Tihanyban. Az akkor kettéosztott világ megosztott szakemberei itt igen eredményesen és tevékenyen együttműködtek és egymásra találtak. Az akkor, ott keletkezett barátságok még ma is élnek.

1971-ben ipartervi, szakmai életét egy hirtelen döntéssel, munkatársainak megdöbbenést és keserűséget okozva megváltoztatta. A Műegyetem ipari tanszékének vezetője lett. Érdekelte a fiatalság, s óráit – szemben a korábbi tanszéki gyakorlattal – sokan látogatták. Szívesen korrigált, de egyben beszélgetett is a hallgatókkal, kíváncsi volt gondolkodásukra, személyes sorsuk érdekelte. Ezt a hallgatók érzékelték és megbecsülték. Maga a nagy, nehézkes intézmény számára egy bevehetetlen „kastély" maradt. 1978-ban – egy belső konfliktus után – azonnal távozott.

A fiatalsággal való kapcsolatai nem az egyetemen kezdődtek. Volt egy különleges szakmai közösség, melynek léte egész életét átszőtte: a Mesteriskola. Az 1953-ban a MÉSZ keretében id. Janáky István által alapított „iskola" vezetését 1957-ben vállalta át. Az alapítás körülményeire, okára nincs mód most kitérni. Röviddel azután, hogy átvette és Granasztói Pált (építészt és írót) – barátját – tanulmányi vezetőként bekapcsolta, a Minisztérium az iskolát 1960-ban megszüntette.

És az oka? – Szendrőit idézem; egy 1984-es riportból: „Mégis úgy vélem, hogy az elitképzés vádja volt a döntő, mert az elmúlt évtizedekben nemcsak az építészeknél, de országosan is előkerült vitaként szerepelt."

A szünet 10 évig tartott. Ez alatt az idő alatt a kényszerből maga számára és számunkra előnyt teremtett az Iparterven. Ha nincs iskola, legalább legyen egy csoportja az Iparterven belül. Keresztülhajtotta. Itt nem volt főmérnök, csak egy idősebb, megértő kolléga. Számos épület igazolta ezt a termékeny együttlétet.

Tudjuk, 1970-ben újra indíthatja az iskolát, Fiatal Építészek Köre címen. Ekkor tanulmányi felelősként nagy átfogó ismeretekkel rendelkező Vámossy Ferenc és később a kitűnő Molnár Péter a partnere. Az utóbbi 1990-ig. Kiváló mesterekkel dolgozott együtt; Jánossy Györggyel, Farkas Zoltánnal, hogy csak a már nem élőket említsem. Már a 80-as években megjelenik a Tanulmányi Bizottságban Szentkirályi Zoltán, aki mind kiváló építészettörténeti tudásával, mind emberi habitusával, haláláig méltó partnere lesz, egy életre szóló barátságot kötöttek.

1992-ben az iskola önállósította magát, a volt mesteriskolások és az akkori mesterek megalapították az Építész Mester Egyletet, ennek lett az iskolája. Az átalakítás is az ő nevéhez fűződik. Így vezetése alatt, az eltelt évtizedek során több mint 400, 32 évnél fiatalabb építész került gondolkodásának befolyása alá.

Ahogy a 60-as években szakmai kommunikációjának a színtere, jobbára az Iparterv, de sokszor a pesti utca (ott nem volt telefonlehallgatás), úgy a 80-as évektől kezdve, a Mesteriskola volt hangos gondolkodásának a színtere – az elmélyült beszélgetéseké pedig a szeretett Csobánka. Haláláig ez volt a második, talán az első otthona. A természet közelségében szeretett élni, a nagyvárost rákos képződménynek tartotta.

Szívesen látogatott hozzá idősebb és fiatal,
mert mások sikereit élvezte és segítette is őket előbbre jutásukban,
mert a problémák semmiféle zavaros megközelítését nem kedvelte és ezzel mások tisztánlátását elősegítette,
mert a meggyőződés hiányát minden formájában mindig felismerte,
mert volt benne hajlam az iróniára, s fanyar humora, jótékony hatással volt a nagy dolgok megtárgyalásánál, nagy dolgokat, problémákat pedig mindenki jó szívvel hozott; ki nála megjelent – az ajtó nyitva állott,
mert fiatalságát csak a fiatalokkal tudta megőrizni és ez mindannyiunknak imponált,
mert volt érzéke a generációkhoz, márpedig a Mesteriskola vezetése során legalább négy volt, ha azt a közismert vélekedést elfogadjuk, hogy szellemi munkánál, – e gyorsan változó világban – , ez a generáció váltás nem több, mint tíz év,
mert véleménye egy-egy beszélgetésnél sohasem volt sablonos, így pl. zavarta az eluralkodó angolszász hegemónia a mai világban, ennek számtalanszor hangot is adott, Európa és azon is belül a mediterrán világ értékességét, természetességét hangsúlyozta, ott is érezte jól magát ha Csobánkáról ki-ki mozdult. Olaszország, Dalmácia, Spanyolország, Egyiptom, Szentföld és hát Erdély és Erdély,
mert sokat olvasott, elsősorban történelmet: Marcus Auréliust, Pliniust, Magyar História sorozatot, Szűcs Jenőt.

Kedves olvasmánya volt Kosáry Domokos nagyszerű munkája: a *Művelődés a XVIII. századi Magyarországon.* Őseinek ez a korszak volt a hazai földre lépésének ideje. Ugyancsak foglalkoztatták a 40-es évek népi írói is, és természetesen Bibó István tanulmányai, melyeket a háború előtt, de háború után is olvasott, akkor mikor már újra lehetett olvasni. A már említett elit probléma miatt is, úgy érzem, fontos, hogy egyik Bibóval kapcsolatos emlékemet felidézzem.

Ifjú koromban Ő hívta fel a figyelmet Bibóra egy tanulmány átadásával, amikor együtt botorkáltunk a sötét pesti utcákon, (1956 november 4-e után) emlékezve Bibó november 4-i, hajnali szereplésére, az akkor már üres Országházban. Az idézett szöveg így szól: „Mindenek előtt tisztázzuk, mi az elit helye a társadalomban. Elit nélkül nem lehet kultúrát, társadalmi szervezetet csinálni. Elitre nem azért van szükség, hogy legyen aki vezessen, erre akad vállalkozó akkor is, ha nincs elit. Voltak olyan társadalmak, ahol az lett a vezető, aki valamilyen szellemi, fizikai képességével terrorizálta, vagy szuggesciója alá tudta vonni közösségét, s addig maradt vezető, amíg egy nála erősebb ki nem ütötte a nyeregből. Az elit feladata, azonban több és szélesebb, mint a társadalom vállalkozásainak, akcióinak a vezetése. Az elit legfőbb szerepe az, hogy az élet élésére, az emberi helyzetekben való erkölcsi, ismétlem, erkölcsi viselkedésére és az emberi szükségletek mélyítésére, finomítására és gazdagítására mintákat, példákat adjon, azaz kultúrát csináljon ...De erre már csak valamilyen elit, valamilyen értékelési rend szerint kiválasztott embercsoport alkalmas ... Az elit mögött olyan eleven társadalmi közmeggyőződés álljon, mely ezt az értékelést magáévá teszi, s az elit kiválasztottságát elismeri... Működésének egyik legfőbb feltétele: az elit elfogulatlansága."

(Bibó István: *Elit és szociális érzék*, 1942)

Az ebben foglaltakat elfogadta, végig is gondolta és ebben a szellemben vezetett haláláig, legyen az Iparterv, Műegyetem vagy a Mesteriskola. Jó volt vele együtt lenni, mert az élet egyre mélyebb rétegei izgatták és ezekről lehetett csendben és lényegre törően eszmét cserélni, sokszor zenével egybekötve, mert ezek a mélységek sokszor a zene révén váltak számára érthetővé.

Befejezésképpen, ezekből a pillanatokból, felvillanásokból szeretnék még egyet felidézni.

Logikus agya kereteket adott, talán korlátokat is gondolkodásának, világképének. Mégis, minden racionalitása ellenére kereste és felismerte az élet nem mérhető oldalát is, anyagi természetű mestersége ellenére is sejtette, tudta: a ház több annál, mint amit anyagának összessége mutat, de nemcsak több, más is. Egy beszélgetésünk végén felállt és odaadta Zolnay Vilmos *A művészet eredete* című könyvet azzal a megjegyzéssel; „olvasd el, talán így megérted, mit is akartam kifejteni." – Nos, a könyvet, ezért most polcomról levettem, s megkerestem a passzust, az idézetet, amivel megismertetni kívánt és ezt most megemlékezésem utolsó gondolataként, átadom Önöknek, mindannyiatoknak:

„a kultuszok mind a halál megismerésében és az öröklét igényében gyökereznek, s minden művészet belőlük születik. Az emberiség mindig perelt, az elmúlással. Ez volt a pokoljárás, a világjárás – amit a valóságban is kell keresni, az ősi rítusokban. Netán nemcsak a költőnek, hanem a festőnek, szobrásznak, s talán még az építésznek is meg kell járnia a maga poklát, ahhoz, hogy művész váljék belőle... vajon az Embernek ott az idők betekinthetetlen távolában szintúgy meg kell járni a maga poklát ahhoz, hogy ne csak munkálkodó, de művész is legyen?... Amikor az ember, a legvédtelenebb állat, már léte hajnalán sem a fennmaradásért küzdött csupán, hanem abban az órában, amikor szert tett a „tudásra", magyarán, szembetalálta magát a halállal és felismerte, mindjárt szembe is állt vele.....A félelmetes bizonytalanságot bizonyossággá, az akaratán kívül álló véletlent, akaratától függő renddé tette, s beleszőtte élete ritmusába. A valóságos halálból, a halál és a feltámadás ünnepe lett... Perelt az elmúlással; és művészetével – büszkén tanúsíthatjuk – megnyerte a pert".

Igen ők mind a hárman* megnyerték a pert, amit tettek, nem veszett el – itt van jelen. E megemlékezésekkel is köszöntjük őket és példájukon okulva, reménykedve köszöntjük egymást is, mi harminc plusz hat évesek – mesteriskolájuk hallgatói.

■ ARNÓTH LAJOS

*A 30+6 éves Mesteriskola megemlékezésen három mesterünkről, alapítónkról szóltunk: id. Janáky Istvánról, dr.Szentkirályi Zoltánról és dr. Szendrői Jenőről.

Fél év múltán

ÉS AZ IDŐ MEGY...

A nagy cécóval megnyitott bevásárlóközpont láthatóan beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Az első napokban a frissen megnyitott létesítményeknél szinte törvényszerűen bekövetkező óriási roham és nyüzsgés volt jellemző, és a WestEnd azóta az egyszerű hétköznapokon is jelentős forgalommal működik. De...

Furcsa módon nincs tömve autókkal a parkolóház, ezért legfölső szintjét le is zárták a kocsiforgalom elől, és ott go-kart pálya és más szórakoztató létesítmények működnek. Tehát egyrészről kedvező, hogy – üzleti sikere ellenére – a ház nem gerjeszt túlzottan nagy gépkocsiforgalmat, másrészről jellegének megfelelően újabb „vásári" funkciókat vonz, amin értelmiségiként lehetne rémüldözni, de próbáljuk inkább egyszerű tényként kezelni. Kíséreljük meg tárgyilagosan szemlélni a főváros utóbbi években készült legnagyobb épületegyüttesét, a WestEnd City Centert.

Eddigi említéseiben egyébként leginkább arról esett szó, hogy gyorsan valósították meg, de ez a tény nem képvisel különösebb „értéket" – hacsak nem pénzben kifejezhetőt, ami az építészet szempontjából nehezen lenne értelmezhető. Ha a házakat lehetne sorozatban, futószalagon gyártani – ahogy erre voltak is kezdeményezések, házgyár, „könnyűszerkezet" stb. –, akkor bizonyára még gyorsabban készülne el egy-egy ilyen hatalmas komplexum is. De ez legfeljebb arra lenne jó, hogy még hangosabban lehetne vele büszkélkedni, és persze hozzájutni további értékes megbízásokhoz. Azt esetleg e gyorsaság hasznaként lehet felfogni, hogy rövidebb ideig tartott a rumli a környéken, és így nem borzolta sokáig a lakók idegeit. De ez is csak viszonylagos, hiszen ha már nincs építkezés, városi forgalom akkor is van, és a gépkocsik áradata legalább annyira zavaró, csak a városlakók már hozzászoktak. Néha persze jó kiszakadni ebből...

No de a WestEnd City Center – melynek remélhetőleg egyszer még lesz magyar neve is, bár ha gyorsan nem kap ilyet, akkor rajta ragad az angol – nem erre készült, hanem éppen a felfokozott városi tempó legfrissebb terméke. Maga a reklámsulykolás és fogyasztásgerjesztés egyik legfőbb „bázisa". Ez a ténymegállapítás persze tartalmaz némi értékítéletet, de mint tény, nehezen vitatható.

Sokan látják úgy, hogy rendben, itt van, de köszönjük, nem kérünk belőle. Ahogy nem feltétlenül nézik a TV-t, a városon belül nem járnak kizárólag autóval, és a külső kerületekben található, vagy városon kívüli bevásárlóközpontokat sem látogatják gyakran, főleg nem rendszeres családi programként.

Viszont tudomásul veszik/vesszük, hogy a bevásárlóközpontok gomba módra szaporodnak, elsősorban Budapesten és környékén, s persze hasonlóképpen a nagyobb városokban is. Plazák, Centerek kora jött el. És ezek között – egyelőre – mégiscsak a legrangosabb, építészet szempontjából igazán értékelhető darab éppen ez, ami a Nyugati pályaudvarnál épült.

Ahogy az urbanisták szoktak fogalmazni, a „tematikus parkok" korszaka következett be, és ezek között vannak általános fogyasztásra szántak, és vannak egy-egy társadalmi vagy foglalkozási csoport számára szolgálók, például az info-parkok (lásd lapszámunkban ennek budapesti változatát a 20. laptól). A nagyvárosokban óhatatlanul bekövetkezik ez a tagozódási folyamat, csak azt kívánhatjuk, hogy a regionális irányítás-tervezés tudja követni a tempót. Álljon naprakészen ahhoz, hogy ha jönnek a befektetők (mint annak idején Szepesi közvetítésében a csehszlovákok), akkor már fixen álljanak rendelkezésre a széles körben megvitatott és elfogadott közeli és távlati elképzelések az újabb területek beépítésére vagy éppen rehabilitálására. Tudom, hogy nálunk még közel sincs így, de éppen most kéne kitalálni, hogy ilyen irányítás hiányában mégis valamiképpen rá lehessen venni a befektetőket: saját hasznuk mellett legyenek tekintettel a működési területükön élők hosszú távú érdekeire is. Valahogy úgy, ahogyan a Nyugatinál történt. (Csak akik ezt csinálták, azok most inkább kicsit szusszanjanak és ne akarják méretben és gyorsaságban máris legyőzni önmagukat egy következőként kiszemelt feladatnál. Az építőipari minőségnek nem mindig válik hasznára a nagy sietség.) Magam sem tudnám megmondani, milyen módszerrel lehetne e nem szerény kívánságaimat megvalósítani. És hogyan hagyhatná el a mélypontot a magyar építész szakma.

■ VARGHA MIHÁLY

PETRI GYÖRGY
1943–2000

ÉPÍTKEZÉS
Zuhog az ész
a gazdátlan tényrakásokra.

LAKÓTELEP
Tízemeletes kilövősilók:
A munkaerő sorozatvetői.

KAPUTT
Fölégetett erdő gyökerei merednek.
Faszénfaliget zöldellt itt egykor.
És a csontok
fehérlenek igyekvőn,
mint szenilis apókák,
hogy lám, nekik is van még valami dolguk.
Fehérlenek a ház körül,
ami már nincs.
Fű többé nem nő. Hiába verik durva
esők a talajt,
mint dühödt gazda
nyírfacsutakkal a makrancos ebet –

Úgy látszik Isten
nem tervez ide újabb kertet.
Maga elé néz, magában beszél.
Motyogó vén. A nemzések örömét rég feledte.
Ezekről az aszott vagy hájas
vénekről, kik körülülik az asztalt, nem jut eszébe
a pufók, rózsás –
Az anyjukra sem emlékszik.
Mit is akart? Köhög. Letörli nyálát
a kabátujjával. Amennyire tudja.

A túlélők fog és köröm nélkül dideregnek
a vakondjáratokban.
Kis, dermedt pihecsomók. Fülelnek, szimatolnak:
mikor temetik be
reves gerendákként
városaik
végleg a kijáratot.
Fülük mered,
Kiss orruk forró, száraz.

Iszonyú szélroham
préseli tüdejükbe
utolsó lélegzetüket.

Petri György: Örökhétfő. Független Kiadó, Budapest 1981.

Búcsú Szendrői Jenőtől a Mesteriskolán

1913–2000

Kedves Barátaim,

Mikor május 19-én este elváltam Tőle, nem gondoltam, hogy másnap reggel azt a telefonértesítést kapom a Kútvölgyi Klinikától, hogy nincs többé.

Üresség és szomorúság ülte meg az én lelkem. Nincs többé ez az értelmes, korrekt szellem, aki világos és körültekintő gondolkodásával rendben tartotta magát és környezetét. Nincs többé az, aki mindig felismerte a lehetőségek határait és nem kívánta túllépni azokat; akinek demokráciája addig terjedt, hogy környezetét megkérdezte, mielőtt döntött, de ő döntött. Döntéseit a maga számára felállított mérce befolyásolta, e mércét ifjúkorában Németh László, később Bibó István gondolkodása tovább mélyítette. Sokszor emlegette hétköznapi erkölcstanát is: „a legnagyobb bűn a gyilkosság, amit azonnal követ a hazugság, de engem egy emberi tulajdonság – ezek mellett – nagyon befolyásol: ez a butaság." Kevésbeszédű ember volt, meggondolta, mit és hogyan mond.

De a baráti beszélgetésekben megnyílt és idős korára beszédesebbé vált. Így lett ő a különféle gondolkodású emberek Szendrőije. S most, amikor búcsúzunk Tőle, azt mi mindannyian külön-külön tesszük. Mindenki a maga Szendrőijét búcsúztatja.

A Staubert-ősök ellenére ő Szendrőiként élt. A magyarság problémái mindig foglalkoztatták, de a problémáit ebbe az Európába ágyazta bele. Európa is úgy létezett számára, hogy ugyanakkor a Földközi-tenger medencéjének kultúrájára is gondolt, arra a mediterrán világra, melyet mindenek felett szeretett. Idős korára élménye lett a Szentföld, s az ott látottakat, az ott megélteket belevéste a lelkébe.

Karakteres arca, félénkségét legyőző határozottsága és az a képessége, hogy a lényegest a lényegtelentől csalhatatlanul megkülönböztette, vezetésre predesztinálta. Vezetésre, amit szeretett; nem a hatalom és nem a pénz miatt, hanem hogy értelmesebben lehessen cselekedni, környezetét, munkatársait okos cselekvésre bírni. Tudott is dolgoztatni és dolgoztunk is sokan azért, amit fontosnak ítélt és mi is annak tartottunk.

Fontos volt számára a „ház", minden beszédnél fontosabb. Egy épület megszületése, az építészeti mondanivaló megformálása nagyon érdekelte. Sorolhatnám az épületeket, melyeket ő tervezett, és a közös gondolkodást a születendő épületekről Lauber Lászlóval, id. Janákyval, s az élőkkel, velünk. Tisztában volt azzal, hogy az építészet komplex mesterség, művelése nem egy ember feladata, de egy ember alkotása, az építészé, az összegzőé, aki nélkül a „ház" nem ház. Az építész dominanciája számára evidens volt. Döntéseit vezetőként is ehhez igazította.

Fontos, vezető szerepe volt a magyar ipari épülettervezés megszervezésében, ami egyben az ipari építészet megszületését is eredményezte Magyarországon. Ennek művelője az IPARTERV volt, s azt Szendrői ereje teljében kitűnően és intelligensen irányította, a cég szellemi vezetőjeként nemzetközi színvonalra emelve annak működését.

Fontosnak tartotta a tehetségek felkarolását. Számos építész, ha ezt most hallaná, bólintana erre; ő ezt meg is tette, hiszen ma is működik, ahogy mondani szoktuk, az ő Mesteriskolája. Ezt a kis közösséget, ahonnan sokan kikerültek, öreg korában is féltve őrizte.

Nagy formátumú ember volt, az utolsó nagy a régiek közül, méltatásának most nincs itt az ideje, de bizonyára meglesz, hiszen halála egy korszakot zár le.

Itt vagyunk mi, utódok, akik most ezt az örökséget nélküle is tovább kívánjuk vinni: magyarságunkat, európaiságunkat, mesterségünket, szakmai elkötelezettségünket, szuverén módon, egymás iránti megbecsüléssel, okosan.

Nyugodj békében, abban a középkori, hazai földben, ahová kívánkoztál még életedben: Csobánkán, ahová majd eltemetünk, szentföldi örökségünk szertartása szerint, csendben, beszédek nélkül.

Isten áldjon, Isten veled, Szendrői Jenő.

■ ARNÓTH LAJOS

SZENDRŐI JENŐ DR.

Okleveles építészmérnök (1913. Makó – 2000. Budapest), az Ybl-díj (1955), a Kossuth-díj (1964) és a Magyar Köztársaság Érdemrend középkeresztjének (1993) kitüntetettje. 1997-ben a Műegyetemen megkapta a „magister honoris causa" (tiszteletbeli mester) címet.

Elemi és középiskolai tanulmányait Szegeden végezte. A szegedi reálgimnáziumban érettségizett, középiskolai matematikai érdeklődése és sikere vitte a mérnöki pályára. Tanulmányait a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen folytatta 1930-35 között. Egyetemi éveiben dr. Kotsis Iván professzor tanszékén tanulta a tervezést, majd diploma után dr. Csonka Pál professzor tanszékén volt tanársegéd. Diploma után a bécsi Technische Hochschulén, Theiss professzor Meisterschule-ján tanult tovább.

1937-től kezdve dolgozik statikusként Nyíri László irodájában, majd építészként Wanner Jánosnál, de megfordult Möller Károly irodájában is. Munkái voltak a Péti Nitrokémia gyárában is, annak Mátrai Gottwald Gyula vezette osztályán. 1939-től önálló magántervező. Első nagy munkája az Anyag- és Árhivatal Fő utcai épületének a statikája (építésztervező: id. Janáky István). Az épület kivitelezője az akkori magyar világ legnagyobb vállalkozója, a Sorg cég, mely az Árhivatal munkáinak a lefutása után rendszeresen ellátta statikai munkával.

1945 és 1948 között magánmérnökként tovább dolgozik, akkori munkái közül ki kell emelni a budapesti József Telefonközpontot (Hübner Tiborral). 1948-ban megalakult az első állami tervezőintézet, mely témakörönként öt csoportban dolgozik, ott az egyik tervezőcsoport vezetője lett. Ezen időszak tervezési munkái: Fehérvári úti OTI rendelőintézet 1949 (társtervező Lévai

FOTÓ: ACZÉL MÁRTA

Agrártudományi Egyetem, Budapest, 1949–50 (Lauber Lászlóval) /
University of Agricultural Sciences, 1949–50 (with László Lauber)

FOTÓ: ACZÉL MÁRTA

Fehérvári úti OTI rendelőintézet 1949 (Lévai Andorral) /
Polyclinic, Budapest, 1949 (with Andor Lévai)

Andor); Ménesi úti Agrártudományi Egyetem 1949–1950 (Lauber Lászlóval), majd a Honvédelmi Minisztérium I. sz. épülete 1949; a Honvédelmi Minisztérium II. sz. épülete (Lauber Lászlóval). Ezt követi a Vas- és Fémipari Kutató Intézet tervezése a Fehérvári úton 1950–1951-ben és a Dunai Vasmű bejárati épülete (mindkettő Lauber Lászlóval). Az utóbbi három munka már az IPARTERV-ben készült, az ő vezetésükkel, fiatal munkatársakkal. A váltásra azért került sor, mert a szocreál megjelenése miatt otthagyja korábbi csoportját és átmegy az időközben megalakult Ipari Épülettervező Irodába, a majdani IPARTERV-be. 1951-ben már irodavezető, majd főmérnök. Az ő vezetésével és munkatársaival végzett közös munka révén az IPARTERV Magyarországon az ipari épülettervezés központja lett, nemzetközi hírűvé téve a magyar helyszíni előregyártást (számos cikk és érdeklődés Európában és a szakmai folyóiratokban), ezért kapta meg az IPARTERV 1961-ben az UIA (az Építészek Nemzetközi Szövetsége) Perret-díját.

1953–1957-ig volt az IPARTERV igazgatója. Ezt követően újra főmérnöke a vállalatnak.

Főmérnökként az ipari épülettervezés számos kérdésével foglalkozott, melynek problémáit, kérdéseit, ezzel kapcsolatos elképzeléseit, véleményeit az „Ipari építészetünk" c. könyvében (Műszaki Könyvkiadó 1965) összegezte. Ugyanezt a célt szolgálta az „Ipari Építészeti Szemle" c. ipartervi folyóirat, mely az ott készült épületek ismertetése mellett, külföldi példákat is hozott, de általános szakmai kérdéseket is taglalt. Munkatársaival együtt e periódusban tevékenysége arra is irányult, hogy az ipari épülettervezés a technológia méltó partnere legyen és biztosítsa az épületek tervezésében az igényességet, a minőséget, melyet ez a szakmai testület az ő szívóssága révén el is ért.

Ugyancsak fontos és megoldandó kérdés volt az ipari csarnokok elemeinek a tipizálása és gyári előregyártása. Ennek megvalósításában tevékenyen részt vett mint vezető és rövid idő alatt meg is valósult.

E periódusban két gyárépület tervezésében is részt vett társtervezőként, az egyik Budapesten a Fehérvári úton megvalósult BHG telefongyár és a Nyíregyházi Konzervgyár.

Jóllehet számára a szakmai közszereplés nem volt igazán vonzó, mégis 1954–1956 között a Magyar Építőművész Szövetség főtitkára, 1972–1974 között pedig az elnöke volt. Ambiciózus vezetője az UIA 1964-ben Tihanyban lebonyolított ipari szemináriumának is. Az akkor kettéosztott világ megosztott szakemberei itt tevékenyen és eredményesen működtek együtt és találtak egymásra. Az itt keletkezett barátságok ma is élnek. Ugyancsak elvállalta a Corvina kiadónál 1978-ban megjelent „Magyar Építészet 1945–1970. c. szakmai képeskönyv szerkesztői vezetését, a könyv szerzőinek az egyetértésével. A könyv német nyelven is kiadásra került a müncheni Callwey cég gondozásában.

Legnyitottabb szakmai-emberi kapcsolatai a Mesteriskolán szövődtek. 1957-ben elvállalta a Magyar Építőművész Szövetség keretében 1953-ban alapított Mesteriskola vezetését. Ez 1960-ig működött, akkor a minisztérium – mint nem kívánatos intézményt – megszüntette. Csak 1970-ben lehetett Fiatal Építészek Köre néven újraindítani. Vezetését ismét elvállalta és évek múlva újra Mesteriskola néven futhatott. 1992-ben az iskola önállósította magát, a mesteriskolások megalapították az Építész Mester Egyletet, ennek lett az iskolája. Az átalakítás is az ő nevéhez fűződik. Így vezetése során az eltelt évtizedek alatt közel 400 – minden periódusban 32 évesnél fiatalabb – építész került gondolkodásának befolyása alá, az ipartervi munkatársakat sem kihagyva ebből.

1971-ben távozott az IPARTERV-ből és a Budapesti Műegyetem Ipari és Mezőgazdasági Épülettervezési Tanszék tanszékvezető egyetemi tanára lett nyugdíjba vonulásáig, 1978-ig.

Az ezt követő időben szakértőként, pályázati zsűritagként, elnökként, ipartervi konzulensként, de elsősorban a már általa vezetett Mesteriskolában tevékenykedett vezetőként, munkatársaival (mesterekkel és a tanulmányi bizottság tagjaival) és természetesen a mesteriskolásokkal egy sajátos, szellemi és kollegiális, kétévenként megújuló kedvelt szakmai közösséget alakított ki , mely jelentős ereje lett a kortárs magyar építésztársadalomnak. A Mesteriskolát haláláig vezette.

■ ARNÓTH LAJOS

Európa-udvar, Komárom

A komáromi Palatinus Polgáris Társulás kezdeményezésére 1999 tavaszán kezdte meg az Euro Investa Rt. a rév-komáromi Zichy-palota belső, eddig kihasználatlan udvarának rendezését. Itt épül meg 2000 decemberére az Európa-udvar, Litomerszky Nándor és Takáts Péter építészek tervei alapján. A tervezők egy olyan építészeti együttest kívánnak létrehozni, amely számos vonatkozásban kötődik Komárom történelmi építészetéhez, ugyanakkor egész Európát megidézi.

A középkori atmoszférájú téren 47 európai ország és régió építészete elevenedik meg egy-egy épületben illetve hat kapuban, utóbbiak a magyar történelem kimagasló alakjairól kapják a nevüket. Az épületek rendeltetése változatos: lakások, irodák és a turisták érdeklődésére számot tartó létesítmények kapnak helyet bennük, többek között könyv- és régiségkereskedés, török cukrászda, ékszerbolt, kávéház, szálloda, a Vág-Duna-Ipoly Eurorégió központi irodája, valamint a Selye János Kollégium irodái.

Az új építmények mellett a Palatinus Polgári Társulás Komárom műemlékeinek helyreállítását is célul tűzte ki. Így került sor a város díszkútjának és az egykor az angolpark látványát gazdagító Zenepavilon helyreállítására (utóbbi esetében a pavilon pontos másának megépítésére), jelenleg folyik az egykori katonai kilátótorony 33 méter magas másolatának felállítása.

Az Európa-udvart 6 kapu köti össze a környező belvárossal, melyeket magyar uralkodók címerei és emléktáblái díszítenek majd, az udvar közepébe fog kerülni a *Millennium*, az *Országalma* és a *Szecesszió visszatérése* elnevezésű három szökőkút is. Az Európa-udvar avató ünnepségét várhatóan 2000 decemberében tartják.

Az ország háza

BUDA-PESTI ORSZÁGHÁZA-TERVEK 1784–1884

A Szépművészeti Múzeum idén augusztustól mutatja be száz év magyar országháza-terveit, a II. József által felvetett budai országgyűlés első épületvázlataitól az 1884-ben megépült Steindl-féle Parlament épületéig. A falakon láthatók lesznek Pollack Mihály tervei az 1830-as évekből, Ganz Ábrahám vasszerkezetű országház.terve, Ybl Miklós rajzai a Nemzeti Múzeum kibővítésére tett javaslatokkal, Hauszmann Alajos és a színházépítőként ismert Fellner és Helmer cég pályamunkája, valamint az 1882. évi pályázat teljes megőrzött anyaga, benne Otto Wagner eddig sehol sem publikált teljes tervsorozatával, s végül a Steindl Imre-féle terv módosításai illetve Rauscher Lajos akvarell-sorozata, mely már az új Parlamentépületet örökítette meg az 1900-as párizsi világkiállításra. Az utolsó, 1882-es országház-pályázat 1883 óta nem szerepelt a nagyközönség előtt. Gábor Eszter, a kiállítás rendezője, a négy éve nagy sikerrel megrendezett Schikedanz Albert-tervkiállítás után e tárlattal kívánja folytatni a Szépművészeti Múzeumban az építészeti tervbemutatók sorát.

Építészeti Világnap

Az idei évben október 2-án ünnepli az építész szakma az Építészeti Világnapot, melynek témájául az UIA az „Építészet és kulturális pluralizmus" gondolatkörét jelölte meg. Ebből az alkalomból a MÉSZ szakmai programokat rendez, többek között a Pro Architectura-díjak átadását illetve kiállítást a díjnyertes munkákból. Október 2-án egésznapos konferenciára fog sor kerülni, a következő témákban:

- Építészet és kultúra
- Társművészetek és építészet
- Az építészeti kultúra szociológiai kérdései.

Búcsú Gulyás Zoltántól

KEREPESI TEMETŐ, BUDAPEST, 2000. JÚNIUS 29.

A Magyar Művészeti Akadémia és a Magyar Építészek Szövetsége nevében búcsúzom Tőled!

Most – hogy elmentél – nem is tudom: Téged szólítsalak, vagy magunkat, akik összegyűltünk, hogy felidézett emlékeinkkel újra együtt lehessünk Veled.

Látod, itt vagyunk mindannyian, akik becsültünk, szerettünk, örültünk Neked.

Elpanaszolhatjuk Neked és magunknak: szegényebbek lettünk ismét – körünkből sokan elmentek most –, szegényebb lett építész társadalmunk, hiszen jól tudjuk: egy nem is olyan messzi korszak legmarkánsabb alakja voltál.

Szegényebbek lettünk,

mert már nem halljuk csípős szavaidat, mert már nem látjuk alakod imbolyogni az irodai folyosókon, mert már nincs kezedben az elmaradhatatlan rajztekercsed, mert már nem látjuk, ahogy hegyes ceruzával a pausz fölé hajolsz, nem hunyorítod szemed, amivel a látottakat dicséred, vagy elutasítod, nem hallhatjuk dühös gunyoros tiltakozásod, ha valami nem tetszett, már nem hallatszik fogadkozásod: „meglátod, ezt még átrajzolom"!

Szegényebbek lettünk,

mert már nincs többé felhúzott szemöldököd, ha valami igazit, vagy érdekeset láttál Alvar Aalto-tól Le Corbusier-n át Louis Kahn-ig, mert már nem láthatunk olyat Tőled, mint amikor a Fehérvári úti házadba a lakók névjegyzék tábláját viszed, a tervezettet, mert amit kapni lehet, annak ehhez a házhoz semmi köze sincs; vagy amint állsz a Madách tér előtt, kezedben a klinkertéglával, azt simogatva: jó lesz ez itt – dünnyögöd, mert már nem ütközünk össze a Belváros közepén, amint bóklászol, pedig tiéd e városrész, benne a város legveretesebb új épülete, amit mindig érintettél, ha bejöttél a munkahelyedre.

Szegényebbek lettünk,

mert már nem emlékezhetünk együtt annak a nagy, akkor igazán jó tervezőiroda épületének utolsó emeleti, utolsó szobájára, ahol békében dolgozhattunk, öreg mesterünk védőszárnya alatt, akivel szinte együtt távoztál körünkből, mert többé nem jöhetünk össze Veled és mindazokkal, akik mesterüknek tartanak, mint ahogy azt késve, de mégis megtettük, nem is olyan régen a Mesteriskolán.

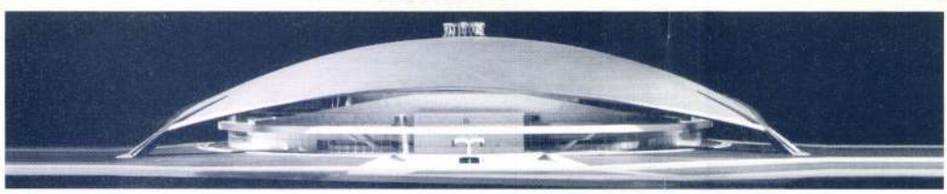

Budapest Sportcsarnok pályázati terv modellje, 1967 (Rimanóczy Jenővel, nem épült meg) /
Model for the architectural competition of Budapest Sport Hall, 1967 (with Jenő Rimanóczy, unrealized)

Szegényebbek lettünk,

mert már nem hallhatunk Téged félszavakkal a mesterségről vitázni, mintha tudnád, hogy a sok-sok szó alig ér fel ahhoz, amit csinálsz. Így – hogy csak „szép" – egyetlen szó sincs, hiszen tudod: mindaz amit teszel lélektől-lélekig, szellemtől-szellemig ér, s a beszéd itt nem az igazi – mert Te tudod, hogy amit művelsz, az nem egyéb, csak a munka, a gyötrelem, s ebben a „szép" olyan mélyről jön, hogy nincs az az elméleti megfontolás, mely meg tudná magyarázni azt, mert azt is tudtad, hogy amikor a lényegről gondolkodol, egyedül kell lenned, s annak ellenére, hogy jól érezted magad közöttünk, mégis mindig visszahúzódtál, mint aki egyedül akar maradni bajával, mert mikor kutattad munkád igazságát, eltűntél szemünk elől, hitvesed-otthonod védelmébe. Ott, akkor csak ti voltatok ketten, Te az elmédben a megfogant gondolattal, és pauszon a „ház" rajzi képe – ami azután kőben, téglában, vasban, fában, betonban valósággá vált.

S még egyszer mondom. Bizony szegényebbek lettünk, mert már „csak" házaidban vagy nekünk, s ha innen hazamentünk: család, a barátok, munkatársak – mindannyian –, elmondhatjuk József Attilával együtt – dermedtségünkben:

„Még csak biztató szavakat
sem szóltunk, nem néztünk egymásra,
mint munka után ki leül,
Csak ültünk ott, mint három árva,
ki-ki magában egyedül."

Isten veled Gulyás Zoltán, nyugodj békességben, és Isten óvjon mindannyiunkat!

■ ARNÓTH LAJOS

Gulyás Zoltán, Szendrői Jenő és Szekeres József

Medicor székház (ma Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság), Budapest, 1973 /
Headquarters of Medicor, Budapest, 1973

GULYÁS ZOLTÁN (1930–2000)

1954-ben szerzett építész diplomát a BME Építészmérnöki Karán. Kiemelkedő tehetségével már egyetemei tanulmányai alatt kitűnt. 1954-ben meghívást kapott Janáky István műtermébe, ahol a Budai Vár rekonstrukciós munkáiban, valamint a miskolci egyetem tervezésében vett részt. 1954–55-ben Koreában dolgozott, Phenjanban ő tervezte az Orvosi Egyetem és a Bakteriológiai Intézet épületét. Hazatérése után elvégezte a MÉSZ Mesteriskoláját, 1956-tól az IPARTERV tervezője, majd osztályvezetője lett. Az IPARTERV műhelyében születtek meg legjobb munkái, lakó- és középületek egész sora.

A hatvanas évek építészetének meghatározó alakja volt, épületei magas színvonalon megoldottak és általános szakmai elismerést kaptak. Tervpályázaton nyerte el a Madách tér mögötti lakótömb tervezési feladatát, a megvalósult együttes jól illeszkedik a városszerkezetbe. Nem csak megépült házai, hanem pályázati tervei is nagy hatással voltak a magyar építészetre. Fontosabb épületei közé tartozik még a Deák Ferenc utcai volt Chemolimpex (ma OTP) irodaház, a MEDICOR székház, a tapolcai városközpont, a zalaszántói faluközpont, valamint a debreceni BIOGAL Gyógyszergyár. Legjelentősebb terve, az új budapesti Sportcsarnok elsődíjas pályázati anyaga, melyet Rimanóczi Jenővel készített, nem valósult meg.

M.D.K.

Szendrői Ferenc, építész

I. fokozatu 10.000 Ft-os Ybl-dijat kapott.

Kiosztották az 1955.évi Ybl Miklós dijakat

Építők Lapja, 1956. márc. 12.

Szendrői Jenő

és Lauber Dénes építészeknek a Mező-
gazdasági Egyetemmel kapcsolatos ter-
vét említi

Halász Zoltán: La vie culturelle en
Hongrie, Budapest, 1966.

267 l

Szendrői Jenő

és Arnóth Lajos

a Bpesti távközlési képülének gyárának tervezői

Halász Zoltán: La vie culturelle en Hongrie, Budapest, 1966 272 l.

Dr. Szendrői Jenő
és Lauber László

Vas- és fémipari kiállító intézet, 1949,
fekete-fehér fóliareprodukció.

A felszabadult Budapest művészete.
Budapest, 1960. kiállítás, katalógus

Dr. Szendröi Jenő

és Lévai Andor

Fehérvári uti Sztk. rendelő terve.

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960. Kiállítás-kata-

lógus 131.

Dr. Szendrői Jenő

és Lauber László

Vas-ei Fémipari Ktatási Intézet

Fehérvári út, 1949, tervei.

A felszabadult Budapest művészete.

Kiállítási katalógus, Budapest, 1960.

131.

MDK

Szendrői Jenő dr. és Schall József

az uzsoki utcai OTI kórház tervpályázatán közös tervüket megjutalmazták

MMÉEKözl. 1944. 344.l.

MDK

Szendrői Jenő dr. és Schall József

Építészet 1943. 86,87.l.

MDK

Szendrői Jenő dr. és Janáky István

Építészet 1942. 112-118.l. Képekkel.

A ház vesszőfonásos volt, agyaggal kitapasztva, azt ugy mondták nálunk "circ". Ott nem volt kőmives, ők maguk megcsinálták és bevályogozták. Egymásnak segitettek. Szalma volt a teteje. "circ"

Az előházban szabad tüzhellyel volt, - kint a nyári konyhában - kint az udvaro főztek, fönt meg volt szintén egy olyan helyes kicsi... olyan kis sparhertszerü, az is téglából lett csinálva és be lett verve ággal.

Szendrői János dr
építész, MATI.

A mikepércsi áll. iskola terve. Homlokzat és alaprajz.

Építés - Építészet
1945. I. évf. 3. sz.
22. l.

512·17.

19

AZ 1897: XXXV. T.-CZ. 5. §-A ÉRTELMÉBEN
A M. KIR. MINISZTERELNÖK
ÁLTAL
AZ ORSZÁGGYÜLÉS ELÉ TERJESZTENDŐ
ÉVI JELENTÉS
SZERKESZTÉSÉRE ALAKITOTT
VEGYES BIZOTTSÁG.

6080/eln. sz.

Méltóság

Hivatkozással alul
2969/eln. szám alatt kelt
mány müködéséről s az ors
statisztikai évkönyv 1901

Külön csomag

M.D.K.

dr. Szendrői Jenő, építész

és dr. Nyiri Lasilô
kőrös terve a nég. egyen-
hént 1000 p-ös harmadik
díjat egyikét nyerte el a
tabáni gőgszállô pályá-
ratán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

márc. 10. sz. 3. old.

egész évben. A bécsi
perjogi előadásokat hallgatott, részt-
és Hollnsteiner professzorok egyházjogi és Walker professzor perjogi szemináriumi munkájában és a szemináriumokban rendezett vitaestéken. Anyagot gyüjtött „Az egyházi perjog bizonyítási elméletének kialakulása a középkori polgári és büntető eljárásban" című választott témájához. Forrástanulmányai során az egyházi jog Gratian-előtti gyüjteményében szétszórt perjogi anyag vizsgálatát, továbbá a klasszikus kánonjog-korabeli felsőolasz városállamok és a dekretisták irataiban foglalt bizonyítási jog feldolgozását végezte el. E tárgykörből több cikket készített, melyek a tanulmányi év folyamán részben már megjelentek, részben sajtó alatt vannak. Küldetése folyamán termékeny személyes összeköttetésbe lépett a bécsieken kívül a gráci, innsbrucki, berlini, freiburgi és müncheni egyetemek egyházjogászaival; Grácban hosszabb időt töltött, ahol Haring professzor előadásait hallgatta.

Dr. Pakucs Béla (1908, Szlavón-Bród, róm. kat.), bölcsészdoktor, okleveles középiskolai tanár, fizetéstelen egyetemi tanársegéd, Pécsről (Holub József professzor). Ösztöndíjas az egész évben. Magyarország közlekedési történetével foglalkozott, tanulmányait I. Ferenc koráig terjesztette ki. Adatgyüjtés érdekében a bécsi állami levéltár, az udvari kamarai levéltár, a bécsi hadilevéltár, az osztrák közlekedési és pénzügyminisztériumi levéltár, s az Elislago—Krauss-féle családi levéltár tekintetbejövő aktagyüjteményeit tanulmányozta át s ezekben, főkép I. Ferenc korára nézve, ismeretlen és gazdag anyagot gyüjtött össze. A közlekedés történetével foglalkozó irodalom megismerése céljából a bécsi közkönyvtárakon kívül főkép az osztrák szövetségi vasútak főigazgatóságának könyvtárában dolgozott, s itt egy később megjelenő munkája számára összeállította a monarchia vasúthálózatának kialakítására vonatkozó tervek irodalmát.

Dr. Rudnay Gyula (1910, Budapest, róm. kat.), bölcsészdoktor, a Magyar Történeti Múzeum próbaszolgálatos tisztviselő jelöltje, Budapestről (Gerevich professzor). Állami ösztöndíjas az egész évben. Magyarország pénztörténetéhez gyüjtött anyagot, II. Mátyás, II. Ferdinánd és III. Ferdinánd királyok korából. Az udvari kamarai levéltár magyar és alsóausztriai kamarai, és körmöcbányai iratai nyomán főképen Bethlen Gábor korával foglalkozhatott behatóbban. Pénztörténeti kutatásait a bécsi állami levéltár könyvtárában, a bécsi nemzeti könyvtárban és a művészettörténeti múzeum könyvtárában egészítette ki, az említett múzeum éremtárában pedig Loehr professzor, az éremtár igazgatójának vezetése alatt a múzeum XVII. századbeli pénzgyüjteményét gyakorlatilag is tanulmányozta.

Dr. Sárkány Oszkár (1912, Budapest, ág. hitv. ev.), bölcsészdoktor, okleveles középiskolai tanár, Budapestről (Horváth János professzor). Állami ösztöndíjas az egész évben. Feladata volt a XVIII. szá-

Dr. Móra Mihály (1908, Dunavecse, róm. kat.), jog- és államtudományi doktor, kir. törvényszéki jegyző, Budapestről (Baranyai Justin és Notter Antal professzorok). Ösztöndíjas az oktatási év egyetemen fölég egyházjogi és

állapítania, [illegible]
erős lendítőerőként ha[illegible]
tésére Pozsonyban és Prágában is [illegible]
egyetemek könyvtárainak vonatkozó művein a[illegible]
tartózkodása alatt készítette elő Elias Corvinusnak, egy XV[illegible]
beli humanista költőnek Hunyadi Jánosról szóló epikus munkáját s résztvett a bécsi nemzeti könyvtár kézirattárában a paleográfiai és ősnyomtatvány-meghatározási gyakorlatokon.

Dr. Szendrői Jenő (1913, Makó, róm. kat.), műszaki doktor, okleveles építész, Budapestről (Kotsis Iván professzor). Ösztöndíjas a második félévben. Településtervezési irányban munkálkodva, a bécsi műegyetemen Theise professzor mesteriskolájának tagjaként, folytatta az előző évben megkezdett munkáját, a Tabán városrész beépítési tervének elkészítését. A bécsi műegyetemen „Das städtische Grünsystem als Problem der Stadtplanung" címmel disszertációt nyujtott be s június 23-án kitüntetéssel doktori szigorlatot tett. A bécsi műegyetem könyvtárában s a bécsi mérnök- és építészegylet gyüjteményeiben és tervrajzarchivumában főleg városrendezési szakmunkákat tanulmányozott s több gyakorlati tervet készített parkterületeknek Budapest főváros kietlenebb részeibe való beépítésére.

Dr. Varga Tibor (1904, Kolozsvár, ref.), orvosdoktor, gyermekgyógyász szakorvos, a szegedi Ferenc József Tudományegyetem gyermekklinikájának tanársegédje, Szegedről (Kramár Jenő professzor). Állami ösztöndíjas a második félévben. A bécsi gyermekklinikán, Hamburger professzor vezetése alatt, az intézet Röntgen-laboratóriumában dolgozott és az intézet nagyértékű Röntgen-felvétel-gyüjteményét tanulmányozta. Figyelemmel kísérte a szívbetegambulancia betegrendelését, különös tekintettel az elektrokardiográfiai lelet értékesítése szempontjából. A bécsi egyetem központi Röntgen-intézetében, Schüller professzor irányítása mellett, a mastoiditis röntgendiagnosztikájával foglalkozott a gyermekkorban. Elsajátította a koponyaröntgendiagnosztika újabb metódusait, különösen a lokalizációs diagnosztika terén. Elektrokardiográfiai tanulmánya a gyermekkori funkcionális szívzörejek jelentőségéről az Archiv für Kinderheilkunde szaklapban fog megjelenni. Tanulmányozta Bécs városának fejlett gyermekvédelmi intézményeit, azok megszervezését és működését, különös tekintettel a gyermekkori gümőkór elleni küzdelemre. Egy tanulmányútja során a fontosabb németországi gyermekklinikákat látogatta meg.

Bécsi Coll. Hauptprüfung

Ösztöndíjas 1936/37

M. D. K.

SZENDRŐI Jenő dr —
és
Lévai Andor

Br. Fehérvári úti rendelőintézet

RGM

Benjámin Károly - Gerlóczy Gedeon:
A kórházterveze's nehány elvi kérdése
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 5. sz.

147 l
154 - 155. l

Szendrői Jenő, építés

M.D.K.

4000 p-ös második díjat nyert a miskolci iparostanonc-iskola terv-pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bü. 1942. LXIII. évf.

máj. 28. sz. 5. old.

M.D.K.

Szendrői Jenő, építés

tervét fogadtáról az OTI balatonkenesei tanonc üdülőjére kiírt sűkebbkörű pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

nov. 20. sz. 4. old.

M. D. K

SZENDRŐI Jenő építész

Arnóth Lajos és Biczó Kálmán mestere

Gronasztói Pál: A M.É.Sz. mesteriskolája kiállítása
Magyar Építőművészet 1957. (VI.) 1-2. sz.
6. l.

M. D. V

SZENDRŐI Jenő dr építész

~~Ben~~ A Szövetség Mesterészolája II. Ak-
lusán ~~mütermében dolgozott~~
Biró M., Bajthe T., Mészáros G., Földesi L.
Rimanóczy Jenő mestere

Magyar Építőművészet 1959. 1/2. sz. 79. l.

Szendrői Jenő, [építész] [?] M 04

Már a felszabadulás előtt
részvett 25 pályázatra.

György István: Gyártervezők 2.1

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1961. máj. 4.

dr. Szendrői Jenő, építés. M.D.K.

és dr. Nyiri László hőrös terve a 4 db. 1000 p-ös harmadik díjak egyikét nyerte el a tabáni gyógszálló pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.

márc. 10. sz. 9. old.

Szendrői Jenő dr
és Schall József
az uzsoki utcai OTI
kórhaz tervpályázatán
közös terve jutalmazva

MMÉEKözl

1944. 344. l

Szendrői Jenő dr

épitész

wod

Gerő László dr – Brausz

Grafika: A Fehérvári-úti OTI rendelőintézet. Épités – Épitészet. 1949. I. évf. 6-7 sz. 14-21. Számos kepek és muszaki rajzzal

Müemlékek orsz

Hivatkozva a f. h
átiratukra méltoztassék
nyugtamat miért la

dr. Szendrői Jenő építész

Kossuth díjas.

Elnökké

a Magyar Építőművészek Szövetségében

választották

N.N.: Tisztújítás az Építőművész Szövetségben

Magyar Nemzet 1970 VII. 15 5 old.

M.D.K.

Szendrői Jenő, építés

és Lauber László közös tervei szerint épült Agrártudományi Egyetemet az 50-es évek legjobb épületei közök említi:

Major, Máté: Ungarische Baukunst von heute

Kulturelles Leben in Ungarn, /Red: Zoltán Halász/

Bp. 1966. 363 l. 26 t. 278. old.

M.D.K.

Szendrői Ferenc építész

Arnóth Lajossal közösen tervezte a budapesti Távíróközpont épületét.

Major, Máté: Ungarische Baukunst von heute
Kulturelles Leben in Ungarn. /Red. Zoltán Halász/.
Bp. 1966. 363 l. 26 t. 283. old.

M.D.K.

Szendrői Ferenc építész

Lévai Andorral közösen tervezte XI. kerületi rendelőintézeti épületét, az 50-es évek legjobbjai között említik:

— Major, Máté: Ungarische Baukunst von heute

— Kulturelles Leben in Ungarn, /Red: Zoltán Halász/

— Bp. 1966. 363 l. 26 t. 278. old.

Szendrői Jenő

a Bpesti XI. kerületi rendelő intézetét
említi alkotásaként

Halász Zoltán: La vie culturelle
en Hongrie, Budapest, 1966.

2671

Szendrői Jenő, építész

MDK

Ismertette a Kongresszus céljait.

– : Júniusban

nemzetközi építész-Kongresszus Budapesten

6

ESTI HIRLAP, Dn. 1964. máj. 20.

(Szendrői Jenő)

cikke

( ) Tervpályázat a szombathelyi új városháza megoldására.

Építés - Építészet
1949. I. cf. 4. sz
32 — 37 l.
Ábrákkal

Átfozat

Tárgy

Tételszám

196/1907. számhoz!

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

Munka	m^1	m^2	m^3	Pénz			
				Egységár		Összeg	
				Kor.	fill.	Korona	fill.

MDK

Szebdrői Dezső és Sikerszky Tádé

A hágai békepaleta számára készitendő monumentális váza pályázatán 3oo-3oo koronás III. dij.

Magyar Iparmüvészet 1913. 26o.l.

MDK

Szendrői Dezső és Busay Balázs ip.műv.növ.-k.

egy-egy munkája megvétetett az üzleti levélpapir terve
vekre meghirdetett pályázaton.
Megbizó: Jungfer Es. és kir.udv.szállitó,mülakatos cég.

Magyar Iparmüvészet. 1911. 113.1.

Szendrői

bár Lajta irpdájában dolgozott 1908-9 -ben, önálló szerepe a Lajta-épületek létrejöttében, tervezésében nem lehetett.

Czagány István recenziója Vámos Ferenc: Lajta Béla c. könyvéről. - Müvtört.Ért. 1971.1.sz. 60-66.l.

65. l.

Szendrői Dezső

a Budapesti Földalatti Vasút első szakaszának átadása alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

Budapest, 197o. 6.sz. 43. l.

MDK

Szemlrői Dezső
rajzoló

nyerte az Iparművészet c. folyóirat borítékpályázatának második díját.

– Pályázati Hirek. Eddigi pályázatok Grafikai Szemle 1911 évf. 1. sz. 6 l.

MDK

Szendrői Dezső

Csernoch János érseki kinevező oklevele, repr.

Magyar Iparművészet 1911. 242.l.

Szendrői Éva, restaurátor

a Göcseji Múzeum ápr. óta zárvatartó Kisfaludi-Stróbl Zsigmond kiállítását festéssel és kárpitcserével varázsolták újjá. — Szendrői Éva restaurátor dr. Perczel Miklós portréját tisztítja. (repr.)

Zalai Hírlap, 1984. jún. 15. 5. old.

dr. Szendrői Jenő, építész
A Korsuth mozi rekonstrukciója, Bpest, XIII., Váci út, Belsőépítész: Szűts Zsuzsa.

A mozi épületét Szendrői Jenő tervei alapján, a háborús években építették 1944-ben. A sietség meglátszott az épületen: teljes felújítása halaszthatatlanná vált.

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 30-old.

M.D.K.

dr. Szendrői Ferenc, építész

az OTI balatonkeresztesi szanatóriumának tervpályázatán egyik első díjat nyerte el.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1941. 75. köt. · 203. old.

Dr. Szendröi Jenö épitész M.D.K.

IPARTERV

Konzervgyár, Nyiregyháza

repr.

Társtervezö: Földesi Lajos

Magyar Épitömüvészet 1964/2. 58.1.

M.D.K.

Szendrői Jenő dr

építész

A nékestővárosi
statisztikai hi-
vatal épületének
tervpályázatain
1940-ben III. dí-
jat nyert.

Halász Kőrép 1940

122. l.

ref. egyházközségek lelkészi hivatalától.

Országos Bizottsága"
Elnökségének
Budapest.)

értesítem, hogy a
amnai református
restaurálási munká-
ló 28-ra befejezte-

M.D.K.

Szendrői 7. [emő]. építés

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint ari Lévai Andorral közösen az 1947-1949 között felépült Fehérvári úti rendelőintézetet tervezte.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós
Ed.: Pannónia, 139. old.

M.D.K.

Szendrői Ferenc, építész

80

a Kéthesen épitendő járási székház és tisztviselő lakás tervpályázatán, Németh Páddal közösen készített tervével, első díjat nyert

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1942. 76. köt. 80. old.

MDK

Szendrői Jenő dr. és Schall József

az uzsoki-utcai OTI kórház tervpályázatán pályamunkájukat jutalomban részesitették

MMÉEKözl. 1944. 344.l.

MDK

Szendrői Jenő, építész

A Bérben megalakult Nemzetközi Ipari Építési Intézet 14 tagu nemzetközi tudományos tanácsába beválasztották

-:Hír

8

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 20.

Szendrői Jenő

1941-ben az Állami Munkaközoctító Hivatal terapályázatában a második díjat nyeri. Az elsőt Janáky István. Az épület nem épül fel, de a két szerző együttes meglízást kap a bpesti Magyar Királyi Ipari Anyaghivatal székházának /ma Könnyűipari Minisztérium/ tervezésére.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 386. l.

Szendrői F.

A Fehérvári úti SzTK rendelőt építette Lévai A.-val együtt.

Major Máté: Az építészet uj világa, Magvető, 1969, 90. l.

Szendrői J.

A Népkadsereg utcai első és második irodaházat épi-
tett. Ez utóbbit ~~[illegible]~~ Lauber L.-val
együtt.

Ugyancsak ők ketten az Agráregyetem új épületét.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 90.1.

Szendrői J.

A sztálinvárosi vasmű igazgatósági épületét
építette. Lauber L. - lel.

Major Máté: Az épitészet uj világa, Magvető, 1969, 96.l.

dr. Szendrői Jenő, építész M.D.K.

és Németh Pál hórás terve 300 p. költségmegtérítésben részesült a ferihegyi repülőtér forgalmi épületének pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1939. LX. évf.

dec. 28. sz. 5. old.

M.D.K.

dr. Szendrői Jenő, építész

2000 p- ös harmadik
díjat nyert a szfőv. Statisz-
tikai hivatal XI. kerületben
felépítendő új székházának
pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

dec. 5. sz. 4 old.

Németh Pál és Szendrői Jenő dr.
építészek

Szolnok-Doboka vm. Kékesen épitendő járási székház és tisztviselői lakás tervp. I.díj.

MMÉKÖZL. 1942. 8o.1.

M. D. K

SZENDRŐI Jenő. dr építész

Az Ipari és mezőgazdasági Tervező

bázis főmérnöke

Munka Érdemrendelle kitüntetve

Kitüntetések ápr. 4-e alkalmából

Magyar Nemzet 1962. április

Szendrői Jenő, építész

MDh

Az időközben elhúnyt Lauber László építésszel együtt a Fémipari Kutató Intézet épületét, Arnóth Lajoszal közösen pedig a Beloiannisz-művek új épületét tervezte.

Granasztói Pál: Séták Budapesten 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jan. 13.

MDK

dr.Szendrői Jenő építész

2ooo P 3. dij

Döntöttek a Statiszt.Hiv. székh. ...tervpályázatról. Esti Kurir, 194o. nov. 3o. 9.l.

Dr Szendrői Jenő építész M.É.D.K.

Az 1963. évben Ybl Miklós-dijjal kitüntetve.

/Ém, Ipari és Mezőgazdasági Tervező V. /

Ipari építészetünk nemzetközileg is elismert eredményeinek elérésében, továbbá a többcélu ipari épületek korszerüépitészerelését szolgáló szerkezeti méretegységesités és tipizálás terén kifejtett irányitó munkásságáért.

Magyar Építőművészet 1963/4. 5.l.

Szendrői Jenő építész

Az Ipartervi főmérnöke. Gulyás Zoltánnal együttesen tervezte a debreceni BIOGÁL-gyárat.

Lőrincz Miklós: A siker

4.

Hn. 1963. jún. 1.

ESTI HIRLAP

SZENDRŐI Jenő,dr épitész M.Đ.K.

Auguste Perret-dijat nyert

Környei Elek: Szellemi expertőrök a tervező iróasztalok mellett
Magyar Nemzet 1962. szeptember 7.5.1.

Szendrő Jenő
építész

Bp. Vas- és Fémipari Kutató Intézet. 1950.

Repr.

Rados. Magyar építészettört. 392.
Műszaki K. 1971.

Szendrői lenő
építész

Bp. Tehúvári úti SzTK vendelő

1948 - 49.

Rados: Magyar építészettört. 387.
Műszaki K. 1971

Szendrői Lenő

építész

Bp. Híradástechnikai gyár /BHG/

1963.

Rados: Magyar építészettört.
Műszaki K. 1971.

401.

Szemelmi Lewo

épitér

Bp. Húrabástechnikai gyár /BHG/

1963

Rabbi: Nagyon épitérettüt

Műszaki K. 1974.

401.

Szendrői lenő
építész

Bp., Kábelgyár

Rados: Magyar építészettört. 401
Műszaki K. 1971.

Bp., Kálvegyár

Rádó: Magyar Ejtéstudt. 401
Lőrelei K. 1941

Szendrői Jenő dr

az OTI Albertfalván
épitendő emeletes
kislakásos házak
terve. 2000 P. díj.

MMÉEKözl
1942.128.l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Szendrői Jenő dr.

OTI balatonkenesei
tanonc üdülőjének
terv pályázatán 1.
helyezés

MMÉEKözl
1941. 203. l.

E

ELYISÉG

Szt.István I
tartalmazza

OS

Hartvicus.

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ivrétü.

1200 után
XIII.sz.elején.

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

Legenda S.Stephani Regis Hungariae.

MESTER

Cziszterciták -

SZEMÉLYI VONATKOZAS

-könyvtára.

EGYÉB ADAT

P VAN RÓLA?

Rein /Graz m./ Keziratok.

Szendrőy Jenő dr

a Lipesti szekerfőv. Statisztikai Hivatal új szekházának terve.

III-dij.

MMÉE Közl.
1940. 257. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Szendrői Jenő dr

a miskolci nakirányu iparostanonc-iskola terop.

II. dij

MMÉEKÖZI

1942. 96. l.

Szendrői Jenő dr

épitész

a mellékvonali

középállomás-csoport-

ban díjat nyert

Kósa

6, 8. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Szendrői Jenő dr

a Szegeden épitendő
központi rendőrségi
épület terve
diceret

MMÉE Közl
1940. 190. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Interurb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Interurb.

Szendrey Jenő dr

építész

Székesfővárosi Statisztikai Hivatal új székházának terve

III. díj

Rapr.

Művészet. 1941. 37. k.

17. l.

Szendrőy Jenő dr.
építész

Irod
z

Becz Jenő: A
székesfőváros statisz-
tikai hivatalának
székháza – Művészet
1941. 37. sz. 18. l.

9553

tiszt vezetése alatt, teljes
és 18 képen vannak ábrázolva.

ató BELICZAY BÉLÁNÁL Budapest,
.ker.Csányi utca 3.

retei a papirosnak 21:34.2 cm.

238-912
912-164
lt.7739.

0·62

Szendrői Jenő dr

Okl. építész

József nádor 1939/40

210. l.

II. Külföldi tudományos ösztöndíjak.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr az Országos Ösztöndíjtanács javaslatára a következőknek adományozott egy-egy *állami ösztöndíjat:*

a) *Az 1939/40. tanév egész tartamára:*

1. A berlini Collegium Hungaricumban dr. Szendrői Jenő okl építésznek.

Aerodynamikai tanszék	Díjtalanul szállított húzott acélcsövet	Weiss Manfréd Acél- és Fémművei R.-T.	1.800·—
	Készpénzadománya aerodinamikai műszerbeszerzés céljára	Magyar Királyi Állami Vas-, Acél- és Gépgyárak	26.666·66
	Készpénzadománya aerodinamikai műszerbeszerzés céljára	Magyar Waggon- és Gépgyár R.-T.	26.666.66
	Készpénzadománya aerodinamikai műszerbeszerzés céljára	Weiss Manfréd Acél- és Fémművei R.-T.	26.666·66
Textilkémiai intézet	Az intézet folyó kiadásaira	Dr. Roth István	100·—
	Demonstrációhoz szükséges festék, textilsegédanyag és textilminták	Több cég	400.—
Belorvosi klinika	Szakkönyvek	Dr. Mócsy János	200·—
	Gyógyszerek	Chinoin vegyészeti gyár	200·—
	Szérumok és oltóanyagok	Phylaxia Szérumtermelő R.-T.	200·—

Szendrői Jenő dr

okl. építőmérnök

doktorrá avatták a
bécsi műegyetemen
1937-ben - Oklevelét
honosították 1941-ben
Szül. Makó 1913.

József nádor 1940/41.

188. p.

dr. Szendrői Jenő
építész

Bp. Vasas fedett teniszpavnok.

1957

Radics: Magyar építésuttört. 380
Műszaki kiadó 1971

Szendrői Jenő

Müszeripari Kutatóintézet Székháza, Bp,XXII, Petényi út./Szendrői Jenő, Schultheis Imre, Tokár György építészek./ - Ism: Granasztói Pál, Magyar Építőművészet, 1968. i.sz. 8-lo. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1971. 2.sz. 149.182. l./

153.l.

Szendrői Jenő

és Arnóth Lajos tervezték a Cp-i Fehérvári úti Belőiannisz gyár új épületét.

1963.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1591

Szendrői Jenő

és Földesi Sajos tervezték a nyíregyházai konzervgyárat. 1965.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

159 f

Szendrői Jenő

tervezte a Dunaújvárosi Vasmű igazgatósági épületet. Társtervező: Lauber László. 1954.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1271

Szendrői Jenő

tervezte a b.p-i Fehérvári úti Vas és Fém-ipari kutató intézet épületét 1951.

337 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1241

Szendrői "Jeno"

és Lauber László tervezték o. ép-i

Agrártudományi egyetem épületét.

1949. 334. sz. rekonstrukció.

Medgyi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970.

1231

Szendrői "Jeno"

mint tervező építész egyike a mai magyar építészet legjelentősebb egyéniségeinek.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967 Budapest 1970.

153/

Szendrői Jenő

és Arnóth Lajos 1963-ban épült

telefonközpontok gyártó üzemi épülete

kedvező képet nyújt az ipari építészet

alakulásáról.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967 Budapest 1970. 160 l

Szendrői Jenő

terve a honvédelmi minisztérium felépítésére; példája a nagyszabasú épület dtalakítás-összevonás megoldására

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1231

Szendrői Jenő

és Lauber László tervei alapján 1953–1954-ben épült Dunai Vasmű épülete igényes stílusban építési hozzáállás

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

1271

Szendrői Jenő

és Lauber László új agrártudományi egyetemépülete a téma korrekt, tárgyilagos megoldása.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1257

Szendrői Jenő

és Lévai Andor 1949-ben épült bp-i Fehérvári úti rendelőintézete maradondó építészeti valóvökkel rendelkezik.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1251

Szendrői Jenő

és Lévai Andor tervezték a bp-i Fehérvár úti SZTK rendelő intézet épületét 1949. 330. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1231

Szendrői Jenő

és Jonáky István tervezték a bp-i Főutcai volt Anyag- és Árhivatal épületét. 1942. 213. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

871

Szendrői Tenő
építész

Fehérvári úti ΩTK rendelő

Radó: Magyar építészettört. 378.
Műszaki Kiadó 1971.

Szendrői Lenő
építész

Agrártudományi Egyetem nagy előadóterme

Radós: Magyar építészettört. 378
Műszaki Kiadó 1971

A szóbanforgó épületek további sorsa, a török részek beépülése.

J a n k o v i c h J u l i a

Szendrői Lenő
építén

/1913/

v - Janáky István: Anyag és Ár hiva-
tal. épülete /Fő utca/

Magyar műv. tört. 9. 38.
Képőmű v. kiad. 1971.

MDK

Megvétel

Szendrői Jenő

A Péti Nitrogénművek Rt. 3000 vagon befogadóképességü sóraktárának tervpályázata. Tér és Forma 1947. 4.sz.

MDK

Szendrői Jenő

3. dij

Döntött a főv. a statisztikai hiv.székházának terv-pályázatában. Magyarország, 1940. nov.29. 5.1.

Szendrői Jenő

MŐK

Szendrői Jenő

1955 évi Ybl Miklós-dijas
I. fokozat.
Magyar Építőművészet
1956. 4. szám

Szendrői Jenő

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 MÁJ 6

Vas megye, Szombathely

Megkezdődött az építőművészek II. konferenciája

Csütörtökön délután az Újvárosháza tanácstermében megkezdődött a Magyar Építőművészek Szövetségének II. konferenciája. A magyar építésztársadalom fontos tanácskozásán megjelent Szijártó Lajos építésügyi miniszter, Lux László építésügyi miniszterhelyettes, Trautmann Rudolf, az Országos Építésügyi Hivatal elnöke, Brutyó János, az Építő-, Fa- és Építőanyagipari Dolgozók Szakszervezetének elnöke, számos Kossuth-díjas építészünk, egyetemi tanárok, valamint a társművészetek több kiváló képviselője.

Welchinger Károly Kossuth-díjasnak, az építőipari és közlekedési műszaki egyetem tanárának megnyitó szavai után Major Máté Kossuth-díjas egyetemi tanár, az Akadémia levelező tagja, a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke mondott beszámolót.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki beszámoló után Szendrői Jenő Ybl-díjas főtitkári beszámolója következett. (MTI)

segíteni és áruikkekkel látják el. A Vízügyi Igazgatóság csoportja után a MALÉV polgári légiforgalmi társaság szombathelyi dolgozói következnek. A díszemelvény előtt léggömbökre erősített képeket eresztenek fel. Ezután a MÉH felvonulása látható.

A Takarógyár — nem hiába világszerte elismertek gyártmányai — dekorációjában a békés egymás mellett élést hirdeti. Ötletesen mutatta be, hogyan halad a békeszerető emberiség 1945 óta mindig egy-egy lépéssel előre a megegyezés, a tárgyalások érvényesülése felé. A Mezőgépgyár menetének első soraiban a kiváló, élenjáró dolgozók haladnak. A III. üzemegység 162 százalékos átlagteljesítményt ért el, Pál Imre asztalos 190 százalékot az ünnepi versenyben. Három teherautón mutatták be a gyár készítményeit.

A BELSPED, a megyei kórház, az SZTK, a Gyógyszertár Vállalat vonult el ezután, a Kis-

M.D.K.

Szendrői Jenő , dr épitész

az elnökség tagja

Megválasztották a Magyar Épitőművészek Szövetségének uj elnökségét
Magyar Nemzet 1961. november 25. 3.l

M.D.K.

SZENDRŐI Jenő építész (IPARTERV)

Bp. Vas- és Fémtulató Intézet (Repr.)

Társtervező: Lauber László

Bp. Fehérvári úti SZTK rendelő (1948-49

Társtervező: Lévai Andor (Repr.)

Rados Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 342, 345, 346.

Szendrői Jenő dr

épitész

MÁV mellérvonali kö-
zépállomás terop.
dignyertes

" fővonali középállo-
más terop.
(Schall Józseffel)
dignyertes

" személyzeti fürdő-
épület terop.
(Schall Józseffel)
megvétel

Benkhárd MÁV

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

Szendrői Jenő

1956 MAJ 4

SZABAD NÉP

Megkezdődött az építőművészek második konferenciája

Csütörtökön délután az Újvárosháza tanácstermében megkezdődött a Magyar Építőművészek Szövetségének II. konferenciája. A tanácskozáson megjelent *Szijártó Lajos* építésügyi miniszter és *Lux László* építésügyi miniszterhelyettes.

Weichinger Károly Kossuth-díjas egyetemi tanár megnyitó szavai után *Major Máté* egyetemi tanár, az Akadémia levelező tagja, az Építőművészek Szövetségének elnöke mondott beszámolót.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki beszámoló után *Szendrői Jenő* Ybl-díjas főtitkári beszámolója következett.

lelmezési Vállalat XIII. kerület
Gömb utcai konyhája gondoskodik.
a koszt rossz minőségű, ezért nagy
része moslékba kerül. Az ételek ösz-
szeállítása egyhangú és nem biztosítja a gyermekek kalóriaszükségletét.

A reggeli későn, fél 9—9 óra között érkezik, a napközis gyerekek addig

hogy
Még
szokat
tok, is
csatlak
megfel
zött ne
tív szel
Indok
rosi tar

M. D. K.

SZENDRŐI Jenő építész
és Farkas Ivány

Az Iparterv munkájáért megítélt elismerő oszlopvelet vett át

Gy. J. Magyar sikerek az építőművészek nemzetközi kongresszusán

Magyar Nemzet 1961. fill. 13. 3. l.

Szendrői Jenő dr

vid

Tabéry Iván:

Kulturális célú épületek. Új Építészet 1948. 5. [Új Csepel] sz. 204, 206, 207, 208. l.

Szakszervezeti Nekhár fentitől - repr.

Késmárk. Rk. templom.

os Bizottsága.

száma: Cs. 19.779/II 19 30

kelte: XI. 17 19 30

beérkezése XI. 21. 19 30.

áma:

zett szám:

:

:

XI/25.

Szendrői Jenő dr

építész

cród

Kozma Lajos:

Gyermekvédelmi
építkezések. Új Épi-
tészet. 1948. 5. [Új
Csepel] n. Ovoda
terve, repr. 187. l

Bpest 1930 nov. 22.

II.

k.
. Kir. Felülvizsgáló és Ki-
lítő Hivatalnak
Bpest.
V Dorottya u. 2.

I. évi november hó 17-én
779/I szám átiratára
ersnesem a tek. Hivatalt
eni, hogy a Műemlékek
Bizottsága Schwarz C. György
ki építőmesterrel közvet-
achöttetésben sohasem állott,
ezettnek semmiféle meg-

Szendrői Jenő - Lévai Andor ép.

MDK

Fehérvári uti SZT Rend.

Felszabadult Bp. művészete. B.Gal. 1960.

diófa- és diógyökérborítással, három fiókkal. XIX. sz. k. — COMMODE, Nussholz und Nusswurze, poliert, mit drei Laden. Mitte XIX. Jahrh.

950. **Asztal,**

különböző fákkal borított és berakott lapján barok-diszítmények. XVIII. sz. e. f. — TISCH, die Platte mit verschiedenen Hölzern furniert und mit Barockornamenten intarsiert. Erste Hälfte XVIII. Jahrh.

951. **Asztal,**

kerek, fényezett cseresznyefaborítással és jávorfaberakással, lapján körül osztott sávban stilizált virágdisz. XIX. sz. e. f.— TISCH, Kirschholz, politiert, mit Eschenholzintarsien, runde Platte mit einem Fries von stilisierten Blumen. Erste H. XIX. Jahrhundert.

952. **Asztal,**

különböző fákkal borított, négy lefelé keskenyedő lábbal. XIX. sz. e. — TISCH, mit verschiedenen Hölzern furniert. Auf vier nach unten sich verjüngenden Füssen. Anf. XIX. Jahrh.

953. **Asztal,**

cseresznyefaborítással. XVIII—XIX. sz. — TISCH, Kirschholz, politiert. XVIII—XIX. Jahrh.

954. **Állóóra,**

aranybronz, felrakott emblémákkal. Svájc. Empire. — STANDUHR, Goldbronze, mit aufgelegten Emblemen. Schweiz. Empire.

955. **Két ruhaszekrény,**

fényezett körisfaborítással. Ajtaján hullámos keret, a párkány alatt tojássor. 1860

Från A.-B. Sandbergs Bokhandel

beställes härmed — att debiteras å min räkning — att sändas med kvitterad räkning — mot postförskott

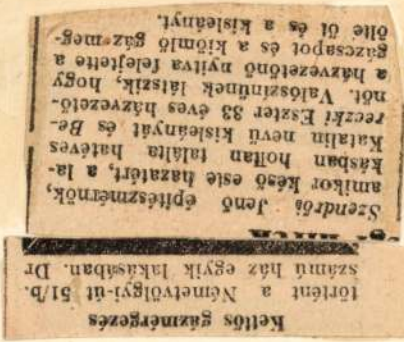

Namn: .....

Titel: .....

Adress: .....

.....

den ..... 19 ..

Bokbeställningskort.

Porto :
5 öre

A.-B. Sandbergs Bokhandel

Sturegatan 8

STOCKHOLM Ö.

SZENDRŐI Jenő építen

Bp. XI. Fehérvári u. 12. OTI rendelő
1948-1949. Lévai Andorral

Prakfalvi E.: Szocreál. Bp. 1999. 12.

ekre, házra, tulajdonosra, vá-
góbb képet alkothatok a vá-
an merem állítani a Corvin-

égében évek óta együtt áll.
lváros közlése messze túllépi
toztam az adatok feldolgozá-
gy a belőlük levonható sok
et meg.[3]
ápán. Az utcát, pontosabban
a város lakói között az elmúlt
gibb utcájának első említése
uló délkeleti irányt jelentet-
ezt a historizáló elnevezést,
a mai Fő utcát jelentette, ha-
ő tér jelentős része, a plébá-
észen a Korvin utcáig és ma-
et is. A mai Deák F. utca ke-
tartozott.

†

Az Építész Mester Egylet Mesteriskolája szomorú szívvel tudatja, hogy az Iskola vezetője

Dr. Szendrői Jenő

okl. építészmérnök, Kossuth-díjas és Ybl-díjas egyetemi tanár

2000. május 20-án, 87. életévében , Budapesten elhunyt.

Temetése 2000. Június 6-án, 15,00 órakor lesz,
kívánsága szerint **Csobánkán,** a község temetőjében.

Kiváló szellemét, szakmai elkötelezettségét gyászolja az ÉME Mesteriskola,
a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kara,
a Magyar Építészek Szövetsége, a Magyar Építész Kamara, a Budapesti Építész Kamara
az Iparterv Rt., kollégái, barátai és ismerősei

Táviratcím: ÉME Mesteriskola 1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.

Szenchői Jenő emlén

Szendrői Jenő, építész (1913 – M.D.K.

terverte, Lévai Andorral együtt, a Fehérvári uti Szik rendelő intézetet.

[Szendrői tervei szerint épült fel a Néphadsereg-utján a Honvédelmi minisztérium régebbi épülete; az ujat bat Lauber László terverte, Bná.].

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 955. old.

MDK

dr. Kendrő: Jenő, [építén]

A Magyar Építőművének Következőjének

elnökhelyettese lett.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Szendrői Jenő, dr. építész M.D.K.

Müszeripari Kutatóintézet Székháza, Bp. XXII.
Pethényi ut.
/Szendrői-Schulteisz-Tokár közös terve/ 1967,
modellfotók,

Magyar Epitőművészet, 1968/1. 8-10.l.

M.D.K.

Szendrői Jenő dr. épitész

IPARTERV

Konzervgyár, Nyiregyháza, repr.

Társtervező : Földesi Lajos
Főépitésvezető Knollmayer János

Magyar Építőművészet 1965/6. 23-27.

MDK

Szendrői Jenő dr. és Schall József

a fővárosi fővonali középállomás csoportjában tervük dijat nyert

Kósa 6, 8 l. képekkel és alaprajzokkal

MDK

Szendrői Jenő dr. és Schall József

fürdőépület csoportjában megvétel

Kósa

M.D.K.

dr. Szendrői Jenő, építész

a hat egyenként 2000 p-ős díjat egyikét nyerte el az OTI alllertfalvai ~~tér~~ emeletes kislakásos háraimor terv pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

aug. 13. sz. 5. old.

dr.Szendrői Jenő és

Lauber László ép.

Vas- és Fémip. Kutató Int.

Felszabadulás Bp. művészete. M.Gal. 1960.

1. A kiállítás a HAP Galériában
2. Építészmérnöki oklevele, 1935

Szendrői Jenő építész (1913–2000) emlékkiállítása

A galéria 35. kiállítását Arnóth Lajos építész, Szendrői legközelebbi munkatársa és barátja nyitotta meg. Ezt követően Madzin Attila rendezőnek az építészről készített portréfilmjéből vetítettek rövid részle-

1

2

tet. A filmet a Duna Televízió Építészmesterek sorozatában, 2000-ben mutatták be. A rendezvényen átadták a Molnár Péter 2007. évi emlékdíjat Mátrai Péternek műfaji határokat elegyítő építészi munkásságáért és Polgár Attilának kiváló építészeti fotóiért.

Szendrői Jenő 1913. február 13-án Makón született. Ősei Bajorországból a 17. század elején érkeztek Szegedre. Szendrői a reáliskolát itt végezte, majd 1930-tól a Budapesti Műegyetemen folytatott építészmérnöki tanulmányokat. Harmadéves korában hangulatos akvarelleket készített Straubert Jenő Gyula néven. Ezután magyarosította a nevét Szendrőire.

A díszes, kutyabőrre írt, nagy viaszpecséttel ellátott oklevelet 1935. február 20-án már erre a névre állították ki. Első komolyabb önálló építészmunkája 1941-ben Szegeden a Széchenyi tér 11. szám alatti ikerbérház és banképület volt. 1942-ben id. Janáky István mellett az Anyag- és Árhivatal Fő utcai épületének statikai tervét készítette el. 1939–1948 között magánmérnökként dolgozott, ezután a MATI-ba került. 1953-tól 1957-ig az újonnan megalakult Iparterv igazgatója, ezt követően főmérnöke. Az iroda 1961-ben megkapta az UIA August Perret-díját, amely nagy részben Szendrői Jenő körültekintő irányító-tervezői tevékenységének volt köszönhető. 1963-ban Kossuth-díjjal tüntették ki.

Jellemzően kollégáival közösen készítette terveit. Ilyen jelentős munkái: Fehérvári úti rendelőintézet (Lévai Andorral) 1949. Honvédelmi Minisztérium I. és II. épület (Lauber Lászlóval és Hegedűs Bélával) 1949, 1950. Vas- és Fémipari Kutatóintézet (Lauber Lászlóval) 1949–1950. A jellegzetes, ferde shedtetős csarnok a laborszárnnyal képez hatásos ellenpontot. Dunai Vasmű bejárata és igazgatósági épülete (Lauber Lászlóval és Salamon Istvánnal) 1950–1951. A szocreál kapuépítmény belső oldalán Domanovszky Endre sokalakos freskója ma is jó állapotban látható. Inotai Alumíniumkohó (Lauber Lászlóval és Mátrai Gyulával) 1952. Pasaréti Vasas teniszcsarnok (Menyhárd Istvánnal) 1957. BHG Fehérvári úti épülete (Arnóth Lajossal) 1962. Lágymányosi MAFC-uszoda (Lakatos Évával) 1976.

1953-ban hazánkban is beindult a Mesteriskola, amelynek 1957-ben Szendrői Jenő lett a vezetője. (A képzés gondolata 1935–1937-ben Bécsben fogant meg benne, amikor a Technische Hochschulén Theiss professzor mellett doktori disszertációját készítette. A bécsi intézményben működött „Meisterschule" a végzett fiatal építészek számára.) A kezdeményezést 1960-ban a politikai akarat az építész elitképzés vádjával megszüntette. Csak tíz év múlva folytatódhatott a munka. 1970-től 2000-ig vezette az iskolát.

Szendrői Jenő 20. századi építészetünk kiemelkedő alakja. A tárlókban érettségi bizonyítványa, publikációi és kitüntetései sorakoztak. 2000. május 20-án Budapesten hunyt el.

Timon Kálmán

ÉPÍTÉSZ kongresszus 2008 BUDAPEST

Az építészet térben és időben

2008. március 8. szombat

Nemzetközi Építészkongresszus

Helyszín:
Sportmax Sportcsarnok, Budapest XI.

Daniel Libeskind
(New York)

HenningLarsenArchitects
(Louis Becker – Koppenhága)

Tuomo Siitonen
(Helsinki)

Teemu Kurkela
(Helsinki)

Magyar előadók, vitafórumok

Már most biztosítsa helyét az Építészkongresszuson!
Jelezze részvételi szándékát a lenti webcímen, hogy részletes tájékoztatónkat névre szólóan megküldhessük Önnek.

Regisztráció:
www.archiweb.hu/kongresszus

Alaprajz 2007/6
Szendrői Jenő

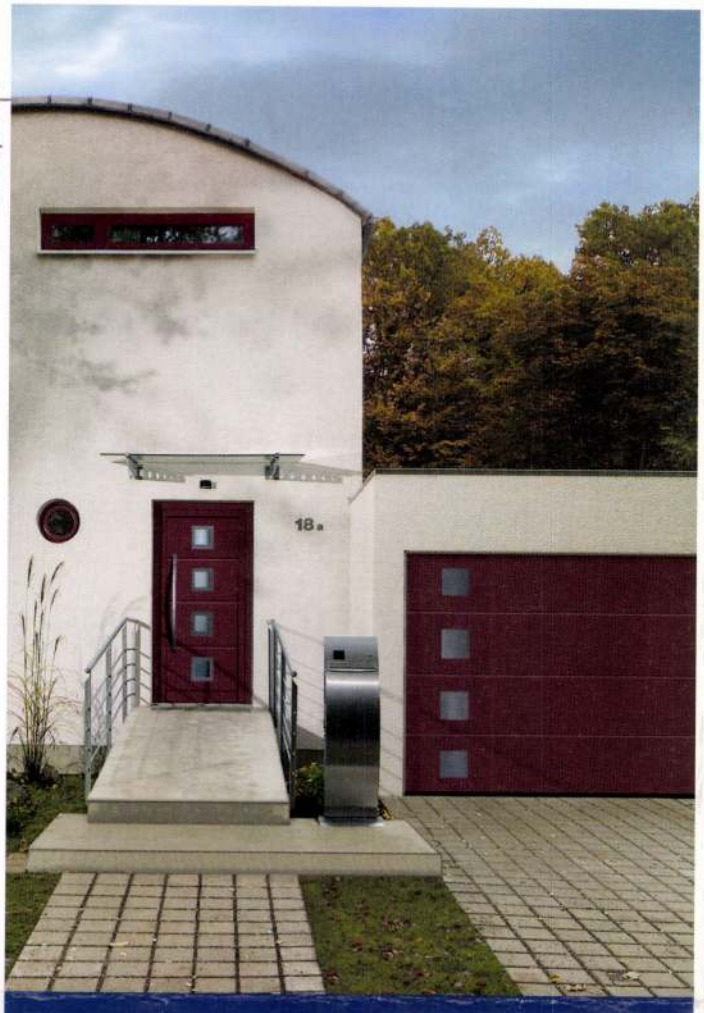

Design kapuk és ajtók optikailag azonos kivitelben

Biztonság alapkivitelben: Hörmann bejárati ajtók

A Design program kapui személyes jelleget adnak a lakóháznak és a garázsnak, így megkülönböztetve őket a szokásos megoldásoktól. A stílusosan elrendezett, esztétikai elemekkel ellátott kialakításoknak köszönhetően a design kapuk – különösen a design bejárati ajtóval kombinálva – az épület legszebb részeivé válnak.

HÖRMANN
kapuk • ajtók • ipari kapurendszerek

HÖRMANN

További információk:
www.hormann.hu
Tel.: 1/237-50-59 • Fax: 24/525-110

Tüzes vita a vízszigetelésről a tervezői napon

Szeptember 20-án, a legutóbbi Alaprajz Építész tervezői napon a vízszigetelésekről volt szó a „Szigetelés tetőtől talpig" címmel. Míg az előadók sorra vették a különböző szigetelési eljárásokat, tetőmegoldásokat, a nap végén a „sci-fi" falszárító eljárásokról alakult ki vita, Orbán József főiskolai tanárt „őrültnek" nevezte Stefan Oberknezev szerb szakértő.

Híves Zsolt (Tondach) a tetőket érő valamennyi hatást sorra vette egyetemi szintű előadásában, kiemelve a jégsáncképződés, a

– rendszer közül talán legérdekesebb az LPT150 magasprofil volt, mellyel tetők és födémek másodlagos tartószerkezete építhető, akár bennmaradó zsaluzatként.

A teljesítményelvű szigetelésről, azaz az igényszinthez és kockázatokhoz illeszkedő szerkezetválasztásról tartott alapos előadást Horváth Sándor (adjunktus, BME): nem mindegy ugyanis, hogy milyen kárt okoz egy beázás, illetve hogy az adott épület kialakítása – tetőhajlás, tetőhossz, zugok stb. – milyen

porhó és a pára elleni védekezés fontosságát. Magastetőknél az átszellőztetendő keresztmetszet nagyságát a DIN 4108-3 tartalmazza. Felhívta a figyelmet a teljes párazárásra, amelyre később más előadók is kitértek. Csarnokok fedésénél alkalmazhatók előnyösen a Trimo szendvicspaneljei, amelyek között Csillár Péter (Trimo) igazított el. Fontos, hogy 5° felett, 3–5° között és 3° alatt különböző szerkezeteket válasszunk. Újdonság a TrimoSNV 3L, mely olcsóbban szállítható, könnyebb, bár kisebb fesztávra alkalmas. Szintén fémtetőkkel, de a címben „örök"-nek aposztrofált rézzel foglalkozott Pintér Róbert (Magyar Rézpiaci Központ). Kitért az átszellőztetés nélküli réztetőre, mely csak akkor alkalmazható, ha a párazárás tökéletes a belső oldalon. Horváth Csaba (Lindab) előadása az acéllemez tetőkre tért vissza. A sokféle – köztük lakossági célú, lefolyó-, tartószerkezeti kihívások elé állítja a szerkezettervezőt. Egy sima, belógatott alátétfólia ezek szerint sokszor nem elég. Többször hivatkozott erre az előadásra a következő előadó, Tóth László (BASF) elegáns prezentációjában. A cég „étlapjáról" kenhető szigeteléseket kínált, a cég „vegykonyháján" számos specialitás készül, például a két különböző színű réteggel készülő üzemivíz-szigetelés, melynek teljes felületű fedése így szemmel is jól kontrollálható. Piri Antal (Isoprof) is a gyakorlat szempontjából érdekes szigeteléseket vonultatott fel: a Grace Preprufe lemeze alá szerelőbeton vagy szigeteléstartó fal sem kell, hiszen feltapad a szerkezetre (sőt adott esetben a víztelenítés, a szigetelésvédelem is elhagyható), így nemcsak gyorsabb, de olcsóbb is lehet a kivitelezés. Szintén az elmélet gyakorlattá válását érintette Máriáss László (szakértő), mikor az új épületenergetikai szabá-

ee. D. K.

SZENDRŐi Jenő építész

1955. Ybl-díjas I. fok.

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 4. sz. 101. o.

Szendrői Ferenc, építész M.D.K.

tervezte. Lévai Andorral közösen, 1948-1949 között a Fehérvári úti rendelőintézet épületét

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

371. old.

Szendrői Jenő

cikke:

Az ipari építészet a III. ötéves terv tükrében.
Műszaki Tervezés, 1967 11.n. 1-3.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o.1.sz. 68-1o7.l./

75. l.

Szendrői Jenő, [építész ?]

MDK

A Magy. Építőművének következőjének elnöke lett.

– : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 15.

Szendrői Jenő

cikkei:

Magyarország és a nagyjelű ipari tervezés. – Magyar Építőipar, 1967. 16. évf. 10. sz. 606-620. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./ 72. l.

Szendrői Jenő

A Lévai Andor és Szendrői Jenő által tervezett budapesti Fehérvári úti rendelőintézetet említi, képét közli Major Máté alábbi cikke; szintén említi, hogy Szendrői Jenő és Lauber László tervezték a Budapesti Agrártudományi Egyetem épületét. (Képpel)

Major Máté: Húsz éves az építészeti tervezés közösségi megszervezése. - Magyar Építőművészet, 1969. 3.sz. 52-53. l.

M.D.K.

dr. Szendrői Jenő, építés.

2000 p-ös harmadik díjat nyert a Szfőv. Statisztikai Hivatal XI. ker. uj központi székházának terepályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

dec. 5. sz. 5. old.

(Szendrői Jenő)

cikke

( ) Szociális és kulturális építkezések a népi demokráciában. Építés-Építészet. 1949. I. évf. 1-2. sz. 19—23. l.

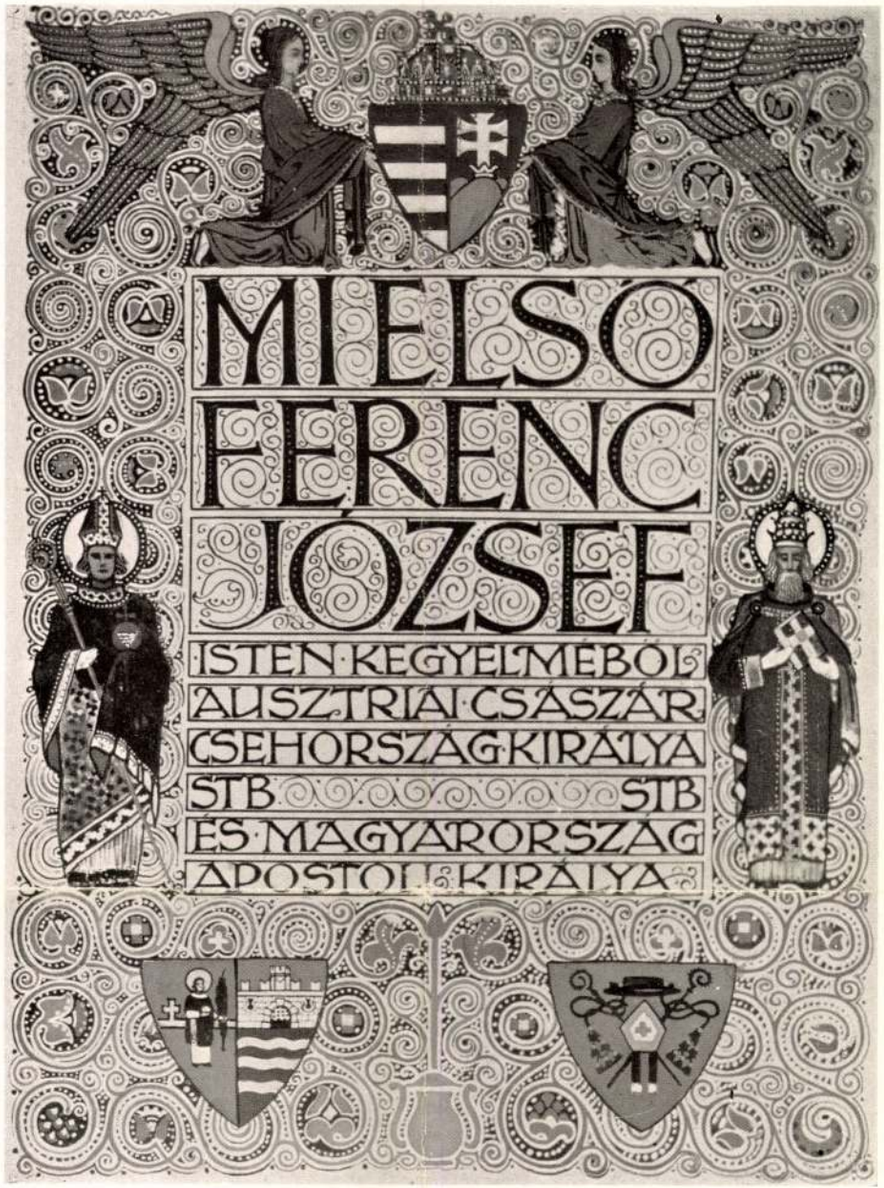

216.

216. CSERNOCH JÁNOS
ÉRSEKI KINEVEZŐ OKLEVELE.
TERVEZTE: SZENDRŐI DEZSŐ.

DIPLÔME DE PROMOTION
DE L'ARCHEVÊQUE
JEAN CSERNOCH.

SZAKTANÁR: HELBING FERENC.

Magyar Iparművészet
1911. 242. l.

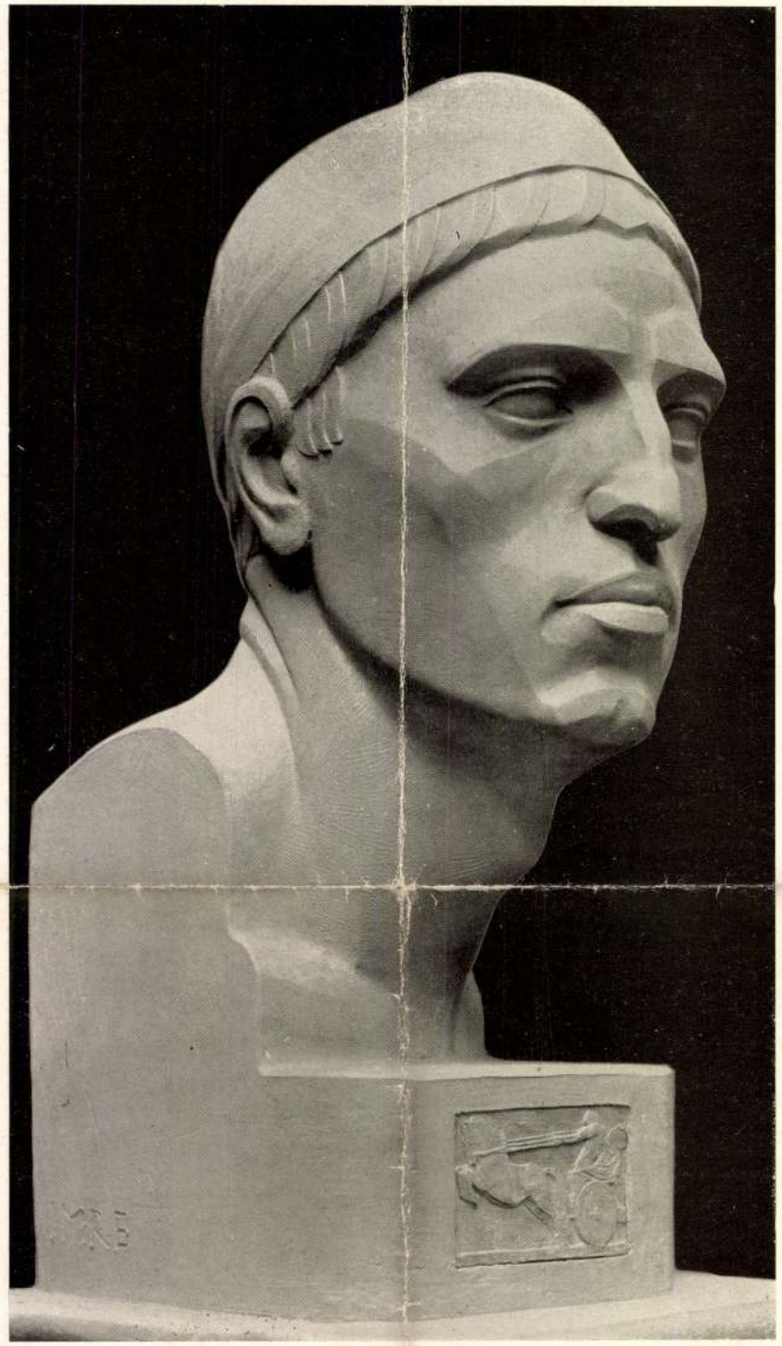

215.

215. TANULMÁNYFEJ. MINTÁZTA IMRE GÁBOR, SZAKTANÁR SIMAY IMRE.

TÊTE D'ÉTUDE.

)r. Szendrői Jenő hetven éves

950 nyarától a Fehérvári úti Vas- és Alumíniumipari tató Intézet építkezésén dolgozva rendszeresen találztam az IPARTERV munkatársaival, a különböző betású tervezőkkel, kiváló egyéniségekkel. Élmény t, amikor Lauber László társaságában megjelent egyr egy szavaival takarékos, rendkívül határozott szeélyiség, akiről rögtön látszott, hogy a megismert terezőkhöz képest még egy tulajdonsággal, a hivatott vető tulajdonságával is rendelkezik.

rdeklődésemre megtudtam, hogy ő az a bizonyos ndrői, akire mindig hivatkoztak, akinek nevét nem a kivitelezendő tervekről, hanem már a „tér és a" és az „Új építészet" folyóiratok számaiból is isrtem.

Ma szinte valószerűtlennek tűnik, hogy a nagy tekintéllyel és az épületen is szinte korlátlan hatalommal rendelkező építész akkor még csak 37 éves volt. Irigyeltem azokat, akik ilyen emberrel dolgozhattak együtt, szerettem volna magam is köztük lenni.

Akkor még nem tudtam, hogy milyen nagyívű pálya állt már ekkor Szendrői Jenő mögött.

Ez a pálya Szegeden indult, ahol a Szegedi Felső Reáliskola — különösen a természettudományokból — életreszólóan jó alapot adott az ott érettségiző, a Műegyetem építész karára 1930-ban beiratkozó fiatalembernek. Diplomájának kelte csaknem napra azonos 22. születésnapjával.

Szokatlan ez a gyorsaság abban az időben, de bizonyára egy tudatosan tervezett pályakezdés az indok, amit a végzés utáni években módszeresen folytatott továbbképzés, a későbbi feladatokra való felkészülés is igazol.

1935-ben egy fél évig tanársegéd a szilárdságtani tanszéken, majd ösztöndíjjal Bécsben, a Technische Hochschule mesteriskoláján, az ismert tervező építész, Theiss professzor mellett készíti városépítési témájú disszertációját. A tágultabb szakmai világ, a Collegium Hungaricum-ban vele együttlakó kiváló társak és a minden politikai labilitás ellenére a 30-as évek közepén is vonzó és élénk kulturális hatású Bécs, meghatározó volt emberi, szakmai szemléletére, egyéniségének kialakulására egyaránt. Ezekben az években tanult meg nagyobb összefüggésekben gondolkozni, lett érzékeny az építészeten messze túlmutató problémák iránt. 1937 májusában sikeresen megvédi doktori disszertációját.

Hazatérése után előbb egy statikus mérnöknél, majd a kiváló Wanner János irodájában lesz tervező.

Egyértelműen látszik, hogy a fiatal építészmérnök kereste a számára legalkalmasabb tevékenységi területet, végigvizsgálta szinte a szakmai paletta minden lehetőségét, a szerkezettervezéstől a városrendezésig. Kereste a helyét és a konkrétság igénye — sok építész pályakezdéséhez hasonlóan — először a szakma mesterségbeli — technikai területe felé irányította, hiszen mindig ez a megfoghatóbb, a logikusabb, az áttekinthetőbb rész.

A 30-as évek végétől azonban érdeklődése egyre inkább az építész tervezés területére irányul. A Tabáni fürdőszálló pályázatán 1938-ban elnyert IV. díjjal sikeres pályázatainak egész sorozata kezdődött. Több mint harminc — a legváltozatosabb témájú — pályázaton kapott díjat vagy megvételt.

1940-től önállóan dolgozik, saját irodát alapít. Építész és statikai terveket egyaránt készít. Terveit természetesen maga rajzolja, számítja. A 40-es években kiemelkedő munkája (Janáky István munkatársaként) az Anyag- és Árhivatal épülete, a Dési városközpont tervei (Németh Pállal) és a Kolozsvári repülőtér hangárjának statikai tervezése.

Budapest ostroma után azonnal bekapcsolódik a helyreállítási munkába. E munkái közül a József távbeszélő központ újjáépítése a legjelentősebb.

Megalakulása pillanatától, 1948 májusától elkötelezett tagja lett az állami tervezésnek.

Fiatal kora ellenére jelentős szakmai múltja, kitűnő szervező készsége, vezetői adottságai alapján már 1948 végétől a MATI „Középítési" osztályának vezetője. Ettől kezdve ő is kénytelen megküzdeni és megalkudni a párhuzamos tervezői és vezetői tevékenység ellentmondásaival, és mindazzal a személyes szakmai áldozattal, ami ezzel jár. Az ország újjáépítésének igénye, a szakma reális és elvárt perspektívája, a nagyszerű feladatok azonban akkor erőt adtak az ilyen feladatok vállalására.

A korszak legtöbb tervezési igénye az ipar területén jelentkezett, ugyanakkor az ipari építészet elmélete és gyakorlata volt abban az időben a legkevésbé feltárt. Eddig részben ismeretlen funkciók, hatalmas dimenziók, speciális épületszerkezetek, a tervezés és kivitel egymásraható szoros egysége, alkotó együttműködésének igénye, a tervezéstől új szemléletet, új módszereket követeltek.

Erre az új feladatra képessége, előtanulmányai, és szervezői-vezetői adottságai alapján Szendrői Jenőnél alkalmasabb építészt aligha lehetett volna találni.

1949 végén az IPARTERV-ben a Gép- és Vegyipari iroda vezetőjévé nevezték ki, és ettől fogva neve elválaszthatatlan a hazai ipari építészet fejlődésétől. Ma még nincs kellő távlatunk ahhoz, hogy kellően felmérjük a meghatározó személyes hatást, amit ezen a téren gyakorolt tervezői, vezetői, szakírói, és oktatónevelő munkájával egyaránt. Aki az elmúlt évtizedekben hazánkban ipari épületet tervezett, aligha vonhatta ki magát e hatás alól, jóllehet ez a hatás még az IPARTERV-ben sem alapult soha utasításon, vagy merev elvek megkívánt követésén.

Az ipari építészet — bár az egyetemes építészet része — bizonyos fokig sajátos tulajdonságokkal rendelkezik. Két tulajdonsága minden többi elé emelendő: a funkció jelentősége és a gazdaságosság abszolút követelménye. Az ipari épület ma is tiszta „célépület", a funkcionalizmus inkarnációja. A „forma követi a funkciót" elv korlátlanul csak az ipari építészetre érvényes! Lényeges az is, hogy a forma-funkció egymásrahatásában igen nagy szerepe van a szerkezetnek, de tévedés azt hinni — ezt a gyakorlat igazolta —, hogy a különleges funkció és a hozzátartozó szerkezet egyúttal új formát is eredményez. A funkció-szerkezet-forma önálló, egymással összehangolt tényezők, de keletkezésük, kialakulásuk egymással nem meghatározott.

Ezeknek az elveknek a felismerése, elméleti megfogalmazása és gyakorlata biztosította az ipari építészet töretlen fejlődését az 50-es évek, majd napjaink építészelméleti zavarai közepette is.

Ipari építészetünkben vállalt meghatározó szerepe szinte elválaszthatatlan az oktató-nevelő-tanácsadó tevékenységtől. E tevékenység kiemelkedő teljesítménye a MÉSZ mesteriskola 1970. évi újjászervezése, 10 éves szünetelés után ismételt beindítása. Ez személyes műve. Mesteri módon megkereste a lehetőségeket — minden akadályoztatás ellenére — teremtette meg a működéshez szükséges személyi és anyagi feltételeket.

Tette ezt mindenek előtt a fiatal kollégákért, akikhez az utat mindenkor kereste és mindenkor meg is találta. Bámulatos az az érzék, ahogy problémáikat felismeri és azokat megérti. Közülünk ma is leginkább ő nyitott minden újra és tolerálja türelemmel és szeretettel az építészeti vagy magatartásbeli szokatlanságokat, vadhajtásokat.

Nagyformátumú ember, és mint ilyen, mindig kezdeményező, mert messzebbre tekint, mint a többiek és erősebben akar, mint a többiek.

Aki szemléletéhez, gondolkodásához némileg közelebb akar férkőzni, eredménnyel forgathatja egyik kedvenc szerzőjét, a sztoikus bölcselő Marcus Aureliust.

Remélem, hogy kedvére fejezem be ezt a köszöntést — méltatást az ide választott idézettel:

„Beszéd közben a kifejezésre kell ügyelned, tettre buzdulásnál viszont mindig az eredményekre. Az utóbbi esetben arra vigyázz, milyen célt akarsz elérni, az előbbiben pedig arra figyelj, mi a szavak jelentése."
(Marcus Aurelius Elmélkedései, Hetedik könyv.)

Bajnay László

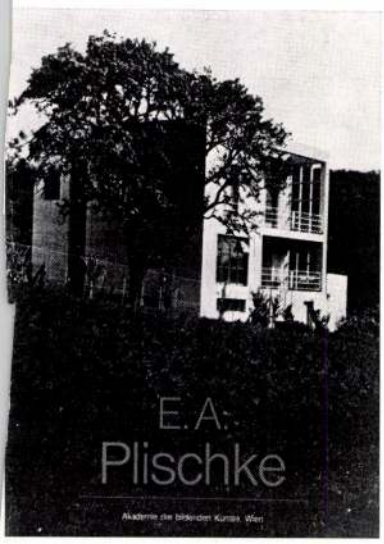

Ernst Anton Plischke

Architektur- und Baufachverlag Ges. m. b. H. Wien 1983

Ernst Anton Plischke 1963 és 1973 között vezette Clemens Holzmeister utódjaként a bécsi Képzőművészeti Akadémia egyik mesteriskoláját, jelenleg oktatási tevékenységet már nem folytat. Az a nagy kiállítás, mely idén tavasszal Plischke teljes életművét bemutatta, bizonyosan sokak számára felfedezés volt, hiszen munkái Ausztria határain kívül nem túlságosan ismertek (bár J. M. Richards „Introduction to Modern Architecture" című könyvében már 1940-ben a modern építészet világviszonylatban legjelentősebb mesterei között említette).

Plischke a bécsi Iparművészeti Főiskola mesterosztályában először Oskar Strnad, majd Peter Behrens növendéke volt. 1927-ben először Behrens műtermében kezdett dolgozni, majd hamarosan Josef Frank munkatársa lett. Igen tanulságos e szempontból az a klosterneuburgi kórházterv, melyet először Behrens expresszívebb, súlyosabb stílusában, szénnel rajzolt meg, majd egy évvel később újra elkészített — de már Frank könnyed modorában, színezett tollrajzként. 1930-ban tervezte első megvalósult bécsi épületeit: egy ikerházat a Werkbund lakótelepen (1932-ben épült meg) és a liesingi munkaügyi hivatalt. Ez utóbbi nemzetközi viszonylatban is nagy elismerést aratott. Ezeket követte a Bécs—Hütteldorf-i Mühlbauer-ház (1932) és a Gamerith-ház az Atterseenél (1933—34). Valamennyi említett épület jellegzetessége, hogy Plischke az épülettömeget sokkal plasztikusabban kezeli, mint legtöbb kortársa, akik számára minden homlokzat síkfelület.

1939-ben Plischke — aki nem értett egyet az akkori kultúrpolitikával — Új-Zélandra emigrált, ahol 1963-ig előbb a lakásépítési minisztérium alkalmazottja, majd önálló építész volt. Számos műve valósult meg az emigrációban, főleg templomok és lakóépületek.

1963-ban Ausztriába visszatérve elsősorban az oktatásnak szentelte magát. Bár fenntartott egy kis műtermet is, csak két villaépülete épült meg a hetvenes évek elején.

Az életműkiállításra megjelentete
igen szép kiállítású katalógus tanuln
nyának szerzője, Elisabeth Liskar ha
súlyozza, hogy Plischke munkássá
1930-tól a hetvenes évekig a töret
kontinuitás jellemző. Művészi fejlőd
során úgy tudta követni a maga szám
kijelölt utat, hogy elkerülte mind a fo
malizmus, mind a puszta utilitarizmus ve
szélyét. A keskeny ösvény, mely e ké
véglet között halad, vezet a célho
tartósan jó formához.

Moravánszky Ák

2

1

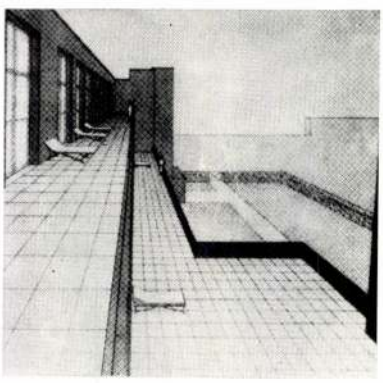

1. Deux alternatives du projet de l'hôpital, Klosterneuburg (1926—1927)
2. Office du Travail, Vienne-Liesing (1930)
3. Projet de façace de la Haute Ecole Populaire, Vienne, (1934)
4. Projet du hall de la Haute Ecole Populaire, Vienne (1934)
5. Projet façade d'un Centre d'arrondissement sur la Place Elterlein, Vienne (1936)

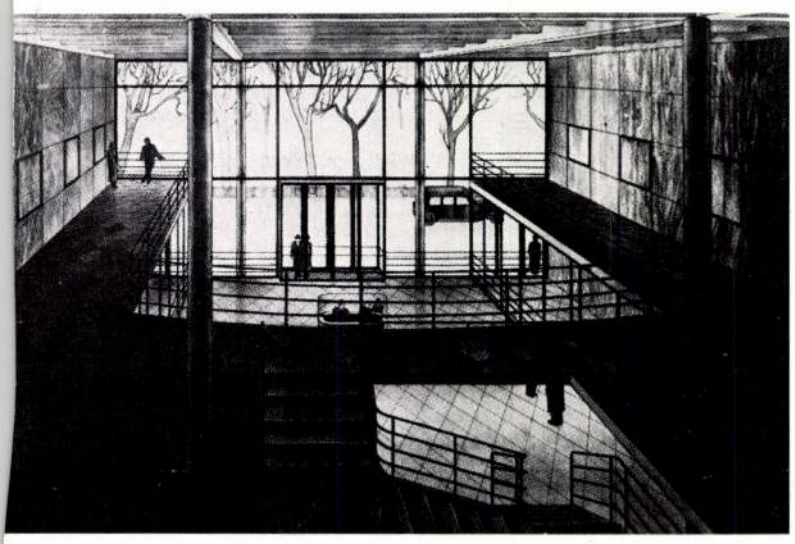

5

dr. Szendrői Jenő, épületei

Bajnay László: dr. Szendrői Jenő hetven éves 63
Magyar
Építőművészet Bp. 1983 83/5

Szendrői Dezső

hősi halál az első

világháborúban

Hadvivelt művészek

Kiáll. Műcsarnok

1919

Bevezetésben

EISLER ALADÁR NEMZETKÖZI SZÁLLITÓ

BUDAPEST V., JÓZSEF-TÉR 9.

TELEFON: 833—62.

Postatakarékpénztári csekkszám 11.460.
Folyószámla az Angol-Magyar Bank
Gróf Tisza István-utcai fiókjánál.

Budapest, 193 4. augusztus 24.

Nagyságos Dr. S z e n t i v á n y i Gyula
muzeumi igazgató urnak,
Budapest.

SZÁMLA

Pos. hf.

A küldemény: Költözködési elsz.

	Összeg	
	Pengő	fillér
kölcsönládák fuvarozási önköltsége		.
a Lenke térre	4.	--

MDK

Szendröi Jenö,ép.

Épitészeti kutatási ösztöndijat kapott a bécsi Collegium Hungaricumba.

Kiosztották a jövö tanévre a tud.ösztöndijakat.
Uj Magyarság. 1936. aug. 2. 21.l.

MDK

Szendrői Jenő Ybl-dijas

Az épitőművészek II.konferenciajan Szendrői Jenő Ybl-dijas tartotta főtitkari beszamolót.

Cikk: Megkezdődött az épitőművészek II.konferenciája.

Népszava, 1956.Máj.4.

Dr. Szendrői János építész

A tervek egyik készítője.

Szluka Emil: Korszerű építészi megoldásokat a Beloiannisz-gyár új épületében 7.l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. dec. 5.

MDK

dr.Szendrői Jenő ép.

2ooo P. III.dij

...döntés a Statiszt.Hiv.székh. ...tervpályázatán.
Kis Ujs. 194o. nov. 29. 5. l.

MDK

Szendrői Jenő, építész

Gárdonyi J: Az Építőművészek Szöv. Őszi munkaterve.
Magyar Nemzet, 1959. szept. 14. 5.l.

Szendrői Jenő

MDK

építész

Néphadsereg utcai irodaépület
Szendrői Je[illegible]s Lauber László
tervei sze[illegible].

309.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Szendrői Jenő

MDK

építész

Fehérvári uti SzTK rendelő
/Szendrői Jenő és Lévai Andor műve/

310.o.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Szendrői Jenő

MDK

építész

Agrártudományi Egyetem

/ Lauber László és Szendrői Jenő/

310.o.

Borsos-Böder- Zádor: Budapest. Bp. 1969.

Szendrői Jenő igazg. M.Népköztársaság Érdemérem ezüst fok.

MDK

Párt és tömegszervezeti ... építőmunkásokat ... tüntetett ki a Népköztársaság Elnöki Tanácsa. Szabad Nép, 1950. dec. 10. 6 l.

Szendrői Jenő építész

MDK

Debreceni ált.iskola repr.

Egri-Zempléni-Zólyomi:Az általános iskolai kötelező oktatás és iskolaépitésünk fejlődése Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.7-8.sz. 217.l.

SZENDRŐI Jenő épitész

és Lauber László 1.helyezett pályaműve a
Baross téri mélyállomára

PRAKFALVI Endre: A budapesti földalatti gyorsvasút
tervei és épitése.= Pavilon 6(1991) 70.p.

és a művészetek kép-
lönböző vallási és po-
ződést vallanak, ma
ülhetnek a közös erő-
gy az igazságot, a jó-
séget keressék és szol-
a és az emberiség iga-
ára, a teremtő és meg-
ndékai szerint. Erre
nünket a II. Vatikáni
ndta.
z elismeri, követeli a
tatás és a művészi al-
gát, autonómiáját —
n beszédében II. János
nelem arra tanít ben-
gen káros, ha a szel-
égét megbénítják az-
ralkodó ideológia kö-
: szolgálatába állítják.
szüksége van az igazi
nég a vallásos hittel
jnos, néha a keresztén-
ék kellőképpen figye-
ány és a művészet jo-
ját, így viszálykodá-
keletkeztek. Ami pe-
azt a hidelmet keltet-
mány és a hit ellent-
másnak. Ennek nem
étlődnie a jövőben —
ya.
fontosnak ítélte a to-
ogy a magyarok gyer-
ezdve megismerhessék

MDK

Szendrői Jenő épitész

Bonta János:A Magyar Épitőművészek Szövetsége MDP aktiva vezetősége 1955.évi április hó 26-i ülésének anyagából Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf. 9-10.sz.315-317.l.

MDK

dr Szendrőy Jenő

1945-48. fentiek terve szerint állitották helyre a budapesti Fő-utcai Anyag és Árhivatal székházát az Épités- és Közmunkaügyi Minisztérium ellenőrzése és irányitása mellett.

Borb-Farb 5o l.

MDK

dr. Szendrőy Jenő II. dij.

Hidasi Lajos: Az áll. munkaközv. hiv. tervpályázata. Építészet, 1941, 3.sz. 78 l. kép 79 l.

MDK

Szendrői J. építész

Néphadsereg utcai első irodaház

Néphadsereg utcai második irodaház
Fehérvári uti SZTK rendelő
Agráregyetem uj épülete
Sztálinvárosi Vasmü igazgatósági épület

Major Máté: Építészetünk helyzetéről Csillag, X.évf. 1956. október 780.l. 784.l.

MDK

Szendrői Jenő épitész

Szendrői - Dániel:A szovjet tervezőirodákról
Magyar Épitőművészet 1954.10-12.sz.342-343.l.

Szendrői Jenő építész MDK

Bpesti Agrártudományi Egyetem repr.

Preisich Gábor:Budapest tíz éve Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.3-5.sz.83.l.

~~Agrártudományi~~ MDK

Szendrői Jenő dr. épitész

Agrártudományi Egyetem repr.
Fehérvári-uti SZTK

Gádoros Lajos:Tiz év épitészete a középületek kritikájának tükrében Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf. 98.l.

Szendrői Jenő, MDK
építész

Agrártudományi Egyetem egyik tervezője.
3 repr. (Lauber Lászlóval)

MagyÉp 1945-55.

MDK

Szendrői Jenő,
építész

Bp. Fehérvári uti rendelőintézet egyik tervezője. (Lévai Andorral)
2 repr.

MagyÉp 1945-55.

Szendrői Jenő, MDK

építész

Az inotai aluminium kohó egyik tervezője.

3 repr.

MagyÉp 1945-55.

Tervezők: Szendrői Jenő
Lauber László
Mátrai Gyula

Szendrői Jenő, MDK

építész

A Sztalin vasmű Igazgatósági épület.
Főbejárat /repr/ egyik tervezője.
(Lauber Lászlóval)

MagyÉp 1945-55.

MDK

Szendrői Jenő

építőművész

Magy. Építőművészek Szöv. Magyar Nemzet, 1954. ápr. 16.

Szendrői Jenő, MDK

építész

Vas- és Aluminiumkutató Intézet.

Tervezők: Szendrői Jenő, Lauber László.

3 repr.

MagyÉp 1945-55.

Szendrői Jenő, építész 1.) Folytatás.

BESZÉLGETÉS SZENDRŐI JENŐVEL

RÉSZLET EGY 1984. JÚNIUS 26-ÁN, CSOBÁNKÁN KÉSZÍTETT INTERJÚBÓL

Magyar Építőművészet 1989, 1-2 szám, 3-tól.

Az Ön életében, úgy tudom, a Mesteriskola nem csekély szerepet játszott. Szeretném, ha erről beszélne.

Hát kezdjük az előidőktől. Több mint 30 évre kell visszanyúlni. Az ötvenes évek elejére a tervezőirodák végleges formában kialakultak. Az általános helyzettől és az építészeket érintő szocreáltól eltekintve életük nem volt rossz. Munka, feladat sok volt. Irodán belüli életüket nem a hierarchikus alapokon felépített hivatali szervezet, hanem a szakmai, sőt, merem állítani: emberi kapcsolatok jellemezték. Talán úgy lehetne kifejezni: műhelyekben együtt dolgozott a mester, segéd és az inas. Ugyanakkor az egyetem a hallgatói létszámot szükségszerűen ugyan, de egészségtelenül felduzzasztotta. Ezekben az időkben jelennek meg a több száz fős évfolyamok. Természetesen az oktatás ennek megfelelően felhígult — a színvonal süllyedt. De ezt a hiányos, ha tetszik, felületes képzést nagymértékben pótolták a tervezőirodák. A fiatal mérnök ezekbe a műhelyekbe kerülve sokkal gyorsabban kapta a szakmai tapasztalatokat, mint régen, s munkatársként akár önálló feladatokhoz is

Fotó: Czigány Tamás

jutott. Ilyen körülmények között és légkörben jött létre 1953-ban az Építőművészek Szövetsége keretében a Mesteriskola. Erősen valószínű, hogy formálásában hatást gyakorolt az a bécsi Meisterschule, amelyet idehaza is ismertek.

Visszatekintve különösnek tűnik, hogy egy ilyen szervezet 53-ban létrejöhetett, amikor a hasonló rendeltetésű kollégiumok már évekkel előtte elítéltettek. Igaz ugyan, hogy az építészet akkor is a kulturális élet perifériáján helyezkedett el.

A Mesteriskola első igazgatójának, Janáky Istvánnak kissé bohém természete, közvetlensége rányomta bélyegét az egész társaságra. Hát ott túlszervezettségre nemigen lehetett panaszkodni. Egy mondása számomra nagyon emlékezetes maradt: „A Mesteriskola olyan lesz és úgy működik — jól, vagy rosszul — ahogy a benne résztvevők csinálják." Ennek a mondásnak a jelentőségét akkor lehet igazán értékelni, ha arra gondolunk, hogy abban az időben mindent központi irányítással véltek megoldani.

Amikor 57-ben a Mesteriskola vezetését átvettem, a továbbképzés nem az első helyen álló teendők közé tartozott. De ahogy a konszolidáció ellentmondásos folyamata előrehaladt, — a Mesteriskola is, talán fél évi szünet után folytatta munkáját. Változatlanul a műhelyben létrejövő mester-tanítvány kapcsolat volt a legfontosabb, de az érdeklődés a szorosan vett szakmai tevékenységen túl kiszélesedett. Ekkor került kapcsolatba a Mesteriskolával Granasztói Pál, mint tanulmányi felelős. Az ő széles humán műveltsége, személyes kapcsolatai a kulturális és társadalmi élet legjobb képviselőit biztosította a fiatalok számára — előadások, viták formájában. A Mesteriskola így működött 1960-ig. Akkor azonban sajnálatos törés következett be. Az akkori minisztérium személyzeti vezetése valamiféle politikai megfontolásból, — általam a mai napig nem ismert okok miatt — egyik napról a másikra megszüntette. Valami bizonytalan célozgatást lehetett hallani, hogy ezt a feladatot talán inkább a KISZ-nek kellene végezni, meg hogy a Mesteriskola nem politizál. Szemtől szembe senki nem beszélt.

Ezekből az innen-onnan hallott megjegyzésekből végül is mire lehetett következtetni a megszüntetés magyarázataként? A fő kifogás voltaképp az elitképzés ellen irányult?

Azért nehéz a kérdésre válaszolni, mert ahogy már mondtam: nem hogy írás, de még egyértelmű szóbeli közlés sem hangzott el. Mégis úgy vélem, hogy elsősorban az elitképzés vádja volt a döntő.

És hogy jött létre újra a Mesteriskola?

A következő években a Szövetség közgyűlésein, vezetőségi ülésein ismételten felmerült a Mesteriskola életre hívásának az igénye. Közben az ötvenes évek fiataljai, a Mesteriskola résztvevői felnőttek — lassanként az ország legismertebb vezető építészei közé kerültek, Állami, Ybl-díjakat kaptak, tulajdonképp visszamenőleg vizsgáztak és igazoltak. 1970-ben a minisztérium a Szövetség igényét támogatta, *Szabó János,* az akkori államtitkár fáradozásával a Mesteriskola megindult (először Fiatal Építészek Köre, azután ismét Mesteriskola elnevezéssel). A szellemi irányítást a Szövetség által kiválasztott kis létszámú Tanulmányi Bizottság végzi, gazdasági ügyeit a Mérnöktovábbképző Intézet bonyolítja. A fiatalok, akik a felvétel alapfeltételeinek megfelelnek (építészmérnöki vagy belsőépítész diploma, hároméves szakmai gyakorlat, a jelölt legyen 32 évesnél fiatalabb, jelentkezését támogassa a munkahelye) zártkörű pályázaton vesznek részt. A terveket egy előkészítő bizottság bírálja el, esetenként szóbeli meghallgatással. Ez a bizottság tesz javaslatot a felvételre a Szövetség elnökének — a döntés joga az elnökségé. Általában a jelentkezők közül minden negyedik, ötödik jut be, ciklusonként 20—25 fő.

püléshálózat fejlesztési koncepciói. A magyar településhálózat infrastruktúrája. *Halmos Béla:* A lakáshelyzet és lakásméret kérdései. *Harasta Miklós:* Kötöttségek és lehetőségek az ipari építészetben. *Kévés György, Koncz Attila:* Könnyűszerkezetes iskolaépítés. *Párlányi Mihály:* A technika általános elméletéről (Eszközök és közegek) I—II. *Bondor József:* Az építőipar napirenden levő kérdései. *Szabó László, Farkasdy Zoltán:* A tervező vállalatok jövője; (Komplex szemlélet az építészetben). A szellemi munka veszteség forrásai. *Janáky István, Földes Imre, Jánossy György:* Egy tárgyalakítási rendszer körvonalai: a zenei nyelvről, beszélgetés építészetünkről. *Brjeska István:* A Kolumbusz előtti Közép-Amerika építészeti együttesei. *Petri György:* Az értelmiség a technikai-tudományos forradalom idején.

II. ciklus 1972—74.

Ruzsa Imre: 1. A tudományos gondolkodás és a logika. 2. A szimbolikus logika elemei I—II. 3. A szimbolikus logika és a számítástechnika elvi kérdései (a

Pozsgai Lajos: Rendszerszemléletű tervező vállalati folyamat. *Granasztói Pál:* A két háború közötti magyar építészetről. *Koncz Attila:* Könnyűszerkezetes épületek (Karosszéria jellegű külső térelhatároló szerkezetek témájához). *Kleineisel János:* Művi környezetünk a társadalmak tükrében. *Debreczeni Gábor:* A mesterséges világítás időszerű problémái. *Egyedi András:* A klimatizálás kérdései. *Callmeyer Ferenc:* Az üdülés, szabadidő-eltöltés térproblémái. *Kátai Ferenc:* Kulturális szabadidő központok működési és funkcionális koncepciói. *Szabó László:* A szellemi alkotómunka szervezésének és vezetésének problémái (I—IV.). *Magyari Beck István:* A szellemi alkotómunka lélektanának kérdései. *Szabó Máté:* Tervezővállalati szociológiai feltételek tanulságai. *Dalányi László:* A műszaki tervezés időszerű kérdései. *Magyari Beck István, Szabó Máté:* A csoportsajátosságok és a teammunka. *Németh Lajos:* Új törekvések a művészetelmélet területén. Gondolatok Picasso művészetéről. *Szabolcsi Miklós:* Aktuális irodalomelméleti problémák. *Bonta János:* Lukács György az építészetről. *Hermann István:* A marxista

és környezete (Társadalmak — Svájc, Svédország, Finnország — környezetük). *Tarnóczy Tamás:* Akusztika. *Boda Iván:* Karosszériagyártás. *Hóna Eszter:* A térképi információrács alkalmazása a területi tervezésben. *Bor Ambrus:* Építészetről, írószemmel. *Liska Tibor:* „Termalprojekt" és általában a rekreációs építészetről. *László Gyula:* A honfoglalókról. *Böhönyey János:* A nyílt, könnyűszerkezetes építési rendszerek fejlesztett tervezési metodikája. *Magyari Beck István:* A szellemi munka veszteségforrásai. *Dalányi László:* Az építészeti tervezés aktuális problémái. *Tóth Imre:* Az építéspolitika időszerű kérdései az V. ötéves tervben. *Bitó János:* A tömeges lakásépítés tervezési problémái (finnországi tapasztalatok). *Pohárnok Mihály:* Házgyári konyhaprogram. *Szakál Ernő:* A Budai Várpalotában ásatások során előkerült Anjou-szobrok. *Jurcsik Károly, Tokár György:* Iskolaépítés iparosított építésmódokkal. *Gádorosi Ferenc:* A magánlakás-építés fejlesztési irányai. *Makó István:* Érdek és érdekviszonyok. *Nagy Elemér:* Finn építészet. *Horányi Özséb:* Jelek, jelentések és mindenféle egyebek. *Hajnóczy Gábor:* Szemiotika és építészet. *Willy Thormann* (Siemens, AEG): Az üzletházak építésének fejlődése. *Meggyesi Tamás:* Rendszerelmélet és településtervezés.

IV. ciklus 1976—78

Bugár Mészáros Károly: Középkori freskófestészet Magyarországon (vetítettképes előadás). *Szabó László:* Vezetés és felelősség. *Kindler József:* A rendszerelmélet alapjai. *Németh Lajos:* Képzőművészet válaszúton. *Szántó Tibor:* A szabadidő építészeti követelményei. *Batta Imre:* Racionális építészet. *Hofer Miklós:* Művelődési ház vagy színház? (A nemzetközi ifjúsági színházpályázat tanulságai). *Károlyi István:* Miskolc városrendezési kérdései, problémái. *Meggyesi Tamás:* A településszerkezet-tervezés logikája. *Farkas Tibor, Molnár Attila:* A tervezési fázisok kapcsolatai. *Seyfried Hedvig:* A fa, mint építőanyag — faszerkezetek. *Vámossy Ferenc:* Korunk építészete. *Virág Csaba:* A házgyári lakásépítés egy díjnyertes pályázat kapcsán. *Tenke Tibor, Callmeyer Ferenc:* Újpalotai lakótelep. *Mikolás Tibor:* Hol élünk holnap? *Kévés György:* Az I+f rendszerű könnyűszerkezetes épületek. *Győrffy György:* Települési problémák a kora Árpád-korban. *Ernyey Gyula:* A terméktervezéstől a környezet tervezéséig. *Mátrai László:* Mű vagy emlék? *Dercsényi Dezső:* A magyarországi romantika és a külföld kapcsolata. *Beke László:* Modern képzőművészeti törekvések. *Ivits Iván:* Kötélhálók, ponyvatetők, héjrácsok az NSZK-ban. *Jeney Zoltán:* A kortárs zene néhány problémája. *Szabó László, Magyari Beck István:* A szellemi munka veszteségforrásai. *Lantos Ferenc:* Beszélgetés a vizuális oktatás munkájáról. *Major Máté:* Építészeti viták 1945—1975. *Farkas Ipoly:* Az alumínium alkalmazása az építőiparban. *Koncz Attila:* Könnyűszerkezetű épületek. *Tibor Alexy* (Kassa): A városi környezet minőségi aspektusai. *László Gyula:* Hon-

foglaláskori falu építészete. *Jurcsik Károly:* Kispanelos és vázpanelos kommunális épületek. *Dávid Ferenc:* A történelmi épületek tudományos feltárása. *Gerő László:* A mai műemlékvédelem szempontjainak kialakulása Európában, ezen belül a magyarországi védelem, különös tekintettel a műemlékek környezetére és a történelmi együttesekre. *Makó István:* Érdek és érdekviszonyok. *Schneller Vilmos:* Vetített-képes előadás Skandináviáról. *Jeney Zoltán:* A kortárs zene néhány problémája.

V. ciklus 1978—80

Granasztói Pál: Építészeti szemléletünk alakulása 1935—48 között. *Szabó László:* Az alkotásról. *Magyari Beck István:* Az alkotó munka az építészetben. *Varga Tamás:* Művelődési otthonok funkcionális kérdései. *Kindler József:* Döntéselmélet és gyakorlat (többtényezős döntések). *Németh Lajos:* A mai képzőművészet aktuális kérdéseiről. *Hajnóczi Gyula* előadása tudományos munkáiról. *Sík Csaba:* Irodalom és erkölcs. *Gerő Balázs:* Mai városépítészeti kérdések. *Rózsa Gyula:* Kritikáról és az építészeti kritikáról. *Debreczeni Gábor:* Új irányzatok a világítástechnikában. *László Gyula:* A győri Szent László-herma. *Paulhans Peters:* A 20. század építészete. *Hofer Tamás:* Magyar népművészetünk. *Moravánszky Ákos:* Alternatív építészeti törekvések („Merre tart a mai építészet" I.). *Kéri Ádám, Beke László:* Kéri szobrászművészete. *Varga Tamás:* Művelődési otthonok funkcionális kérdései. *Szűts Zsuzsa:* Racionális építészet („Merre tart a mai építészet" II.). *Janáky István:* Egy matrix („Merre tart a mai építészet" III.). *Dercsényi Dezső:* Műemlékvédelmünk jellemző vonásai. *Szűcs Jenő:* A magyarországi feudalizmus typológiai sajátosságai (városaink kialakulása). *Eltér István, Ghyczy Emil:* A belső városrészek múltja — a jövő esélyei (FÉK-tanulmány). *Horányi Özséb:* Mi a kép? *Lugossy István, Berkovics György:* Lakihegyiek c. film vetítése. Beszélgetés Pilinszky János költővel. *Szentkirályi Zoltán:* Építészeti térelmélet. *Wilheim András:* Új zenei irányzatok (az utolsó 15 év). *Szentkirályi Zoltán:* A historizmus építészete. *Mátrai Péter:* Spontán építészet. *Hevesi Károly:* Autonóm építészet. *Vekerdy Tamás:* Ház és személyiség. *Puhl Antal:* Hollandia 20. századi építészete. *Viktor Bohm:* Az építészet hatása az emberre.

VI. ciklus 1980—82

Szentkirályi Zoltán: Építészet a 20. század első felében. I—II. *Szabó László:* Szellemi alkotómunka szervezésének, vezetésének néhány kérdéséről. *Klaus Grützner* (Stuttgart): A városfejlesztés és a városfelújítás aktuális problémái. *Héjj Miklós:* Visegrád romterületének legújabb régészeti eredményei. *Virág Csaba:* Az új visegrádi múzeum. *Szentkirályi Zoltán:* A képzőművészet és az építészet a 20. század első negyedében. *Kalmár Miklós:* Hans Hollein

Művészi díj: Iparművészeti Főiskola Belső földi jégpálya plakátpályázata Szendrői Dezső

Művészet VII. évf. 1908. 64–65. l.

Szendrői Dezső

l.

Iparm. isk. ért

1910–11. 11. tábla

14. tábla

20. tábla

27. tábla

540 - 4
--------szám.
72 - 1930.

A székesfehérvári cist.templomról készült rajzok vételára.

melléklet száma: 0

A Műemlékek országos Bizottságának,

Budapest.

A Műemlékek Országos Bizottságának, folyó évi október hó 29-én 514. szám alatt kelt felter-

Szendrői Dezső építész

Lajta munkatársa volt

Az I. világháborúban elején elesett

Vámos Ferenc: Lajta Béla

Bp. 1970

333 old.

MDK

Szendrői Dezső

4. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet, II.rész. Bp. é.n. 35.l.

Szendrői Dezső

l.

Czakó György.

203. l.

iszt.1911.szeptember hó 23-án 88768
rhoz intézett rendeletének másolata:

templom helyreállitási költségei-
engedélyezvén, utasitom az ál-
a Müemlékek Orsz. Bizottsága el-
lszámolás kötelezettsége mellett
lölt alnaplójában kiadáskép szá-

Szendrői Dersö

Minvenet 1907. 339
–1908. 65

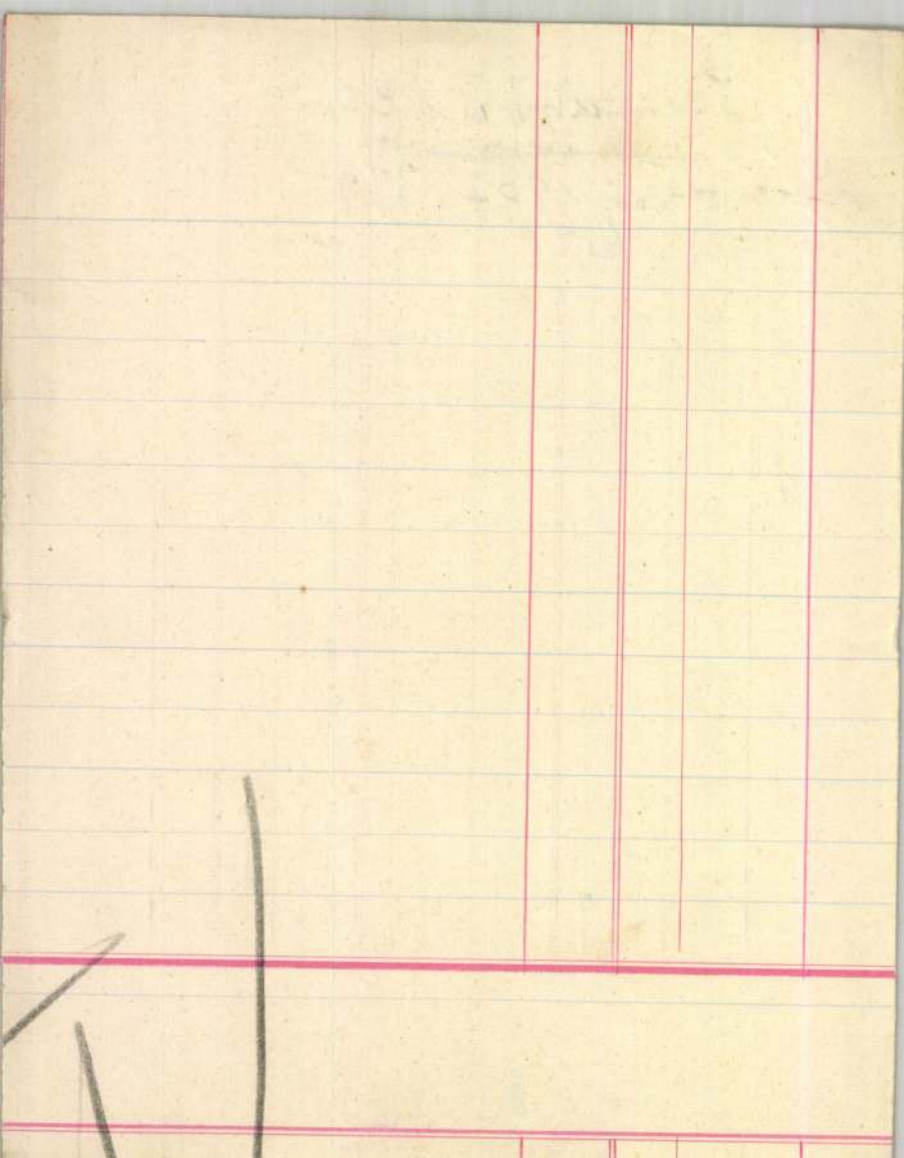

Szendrői Dezső zászlós

hősi halált halt.

Hadviselt művészek

kiállításának tárgymu-

tatója Bpest 1919

Friedrich, Gaspar David, drezdai festő

IV. 232.

Szendrői Dezső

festő

Erdélyi Már által az Iparművészeti tárulat révén kirdetett könyvtábla pályázaton a 300 koronás elsődijat Örkény István és Szendrői Dezső nyerték. Ugyanúk kaptak az egyik 100 koronás második dijat.

Kifüntetések. Művészet. 1907.
339.1.

Szendrői Dezső

Lásd

Művészet. 1908. 65 l

Szendrői Dezső

Elesett a világháborúban.

Évkönyv 1914–15.

75. l.

Szendrői D.

Az Orsz. Iparmüvészeti Iskola házipari osztályában készült vert csipke, tervezte fenti, repr.

Magyar Iparmüvészet

1908. 294. l.

Ybl.

Szoldatics Ferénc festő /182o-1916/

Képzőmüv.Társulat 1882.őszi kiállitásán az 5oo forintos egyházfestészeti dijra pályázik.

Budapesti Hirlap 1882.VIII.8.
217.sz. 2.o. /Sz.és M./

SZENDRŐI Jenő /II.világháboru előtti alkotásaiból/:

Ipari Anyaghiv.Székház /Janákyval/ Ép.1942.4.füzet
Hétvégi ház a Budai Hegyekben Ép.1943.3. "

SZENDRŐI Jenő epiten

– Bp., József Törpont, hatóni utáni helyreáll. és átépítés, 1947–1948

Postaép 78:

MDK

Szendrői Lajos

Népművészeti gyűjtések. Somogyban.

259. l. Rajzok.

Magyar Iparművészet, 1907.

MDK

Szendrői Lajos

Damaszt abrosz, asztalkendő és törülköző pályá
zaton I.dijat nyert.Repr.117.o.

Magyar Iparművészet 1911.évf.

Szendrői (Schuszlik) Lajos

Zertő

Arvi
l

M. Iparmuvészet

1907. 259. l 263.

..... -i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona ...

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190.... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190.... évi .....

M.D.K.

Szendrői Péte r

Székesfehérvár, Vörösmarty szinház építésvezetője

Haár Miklóssal

Épitész:SPRÁNizt Tibor és Klemens Antal

Magyar Épitőművészet 1963/3. 64-68.l.

Szendrői Péter MEK

Vörösmarty színháza Székesfehérvár.
Építész Spránitz T.;belső ép. Horniczek L.
Építésvezetők: Szendrői Péter, Haár Miklós
Képzőművészek: Vigh Tamás, Áron Nagy Lajos
Petrilla István, Borsellér Rudolf

Magyar Építőművészet 1963. 3. szám 64. o.

Dr. Szendröi Zoltán épitész M.D.K.

IPARTERV

Gyógyszerkiszerelö üzem, Debrecen

repr.

Társtervezö: Gulyás Zoltán

Magyar Épitömüvészet 1964/2. 59. l.

.I .Bo

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-548, 340-726
1980 JUL 28
BUDAPESTER RUNDSCHAU
dr. Jenő Szendrői

Architektur 1021

JUNGE MEISTER IHRES FACHES

1935 begegnete Professor Dr. Jenő Szendrői, Leiter der Architekten-Meisterschule, in Wien zum erstenmal jener Form der Weiterbildung: Die begabtesten Architekten blieben nach Absolvierung des Studiums ein weiteres Jahr bei einem prominenten Dozenten an der Universität und schufen gemeinsam eine sogenannte Meisterarbeit.

Die ungarische Architekten-Meisterschule wurde 1953 durch Unterstützung des Verbandes Ungarischer Bauschaffender gegründet. Dort erhielten unter der Anleitung der besten Architekten ihrer Zeit (zum Beispiel István Janáki und Gyula Rimanóczi) vier bis fünf Absolventen jeweils zwei Jahre lang eine Sonderausbildung. Die Initiative lebte jedoch nicht lange — bis 1960. Man warf den Architekten Aristokratismus vor und meinte, es bestehe kein Bedarf an „Elite-Zöglingen".

Jeder vierte Bewerber

Vor genau zehn Jahren entstand 1970 erneut eine Meisterschule, jetzt *Kreis Junger Architekten* genannt. Dieses Vorhaben unter der Ägide des Verbandes Ungarischer Bauschaffender wurde vom Ministerium für Bauwesen und Städteentwicklung unterstützt.

Über die Aufnahmebedingungen kann sich jeder Interessent alle zwei Jahre in den Konstruktionsbüros, in der Presse und über den Rundfunk informieren. Voraussetzung ist ein Bauingenieurdiplom und eine dreijährige Praxis als Architekt. Der Bewerber darf nicht älter als 32 Jahre sein und muß eine Empfehlung seines Betriebes vorweisen. Sind diese Bedingungen erfüllt, kann er seine Fähigkeiten bei der Aufnahmeprüfung unter Beweis stellen. Er muß außerdem eine Wettbewerbsarbeit einreichen, die auf seine Person zugeschnitten und ohne fremde Hilfe auszuführen ist.

Eine achtköpfige Jury bewertet die Entwürfe: Vier Mitglieder gehören der Studienkommission an, vier sind junge Architekten, die die Meisterschule bereits absolviert haben. Bei der letzten Bewerbung wurden 26 der 100 Antragsteller aufgenommen.

Meister der Meister

Die Ausbildung erfolgt im theoretischen und im praktischen Bereich. Mit jedem Studenten beschäftigt sich ein „Meister", den man hier allerdings lieber leitenden Architekten nennt.

Aufmerksam verfolgt der leitende Architekt die alltägliche, „amtliche" Arbeit seines Schutzbefohlenen und erteilt ihm Ratschläge, muß doch auch hierbei ein überdurchschnittliches Niveau erreicht werden.

Während des Lehrgangs hat jeder Teilnehmer ein selbstgewähltes architektonisches Thema in einer Studie aufzuarbeiten, die etwa einer Dissertation an der Universität gleichkommt, wie einige Titel als Beispiel belegen mögen: „Gestaltung des Budapester Stadtteils Erzsébetváros", „Gehbehinderte in der Wohngemeinschaft", „Illusorische Plätze — Raumtäuschung", „Glasdach, Oberlicht", „Hotel in der Stadt", „Zeitgemäße Holzverwendung in der heutigen Architektur". „Nutzung des Sonnenlichts im Wärmehaushalt der Wohnung". Die besten Arbeiten werden jeweils den nächsten Kurs-Besuchern zur Einsicht vorgelegt.

Die Meisterschüler sind außerdem verpflichtet, sich an gemeinsamen Ausschreibungen zu beteiligen. Bei diesen exklusiven Aufgaben handelt es sich um Investitionen von geringerer Bedeutung, für die eine landesweite Offerte sich nicht lohnt. Die Auftraggeber wenden sich gerne an die Meisterschule, erhalten sie doch hier für ihr Geld 15 bis 20 Vorschläge, während das Konstruktionsbüro für die gleiche Summe nur einen Entwurf liefert.

Greifbarer Erfolg?

In erster Linie werden sie natürlich mit den Traditionen, Ergebnissen und Möglichkeiten der ungarischen Architektur vertraut gemacht. Dreimal jährlich finden mit Bildungsausflügen und Besichtigungen verbundene Konferenzen statt, und zwar jeweils in einem Landesteil mit spezifischer Architektur. Während der dreitägigen Beratung werden aktuelle Fragen erörtert, zum Beispiel: Tendenzen der ungarischen Gegenwartsarchitektur. Hörer wie Vortragende werden gebeten, ihre Meinungen zu dem gegebenen Thema schriftlich darzulegen. Zu diesen Konferenzen lädt man auch Gäste ein — nicht nur Berufskollegen, sondern Schriftsteller, bildende Künstler und Musiker.

Die zweijährige Weiterbildung ist ungemein anstrengend für die jungen Architekten. Da ergibt sich wie von selbst die Frage: Warum das alles? Welchen greifbaren Erfolg bringt es überhaupt?

Die Antwort lautet ungewöhnlich: „Greifbare" Ergebnisse lassen sich nicht vorweisen. Die Absolventen der Meisterschule erhalten lediglich einen Anwesenheitsnachweis, der jedoch praktisch keinerlei Qualifizierung bedeutet — weder Gehaltserhöhung, noch Beförderung oder Ernennung... Dafür hat er aber moralischen Wert, weiß doch jeder in der Branche vom Bürochef bis zum Minister nur zu gut, was es heißt, die Meisterschule besucht zu haben.

Judit Dutka

über Umweltschäden gesammelten Kenntnisse kann ebenfalls vielen Krankheiten vorgebeugt werden.

Inwieweit beeinträchtigen die arbeitsplatzbedingten bzw. Umweltschäden den Gesundheitszustand der Bevölkerung, und wie kann man ihnen entgegenwirken?

Die Statistiken zeigen einen Anstieg solcher Erkrankungen, doch das liegt auch an den exakteren diagnostischen Methoden und an der besseren, betriebsmedizinischen Versorgung, wodurch die Früherkennung vieler Berufskrankheiten ermöglicht wurde. Eine der wichtigsten Aufgaben des betriebshygienischen Dienstes und der Hygieneinspektion besteht gerade darin, umfassende Informationen über neue Rohstoffe, Technologien usw. zu beschaffen, ihre Wirkung auf den Menschen zu erforschen und aufgrund dessen die Methoden der Vorbeugung und der Therapie zu erarbeiten. Um günstige Arbeits- und Umweltbedingungen zu schaffen, muß die Hygieneinspektion regelmäßig den Verunreinigungsgrad von Boden, Wasser und Luft, das Maß der Geruchs- und Lärmbelästigung sowie die hygienische Lage der Arbeitsplätze untersuchen. Daß unsere Bemühungen nicht erfolglos sind, beweist das Beispiel des Bergbaus, wo die Silikose, diese „klassische" Berufskrankheit, im Ergebnis der von Betriebshygienikern angeregten technischen Maßnahmen weitgehend zurückgedrängt werden konnte.

Man hört viel davon, daß die großen epidemischen Krankheiten früherer Zeiten nach und nach liquidiert werden. Wie lassen sich diese Ergebnisse erklären?

Dank der Entwicklung der Medizin und des gesamten Gesundheitswesens können wir heute sagen, daß die einst verheerenden Epidemien fast vollständig eingedämmt werden konnten. Bei diesem Erfolg spielen natürlich auch die veränderten ökonomischen und gesellschaftlichen Verhältnisse eine große Rolle. So haben wir in Ungarn durch das allgemeine und obligatorische System der Schutzimpfungen die Kinderlähmung, die Diphterie
den Teta
„morbus
nannte
zurückge
konnten
sern vo
demisch
streiche
40 000
den he
dert pro Jahr registriert.

Auf der anderen Seite müssen wir infolge des erhöhten Tourismus mit dem Einschleppen einiger seltener Infektionskrankheiten rechnen, die bisher ausschließlich oder vor allem in den Tropen aufgetreten sind. Da z. B. die Anophelesmücke, die die Malaria überträgt, auch in Ungarn hei-

Die Bauarbeiten eines neuen Krankenhauses mit 680 Betten in der Stadt Kecskemét (Komitat Bács-Kiskun) stehen kurz vor ihrem Abschluß.

Krankheiten, ... in Strandbädern zugezogen hat. Wie allgemein bekannt wurden diese Gefahren durch strengere Hygienevorschriften und intensivere Kontrolle verringert. Welche Aufgabe sehen Sie noch auf diesem Gebiet?

„Im Sommer gibt es tatsächlich mehr Probleme in dieser Hinsicht, da die großen Temperaturschwankungen und der angewachsene Tourismus viele Gefahren bergen, die zu Gesundheitsschädigungen, in extremen Fällen sogar zu Massenerkrankungen führen können. Durch die Nichteinhaltung der Herstellungs-, Transport- und Lagerungsvorschriften kann vor allem Speiseeis Massenvergiftungen verursachen. Deshalb schenkt die Hygieneinspektion dieser Frage besonders große Aufmerksamkeit. Allein bei den letzten umfassenden Kontrolle des Eisverkaufs wurden 221 Ordnungsstrafen verhängt, 4258 kg Eis vernichtet und in 210 Fällen andere Maßnahmen ergriffen.

Die regelmäßigen Kontrollen der Hygieneinspektion in Strandbädern, Erholungsheimen und gastronomischen Einheiten tragen wesentlich dazu bei, daß sie die Urlauber unter hygienischen Verhältnissen erholen können.

Szendrői Jenő, építész (házából). 2) Folytatás,
Magyar Építőművészet, 1987, 1-2 szám, hátsó borító belső oldala

Dunakanyar története cserepekben

1. Őskori cserepek (Solymár)
2. kelta cserép Csobánkáról
3. Kelta-római telep (Csobánka)
4. Pilismaróti római tábor
5. Terra sigillata (Aquincum)
6. Borony-Csobánka-i templom
7. padló és tetőcserepe (XI. sz.)
8. Pilisszentkereszti apátság padlója
9. Padlólap (Óbudai apácakolostor)
10. Kende-i edénydarab (XI. sz.)

(Szendrői Jenő csobánkai házából)

Ára: 150,— Ft

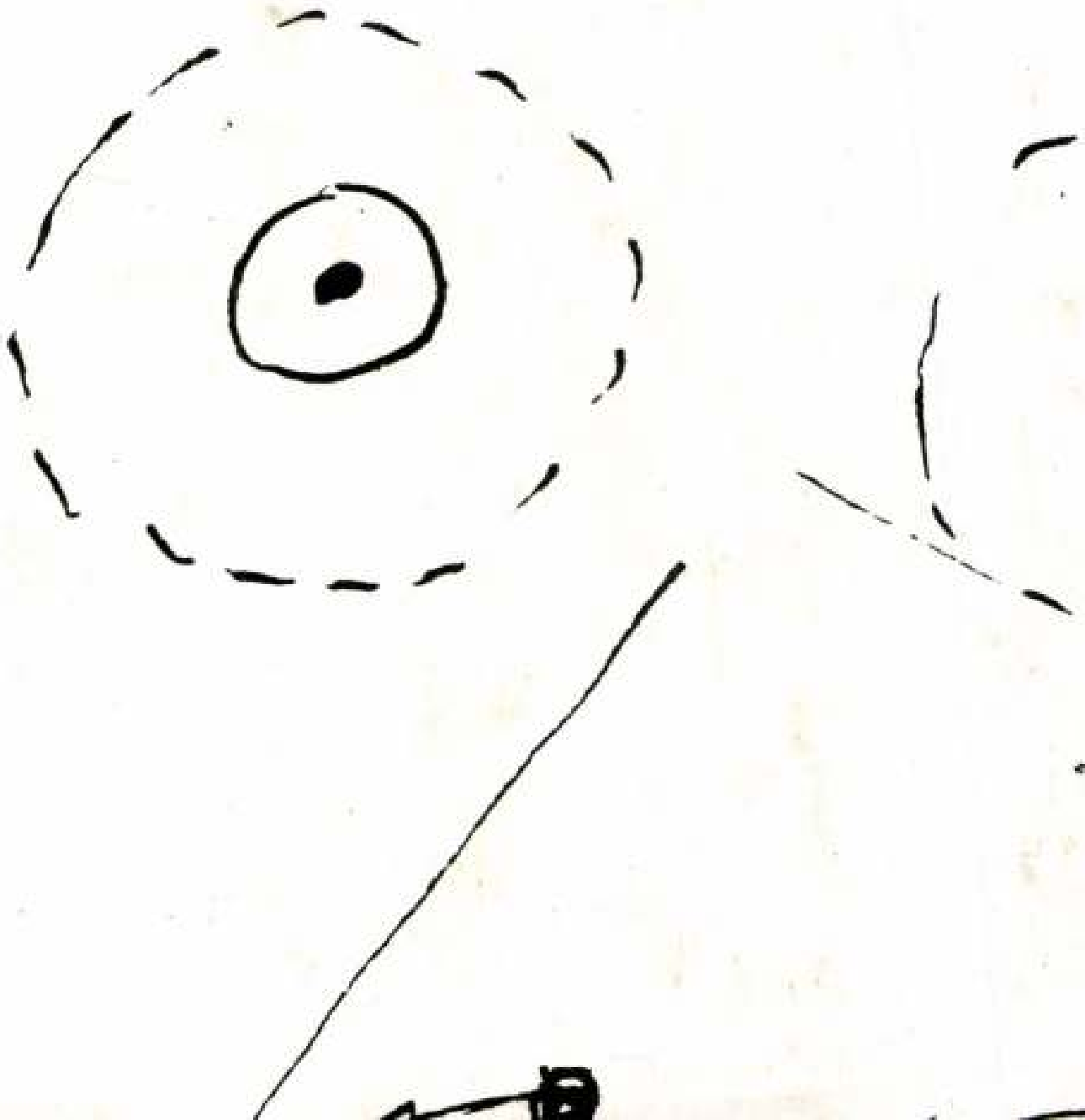

Szendrői [Jenő], építész

L. Rajk László

– Mesterisholák

Magyar 29

Építőművészet. Bp. 1983 8315

Szendrői Jenő, építész

2. folytatás

5b Szendrői Jenő, Lauber László: Vasmű igazgatósági épülete, Dunaújváros, 1953

MÉ 84. 3.

Szendrői Jenő, építész

5a Szendrői Jenő, Lévai Andor: Fehérvári úti rendelőintézet, Budapest. 1949

1.) Építészet.

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 10-old.

5a

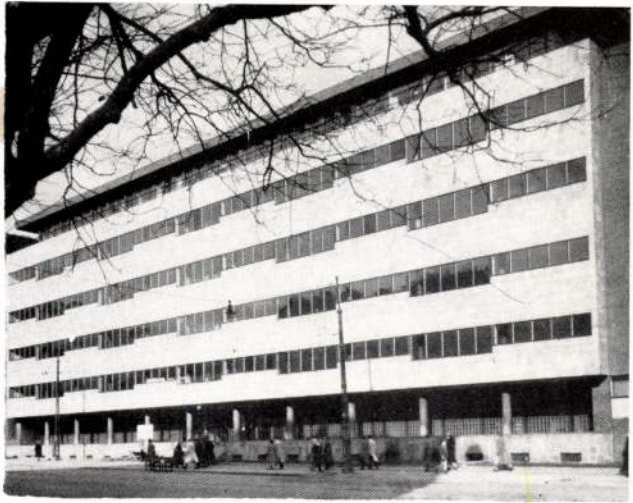

2b

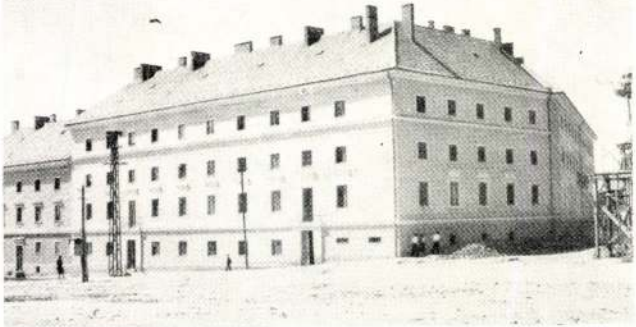

1a Pál Németh, Jenő Szilágyi, János Scultéty: Point-block on the bank of the Danube river. Budapest, 1948
1b Pál Németh: County hall, Salgótarján, 1953
2a Pál Németh: Miners' houses, Várpalota, 1947
2b Lóránd Radnay: Miners' houses, Várpalota, 1952

Szenáról Jenő, építész

l. Földesi Lajos

—: Észak-déli Metró Kőér utcai járműtelepe Bp 42-49

Magyar

Építő művészet, Bp. 1983 83/1

dr. Szendrői Jenő, építész

Tanulmányi bizottság:

dr. Szendrői Jenő, Molnár Péter,

(MÉSZ Mesteriskolája VIII. ciklusának hallgatói).

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 2-old.

Szendrői Jenő, építész

A MÉSZ Mesteriskola Előadásai.

II. ciklus 1972-74.

Szendrői Jenő: A rugalmas üzem.

A Mesteriskola VIII. ciklusának programja, 1985-86.

június 20. Záró Aalalkozás Csobánkán –
Vendéglátó: Szendrői Jenő.

(1989, 1-2 szám, hátsó belső borítón)

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám, 4-old.

dr. Szendrői Jenő, építész

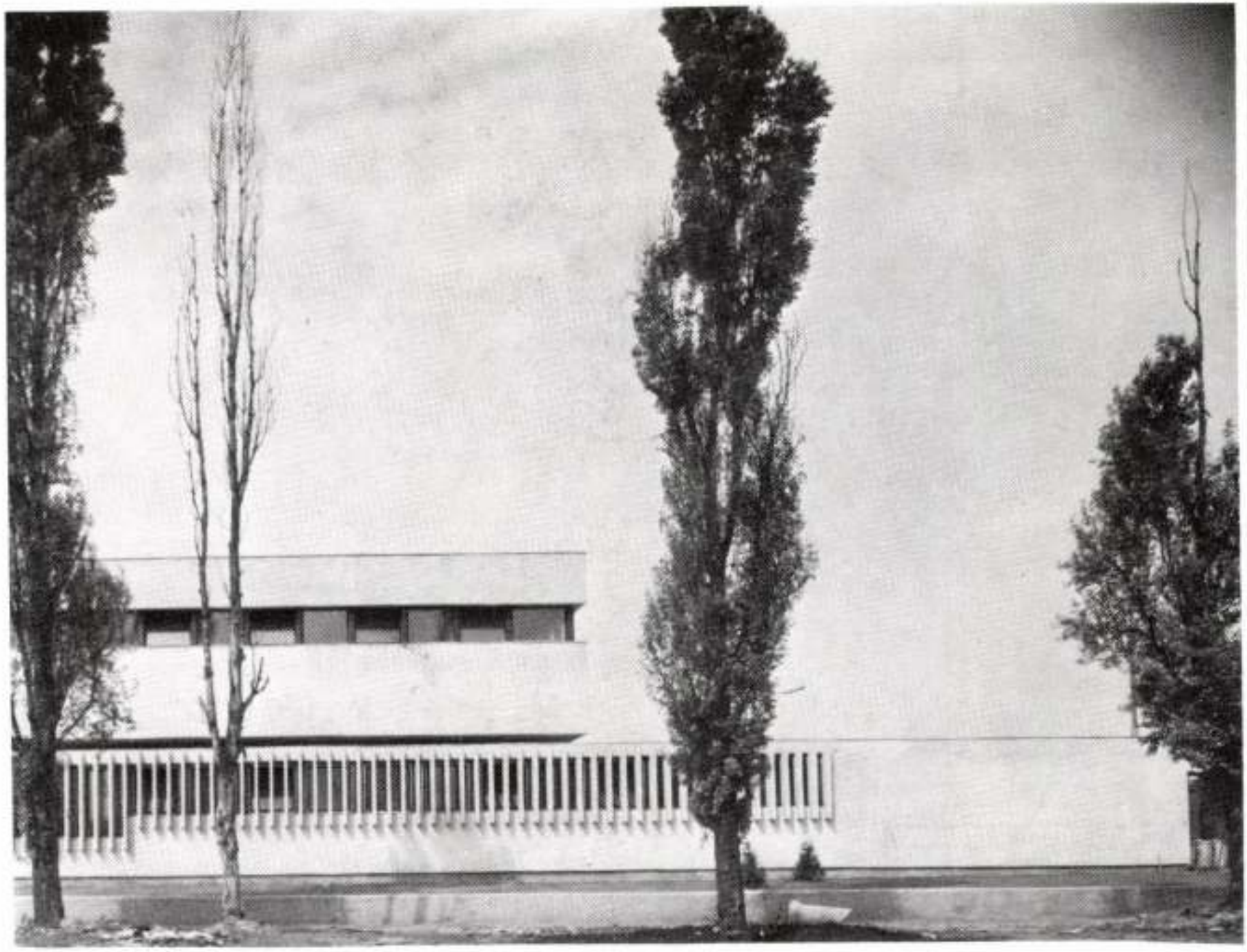

40

40. Konzervgyár szociális épülete, Nyíregyháza. Építész: Földesi Lajos, Szendrői Jenő, 1966

Magyar Építőművészet, 1988, 3. sz. 57. old.

43

1966 43. Hungarotex irodaház, Bp. Építész: Puskás Tamás, Pomsár János, 1966

dr. Szendrői Jenő építész

Turányi Gábor: „Örökség 2"

Az egykori Ipari Anyaghivatal székháza
(Bpest, II. Fő u. 68.)

Tervezők: Janáky István és Szendrői Jenő, 1942.
|repr.|

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 2-old.

Szendrői Jenő

okl. építész Bpest.
telepítést vezési tanul-
mányokra egy évig a
bécsi Collegium Hunga-
riumba utaltatott.

Budapesti Hirlap
1935. júl. 14.

Budapest, 1935 jul. 11

urnak

H.

érem ezen csekélységet az ide-
ldeni sziveskedjék, hogy végre

Tisztelettel

Stoverkiátor

Szendrői Jenő

Budapest, építész

I. félév a bécsi Collegium Hungaricumban.

1936/37.

Pesti Napló

1936. aug. 2.

Hadsereg.

Az előtérbeli német gráná
egy ács és egy közlegény, a há
gránátosok láthatók. Felirata:

Kaiserthu
OESTERREI
Deutsche Grena

Szines kny., mér. 33.5

140-91-9.

Szendrői Jenő

Szendrői Jenő dr. okl. építész-
mérnök, XI. Edömér-u. 4. 457-067

Bptávb 1940 szept.

Bécsi Coll. Hungaricum

nyilt a könyvtári üzem gyakorlati megismerésére és a különgyüjtemények külön vonatkozásainak, különleges katalogizálási és felállítási módszereinek beható tanulmányozására. A bécsi levéltárakban végzett kutatásai során értékes oklevélanyagot gyüjtött össze Bársony György egri püspök (1626—1678) életéhez és működéséhez, felkutatta továbbá egyik német nyelven megjelent, eddig ismeretlen munkáját. Levéltári anyagot gyüjtött még Holló Zsigmond szepesi kamarai tanácsos életére, a Pálos-rend XVII. és XVIII. századi működésére, valamint a magyarországi salétrombányászat történetére vonatkozólag.

Sebestyén Géza (1912, Nagyvárad, ref.), magyar-német szakos középiskolai tanárjelölt, Budapestről (Thienemann Tivadar professzor). Ösztöndíjas a második félévben. Bécsben folytatta a már korábban megkezdett német szótani tanulmányait, különösen az asszimiláció, disszimiláció, elimináció és accessio tanulságai alapján. E téren legfőbb eredménye a szó szematológiai jellegének felismerése, amely a szó és szótan autonómiájának az alapja. Általános nyelvészeti és nyelvfilozófiai kérdésekkel is foglalkozott, különösen pedig a nyelv kifejező és ábrázoló funkciójának viszonyával, a nyelv objektív jellegének és az egyéni stílusnak a dialektikájával és a népszellemmel való összefüggésének kérdéseivel. Állandóan hallgatta a bécsi Bühler professzor Sprachtheorie és Kainz professzor Ursprung der Sprache című kollégiumát és rendszeresen látogatta Bühler professzor nagyhírű pszichológiai intézetét.

Stifft Jozefa (1908, Budapest, róm. kat.), okl. középiskolai tanár, Budapestről (Petz Gedeon professzor). Ösztöndíjas az egész évben. Két féléven át rendkívüli hallgatóként beiratkozott a bécsi egyetem bölcsészeti karára, ahol Pfalz, Steinhauser és Kranzmayer professzorok előadásait hallgatta. Tulajdonképeni feladata az volt, hogy a budai városi német nyelvjárásról írt doktori értekezését településtörténeti adatokkal kiegészítse és hogy megállapítsa a bécsi városi nyelvjárás és a budai német nyelvjárás megegyező tulajdonságait. Nyelvjárás-tanulmányait egy április havában Nyugat-Magyarországon tett tanulmányútja alkalmával is mélyítette, melynek folyamán főleg Pozsony és Sopron városok németajkú lakossága nyelvjárásának szentelte figyelmét. Bécsi tanulmányi ideje alatt igyekezett Bécs városa és közvetlen környékének, azután a melki kolostornak és Mariazellnek művészeti emlékeit behatóan megismerni.

Szendrői Jenő (1913, Makó, róm. kat.), okl. építész, Budapestről (Kotsis Iván professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. Településtervezési irányban munkálkodva, a bécsi műegyetemen Theiss professzor mesteriskolájába iratkozott be és a professzor irodájában, annak személyes vezetése mellett dolgozott. Mesteriskolai feladata egy budapesti városrésznek, Tabánnak, mint fürdővárosnak, valamint egy itt építendő nagyarányú fürdőszállónak és gyógyfürdőnek tervezése volt. A városrendezési rész megoldásához értékes útmutatásokat kapott Olz, a városrendezési tanszék professzorától, Pfann dócens vezetése mellett pedig behatóan foglalkozott a parkterületeknek a várostestbe való beépítésével, a különböző parkrendszerekkel. Gyakorlati tanulmányai

Ösztöndíjas 1935/36.

során ellátogatott Bádenbe, melynek gyógyforrásai sok tekintetben ugyanolyanok, mint a budapestiek, azután Bad Ischlbe és Bad Hallba, ahol a gyógyfürdőépítészt érdeklő technikai megoldásokat tanulmányozta.

Dr. Szepeshelyi Andor (1903, Márkusfalva, Szepes m., róm. kat.), állatorvos-doktor, adjunktus a műszaki egyetem állatorvosi osztályán (Hetzel Henrik professzor). Ösztöndíjas az első félévben. Kiküldetésének célja az volt, hogy a háziállatok, de különösen a kancák meddőségének kór- és gyógytanával közelebbről megismerkedhessék, annak diagnosztikáját és therapiáját a bécsi Benesch professzortól, mint nagyhírű szaktudóstól, elsajátítsa. A bécsi Állatorvosi Főiskolán, főleg annak szülészeti klinikáján, módjában állt a klinikai teendőkkel megismerkedni s a gyakorlatokon is résztvenni. Közreműködött a klinikán számos műtétnél s az intézetben folyó különböző kutatómunkáknál. Vizsgálatokat végzett a bécsi szarvasmarha- és lóvágóhíd anyagán és több ménesben és tehenészetben a meddőségi diagnosztika és therapia technikáját gyakorolta. Bécsi tartózkodása alatt fejezte be két eredeti kutatáson alapuló cikkét, melyek közül az egyik a petefészkek regenerációjával foglalkozik hibás ovariotomia után, a másik a kutyák, macskák és sertések intravenás evipan-natrium narkozisát tárgyalja.

Dr. Szép Ödön (1905, Szolyva, Bereg m., ref.), bölcsészdoktor, egyetemi gyakornok, Debrecenből (Bodnár János professzor). Ösztöndíjas az egész éven át. A bécsi állatorvosi főiskola orvosi-vegytani intézetében Jansch Hermann professzor, törvényszéki vegyészszakértő vezetése mellett törvényszéki kémiai vizsgálatokkal foglalkozott. A bécsi törvényszék engedélye alapján résztvehetett a hivatalos törvényszéki vizsgálatokban és a beérkezett nagyszámú eset kapcsán módjában volt a törvényszéki kémia különböző vizsgálati módszereit tanulmányoznia. Behatóan foglalkozott a telítetlen barbitursav-származékoknak hullarészekben való kimutatásával és meghatározásával. Tanulmányút folyamán a gráci és innsbrucki orvosi-vegytani intézetek és az innsbrucki törvényszéki orvostani intézet kémiai laboratóriumait és az ott követett eljárásokat módjában volt megismerni. A törvényszéki kémiai irodalom összegyüjtésére könyvtári tanulmányokat folytatott.

Dr. Tézsla József (1910, Makó, róm. kat.), jog- és államtudományi doktor, törvényszéki fogalmazó-gyakornok, Szegedről (Surányi-Unger professzor). Ösztöndíjas a II. félévben. Közgazdasági tanulmányokkal foglalkozva, elsősorban a szükségleteknek a gyakorlati gazdasági életre kiható magyarázó szerepének kutatására fordította figyelmét, majd etnográfiai, etnológiai és kultúrtörténeti munkákon keresztül a szükségleteknek történeti fejlődésére vonatkozólag gyüjtött anyagot. A bécsi egyetemen Othmar Spann professzor szemináriumi gyakorlatait és Degenfeld-Schonburg professzor gazdaságpolitikai előadásait látogatta. Úgy az előadásokon, mint a szemináriumi gyakorlatok folyamán különös figyelmet szentelt azoknak a törekvéseknek, amelyek az agrár-munkástömegek szociálpolitikai szükségleteire vonatkoznak, tehát hazánk viszonyaira, mint agrárállamra, különösen fontosak.

M.D.K.

Szendrői József, építész

és Lauber Jenő közös
terve szerint épült fel, a
Vas- és fémrutaló Intézet

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

372. old.

Szendrői Jenő építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp. OMHv Ép.Muz.1992

11,

KERÉKGYÁRTÓ József fazekas. Egerben 1845-ben írják össze.

KERN Ferenc budai asztalosmester. A rác templomhoz 1777-ben benyujtott költségvetése alkalmából kerül kapcsolatba Egerrel és ugyancsak ez alkalomból szerepel itt → Mayerhofer építőmester is. (EÁL Eger v. ir. 1778. 6. LIX/a.)

KERN Ignác József pesti rézműveslegény, egri ötvös, arany- és rézműves. Egerben 1767-ben ugy szerepel, mint az egri rézműves céh legidősebb segédje, aki → Schajrer rézművesmester mellett legény. (EÁL Eger v. ir. 1758. 26. XXXII.) Az egri adóösszeírásokban 1780—1805 között találkozunk nevével, amikor is előbb a város IV. negyedének 4. fertályában mint vagyontalan zsellért, majd az I. negyed 4. fertályában mint háztulajdonos egri polgárt írják össze. A Kossuth u. 5. sz. ház (hrsz. 374) udvari épületének tulajdonosa 1785—1810 között. 1795-ben mint „girtler" (rézműves) kerül összeírásra. Ugyanennek a háznak az utcai épületét 1810-től → Lefevre Károly önöntő bírja, amikor is Kern József itt lakókent szerepel. A ház előbbi tulajdonosa 1791-ben → Piszterna egri ónműves volt. A Harangöntő u. 4. sz. ház egyik részében mint lakót írják össze 1810—15 között, de már 1820 körül eladja a Harangöntő u. 4. sz. ház másik részét a → Justel harangöntő családnak. (EÁL Eger v. ir. 1814. no. 571.)

1773-ban az egri székesegyház két új mellékoltárára sárgaréz gyertyatartókat és kánontáblákat készít, majd a főoltárra 13 latos ezüstből gyertyatartót ver. (EÁL ÉrsGazd L 1773/150. szdm.) 1776-ban az egri püspöki rezidencia galériáján dolgozik. (EÁL ÉrsGazd L rat. percept.) 1778-ban Eszterházy részére szállít — meg nem jelölt helyre — 6 kelyhet ezüstből aranyozva, 4 cibóriumot rézből, aranyozva. (EÁL ÉrsGazd L 239. sz. szdm.) 1784-ben Eszterházy rendeletére 6 monstranciát 20 forintjával, 5 cibóriumot 18 forintért, 8 kelyhet ezüstből, aranyozva 25 forintért készít. (EÁL ÉrsGazd L szdm. 147. sz.) 1783-ban a heice-

nDK

Németh-Paulovits-Dr.Szendrőy,építészek

a debreceni középfoku gazdasági tanintézet tervp. dicséret.

MűvészKözl. 1940. 16.1.

MDK

dr. Szendrőy Jenő /Makó, 1913--/ okl.épitész

Orszöszt 1936/37. 16 l.

dr. Szendrőy Jenő, építész M.D.K.

és Németh Pál körös terve dicséretben és 300 p. költségmegtérítésben részesült a feri hegyi repülőtér forgalmi épületének pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

dec. 28. sz. 5. old.

MDK

Németh Pál és dr. Szendröy Jenö
építészek

Ferihegyi repülötér forgalmi épületének terv-
pályázatát megvették.

MMKözl. 1940. 8.1.

Sendrői János

megnyitójának
~~felszólalásának~~ rövid ismertetése a MÉSZ 1972.nov. 1-i vezetőségi ülésén.

58-59.l.

Magy.Ép.műv. 1972. 6.sz.

Szendrői Jenő

a Budapesti Műszaki Egyetem
építészének emlékére

Magyar építészet 1945-70
91. old.

Szendrői Jenő

a budapesti Fehérvári úti
rendelőintézet építésszének emlékre

Magyar építészet 1945-70
140. old.

Szendrői Jenő építész

a Budapesti Híradástechnikai
gyár építészeként emlétve

Magyar építészet 1945-70
199. old.

Szendrői Jenő

a nyíregyházi Konzervgyár
építészeként említve

Magyar építészet 1945-70
215. old.

Szendrői Jenő

a Budapesti Vas- és Fémipari
Kutatóintézet építészeként említve

Magyar építészet 1945-70
224. old.

Frendrői Jenő

cikke:

A Fiatal Építészek Körének első ciklusa.

Magy. Ép. Műv. 1972. 4. sz. 19. l.

Szendrői Jenő, építész

—: TV- Rádió

Élet és Tudomány, Bp. 1977. jan.

TV—RÁDIÓ

Télről, építészetről

A rendszeresen jelentkező sorozatnak ebben a számában — **Bioritmus,** január 31., 11.10—11.30, **Kossuth Rádió** — a téli természet néhány jelenségéről lesz szó. Például a dérről, a zúzmaráról, amelyek — a hóval együtt — megnehezítik mindannyiunk és különösképpen az autóvezetők életét. Hogyan hat a gépkocsiban könnyen elfáradó vezetőre az ionizátor, és milyen módon segíti őt? — kérdezi a műsor, és felel is rá. Fáradságunknak és rosszabb közérzetünknek a vitaminhiány is oka lehet — hogyan pótolhatjuk a tél vége felé csökkenő vitamintartalékunkat? Hasonlóképpen sokakat érdekelhet, hogy vajon az anyatejben megvannak-e mindazok a vitaminok, amelyeket a csecsemők szervezete igényel.

Az építészet ürügyén . . . című **televíziós adás** — február 6., 1. műsor, 16.40 — olyan kérdést elemez, amelyről viszonylag keveset tud a közvélemény. A Kossuth-díjas **Szendrői** Jenő, aki két és fél évtizedig volt az IPARTERV főmérnöke, és jó néhány ipari létesítményt tervezett, saját tapasztalatai alapján beszél az ipari építészet időszerű problémáiról. Egyebek között arról, hogy az ipari építészet a mai magyar építészetnek talán legkiemelkedőbb, nemzetközileg is elismert ágazata, és hogy a Dunai Vasmű, a beremendi cementgyár, a Tiszai Vegyikombinát — azonkívül, hogy fontos ipari létesítmények — építészetileg is figyelmet érdemlő alkotások.

4.

Röntgensugár-védelem zománcozott üveglemezzel

Lufthar
a 360—
a „Jum
„747 F"
szállító
12 mét
gadásár

Szendrői Jenő

„A Magyar Építőművészet történetének
20 éves feldolgozása." (Magyar Hírlap, 1971. XII. 30.)

Magy. Ép. műv. 1972.4.sz. 64. l.

Szendrői Jenő építész

Janáki Istvánnal együtt tervezi a második világháború idején a mai Könnyűipari Minisztérium irodaházát, mely már a háború utáni évek építészeti gondolkodását tükrözi.

Új építészet Magyarországon.

1974. IX. 14. TV. 18.30 Gné/20/

Szendrői Jenő építész 1)

a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár Fehérvári úti épülete - melynek tervezői Arnold Lajos és Szendrői Jenő, - olyan környezetbe került, ahol a főútvonal jellege indokolttá tette a téglaburkolat alkalmazását. az áthelyezhető válaszfalakkal alakított rugalmas alaprajzú üzemben káprázat mentes világítást kellett biztosítani. (említve)

Újépítészet Magyarországon.

1974. X. 5. TV, 12.45 Gné (45)

Szendrői Jenő építész 2.) Folytatás

a homlokzati állítható lamella rendszer és a téglafelületek arányai többet nyújtanak a pusztán racionális alakításnál. Bizonyítva, hogy az ipari építészet is teremthet művészi értékeket.

Új építészet Magyarországon

1974. X. 5. TV. 12.45 Gné /45/

Szendrői Jenő építész

A Fehérvári úti SZTK rendelő – Szendrői Jenő és Léval Andor terve – szűkszavú, nagyvonalú megfogalmazásával feladatát jól betöltő épület. (említve) A kertészeti egyetem épületét Lauber Lászlóval együtt tervezi. (említve)

Új építészet Magyarországon.

1974. IX. 21. TV. 18.50 Gué

Szendrői Jenő, építész

Bpesten, a Fehérvári úton 1964-ben készült el a Beloiannisz Híradástechnikai Gyár új többszintes szerelő épülete. Ezt az épületet Szendrői Jenő, Arnóth Lajossal együtt tervezte. – a Nyíregyházi Konzervgyárat Földesi Lajossal együtt tervezte Szendrői Jenő. Ez volt az első olyan konzervgyár hazánkban, ahol az összes munkatolyamat egy nagy összefüggő csarnokban talált helyet.

(említve)

Az építészet ürügyén:

1977. III. 31. TV. 2. műsor, 20.01 (Szné)